

ANALIZA SWOT

PLANUL NAȚIONAL STRATEGIC

2023- 2027

Elaborarea Planurilor Naționale Strategice se fundamentează pe **analiza SWOT, analiza nevoilor și strategia intervenției** conform Regulamentului (UE) 2115/2021 al Parlamentului European și al Consiliului de stabilire a normelor privind sprijinul pentru planurile strategice care urmează a fi elaborate de Statele Membre în cadrul Politicii Agricole Comune (planurile strategice PAC) și finanțate de Fondul European de Garantare Agricolă (FEGA) și de Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală (FEADR) și de abrogare a Regulamentelor (UE) nr. 1305/2013 și (UE) nr. 1307/2013.

Identificarea nevoilor are la bază **analiza SWOT** asupra situației curente pentru aria acoperită de Planul Național Strategic care se fundamentează pe baza **indicatorilor comuni de context și a indicatorilor complementari, care în prezenta analiză sunt definiți ca indicatori adiționali**, precum și informații calitative și cantitative actualizate pe bază de studii, rapoarte și informații oficiale relevante.

Referințele privind procesul consultărilor cu actorii cheie relevanți, în contextul elaborării analizei SWOT, se regăsesc în Anexa III a Planului Național Strategic, dedicată consultării partenerilor sociali în conformitate cu art. 107, alin. (2), lit. (c), Regulamentul (UE) 2115/2021.

Referințele la indicatorii comuni de context marcate cu [CI], iar la cei complementari denumiți „indicatori adiționali” cu [AI]; sursele de date, resursele bibliografice sunt marcate cu {cifre}, iar legăturile dintre aceste codificări se reflectă la finalul prezentului document, prin sub-anexele II.1 și II.2. O parte dintre sursele utilizate se regăsesc și în conținutul textului, sau la nivelul graficelor și tabelelor. Anii de referință aferenți indicatorilor sunt în conformitate cu cele mai recente date disponibile la momentul elaborării prezentei analize, în bazele statistice oficiale.

Obiectiv General 1. Promovarea unui sector agricol inteligent, rezilient și diversificat care să asigure securitatea alimentară

Obiectiv Specific 1. Sprijinirea veniturilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga Uniune pentru sporirea securității alimentare

România (RO) dispune de un potențial de dezvoltare important, dar insuficient utilizat, cu un nivel de dezvoltare scăzut față de media statelor membre ale Uniunii Europene (UE 27^{*}). Cu o **suprafață totală de 238.397 km² {1}[CI 4]** și o populație de **19.414.458** locuitori înregistrată la nivelul anului 2019 **{2}[CI1]**, România(RO) este pe locul 8 în UE 27, după suprafață (5,66%). Din suprafața totală a României, de cca. 23,84 mil. ha, 62% reprezintă teren agricol (cca. 14,7 mil. ha, din care 66,3% teren arabil, 29,2% pajiști naturale și 4,5% plantații de pomi și vie) și cca. 11% suprafața construită a localităților, drumuri, căi ferate și teren neproductiv. Repartizarea pe zone geografice a României este echilibrată, cu 33% zona de câmpie (până la 300 m altitudine), 37% zona colinară (300-1000 m) și 30% zona montană (peste 1000 m altitudine). România cuprinde pe teritoriul său cinci regiuni bio-geografice: stepică, pontică, panonică, continentală și alpină din cele unsprezece regiuni ale Europei. Suprafața de păduri pe forme de relief este distribuită neuniform în RO, respectiv, în zona de câmpie ponderea terenurilor acoperite de arbori este de doar 6,56% din totalul național de 6.929 mii hectare, în zona de deal este de 34,46%, iar în zona montană de 58,98% **{102}**. Din punct de vedere al favorabilității terenului agricol (arabil, pajiști naturale, plantații), circa jumătate (48,3%; 7,17 mil. ha) are fertilitate bună și mijlocie, iar mai bine de jumătate (51,7%; 7,68 mil. ha) are fertilitate scăzută. În schimb, din punct de vedere al celui mai important teren agricol, cel arabil, distribuția sa pe clase de favorabilitate este mult mai echilibrată: favorabilitate bună și foarte bună - 39,3 % (3,67 mil. ha), mijlocie – 25,5% (2,37 mil. ha) și scăzută – 35,2% (3,28 mil. ha) **{101} [CI5]**.

În ceea ce privește distribuția pe clase de favorabilitate ecologică/naturală (bonitate) a terenului agricol și arabil al României, aceasta este optimă pentru dezvoltarea agriculturii **{102}**.

Tabel 1 - Distribuția pe clase de favorabilitate ecologică/naturală (bonitate) a terenului agricol și arabil al României

Clasele de favorabilitate	Categorii de folosință			
	Agricol		Arabil	
	Mii ha	pondere	Mii ha	pondere
Categoria I, din care:	4079	27,5 %	3665	39,3 %
➤ Foarte bună	414	2,8 %	357	3,8 %
➤ Bună	3665	24,7 %	3308	35,5 %
Categoria II mijlocie	3092	20,8 %	2373	25,5 %
Categoria III, din care:	7683	51,7 %	3283	35,2 %
➤ Scăzută	3628	24,4 %	1726	18,5 %
➤ Foarte scăzută	4055	27,3 %	1557	16,7 %
Total I+II+III	14854	100 %	9321	100 %

Resursele de apă ale României prezintă particularitatea că o proporție de 97,8% din rețeaua hidrografică este colectată de fluviul Dunărea, cu o lungime de 1.075 km pe teritoriul țării (din totalul de 2.860 km). Resursa

* Având în vedere faptul că Regatul Unit al Marii Britanii s-a retras din Uniunea Europeană la 31 ianuarie 2020, majoritatea datelor statistice disponibile până în anul 2020 vizează comparația cu media UE28.

hidrologică (naturală) exprimată prin stocul mediu multianual al apelor curgătoare este de 128,1 miliarde m³ de apă pe an, din care 40,4 miliarde m³ din râurile interioare, iar 87,7 miliarde m³ din partea ce revine României din stocul mediu multianual al Dunării. Volumul apelor subterane este estimat la 9,62 miliarde m³/an. Din potențialul total de apă al României, de circa 140 mld. m³/an, se folosește anual cantitatea de 20,4 mld. m³, din care circa 8 mld. m³/an consum industrial, 7 mld. m³/an pentru irigații, 2,2 mld. m³/an pentru piscicultură și 3,4 mld. m³/an consum casnic. Râurile interioare se alimentează predominant din ploii și zăpezi, mai puțin din izvoare subterane, ceea ce duce la un înalt grad de dependență și vulnerabilitate față de condițiile climatice sezoniere. Resursa hidrologică este neuniform distribuită pe teritoriul țării având o mare variabilitate nu numai sezonieră, ci și de la an la an. Pe termen mediu și lung, satisfacerea cerințelor de apă pentru agricultură necesită lucrări ample de îmbunătățiri funciare (sisteme de irigații eficiente, acumulări temporare, baraje, etc.) {102}.

Clima României este temperat continentală, cu variațiuni regionale importante (8-12 luni pe an cu temperaturi pozitive în zonele sudice și de litoral față de 4 luni în zonele montane înalte). Se înregistrează frecvente valuri de căldură, cu temperaturi extreme de peste 40°C (2007-2021) și de frig, cu temperaturi sub -30°C, în special în depresiunile intramontane. Precipitațiile, cu o medie multianuală de 640 milimetri la nivelul întregii țări, prezintă, de asemenea, diferențe notabile între regiuni (între 1.200-1.400 mm pe an în zonele montane înalte și 400-500 mm în principalele zone agricole din Câmpia Română), precum și în timp, perioadele de uscăciune și secetă severă alternând cu perioade cu umiditate excesivă care produc daune însemnate (inundații, alunecări de teren). Existența unor zone unde media anuală a vitezei vântului depășește 4 metri pe secundă și a altora extinse unde durata de strălucire a soarelui depășește 2.000 ore anual, indică un potențial considerabil pentru utilizarea acestor surse regenerabile de energie {102}.

Analizând resursele naturale de care dispune România, securitatea și siguranța alimentară pot fi realizate. Astfel, în contextul ambițiilor Pactului Ecologic European referitoare la o utilizare mai redusă a pesticidelor și măsurilor de reducere a antimicrobienilor, România utilizează 0,7 kg/ha substanță activă PPP (produs pentru protecția plantelor) față de media UE-28, unde se utilizează 2,1-2,2 kg/ha substanță activă PPP, aceste valori deja scăzute fiind demne de luat în considerare în contextul țărilor vizate de Pactul Verde European în corelare cu specificitatea fiecărui Stat Membru (S.M.) {93}

În ceea ce privește continuarea măsurilor de reducere a antimicrobienilor la nivel de fermă, în România se utilizează de 13,5 ori mai puține antibiotice decât în UE-28, astfel încât contribuția la reducerea vizată de Pactul Ecologic European trebuie și în acest caz, să fie abordată în mod unitar la nivelul S.M {1}.

Totodată, referitor la reducerea emisiilor de amoniac, RO este avansată în atingerea obiectivelor privind aceste emisii pentru anul 2020, care sunt mai reduse cu 13% comparativ cu anul 2005, conform Directivei privind Plafoanele Naționale de Emisii (NEC) care prevede, pentru anul 2030, o scădere de 25% {1}.

În România, precum în întreaga UE, trebuie valorificate eficient resursele naturale și evitată deprecierea acestora. Astfel, pentru resursele **naturale de sol și aer** trebuie promovate măsuri care să conducă la evitarea/stoparea deșertificării, contracararea deficitului de elemente nutritive din sol (N, P, K) și de microelemente în vederea păstrării fertilității, cât și la promovarea și implementarea de tehnologii și sisteme agricole care să protejeze structura și textura solului, menținerea calității solului, prin măsuri adecvate privind reducerea/limitarea eroziunii, menținerea nivelului de materie organică, precum și practici agricole privind stocarea *carbonului în sol*. În privința **resursei de apă**, trebuie promovate măsuri de menținere a cantității și calității apei, prin eficientizarea consumului de apă în sensul obținerii unui spor cât mai mare de recoltă pe fiecare m³ de apă utilizat, menținerea unui management judicios al fertilizării chimice, promovarea de tehnologii agricole de eficientizare a consumului de apă, organizarea de suprafețe împădurite (inclusiv perdele agroforestiere), precum și sprijinirea irigațiilor.

Administrativ, în anul 2019, teritoriul României este reprezentat de 319 localități urbane și 2.862 de comune. Având în vedere legislația națională - *Legea nr. 350/2001 privind amenajarea teritoriului și urbanismul* și *Legea nr. 351/2001 privind aprobarea Planului național de planificare teritorială*, spațiul rural este reprezentat de totalitatea comunelor cu satele componente, la nivel de Unități Administrativ Teritoriale (UAT), comuna fiind cea mai mică UAT, nivel NUTS 5 {2} [CI 4]. Teritoriul administrativ al unei comune este constituit din suprafața agricolă (teren arabil, pășuni și fânețe, vii și livezi), suprafața fondului forestier, suprafața ocupată de construcții și amenajări de infrastructură, ape și bălți și suprafața aferentă intravilanului (construcții și amenajări), delimitată prin planurile urbanistice.

Zonele rurale, reprezentative pentru România, au resurse substanțiale de dezvoltare, spațiul rural având o suprafață de 207.633 km² (87,09%). În 2019, populația rurală reprezenta 8.959.096 (46,14%) din populația RO {2}[CI1]. Densitatea populației în România la nivelul anului 2019 reprezenta la nivel național 81,44 locuitori/km², iar în mediul rural aceasta era 43,15 locuitori/km² {2}[CI2].

Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime fizică și economică (euro standard output)

În anul 2016, conform datelor Anchetei Structurale în Agricultură, suprafața agricolă utilizată (SAU) a înregistrat o scădere de 6% față de anul 2010, respectiv, de la 13,306 mil ha SAU în 2010 la 12,502 mil ha (SAU) în 2016, fenomen datorat introducerii în intravilan a unor suprafețe însemnate de terenuri agricole, fiind schimbată categoria de folosință a acestora către investițiile imobiliare operate în apropierea marilor orașe (cartiere rezidențiale, parcuri industriale, hale industriale și agricole, alte tipuri de construcții, lucrările de urbanizare (infrastructuri de transport rutier, de traversare a drumurilor expres și autostrăzi prin zonele agricole). Până anul 2007, a fost diminuată suprafața agricolă cu 79.227 ha, iar între 2007-2014, cu încă 59.729 ha, acest proces fiind accentuat după integrarea României în UE. La evoluția descendentă a SAU au contribuit și efectele mobilității forței de muncă din mediul rural, în special a tinerilor către urbanul României și către alte state membre ale UE, sau state terțe, cu impact pe creșterea suprafețelor lăsate nelucrate (pârloagă).

În anul 2016, în ceea ce privește structura pe categorii de folosință cea mai mare pondere o dețin terenurile arabile (63,47%), urmate de pășuni și fânețe (33,44 %) și culturi permanente (2,34%) {1} [CI 17].

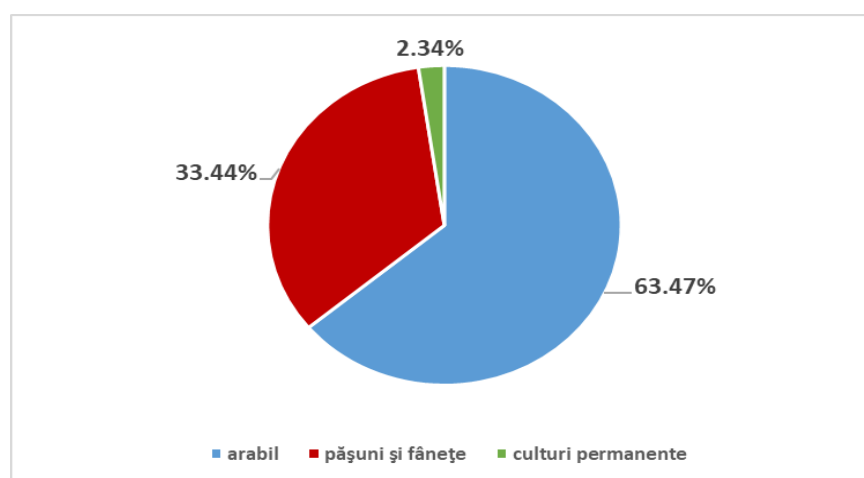

Fig.1 - Structura pe categorii de folosință a terenurilor agricole în anul 2016 (Sursă: Eurostat)

Tabel 2 - Evoluția Exploatațiilor Agricole în perioada 2010-2016 în România

INDICATO RI	U.M.	Total exploatații agricole Romania			UE 28	UE 27	Expl. agr. fără personalitate juridică			Expl. agr. cu personalitate juridică		
		2010	2013	2016	2016	2016	2010	2013	2016	2010	2013	2016
Nr. expl. agricole*	mii	3859	3630	3422	10467	10282	3828	3602	3396	31	28	26
Supr agr utilizată (SAU)	mii ha	13306	1305 6	1250 3	17333 8	15666 5	7450	7271	6927	5856	5785	5576
-teren arabil	mii ha	8306	8198	7814	107,4 7	n.a.	4725	4558	4254	3581	3640	3560
-pășuni și fânețe	mii ha	4506	4398	4246	54.08	n.a.	2307	2315	2291	2199	2083	1955
-culturi permanente	mii ha	312	302	301	9,53	n.a.	236	240	240	76	62	61
-grădini familiale	mii ha	182	158	142	173,1 6	n.a.	182	158	142	-	-	-
SAU /exploatație	ha	3,45	3,60	3,65	16,56	15,23	1,95	2,02	2,04	190,7 8	207, 49	213, 64

*inclusiv exploatațiile fără suprafață agricolă

Sursa: INS comunicat de presă nr. 149/2 iul 2012, rezultate definitive RGA 2010

2013: INS, comunicat de presă nr.308 din 15 decembrie 2014, Ancheta Structurală în Agricultură 2013- rezultate finale

2016 INS, comunicat de presă nr.324 din 15 decembrie 2017, Ancheta Structurală în Agricultură 2016- rezultate finale

Eurostat - <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/setupDownloads.do>

Agriculture, forestry and fishery statistics — 2020 edition

În anul 2016, numărul total al exploatațiilor agricole a fost de 3.422.030 (cu 11,3% mai puține față de 2010), reprezentând 32,69% din totalul exploatațiilor agricole din UE28 {1}[CI 12] și 33,27% din UE 27.

Referitor la structura pe categorii de dimensiune/suprafață a exploatațiilor la nivel național, datele analizate au arătat că din numărul total de exploatații din România de **3.422.030**, un număr de **79.840 ferme sunt gospodării fără suprafață agricolă utilizată**, acestea deținând **2,33% din numărul total de exploatații**. După această categorie, urmează gospodăriile agricole cu dimensiuni mai mici de **5 ha**, ce totalizează un număr de **3.140.770 gospodării agricole**, (cca.91,8% din totalul exploatațiilor), care gestionează o suprafață de 3.588.410 ha, respectiv, **28,70% din total SAU (total suprafață agricolă utilizată fiind de 12.502.440 ha /2016)**. {1} [CI12]

În această categorie de 1-5 ha, se regăseau următoarele categorii de ferme, după dimensiune:

- de până la **2 ha** un număr de **2.480.770 de exploatații agricole (72% din totalul numărului de ferme)**, care ocupau o suprafață de 1,53 milioane hectare, respectiv, 12,24% din total SAU.
- între **2-5 ha** se regăseau 660.0000 de exploatații, care gestionau 1,61 milioane hectare, respectiv, 12,87% din total SAU.

Majoritatea acestor fermieri cu exploatații de până la 5 hectare utilizează teren agricol aflat în proprietate personală în vederea obținerii de bunuri agricole pentru consumul propriu, și nu în vederea exclusivă a orientării către piață. Astfel, în anul 2016, mai mult de 50% din producția finală produsă în această categorie de ferme era destinată consumului propriu în gospodărie {1}.

În privința categoriei de ferme cu dimensiuni de peste 5 ha, numărul fermelor este mai redus în raport cu categoria fermelor cuprinse între 1-5 ha, astfel în anul 2016, în categoria exploatațiilor cu suprafețe între **5-50**

ha se regăseau înregistrate un număr de **262.930 ferme** (7,7% din total nr. ferme) și care utilizau **2.522.230 ha**, cca. **20,17%** din SAU. În categoria fermelor cu suprafețe cuprinse între **50-100 ha** sunt înregistrate **6.010** (0,17% din total nr. ferme) și care utilizau **418.450 ha**, respectiv **3.35%** din SAU.

În categoria fermelor cu dimensiuni cuprinse între **100-300 hectare**, în anul 2016 se numărau **7.629** de exploatații (cca. **0,22%** din total exploatații) care gestionau o suprafață agricolă de **1.292.107 ha** (**10,3%** din SAU de **12.502.540 ha**), iar în categoria exploatațiilor agricole de peste **300 ha** se încadrau **4.681** ferme (**0,13%**) care, utilizau **4.681.343 ha** (cca. **37,5 %** din SAU-ul anului 2016) [1][CI12].

În urma analizei statistice care definește structura fermelor și a SAU ocupate de acestea, constatăm că se conturează un caracter de polarizare și dualitate, o segregare între exploatațiile mici, fărâmițate și exploatații foarte mari care exploatează aproximativ jumătate din total SAU. Fermele cuprinse în categoria fermelor de peste 50 de hectare, deși însumează doar 0,52% din totalul exploatațiilor, gestionează cca. 50% din suprafața arabilă utilizată, în timp ce celelalte categorii de ferme cuprinse între 1 și 50 de hectare, majoritare ca număr (99,48%), gestionează doar 50% din suprafață (Fig. 2). De această a doua categorie de ferme care constituie sectorul agriculturii la scară mică, depinde vitalitatea socială a satului românesc, contribuie consistent la menținerea biodiversității, practică o agricultură prietenoasă cu mediul și care în consecință necesită sprijin comunitar pentru consolidare și dezvoltare.

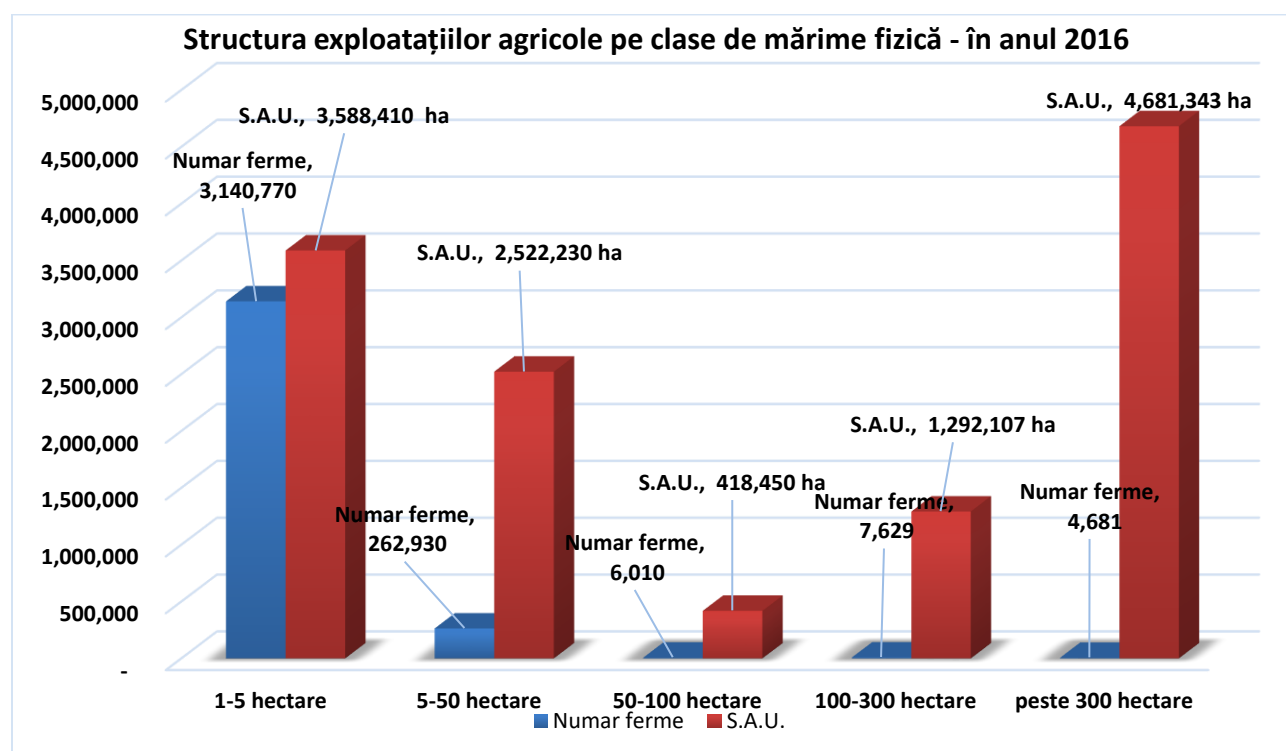

Fig. 2- Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime fizică - în anul 2016 (Sursă: Eurostat)

În anul 2016, din totalul de **3.422.030** de exploatații înregistrate statistic la nivel național, doar **901.507** exploatații agricole au beneficiat de plăți pe suprafață (SAPS), pentru o suprafață de **9.177.354 ha**, reprezentând **73,39%** din SAU a anului 2016, de **12.502.540 ha** {A50}.

În conformitate cu evoluția suprafeței SPAS în perioada 2007-2020 a datelor înregistrate în IACS, în anul 2019, suprafața care a beneficiat de plata SAPS a fost de **de 9.555.530 ha**, înregistrând o creștere de **6,22%** față de anul 2016 și de **11,37%** față de primul an de acordare, respectiv 2007. Referitor la numărul de fermieri

beneficiari de SAPS în anul 2019, acesta a înregistrat o reducere de 11,7% față de anul 2016 și de 31,7% față de primul an de acordare, respectiv 2007. Această evoluție, alături de dinamica creșterii dimensiunii fermei medii aflate în plată, este datorată tendinței de comasare a terenurilor agricole aflate în folosința fermierilor care beneficiază de măsurile de sprijin pe suprafață din cadrul PAC.

În anul 2020, suprafața SAPS a fost de 9.699.018 ha, înregistrând o creștere de 5,69% față de anul 2016 și de 10,80% față de primul an de acordare, respectiv 2007. Referitor la numărul de fermieri beneficiari de SAPS în anul 2019, acesta a înregistrat o reducere de 11,7% față de anul de referință 2016 și de 31,7% față de anul 2007, iar în anul 2020, numărul de fermieri beneficiari de SAPS a înregistrat o reducere mai accentuată față de anul de cerere 2016, respectiv de 13,34% și față de primul an de cerere 2007, o reducere de 33%. De asemenea, analiza arată o creștere a dimensiunii fermei medii înregistrate în IACS, de circa 39,41% în anul 2007 față de 2020, respectiv, de la 7,51 ha la 12,41 ha în 2020, fenomen datorat concentrării suprafețelor și reducerii numărului de ferme și fermieri mici, în opoziție cu consolidarea agriculturii caracterizată de exploatații mai mari.

Tabel 3 - Evoluția suprafețelor SAPS în perioada 2007-2020 cât și a numărului de fermieri beneficiari de schema de plăți unice pe suprafață (SAPS)

An	Număr fermieri beneficiari plăți directe SAPS	Suprafață (ha)	Ferma medie (ha)
2007	1.166.123	8.753.308	7.51
2008	1.085.379	8.921.359	8.22
2009	1.083.771	9.323.648	8.60
2010	1.070.398	9.376.561	8.76
2011	1.076.969	10.616.256	9.86
2012	1.071.212	9.753.167	9.10
2013	1.034.457	9.795.118	9.47
2014	1.011.771	9.823.088	9.71
2015	944.107	9.160.830	9.70
2016	901.507	9.177.354	10.18
2017	885.929	9.381.496	10.59
2018	869.185	9.461.577	10.90
2019	796.021	9.748.666	12.29
2020	781.246	9.699.018	12.41

(Sursă date: APIA)

Tabel 4 - Structura fermelor beneficiare SAPS în 2018-2020, număr fermieri, suprafață SAPS

Categorii suprafață (hectare)	An	Fără arie SAPS	Sub 5 ha	Între 5-50	Între 50-300	Între 300-500	Între 500-1000	Peste 1000 ha	Total
Număr beneficiari	2018	52.929	607.693	186.778	17.221	2.094	1.591	879	869.185
Grad de Concentrare a numărului de fermieri(%)	2018	6,89%	69,92%	21,49%	1,98%	0,24%	0,18%	0,10%	100%
Număr beneficiari	2019	23	586.557	185.354	17.513	2.150	1.621	876	794.094
Grad de Concentrare a numărului de fermieri(%)	2019	0,00%	73,86%	23,34%	2,21%	0,27%	0,20%	0,11%	100
Număr beneficiari	2020	75	572.989	185.523	17.927	2.169	1.679	884	781.246
Grad de Concentrare a numărului de fermieri (%)	2020	0,00%	73,35%	23,75%	2,31%	0,28%	0,21%	0,11%	100%
Suprafețe (mii ha)	2018	-	1.419,12	2.309,58	2.040,51	806,02	1.106,53	1.779	9.461,57
Grad de concentrare a suprafeței (%)	2018	-	15,00%	24,41%	21,57%	8,52%	11,70%	18,81%	100%
Suprafețe (mii ha)	2019	-	1.386,03	2.356,83	2.089,89	829,83	1.124,99	1.767,93	9.555,53
Grad de concentrare a suprafeței (%)	2019	-	14,51%	24,66%	21,87%	8,68%	11,77%	18,50%	100%
Suprafețe (mii ha)	2020	-	1.355,61	2.392,86	2.154,26	838,45	1.166,14	1.791	9.699,01
Grad de concentrare a suprafeței (%)	2020	-	13,98%	24,67%	22,21%	8,64%	12,02%	18,47%	100%

(Sursă date: APIA)

Analizând situația din 2018 - 2020 a fermelor beneficiare de plăți directe SAPS și structura acestora pe clasă de mărime de suprafață, se poate observa că în 2020 există o concentrare a exploatațiilor de sub 5 ha, în număr de 572.989 (73,35% din total exploatații) și a exploatațiilor cuprinse între 5-50 ha, în număr de 185.523 (23,75% din total exploatații). Deși acestea reprezintă majoritatea fermelor beneficiare de SAPS, respectiv 97,1% din total beneficiari exploatează doar 38,94% (3.748.473 ha) din totalul suprafeței de 9.699.016 ha, față de exploatațiile peste 300 ha, care deși reprezintă 0,60% din total fermieri exploatează 30,51% (3.796.275 ha) din totalul suprafeței eligibile la plată.

De menționat faptul că fermele de peste 1.000 de ha (în număr de 884 – 0,11%) sunt beneficiare de plăți directe pentru o suprafață de 1,791 mil. ha în anul 2020 (18,47%), înregistrând o ușoară creștere de doar 10 hectare față de anul 2018 **{50}**.

Discrepanța este accentuată și de dimensiunea medie a fermelor din categoria de sub 5 ha de doar 2,36 ha/fermă și a celor de sub 50 de cca. doar 6 ha/fermă față de dimensiunea medie a celorlalte ferme cuprinse în categoriile:

- de peste 1000 de ha cu ferma medie de 2.026 ha/fermă;
- a fermelor între 500-1000 ha cu ferma medie de 694 ha/fermă;
- a fermelor între 300-500 ha cu ferma medie de 386 ha/fermă;
- a fermelor între 50 și 300 ha cu ferma medie de 120 ha /fermă **{50}**.

Segmentul agriculturii care trebuie consolidat, ca o garanție în sprijinul securității și siguranței alimentare, dar și pentru creșterea ambiției de mediu a Uniunii și pentru reliefarea rolului social al fermelor din categoria 1 la 50 de hectare, structurate pe 2 categorii de ferme 1-5 ha și 5-50 ha. În anul 2020, acest segment de ferme deși reprezintă majoritatea fermierilor înregistrați în IACS, 758.421 fermeieri (97,1% din total fermieri) exploatează doar 4.547,120 ha (47% din totalul suprafeței IACS, cu o fermă medie de 6 hectare. Având în vedere contextul de concentrare accelerată a suprafețelor agricole de restul fermelor prezente în structura României, prin acordarea de sprijin complementar pentru venituri focalizat pe fermele cuprinse între 1-50 ha, se poate consolida acest tipar de agricultură la scară mică / medie, prietenoasă cu mediul în vederea dezvoltării producției agroalimentară durabilă la nivelul întregii țării. De asemenea, considerăm că acest tipar de agricultură poate contribui direct la obiectivele din cadrul Pactului Ecologic European, Strategia UE de la Fermă la consumator, Strategia UE privind biodiversitatea, cât și la obiectivele de dezvoltare durabilă: 2, 3, 12 și 13 ale Strategiei ONU - Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă **{50}**.

Raportat la contextul statistic, evidențiat și în tabelul 2 “Evoluția exploatațiilor agricole 2010-2016 în România” se constată un decalaj notabil între dimensiunea fermei medii din RO în raport cu media UE **{1}** **[CI 12]**. Astfel, dimensiunea medie națională a unei exploatații din RO în anul 2016 este de 3,65 ha SAU/fermă, în creștere doar cu 0,15 ha SAU/fermă față de anul 2010. Aceasta este de 4,5 ori mai mică decât cea a UE 28 (16,6 ha SAU/fermă) **{1}****[CI 12]**.

În ceea ce privește dimensiunea medie a fermelor aferentă suprafețelor înscrise în IACS, aceasta se situa, în anul 2016, la 10,18 ha/fermă, cunoscând o creștere de 20%, în anul 2019, și de 21,9% în anul 2020, față de anul de bază 2016, aspect ce denotă, în spiritul simplificării și creșterii competitivității producției agricole, importanța continuității implementării măsurilor de sprijin direct furnizate de PAC în începând cu anul 2007 (7,51 ha/fermă), cât și necesitatea altor măsuri complementare de sprijin direct cuplat, ANT, toate contribuind la procesul complex și de durată privind comasarea și implicit consolidarea structurii fermelor din RO; dar totodată, în vederea menținerii fermelor de dimensiuni medii și mici pe piața comunitară, cât și în vederea

orientării acestui segment către piață și producția tradițională și ecologică, se conturează și nevoia acordării unui sprijin redistributiv complementar și sustenabil pentru veniturile acestei categorii de fermieri {A50}.

Un decalaj mare față de UE28 există și în cazul dimensiunii economice a exploatațiilor agricole, de 9,8 ori mai mică în RO (3537,5 euro producție standard (SO)/fermă în RO față de 34.784,4 euro SO/fermă în UE28 {1} [CI 12]. În acest context, subliniem că acest decalaj poate fi depășit doar cu ajutorul menținerii mecanismelor de sprijin pe suprafață din Pilonul I și Pilonul II ale PAC, coroborate cu restul intervențiilor pentru restructurare și consolidare din cadrul Pilonului II și a măsurilor de susținere a pieței și a altor măsuri inovative, precum cele din domeniul gestionării riscurilor în agricultură, ecoscheme de tipul agriculturii de precizie din actualul Regulament PNS al PAC.

Cea mai mare parte a exploatațiilor agricole din România înregistrează un nivel scăzut de dezvoltare economică. **La nivelul anului 2016, în categoria de sub < 8000 euro SO, se încadrează 3.236.060 exploatații (respectiv, 94,57% din numărul total de exploatații),** din care 2.333.210 fac parte din categoria de sub < 2000 euro SO {1} [CI12]. Exploatațiile cu dimensiunea economică de peste 8.000 euro SO sunt în număr de 185.980, adică 5,44% din totalul exploatațiilor din România. Dintre acestea, categoria 8.000 - 15.000 euro însumează aproximativ 114.160 exploatații agricole (61,4% din totalul exploatațiilor de peste 8.000 euro SO) {1}[CI12].

Exploatațiile cu dimensiunea cuprinsă între 15.000 - 250.000 euro SO, în număr de 68.030 reprezintă 36,6% din totalul exploatațiilor de peste 8.000 euro SO. Acestea reprezintă segmentul important în care există nevoia de investiții pentru depășirea lacunelor legate de dotare și productivitate, 95% din numărul total de exploatații care au primit finanțare prin PNDR 2014 – 2020, submăsura 4.1 – Investiții în exploatații agricole, făcând parte din această categorie. Exploatațiile de peste 250.000 euro SO sunt în număr de 3.790 (2.180 între 250.000 și 500.000 euro SO și 1.610 peste 500.000 euro SO) {1} [CI12].

Din punct de vedere al **forme de organizare juridice**, la nivelul anului 2016, **0,8% din numărul total de exploatații agricole aveau personalitate juridică, 98,8% erau organizate ca exploatații agricole individuale** (persoane fizice, persoane fizice autorizate și întreprinderi individuale), iar **0.4% ca întreprinderi familiale** {49}[AI 8].

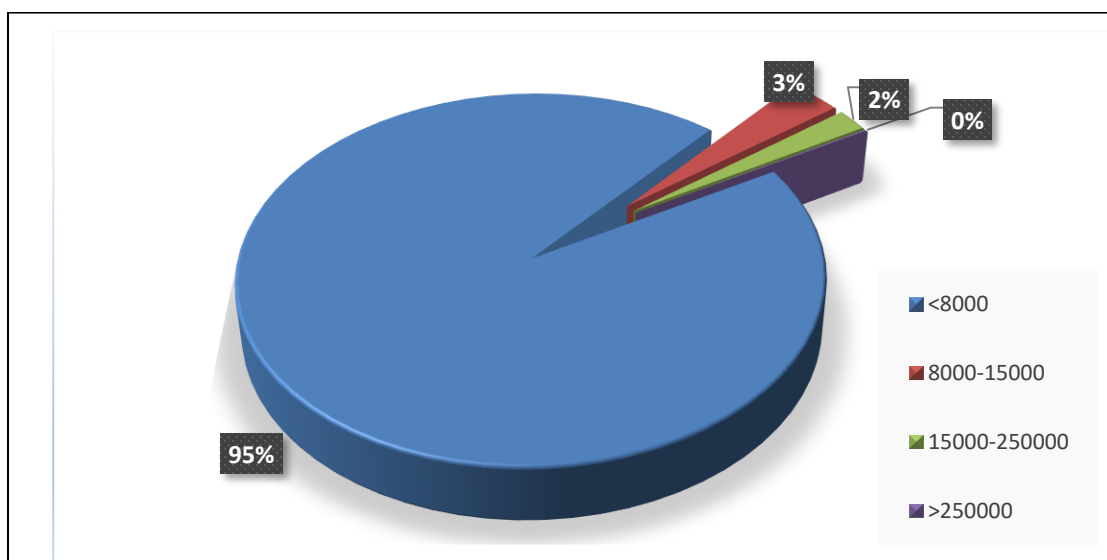

Fig. 3 - Structura exploatațiilor agricole pe clase de mărime economică (în Euro Standard Output) în anul 2016 (Sursa Eurostat).

În anul 2016, în România din SAU totală, o pondere însemnată (**50,02%**) prezintă caracteristici nefavorabile de mediu, ca urmare a unor factori bio-fizici (climatici, edafici, relief), care determină scurtarea perioadei de vegetație și limitează activitatea agricolă convențională astfel, conducând la producții agricole reduse și la costuri de producție ridicate, toate acestea având un impact negativ asupra veniturilor fermierilor și al nivelului de trai din zonele rurilor respective. Conform desemnării zonelor cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice, acestea sunt distribuite astfel: zone montane (15,09% din SAU total); zone cu constrângeri naturale semnificative (33,56% din SAU total); zone cu constrângeri naturale specifice (1,38% din SAU total) {3} [CI 20].

Investiții Teritoriale Integrate Delta Dunării

Teritoriul aferent Investițiilor Teritoriale Integrate Delta Dunării (ITI DD) se încadrează în categoria de zone cu constrângeri naturale specifice. Exploatațiile agricole din Teritoriul ITI DD au o suprafață medie de 2,4 ha, dar sunt lipsite de mijloace de producție mecanizate, ceea ce nu permite practicarea unei agriculturi moderne, ci doar a unei agriculturii de subzistență (asigurarea consumului propriu). Totodată, un aspect limitativ pentru economia rurală din Delta Dunării este fragmentarea structurii fermelor și polizarea structurală a agriculturii, care este mai accentuată decât situația prezentă la nivel național[†], și anume la nivelul **ITI DD** din totalul fermelor, 82% sunt sub 2 ha, iar acestea ocupă doar 2% **din SAU**, iar fermele de peste 100 ha, în pondere de doar 1% din totalul exploatațiilor înregistrate în acest areal, acoperă 93% din SAU.

Zona montană

Numărul fermelor din zona montană înregistrează o tendință descendentă constantă în perioada 2015-2019, cu 4,03% mai puține ferme în anul 2019 față de 2010 (-10.491 exploatații), în principal cauzată de abandonul activității de creștere a animalelor, de mobilitatea forței de muncă din zona rurală în general spre urbanul național sau din alte State Membre UE, cât și îmbătrânirea populației, coroborată cu fenomenul de depopulare și părăsire a satelor, cât și de comasarea suprafețelor cu doar 0,05% (726 ha). Faptul că veniturile din agricultură sunt mai mici decât în restul sectoarelor economice, reprezintă un alt factor decisiv în determinarea fermierilor să părăsească activitatea agricolă și arealul montan. În context, în tabelul 5 și figura 4 este prezentată situația privind suprafața totală a fermelor din zona montană (658 UAT) în perioada 2015–2019, pe categorii de dimensiuni ale fermelor și număr {50}.

Tabel 5 - Numărul fermierilor și suprafață SAPS în zona montană

Anul	Total Ferme	FERME PE CATEGORII DE DIMENSIUNE		Ponderea din total ferme	Total suprafață pe dimensiuni	Ponderea din total suprafață	Total Suprafață
	Număr	Categorii de ferme	număr	(%)	hectare	(%)	hectare
2015	260.299	Ferme <5 ha	211.767	81.4	443.967	35.53	1.249.381
		Ferme ≥ 5 ha și < 10 ha	33.079	12.7	222.545	17.81	

[†] La nivel național din totalul exploatațiilor 72% sunt sub 2 ha și ocupă 12,24% din SAU totală a RO, iar 0.75% din total ferme sunt de peste 100 ha și ocupă 80.5% din SAU.

Anul	Total Ferme	FERME PE CATEGORII DE DIMENSIUNE		Pondere din total ferme	Total suprafață pe dimensiuni	Pondere din total suprafață	Total Suprafață
	Număr	Categorii de ferme	număr	(%)	hectare	(%)	hectare
		Ferme ≥ 10 ha și < 50 ha	13.061	5	243.706	19.51	
		Ferme ≥ 50 ha	2.392	0.9	339.163	27.15	
2016	254.321	Ferme < 5 ha	204.838	80.5	432.868	35.36	1.224.312
		ferme ≥ 5 și < 10 ha	33.378	13.1	224.811	18.36	
		Ferme ≥ 10 ha și < 50 ha	13.837	5.4	258.401	21.11	
		Ferme ≥ 50 ha	2.268	1	308.232	25.18	
2017	254.626	Ferme < 5 ha	204.445	80.3	431.375	34.65	1.244.929
		Ferme ≥ 5 ha și < 10 ha	33.489	13.2	225.872	18.14	
		Ferme ≥ 10 ha și < 50 ha	14.309	5.6	270.419	21.72	
		Ferme ≥ 50 ha	2.383	0.9	317.263	25.48	
2018	252.405	Ferme < 5 ha	202.964	80.4	427.231	34.44	1.240.411
		Ferme ≥ 5 ha și < 10 ha	32.507	12.9	219.564	17.70	
		Ferme ≥ 10 ha și < 50 ha	14.498	5.7	275.827	22.24	
		Ferme ≥ 50 ha	2.436	1	317.789	25.62	
2019	249.808	Ferme < 5 ha	200.011	80.1	421.995	33.76	1.250.107
		Ferme ≥ 5 ha și < 10 ha	32.478	13	219.552	17.56	
		Ferme ≥ 10 ha și < 50 ha	14.827	5.9	284.493	22.76	
		Ferme ≥ 50 ha	2.492	1	324.067	25.92	

(Sursă: APIA)

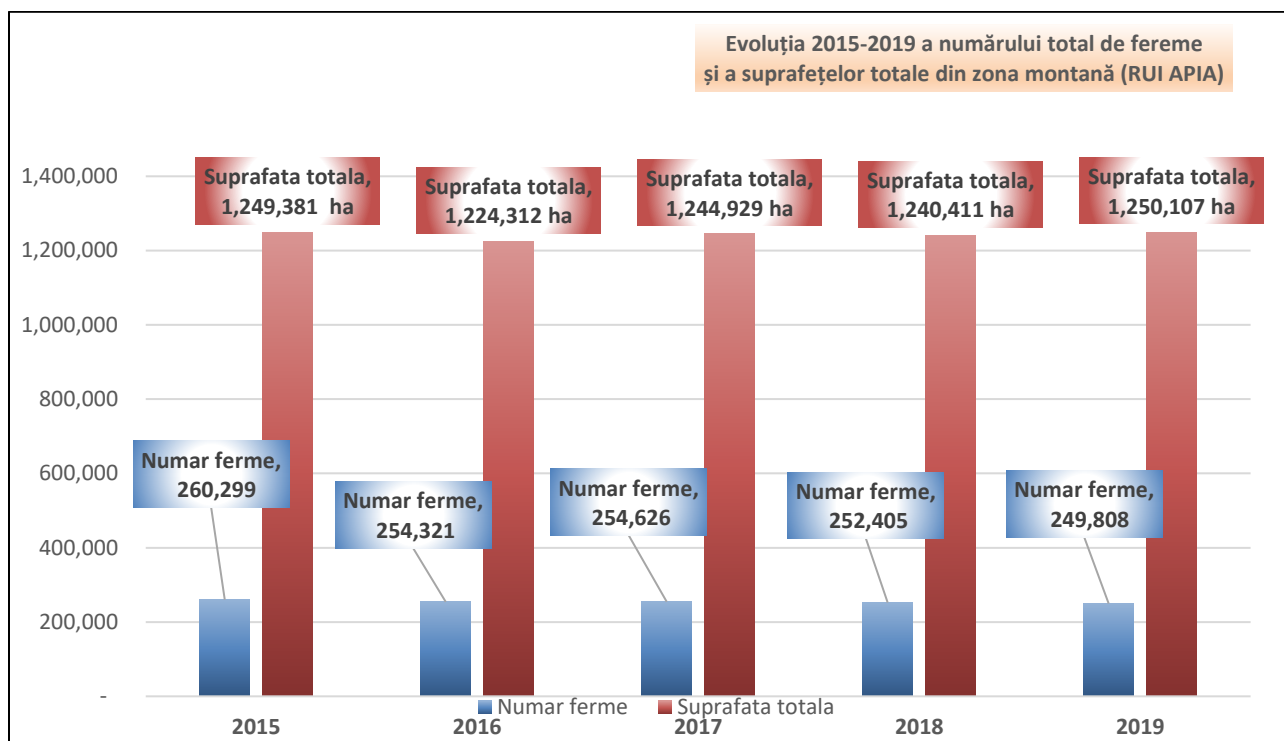

Fig. 4 - Evoluția numărului total de ferme din ruralul zonei montane și a suprafețelor totale în perioada 2015-2019 (Sursă: RUI – APIA (Registrul unic al exploatațiilor))

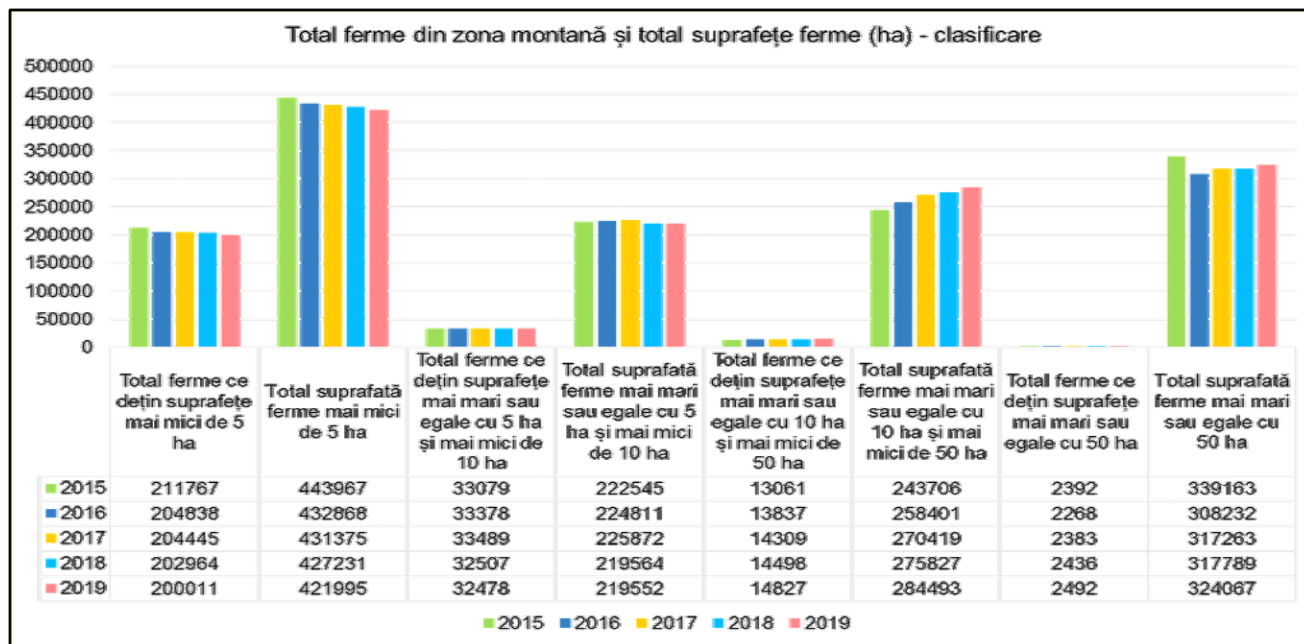

Fig. 5 - Structura fermelor din zona Montană clasificate de categorii de suprafață deținută (nr. și ha) (Sursa: APIA)

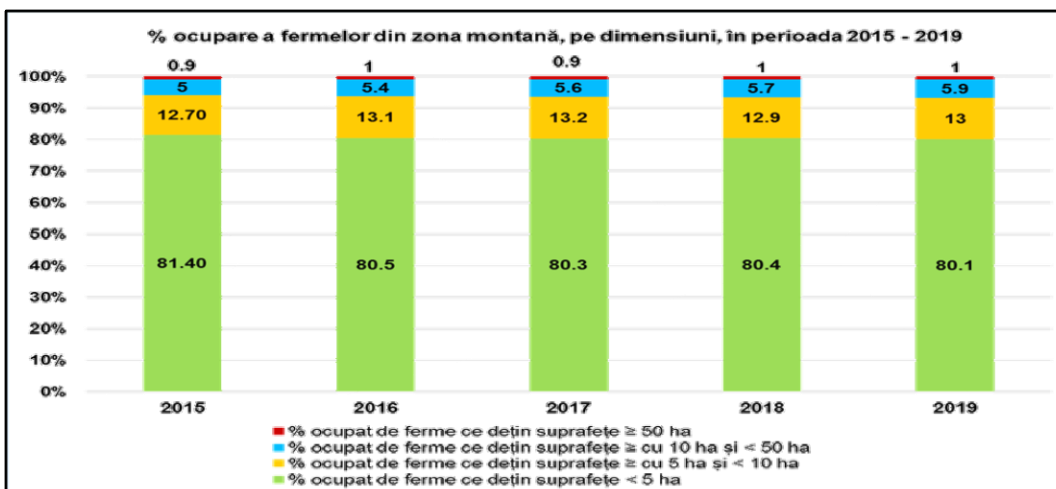

Fig. 6 - Gradul de ocupare a fermele din zona montană, pe dimensiuni de suprafață 2015-2019 (Sursa: APIA)

Din analiza datelor se poate observa că ponderea fermelor sub 5 ha în perioada 2015-2019 este aproape constantă, în medie de 80,54% din totalul fermelor. De asemenea, se constată o dinamică constantă la restul categoriilor de ferme cu suprafețe încadrate între 5 și 50 ha, zona montană fiind în general caracterizată de ferme cu suprafețe mici. Din tabelul 5 se poate observa că fermele cu suprafețe mai mari sau egale de 50 ha reprezintă cca.1% din totalul fermelor și că ocupă cca.25,87% din suprafața înregistrată în RUI.

Evoluția veniturilor în agricultură

În România, venitul antreprenorial agricol[‡] a crescut constant, în perioada 2007-2018 (de la 1288 EUR/AWU[§] la 4334 EUR/AWU). Cu toate acestea, venitul antreprenorial agricol din România **este foarte scăzut comparativ cu media UE28 (30,5% din media UE28)**, ceea ce clasează România pe penultimul loc între țările UE 28 {3}[CI 25].

[§] venitul provenit din desfășurarea activităților agricole

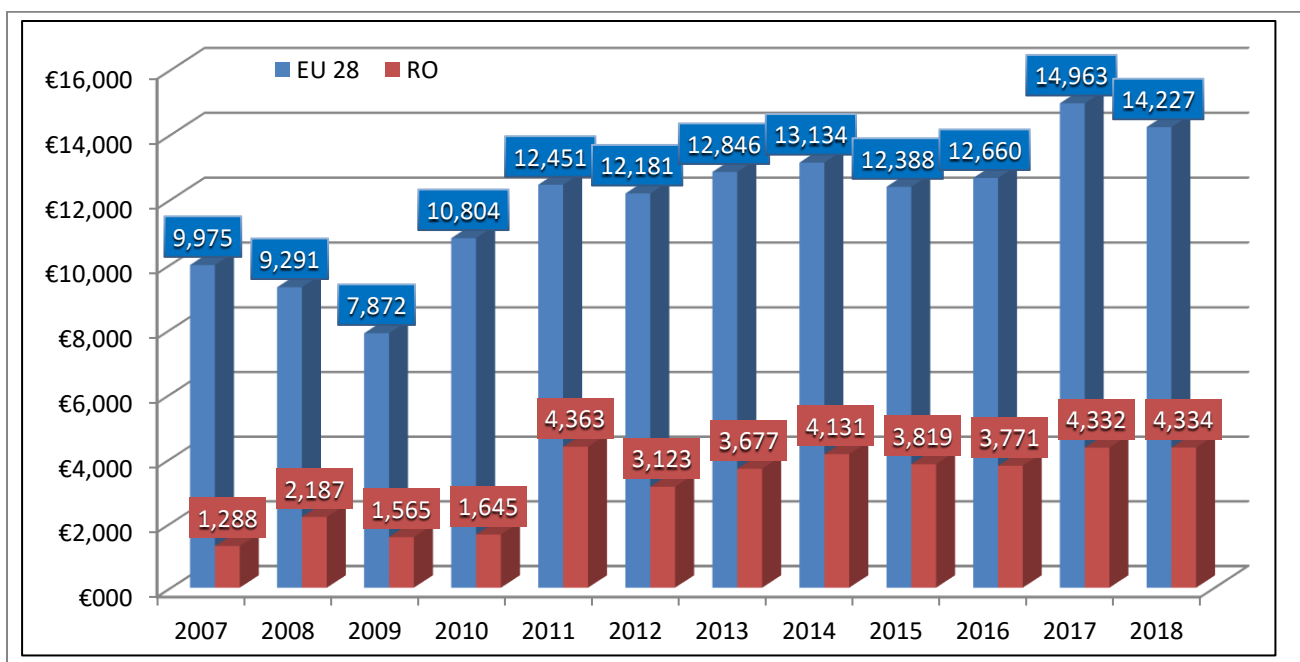

Fig. 7 - Venitul antreprenorial agricol (EURO/AWU) în perioada 2012-2018 - Sursa: Raportul "Rural Development in the European Union - Statistical and economic information"

În medie, fermierii români obțin un venit al factorilor relativ scăzut (aproximativ o treime din media UE), înregistrându-se diferențe semnificative între fermele de diferite dimensiuni, din diferite sectoare și tipuri de zone, cu condiții meteorologice diferite, precum și între regiuni. Veniturile cresc odată cu dimensiunea fermelor. Deși poziția geografică și clima României favorizează o producție agricolă diversificată, producția vegetală a țării este mai competitivă, reprezentând trei sferturi din producția agricolă. În schimb, creșterea animalelor a înregistrat o tendință descendentă în ultimii ani. România are un climat favorabil pentru cultivarea plantelor proteice, de exemplu soia, pentru care este deja al treilea producător ca mărime din UE în ceea ce privește suprafața. Incorporarea altor culturi proteice în rotația culturilor va crea oportunități de piață, deoarece acest lucru va îmbunătăți calitatea solului și va reduce utilizarea îngrășămintelor.

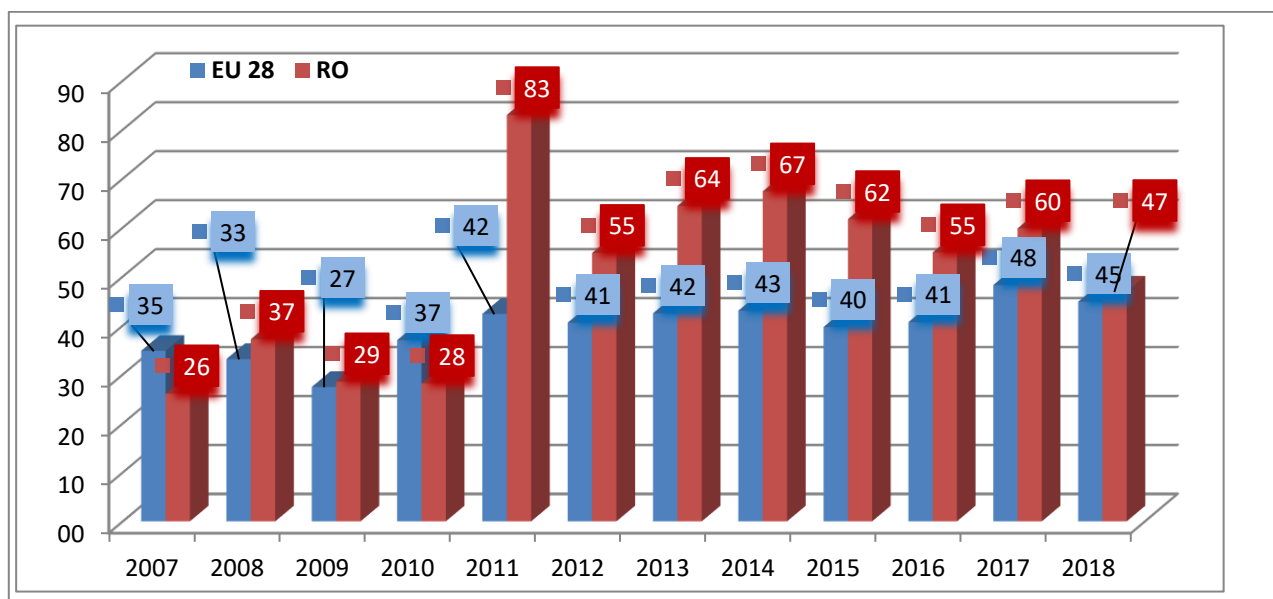

Fig. 8 - Venitul antreprenorial agricol / Venit antreprenorial pe toate ramurile economiei (%) - Sursa: Raportul "Rural Development in the European Union - Statistical and economic information" perioada 2012 – 2018

Venitul antreprenorial agricol pe lucrător (vezi fig.8) comparativ cu media veniturilor la nivelul întregii economii a fost de 47% în anul 2018, înregistrând o variație ridicată în perioada 2007-2018, de la 26.1% în 2007 la 47% în 2018. În anul 2011 indicatorul analizat a înregistrat o valoare foarte ridicată de 83% doar pe conjunctura impactului negativ ridicat al efectelor crizei economice globale 2008-2011 resimțit covârșitor de celelalte sectoare ale economiei {3}[CI 25]. Deși se situează peste media UE 28, diferența mai mică dintre veniturile agricole și cele de la nivelul întregii economii, în cazul României, este datorată veniturilor mai mici înregistrate la nivelul întregii economii, comparativ cu majoritatea statelor membre UE 28.

În 2018, **venitul factorilor agricoli**** (fig.9) anual a fost de **4.394 euro/AWU, reprezentând 26,3% din media UE28**. Între 2007-2018 decalajul față de media UE28 a fost semnificativ, cu o variație cuprinsă între 15,55% (2007) și 26,3% (2018). Indexul venitului factorilor din agricultură pe unitate anuală de muncă (Index 2010=100) a fost în 2018 de 136,6 (față de 2010 înregistrând o creștere de 36.6%) {3}[CI 24].

** Venitul factorilor agricoli: venitul obținut cu ajutorul factorilor angajați în producția agricolă (teren, forță de muncă și capital). Se calculează scăzând valoarea consumului intermediar, a consumului de capital fix (amortizarea) și a impozitelor/taxelor pe producție din valoarea producției agricole exprimată la prețuri de bază și adăugând valoarea subvențiilor (altor subvenții) acordate pentru producție. De regulă, nu sunt incluse veniturile din alte surse (activități neagricole, salarii, prestații sociale, venituri din proprietate).

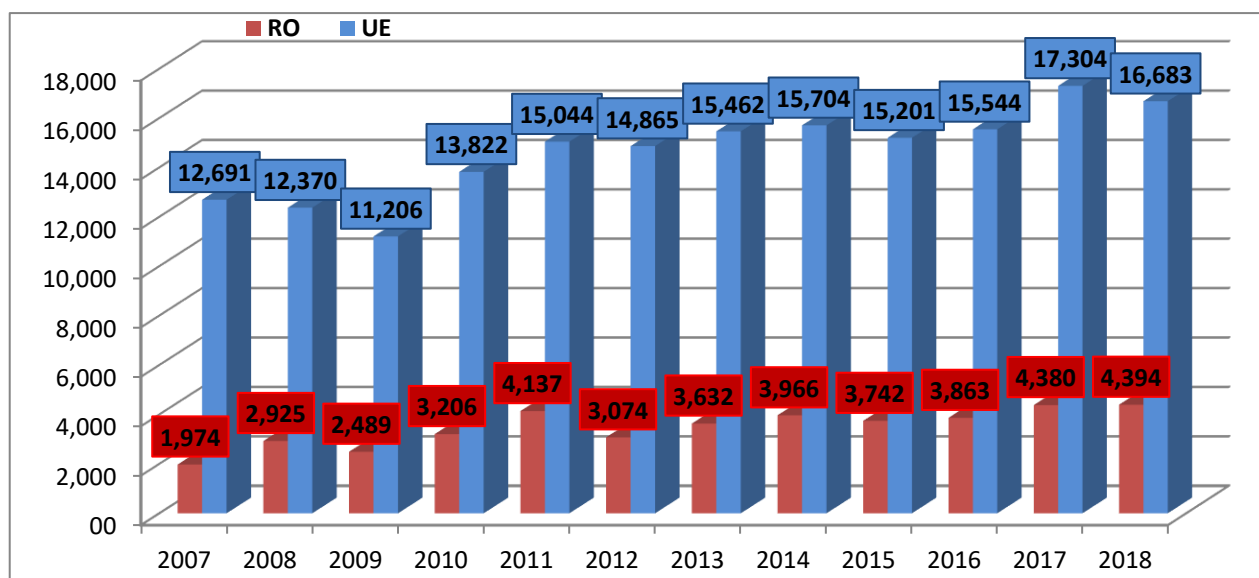

Fig. 9 - Venitul factorilor agricoli (Sursa: Raportul "Rural Development in the European Union - Statistical and economic information" perioada 2012 – 2018)

În anii 2017 și 2018, ponderea **sprijinului direct în venitul factorilor agricoli** s-a menținut la aproximativ 23%, fiind foarte apropiată de media UE 28, care atingea 24% în 2017 și 23,2% în 2018. **{16} [CI24]**. În calculul plăților directe sunt incluse și plățile compensatorii din cadrul Pilonului II al PAC și care reprezintă cca. 5% din venitul factorilor **{16}**.

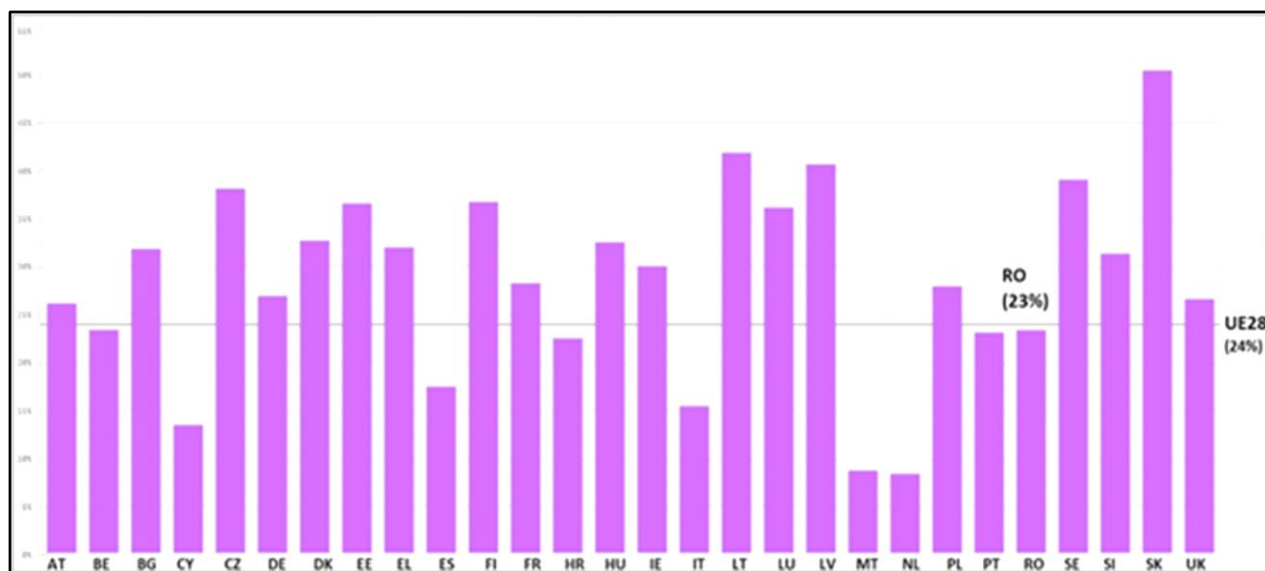

Fig. 10 - Ponderea sprijinului direct în venitul factorilor agricoli 2017 Ro în UE 27 (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

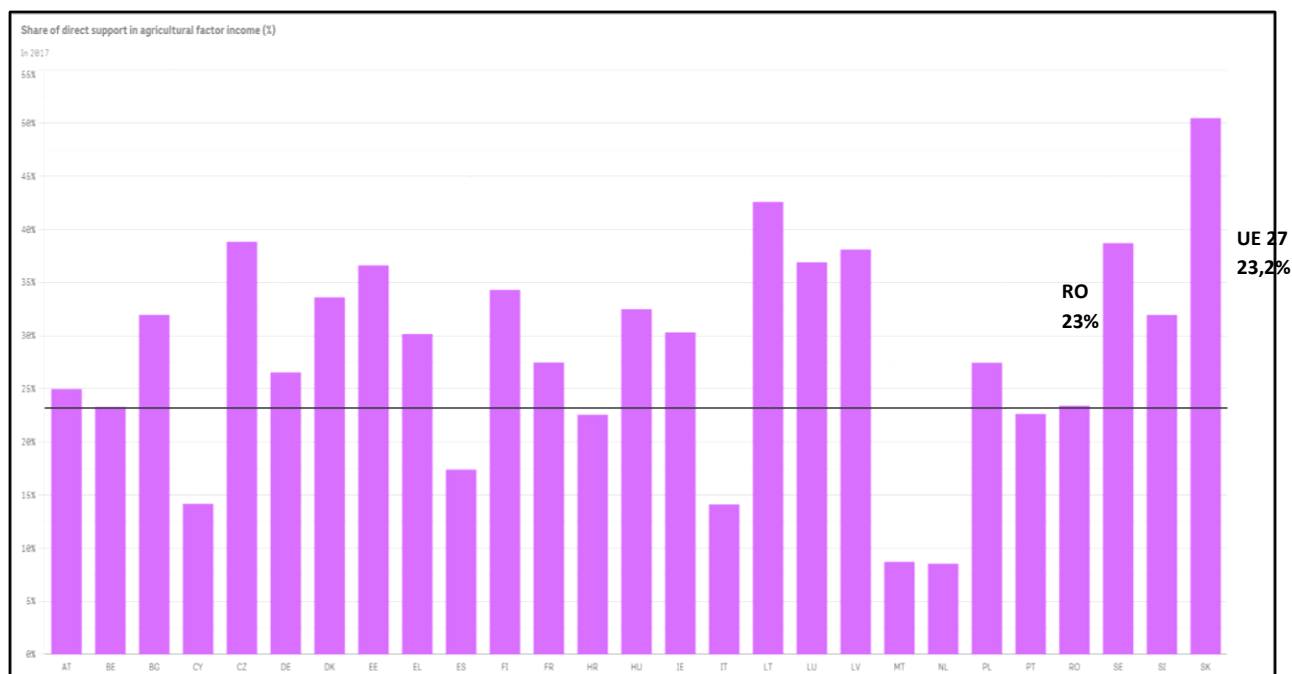

Fig. 11 - Ponderea sprijinului direct în venitul factorilor agricoli 2018 Ro în UE 27 (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Venitul factorilor agricoli pe lucrător (AWU) în zonele cu constrângeri naturale este în medie mai mare în zonele care nu sunt afectate de constrângeri naturale (ANC) cu excepția perioadei 2015-2017, când venitul a fost mai mare în ANC, **altele decât în zona montană**, (cu aproximativ 30% mai mare). **Din datele disponibile se poate observa că zonele cu cel mai mic venit sunt zonele montane, decalajul crescând în perioada 2015-2017 {16}.**

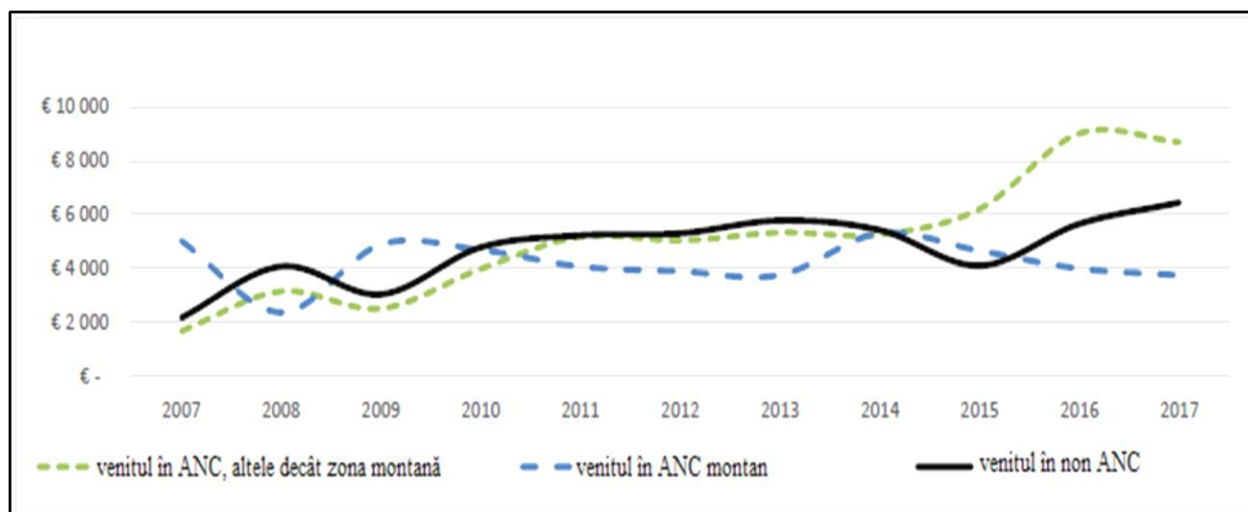

Fig. 12 - Venitul factorilor agricoli pe lucrător (AWU) în zonele cu constrângeri naturale ANC (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

În cazul plăților SAPS, la nivelul anului 2015, se poate observa o concentrare în categoriile **< 5 ha și 5-50 ha**, peste **282 mil euro**, având în vedere și numărul mare de beneficiari aferenți acestor categorii, la polul opus situându-se valoarea plăților aferente **exploatațiilor de peste 500 ha**, în valoare de peste 219 mil euro {50}.

Acest trend a continuat și în anul 2018, când plățile pentru categoriile **<5 ha și 5-50 ha** s-au situat la peste **379 mil euro**, existând în continuare un număr mare de beneficiari aferenți acestor categorii, în timp ce valoarea plăților aferente **exploatațiilor de peste 500 ha** s-a ridicat la peste **290 mil euro** {50}.

Totodată, la nivelul anului 2015, se poate observa faptul că **31,05% din totalul plăților SAPS** a fost încasat de **0,26% din solicitanți**, respectiv **exploatațiile din categoria >500 ha** (2.469 exploatații). În același timp, categoria **>1000 ha (0,09% din solicitanți)** a încasat **132 mil. euro**, ceea ce reprezintă un procent de **18,74%** din totalul plăților SAPS {50}.

Același trend a continuat și în anul 2018, când se poate observa faptul că **30,35% din totalul plăților SAPS** a fost încasat de **0,28% din solicitanți**, respectiv **exploatațiile din categoria >500 ha** (2.470 exploatații). În același timp, categoria **>1000 ha (0,10% din solicitanți)** a încasat **179 mil. euro**, ceea ce reprezintă un procent de **18,71%** din totalul plăților SAPS {50}.

În ceea ce privește **totalul plăților acordate din FEAGA** (SAPS, Plata redistributivă, Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu, Schema pentru tinerii fermieri, Sprijinul cuplat), se observă o **menținere a modului de distribuție** (similar cu cel pentru plățile SAPS), existând mici variații, între anul 2018, comparativ cu 2015 {50}.

Tabelul 6 - Evoluția situației plăților SAPS, a numărului de beneficiari și dinamica suprafețelor 2007-2020

Anul		UM	sub 5 ha	între 5-50	între 50-100	între 100-300	între 300-500	între 500 - 1000	peste 1000	Total
2007	Număr beneficiari	no	960.53	190.61	5.13	5.90	1.89	1.46	0.61	1,166.12
	pondere din total	%	82.37	16.35	0.44	0.51	0.16	0.13	0.05	100.00
	valoare plăți euro	euro	113,093.38	90,285.33	17,530.90	49,125.39	34,680.31	48,463.41	73,362.16	426,540.89
	pondere din total	%	26.51	21.17	4.11	11.52	8.13	11.36	17.20	100.00
	suprafață	ha	2,275.25	1,849.48	364.09	1,024.16	732.20	1,012.09	1,496.04	8,753.31
	pondere din total	%	25.99	21.13	4.16	11.70	8.36	11.56	17.09	100.00
2014	Număr beneficiari	no	798.51	191.70	8.55	8.22	2.20	1.71	0.88	1,011.77
	pondere din total	%	78.92	18.95	0.84	0.81	0.22	0.17	0.09	100.00
	valoare plăți euro	euro	255,491.69	303,042.94	83,718.13	192,527.44	116,694.35	164,025.97	240,384.61	1,355,885.12
	pondere din total	%	18.84	22.35	6.17	14.20	8.61	12.10	17.73	100.00
	suprafață	ha	1,845.88	2,194.76	607.38	1,398.43	847.41	1,188.00	1,741.22	9,823.09
	pondere din total	%	18.79	22.34	6.18	14.24	8.63	12.09	17.73	100.00
2015	Număr beneficiari	no	673.67	178.61	8.01	7.79	2.02	1.61	0.86	872.57
	pondere din total	%	77.21	20.47	0.92	0.89	0.23	0.18	0.10	100.00
	valoare plăți euro	euro	120,208.40	161,840.82	43,747.35	101,426.03	59,831.60	86,940.38	132,370.00	706,364.59
	pondere din total	%	17.02	22.91	6.19	14.36	8.47	12.31	18.74	100.00
	suprafață	ha	1,557.11	2,096.42	569.22	1,324.21	779.08	1,125.32	1,709.47	9,160.83
	pondere din total	%	17.00	22.88	6.21	14.46	8.50	12.28	18.66	100.00
Anul		UM	sub 5 ha	între 5-50	între 50-100	între 100-300	între 300-500	între 500 - 1000	peste 1000	Total
2018	Număr beneficiari	no	607.69	186.78	8.87	8.36	2.09	1.59	0.88	816.26
	pondere din total	%	74.45	22.88	1.09	1.02	0.26	0.19	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	145,191.57	234,751.27	63,440.28	142,275.41	81,203.08	111,395.04	179,148.50	957,405.15
	pondere din total	%	15.17	24.52	6.63	14.86	8.48	11.64	18.71	100.00
	suprafață	ha	1,419.13	2,309.59	628.86	1,411.65	806.03	1,106.53	1,779.79	9,461.58
	pondere din total	%	15.00	24.41	6.65	14.92	8.52	11.70	18.81	100.00
2019	Număr beneficiari	no	586.56	185.35	8.92	8.60	2.15	1.62	0.88	794.07
	pondere din total	%	73.87	23.34	1.12	1.08	0.27	0.20	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	142,218.04	241,830.51	65,346.70	149,093.80	85,147.65	115,433.27	181,404.90	980,474.87
	pondere din total	%	14.51	24.66	6.66	15.21	8.68	11.77	18.50	100.00
	suprafață	ha	1,386.03	2,356.83	636.86	1,453.04	829.83	1,124.99	1,767.94	9,555.52
	pondere din total	%	14.51	24.66	6.66	15.21	8.68	11.77	18.50	100.00
2020	Număr beneficiari	no	573.06	185.52	9.08	8.84	2.17	1.68	0.88	781.25
	pondere din total	%	73.35	23.75	1.16	1.13	0.28	0.21	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	133,850.52	236,266.76	64,200.28	148,508.02	82,787.07	115,142.86	176,907.16	957,662.67
	pondere din total	%	13.98	24.67	6.70	15.51	8.64	12.02	18.47	100.00
	suprafață	ha	1,355.61	2,392.86	650.21	1,504.06	838.45	1,166.14	1,791.68	9,699.02
	pondere din total	%	13.98	24.67	6.70	15.51	8.64	12.02	18.47	100.00

(Sursă: APIA)

Tabel 6 bis - Totalul plăților acordate pe suprafață din FEAGA (SAPS, Plata redistributivă, Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu, Schema pentru tinerii fermieri) și beneficiari în perioada 2018 - 2020

Anul		UM	sub 5 ha	între 5-50	între 50-100	între 100-300	între 300-500	între 500 - 1000	peste 1000	Total
2018	Număr beneficiari	no	607.69	186.78	8.87	8.36	2.09	1.59	0.88	816.26
	pondere din total	%	74.45	22.88	1.09	1.02	0.26	0.19	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	145,191.57	234,751.27	63,440.28	142,275.41	81,203.08	111,395.04	179,148.50	957,405.15
	pondere din total	%	15.17	24.52	6.63	14.86	8.48	11.64	18.71	100.00
	suprafață	ha	1,419.13	2,309.59	628.86	1,411.65	806.03	1,106.53	1,779.79	9,461.58
	pondere din total	%	15.00	24.41	6.65	14.92	8.52	11.70	18.81	100.00
2019	Număr beneficiari	no	586.56	185.35	8.92	8.60	2.15	1.62	0.88	794.07
	pondere din total	%	73.87	23.34	1.12	1.08	0.27	0.20	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	142,218.04	241,830.51	65,346.70	149,093.80	85,147.65	115,433.27	181,404.90	980,474.87
	pondere din total	%	14.51	24.66	6.66	15.21	8.68	11.77	18.50	100.00
	suprafață	ha	1,386.83	2,356.83	636.86	1,453.04	829.83	1,124.99	1,767.94	9,555.52
	pondere din total	%	14.51	24.66	6.66	15.21	8.68	11.77	18.50	100.00
2020	Număr beneficiari	no	573.06	185.52	9.08	8.84	2.17	1.68	0.88	781.25
	pondere din total	%	73.35	23.75	1.16	1.13	0.28	0.21	0.11	100.00
	valoare plăți euro	euro	133,850.52	236,266.76	64,200.28	148,508.02	82,787.07	115,142.86	176,907.16	957,662.67
	pondere din total	%	13.98	24.67	6.70	15.51	8.64	12.02	18.47	100.00
	suprafață	ha	1,355.61	2,392.86	650.21	1,504.06	838.45	1,166.14	1,791.68	9,699.02
	pondere din total	%	13.98	24.67	6.70	15.51	8.64	12.02	18.47	100.00

(Sursă: APIA)

Analiza arată că la momentul aderării RO la UE 2007, fiind și primul an de depunere al cererii de plată s-a înregistrat un total de 1.166.123 beneficiari. În perioada 2007-2020, evoluția numărului de beneficiari a fost descendentă, în anul 2020 înregistrându-se o reducere de 30% față de anul de bază 2007. Reducerea numărului de beneficiari se datorează politicii naționale agricole de promovare și încurajare a asocierii și comasării terenurilor, ambele menite să contribuie la scoaterea fermelor foarte mici (de sub 5 ha) din zona de subzistență înspre zona de rentabilitate și orientare către piață. Această evoluție se poate observa și din analiza datelor referitoare la numărul beneficiarilor și suprafața solicitată la plată din categoria fermelor de sub 5 ha, unde de la un total de 960.533 beneficiari în 2007 (82,37% din total beneficiarii) care gestionau o suprafață de 2.275.2543 ha (25,99% din totalul suprafeței la plată în 2007) s-a ajuns, în anul 2018, la un număr de doar 607.693 beneficiari (69,92% față de numărul total de beneficiari 2007) și cu o suprafață aferentă de 1.419.128 (de 15% din totalul suprafeței la plată în 2018), iar în anul 2020 numărul acestei categorii de beneficiari a scăzut față de anul de referință 2007, cu 40,33%, iar suprafața solicitată de aceștia a scăzut cu 40,41% față de anul 2007.

În urma analizei valorii plăților putem deduce că valoarea SAPS per hectar în anul 2007 era foarte redusă, de doar 49 euro pe ha, aspect datorat procesului de *phasing in* (creștere graduală) al plăților directe, care a durat din anul 2007 până în 2016 când, nivelul subvenției era de cca.180 euro per ha. După

Reforma PAC din 2013, s-a convenit la demararea procesului de convergență externă, în urma căruia valoarea medie/ha a plății directe a crescut până la 194 €/ha în anul 2020, din care SAPS: reprezintă 98,74 euro/ha. Cu toate acestea, valoarea subvenției directe pe hectar în România se va situa în continuare sub nivelul mediu al UE. În acest context, sprijinul direct trebuie să fie acompaniat de măsuri de investiții din cadrul pilonului II al PAC, dar și alte forme de ajutoare de stat permise.

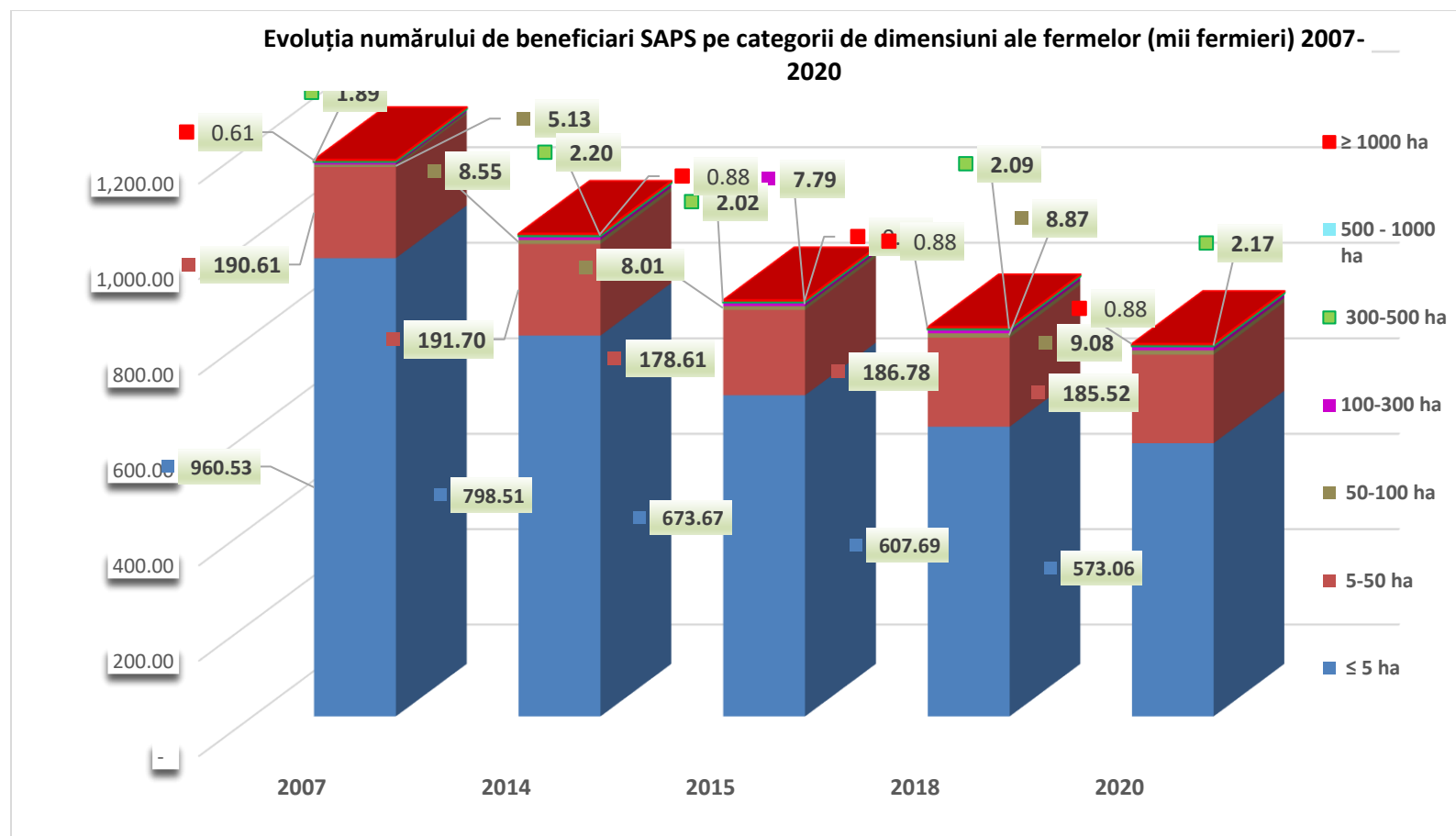

Fig. 13 – Evoluția numărului de beneficiari SAPS 2007-2020 pe categorii de suprafețe (mii ferme) (sursa APIA)

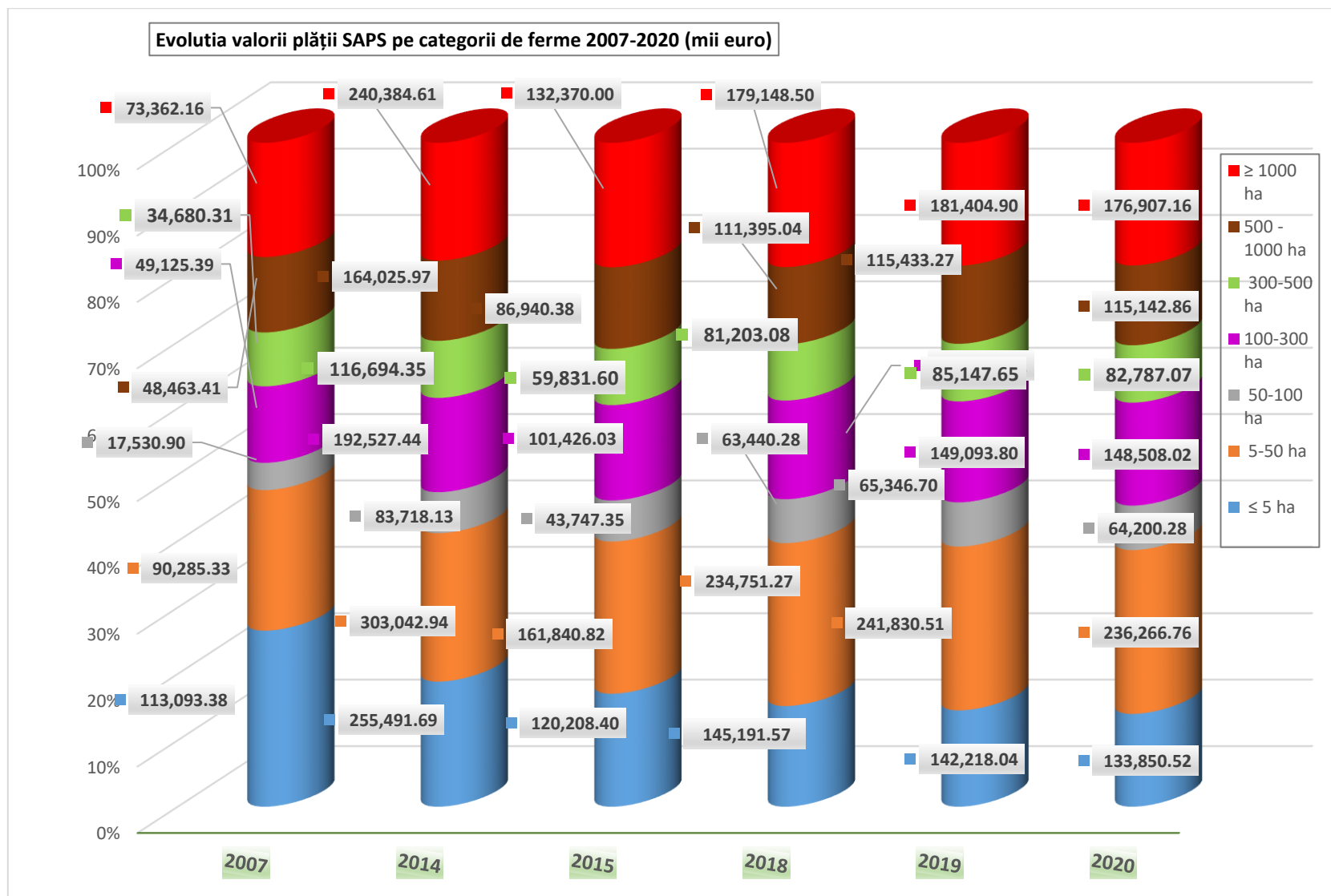

Fig. 14 - Evolutia valorii plății SAPS pe categorii de ferme 2007-2020 (mii euro), 2007-2020 (Sursă: APIA)

Tabel 6.2bis - Sinteza plăților UE acordate de APIA în perioada 2015-2020

AN	2015	2016	2017	2018	2019	2020
SCHEMA DE PLATĂ UNICĂ PE SUPRAFAȚĂ (SAPS)						
Număr beneficiari				812917	792895	780172
Suprafețe Determinate (ha)				9467291	9580780	9689656
Sume plătite fermierilor (mii euro)				958000387	970521144	935309056
Cuquantum per hectar (euro)				101	101,23	98,73
SCHEMA DE PALTĂ PENTRU PRACTICI BENEFICE PENTRU CLIMĂ ȘI MEDIU						
Număr beneficiari	168109	266523	321245	814860	794173	780735
Suprafețe Determinate (ha)	6790583	7502053	7942922	9421856	9609000	9657072
Sume plătite fermierilor (euro)	-	-	-	541709052	559638022	545910769
	-	-	-	57,50	58,23	56,52
SCHEMA DE PLATĂ REDISTRIBUTIVĂ						
Număr beneficiari	168.741	264.842	323.149	812.630	792.779	780.131
Suprafețe Determinate (ha)	2.240.958,60	2.630.534,67	2.891.174,44	4.245.685,70	4.259.187,34	4.267.531,40
Sume plătite fermierilor (mii euro)				100.791.117,94	100.549.922,69	100.213.118,41
SCHEMA DE PLATĂ PENTRU TINERII FERMIERI						
Număr beneficiari				58.461	58.977	42.896
Suprafețe Determinate (ha)				668.382,59	717.958,66	509.464,53
Sume plătite fermierilor (mii euro)				17.088.461,06	22.192.523,55	18.293.923,09

(Sursă: APIA)

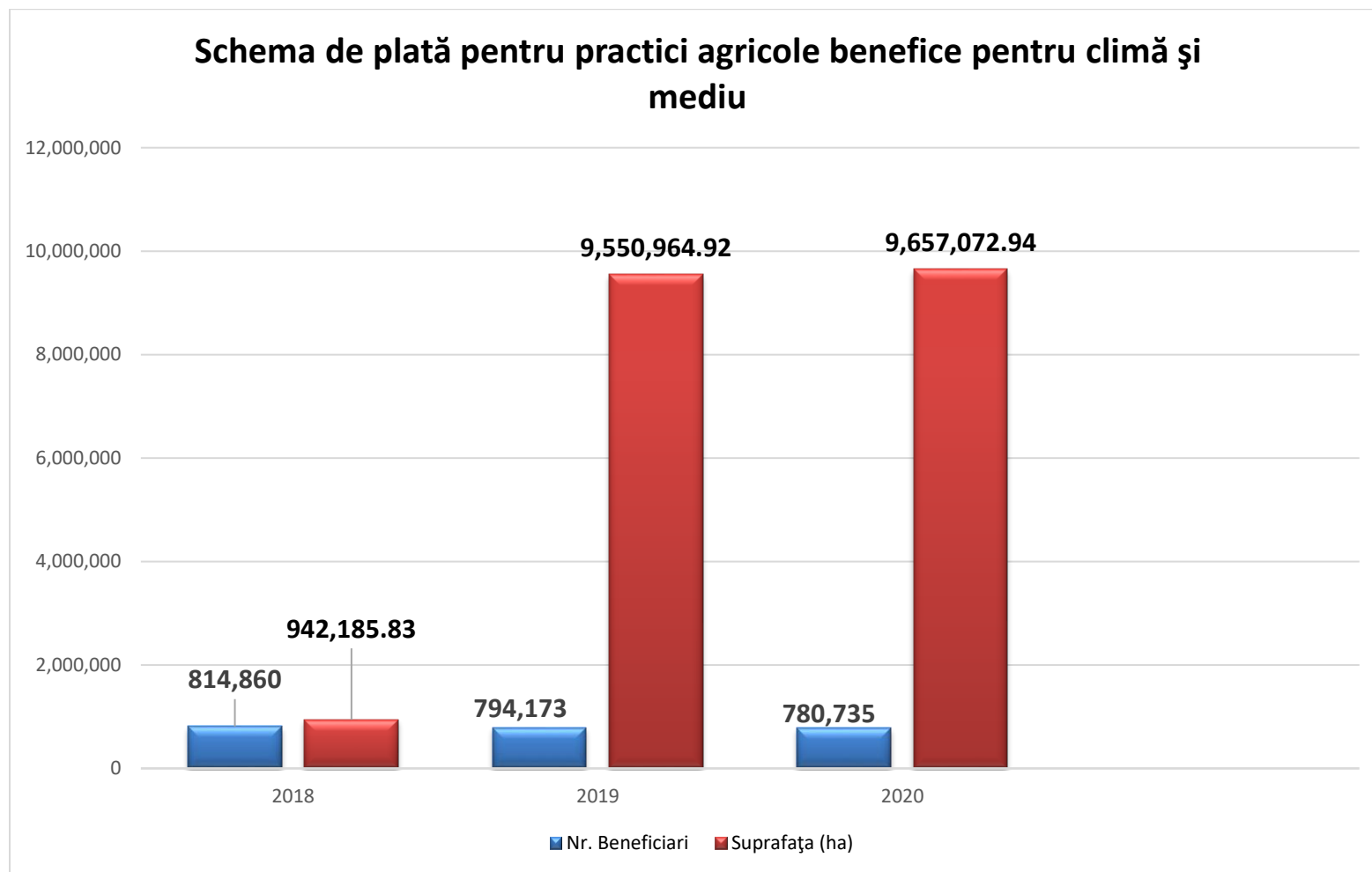

Fig. 15 - Număr beneficiari și suprafețe plătite – Schema de plată pentru practici agricole benefice pentru mediu și climă 2018-2020
(Sursa: APIA)

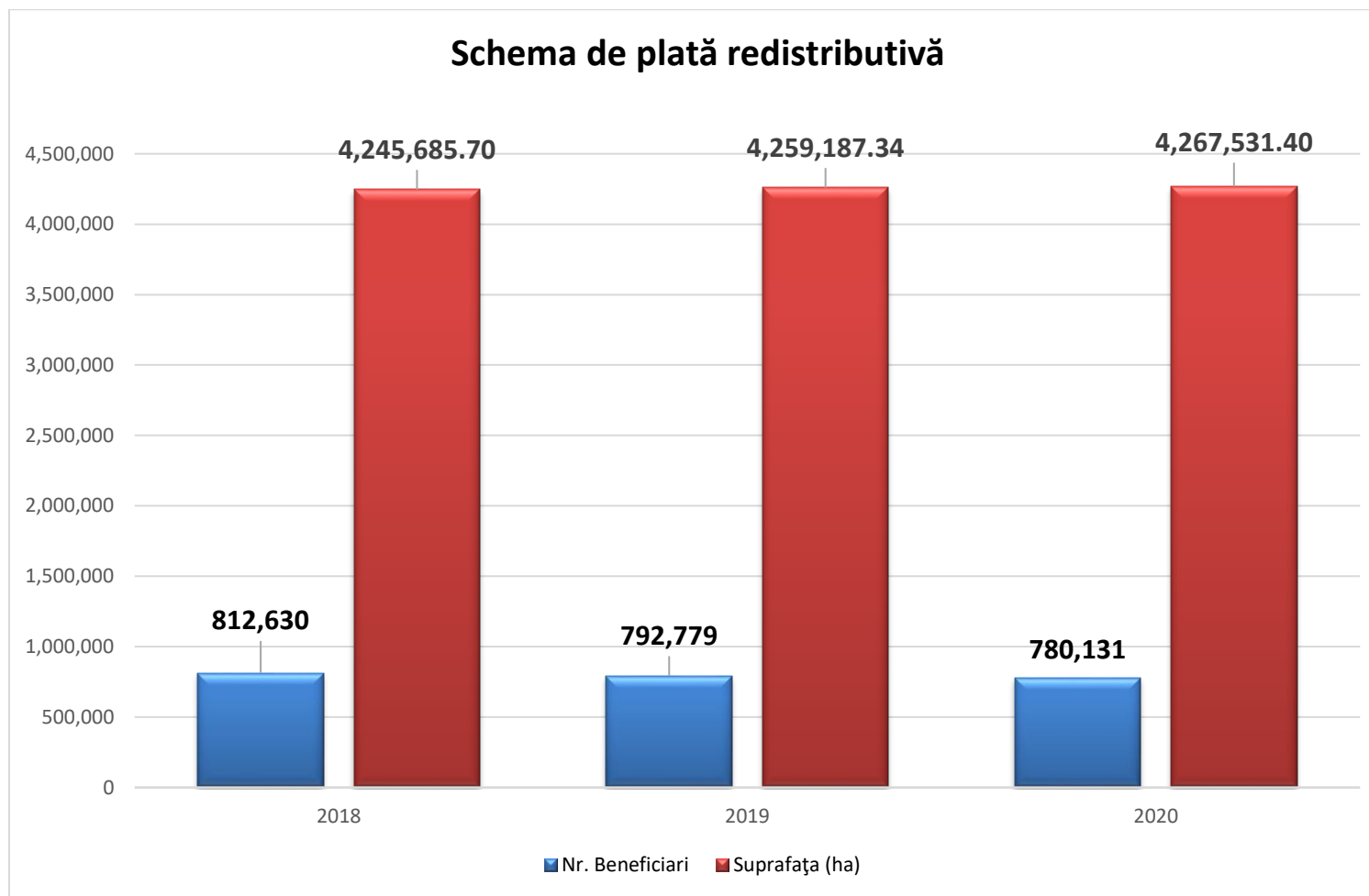
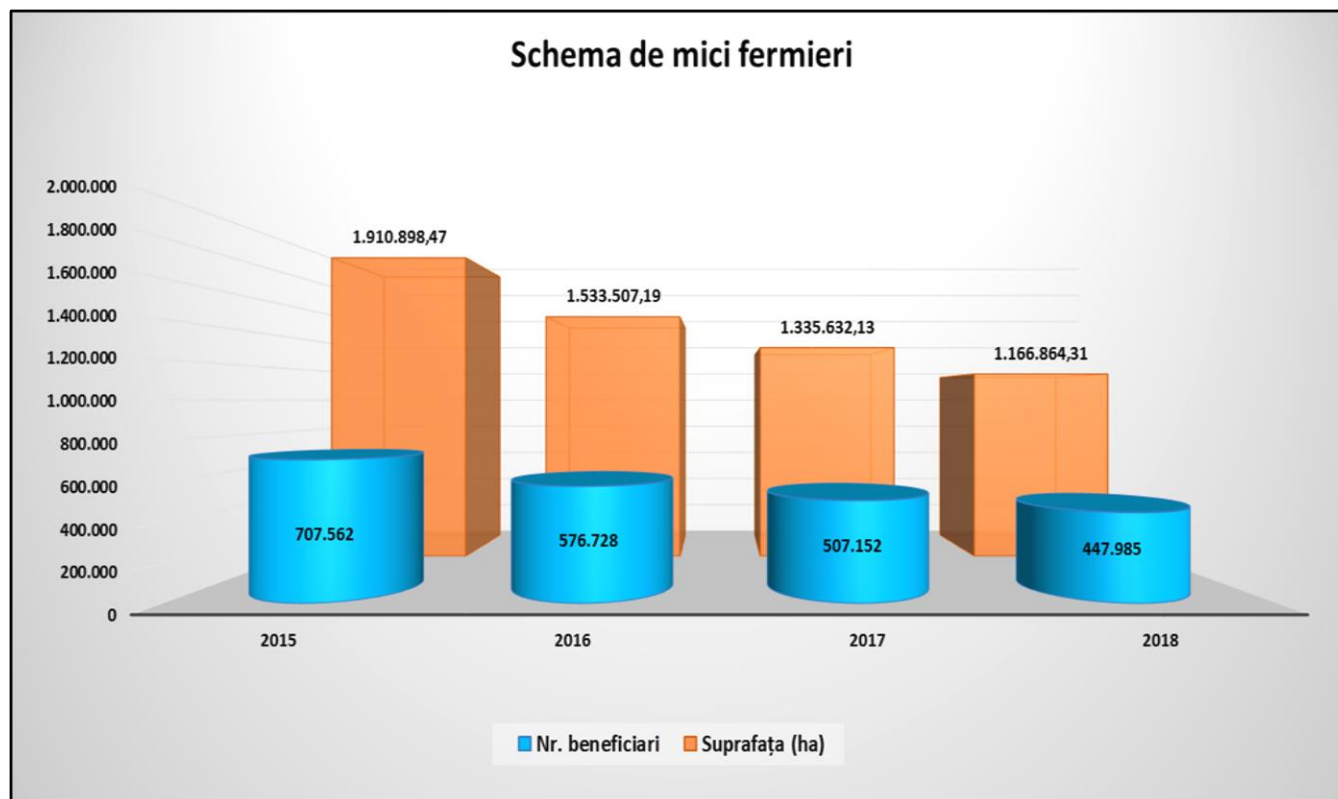

Fig. 106 - Număr beneficiari și suprafețe plăți – Schema de plată redistributivă 2018-2020 (sursa APIA)

Figură 116.1 - Număr beneficiari și suprafețe plătite – Schema de plată mici fermieri 2015-2018 (Sursă: APIA)

Tabel 7 - Structura suprafețelor pe categorii de folosință - campaniile 2007-2020

Campania	Categorie de folosință	Suprafața determinată sub 5 ha	Suprafața determinată între 5 și 50 ha	Suprafața determinată între 50 și 100 ha	Suprafața determinată între 100 și 300 ha	Suprafața determinată între 300 și 500 ha	Suprafața determinată între 500 și 1000 ha	Suprafața determinată peste 1000 ha
2007	Teren arabil (Ta)	1.683.665,52	1.301.363,19	240.882,64	674.496,61	483.318,60	710.073,87	1.268.578,61
	Pășuni permanente (PP)	596.775,44	590.397,70	135.616,32	389.206,50	271.890,08	333.053,23	239.900,61
	Culturi permanente (CP)	43.503,63	29.777,88	6.243,84	15.165,14	5.449,69	4.571,48	7.221,72
2008	Teren arabil (Ta)	1.494.432,39	1.229.713,75	255.258,87	712.123,85	518.894,90	823.000,83	1.386.938,76
	Pășuni permanente (PP)	566.635,06	620.189,87	151.873,92	385.531,48	249.818,23	297.712,64	188.898,26
	Culturi permanente (CP)	44.423,85	31.792,77	6.246,00	15.172,28	4.472,65	6.111,21	5.261,46
2009	Teren arabil (Ta)	1.457.610,36	1.256.148,67	279.791,13	781.049,88	551.041,58	861.915,88	1.484.729,47
	Pășuni permanente (PP)	580.033,43	658.357,63	159.858,63	401.591,60	264.502,13	301.868,32	190.453,78
	Culturi permanente (CP)	51.634,42	35.971,35	6.020,24	14.050,98	5.428,60	4.701,11	7.169,31
2010	Teren arabil (Ta)	1.381.586,46	1.238.504,90	311.871,00	805.382,28	567.120,57	891.891,39	1.517.598,57
	Pășuni permanente (PP)	594.442,79	694.405,52	181.804,43	414.540,47	244.197,96	264.837,81	157.251,05
	Culturi permanente (CP)	55.028,73	37.545,81	6.477,74	15.038,69	4.646,77	6.162,93	6.589,84
2011	Teren arabil (Ta)	1.326.625,83	1.243.219,50	359.696,16	841.063,09	593.496,20	905.220,40	1.572.560,08
	Pășuni permanente (PP)	611.510,96	733.805,23	194.638,72	425.948,49	230.546,99	243.350,88	131.650,14
	Culturi permanente (CP)	61.605,63	40.257,22	6.068,56	15.581,54	4.718,65	6.001,02	8.676,11
2012	Teren arabil (Ta)	1.282.474,67	1.272.931,73	382.996,10	884.633,36	604.966,53	949.034,58	1.608.614,04
	Pășuni permanente (PP)	609.808,26	744.435,44	202.184,34	423.685,82	220.202,14	229.915,36	109.479,66
	Culturi permanente (CP)	64.578,17	41.676,33	6.425,14	14.449,44	5.594,70	4.423,44	7.526,20
2013	Teren arabil (Ta)	1.220.059,57	1.285.247,46	389.598,27	915.402,66	637.218,46	975.206,56	1.639.632,47
	Pășuni permanente (PP)	600.817,02	755.164,64	208.832,97	444.949,96	210.865,78	222.871,73	111.012,40
	Culturi permanente (CP)	62.461,10	40.612,98	6.552,37	12.634,17	5.230,02	4.129,59	6.536,05
2014	Teren arabil (Ta)	1.167.376,96	1.321.708,37	377.970,59	937.318,45	629.297,26	989.807,09	1.678.062,83
	Pășuni permanente (PP)	592.056,82	818.205,09	223.053,48	446.823,68	213.053,56	189.863,54	78.392,98
	Culturi permanente (CP)	61.770,54	41.446,15	6.254,79	13.274,76	4.229,27	4.381,44	5.641,30
2015	Teren arabil (Ta)	1.013.162,89	1.222.210,74	344.681,22	935.284,12	630.986,35	988.496,02	1.633.049,32
	Pășuni permanente (PP)	462.933,82	820.777,84	215.842,01	372.172,59	141.178,04	132.021,15	69.193,65

Campania	Categorie de folosință	Suprafața determinată sub 5 ha	Suprafața determinată între 5 și 50 ha	Suprafața determinată între 50 și 100 ha	Suprafața determinată între 100 și 300 ha	Suprafața determinată între 300 și 500 ha	Suprafața determinată între 500 și 1000 ha	Suprafața determinată peste 1000 ha
	Culturi permanente (CP)	57.496,08	40.066,05	6.607,22	11.050,78	2.808,15	4.466,35	4.709,04
2016	Teren arabil (Ta)	950.791,24	1.224.528,36	336.232,31	977.370,70	670.320,71	992.623,55	1.704.036,20
	Pășuni permanente (PP)	462.900,98	924.240,85	222.281,17	300.808,12	89.267,84	91.753,05	48.935,66
	Culturi permanente (CP)	77.829,89	59.291,35	11.035,74	18.825,83	8.432,68	8.562,76	10.240,35
2017	Teren arabil (Ta)	913.003,42	1.238.694,47	343.610,55	1.029.519,47	681.463,55	998.317,17	1.735.539,59
	Pășuni permanente (PP)	466.048,96	974.192,28	242.137,15	323.777,51	100.159,78	93.063,39	53.521,13
	Culturi permanente (CP)	77.401,33	59.247,06	11.899,66	17.811,77	7.656,46	8.660,32	10.351,94
2018	Teren arabil (Ta)	886.052,19	1.251.161,59	360.962,86	1.067.263,19	695.497,32	1.007.254,56	1.723.729,39
	Pășuni permanente (PP)	461.446,79	1.003.588,57	257.635,89	330.496,05	102.734,67	92.419,81	52.347,89
	Culturi permanente (CP)	76.689,17	60.232,36	12.155,14	17.498,90	8.141,69	8.449,67	10.866,33
2019	Teren arabil (Ta)	971.594,96	1.200.682,54	349.179,73	1.070.174,03	718.489,97	1.035.488,89	1.670.190,88
	Pășuni permantne (PP)	568.458,28	1.001.315,66	268.506,12	305.947,72	98.590,76	70.640,94	37.197,08
	Culturi permanente	107.638,00	37.237,00	13.459,11	13.847,04	6.835,74	6.285,58	6.959,19
2020	Teren arabil (Ta)	944.086,29	1.219.827,66	352.137,84	1.113.787,19	729.026,85	1.078.428,55	1.691.773,72
	Pășuni permantne (PP)	565.199,91	1.027.118,14	275.352,62	313.959,57	96.897,17	64.958,60	37.847,70
	Culturi permanente	106.555,95	37.916,49	12.969,57	14.977,24	5.377,13	5.828,25	7.265,04

(Sursă: APLA)

În linii generale, în România există trei regiuni pe baza criteriilor agronomice de utilizare a terenurilor înregistrate în IACS, respectiv în perioada 2018-2020 terenuri arabile (TA) au ocupat o pondere de 73% din suprafața totală eligibilă la plăți, pajiștile permanente (PP) o pondere de 24%, iar diferența a fost ocupată de culturi permanente (CP). Terenurile arabile sunt caracterizate ca terenuri cu valoare ridicată, cu o productivitate medie care necesită lucrări agronomice tehnologice diverse și costisitoare, iar pe aceste suprafețe, prețul arendei a crescut mult în ultima decadă, fiind situate între 100-300 de euro pe hectar în funcție de valoarea economică a terenului. În privința culturilor permanente, putem menționa că acestea au caracteristici de producție similare cu terenul arabil, iar capitalul fix, cât și circulant investit este ridicat, lucrările tehnologice horticoale depășind cu mult subvențiile directe alocate din FEAGA. În privința suprafețelor ocupate de pajiști, în general acestea sunt terenuri public private sau private. De regulă, pajiștile publice sunt concesionate fermierilor cu prețuri ale redevențelor mult mai reduse decât prețul arendelor prezente în cazul terenurilor arabile. În mod special în cazul pajiștilor pe care nu se practică activitate agricolă prin pășunat, ci doar prin activități de cosit, prezintă costuri mult mai reduse decât în cazul fermierilor care, pe lângă cosit practică activitatea agricolă de creștere a animalelor, cu obligația de a întreține pășunile. Avantajul pajiștilor pășunate de animale prezintă avantaje reale pentru mediu și zona montană, prin aportul de regenerare al florei datorat efectivelor de animale întreținut de fermieri pe aceste suprafețe.

Crescătorii de animale de pe pajiști practică activitate agricolă prin creștere și întreținere și cosit a pajiștilor, cât și prin asigurarea furajării efectivelor pe perioada de iarnă, toate acestea, plus plata arendei sau a concesiunilor, după caz, suportă cheltuieli mult mai mari față de deținătorii de pajiști fără animale care gestionează pajiștile doar prin cosit.

Menționăm că în anul 2020, activitatea de pășunat cu încărcături normate de animale și cosit se desfășoară pe circa 1.867 mii hectare din suprafața de pajiște și doar prin activitatea agricolă de cosit pe 531 mii hectare din total 2.398 mii hectare pajiște înregistrată în IACS (conform APIA).

În anul 2020 pajiștile gestionate de fermieri prin pășunat și cosit a fost de 1.867.598 ha, iar cele gestionate doar prin cosit de 513.402 ha (date IACS). Pentru a încuraja activitatea mixtă de pășunat, alături de cosit se justifică o stimulare diferențiată prin BISS, deoarece această formă de activitate agricolă mixtă are o contribuție decisivă la bunăstarea și sănătatea animalelor, prin exercițiul în aer liber, aportul de masa verde în rația furajeră, simbioză și odihnă a animalelor în mediul natural. De asemenea prin practicarea pășunatului pe o arie cât mai largă aduce și o serie de beneficii de mediu, precum, conservarea biodiversității, a habitatelor, protecție împotriva riscurilor naturale din zonele montane. Totodată susținerea activității agricole prin pășunat aduce avantaje economice și socio culturale, precum, menținerea formelor tradiționale de zootehnie practică de breslele ciobanilor și văcarilor. Sprijinul astfel stabilit își propune să crească atractivitatea sectorului agroturistic specific zonei montane.

În acest context, plata de bază acordată în perioada 2023-2027 se justifică a se acorda diferențat pentru aceste categorii de activități agricole distincte desfășurate pe pajiștile din România, cu preponderență regăsite în cadrul zonei montană, distribuită pe 685 UAT uri și care însumează circa 250 mii ferme și 1.250 mii hectare.

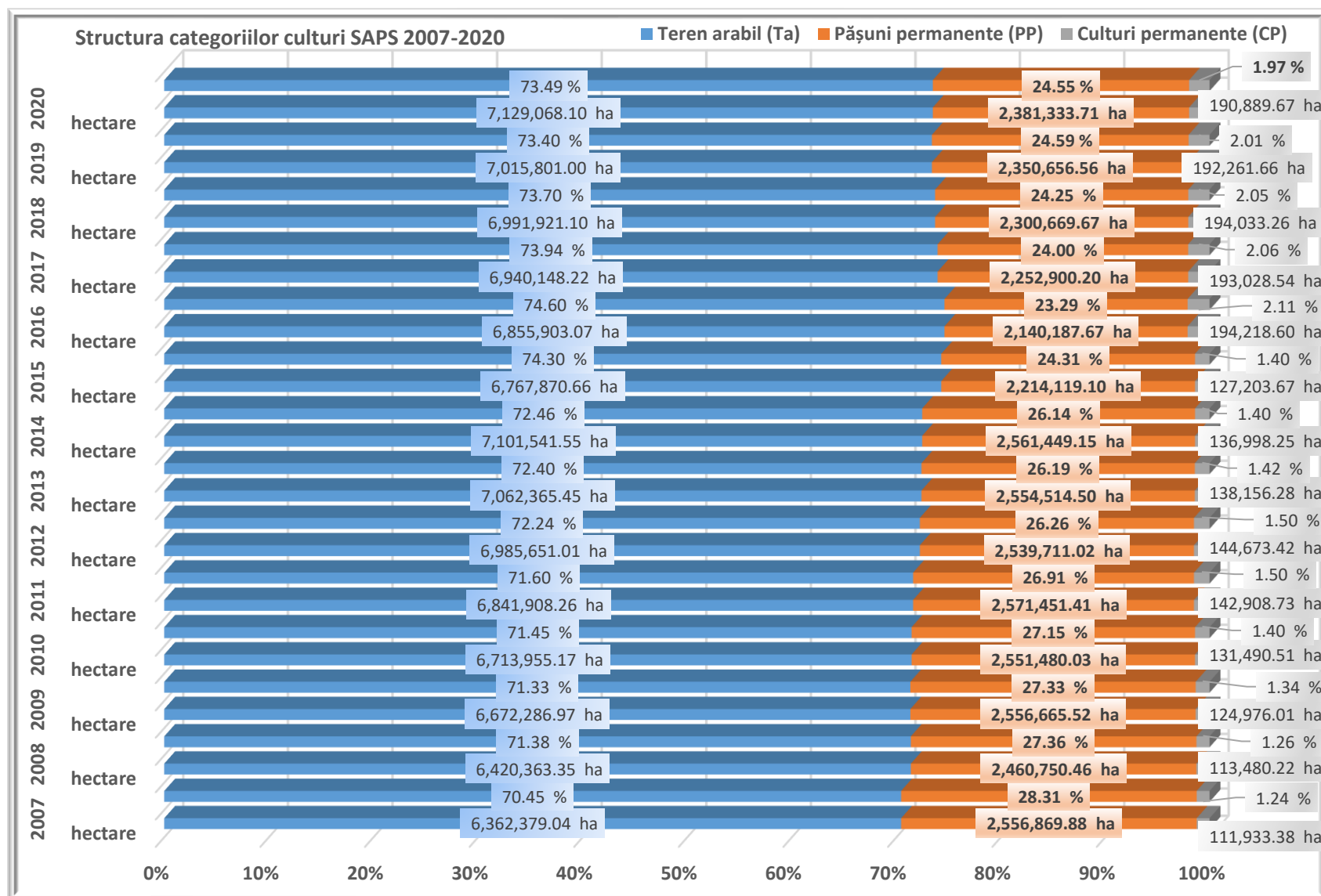

Figura 17 – Structura categoriilor culturi SAPS 2007-2020 (sursa: APIA)

Conform Raportului de activitate al APIA, că **în anul 2019** Sistemul LPIS^{††} gestionează un număr total de peste 1.3 milioane de blocuri fizice si aproximativ 6.5 milioane de poligoane (parcele de teren), agricole și non-agricole, ce acoperă întreaga suprafață a României.

În campania 2019 li s-a acordat fermierilor schema de plată unică pe suprafață (SAPS), care presupune acordarea unei plăți unice pe hectarul eligibil declarat de fermier, decuplată total de producție, în cuantum de 102,60 euro/hectar, iar suma totală autorizată la plată a fost de **1.045.477.723 euro** (din FEAGA).

Plata redistributivă reprezintă plata anuală destinată fermierilor care au dreptul la plata unică pe suprafață și se acordă gradual pentru primele 30 de ha ale exploatației agricole, indiferent de suprafața acesteia. Aceasta s-a acordat fermierilor în campania 2019 în cuantum de 5 euro/hectar pentru intervalele între 1-5 hectare, respectiv 48,71 euro/ha pentru intervalele între 5 - 30 de hectare, iar suma totală autorizată la plată în anul calendaristic 2019 a fost de **109.577.373 euro**.

Plata pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu (plata pentru înverzire) s-a acordat fermierilor care au dreptul la SAPS în mod obligatoriu pe toate hectarele lor eligibile, pentru următoarele practici agricole benefice pentru climă și mediu, în funcție de specificul exploatației și/sau structura culturilor:

- a) diversificarea culturilor;
- b) menținerea pajiștilor permanente existente;
- c) prezența unei zone de interes ecologic pe suprafață agricolă (ZIE)

Cuantumul pentru plata pentru înverzire în anul 2019 a fost de 59 euro per hectar, iar suma totală autorizată la plată în anul calendaristic 2019 a fost de 603.786.086 euro.

În anul 2019, plata pentru tinerii fermieri s-a acordat persoanelor fizice care, la momentul depunerii cererii, aveau cel mult vârsta de 40 de ani și se stabilesc pentru prima dată într-o exploatație agricolă ca șefi ai exploatației sau care s-au stabilit deja în unul din cei 5 ani anteriori primei depunerii a unei cereri în cadrul SAPS. Cuantumul pentru campania 2019 a fost de 31,24 euro/ha, iar suma totală autorizată la plată a fost de 25.221.278 euro.

În anul 2019, schema de sprijin cuplat s-a acordat sectoarelor și producțiilor prevăzute la art. 52, alin. (2) din Regulamentul 1307/2013, cu modificările și completările ulterioare, considerate importante din motive economice, sociale și de mediu și care sunt afectate de anumite dificultăți. Suma totală autorizată în anul calendaristic 2019 a fost de 247.733.178 euro.

- Sprijinul cuplat pentru sectorul vegetal în 2019 s-a acordat fermierilor activi care cultivă: soia, lucernă, mazăre boabe pentru industrializare, fasole boabe pentru industrializare, cânepa pentru ulei și fibră, orez, sămânță cartof, hamei, sfeclă de zahar, tomate pentru industrializare, castraveți pentru industrializare, legume din sere (tomate, ardei, castraveți, varză pentru consum în stare proaspătă

^{††} LPIS land parcel identification system - Sistemul LPIS este utilizat pentru definirea, editarea, calculul si validarea datelor referitoare la parcelele de referință (blocurile fizice). Baza de date LPIS conține înregistrări geometrice, geografice, ortofotografice si alfanumerice ale blocurilor fizice de referință.

și castraveți pentru industrializare), legume din solarii (tomate, ardei, castraveți, varza, vinete pentru consum în stare proaspătă și castraveți pentru industrializare), prune pentru industrializare, mere pentru industrializare, cireșe și vișine pentru industrializare, caise și zarzăre pentru industrializare, cartofi timpurii, semitimpurii și de vară pentru industrializare.

- Sprijinul cuplat în sectorul zootehnic s-a acordat fermierilor activi, crescători de animale din următoarele categorii: a) bivolițe de lapte; b) vaci de lapte c) ovine; d) caprine; e) taurine din rase de carne și metișii acestora f) viermi de mătase.

Schema simplificată pentru micii fermieri - accesarea schemei simplificate pentru micii fermieri s-a făcut numai în anul 2015, pentru o perioadă de maxim 5 ani, cu posibilitatea retragerii în oricare dintre următorii ani, ulteriori anului depunerii cererii unice de plată. Plata acordată înlocuiește valoarea totală a plăților care urmează să fie alocate fermierului în fiecare an, care includ schema de plată unică pe suprafață, plata redistributivă, plata pentru înverzire și, după caz, plata pentru tinerii fermieri și sprijinul cuplat. Plata anuală în cazul fermierilor participanți în cadrul schemei simplificate pentru micii fermieri este de maximum 1.250 euro. Alocarea financiară pentru schema simplificată de mici fermieri este inclusă în plafonul financiar al schemelor de plăți directe.

Menționăm că în anul 2019 pentru pajiștile permanente în suprafață de 2.632.191 hectare, respectiv 27% din suprafața totală națională plătită s-au acordat plăți SAPS (în cuantum de 102 euro/ha) cu o valoare de 238.205.222 euro, reprezentând 22,78% din suma totală de 1.045.477.723 euro acordată de APIA pentru SAPS în RO.

De asemenea, pe suprafața de pajiști permanente de 2.355.560 ha s-a acordat schema de plată pentru practici agricole benefice pentru climă și mediu (plata pentru înverzire) în cuantum de cca. 59 euro/ha, cu un buget de 138.091.463 euro, respectiv 22,87% din alocarea totală națională autorizată de APIA în anul calendaristic 2019 de 603.786.086 euro.

Pe suprafața de 1.699.003 ha de pajiști permanente s-au alocat plăți redistributive pentru venit în cuantum de 25 euro pe hectar în valoare de 42.555.785 euro, reprezentând 38,83% din alocarea totală națională de 109.577.373 euro.

Pe o suprafață de 232.972 ha pajiști permanente s-au alocat, în cuantum de 31 euro/ha, 7.191.863 euro pentru schema de plăți pentru tinerii fermieri, respectiv 28,51 % din totalul de 25.221.278 euro acordat la nivel național.

În 2019, în completarea acestor forme de sprijin acordate din FEAGA pe pajiștile permanente, s-au acordat și măsuri de sprijin pe suprafață și din cadrul plionul II al PAC, FEADR Pentru o suprafață totală de 2.161.496 hectare s-a acordat în 2019 suma de 217.864.294 euro.

Suprafața ocupată de pajiștile permanente reprezintă un teriotriu distinct față de restul suprafețelor arabile ocupate cu culturi agricole vegetale: culturi de câmp, cereale, plante tehnice, oleaginoase, culturi proteice, pomi fructiferi, viță de vie, legume în câmp, care suportă costuri de producție cu mult mai ridicate față de construrile de întreținere pentru pajiștile permanente, acolo unde activitatea agricolă vegetală și zootehnică este limitată în majoritatea cazurilor la încărcături minime de animale pe suprafețe.

În ceea ce privește **sprijinul cuplat**, la nivelul anului 2015, suma totală acordată unui număr de 30.505 beneficiari a fost de aproximativ 193,79 mil euro, în timp ce la nivelul anului 2018, suma totală acordată pentru sprijinul cuplat a crescut la aproximativ 225 mil euro, numărul de beneficiari crescând la 59.496 **{50}**.

Din perspectiva sectorului în care a fost acordat sprijinul cuplat în 2015, aproximativ 92,38 mil euro - 48% a fost direcționat către sectorul vegetal, în timp ce aproximativ 101,41 mil. euro – 52% s-a îndreptat către sectorul zootehnic. **{50}**

Sprijinul financiar acordat sectorului zootehnic din România a urmărit atât acoperirea cheltuielilor realizate pentru producție, cât și creșterea eficienței producției agricole, creșterea calității producției și asigurarea unui nivel competitiv pe piață.

Gradul de acoperire a cheltuielilor prin subvenții a variat între 11,4-37,8% la lapte de vacă, 11,1-57,4% la carnea de bovine și 13,3-46% la carnea de ovine. Având în vedere ponderea furajelor cuprinsă între 65-75% din cost, se poate spune că subvențiile acordate la timp au acoperit până la jumătate din cheltuielile cu furajele. **{50}**

Eliminarea cotelor de lapte a însemnat, pentru mulți dintre fermierii români (mici și mijlocii) confruntarea cu o concurență căreia nu i-au putut face față foarte ușor. Există perspectiva prelungirii situației pe termen lung datorită faptului că, la nivel european, oferta de produse animaliere este mai mare decât cererea. Exploatațiile agricole mici și medii au ponderea majoritară, atât în numărul de exploatații, cât și în numărul de animale deținute. Aceste exploatații nu au o reprezentativitate în cadrul asociațiilor și deci nici în cadrul parteneriatelor pentru stabilirea politicilor în domeniu.

Accesarea subvențiilor a avut o influență hotărâtoare asupra:

- stopării declinului efectivelor de bovine;
- ieșirii fermelor din situațiile de criză de pe piața produselor, ce au avut loc în perioada 2014-2015;
- creșterii veniturilor crescătorilor de animale;
- eliminării pierderilor financiare ale fermierilor;
- acoperirii unei părți din costurile de producție din sectorul zootehnic.
- asigurarea unor venituri constante crescătorilor de animale (asigurarea pragului de rentabilitate).

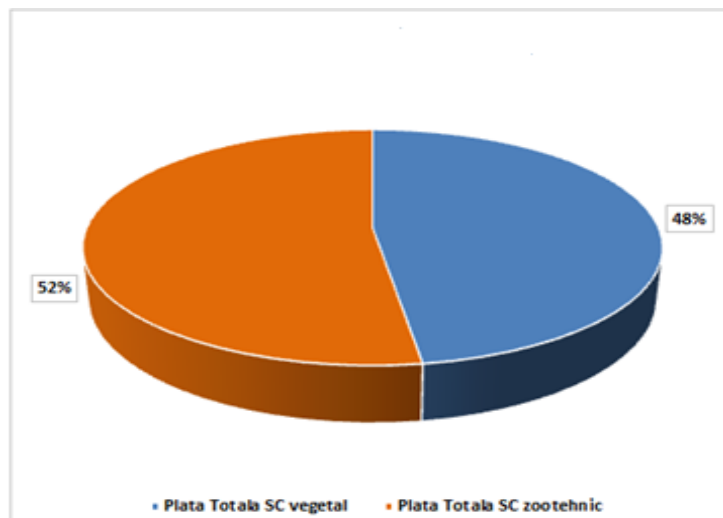

Figura 18 - pondere sprijin cuplat/sectoare (vegetal și zootehnic) 2015 (Sursă: APIA)

În ceea ce privește sectorul în care a fost acordat sprijinul cuplat în anul 2018, aproximativ 76 mil euro - 33,71% a fost direcționat către sectorul vegetal, în timp ce aproximativ 149 mil. euro – 66,29% s-a îndreptat către sectorul zootehnic. {50}

Sprijinul mediu PAC/ha (plăți directe, plăți pentru zonele cu constrângeri naturale și alte constrângeri specifice) încasat în perioada 2016-2017 **atingea 221 euro pentru RO**, în timp ce la nivelul UE 28 media sprijinului era de **325 euro/ha**. {16}[AI 88]

Din totalul exploatațiilor existente la nivelul UE 28, un procent de 60,9% au încasat plăți directe în perioada 2016-2017, în timp ce în RO doar 24,4% din totalul exploatațiilor existente au încasat plăți directe, fapt ce arată o discrepanță majoră între România și media UE 28. {16}[I24]

Sprijin pentru fermele mici

Situația în ceea ce privește schema pentru micii fermieri, a cărei implementare a început în anul 2015, este următoarea:

Tabel 8 - Beneficiarii sprijinului direct ai schemei simplificatǎe de platǎ pentru micii fermieri (alocatǎ din FEAGA - Pilonul I) și suprafața aferentǎ

Campania	Număr beneficiari SSMF	Total beneficiari plăți (tabel 2)	Ponderea beneficiarilor din total beneficiari plăți directe	Suprafața determinată (ha)	Suprafața totală (tabel 2)	Ponderea suprafețelor din total suprafață IACS
2015	707.562	944.107	75%	1.910.898,47	9.160.830	20,8%
2016	576.728	901.507	64%	1.533.507,19	9.177.354	16,7%
2017	507.152	885.929	57%	1.335.632,13	9.381.496	14,2%

(Sursă:APIA)

Accesarea schemei simplificate pentru micii fermieri s-a făcut numai în anul 2015, pentru o perioadă de maxim 5 ani, cu posibilitatea retragerii în oricare dintre următorii ani, ulteriori anului depunerii cererii unice de plată. Schema pentru micii fermieri înlocuiește valoarea totală a plăților care urmează să fie alocate fermierului în fiecare an, plăți care includ schema de plată unică pe suprafață, plata redistributivă, plata pentru înverzire și, după caz, plata pentru tinerii fermieri și sprijinul

cuplat. Mai mulți fermieri au optat pentru ieșirea din schemă din cauza depășirii plafonului maxim de 1250 euro, urmare creșterii nivelului subvenției. Intrarea în schema simplificată pentru micii fermieri în perioada 2016 - 2019 s-a putut face doar prin moștenire, cu dovada preluării schemei prin transfer de exploatație.

Valoarea adăugată netă la nivelul exploatației

În ceea ce privește **valoarea adăugată netă** la nivelul exploatației /AWU /sectoare de activitate agricolă⁷, aceasta **este peste medie pentru fermele de cereale-semințe oleaginoase-proteice (CSOP) și alte culturi de câmp**. La această situație contribuie și faptul că în fermele specializate în culturi de câmp au cea mai mare dimensiune în comparație cu celelalte tipuri de ferme și primesc cea mai mare valoare a plăților directe. {16}[CI 26]

Cea mai mică valoare adăugată netă **se înregistrează în fermele mixte, zootehnice mixte, vegetale mixte și fermele horticole**, față de celelalte tipuri de ferme {16}[CI 26].

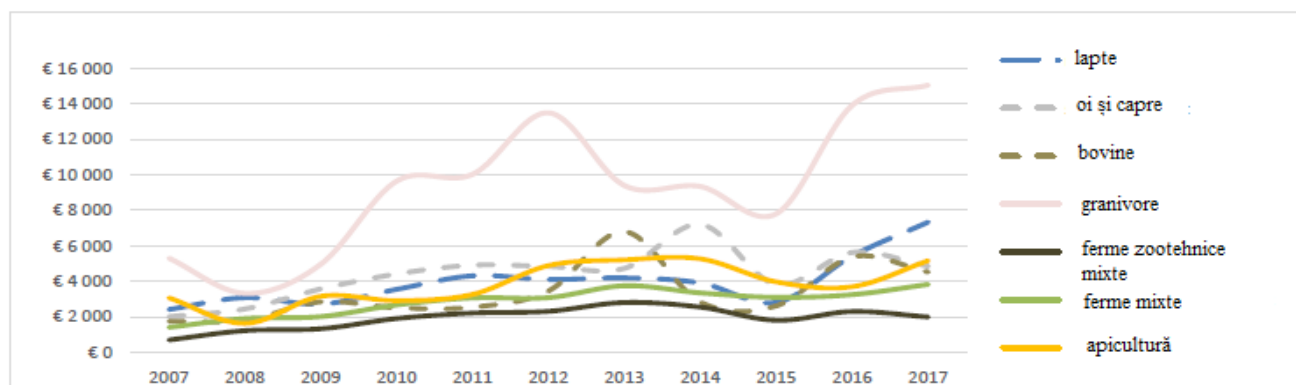

Fig. 20 – Evoluția valorii adăugate nete la nivelul exploatației/AWU/sectoare de activitate agricolă în zootehnie (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

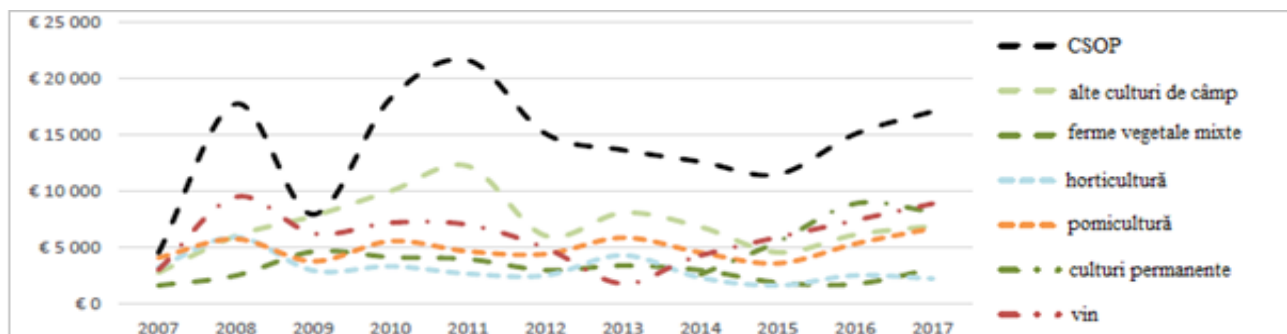

Fig. 21 – Evoluția valorii adăugate nete la nivelul exploatației/AWU/sectoare vegetale (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

În graficul de mai jos se poate observa că **valoarea adăugată netă la nivelul exploatației/AWU** crește odată cu dimensiunea acesteia, veniturile, altele decât plățile directe/AWU, crescând exponențial începând cu exploatațiile >20 ha. {16}[CI 26].

⁷ Valoarea adăugată netă la nivelul exploatației: indicator RICA utilizat pentru a descrie valoarea totală a producției unei exploatații agricole, la care se adaugă plățile directe și din care se scad consumul intermediar și amortizarea. Este vorba de suma disponibilă pentru plata tuturor factorilor ficși de producție ai unei exploatații agricole (teren, forță de muncă și capitalul).

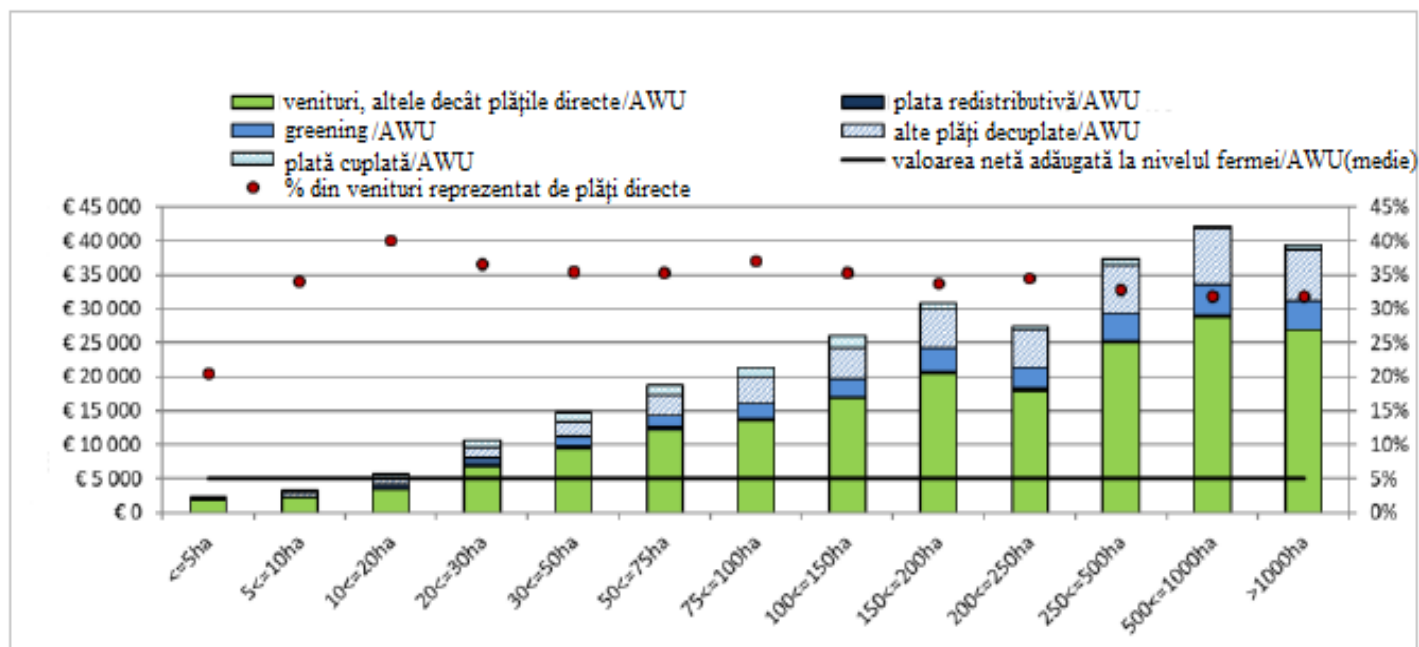

Figura 22 – Evoluția valorii adăugate nete la nivelul exploatației în funcție de dimensiunea fermei (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Impactul plăților asupra veniturilor în agricultură

Venitul agricol per lucrător reprezintă aproximativ 55% din salariul mediu din întreaga economie (peste media UE). În ciuda fluctuațiilor semnificative (de la 40% în 2007 la 76% în 2011), diferența dintre veniturile agricole și salariul mediu pe economie s-a redus în timp {106}. Ponderea plăților directe și a ajutoarelor naționale tranzitorii în cadrul veniturilor fermelor s-a situat în jurul mediei UE în perioada 2014-2018 (aproximativ 35% în cursul perioadei). Sprijinul acordat în cadrul pilonului II (cu excepția sprijinului pentru investiții) acoperă doar un procent suplimentar de 1% din venitul antreprenorial (media pentru aceeași perioadă) {107}. În medie, fermierii români obțin un venit al factorilor agricoli relativ scăzut (aproximativ o treime din media UE). Venitul factorilor agricoli crește în funcție de dimensiunea fermei: foarte scăzut pentru fermele de până la 25 de hectare și relativ scăzut pentru fermele de până la 50 de hectare {107}, dar foarte ridicat (peste media UE) pentru fermele cele mai mari (peste 500 de hectare). Distribuția veniturilor în funcție de dimensiunea economică a fermei urmează, în principal, același model, în timp ce cuantumul unitar al sprijinului per hectar pentru ferme (plăți directe și ajutoare naționale tranzitorii) crește până la 30 de hectare (fiind influențat de plata redistributivă și de sprijinul cuplat). Sectoarele culturilor, și anume cel al cerealelor, al oleaginoaselor și al proteaginoaselor, sectorul viticol și cel al fermelor pomicole primesc cuantumuri unitare ale sprijinului public per hectar (plăți directe și ajutoare naționale) care sunt mai mici decât media națională. În schimb, sectoarele creșterii animalelor (producerea laptelui, ovine și caprine, bovine) beneficiază de cuantumuri unitare mai mari ale sprijinului public (în principal influențate de sprijinul direct cuplat per animal) {108}.

Fermele cu cea mai mare dependență de sprijinul pentru venit (plăți directe, măsuri de dezvoltare rurală legate de suprafață și unele ajutoare naționale) sunt fermele de cereale, de oleaginoase și de proteaginoase, în timp ce fermele mai puțin dependente sunt exploatațiile viticole, fermele horticole și pomicole {109}.

Gestionarea riscurilor în agricultură

În România, riscul climatic este ridicat în comparație cu media la nivelul UE, expunând culturile agricole la un număr ridicat de fenomene climatice extreme, cu pierderi importante de producție care afectează aproape toate regiunile țării. Cele mai afectate regiuni sunt: Sud-Est, Sud-Muntenia, București-Ilfov și Sud-Vest Oltenia. Principalul fenomen climatic extrem la care sunt supuse culturile agricole din aceste regiuni este seceta.

În Regiunea de Sud-Est, Delta Dunării va fi sever afectată de creșterea mediei temperaturii anuale și de creșterea frecvenței fenomenelor meteorologice extreme. Pentru viitorul apropiat 2021-2050, rezultatele experimentelor numerice cu modele climatice indică față de intervalul 1961-1990, o creștere medie a temperaturii lunare în cea mai caldă lună a anului cu peste 4° C și o reducere medie a cantității lunare de precipitații de până la 15% în timpul verii. {69} Parte a Teritoriului ITI DD, ca parte din regiunea istorică Dobrogea, este considerată a fi supusă amenințării de deșertificare. Proiecțiile pentru teritoriul ITI DD au arătat, de asemenea, că schimbările mediilor de temperatură și precipitații apar împreună cu modificări ale statisticilor de fenomene extreme, inclusiv creșterea prevalenței de secete, viituri, furtuni, grindină etc.

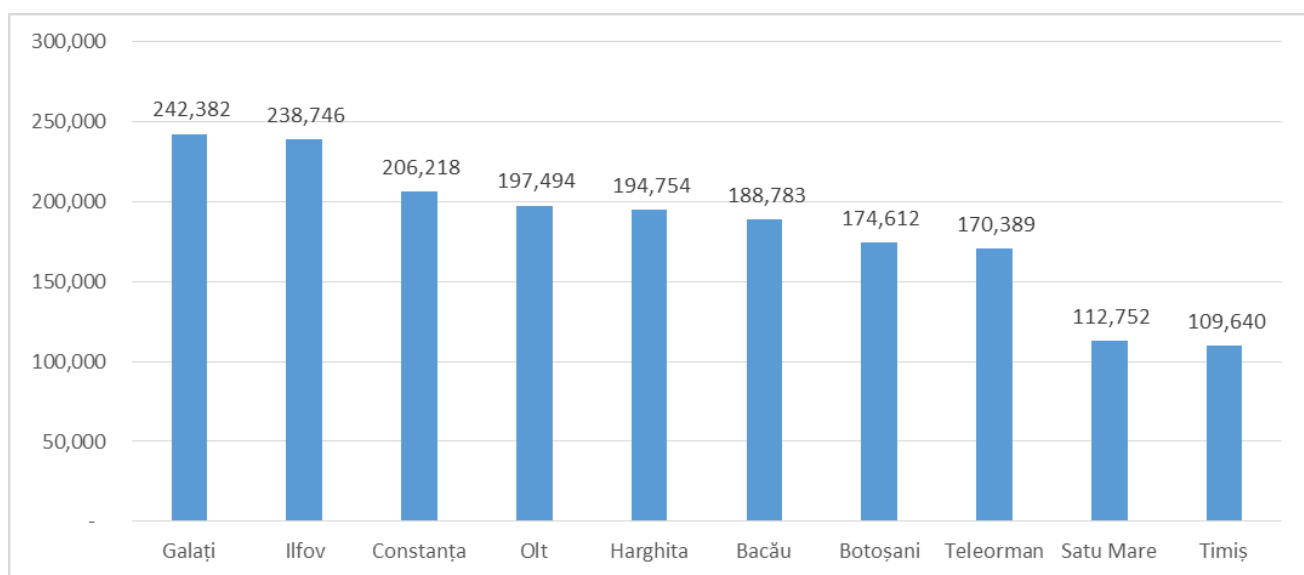
Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, prin structurile de specialitate, monitorizează suprafețele cultivate și afectate de diferite fenomene meteorologice la nivel național. Din datele existente se observă că fenomenele meteorologice extreme se manifestă neregulat, înregistrându-se ani în care sunt afectate suprafețele foarte importante. Mai mult decât atât, în viitor se preconizează o intensificare a acestor fenomene.

Tabel 9 - Suprafața afectată de fenomene meteorologice adverse, pe tipuri de fenomene și total (național) – 2015-2020

Perioada de referință	Suprafața afectată de fenomene meteorologice adverse			Total suprafață afectată (ha)
	Secetă	Inundații, grindină, ploi torențiale, viituri	Temperaturi scăzute, îngheț, viscolul, depuneri masive de zăpadă	
2015	1.584.088	101.746	66.672	1.752.506
2016	1.040.002	140.616	5.203	1.185.822
2017	298.365	73.419	39.598	411.383
2018	187.101	172.419	6.418	365.939
2019	74503	95.999	1.218	171.720

(Sursa: MADR)

Analizate la nivel de județ, în anii cu manifestări intense, cum au fost 2015 și 2016, primele 10 județe incluse în graficele de mai jos dețin peste 60% din totalul suprafețelor afectate.

Figură 23 - Suprafețele afectate de fenomene climatice extreme la nivel de județ - 2015-2016, sursa MADR

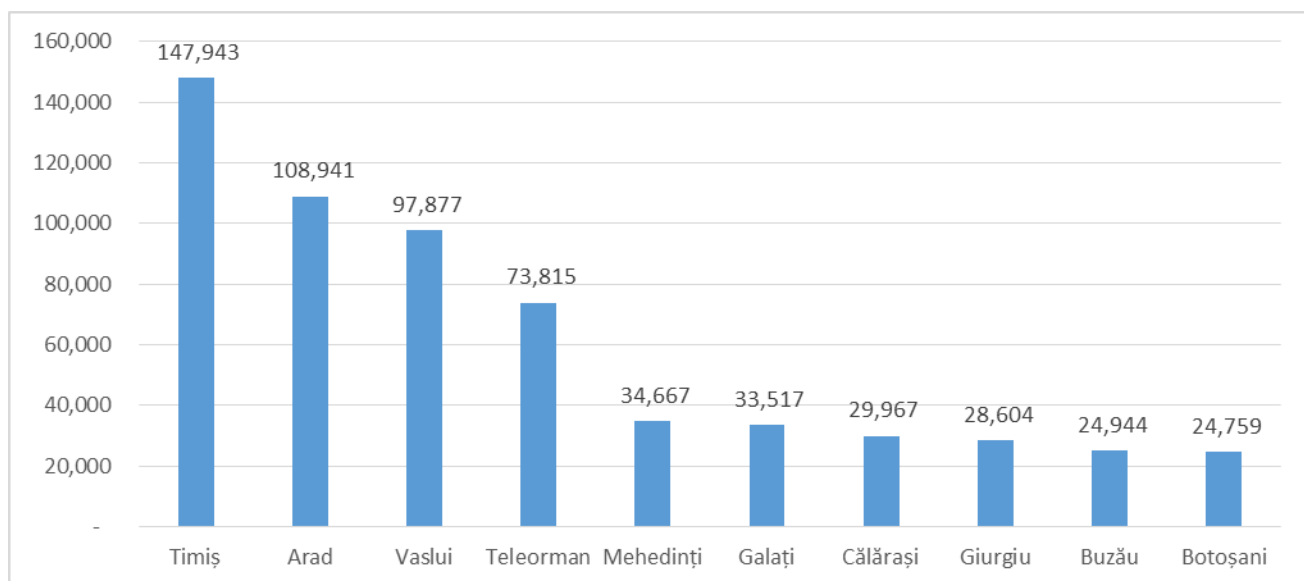

Figura 24 - Suprafețele afectate de fenomene climatice extreme la nivel de județ - 2017-2019, sursa MADR

O situație similară celei de la nivel național se poate observa și în cazul teritoriului ITI DD, unde seceta a produs pagube însemnate în anul 2019, 82.311,21 ha reprezentând suprafața calamitată, cu un grad de afectare cuprins între 31-100%. Seceta a afectat în principal culturile de câmp, culturile legumicole și viticole. Pierderile economice înregistrate la nivelul suprafețelor afectate de fenomene climatice extreme în perioada 2015–2019 au fost estimate la peste 3 miliarde lei.

Conform estimărilor Băncii Mondiale **{104}**, în România o suprafață de aproximativ 2,8 milioane hectare, cca. 33% din terenul arabil este asigurat de 11.000 de fermieri, iar ferma medie asigurată este de 254 de ha.

Tipurile de riscuri acoperite de către societățile de asigurare în sectorul agricol sunt: ploaia torențială, furtuna/vijelia, grindina, alunecarea/prăbușirea/surparea de teren, înghețul timpuriu de toamnă, înghețul târziu de primăvară, boli chirurgicale, obstetricale, infecțioase și interne.

Din datele raportate de societățile de asigurări către Autoritatea de Supraveghere Financiară, valoarea primelor brute subscrise în sectorul agricol a fost de 103.926.105 lei în anul 2017 și de 92.063.182 în anul 2018 {7}[AI2]. Din valoarea acestor prime, aproximativ 12% a reprezentat asigurări pentru animale, diferența reprezentând asigurări pentru culturile agricole.

Prin PNDR 2014-2020, a fost lansată submăsura 17.1 Prime de asigurare a culturilor, a animalelor și a plantelor, în scopul încurajării fermierilor de a participa la scheme de asigurare private în vederea gestionării corespunzătoare a riscurilor care le pot afecta producția agricolă. Totodată, prin această sub-măsură se urmărește extinderea sferei riscurilor asigurabile de către societățile de asigurare care pot afecta semnificativ performanțele exploatațiilor agricole. Fermierii s-au putut asigura împotriva unor fenomene climatice nefavorabile precum: secetă, arșiță, inundații, grindină, îngheț, ploi torențiale sau ploi excesive, furtună, vijelie și tornadă și infestările cu organisme de carantină dăunătoare plantelor.

Pe parcursul primei sesiuni de implementare a SM. 17.1, desfășurată în anul 2019, au fost depuse 1.680 cereri de finanțare în valoare de 6,2 milioane euro, totalizând o suprafață asigurată de 423 mii ha. În urma procesului de evaluare, au fost acceptate la finanțare 1.078 de cereri de finanțare în valoare de 3,3 mil. euro (1,8 mil. euro sprijin nerambursabil) aferente unei suprafețe de aproximativ 250 mii ha.

Fenomenele climatice extreme destabilizează profund veniturile în cadrul exploatațiilor agricole, în special din perspectiva lipsei de predictibilitate. În afară de acest factor de risc, veniturile exploatațiilor agricole sunt impactate negativ și de nivelul scăzut de pregătire profesională și competențe profesionale în rândul fermierilor, servicii de consiliere și consultanță slab dezvoltate, utilizarea redusă a agriculturii de precizie și a tehnologiilor noi, nivelul scăzut de organizare a fermierilor în structuri asociative cu rol economic, scăderi ale productivității și/sau randamentelor ca urmare a manifestării unor constrângeri naturale și/sau de utilizarea redusă a instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor economice în agricultură.

În conformitate cu situația înregistrată la nivelul Direcțiilor Agricole Județene și la nivelul Agenției Naționale de Îmbunătățiri Funciare (ANIF), în perioada 2012-2020, suprafețele agricole afectate de fenomenele cauzate de schimbările climatice începând din anul 2012 și până în iulie 2020, seceta pedologică a afectat o suprafață totală de: 1.344.759,18 ha, respectiv 11 județe din România. De asemenea, inundațiile au afectat în aceeași perioadă un număr de 15 județe, respectiv o suprafață totală de 154.844,93 ha. În ceea ce privește fenomenul de eroziune a solului, acesta a afectat peste 260.000 de ha și cel puțin 8 județe din România. {39} [AI 116]

SWOT Obiectiv Specific 1
Sprijinirea veniturilor agricole viabile și a rezilienței în întreaga Uniune pentru sporirea securității alimentare

Puncte tari

1. Suprafețe agricole semnificative cu o pondere ridicată a terenurilor arabile (62%) și soluri fertile.
2. Potențial ridicat pentru diversificarea culturilor.
3. Valoare adăugată netă crescută în cazul exploatațiilor comerciale care utilizează peste jumătate din suprafața agricolă.
4. Condiții agro-pedoclimatice deosebit de favorabile.
5. Nivel redus al utilizării practicilor de agricultură intensivă la nivelul fermelor, implicit administrare redusă de îngrășăminte chimice și pesticide, cu avantaje în tranziția către o agricultură verde și la orientarea către piață (ex. consumul de îngrășăminte azotoase în România - 40,3 kg N/ha, față de media UE 28 - 77,2 kg N/ha, 2018).
6. Diversitate ridicată a resurselor naturale.
7. Ponderea ridicată a zonelor rurale (87,09% din teritoriul României).

Puncte slabe

1. Venituri mici pentru fermele mici și mijlocii, în special în cazul fermelor zootehnice mixte (creșterea mai multor specii), precum și în cazul exploatațiilor mixte de tip vegetal și animal, dar și la nivelul exploatațiilor mixte vegetale/horticole.
2. Număr foarte mare al exploatațiilor de mici dimensiuni (73,35% sub 5 ha în 2020).
3. Dimensiune medie scăzută a exploatațiilor (3,65 ha) de 4,5 ori sub nivelul mediei UE.
4. Dimensiunea economică scăzută a exploatațiilor (de 9,8 ori față de media UE).
5. Venituri mici ale fermierilor/lucrătorilor în agricultură comparativ cu celelalte sectoare, ceea ce conduce la abandonarea activităților agricole în favoarea altor tipuri de activități economice inexistente în rural și la migrația populației către urban și alte state membre (în 2018 venitul factorilor agricoli reprezentând 4.394 euro/AWU - 26,3% din media UE28).
6. Veniturile și subvențiile directe acordate din FEAGA fermierilor români sunt mai mici decât valoarea medie UE (sprijin mediu PAC/ha încasat în perioada 2016-2017 atingea 221 Euro/ha pentru RO, iar media UE28 atingea 325 Euro/ha).
7. Accesul dificil la credite pentru fermele mici și medii.
8. Gradul de dotare tehnică scade proporțional cu scăderea dimensiunii exploatației.
9. Dotare/utilizare redusă cu sisteme de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse .
10. Nivel scăzut de accesare a instrumentelor de managementul riscului (în perioada 2012-2020 seceta pedologică a afectat 1.344.759,18 ha, inundațiile 154.844,93 ha, iar fenomenul de eroziune a solului peste 260.000 de ha).
11. Pondere scăzută a pădurilor în zonele de câmpie (14%).

	<p>12. Lipsa perdelelor de protecție pentru culturile agricole.</p> <p>13. Reticența fermierilor de a se organiza în structuri asociative cu rol economic.</p> <p>14. Distribuirea neuniformă a sprijinului SAPS (0,27% din beneficiari încasează 31% din valoarea plăților unice pe suprafață).</p> <p>15. Teren agricol extrem de fragmentat, conform IACS există cca. 6,5 milioane parcele agricole.</p> <p>16. Pondere ridicată a fermelor de subzistență și semi – subzistență.</p> <p>17. Număr mic de organizații/grupuri de producători (în anul 2019: 68 grupuri de producători și 23 organizații de producători).</p> <p>18. Număr mic de tineri fermieri, raportat la numărul mare de ferme (în anul 2016: tinerii fermieri reprezintă 7,45% din totalul administratorilor de ferme).</p> <p>19. Nivel scăzut al suprafeței și animalelor agricole certificate ecologic (suprafețe certificate ecologic: 211.487 ha reprezentând 1,53% din SAU în anul 2019).</p> <p>20. Productivitate scăzută, cu mult sub potențialul real, în special în sectorul zootehnic (producții medii sub 11 l/cap/vacă/zi în sectorul bovine), dar și în sectorul vegetal (legume-fructe, ex. producția totală de legume înregistra 3,802 mil. tone în anul 2014 scăzând la 3,358 mil. tone în 2016, iar în anul 2018 a ajuns la 3,797 mil. tone).</p> <p>21. Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor și servicii de consiliere și consultanță precare.</p> <p>22. Nivel scăzut de informare asupra posibilităților de dezvoltare.</p> <p>23. Dificultăți pentru fermele de familie de mici dimensiuni în asigurarea cofinanțării pentru grant-uri, întrucât sistemul bancar de creditare nu acceptată garantarea creditelor cu imobilele.</p> <p>24. Lipsa infrastructurii de marketing și de capacități suficiente de prelucrare, în special neprielnice pentru fermele mici și mijlocii.</p> <p>25. Deficit agroalimentar mare, cauzat de importuri cu valoare adăugată mare și de exporturi cu materii prime cu valoare adăugată scăzută, precum cereale, plante oleaginoase etc.</p>
--	---

	<p>(deficitul global al balanței comerciale cu produse agroalimentare în anul 2019 a depășit 1,22 mld. euro, în creștere cu 6,3% față de anul anterior).</p> <p>26. Suprafața arabilă irigată insuficientă (sub 5 % din total) .</p> <p>27. Lipsa resurselor de apă în perioadele secetoase.</p> <p>28. Pondere ridicată a exploatațiilor fără personalitate juridică (în 2016, din cele 3422 de exploatații, doar 26 aveau personalitate juridică).</p> <p>29. Venit mediu scăzut în special a celor angajați în agricultură (ponderea veniturilor din agricultură reprezintă 5,04% din venitul mediu lunar/gospodărie în rural, 2018).</p>
<p>Oportunități</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Potențial ridicat pentru dezvoltarea agriculturii ecologice. 2. Potențial agroturistic ridicat coroborat cu potențialul de dezvoltare al agriculturii ecologice și practicarea agriculturii extensive. 3. Potențial de creștere al producției agricole vegetale și zootehnice. 4. Orientarea către piață a agriculturii la scară mică, care în general este caracterizată de practicarea unei agriculturii de subzistență și semi subzistență. 5. Susținerea veniturilor exploatațiilor agricole prin direcționarea eficientă a sprijinului direct, pentru dezvoltarea fermelor mici și mijlocii și orientarea acestora către piață. 6. Creșterea performanței economice și a veniturilor la nivelul exploatațiilor prin optimizarea producției exploatațiilor și prin introducerea elementelor de economie circulară specifică, prin utilizarea agriculturii de precizie și a secvențelor tehnologice moderne, prietenoase cu mediul. 7. Dezvoltarea segmentului de mijloc al agriculturii din România prin susținerea veniturilor și investițiilor la nivelul exploatațiilor agricole și a formelor de asociere cu rol economic. 	<p>Amenințări</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Volatilitate mare a veniturilor (cauzată de secetă, inundații, boli, instabilitatea piețelor, putere scăzută de negociere a fermierilor, volatilitatea prețurilor inputurilor). 2. Abandonarea activității agricole din cauza veniturilor mici și variațiilor mari ale acestora. 3. Fluctuația prețurilor pentru produse agricole și expunerea fermierilor la riscuri de piață. 4. Volatilitatea piețelor agricole, datorată instabilității pe plan național și global (ex. embargo, pandemii, epizootii, crize economice, schimbări climatice etc.). 5. Creșterea continuă a prețurilor la energie electrică și termică, combustibili, cât și la alte inputuri din industrie (petrochimică). 6. Creșterea la nivel global a numărului de fenomene climatice extreme și a intensității, pandemii și epizootii. Înregistrarea temperaturilor medii, reducerea precipitațiilor și creșterea intensității și extinderea zonelor de manifestare a fenomenelor climatice extreme. 7. Reticența fermierilor în utilizarea tehnologiilor noi, datorată incapacității susținerii financiare, precum și interesul scăzut asupra formării și școlarizării în vederea folosirii tehnologiilor avansate. 8. Capacitatea redusă de adaptare a sistemelor actuale de consultanță agricolă și formare profesională în informarea fermierilor și în transferul de informație privind tehnologiile

<p>8. Potențial de creștere a valorii nete adăugate la nivelul fermei pentru fermele zootehnice și mixte.</p> <p>9. Cererea crescută pentru produse agro-alimentare de nișă, cu valoare adăugată mare.</p> <p>10. Interes crescut al consumatorului pentru alimente sănătoase și cu un impact redus asupra mediului.</p> <p>11. Înființarea de forme asociative cu rol economic și cooperarea între fermieri și actorii din cadrul lanțului valoric, în special în cazul exploatațiilor de dimensiuni mici și mijlocii.</p> <p>12. Implicarea formelor asociative în formarea profesională/consilierea fermierilor.</p> <p>13. Investiții în capital uman pentru creșterea nivelului de profesionalizare.</p> <p>14. Existența și posibilitatea utilizării viitoare a instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor în agricultură.</p> <p>15. Potențial de creștere a productivității muncii în agricultură prin investiții în rețehnologizare inovativă, dar și convențională.</p> <p>16. Posibilitatea creșterii suprafeței agricole irigate, ceea ce se poate reflecta în creșterea producțiilor agricole și implicit a veniturilor fermierilor.</p> <p>17. Depășirea procentului de 14% a suprafeței împădurite din zona de câmpie.</p> <p>18. Apariția micilor întreprinzători agricoli tineri, cât și a tinerilor fermieri și manageri tineri de exploatații.</p> <p>19. Cerere în creștere pe plan intern și extern pentru producția agricolă primară, dar și pentru produse agroalimentare procesate.</p>	<p>avansate.</p> <p>9. Încetinirea fenomenului de schimbare a generațiilor în managementul fermelor, ca urmare a menținerii fenomenului de migrare a populației tinere.</p> <p>10. Reticența fermierilor pentru implicarea în structuri asociative (ex. cooperative, grupuri de producători, organizații de producători etc.).</p> <p>11. Îmbătrânirea populației angajate în agricultură (ferme de cultură mare) și alte sectoare conexe din mediul rural (raportul dintre numărul managerilor de ferme <40 de ani ce revin la un manager de >55 de ani este era în anul 2016 de 11,2:100 în România, față de 18,3:100 în UE 28).</p> <p>12. Risc de deșertificare a terenurilor arabile, de depreciere a solului prin sărăcirea de nutrienți, alterarea structurii solului precum și epuizarea / alterarea resurselor de apă.</p> <p>13. Intensificarea diferențelor între mediul urban și cel rural sub aspectul veniturilor - fenomen coroborat cu creșterea nivelului sărăciei și al excluziunii sociale în zonele rurale.</p>
--	---

Obiectiv Specific 2. Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității

Forța de muncă din agricultură

În anul 2016, **forța de muncă existentă** în exploatațiile din RO (3.422.030) echivala cu 1,59 mil. de Unități Anuale de Muncă (AWU), reprezentând 17,43% din total UE 28 {1} [CI 13]. În ceea ce privește distribuția forței de muncă pe sexe, similar cu UE 28, în RO predomină bărbații (74,4% RO și 79% UE 28).

Majoritatea fermierilor își lucrează individual terenul (49,8% din total AWU). **Forța de muncă angajată este doar 4,5% din AWU, nivel cu 12,2 pp mai mic decât în UE 28 {1} [CI 13].**

Față de anul 2010, în 2016, raportul dintre **numărul managerilor de ferme < 40 de ani** ce revin la un manager de >55 de ani **s-a diminuat** comparativ cu cel al UE care a crescut (11,2:100 în România, față de 18,3:100 în UE 28) și reflectă gradul de îmbătrânire al forței de muncă din sector, care este mai accentuat decât cel de la nivelul UE28. Acest fenomen se reflectă în România și în ponderea **tinerilor fermieri: 7,45% în totalul managerilor de fermă {1}[CI 14].**

În România, comparativ cu alte state ale UE28, forța de muncă din agricultură este încă supradimensionată. În anul 2018 peste 19,1% din totalul persoanelor ocupate activau în agricultură și datorită încadrării gospodării țărănești doar 2,8% în industria alimentară. Doar în cazul industriei alimentare, România înregistrează valori apropiate cu cele ale UE, în celelalte sectoare există diferențe, uneori semnificative. {1}[CI 08].

Ocuparea forței de muncă în sectorul primar (activități agricole, forestiere și piscicole) a scăzut cu 6,3 p.p. în ultimii 5 ani (de la 29,3% la 23%), cu mult sub media UE (0,7 p.p.) {1}[CI 08].

În ceea ce privește **costul cu forța de muncă în agricultură**, conform datelor Rețelei de Informații Contabile Agricole (RICA) {55} [AI99], în 2018, a rezultat faptul că, la nivelul exploatațiilor, datele se evidențiază după cum urmează:

Tabel 10 - Costul cu forța de muncă în agricultură

Exploatațiile cu dimensiunea economică dată de:	Cost mediu cu forța de muncă/lucrător/ORĂ	Cost mediu cu forța de muncă/lucrător/AN
Culturi de câmp	12,06 RON	30.150 RON (aproximativ 6.307 euro)
Culturi horticole	9,01 RON	22.525 RON (aproximativ 4.712 euro)
Culturi permanente	9,71 RON	24.275 RON (aproximativ 5.078 euro)
Exploatațiile vegetale mixte	11,76 RON	29.400 RON (aproximativ 6.150 euro)
Erbivore	10,54 RON	26.350 RON (aproximativ 5.512 euro)
Granivore	11,68 RON	29.200 RON (aproximativ 6.108 euro)
Exploatațiile zootehnice mixte	11,29 RON	28.225 RON (aproximativ 5.904 euro)
Exploatațiile mixte (culturi și animale)	10,77 RON	26.925 RON (aproximativ 5.632 euro)

(Sursa: Rețeaua de Informații Contabile Agricole - RICA)

La nivelul întregului sector agricol, costul mediu cu forța de muncă a fost de aproximativ 10,85 RON/oră, respectiv 27.126 RON (aproximativ 5.675 euro) pe an.

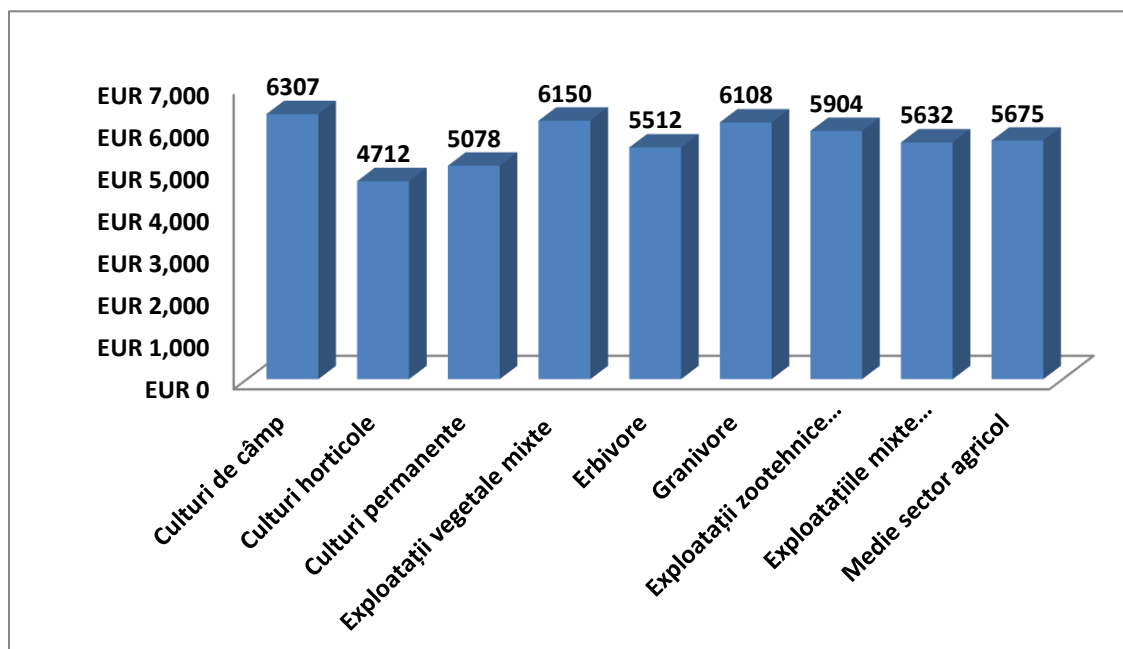

Figura 25 - Costul mediu cu forța de muncă pe ramuri agricole și media sectorului agricol
(Sursa: Rețeaua de Informații Contabile Agricole - RICA)

În 2016, doar **2,8 % dintre managerii exploatațiilor au absolvit învățământ agricol** (educație de bază și 0,4 % educație completă), înregistrând o ușoară creștere față de 2010 când 2,5% dintre manageri aveau educație agricolă de bază și completă), dar cu mult sub nivelul UE 28 (31,6% educație de bază și completă) în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3% {3}[CI 15].

În ceea ce privește **pregătirea tinerilor manageri** de exploatație (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, după formele de învățământ agricol absolvite, 3,2% au finalizat educație de bază 0,9% educație completă și **89,6% aveau doar experiență practică agricolă** {3}[CI 15].

Productivitatea muncii, productivitatea totală a factorilor de producție, VAB și dotarea tehnică a fermelor

La nivel național, productivitatea totală a factorilor de producție din agricultură a avut un trend ascendent în perioada 2005-2015, dar a scăzut cu 1,4% în 2016 {3}[CI 28].

Există decalaje semnificative între România și UE28 și în materie de productivitate a muncii în sectorul agricol, valoarea medie pentru anii 2015-2017 fiind de aprox. 4 ori mai mică decât cea înregistrată în UE 28 (4.688,4 euro/AWU, respectiv 18.490 euro/AWU) {3}[CI 29].

În perioada 2012-2017, media anuală a ratei de creștere a productivității muncii a fost de 2,9%, similară cu cea de la nivelul UE 28 (2%) și situându-se la nivel mediu raportat la celelalte state membre {3}[CI 29].

Diferențe semnificative față de UE au fost legate de **intensitatea utilizării forței de muncă** în exploatații (AWU/exploatație), ca expresie a productivității. Astfel, în anul 2016, AWU/fermă din România a fost la aproximativ 1/3 din media UE 28 (0,46 AWU/fermă față de 1,3 AWU/exploatație){1} [CI 12].

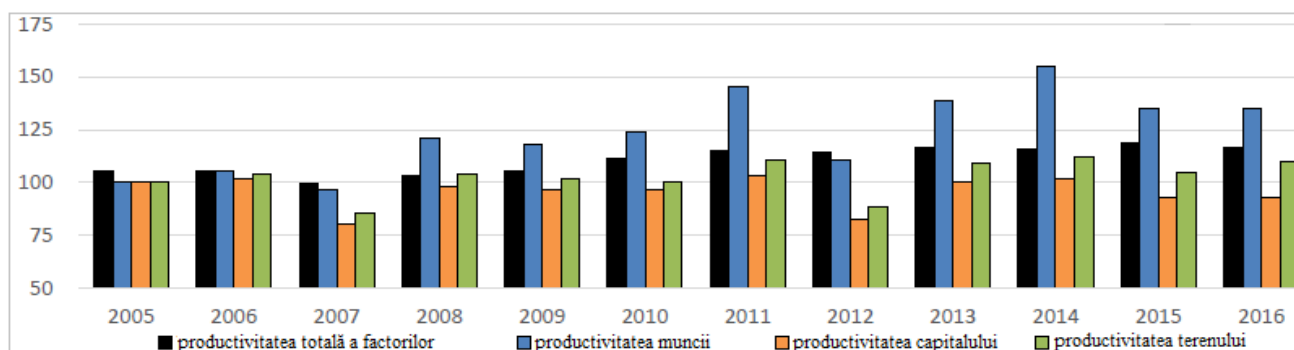

Fig. 26 - Productivitatea totală a factorilor (Index 2005UE = 100) (Sursa: ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2018)

Atât productivitatea totală a factorilor, cât și productivitatea muncii au crescut în ultima perioadă, dar se situează încă sub media UE. Investițiile în noi tehnologii inovatoare, inclusiv în agricultura de precizie, ar trebui să îmbunătățească competitivitatea fermelor românești. În 2018, în România, sectorul primar (**agricultură, silvicultură, pescuit**) a generat 8,793 miliarde euro valoare adăugată brută (VAB), reprezentând 4,8% din totalul VAB la nivelul țării.

Ponderea sectorului primar în România rămâne de peste 3 ori mai mare decât ponderea acestuia în UE 28 (1,60% în 2018). Nivelul scăzut al VAB în agricultură a afectat sumele alocate pentru investiții {1}[CI 11].

În 2017, 12,4% din VAB din agricultură s-a reîntors în sector sub forma investițiilor, nivelul formării brute de capital fix în agricultură (FBCF) fiind de 1,071 miliarde euro, sub media UE 28 de 2,057 miliarde euro {3}[CI 27].

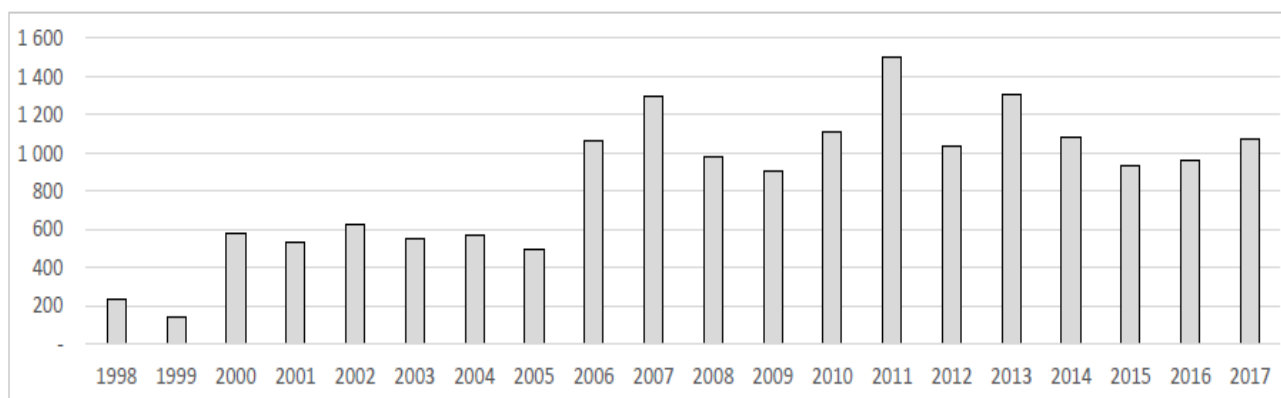

Fig. 27 - Formarea brută de capital fix în agricultură în (Sursa: ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2018)

În cadrul actualei perioade de programare submăsura **4.1 – Investiții în active fizice** din PNDR 2014-2020 a avut un grad de accesare de 260,8%, fapt ce a arătat un interes crescut pentru sprijinul acordat pentru acest tip de investiții. În acest sens, au fost susținute investițiile care au contribuit la creșterea competitivității exploatațiilor agricole prin dotarea cu utilaje și echipamente performante în raport cu structura agricolă actuală, precum și investițiile pentru modernizarea fermei (în special cele de dimensiuni medii și asocieri de ferme mici și medii).

Numărul de proiecte finanțate este de 1.721, cu o valoare eligibilă de 1.063,33 mil. euro (856,27 mil. euro valoare publică), din care 81% dintre proiecte au vizat sectorul vegetal, iar 19% sectorul zootehnic.

În sectorul vegetal, 92% din proiecte aparțin ramurii agricole culturi de câmp (1.284 proiecte cu o valoare publică de 430,62 mil. euro). Sprijinul a vizat în special achiziția de utilaje și echipamente agricole (94%). În sectorul zootehnic 52% din proiecte aparțin sectorului de creștere bovine – carne și lapte (167 proiecte cu o valoare publică de 159,15 mil. euro). Sprijinul a vizat în special construcțiile agricole (inclusiv echipamentele asociate). Din totalul de 1.637 de proiecte finanțate, 95% din proiecte au deserved exploatațiile cu dimensiunea economică între 12.000 – 250.000 euro SO. Cu toate acestea, numărul exploatațiilor finanțate prin PNDR 2014-2020 reprezintă aproximativ 2.4% din numărul total de exploatații din această categorie de dimensiune economică rezultând necesitatea finanțării unui număr mai mare de beneficiari.

După tipul investiției, se observă că în sectorul vegetal un procent de 25% sunt investiții noi și 75% dintre investiții au vizat extinderi/modernizări, în timp ce în sectorul zootehnic procentul investițiilor noi este mai mare comparativ cu modernizările (61% versus 39%). De asemenea, ferma de familie, o categorie de fermă prioritară pentru România, a fost finanțată cu alocare separată, iar 13% din totalul proiectelor au fost finanțate pe această categorie de fermă. Având în vedere structura pe vârste, au fost prioritizați tinerii fermieri, 37% dintre proiectele finanțate pe sM 4.1 din PNDR 2014-2020 fiind depuse de aceștia {27}.

Infrastructura de îmbunătățiri funciare

Referitor la infrastructura de îmbunătățiri funciare, se înregistrează dificultăți în ceea ce privește adaptarea agriculturii la schimbările climatice, în condițiile în care agricultura din România este în continuare, dependentă de condițiile meteorologice, ce generează fluctuații mari ale veniturilor fermierilor.

Infrastructura de îmbunătățiri funciare cuprinde o rețea de sisteme de irigații, sisteme de desecare și drenaj și lucrări de apărare împotriva inundațiilor sau de combatere a eroziunii solului, care deservește o suprafață de teren definită și care include terenul, clădirile, echipamentul, drumurile de acces și infrastructura aferentă, necesare pentru a exploata, întreține și repara amenajarea și sistemele componente.

Până la finele anului 2019, au fost constituite un număr de **615 OIF-uri** și 24 FOIF, a căror suprafață amenajată este detaliată în tabelul de mai jos {39}[AI 96].

Tabel 11 – Numărul de OIF-uri, FOIF-uri și suprafețe amenajate cu sisteme de îmbunătățiri funciare aflate în administrarea formelor de organizare naționale (2019)

1/ Date în administrarea formelor de calculare raportate (2019)

Specificare	OIF – 615 Din care:		FOIF - 24 Din care:			
	OUI	ODD	OUI	ODD	Suprafețe aflate în administrarea FOIF	
	Nr. crt.	1	2	3	4	5
	Număr	588	27	88	3	0
	Suprafață brută (ha)	1.330.413,20	211.809,00	239.359,00	81.155,00	75.240,00
Total	1.542.222,20		320.514,00		75.240,00	
Total suprafață (1+2+5)	1.617.462,20					

(Sursa: MADR)

OIF - organizații de îmbunătățiri funciare;
 FOIF - federații de organizații din domeniul îmbunătățirilor funciare;
 OUAI - organizații ale utilizatorilor de apă pentru irigații;
 ODD - organizații de desecare și drenaj.

Se poate observa astfel că pe suprafața de **1.617.462,20 ha în anul 2019** sunt constituite:

- 615 organizații de îmbunătățiri funciare (OIF) pe o suprafață de 1.542.222,20 ha, din care 588 sunt OUAI-uri care deserveșc o suprafață de 1.330.413,20 ha și 27 de ODD-uri care desevesc o suprafață de 211.809,00 ha;
- 24 federații de organizații din domeniul îmbunătățirilor funciare (FOIF) care deserveșc o suprafață totală de 395.754,00 ha, fiind compuse din 88 OUAI-uri cu o suprafață de 239.359,00, 3 ODD-uri cu o suprafață de 81.155,00 ha, diferența de 75.240,00 ha fiind în administrarea directă a FOIF-uri.

Suprafața netă și brută este reglementată în legislația națională, mai exact în Normele Metodologice la Legea nr. 138/2004 a îmbunătățirilor funciare, în sensul că organizațiile la constituire precizează atât suprafața netă, respectiv suprafața potențial cultivabilă și care poate face obiectul contractelor de prestări de servicii de îmbunătățiri funciare, cât și suprafața brută a acestuia, respectiv cea care include și întreaga suprafață ocupată cu lucrările și instalațiile care constituie infrastructura de îmbunătățiri funciare și zona de protecție, precum și cea aferentă utilităților pentru exploatarea acestei infrastructuri.

Deși au fost realizate investiții importante din fonduri europene și naționale, o mare parte din sistemele de irigații existente sunt degradate sau nefuncționale, ori neadaptate la tipologia fermelor și cerințele utilizatorilor. Uzura fizică și tehnologiile de irigare învechite au făcut ca sistemele să fie ineficiente (din punct de vedere al consumului de energie și apă), utilizarea și întreținerea lor fiind costisitoare pentru fermieri și având un impact negativ asupra resurselor naturale și economice.

Sistemul de irigații este o rețea hidraulică distinctă de structuri, pompe, canale, conducte care pot fi folosite pentru a preleva și/sau a transporta apa, a distribui și a aplica apa pentru irigații pe o suprafață de teren definită și care cuprinde terenul, clădirile, echipamentul fix sau mobil, drumurile de acces și infrastructura aferentă, necesare pentru a exploata, a întreține și a repara sistemul.

Lucrările specifice infrastructurii de irigații cuprind prize, stații de pompare de bază, inclusiv cele reversibile, stații de repompare, canale și conducte de aducțiune, transport și distribuție a apei de irigații până la stațiile de pompare, de punere sub presiune inclusiv construcțiile hidrotehnice și instalațiile aferente, stațiile de pompare de punere sub presiune, rețele interioare de irigații formate din conducte, construcțiile hidrotehnice și instalațiile aferente, lucrări de alimentare și evacuare a apei din orezării.

Tabel 12 – Situația la finalul anului 2019 a Suprafetei agricole amenajate cu lucrări de desecare-drenaj și combatere a eroziunii solului (2019)

Specificare	Suprafață brută (ha)	Suprafață netă (ha)
Suprafață amenajată cu lucrări de desecare-drenaj	3.086.234,00	2.838.803,00
Suprafață amenajată cu lucrări de combatere a eroziunii solului	2.231.355,00	2.091.190,00

(Sursa: MADR)

Având în vedere faptul că infrastructura de îmbunătățiri funciare cuprinde atât sistemele și amenajările de irigații, sistemele și amenajările de desecare și drenaj, cât și lucrările de apărare împotriva inundațiilor și de

combatere a eroziunii solului, în tabele nr. 11 și 12 este prezentată situația infrastructurii de îmbunătățiri funciare la nivelul anului 2019, cât și numărul de organizații constituite pe aceste amenajări.

Amenajările de desecare la nivelul întregii țării sunt amplasate pe o suprafață de 3,086 mil. ha, împărțită într-un număr de **542 amenajări de desecare-drenaj {40} [AI 86]**, din care:

- 247 amenajări sunt în complex cu irigațiile și combaterea eroziunii solului (CES) în suprafață de 450.500 ha și
- 67 incinte îndiguite în suprafață de 531.500 ha.

Scopul principal al sistemelor de desecare drenaj este creșterea capacității de producție a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate. De asemenea, amenajările de desecare drenaj contribuie la întoarcerea în circuitul economic a terenurilor degradate de acțiunea unor factori naturali sau antropici - soluri sărăturate, acide, nisipoase, poluate cu reziduuri petroliere sau de altă natură, terenuri ocupate de halde de steril provenite de la exploatarea miniere sau alte activități industriale. În acest context, amenajările de desecare - drenaj sunt lucrări publice, de interes național și este necesar să fie încadrate ca investiții neproductive.

Clasificarea acestora în funcție de mărime:

- S = 50.000 - 100.000 h.....7 amenajări
- S = 25.000— 50.000 ha.....22 amenajări
- S = 10.000- 25.000 ha.....52 amenajări
- S < 10.000 ha .....461 amenajări

Elementele componente ale amenajărilor de desecare-drenaj cuprind lucrări de colectare, de transport și de evacuare prin intermediul a 56.391 km canale de desecare, 40.735 km drenuri și 743 stații de pompare de evacuare a apei în exces, construcții hidrotehnice tipizate pe rețeaua de desecare-drenaj: podețe, stăvilare, căderi, consolidări, guri de evacuare, cămine de vizită, etc., construcții speciale de subtraversare a căilor ferate, șosele, conducte îngropate, cabluri, etc, lucrări pentru devierea sau reținerea apelor, lucrări de amenajare a albiei emisarului.

Infrastructura din sistemele de desecare-drenaj cuprinde :

- 736 stații de pompare cu un debit instalat de 1.549,8 mc/s din care
  - 436 stații de pompare sunt funcționale dar cu diferite grade de uzură;
  - 300 stații de pompare nefuncționale;
- 56.391 km canale pentru evacuarea apei în exces;
- 42.086 buc, construcții hidrotehnice;
- 40.735 km drenuri, toate acestea fiind cu diferite grade de uzură și de colmatare. **{50}**

Principalele probleme ale sistemelor de desecare - drenaj în RO:

- vechimea mai mare de 30 de ani a stațiilor de pompare de desecare echipate cu agregate neperformante;
- subfinanțarea accentuată de la un an la altul cauzată de reducerea progresivă a fondurilor alocate și lipsa co-plății din partea beneficiarilor;
- executarea lucrărilor de întreținere și reparării sub nivelul necesarului datorită diminuării accentuate a surselor de finanțare;
- reducerea capacității de transport și de evacuare a apei din amenajările de desecare comparativ cu condițiile de proiectare a amenajărilor;
- modificarea în structura culturilor a condus la schimbarea hidromodulului de dimensionare a amenajărilor (rețeaua de colectare și transport și debitul instalat la stațiile de pompare);

- neasigurarea personalului de exploatare la nivelul necesarului;
- lipsa instalațiilor de automatizare care să suplinească personalul deficitar;
- distrugerea/dispariția forajelor hidrogeologice care permiteau urmărirea variației nivelului freatic și a chimismului apei din sol;
- interesul scăzut al proprietarilor pentru înființarea ODD, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza fondurilor reduse alocate pentru activitatea de desecare drenaj.

În RO suprafața amenajată cu lucrări pentru CES este cuprinsă într-un număr de 663 amenajări pe un total de 2.231.335 ha din care în complex suprafața de 129.694 ha, într-un număr de 169 amenajări {40} [AI 87].

Prin lucrările de combatere a eroziunii solului se realizează prevenirea și diminuarea degradării terenurilor agricole prin eroziune de suprafață și adâncime și asigură condiții favorabile de utilizare a terenurilor.

Sistemele de combatere a eroziunii solului își manifestă efectul din momentul execuției lucrărilor fără să țină seama de limitele proprietăților și independent de voința administratorului lucrărilor sau a proprietarilor de terenuri. Având în vedere rolul acestora asupra mediului, perdelele forestiere de protecție a câmpurilor trebuie susținute mai ales în zonele cu probleme prin încadrarea ca investiții neproductive.

Scopul principal al sistemelor de desecare - drenaj și CES este creșterea capacității de producție, a terenurilor agricole și extinderea suprafețelor cu folosință agricolă prin scoaterea unor terenuri de sub efectul excesului de umiditate.

Prin lucrările de desecare - drenaj și CES - agricultura luptă împotriva degradării solului în interesul său propriu, numai conservarea capacității de producție a terenurilor permițând exploatarea lor durabilă.

Un alt scop în sine al amenajărilor de desecare - drenaj și CES - îl reprezintă dezvoltarea integrată și durabilă a agriculturii și zonelor rurale prin protecția și ameliorarea factorilor de mediu, protecția obiectivelor social economice împotriva excesului de umiditate, inundațiilor, colmatării, asigurarea unui nivel ridicat și stabil al producției agricole și dezvoltarea unei agriculturi durabile.

Principalele construcții din sistemele de combatere a eroziunii solului sunt {40}:

- canale de evacuare de coastă, marginale și de conducere - 13.293 km;
- drumuri antierozionale - 28.162 km;
- amenajări văi și ravene - 7.209 km;
- baraje și praguri – 16.596 buc.;
- căderi – 39.345 buc.

Principalele probleme în exploatarea sistemelor de combatere a eroziunii solului cu care se confruntă România sunt:

- schimbările climatice (precipitații abundente în intervale scurte de timp) care au condus la depășirea debitului de calcul și verificare a văilor/ravenelor calibrate și care pun în pericol obiectivele sociale și economice (terenuri agricole, drumuri, căi ferate, linii electrice, poduri și podețe);
- distrugerea lucrărilor pentru combaterea eroziunii de suprafață ca urmare a aplicării defectuoase a Legii fondului funciar și reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente fără să se țină seama de lucrările existente;
- nerespectarea normelor agrotehnice pe terenurile agricole în pantă;
- despăduririle necontrolate a versanților din zonele cu potențial ridicat de eroziune și alunecare;
- lipsa de interes a proprietarilor pentru înființarea organizațiilor pentru combaterea eroziunii solului, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza subvenției reduse de la bugetul de stat.

Activitățile de desecare - drenaj și CES - sunt activități de interes public care contribuie la protecția obiectivelor socio-economice și a mediului, precum și a terenurilor agricole.

Prin acțiunea lor, lucrările de desecare - drenaj și CES - contribuie la însănătoșirea pământului și induc efecte benefice asupra factorilor de mediu: sol, apă, aer, susținând, o dată în plus, încadrarea acestor lucrări în categoria celor de utilitate publică de interes strategic național.

În contextul actual în care evenimentele hidrologice majore s-au intensificat, instabilitatea climatică căpătând o cadență aproape anuală, fiecare componentă a domeniului îmbunătățirilor funciare este concepută să funcționeze în complex cu celelalte. De aceea amenajările de irigații sunt proiectate să funcționeze în complex cu amenajările de desecare-drenaj și amenajările antieroziionale.

O agricultură durabilă presupune exploatarea/administrarea în complex a lucrărilor de îmbunătățiri funciare.

Suprafața agricolă amenajată pentru irigații nu s-a modificat semnificativ în timp, menținându-se la aprox 3,1 milioane ha, respectiv în anul 2018, la valoarea de 3.045.114 ha {2} [AI 34], din aceasta, suprafața viabilă economic este de 1,8 mil. ha {19} [AI 33].

Suprafața irigabilă, la nivelul anului 2016 a fost de doar 2,7% din SAU, mult sub necesarul României {2}[CI18], respectiv o suprafață de aproximativ 337.569 ha, prezentând un trend ascendent față de anul 2013 (1,8% SAU), dar descendent față de anii anteriori (3,1 % din SAU în 2010 sau 4,5% din SAU în 2007). {3} [AI 35]

Suprafața efectiv irigată înregistrează un trend ascendent față de anul 2010 (1% din SAU), dar rămâne mică în raport cu nevoia reală, doar **1,9% din SAU, respectiv o suprafață de 240.010 ha fiind irigată în anul 2016.**{3} [AI 35]

Sistemele de irigații din RO sunt deficitare pe mare parte a terenurilor. Absența sau gradul mare de degradare a infrastructurii de irigații a făcut ca aproximativ 48% din suprafața agricolă (7,1 mil ha, în 2006) să fie afectată de secetă (în special Câmpia Română, sudul Moldovei și Dobrogea) {21}. Volumul total de apă captat în anul 2018 a fost de 6.357.853 mii m³ {21}[AI36]. Volumul de apă utilizat în agricultură a crescut cu 18,33%, de la 1.134.660 mii m³ în 2013, la 1.343.875 mii m³ în 2018 {21} [CI 37], dar agricultura României rămâne dependentă de factorii climatici.

Având în vedere starea de degradare a infrastructurii de irigații din România, prin Programul Național de Reabilitare a Infrastructurii Principale de Irigații se urmărește utilizarea unei sume de 1.015 mld lei, prin care se va reabilita infrastructura de pe o suprafață totală de 2.004.639 ha. Programul se va desfășura în trei etape:

- În prima etapă va fi reabilitată infrastructura principală de irigații din 39 de amenajări aparținând domeniului public al statului în suprafață de 1.314.543 ha;
- În etapa a II-a de reabilitare cuprinde un număr de 46 de amenajări în suprafață de 680.527 ha;
- În etapa a III-a de reabilitare va fi reabilitată infrastructura principală de irigații din 3 amenajări viabile de irigații, în suprafață de 9.569 ha.

Mai exact se va reabilita infrastructura aferentă unei suprafețe totale de 2.004.639 ha din 89 de amenajări de irigații viabile care includ următoarele obiective: 119 stații de pompare de bază, 178 de stații de repompare, 11.856 m de conducte de refulare, 48.232 m de conducte îngropate, un colector, 2.548.860 m de canale de aducțiune, 2.811.338 m de canale de distribuție și 5.286 de construcții hidrotehnice.

Situația actuală a infrastructurii prezentată mai sus este următoarea: randamentul stațiilor de bază și repompare este cuprins între 50%-77%; gradul de degradare a impermeabilizării canalelor și a construcțiilor hidrotehnice

de pe aceste canale este de aproximativ 75%; pierderile de apă de pe canalele de transport sunt de aproximativ 55%.

După reabilitare, infrastructura principală de irigații prezentată mai sus va avea următoarele caracteristici generale: randamentul stațiilor de bază și repompare va fi cuprins între 77%-79%; gradul de degradare a impermeabilizării canalelor și a construcțiilor hidrotehnice de pe aceste canale va fi de 20%; pierderile de apă de pe canalele de transport vor fi cuprinse între 26%-28% și vor fi reprezentate numai de evapotranspirație.

De asemenea, acțiunea de reabilitare va conduce, pe de o parte, la creșterea randamentului aducțiunii principale de irigații, care constituie sursa de alimentare cu apă pentru amenajările interioare de irigații aparținând organizațiilor de îmbunătățiri funciare, precum și a celorlalte lucrări de îmbunătățiri funciare și, pe de altă parte, la creșterea randamentului amenajărilor interioare de irigații aparținând organizațiilor, cu reflectare în micșorarea tarifului pentru apa pompată pentru irigații.

În perioada de programare 2014-2020, prin intermediul sM 4.3 - componenta infrastructură pentru irigații, investițiile pentru care s-a acordat finanțare vizează o suprafață de aproximativ 413.000 ha, la nivelul anului 2019 {27}. Ținând cont că infrastructura de irigații existentă este depășită din punct de vedere al eficienței utilizării resurselor de apă, existând totodată riscul ca abandonarea infrastructurii de irigații să genereze grave probleme sociale, economice și de mediu, se impune continuarea investițiilor în acest domeniu, cu un impact pozitiv asupra mediului și a rezervelor de apă ale României și realizarea unei infrastructuri noi pentru suprafețele care nu se irigă în prezent și sunt viabile economic.

Evoluția schimburilor comerciale cu produse agroalimentare

În ceea ce privește schimburile comerciale cu produse agroalimentare, în perioada 2008-2018, exceptând anii 2013 și 2014 când a fost înregistrat excedent comercial (324,9 mil euro, respectiv 514,3 mil euro), România a înregistrat deficit comercial care în anul 2018 a ajuns la 1.153,2 mil. euro. {53} [CI30]

Conform datelor statistice, reprezentate grafic mai jos, se observă că deficitul a rezultat preponderent din comerțul intra-UE, România reușind ca în comerțul extra-UE să înregistreze excedent comercial în perioada 2010-2018. De asemenea, se observă faptul că România exportă preponderent materii prime și produse cu valoare adăugată mică și importă produse cu valoare adăugată mare.

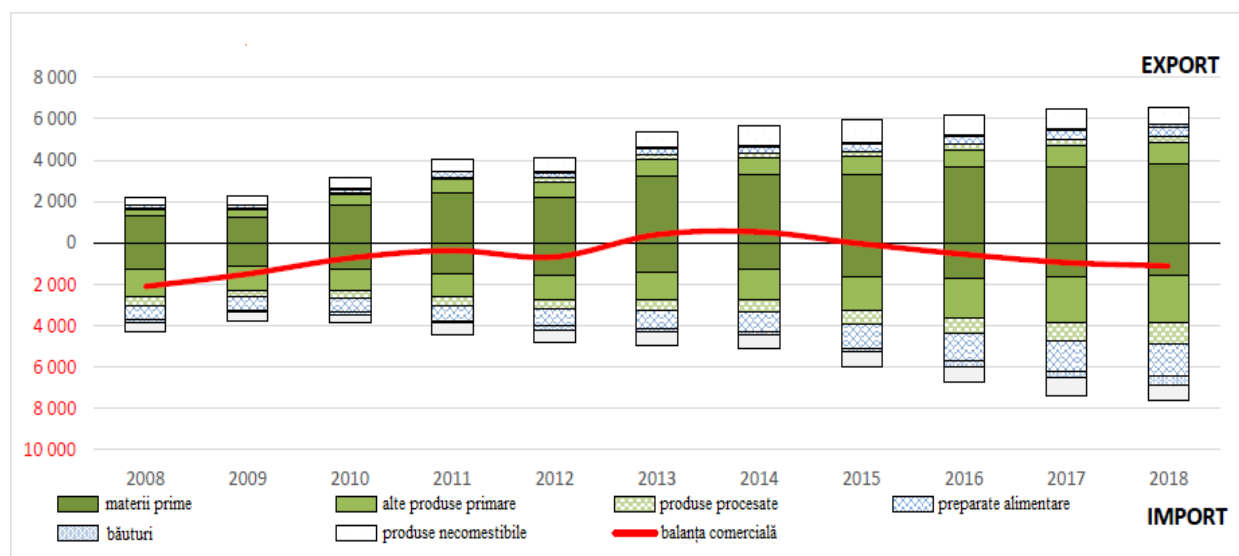

Fig. 28 - Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu toate statele (mil. EUR)
(Sursa: Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

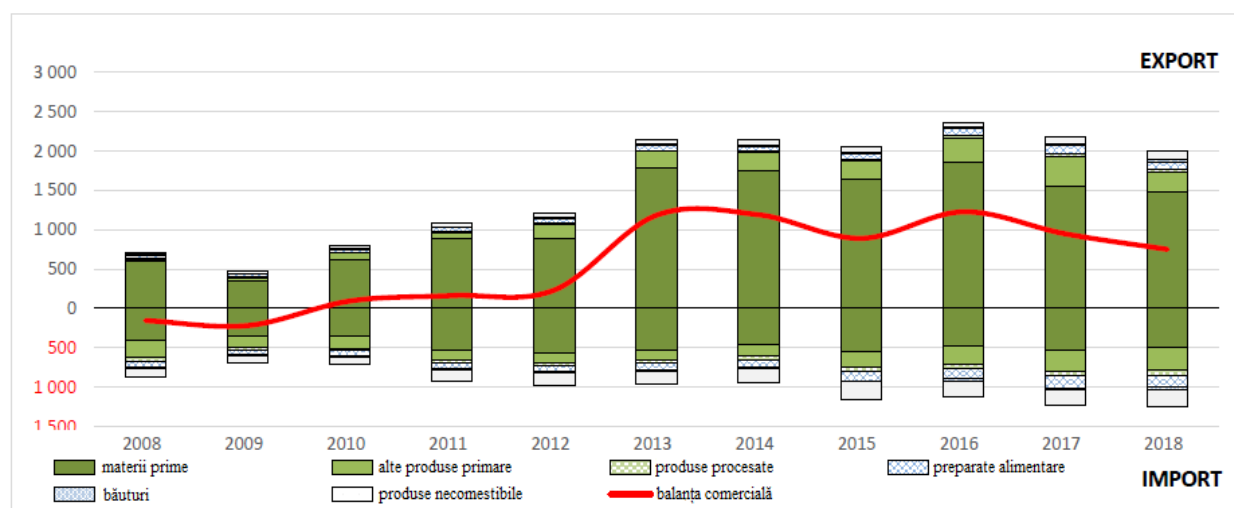

Fig. 29 - Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu state terțe (mil.euro)
(Sursa: Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

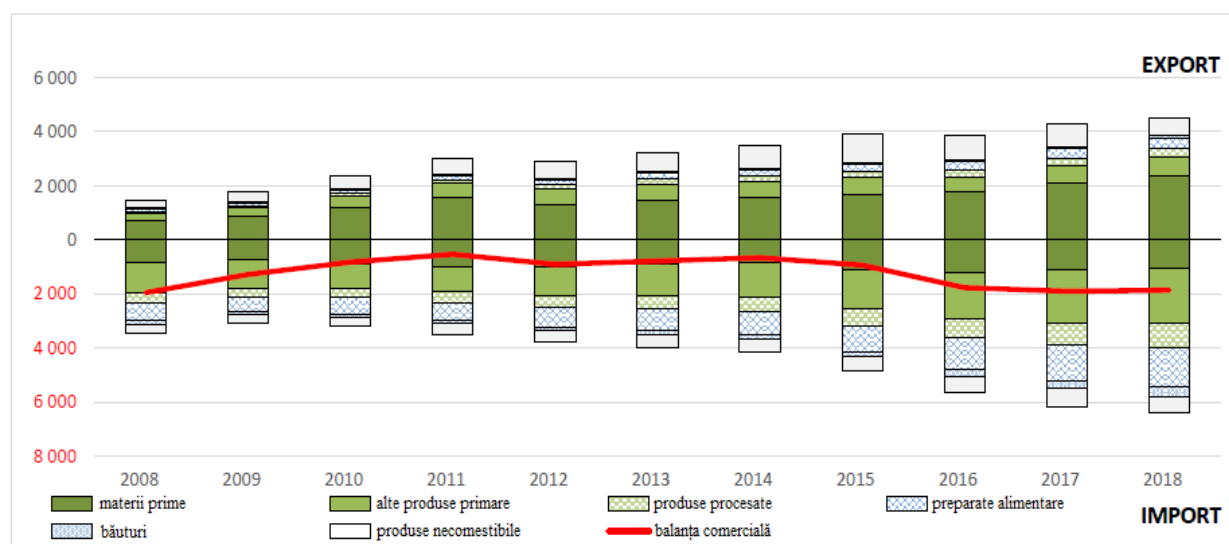

Fig. 30 - Structura schimburilor comerciale cu produse agroalimentare cu state membre UE (mil. euro)
(Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Analiza Comparativă a schimburilor comerciale cu produse agroalimentare în perioadele 2018 vs. 2017 și 2019 vs. 2018

Tabel 13.1 – Exporturile de produse agroalimentare în anul 2018 comparativ cu 2017

Denumirea produsului	EXPORT 2018 vs.2017					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
TOTAL, din care:	x	x	6.488,4	6.230,0	100,0	100,0
Grâu	5.886,8	5.837,5	1.037,7	1.003,8	16,0	16,1
Porumb	4.680,0	3.773,2	869,3	729,9	13,4	11,7

Denumirea produsului	EXPORT 2018 vs.2017					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Semințe de floarea-soarelui	1.726,8	1.335,4	638,8	523,7	9,8	8,4
Țigări	37,3	48,6	581,7	660,1	9,0	10,6
Semințe de rapiță	1.320,2	1.534,2	477,5	579,6	7,4	9,3
Orz	1.336,1	1.442,7	235,6	215,1	3,6	3,5
Animale vii din specia ovine sau caprine	86,0	80,9	176,4	175,0	2,7	2,8
Ulei de floarea-soarelui	233,9	167,3	162,4	125,7	2,5	2,0
Animale vii din specia bovine	61,6	77,6	162,2	202,8	2,5	3,3
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	69,4	59,1	145,5	123,9	2,2	2,0
Carne de pasăre	69,5	59,4	134,0	114,7	2,1	1,8
Preparate alimentare	23,2	22,3	125,9	130,3	1,9	2,1
Turte din extracția uleiurilor vegetale	639,4	477,8	121,6	85,2	1,9	1,4
Tutun prelucrat	7,5	3,3	100,9	33,6	1,6	0,5
Preparate și conserve din carne	28,2	23,2	97,7	75,4	1,5	1,2
Ciocolată	15,4	18,0	81,5	80,7	1,3	1,3
Ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori	200,7	173,2	76,0	63,6	1,2	1,0
Turte de soia	155,6	134,6	57,4	45,1	0,9	0,7
Cârnați, salamuri și produse similare	15,4	15,1	55,0	47,3	0,8	0,8
Brânzeturi	15,6	14,3	51,5	46,9	0,8	0,8
Boabe de soia	139,2	274,0	50,9	101,5	0,8	1,6
Miere naturală	11,3	12,2	41,8	45,8	0,6	0,7
Legume în stare proaspătă sau refrigerată	6,2	8,9	40,3	40,8	0,6	0,7
Carne de ovine sau caprine	9,8	8,2	37,7	34,1	0,6	0,5
Lapte și smântână	71,0	60,0	35,5	28,8	0,5	0,5
Alte produse	x	x	893,7	916,4	13,8	14,7

(Sursa: Institutul Național de Statistică și Autoritatea Națională a Vămirilor)

Tabel 13.2 – Importurile de produse agroalimentare în anul 2018 comparativ cu 2017

Denumirea produsului	IMPORT 2018 vs.2017					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
TOTAL, din care:	x	X	7.641,6	7.083,9	100,0	100,0

Denumirea produsului	IMPORT 2018 vs.2017					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Carne de porc	294,4	232,4	520,0	475,2	6,8	6,7
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	151,1	140,7	320,1	287,8	4,2	4,1
Preparate alimentare	72,3	66,0	288,3	250,9	3,8	3,5
Ciocolată	83,1	73,3	275,6	245,2	3,6	3,5
Preparate pentru hrana animalelor	393,9	337,6	256,1	215,6	3,4	3,0
Brânzeturi	86,7	73,7	243,5	217,7	3,2	3,1
Cafea	53,8	50,5	209,9	203,3	2,7	2,9
Turte de soia	567,5	527,1	200,1	171,1	2,6	2,4
Semințe de floarea-soarelui	315,3	277,3	191,5	160,9	2,5	2,3
Carne de pasăre	143,1	142,0	182,5	168,3	2,4	2,4
Citrice	268,5	247,0	168,4	160,5	2,2	2,3
Banane	219,2	203,2	147,5	146,2	1,9	2,1
Zahăr	383,4	368,9	146,3	169,3	1,9	2,4
Tutun brut	27,3	32,2	140,1	172,8	1,8	2,4
Țigări	9,4	6,7	131,4	97,7	1,7	1,4
Porumb	417,0	463,1	120,9	130,1	1,6	1,8
Grâu	695,2	1.250,0	115,5	203,9	1,5	2,9
Tutun prelucrat	16,2	16,0	109,2	98,9	1,4	1,4
Alcool etilic nedenaturat cu titru sub 80%	23,6	24,4	107,3	96,8	1,4	1,4
Ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori	158,1	117,4	105,6	78,2	1,4	1,1
Animale vii din specia porcine	51,4	32,6	98,2	85,6	1,3	1,2
Extract de malț	43,4	58,5	97,1	89,1	1,3	1,3
Boabe de soia	261,3	133,8	92,6	54,7	1,2	0,8
Tomate	87,2	76,5	91,0	84,4	1,2	1,2
Lapte si smântână	191,5	208,0	86,3	97,4	1,1	1,4
Alte produse	x	x	3.196,4	2.922,7	41,8	41,3

(Sursa: Institutul Național de Statistică și Autoritatea Națională a Vămirilor)

În urma analizei datelor din tabelele 13.1 și 13.2, în perioada **2017-2018**, în privința importurilor și exporturilor de produse agroalimentare pe produse și categorii de produse se observă **că principalele produse/categorii de produse exportate sunt:** grâul, porumbul, semințele de floarea-soarelui, țigările și semințele de rapiță, **iar cele importate sunt:** carnea de porc, produsele de brutărie, patiserie și biscuiți, preparatele alimentare, ciocolata și preparatele pentru hrana animalelor **{53}** [AI98].

Tabel 14.1 Exporturile de produse agroalimentare în anul 2019 comparativ cu 2018

Denumirea produsului	EXPORT 2019 vs.2018					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
TOTAL, din care:	x	x	7.199,1	6.488,4	100,0	100,0
Porumb	6.767,2	4.680,0	1.243,8	869,3	17,3	13,4
Grâu	6.186,8	5.886,8	1.134,7	1.037,7	15,8	16,0
Semințe de floarea-soarelui	2.104,7	1.726,8	757,0	638,8	10,5	9,8
Țigări	38,5	37,3	663,3	581,7	9,2	9,0
Tutun prelucrat	8,6	7,5	279,6	100,9	3,9	1,6
Animale vii din specia ovine sau caprine	102,4	86,0	229,4	176,4	3,2	2,7
Orz	1.126,4	1.336,1	185,5	235,6	2,6	3,6
Semințe de rapiță	460,0	1.320,2	185,4	477,5	2,6	7,4
Ulei de floarea-soarelui	232,1	233,9	175,7	162,4	2,4	2,5
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	77,4	69,4	171,4	145,5	2,4	2,2
Animale vii din specia bovine	64,8	61,6	166,6	162,2	2,3	2,5
Carne de pasăre	77,1	69,5	137,4	134,0	1,9	2,1
Preparate alimentare	22,9	23,2	123,3	125,9	1,7	1,9
Ciocolată	21,6	15,4	115,5	81,5	1,6	1,3
Turte din extracția uleiurilor vegetale	586,6	639,4	115,4	121,6	1,6	1,9
Preparate și conserve din carne	30,6	28,2	100,7	97,7	1,4	1,5
Boabe de soia	276,5	139,2	97,6	50,9	1,4	0,8
Ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori	241,9	200,7	89,3	76,0	1,2	1,2
Turte de soia	185,1	155,6	62,0	57,4	0,9	0,9
Cârnați, salamuri și produse similare	15,7	15,4	61,5	55,0	0,9	0,8
Brânzeturi	15,1	15,6	54,6	51,5	0,8	0,8
Lactate fermentate	31,8	30,8	41,0	32,6	0,6	0,5
Legume în stare proaspătă sau refrigerată	8,2	6,2	39,7	40,3	0,6	0,6
Carne de ovine sau caprine	9,8	9,8	39,6	37,7	0,6	0,6
Miere naturală	11,5	11,3	39,1	41,8	0,5	0,6
Alte produse	x	x	889,8	896,7	12,4	13,8

(Sursa: Institutul Național de Statistică și Autoritatea Națională a Vămlor)

Tabel 14.2 - Importurile de produse agroalimentare în anul 2019 comparativ cu 2018

Denumirea produsului	IMPORT 2019 vs.2018					
	Cantitate (mii tone)		Valoare (mil. euro)		% din total valoare	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
TOTAL, din care:	x	x	8.424,8	7.641,6	100,0	100,0
Carne de porc	288,4	294,4	629,5	520,0	7,5	6,8
Produse de brutărie, patiserie și biscuiți	169,2	151,1	368,8	320,1	4,4	4,2
Ciocolată	90,3	83,1	331,8	275,6	3,9	3,6
Preparate alimentare	71,3	72,3	316,8	288,3	3,8	3,8
Preparate pentru hrana animalelor	416,7	393,9	286,2	256,1	3,4	3,4
Brânzeturi	88,1	86,7	283,0	243,5	3,4	3,2
Cafea	54,0	53,8	216,7	209,9	2,6	2,7
Semințe de floarea-soarelui	333,6	315,3	200,3	191,5	2,4	2,5
Turte de soia	584,4	567,5	185,5	200,1	2,2	2,6
Carne de pasăre	128,9	143,1	177,7	182,5	2,1	2,4
Porumb	627,6	417,0	171,1	120,9	2,0	1,6
Zahăr	474,2	383,4	169,7	146,3	2,0	1,9
Citrice	261,8	268,5	168,7	168,4	2,0	2,2
Tutun brut	28,9	27,3	166,1	140,1	2,0	1,8
Grâu	880,3	695,2	158,5	115,5	1,9	1,5
Banane	217,2	219,2	155,1	147,5	1,8	1,9
Ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori	177,8	158,1	124,6	105,6	1,5	1,4
Alcool etilic nedenat. cu titru sub 80%	27,5	23,6	122,6	107,3	1,5	1,4
Alcool etilic nedenat. cu titru de min. 80%	162,2	94,9	116,6	59,4	1,4	0,8
Țigări	7,3	9,4	110,5	131,4	1,3	1,7
Animale vii din specia porcine	51,5	51,4	107,8	98,2	1,3	1,3
Preparate și conserve din carne	32,8	67,3	100,1	85,2	1,2	1,1
Legume în stare proaspătă sau refrigerată	67,8	67,3	96,7	85,2	1,1	1,1
Extract de malț	45,8	43,4	95,8	97,1	1,1	1,3
Tomate	81,4	87,2	94,9	91,0	1,1	1,2
Alte produse	x	x	3.469,8	3.254,8	41,2	42,6

(Sursa: Institutul Național de Statistică și Autoritatea Națională a Vămirilor)

În urma analizei datelor din tabelele 14.1 și 14.2, în perioada **2018-2019**, în privința importurilor și exporturilor de produse agroalimentare pe produse și categorii de produse se observă că **principalele produse/categorii de**

produse exportate sunt: porumbul, grâul, semințele de floarea-soarelui și produsele procesate din tutun (țigări și rezerve HEETS), semințe de rapiță, **iar cele importate sunt:** carnea de porc, produsele de brutărie, patiserie și biscuiți, preparatele alimentare, ciocolata și preparatele pentru hrana animalelor {53} [AI98].

Tabel 14.3 Evoluția balanței comerciale 2019 vs. 2018

Specificare/an	2019 (milioane euro)	2018 (milioane euro)	2019 față de 2018	
			(milioane euro)	%
EXPORT , din care:	7.199,1	6.488,4	710,7	11,0
intra-UE28	4.570,1	4.501,5	68,6	1,5
extra-UE28	2.629,0	1.986,9	642,1	32,3
IMPORT , din care:	8.424,8	7.641,6	783,2	10,2
intra-UE28	7.224,2	6.429,5	794,7	12,4
extra-UE28	1.200,6	1.212,1	-11,5	-0,9
SOLD , din care:	-1.225,7	-1.153,2	-72,5	6,3
intra-UE28	-2.654,1	-1.928,0	x	x
extra-UE28	1.428,4	774,8	x	x

Sursa: compartimentul statistică MADR

Balanța comercială a României este negativă. Aceasta exportă în principal materii prime (cereale, oleaginoase, animale vii) în afara UE și importă produse cu o valoare adăugată mai mare, inclusiv carne de porc, alimente prelucrate și băuturi, în principal din alte state membre ale UE.

Deficitul global al balanței comerciale cu produse agroalimentare în anul 2019 a depășit **1,22 mld. euro**, în creștere cu 6,3% față de anul anterior. Exporturile au însumat 7.199,1 mil. euro, mai mult cu 11,0% comparativ cu 2018, iar importurile au urcat cu 10,2% ajungând la 8.424,8 mil. euro. Deficitul înregistrat în schimburile cu celelalte state membre a atins un nivel record de **2,65 mld. euro**, mai mare cu 37,6% față de anul precedent. Adâncirea deficitului comercial al zonei UE a fost cauzat de sporirea accelerată a achizițiilor de produse agroalimentare (+12,4%), pe fondul ritmului încetinit de creștere a expedierilor (+1,5%). În același timp, excedentul comerțului agroalimentar cu țările terțe a avansat cu 84,4%, până la **1,43 mld. euro**, principala cauză fiind exporturile majorate de porumb (+75,8%), grâu (+51,2%) și animale vii din specia ovine sau caprine (+25,0%).

Cea mai mare creștere la export s-a înregistrat la porumb, cu un volum mai mare cu 44,6% comparativ cu 2018 și o valoare totală de 1,24 mld. euro (+374,5 mil. euro). Au mai avansat exporturile de rezerve de tutun (+178,7 mil. euro), semințe de floarea-soarelui (+118,2 mil. euro), grâu (+97,0 mil. euro), țigări (+81,6 mil. euro), animale vii din specia ovine sau caprine (+52,9 mil. euro), boabe de soia (+46,7 mil. euro), ciocolată (+34,0 mil. euro), produse de brutărie, patiserie și biscuiți (+25,9 mil. euro), ulei de floarea-soarelui (+13,3 mil. euro), ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori (+13,3 mil. euro), lactate fermentate (+8,5 mil. euro), cârnați, salamuri și produse similare (+6,6 mil. euro), animale vii din specia bovine (+4,5 mil. euro), carne de pasăre (+3,5 mil.

euro) ș.a. Au scăzut exporturile de semințe de rapiță (-292,1 mil. euro), orz (-50,1 mil. euro), miere naturală (-2,7 mil. euro), preparate alimentare (-2,6 mil. euro) ș.a.

Importuri majorate comparativ cu 2018 s-au înregistrat la alcool etilic nedenaturat cu titru alcoolic volumic de min. 80% (+57,2 mil. euro), ciocolată (+56,2 mil. euro), porumb (+50,2 mil. euro), produse de brutărie, patiserie și biscuiți (+48,7 mil. euro), grâu (+43,0 mil. euro), brânzeturi (+39,5 mil. euro), preparate pentru hrana animalelor (+30,0 mil. euro), preparate alimentare (+28,5 mil. euro), tutun brut (+26,1 mil. euro), zahăr (+23,3 mil. euro), ape care conțin zahăr sau alți îndulcitori (+18,9 mil. euro), alcool etilic nedenaturat cu titru alcoolic volumic sub 80% (+15,3 mil. euro), preparate și conserve din carne (+14,9 mil. euro), legume în stare proaspătă sau refrigerată (+11,6 mil. euro), animale vii din specia porcine (+9,6 mil. euro) ș.a. S-au diminuat importurile de țigări (-20,9 mil. euro), turte de soia (-14,6 mil. euro), carne de pasăre (-4,8 mil. euro) și extract de malț (-1,3 mil. euro).

Comparativ cu 2018, importurile de carne de porc și tomate au scăzut din punct de vedere cantitativ cu 6,0 mii tone și respectiv 5,8 mii tone, însă au crescut în termeni valorici cu 109,5 mil. euro (total 629,5 mil. euro) și respectiv 3,9 mil. euro (total 94,9 mil. euro), pe fondul majorării prețurilor unitare medii de import.

UE a fost principalul partener în comerțul agroalimentar al României: livrările către această destinație au avut o pondere valorică de 63,5% din total exporturi, iar achizițiile de produse agroalimentare din statele membre au reprezentat 85,7% din total importuri.

Evoluția sectorului agricol

Sectorul vegetal

România se remarcă prin diversitatea condițiilor pedo-climatice, favorabile pentru obținerea de producții agricole diversificate ce pot acoperi marea majoritate a cererii interne de produse agro-alimentare și nu numai.

Cereale, oleaginoase și proteice

Suprafața totală cultivată cu cereale în România în perioada 2013-2018 a înregistrat o creștere între anii 2014-2016 și o scădere în anii 2017-2018, ajungând în anul 2018 la aproximativ 5,26 mil. ha. Producția totală de cereale a crescut în anul 2018 cu circa 43% față de anul 2014, de la aproximativ 22 mil. t la 31,6 mil. t. {1}[AI37]

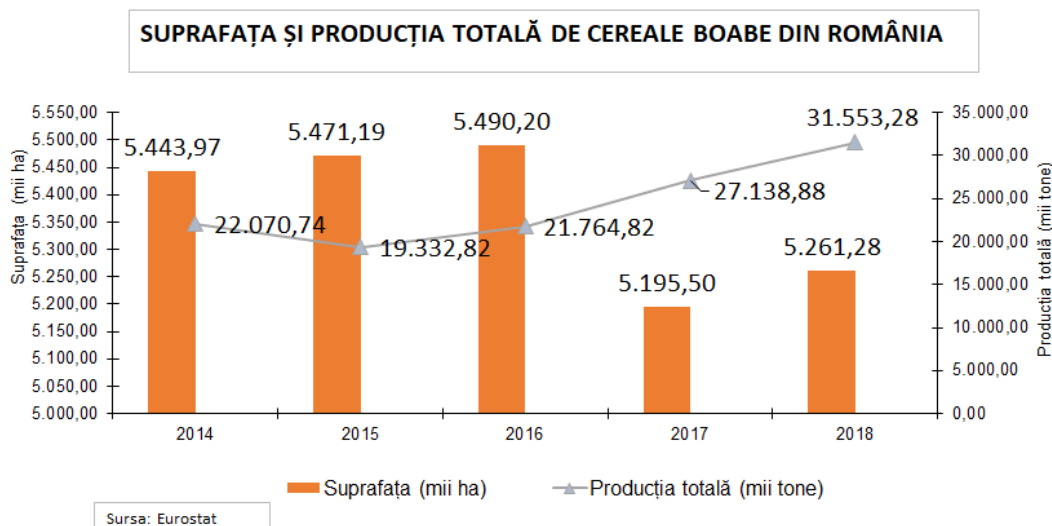

Fig. 31 – Suprafața și producția totală de cereale boabe din România (Sursa: Eurostat)

Tipul culturilor din Teritoriul ITI DD este similar situației de la nivel județean și național: cerealele rămân cea mai răspândită cultură (60% și 70% din zona cultivată anual), urmate de floarea-soarelui (21%), culturi furajere (7%) și legume (3%). Viile acoperă aproximativ 3% din totalul zonei cultivate, majoritatea recoltei având scopul producției de vin (93%), în timp ce fructele sunt produse la scară mult mai mică (0.5% din total), jumătate dintre acestea fiind reprezentate de soiul Isaccea (450 ha). Este important să menționăm că suprafața necultivată în teritoriul ITI DD s-a diminuat treptat în ultimii ani (ex. de la 17% în 2006 până la 2% în 2012).

Obiectivul fiecărui producător agricol este un randament ridicat, randamentul fiind însă influențat de numeroși factori agronomici. Creșterea randamentului la cereale s-a datorat folosirii de material biologic (soiuri și hibrizi) din ce în ce mai performant, folosirea de tehnologii moderne de producție, aplicarea și utilizarea rezultatelor cercetării și inovării în producția agricolă.

Tehnologiile moderne de producție s-au axat în principal pe mecanizare, producătorii agricoli achiziționând în ultimii ani mașini, utilaje și echipamente agricole performante, dar și pe respectarea verigilor tehnologice folosind inputurile adecvate fiecărui tip de cultură respectându-se astfel și bunele practici agricole privind utilizarea de îngrășăminte chimice pesticide, substanțe regulate de creștere etc.

Creșterea randamentului este considerată ca fiind mijlocul cel mai important de creștere a producțiilor agricole, față de posibilitățile reale de creștere a producțiilor prin creșterea suprafețelor cultivate care sunt limitate.

Scăderea suprafețelor cultivate cu cereale a avut cauze multiple cum ar fi practicarea asolamentelor, utilizarea de soiuri și hibrizi cu un potențial biologic ridicat, schimbarea categoriei de folosință a terenurilor, lăsarea terenului nelucrat (pârloagă), interzicerea unor substanțe de protecția plantelor, etc. Cantitatea medie de pesticide utilizată pe ha în România este de numai 0,6 kg, comparativ cu media europeană de 2,3 kg. {93}[AI 69] Restricțiile care se impun a fi folosite prin strategiile europene, trebuie să fie corelate pentru a ajunge la un echilibru pe piața unică.

Schimbarea structurii culturilor se face în funcție de necesități și conjunctură, ca de exemplu: cererea ridicată pe piață pentru un anumit produs agricol, încheierea de contracte pentru anumite produse sau calamitarea unor culturi agricole, ceea ce impune cultivarea suprafețelor respective în același an cu alte plante de cultură.

Ponderea suprafețelor cultivate cu porumb și grâu în perioada 2014-2018 a fost în medie de 46,7% și respectiv 39,1% din suprafața totală cultivată cu cereale {1}[AI 37].

În medie, pe perioada 2015-2018, suprafața totală cultivată cu cereale boabe în România reprezintă cca. 9,5% din suprafața cultivată cu cereale în UE 28 {1}[AI 37], iar producția totală din România reprezintă cca. 8,2% din producția de cereale în UE 28 {1}[AI 38].

În medie pe cei 5 ani, randamentul la porumb a fost de 5,2 tone/ha, reprezentând circa 68% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28, iar la grâu randamentul a fost de 4,2 tone/ha, reprezentând circa 73% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28 {1}[AI 38].

Suprafața cultivată cu orz și orzoaică în anul 2018 a atins 423,5 mii ha reprezentând circa 3,4 % din suprafața UE 28 {1}[AI 37]. Cu toate că în ultimii doi ani suprafața cultivată a avut un trend descendent, producția totală de orz și orzoaică a crescut de la 1.712,51 mii tone în anul 2014 la 1.870,71 mii tone în anul 2018, pe fondul majorării producției medii care a crescut de la 3,32 t/ha în anul 2014 la 4,60 t/ha în anul 2018 {1}[AI 38]. Producția medie a perioadei 2013-2018 a fost de 3,81 t/ha, reprezentând circa 78% din randamentul UE, înregistrat în aceeași perioadă {1}[AI 38].

Din totalul suprafeței de orz și orzoaică din anul 2018, suprafața cultivată cu orzoaică reprezintă circa 40% {1}[AI 37].

Suprafața cultivată cu orez a scăzut de la 12.720 ha în anul 2014 la 8.250 ha în anul 2018, când a reprezentat doar 1,9% din suprafața cultivată cu orez la nivelul UE {1}[AI 37].

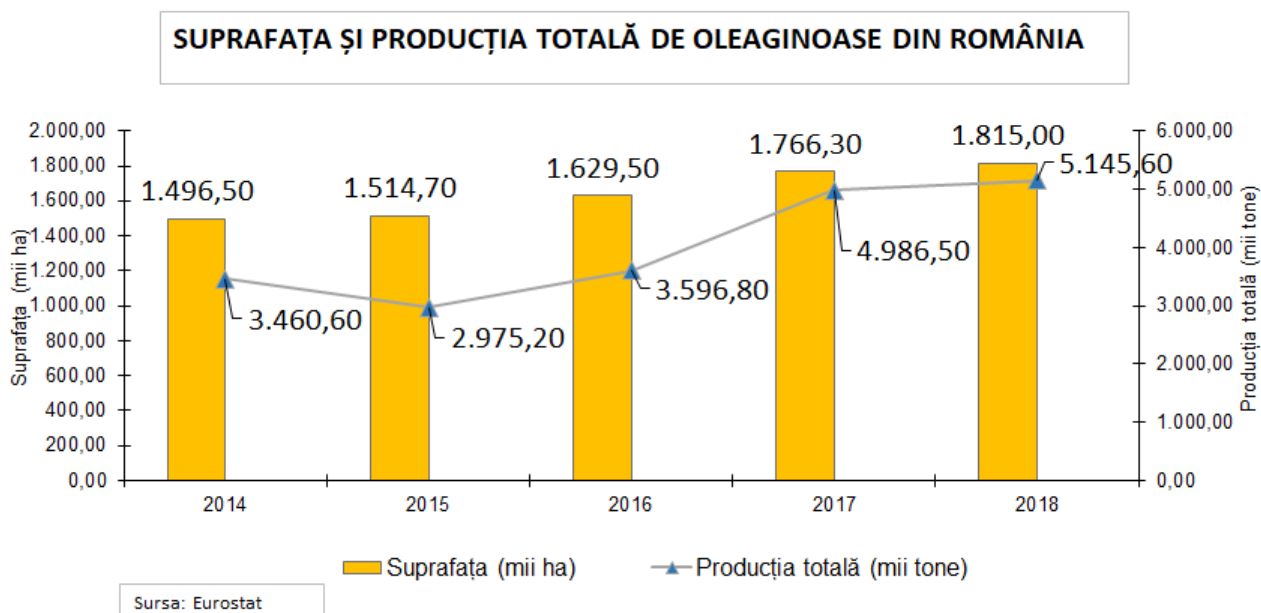

Fig. 32 – Suprafața și producția totală de oleaginoase din România (Sursa: Eurostat)

Producția de orez a scăzut în 2018 cu 4 % față de anul 2014, când aceasta s-a situat la nivelul de 42.860 tone, datorită reducerii suprafețelor cultivate. Randamentul mediu pe 5 ani a fost de 4,4 tone/ha față de media UE de 6,7 tone/ha {1}[AI 38].

Suprafața totală cultivată cu **plante oleaginoase** (floarea-soarelui, rapiță, soia) a avut o evoluție ascendentă în perioada 2014-2018 având o creștere cca. 17,7% {49}[AI 39].

Tendința pozitivă a evoluției sectorului oleaginoase din ultimii ani este datorată în principal creșterii cererii de produse agroalimentare, cât și cerinței de export și pentru utilizarea industrială.

Randamentele producătorilor agricoli sunt influențate negativ de fenomenele meteo extreme, așa cum s-a întâmplat în campania agricolă 2020.

Posibilitățile reale de creștere a producțiilor pe baza creșterii suprafețelor cultivate sunt limitate.

Creșterea randamentului la hectar este considerată ca fiind mijlocul cel mai important de creștere a producțiilor agricole totale. Creșterea randamentelor se poate realiza pe baza folosirii de material biologic (soiuri și hibrizi) performant, pe baza folosirii de tehnologii moderne de producție și pe aplicarea rezultatelor cercetării științifice și a utilizării inovațiilor în activitatea de producție agricolă.

Un alt factor determinant îl reprezintă tehnologiile moderne de producție bazate pe mecanizare, chimizare, automatizare, dar creșterea randamentelor poate fi atribuită și dezvoltării domeniului ameliorării plantelor și al geneticii, prin intermediul căruia producătorii agricoli sunt ajutați să cultive soiuri și hibrizi cu potențial biologic ridicat, dar poate fi atribuită inclusiv derogărilor acordate pentru folosirea unor substanțe precum neonicotinoide.

Acest lucru a putut fi posibil și pentru că România a acordat derogări. Această măsură trebuie continuată, în caz contrar vor avea loc scăderi substanțiale ale suprafețelor cultivate cu oleaginoase.

Producătorii agricoli acționează asupra plantelor de cultură prin intermediul tehnologiei de cultivare într-un mod controlat și sistematic, în conformitate cu scopul pe care-l urmăresc.

Suprafețele cultivate anual cu **floarea-soarelui** în perioada 2014-2018 au fost de cca. 1 milion ha {1}[AI 39]. **Producția medie** la **floarea-soarelui** în perioada 2014-2018 a fost de 2,37 tone/ha, situându-se cu 7% peste nivelul înregistrat în aceeași perioadă la nivelul UE 28, de 2,22 tone/ha {1}[AI 40].

La nivel național există o **capacitate totală de procesare a semințelor de floarea soarelui de 1.947.500 t/an {110}**, suficientă pentru a acoperi întregime consumul intern de ulei, **dar în continuare insuficientă pentru acoperirea producției totale de semințe oleaginoase, în 2019 aceasta fiind de 4.792,4 mii tone**. De asemenea, în perioada 2018-2019 au fost exportate 233 mii tone de ulei de floarea-soarelui și cca. 500 mii tone turte, în condițiile în care balanța comercială 2018/2019 privind semințele brute de floarea soarelui a fost de +1.590,5 mii tone. {49}[AI 41]

Suprafețele cultivate cu **rapiță** {1}[AI 39] au avut în general un trend ascendent în perioada 2014-2018, cu excepția anului 2015, când, din cauza temperaturilor ridicate și secetei atmosferice și pedologice manifestate cu diferite intensități în toată țara în perioada aprilie–septembrie, suprafețe însemnate (37 mii ha) au fost calamitate.

În anul 2018, **suprafața** cultivată cu **rapiță** a atins 632,68 mii ha, crescând de 1,6 ori față de anul 2014 {1}[AI 39], iar **producția totală** a atins nivelul de 1,6 milioane tone în 2018, crescând de 1,5 ori față de anul 2014 {1}[AI 40]. **Producția medie** a oscilat de la un an la altul, media perioadei 2014-2018 fiind de 2,66 tone/ha, 82,5% din media UE 28 de 3,23 tone/ha {1}[AI 40]. Capacitățile de procesare la nivel național sunt de doar 450 mii tone anual, neadaptate la producția internă de materie primă {49}[AI 41].

Suprafețele cultivate cu **soia** au înregistrat o **creștere accentuată în perioada 2014-2018, ca urmare a introducerii sprijinului cuplat**. În anul 2018, suprafața cultivată cu soia a atins 169,4 mii ha, fiind de 2,1 ori mai mare față de anul 2014 {1}[AI 39].

Producția totală de soia a crescut semnificativ în anii 2017 și 2018, situându-se la 416 mii tone în 2017 și respectiv 492 mii tone în 2018 {1}[AI 40]. **Producția medie** a perioadei 2014-2018 a fost de 2,51 tone/ha, față de 2,98 tone/ha media UE 28. {1}[AI 40].

Cererea internă de soia boabe și turte de șroturi de soia este completată cu importuri care se mențin la niveluri destul de ridicate de circa 500-550 mii tone anual (cf.analizei tebelor 13 și 14), care provin cu preponderență (peste 90%) din țări terțe, precum Brazilia, Argentina, SUA {49}[AI 41].

În contextul necesarului de materie primă pentru procesare, atât pentru consum alimentar uman cât și pentru hrana animalelor și în condițiile efectelor benefice ale soiei asupra mediului (fiind plante fixatoare de N în sol), se impune reconsiderarea limitării suprafețelor privind acordarea sprijinului cuplat la această cultură.

La nivelul anului 2018, circa 45% din **suprafața** cultivată cu **soia** s-a cultivat în regim irigat, soia fiind o cultură care fără irigații și o combatere corespunzătoare a bolilor și dăunătorilor nu se dezvoltă optim {45}. Astfel, în lipsa unei susțineri financiare adecvate care să le asigure fermierilor un profit minim, aceștia se vor reorienta către alte culturi mai profitabile, mai puțin sensibile la factorii de mediu, boli și dăunători. Este nevoie de regândirea cadrului legal pentru a permite folosirea tehnologiilor moderne, prietenoase cu mediul.

România exportă cantități însemnate de cereale și oleaginoase ca materie primă în detrimentul prelucrării acestora în țară, în vederea obținerii de produse procesate cu valoare adăugată sporită.

La nivelul anului 2018 există un număr de **5.199 depozite** autorizate pentru **semințele de consum** (cereale și oleaginoase) cu o capacitate totală de 25.705.918 tone, mai mare cu 27% față de anul 2013. În anul 2020, numărul depozitelor autorizate pentru semințele de consum a crescut la 5.346, cu o capacitate totală de 27.973.922 tone. Capacitățile de depozitare au o distribuție uniformă în teritoriu corelată cu zonele cu potențial de producție {24}[AI 42], **dar în continuare insuficientă pentru nivelul de producție realizat în RO, respectiv în anul 2019 producția totală de cereale era de de 30.412,4 mii tone**. Județele cu cea mai mare capacitate de depozitare autorizată sunt Timiș, Constanța, Călărași. Din analiza datelor privind producția totală de cereale la nivelul județelor menționate și a capacităților de depozitare existente, la nivelul anului 2019, se constată că fermierii au posibilitatea să depoziteze întreaga producție de cereale boabe obținută, gradul de ocupare fiind cuprins între 40-100%. La nivelul întregii țări, gradul de ocupare a capacităților de depozitare este de circa 91%. De menționat faptul că nu întreaga producție se depozitează.

Suprafața cultivată cu **mazăre** a crescut în perioada 2014-2018 de aproximativ 4,3 ori, de la 27,25 mii ha la 118,1 mii ha, în principal datorită introducerii sprijinului cuplat. Același trend l-a avut și producția de mazăre, care a crescut de la 50,8 mii tone în 2014 la 170,75 mii tone. **Producția medie la ha** în perioada analizată a fost de aproximativ **1,96 tone/ha**, față de aproximativ **2,6 tone/ha** în cazul **UE 28**. {1}{2}[AI 100]

Suprafața cultivată cu **fasole** a scăzut ușor în perioada 2014–2018, de la 12,07 mii ha la 11,39 mii ha. În aceeași perioadă producția a scăzut cu aproximativ 12%, de la 19,75 mii tone în 2014, la 17,3 mii tone în 2018. **Producția medie la ha** în perioada analizată a fost de aproximativ **1,5 tone/ha**, față de **2,2 tone/ha media UE 28**. {1}{2}[AI 100]

În general, suprafețele și producțiile leguminoaselor pentru boabe au fost fluctuante, variabilitatea datorându-se în principal, randamentelor modeste la hectar și instabilității climatice. Având în vedere că leguminoasele pentru boabe sunt principalele culturi proteice cultivate, dezvoltarea lor are o perspectivă pozitivă. Culturile proteaginoase au posibilitatea să aducă beneficii imediate fermierilor și crescătorilor de animale, cât și avantaje pe termen mediu pentru mediu și climă.

Suprafața cultivată cu **lucernă** a crescut în perioada 2014-2018 cu aproximativ 11,5%, de la 361,57 mii ha la 408,68 ha. În aceeași perioadă producția a crescut cu aproximativ 15%, de la 6.071,23 mii tone la 6.971,52 mii tone. În perioada analizată **producția medie la ha** a fost de 15,83 tone. {1}{2}[AI 100]

Suprafața cultivată cu **tutun** în anul 2014 a fost de **860 ha**, iar în anul 2018 a fost de **916 ha**. Producțiile totale obținute au fost de 1,41 mii tone în anul 2014 și de 1,26 mii tone în anul 2018. Producția medie pe ha în perioada 2014-2018 obținută în România a fost de circa **1,56 tone**, ceea ce reprezintă cca 68% din producția medie UE 28, de **2,29 tone**. {1}[AI 101]

Legume

Suprafața totală cultivată cu **legume** în perioada 2014-2018 {49}[AI 43] s-a diminuat de la 239,5 mii ha la 226,3 mii ha. Pe fondul scăderii suprafețelor a avut loc și o scădere a **producției totale** de legume. Astfel, de la 3,802 mil. tone în anul 2014 a scăzut la 3,358 mil. tone în 2016, iar în anul 2018 a ajuns la 3,797 mil. tone {49}[AI 44].

Scăderea suprafeței totale cultivate cu legume s-a datorat în parte schimbărilor climatice (veri călduroase și secetoase), lipsei apei pentru irigat, direcționării acestor culturi către spații protejate, modificării assolamentelor

practice, precum și faptului că au fost utilizate soiuri și hibrizi cu potențial biologic, concretizat prin producții ridicate la hectar.

În contextul schimbărilor climatice și a evoluției previziunilor ce vizează viitoarea politică agricolă, trebuie avută în vedere susținerea sectorului de producție a legumelor în spații protejate pentru o diversificare a producției, în vederea valorificării pe piață și a utilizării raționale a pesticidelor în favoarea controlului biologic al bolilor și dăunătorilor, prin folosirea unor tehnologii inovative.

Exploatarea rațională a terenului și a solului în legumicultură impune necesitatea folosirii asolamentelor deoarece proprietățile fizico-chimice și biologice ale solului se degradează ușor din cauza irigației, mecanizării, lucrărilor necorespunzătoare, cantităților relativ mari de îngrășăminte și pesticide folosite. Totodată, cultivarea acelorași specii legumicole sau a unor specii înrudite din punct de vedere botanic pe același teren ani de-a rândul, contribuie la înmulțirea și răspândirea bolilor și dăunătorilor specifici culturilor respective.

De asemenea, se constată o ușoară scădere a suprafețelor cultivate cu legume în câmp, de la 136,8 mii ha în 2014 la 129,9 mii ha în anul 2018.

Îmbunătățirea randamentului (la tomate, ardei, vinete, castraveți) s-a datorat realizării de tehnologii moderne de producție prin folosirea unui material biologic (soiuri și hibrizi) competitiv, utilaje și echipamente agricole performante, dar și utilizării eficiente a metodelor de protecție a plantelor.

Creșterea randamentului este considerată ca fiind calea cea mai importantă de mărire a producțiilor legumicole, față de posibilitățile reale de creștere a producțiilor prin creșterea suprafețelor cultivate, care sunt limitate.

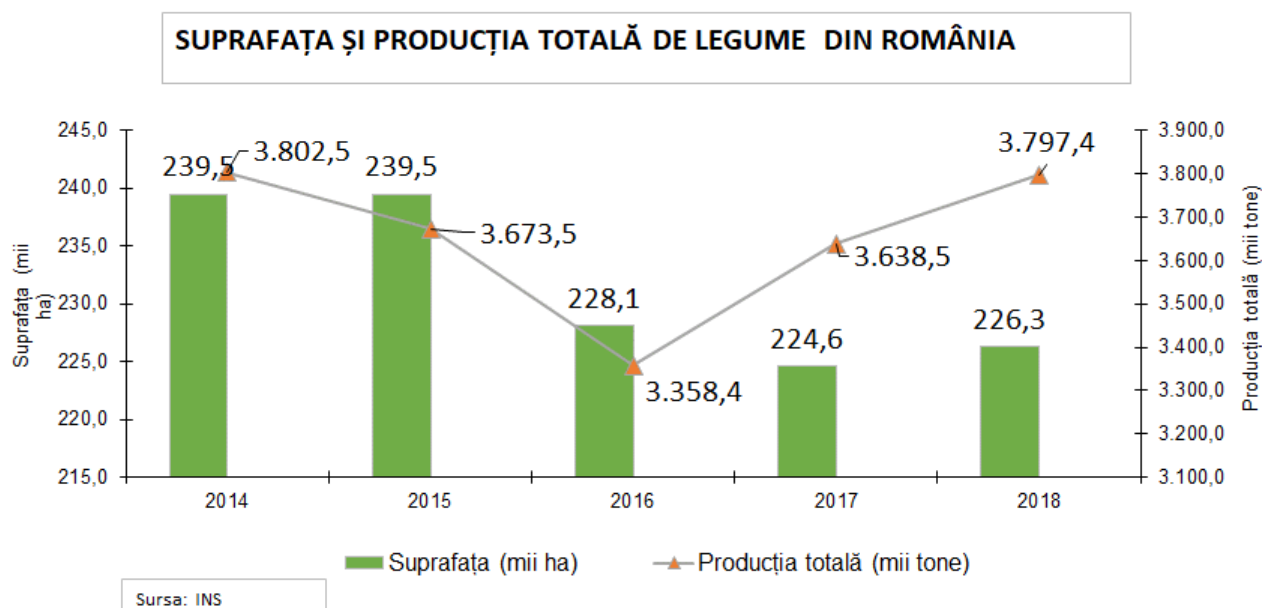

Fig. 33 – Suprafața și producția totală de legume din România (Sursa: INS)

Principalele specii de legume cultivate sunt: tomatele, ceapa, varza, ardeiul, vinetele, castraveții și usturoiul.

Suprafața cultivată cu **tomate** în perioada 2013-2018 a scăzut de la 43,9 mii ha în anul 2014 la 40,7 mii ha în anul 2018. **{49}[AI 43]** **Producția totală** de **tomate** a avut un trend descrescător în perioada 2014-2017, iar în anul 2018, producția totală, respectiv 742,49 mii tone, a scăzut cu cca. 5% față de anul 2014, când producția totală de tomate a fost de 706,2 mii tone. **{49}[AI 44]**

Scăderea producției a fost cauzată și de scăderea suprafețelor cultivate cu tomate în perioada 2014-2017. Producția medie de tomate în perioada 2014-2018 a fost de 16,5 tone/ha {49}[AI 44]. Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 26% față de randamentul din UE 28. {1}

Cultivarea tomatelor pentru industrializare necesită o tehnologie specifică și costuri tot mai ridicate cu forța de muncă și cu tratamente fitosanitare. Totodată, există un deficit al producției de materie primă în raport cu capacitatea de procesare. Procentul scăzut de materie primă a făcut ca aceste capacități de industrializare să funcționeze sub 30% din capacitate {24}.

Suprafața cultivată cu **ceapă** a evoluat relativ uniform, 30,3 mii ha în anul 2014 la 30,27 mii ha în anul 2018 {49}[AI 43]. **Producția totală** de **ceapă** a avut un trend descrescător în perioada 2014-2018 de la 387 mii tone în 2014 la 350,2 mii tone în 2018 {49}[AI 44]. **Producția medie** de ceapă în perioada 2014-2018 a fost de 11,67 tone/ha. {49}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 40% față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu **varză** a scăzut ușor, de la 47,8 mii ha în anul 2014 la 47,3 mii ha în anul 2018. {49}[AI 43] **Producția totală** de **varză** a avut un trend descrescător în perioada 2013-2018 de la 1.123,1 mii t în 2014 la 1.065,5 mii t în 2018 {49}[AI 44]. În anul 2018 se remarcă o scădere a producției cu circa 5% față de anul 2014, scădere datorată diminuării suprafețelor cultivate cu varză. **Producția medie** de **varză** în perioada 2014-2018 a fost de 22,37 t/ha. {49}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 64 % față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu **ardei** a scăzut de la 18,2 mii ha în anul 2014 la cca. 18 mii ha în anul 2018. {49}[AI 43] **Producția totală** de ardei a avut un trend ușor crescător în perioada 2014-2018 de la 228,6 mii t în 2013 la 229,7 mii t în 2018. {49}[AI 44] **Producția medie** de **ardei** în perioada 2013-2018 a fost de 12,33 tone/ha. {49}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 31% față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu **vinete** a scăzut de la 9,2 mii ha în anul 2014 la 9,0 mii ha în anul 2018. {2}[AI 43] **Producția totală** de **vinete** a avut un trend crescător în perioada 2014-2015 de la 127,5 mii tone la 128,4 mii tone, iar în anul 2016 s-a înregistrat o scădere a producției totale de vinete, respectiv 116,2 mii tone, urmând ca în anul 2018 să se înregistreze o creștere a producției totale de vinete, respectiv la 137,8 mii tone. **Producția medie** de **vinete** în perioada 2014-2018 a fost de 14,2 tone/ha. {2}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 45% față de randamentul din UE 28. {1}

Suprafața cultivată cu **castraveți** în perioada 2014-2018 a crescut ușor de la 12,8 mii ha la 13,2 mii ha în 2018. {49}[AI 43] **Producția totală** de **castraveți** a înregistrat o ușoară creștere în perioada 2014-2018, astfel că în anul 2018 producția totală, respectiv 208,6 mii tone, a crescut cu 13% față de anul 2014, când producția totală de castraveți a fost de 181,2 mii tone {49}[AI 44]. **Producția medie** de **castraveți** în perioada 2014-2018 a fost de 15,1 tone/ha. {49}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 25% față de randamentul din UE 28. {1}

Din suprafața totală cultivată cu castraveți, conform datelor Organizației Interprofesionale pentru Produse Agroalimentare de Legume și Fructe, circa 1,6% este destinată producerii castraveților pentru industrializare. Suprafața cultivată cu **usturoi** în perioada 2014-2015 s-a menținut relativ constantă (10,7 mii ha-10,8 mii ha), înregistrând o ușoară scădere la nivelul anilor 2016 și 2017 când s-au înregistrat 10,2 mii ha, respectiv 10 mii ha. În anul 2018 suprafața totală cultivată cu usturoi a înregistrat o ușoară creștere față de anul 2017 și a fost de 10,2 mii ha.

Producția totală de usturoi a crescut ușor în perioada 2014-2015 (62,8 mii t-64,1 mii t), înregistrând o scădere la nivelul anilor 2016 și 2017 când s-au înregistrat 54,4 mii tone, respectiv 55,7 mii tone. La nivelul anului 2018 producția totală a înregistrat o creștere față de anul 2017 și a fost de cca. 58 mii tone. Producția medie de usturoi în perioada 2014-2018 a fost de 5,68 tone/ha. {49}[AI 44] Randamentul la ha, fără a se lua în calcul grădinile familiale, este de circa 62% față de randamentul din UE 28. {1}

Cultura usturoiului se pretează foarte bine pentru producătorii agricoli care dețin suprafețe mici, pentru fermele de familie și pentru membrii formelor asociative, respectiv cooperative agricole, grupuri și organizații de producători.

Deficitul de producție la cultura de usturoi cultivat în câmp este cauzat de costurile mari de producție, deficitul de sămânță din soiuri competitive, lipsa gamei de mașini și a utilajelor necesare aplicării tehnologiei.

În 2019 și 2020, producătorii de usturoi au beneficiat de sprijin financiar național prin Hotărârea Guvernului nr. 108/2019 pentru aprobarea schemei "Ajutor de minimis pentru aplicarea programului de susținere a producției de usturoi", precum și pentru stabilirea unor măsuri de verificare și control al acesteia. În anul 2019, au beneficiat de ajutorul de minimis pentru aplicarea programului de susținere a producției de usturoi, un număr de 341 de producători agricoli, care au cultivat o suprafață totală de 360,23 hectare. Suma platită efectiv pentru anul 2019 a fost de 4.554.311 lei (echivalentul a 960.825,10 euro). În anul 2020, interesul cultivatorilor a crescut, ajungându-se la un număr de 1.086 beneficiari și la o suprafață de 1.325,85 ha cultivate. În anul 2020, suprafața cultivată cu usturoi în cadrul programului a crescut de circa 4 ori, iar numărul de beneficiari de circa 3 ori.

Suma platită efectiv pentru anul 2020 a fost de 7.500.000 lei (1.579.080 euro). Pentru anul 2021, suma alocată a fost în valoare de 15.000.000 lei (3.078.000 euro). Programul este în derulare, iar numărul de producători înscriși în program este de 1.016 cu o suprafață totală de 1.151,68 ha.

Legume cultivate în spații protejate

Suprafața cultivată cu legume în spații protejate a crescut în anul 2018 cu circa 10% față de anul 2014, de la 3.997 ha la 4.461 ha {2}[AI 43]. Ponderea cea mai mare a suprafețelor cultivate cu legume în spații protejate o dețin tomatele și castraveții pentru consum în stare proaspătă și pentru industrializare.

Cu toate acestea, în România, **producția de legume cultivate în spații protejate asigură un procent mai mic de 50% din necesarul de consum intern**, diferența fiind acoperită din import.

Suprafața cultivată cu tomate în spații protejate a avut un trend ascendent în perioada 2014-2016, crescând de la 1,6 mii ha în 2014 la 1,7 mii ha în 2016. În anul 2017 suprafața cultivată cu tomate în spații protejate a înregistrat o scădere față de anul 2016 cu 5,88%, ajungând la 1,6 mii ha, iar în anul 2018 suprafața a ajuns la 1,8 mii ha. {1}[AI 43]

Producția totală de tomate în spații protejate a crescut de la 75,9 mii tone în anul 2014 la 98,5 mii tone în anul 2016. În anul 2017 s-a înregistrat o scădere a producției de tomate în spații protejate, aceasta fiind de 76,5 mii tone, iar în anul 2018 producția a atins 87,1 mii tone. **Producția medie de tomate în spații protejate** în perioada 2014-2018 a fost de 50,3 tone/ha. {1}[AI 44]

Creșterea suprafețelor și a producțiilor de tomate în spații protejate s-a datorat și schemei de ajutor de minimis de care au beneficiat producătorii agricoli în perioada 2017-2019.

Ajutorul de minimis acordat pentru susținerea produsului tomate în spații protejate a stimulat beneficiarii programului să valorifice producția obținută în perioada când exista deficit de legume proaspete din producția internă și a sporit interesul acestora pentru dezvoltarea exploatațiilor agricole.

Pe parcursul derulării programului s-a constatat o creștere semnificativă a numărului de beneficiari, de la 8.026 în anul 2017 la 15.711 în anul 2018 și respectiv 20.723 în anul 2019.

Creșterea numărului de beneficiari a dus la creșterea suprafețelor și a producțiilor de tomate cultivate în spații protejate. Astfel, în anul 2017 suprafața cultivată cu tomate în cadrul programului a fost de 802,6 ha, în anul 2018 de 1.571,1 ha, ajungând la 2.072,3 ha în anul 2019.

Producțiile de tomate obținute de beneficiarii programului au fost de 89.235 tone în anul 2018 și respectiv 82.507 tone în anul 2019, fapt resimțit în scăderea importurilor în anul 2019 cu 6,2% față de anul 2018. Condițiile climatice extreme din ultimii ani au avut un impact negativ asupra culturilor de legume, inclusiv de tomate, înființate în câmp deschis, astfel că fermierii s-au reorientat către cultivarea tomatelor în spații protejate având posibilitatea să obțină recolte pe tot parcursul anului. Cultivarea în spații protejate oferă posibilitatea obținerii recoltei în avans față de cultivarea în câmp deschis și eșalonarea producției, asigurând un efect economic maxim prin exploatarea strictă în limitele intervalului de realizare a recoltelor extratimpurii.

Atât acordarea ajutorului de minimis prin Programul “Tomata”, cât și creșterea interesului consumatorilor pentru consumul tomatelor din producția internă, au condus la creșterea numărului fermierilor care au cultivat tomate în spații protejate. S-a remarcat faptul că cei mai mulți producători beneficiari ai Programului s-au regăsit în bazinele legumicole consacrate care asigură pe tot parcursul anului aprovizionarea cu tomate proaspete și de calitate pentru marile orașe. În ceea ce privește producția de tomate, aceasta este influențată de o multitudine de factori, indiferent de modalitatea de cultivare, cum ar fi nivelul de alocare a resurselor, lucrările de îngrijire, iar pentru culturile din spații protejate dirijarea factorilor de mediu este o lucrare permanentă cu costuri ridicate. Prin urmare, nu întotdeauna creșterea numărului de fermieri și a suprafeței cultivate în spații protejate asigură o creștere a producției totale.

Suprafața cultivată cu castraveți în spații protejate a fost constantă în perioada 2014-2016, la 1,2 mii ha. În anul 2017 suprafața cultivată cu castraveți în spații protejate a înregistrat o scădere față de anul 2016, aceasta fiind de 1,1 mii ha, iar în anul 2018 a revenit la 1,2 mii ha. {1}[AI 43]

Producția totală de castraveți în spații protejate a crescut de la 44,6 mii tone în anul 2014 la 57,5 mii tone în anul 2017, iar în anul 2018 a atins 60,1 mii tone. **Producția medie de castraveți în spații protejate** în perioada 2013-2018 a fost de 46,1 tone/ha. {1}[AI 44]

Plante tehnice

Suprafața cultivată cu cartofi în anul 2018, de **173,3 mii ha**, a înregistrat o scădere de 17% față de anul 2014 {1}[AI 48]. Producția totală a fost de 3.022,8 mii tone în anul 2018 {1}[AI 49]. În perioada 2014-2018, **randamentul** mediu a fost de 16,2 tone/ha reprezentând circa **48,5%** din randamentul/ha realizat la nivelul **UE 28** (33,4 tone/ha) {1}[AI 49].

Capacitatea de depozitare a cartofilor, existentă în prezent, asigură depozitarea pentru circa **5% din totalul producției** de cartofi obținută la nivelul anului 2018. {24}[AI 50]

Suprafața cultivată cu **sămânță de cartof**, în anul 2018, a fost de **0,58 mii ha** și a înregistrat fluctuații față de anul 2014, când suprafața a fost de 0,51 mii ha. Astfel, comparativ cu anul 2014, în anii 2015, 2016 și 2017 creșterile de suprafață au fost de 42,8%, 26,5%, 42,4% iar în anul 2018 creșterea a fost de 15,1 % față de 2014. {43}[AI 48] Producția totală a fost de 14,56 mii tone în anul 2018 {43}[AI 49], iar producția medie în 2018 a fost de 25 t/ha. {43}[AI 49]

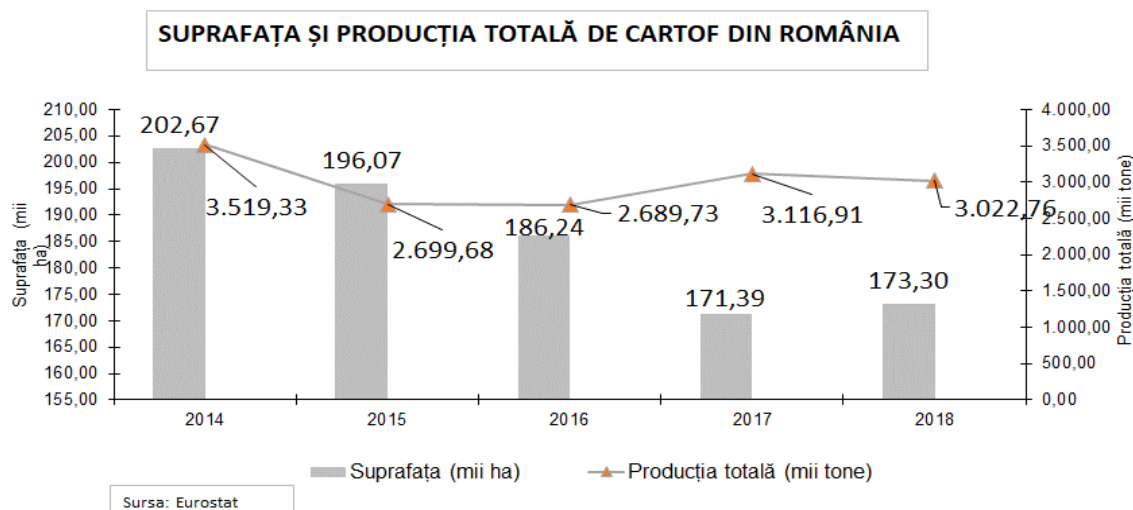

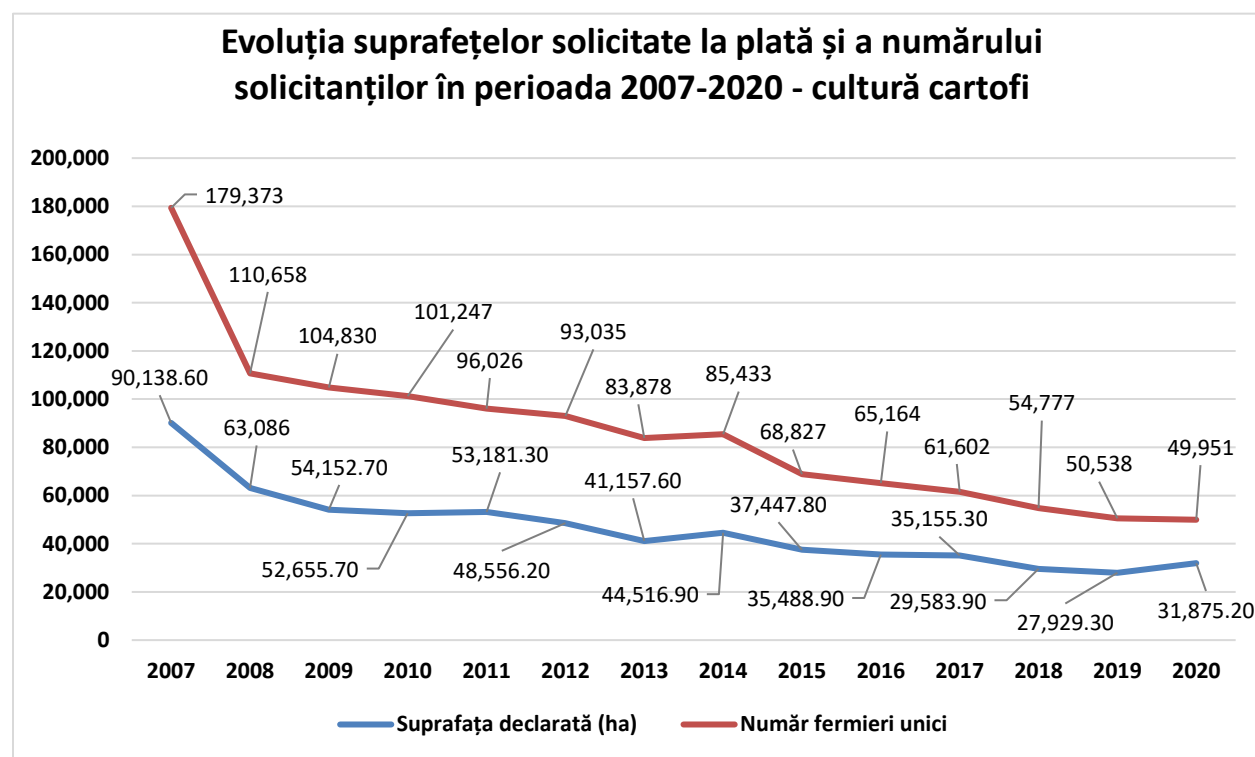
Fig. 34 – Suprafața și producția totală de cartof din România (Sursa: Eurostat)

Din perspectiva suprafețelor solicitate la plată, la o analiză comparativă a datelor aferente campaniilor 2007–2020, se observă că pentru culturile de cartofi, atât numărul cererilor, cât și suprafața agricolă au scăzut considerabil de la o campanie la alta, cunoscând o diminuare de aproximativ 65% în ceea ce privește suprafața solicitată la plată, în timp ce numărul solicitanților a scăzut cu aproximativ 72%. {50}[AI 115]

Tabel 15 – Număr fermieri și suprafețe solicitate la plată – cultură cartofi

Campanie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Suprafața declarată (ha)	90.138,6	63.086	54.152,7	52.655,7	53.181,3	48.556,2	41.157,6	44.516,9	37.447,8	35.488,9	35.155,3	29.583,9	27.929,3	31.875,2
Număr fermieri unici	179.373	110.658	104.830	101.247	96.026	93.035	83.878	85.433	68.827	65.164	61.602	54.777	50.538	49.951

(Sursa: APIA)

Fig. 35 – Evoluție suprafață și nr. solicitanților la plată pentru cultura de cartofi din România (Sursa: APIA)

Suprafața cultivată cu **sfeclă de zahăr** în anul 2018 a fost de **25,72 mii ha**, diminuându-se cu 17,8% față de anul 2014 și cu 8,7% față de anul 2017 {1}[AI 48].

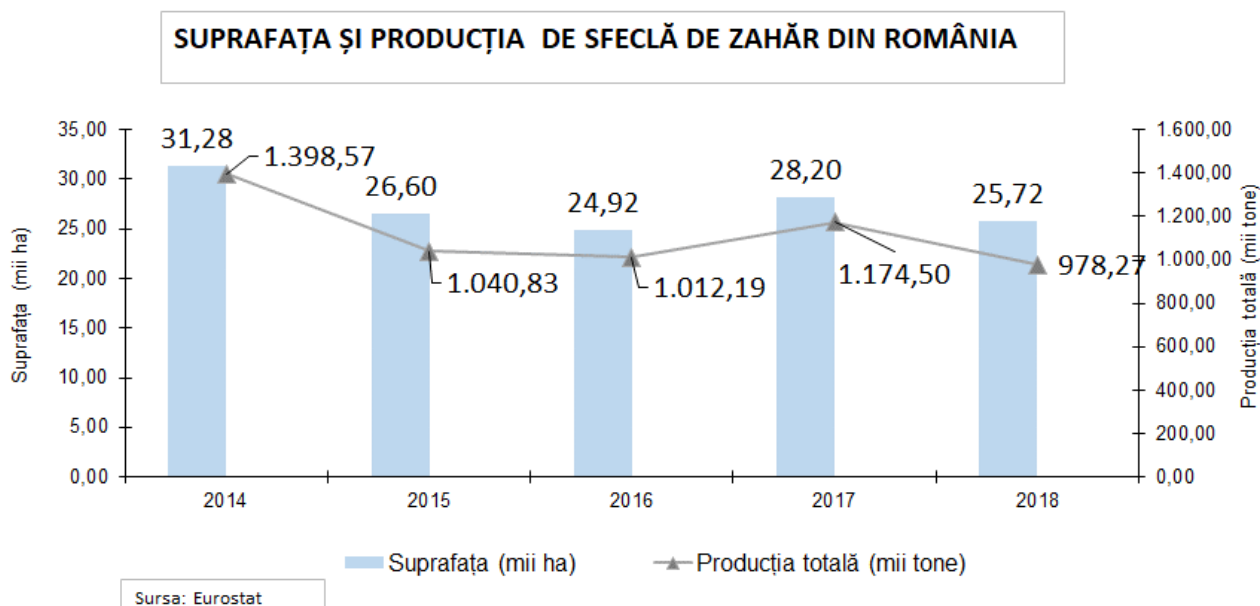

Fig. 36 – Suprafața și producția de sfeclă de zahăr din România (Sursa: Eurostat)

Suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr în anul 2018 reprezintă 1,48% din suprafața cultivată la nivelul UE 28, de 1.735,65 mii ha. {1}[AI 48]

Producția medie de **sfeclă** în perioada 2014-2018 a fost de **41 t/ha**, comparativ cu media **UE** înregistrată în aceeași perioadă, care a fost de **75,6 t/ha** {1}[AI 49]. Producția medie națională reprezintă 54,2% din producția medie a UE. {1}[AI 49]

Producția medie de **zahăr** în perioada 2014-2018 {1}[AI 49] a fost de **153,44 mii tone** și reprezintă **30,6% din consumul intern**. Pentru asigurarea necesarului de consum de circa 500 mii tone zahăr/an, trebuie să se importe, în medie, o cantitate de zahăr de circa 350 mii tone. {24}

Prețul scăzut al zahărului, după eliminarea cotelor de producție, respectiv 375 euro/tonă {44}, la nivelul lunii martie 2020, s-a situat sub nivelul prețului de referință, de 404 euro/tonă {45} afectând atât procesatorii, cât și cultivatorii. Piața zahărului este o piață sensibilă, prin urmare ar trebui protejată în mod corespunzător, astfel încât să nu existe riscul abandonării culturii de sfeclă de zahăr și a restructurării unităților de procesare.

În perioada 2014-2018, **suprafața** cultivată cu **hamei** s-a situat între **0,23 mii ha-0,26 mii ha**, {1}[AI 48]. În medie pe 5 ani, randamentul în România a fost de 0,86 t/ha. Pentru comparație cu datele UE 28, în medie pe anii 2016-2018, randamentul a fost de **0,74 t/ha**, reprezentând circa **38%** din randamentul/ha obținut la nivelul **UE 28**, de **1,92 tone/ha** {1}[AI 49].

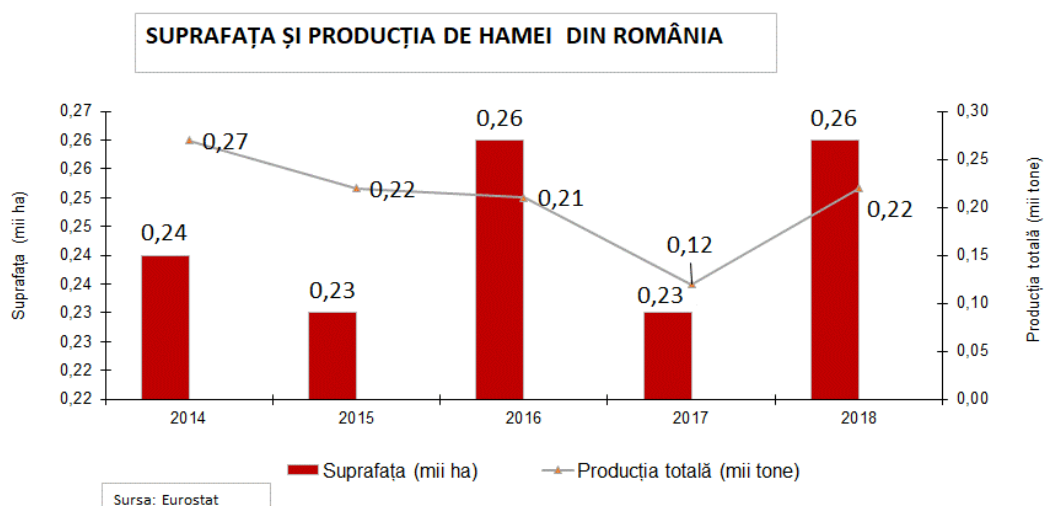

Fig. 37 – Suprafața și producția de hamei din România (Sursa: Eurostat)

Producția internă asigură circa **10% din necesarul** de hamei pentru industria berii. Problemele cu care se confruntă sectorul hameiului sunt: plantații îmbătrânite, deteriorarea sistemelor de susținere a culturii și dotarea insuficientă la nivelul fermelor. Totodată, producția de material de plantat certificat a scăzut de la 31.000 bucăți, în anul 2013, la 23.000 bucăți în anul 2018 {43}[AI 49].

Din cauza costurilor ridicate ocazionate de înființarea și întreținerea culturii (recoltele se obțin la 2-3 ani de la înființare), respectiv a numărului mare și a complexității lucrărilor de întreținere a culturii, există riscul de abandonare a producției și de apariție a problemelor sociale. Condițiile de climă sunt extrem de importante, hameiul neputând fi cultivat decât în zona centrală a Transilvaniei, în județele Mureș, Sibiu, Alba, Cluj sau Hunedoara, unde de altfel s-au și făcut investițiile în sistemele de susținere în câmp.

Necesitatea creșterii producției de hamei se impune din cauza neasigurării aprovizionării constante a industriei locale a berii. Existența unei suprafețe de circa **255 ha cu sistem de susținere** fără a fi cultivată creează permisele extinderii suprafeței cu această cultură și susținerii acesteia.

Suprafața cultivată cu **cânepă** a înregistrat un trend crescător în perioada 2014-2018, suprafața cultivată în anul **2018, de 1.450 ha** fiind de circa **3,8 ori mai mare** față de suprafața anului 2014 {1}[AI 48]. Totuși, suprafața cultivată cu cânepă la nivelul anului 2018, reprezintă doar 5,2% din suprafața cultivată în UE 28 {1}[AI 48]. Producția totală a urmat același trend crescător, în anul 2018 atingând 2.760 tone {1}[AI 49].

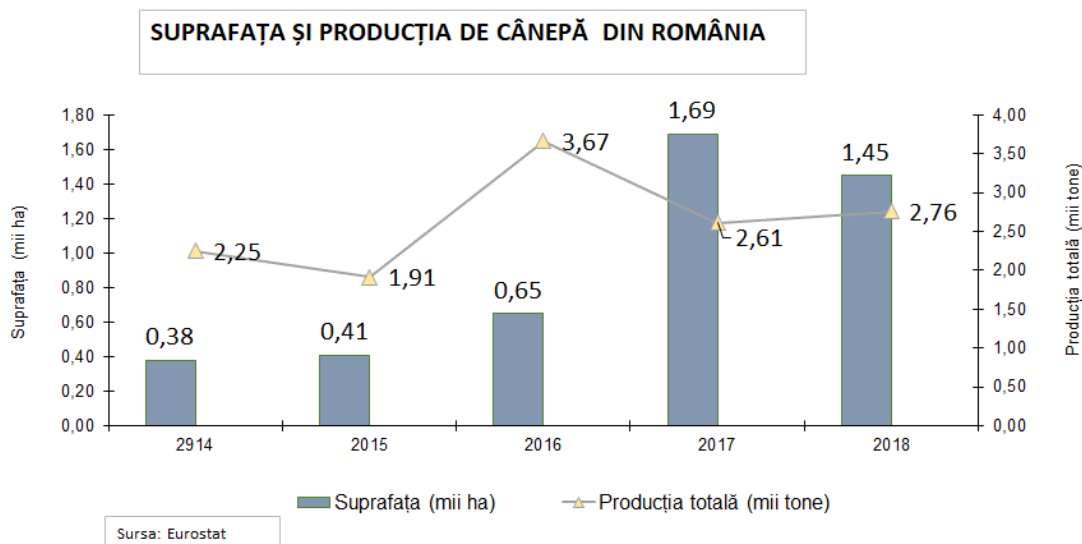

Fig. 38 – Suprafața și producția de cânepă din România (Sursa: Eurostat)

Producția medie a perioadei 2015-2018 a fost de **2,61 tone/ha**, față de **5,70 tone/ha** media UE 28. {1}[AI 49]

Odată cu implementarea sprijinului cuplat în anul 2015, s-au înființat unități de procesare pentru fibre și semințe, s-au făcut investiții în echipamente agricole specifice pentru recoltare, iar interesul fermierilor pentru cultivarea cânepii a crescut treptat.

Plante medicinale și aromatice

În România, condițiile favorabile de climă și sol asigură creșterea și dezvoltarea unui număr însemnat de specii de plante medicinale și aromatice.

Din cauza faptului că industria farmaceutică solicită din ce în ce mai mult utilizarea de plante medicinale, se identifică necesitatea introducerii în cultură a unor noi specii, care pot satisface necesarul acestei industrii, contribuind astfel la reducerea importurilor pentru aceste produse.

Direcțiile actuale în medicină sunt orientate tot mai mult pe utilizarea fitoterapiei, limitând utilizarea excesivă a medicamentelor de sinteză doar la nevoie.

Având condiții foarte variate de climă și sol, România are o flora diversificată și bogată. Din zona de stepă și până în cea montană se întâlnesc o multitudine de specii ierboase și lemnoase, plante care cresc spontan și un număr însemnat de plante cultivate, depășind 3.500 de specii de plante superioare, din care un sfert se folosesc în medicina empirică și circa 200 de specii sunt studiate din punct de vedere chimico-farmaco dinamic. Cele aproape 900 de specii de plante constituie flora medicinală a României.

Necesitatea cultivării plantelor medicinale și aromatice decurge și din faptul că în flora spontană, diferitele specii cresc pe areale mari, uneori greu accesibile, astfel încât depistarea, culegerea și transportul lor se face greu, neputându-se asigura un ritm adecvat, iar prețul de cost al materiei prime devine foarte ridicat.

Plantele medicinale și aromatice cultivate dau posibilitatea ca recoltarea să fie făcută atunci când au cel mai ridicat conținut în principii active. Uscarea produsului se poate face imediat după recoltare sau se poate prelucra după recoltare fără uscare, în instalații speciale.

În țara noastră, cercetările privind cultivarea plantelor medicinale s-au restrâns, iar în contextul viitoarelor politici în care cercetarea ocupă un rol important atât prin alocările financiare, cât și prin rolul acesteia tot mai mare în transferul de cunoștințe către fermieri, susținerea acestor culturi de nișă ar constitui o oportunitate și pentru agricultura țării noastre.

Preluarea în cultură a plantelor medicinale și aromatice aduce câteva avantaje evidente de ordin: cantitativ (siguranță în asigurarea materiei prime), recoltare la epoca optimă, uscare corespunzătoare, livrare centralizată, calitativ (aspect, proprietăți organoleptice, amprentă biochimică), omogenitate, conținut în principii active, valoare terapeutică controlată, agronomic (valorificarea terenurilor slab productive), protecția solului, prevenirea eroziunii solului, aclimatizarea unor specii exotice, protecția mediului, fitoremediere, conservarea biodiversității.

Cercetările efectuate au arătat că plantele medicinale și aromatice sunt mai puțin pretențioase în ceea ce privește condițiile solului, fiecare în specificul său, valorificând astfel terenuri neutilizabile pentru alte culturi agricole, iar unelele specii având efect fitoameliorativ asupra solului și pretându-se foarte bine și pentru cultivarea în sistem ecologic.

Tabel 16 - Evoluția suprafețelor și a producției de plante medicinale și aromatice în 2010-2019

	<u>UM</u>	<u>2010</u>	<u>2011</u>	<u>2012</u>	<u>2013</u>	<u>2014</u>	<u>2015</u>	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>
<u>Suprafața</u>	<u>mii HA</u>	<u>15,9</u>	<u>11,8</u>	<u>5,8</u>	<u>4,7</u>	<u>3,2</u>	<u>3,2</u>	<u>4,4</u>	<u>3,2</u>	<u>1,8</u>	<u>1,7</u>
<u>Producție medie</u>	<u>Kg/ha</u>	<u>993</u>	<u>949</u>	<u>741</u>	<u>936</u>	<u>1312</u>	<u>1316</u>	<u>1280</u>	<u>1277</u>	<u>1213</u>	<u>1116</u>
<u>Producție totală</u>	<u>mii tone</u>	<u>15,8</u>	<u>11,2</u>	<u>4,3</u>	<u>4,4</u>	<u>4,2</u>	<u>4,2</u>	<u>5,6</u>	<u>4,1</u>	<u>2,2</u>	<u>1,9</u>

(Sursa: INS – Anuarul Statistic al României și Date MADR)

În urma analizei tabelului 16, de mai sus, se constată că suprafețele cultivate cu plante medicinale și aromatice au avut în general un trend descendent cauzat în principal de faptul că se cultivă pe suprafețe mici, sprijinul financiar nefiind suficient de stimulat pentru fermierii care cultivă astfel de culturi. În acest context, susținerea acestor culturi este necesară, având în vedere că cererea industriei procesatoare (cosmetică, medicină) este în continuă creștere, aspect ce reiese și din analiza balanței comerciale, respectiv a importurilor cu plante medicinale și aromatice. Sectorul de cultivare de plante medicinale și aromatice trebuie sprijinit și promovat, deoarece acesta poate contribui și la protecția mediului, prin protejarea unor specii din flora spontană a căror recoltare trebuie realizată cu discernământ și responsabilitate față de mediu, în principal în vederea înlăturării riscului de dispariție a acestor plante, care, în prezent sunt incluse pe "lista roșie", fiind vulnerabile și amenințate cu dispariția.

De asemenea, cultivarea acestor specii poate fi considerată o oportunitate, pentru zonele rurale, pentru dezvoltarea agriculturii ecologice, pentru fermele mici de familie, în asigurarea unor venituri alternative și un element în dezvoltarea economiei circulare.

Flori și plante ornamentale

Cultivarea florilor și plantelor ornamentale se numără printre activitățile cele mai rentabile și reprezintă una dintre cele mai eficiente activități ale producției vegetale atât datorită valorii producției pe unitatea de suprafață, dar și pentru faptul că, pe aceeași suprafață, pot fi obținute cicluri multiple de producție, datorită caracterului intensiv al acestor culturi.

În condițiile în care în România predomină exploatarea familială cu resursă funciară redusă, această cultură poate reprezenta o șansă în plus pentru revigorarea economiei rurale ușor de realizat, cu beneficii pentru cei care își desfășoară activitatea în acest sector agricol.

Importanța sectorului și interesul pentru cultivarea florilor rezidă și în apariția formelor asociative în rândul fermierilor care cultivă și comercializează astfel de produse, acestea solicitând sprijin pentru susținerea unui sector care se pretează inclusiv exploatarea de mici dimensiuni și constituie o sursă de venit pentru acestea, putând fi complementară celor provenite din alte activități agricole. De asemenea, cultura florilor și a plantelor decorative poate contribui la dezvoltarea antreprenoriatului, a întreprinderilor mici și mijlocii din zona rurală, aducând astfel plus valoare prin firmele de decorațiuni sau de comercializare a florilor și a plantelor decorative, aceste activități economice fiind în plină ascensiune în ultimii ani.

Analizând evoluția suprafeței totale cultivate cu flori și plante ornamentale în România, în perioada 2010-2019, observăm că în anul 2016 s-a înregistrat cea mai mare suprafață cultivată cu aceste culturi, respectiv 518 ha, cu 112% mai mare față de anul 2010, majoritatea suprafețelor aparținând sectorului privat. Cu toate acestea, se poate observa o fluctuație a suprafețelor cultivate, astfel în anul 2017 această suprafață a scăzut brusc reducându-se cu 40% față de anul precedent.

O posibilă explicație pentru interesul redus după anul 2016 față de cultura florilor și a plantelor ornamentale este lipsa unei forme de sprijin adecvate, spre deosebire de alte culturi care beneficiază de diferite forme de sprijin, inclusiv prin PNDR 2014-2020. Din analiza balanței comerciale, în perioada 2011-2019 se constată cerere crescută pentru importul de plante vii și produse de floricultură, în anul 2019 cantitatea importată fiind mai mare cu 63,56% față de anul 2011. În anul 2019 importurile au atins valoarea de 153,31 mil. euro, cu 86% mai mult comparativ cu 2011. În anul 2019 valoarea exporturilor de plante vii și produse de floricultură a fost de 2,44 mil. euro, cu doar 18,22% mai mare față de anul 2011.

În ceea ce privește comerțul internațional (intra și extra-UE), deficitul comercial înregistrat în anul 2019 la plante vii și produse de floricultură a fost de 150,87 mil. euro, din care ponderea cea mai mare, de 54,35 mil. euro a fost generată de flori și boboci de flori tăiate.

Tabel 17 - Evoluția suprafeței cultivate cu flori și plante ornamentale {2; 24}[AI 121]

	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha	Ha
Total	244	296	399	451	415	423	518	310	312	317
Sector privat	184	247	313	385	296	317	422	276	274	305
d.c. Exploatații agricole individuale	118	144	95	127	116	185	242	197	199	200

(Sursa datelor: INSSE tempo on line și MADR)

Tabel 18 - Evoluția 2011-2019 a comerțului internațional (INTRA și EXTRA comunitar) cu plante vii și produse de floricultură {25}[AI 122]

<u>Anul</u>	<u>Import</u>		<u>Export</u>		<u>Balanța comercială</u>			
	<u>Mii euro</u>	<u>tone</u>	<u>Mii euro</u>	<u>tone</u>	<u>Deficit</u>		<u>Excedent</u>	
					<u>Mii euro</u>	<u>Tone</u>	<u>Mii euro</u>	<u>Tone</u>
2011	82.390,50	63.132,80	2.068,00	1.026,40	-80.322,50	-62.106,40	-	-
2012	81.958,60	69.385,90	4.115,40	2.716,10	-77.843,20	-66.669,80	-	-
2013	74.805,70	73.748,60	2.795,20	1.451,80	-72.010,50	-72.296,80	-	-
2014	75.029,50	75.577,40	1.937,30	1.512,50	-73.092,20	-74.064,90	-	-
2015	80.417,60	85.325,50	2.974,10	1.646,40	-77.443,50	-83.679,10	-	-
2016	97.006,00	88.325,50	2.947,10	1.646,40	-94.058,90	-86.679,10	-	-
2017	104.682,10	92.701,90	2.536,50	1.097,00	-102.145,60	-91.604,90	-	-
2018	133.087,00	103.235,50	2.846,70	1465,70	-130.240,30	-101.769,80	-	-
2019	153.318,50	103.264,90	2.444,79	1.041,16	-150.873,71	-102.223,70	-	-

(sursa: date MADR)

Tabel 19 - Balanța comercială cu plante vii și produse de floricultură 2019

Cod	Denumire	2019				Diferența exp - imp mii €
		IMPORT		EXPORT		
		tone	mii €	tone	mii €	
0602	Alte plante vii (inclusiv rădăcinile acestora), butași și altoi; spori de ciuperci	83,662.17	79,135.68	692.12	2,013.67	-77,122.01
0603	Flori și boboci de flori, tăiate pentru buchete sau ornamente, proaspete, uscate, albite, vopsite, impregnate sau altfel pregătite	10,185.82	54,383.06	4.64	30.82	-54,352.24
0601	Bulbi, tuberculi, cepe, rădăcini tuberculuate, grife și rizomi, în repaus vegetativ, în vegetație sau în floare; puieți, plante și rădăcini de cicoare, altele decât rădăcinile de la poziția 1212	2,830.15	10,997.16	44.98	221.35	-10,775.81
0604	Frunze, ramuri și alte părți de plante, fără flori și fără boboci de flori, ierburi, mușchi și licheni, pentru buchete și ornamente, proaspete, uscate, albite, vopsite, impregnate sau altfel pregătite	6,586.71	8,802.60	299.42	178.94	-8,623.66
Total		103,264.85	153,318.51	1,041.16	2,444.79	-150,873.71

Sursa datelor: INSEE

Sectorul floriculturii reprezintă un sector de nișă a cărui dezvoltare poate fi oportună pentru orientarea către piață a fermelor mici și mijlocii din România, având în vedere cererea crescută și constantă de pe piața internă. Dezvoltarea acestui sector poate contribui la echilibrarea balanței comerciale (și de plăți) și creșterea exporturilor de plante vii și produse de floricultură.

Sectorul zootehnic

Creșterea animalelor este un domeniu cu tradiție în România, fapt confirmat de preponderența fermelor cu profil de creștere a animalelor și a fermelor mixte.

Efectivele de animale au scăzut de la 6,6 milioane UVM în 2005 la 4,8 milioane UVM în 2016 {1}{16}[CI 22].

Conform datelor INS densitatea animalelor pe terenul agricol (UVM/ha) în România, în perioada 2013-2016, s-a menținut la un nivel relativ constant, respectiv **0,38 UVM/ha** în anul **2013** și **0,36 UVM/ha** în anul **2016**. {2} În comparație, la nivelul **UE 28**, în anul 2016 indicatorul avea valoarea de **0,80 UVM/ha**. {1}[CI 23]

Cota din suprafața agricolă de pășunat extensiv (pășunat cu încărcătură mai mică de 1 UVM/ha) a înregistrat o ușoară creștere în 2013 situându-se la valoarea de 39,1% din SAU în anul 2013 față de 38,9% din SAU în anul 2010, urmată de o scădere la 37% din SAU în 2016 {1}[CI 23].

În anul 2018 valoarea animalelor a fost de 1.680 mil. euro și cea a producției acestora de 1.797 mil. euro, totalizând 3.477 mil. euro și reprezentând 23,5% din valoarea totală a producției agricole și 2% din valoarea producției agricole la nivelul UE. În perioada 2016-2018 nu au fost înregistrate schimbări semnificative în ceea ce privește indicatorii prezentați anterior {17}[AI 54] [AI 55].

Sectorul zootehnic analizat pe specii

Efectivele de bovine au scăzut în anul 2016 la 1.587.790 UVM față de 1.646.457,3 UVM în anul 2013. {1}[CI 22]. În anul 2018, producția de lapte totală a scăzut cu 4,6% față de anul 2013, ajungând la 40,65 mil.hl.

Efectivul de vaci de lapte a scăzut de la 1.193,8 mii capete în 2013 la 1.147,4 mii capete în 2019, aspect care justifică și scăderea producției de lapte. {2}[AI 57].

Efectivele de suine au scăzut în anul 2016 la 991.706,206 UVM față de 1.015.550,782 UVM în anul 2013. {1}[CI 22].

În anul 2016 **efectivele de ovine** au fost de 910.650 UVM, o creștere ușoară față de anul 2013, când au fost 894.450 UVM. Un trend similar au avut și efectivele de **caprine care** au fost de 137.280 UVM față de 132.553 UVM în anul 2013 {1}[C22].

În anul 2016, **efectivul total de păsări** a fost de 908.840 UVM în creștere față de anul 2013 când acesta a fost de 902.800 UVM {1}[C22].

În corelare cu scăderea efectivelor de păsări exprimate în capete cu 5,1% în perioada analizată și **producția de ouă** înregistrează o scădere cu 12,89% în anul 2019 față de 2013. {2}[AI 57]

Sectorul bovine

Conform structurii dimensionale a fermelor de bovine (vezi tabel 20), în anul 2020, se constată o scădere a numărului total al exploatațiilor de bovine față de anul 2013, cu aproximativ 30%, datorată în special scăderii numărului exploatațiilor sub 10 capete cu aproximativ 31%, iar a efectivului de animale din aceste exploatații cu aproximativ 17%.

Acestea sunt exploatații aflate în gospodăriile populației care au un caracter de subzistență bazat în principal pe autoconsum și comercializare pe piața liberă, cu productivitate scăzută (producții medii sub 11 l/cap/vacă/zi),

obținute în principal de la efective de animale cu valoare genetică redusă, localizate în zone rurale care se confruntă cu fenomenul de depopulare prin migrarea forței de muncă către zona urbană caracterizate prin scăderea veniturilor fermierilor pentru asigurarea unui nivel de trai care să motiveze menținerea activității, productivitate scăzută, lipsă de organizare în vederea valorificării producției.

De asemenea, se constată, în anul 2020 față de anul 2013, o creștere cu aproximativ 24% a efectivului în exploatații peste 50 capete, exploatații care au înregistrat o creștere numerică cu aproximativ 31%, creștere care se datorează înființării de ferme cu efectiv de animale din rase specializate (lapte–carne), cu valoare genetică ridicată.

Tabel 20.1 - Structura dimensională a fermelor de bovine: anul 2020 vs.2013

Denumire / an	2013	2020
Total exploatații	681393	475121
exploatații 1-10 capete	672839	459087
efectiv în exploatații 1-10 capete	1106675	918498
exploatații peste 50 capete	901	1508
efectiv în exploatații peste 50 capete	94932	167093

Sursa: date operative MADR

Tabel 20.2 - Evoluția efectivelor de bovine în perioada 2013-2020

Categorii de animale	UM	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	*2020
Bovine	nr. capete	2.022.408	2.068.888	2.092.414	2.049.713	2.011.128	1.977.232	1.923.283	1.910.900
Bovine matcă	nr. capete	1.279.031	1.307.322	1.311.466	1.314.900	1.294.847	1.279.980	1.241.157	1.249.400

Sursa: INS *date provizorii INS

Sectorul suine

Tabelul 21.1 - Evoluția efectivelor de porcine în perioada 2013 – 2020

Categorii de animale	UM	2013	2014	A 2015	2016	2017	2018	2019	*2020
Porcine	nr. capete	5.180.173	5.041.788	4.926.928	4.707.719	4.406.014	3.925.283	3.834.136	3.750.400
Scroafe de prăsilă	nr. capete	383.669	378.330	374.623	361.185	349.868	308.792	308.631	308.300

Sursa: INS *date provizorii INS

Din datele prezentate în tabelul 21.1 se observă o descreștere constantă a efectivelor de suine în perioada 2013–2020, descendență care s-a accentuat începând cu anul 2017 odată cu apariția pestei porcine africane pe teritoriul României și a altor state membre UE.

Diminuarea efectivelor de porci are cauze multiple, precum:

- ✓ acces dificil la finanțare/creditare, în condițiile în care activitatea de creșterea a porcilor în sistem industrial necesită investiții mult mai mari în comparație cu alte sectoare agricole;
- ✓ reticența instituțiilor financiare din de a oferi credite fermelor mici și mijlocii de creștere a porcilor, condiții de creditare greu de îndeplinit de către fermieri, cu un nivel al garanțiilor foarte ridicat, cu perioade de grație reduse (de regulă până la 12 luni), cu dobânzi ridicate pentru creditele de investiții care pornesc de la 3,5% și ajung până la 7%/an pentru start-up-uri;
- ✓ efectele prelungite ale crizei economice din perioada 2008-2010 care au condus la decapitalizarea fermelor de porci. Astfel că, în lipsa unor măsuri de sprijin din partea UE sau a guvernului, acestea au fost nevoite să identifice prin forțe proprii surse de finanțare pentru a activității. Din cauza situației contabile de la acel moment costurile de finanțare au fost extrem de ridicate ajungând până la 23-25%/an, fapt ce a condus la un efect în spirală, efect resimțit până în prezent;
- ✓ costurile administrative ridicate prilejuite de respectarea condițiilor rigide, a restricțiilor impuse de legislația sanitar veterinară și de condiționalitățile de mediu au condus la abandonul activității de creștere a porcilor;
- ✓ volatilitatea ridicată a pieței cărnii de porc din ;
- ✓ deși prețul mediu anual în perioada 2013-2020 a fost cu 3,26% peste media europeană, analiza prețurilor săptămânale din aceeași perioadă arată că în unele perioade ale anului, în special în intervalul februarie-aprilie, prețul carcaselor în ajunge să fie cu până la 25% mai mic față de media UE, în timp ce în lunile august-octombrie poate crește cu până la 15% peste prețul mediu UE (vezi tabelul 21.2). Această variație impredictibilă reprezintă un important factor de risc pentru activitatea economică, care coroborat de lipsa de capital a fermierilor mici și mijlocii duce la perturbarea gravă a activității acestora, mai ales a celor care au numai activitate de îngrășare.

Tabelul 21.2 Evoluția prețurilor medii anuale la carcasa de porc

Anul	UM		UE 27
2013	euro/100 kg	185,3	175,6
2014	euro/100 kg	160,6	156,4
2015	euro/100 kg	143,9	139,5
2016	euro/100 kg	145,2	145,9
2017	euro/100 kg	169,0	160,7
2018	euro/100 kg	150,0	142,0
2019	euro/100 kg	173,1	169,0
2020	euro/100 kg	164,6	160,15

Sursa: Comisia Europeană

- ✓ deși ponderea importurilor din totalul consumului cărnii de porc din a crescut constant de la 27% în 2012 ajungând la 46,1% în 2020 (date operative MADR), fermierii crescători de suine nu își pot crește capacitatea de reproducție a suinelor, care este insuficientă în raport cu capacitatea de îngrășare. Din această cauză, importă anual circa 1.300.000-1.500.000 capete porci pentru îngrășat, iar prețul la care fermele de îngrășare îi achiziționează este cu circa 16-23 euro mai mare decât prețul de pe bursele țărilor de origine (vezi tabel 21.2). {51}
- ✓ conform analizei datelor INS, în anul 2015 ponderea efectivelor de porcine din gospodăriile populației reprezenta 63% din efectivul total, iar până în anul 2020 s-a redus la 50%, în condițiile în care numărul total de suine din în același interval a scăzut cu 24%, astfel, remarcăm o scădere a interesului micilor crescători pentru desfășurarea activității de creșterea porcilor.
- ✓ începând cu 2017, scăderea efectivelor de suine a fost accelerată de apariția pestei porcine africane, al cărei impact major este prezentat într-un capitol separat (*Analiza sectorului zootehnic (suine) în contextul evoluției „Pestei Porcine Africane” (PPA)*, vezi pagina 94).

Sectorul avicol

Tabelul 22.1 - Evoluția efectivelor de păsări în perioada 2013-2020

Categorii de animale	UM	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	*2020
Păsări	nr. capete	79.440.251	75.446.750	78.648.098	75.689.854	73.288.712	73.993.010	75.364.575	70.501.200
Păsări ouătoare adulte	nr. capete	42.541.300	42.738.547	43.662.606	40.833.096	38.312.127	38.134.003	40.728.428	36.462.200

Sursa: INS *date provizorii INS

Scăderea efectivelor de păsări din ultimii ani a fost una continuă și s-a datorat în special: apariției focarelor de gripă aviară pe teritoriul țării noastre; scăderii constante a prețurilor la carnea de pasăre și ouă de consum din țara noastră în raport cu media prețurilor din Uniunea Europeană; tendinței de trecere de la sistemul de creștere a găinilor ouătoare în cuști îmbunătățite, la sistemul de creștere la sol.

Totodată, conform analizei datelor publicate de Comisia Europeană (vezi tabelele 19.2-19.5), în perioada 2017-2020, se constată că prețurile la carcasa de pui broiler au fost mai mici în comparativ cu media prețurilor din Uniunea Europeană cu 22,31%, iar la ouăle de consum cu 18,42%.

Tabelul 22.2 - Prețul mediu anual la carcasa de pui broiler

Specificare/an	UM	2017	2018	2019	2020
	euro/100 kg	148,55	154,63	147,56	132,60
UE 27	euro/100 kg	187,17	190,25	189,41	183,95

Sursa: Comisia Europeană

Tabelul 22.3 Evoluția prețurilor medii anuale la carcasa pui broiler raportată la perioadă

Specificare/an	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020
	+4,09 %	-4,57 %	-10,13 %
UE 27	+1,64 %	-0,44 %	-2,88 %

Sursa: Comisia Europeană

Tabelul 22.4 Prețul mediu anual la ouăle de consum

Specificare/an	UM	2017	2018	2019	2020
	euro/100 kg	126,26	110,47	103,48	100,13
UE 27	euro/100 kg	144,59	135,93	131,21	128,01

Sursa: Comisia Europeană

Tabelul 22.5 Evoluția prețurilor medii anuale la ouăle de consum raportată la perioadă

Specificare/an	2017 - 2018	2018 - 2019	2019 - 2020
	-12,50 %	-6,32 %	-3,23 %
UE 27	-5,98 %	-3,34 %	-2,43 %

Sursa: Comisia Europeană

Din analiza tabelelor 22.2-22.5 se observă o volatilitate crescută a prețului la carnea de pasăre și ouă de consum de pe piața europeană, care s-a transmis în mod mai accentuat în piața din România. Totodată, această

volatilitate crescută a prețului la carnea de pasăre și ouă consum duce la scăderea gradului de predictibilitate a activității operatorilor economici din sectorul avicol, la înăsprirea condițiilor de finanțare, având drept efect descurajarea fermierilor atât în realizarea de noi investiții, cât și în a activității. În privința efectivelor de animale, conform datelor INS prezentate în tabelul general 23, de mai jos, în perioada 2013-2019 acestea au scăzut la bovine, porcine și păsări și au crescut la ovine și caprine. {2}[AI 56]

Tabel 23 – Efectivele de animale (capete), evoluție 2013-2019 și variație 2019 față de 2013

Categorii de animale	Efectivele de animale (capete)							Variație 2013-2019
	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019	
	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	Număr	
Bovine	2.022.408	2.068.888	2.092.414	2.049.713	2.011.128	1.977.232	1.923.283	-4,9%
Bubaline	19.593	19.486	17.084	17.914	17.766	18.579	18.881	- 2,7%
Porcine	5.180.173	5.041.788	4.926.928	4.707.719	4.406.014	3.925.283	3.834.136	-26,0%
Ovine	9.135.678	9.518.225	9.809.512	9.875.483	9.981.859	10.176.400	10.358.699	+13,4%
Caprine	1.312.967	1.417.176	1.440.151	1.483.146	1.503.270	1.539.317	1.594.862	+21,5%
Păsări	79.440.251	75.446.750	78.648.098	75.689.854	73.288.712	73.993.010	75.364.575	-5,1%

(Sursa: INS TEMPO)

Conform datelor furnizate de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA), efectivele de animale din zona montană reprezentau în anul 2019, aprox. 30,82% bovine, 22,12 % ovine, 12,78% caprine și 13,38% suine din efectivele naționale {86}.

În anul 2018 comparativ cu anul 2013, greutatea animalelor destinate sacrificării pentru consum a crescut cu 11% la păsări, a rămas constantă la ovine și caprine și a scăzut cu 5,7% la porcine și 4,1% la bovine. {49}[AI 57]. În ceea ce privește rasele românești, acestea sunt pentru lână și piele, nu sunt specializate pentru producția de carne. Acestea nu corespund sistemului de clasificare european a carcaselor (SEUROP). Astfel, carcasele de la rasa Merinos de Palas se încadrează în proporție de doar 20% în clasele U și R (i restul în clasele O și P. Carcasele de la ovinele Țigaie se înscriu în proporție de 90% în clasa O și P, iar la rasa Țurcana peste 95% din carcase se înscriu în clasa O.

O atenție deosebită este necesar a fi acordată sectorului de cercetare pentru obținerea unor rase specializate pentru producția de carne, având astfel impact asupra venitului fermierilor din acest sector.

În ceea ce privește producția de carne pe specii de animale și pe ani de producție, se poate observa în graficul de mai jos, că aceasta a scăzut în anul 2018 raportat la anul 2013, în cazul bovinelor și a crescut sensibil în cazul ovinelor, caprinelor și păsărilor, aspect corelat cu evoluția efectivului speciilor respective {49}[AI 57].

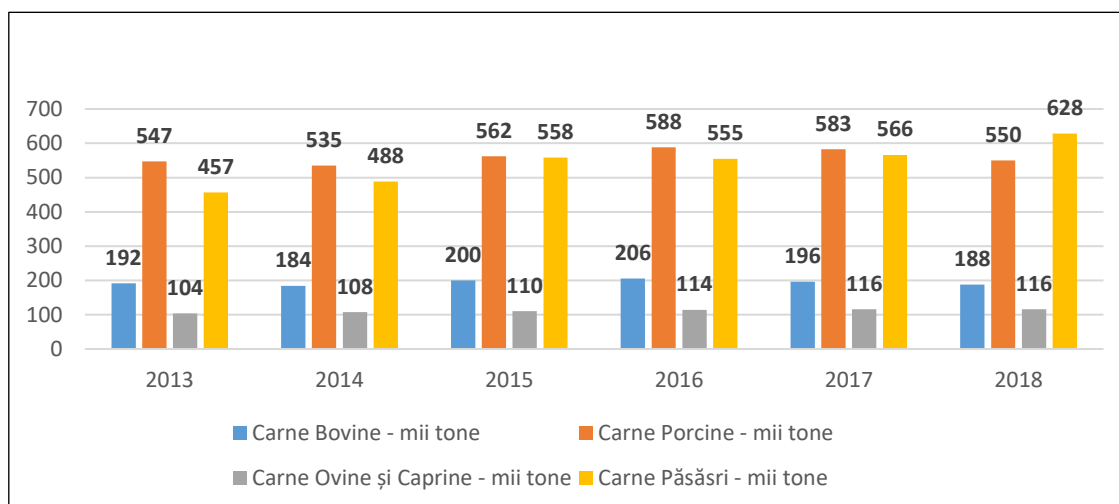

Fig. 39 - Dinamica Producției de Carne (Sursa: INS)

Referitor la **distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clasele de calitate SEUROP {54,112}[AI 97]**, conform graficului și tabelului de mai jos, se observă că în perioada 2015-2018, la bovine, din punct de vedere al clasei de conformație, predomină carcasele de calitate destul de bună și cele de calitate redusă, cu o evoluție relativ constantă, în timp ce carcasele de calitate excelentă nu au avut același trend.

La porcine, corelat cu procentul de carne slabă din greutatea carcasei, carcasele de calitate S și E au cea mai mare pondere, cu o evoluție fluctuantă în perioada analizată.

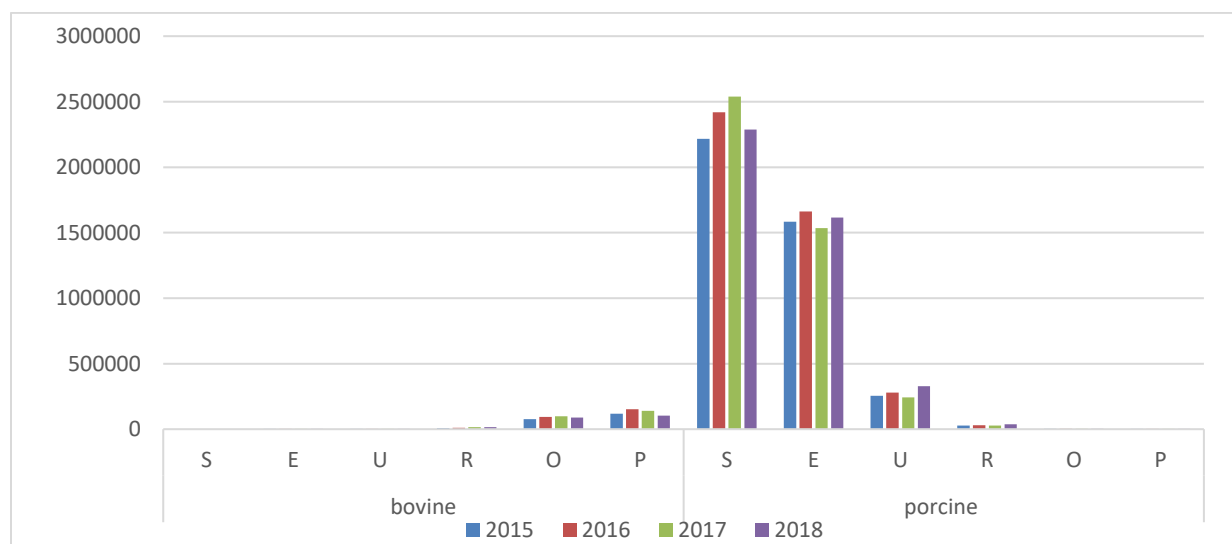

Fig. 40 - Distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clasele de calitate SEUROP (Sursa: MADR)

Tabel 24 - Distribuția carcaselor de bovine și porcine provenite de la animalele sacrificate, în funcție de clasele de calitate SEUROP în perioada 2015-2018

Specia	Bovine					
An	S	E	U	R	O	P
2015	0	82	1.048	8947	76.365	118.920
2016	0	60	1.019	11.455	92.514	153.002
2017	0	25	786	16.024	98.502	141.049
2018	0	45	999	15.740	88.286	103.410
Specia	Porcine					
An	S	E	U	R	O	P
2015	2.217.056	1.584.313	254.270	27.091	3.350	563
2016	2.418.373	1.660.864	278.898	30.023	3.837	908
2017	2.539.147	1.534.547	241.613	26.706	2.863	675
2018	2.287.147	1.616.341	328.173	37.996	3.939	626

(Sursa:MADR)

Sericicultura

Sericicultura, ca ramură distinctă a agriculturii românești, poate reprezenta una dintre sursele de materie primă pentru industria textilă, industria farmaceutică, industria medicală în cercetări de biotehnologie menținând în acest sens producerea de substanțe de uz alimenar și farmaceutic, dar și o activitate care să aducă venituri suplimentare populației rurale.

deține un fond genetic unic în țară și în Europa, constituit din 84 de rase de viermi de mătase și 52 de soiuri de dud {24} [AI119].

Creșterea viermilor de mătase constituie o oportunitate nu numai pentru cercetare, dar și pentru fermieri, în vederea demarării unei afaceri de familie, dând astfel posibilitatea reorientării populației din mediul rural pentru acest domeniu.

Această activitate este strâns legată de existența și cultura dudului, de aceea trebuie avut în vedere aspectul diversificării materiilor prime horticoale cu proprietăți nutritive superioare în vederea obținerii de alimente sănătoase alături de cele sericicole, astfel este vizată cultura dudului pentru fructe, cât și pentru frunze.

Din cauza scăderii suprafețelor de dud și lipsei susținerii financiare a acestei activități, s-a înregistrat un interes scăzut în rândul crescătorilor de viermi de mătase, ceea ce a dus la obținerea unor producții din ce în ce mai scăzute de gogoși de mătase.

Astfel, printre speciile din sectorul zootehnic care au beneficiat în perioada 2015-2020 de sprijin acordat în vederea creșterii interesului fermierilor și pentru această specie, se numără și sectorul sericicol, dat fiind existența unui patrimoniu genetic și a unei stațiuni de cercetare dedicată acestui sector.

Tabel 25 - Situația cantităților de gogoși de mătase solicitate la sprijin cuplat

An	N. solicitanți	Cantitate gogosi (kg)
2018	2	60
2019	6	360
2020	5	300
TOTAL	13	720

(Sursa: APIA)

Stoparea declinului sectorului de creștere al viermilor de mătase până în anul 2018 este datorat impactului sprijinului cuplat acordat. Din 2018 s-a putut evidenția atât creșterea numărului de fermieri care au crescut viermi de mătase, cât și a cantităților de gogoși realizate. Important este faptul că a păstrat în cadrul Stațiunii de Cercetări pentru Sericicultură patrimoniul genetic în acest domeniu, fapt ce a făcut posibil accesul fermierilor la materialul de înmulțire necesar obținerii producției de gogoși realizate în perioada 2018-2020.

Posibilitatea înființării unor plantații de dud vine în sprijinul fermierilor interesați pentru dezvoltarea sectorului viermilor de mătase corelat totodată cu menținerea sprijinului cuplat pentru acesta.

Consumul mediu anual pe locuitor la principalele produse alimentare

În ceea ce privește consumul de **carne de bovine**, acesta a fluctuat în perioada 2014-2018 cu o scădere în 2017-2018 față de anii anteriori. Cu toate acestea, consumul se menține aproximativ la jumătate față de media UE28 de 11kg anual/locuitor, raportată la anul 2018.

Consumul de **carne de porcine** a înregistrat în perioada de referință 2014-2018 un trend ascendent și se situează deasupra mediei UE28/2018, de 32,6 Kg anual/locuitor.

Consumul de **carne de ovine și caprine** a rămas relativ stabil, fiind situat peste media de consum a UE28. **{2}[AI 60]**

Consumul mediu anual pe locuitor de carne de pasăre a fost în creștere în perioada 2014-2018, depășind consumul mediu al UE28.

Pentru consumul de **lapte și produse din lapte** se constată un trend oscilant în primul interval de patru ani ai perioadei de referință ca în anul 2018 acesta să se situeze peste media UE28.

Consumul mediu anual pe locuitor în perioada 2013-2018 este ilustrat în următorul tabel **{30}{31}[AI 60]**:

Tabel 26 - Consumul mediu anual pe locuitor la principalele produse alimentare

Principalele produse alimentare	UM	Ani					UE28
		2014	2015	2016	2017	2018	2018
Carne și produse din carne în echivalent carne proaspătă (exclusiv alte feluri de carne)	Kg	57.00	62.80	65.40	68.20	72.60	70.20
Carne de bovine	Kg	5.6	6.3	6.1	4.9	5.2	11,0
Carne de porcine	Kg	29	31.3	32.9	36.1	38.3	32,6
Carne de ovine, caprine	Kg	2.3	2.2	2.3	2.3	2.2	1,8
Carne de pasăre	Kg	20.1	23	24.1	24.9	26.9	24,8
Alte feluri de carne	Kg	0.8	0.6	0.1	0.2	1.2	*
Lapte și produse din lapte în echivalent lapte 3,5% grăsime (exclusiv unt)	Kg	251.5	250.7	253.6	251.4	258.3	250,57
Ouă	buc	246	262	267	255	236	218

(Sursa: INS TEMPO)

Sprijinul cuplat pentru sectorul vegetal și zootehnic

Începând cu anul 2015, au fost susținute sectoarele considerate importante din motive economice, sociale și de mediu și care erau afectate de anumite dificultăți (aflate în regres față de o perioadă de referință), în vederea menținerii acestor sectoare și împiedicării declinului/abandonului producției agricole în acestea, atât în sectorul vegetal cât și cel zootehnic, prin menținerea sau creșterea suprafețelor și a efectivelor de animale, acordându-se sprijin cuplat pentru următoarele:

- ✓ sectorul vegetal – soia, lucernă, leguminoase boabe pentru industrializare (mazăre și fasole), cânepă pentru ulei și/sau fibră, orez, sămânță de cartof, hamei, sfeclă de zahăr, tomate pentru industrializare cultivate în câmp, castraveți pentru industrializare cultivați în câmp, legume cultivate în spații protejate (legume cultivate în sere - tomate, castraveți, ardei, varză timpurie și extratimpurie și legume cultivate în solarii - tomate, castraveți, vinete, ardei și varză), fructe destinate industrializării (prune, mere, cireșe, vișine, caise și zarzăre) pentru obținerea de produse alimentare nonalcoolice, cartofi timpurii, semitimpurii și de vară pentru industrializare);
- ✓ sector zootehnic - ovine, caprine, taurine din rase de carne și metișii acestora, vaci de lapte, bivolițe de lapte, viermi de mătase.

Acordarea sprijinului cuplat zootehnic în sectorul ovine/caprine a avut ca fundament absența raselor autohtone specializate pentru producția de carne. În acest sens, în primul an de acordare (2015), s-a introdus exceptarea de la înscrierea în Registrul Genealogic al animalelor solicitate la plată pentru a acorda timp crescătorilor de ovine de a forma un nucleu de selecție capabil să susțină activitatea de ameliorare a raselor autohtone de ovine în direcția producției de carne. Acest lucru s-a concretizat printr-un număr mare de animale eligibile, care raportat la plafonul financiar al anului 2015 a rezultat un cuantum redus pe cap de animal.

Începând cu anul 2016, acordarea acestei forme de sprijin a fost condiționată de înscrierea animalelor în Registrul Genealogic, pentru a urmări obiectivul ameliorării raselor autohtone pentru producția de carne, fapt care a condus la obținerea unui număr mic de animale eligibile la plată și implicit la un cuantum pe cap de ovină mai mare decât în anul precedent.

În anii următori, anvelopa financiară alocată pentru acordarea acestei forme de sprijin a crescut, ca urmare a necesității susținerii crescătorilor de ovine în direcția ameliorării raselor de ovine autohtone în direcția producției de carne.

În ceea ce privește distribuția sector vegetal/zootehnic din perspectiva cuantumului total/sector, plățile acordate sectorului zootehnic au cunoscut o creștere anuală, ajungând în anul 2018 la 66% (149,65 mil euro) față de 34% sector vegetal (75,93 mil euro).

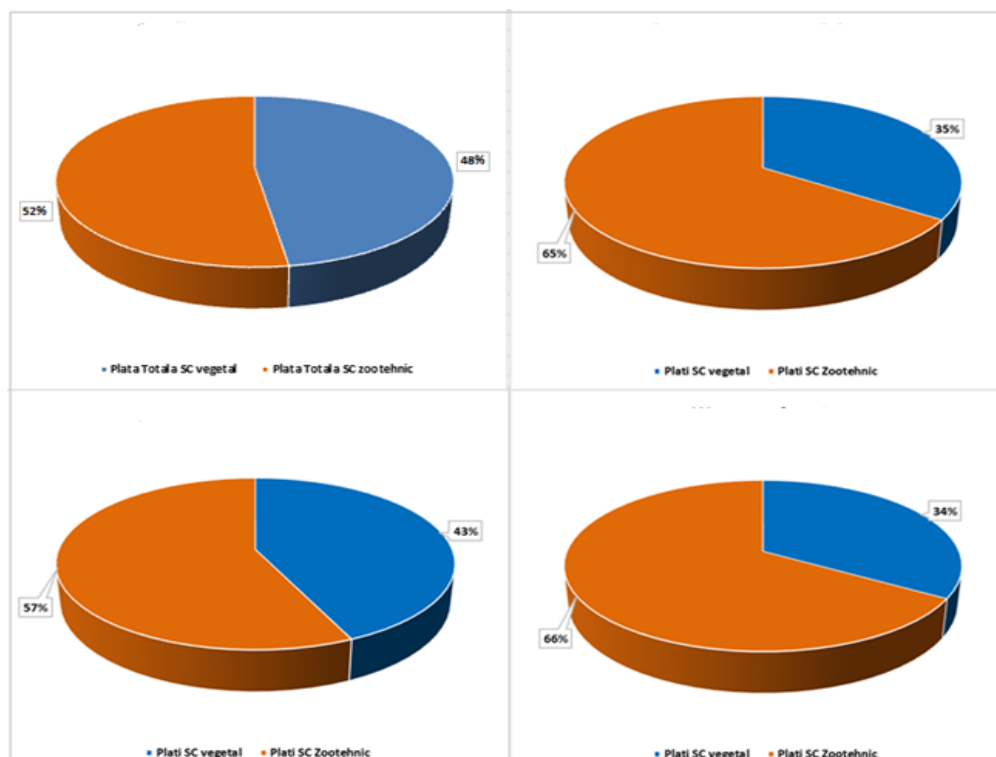

Fig. 41 - Ponderea sprijinului cuplat/sectoare (vegetal și zootehnic) 2015-2018 (Sursa: APIA)

Conform datelor APIA, reprezentate grafic, în perioada 2015-2018 se observă o evoluție crescătoare a sprijinului cuplat total, sprijinul cuplat în sectorul zootehnic înregistrând o creștere semnificativă în perioada analizată (aproximativ 50%), în timp ce sprijinul cuplat vegetal înregistrează o diminuare de aproximativ 17,5%.

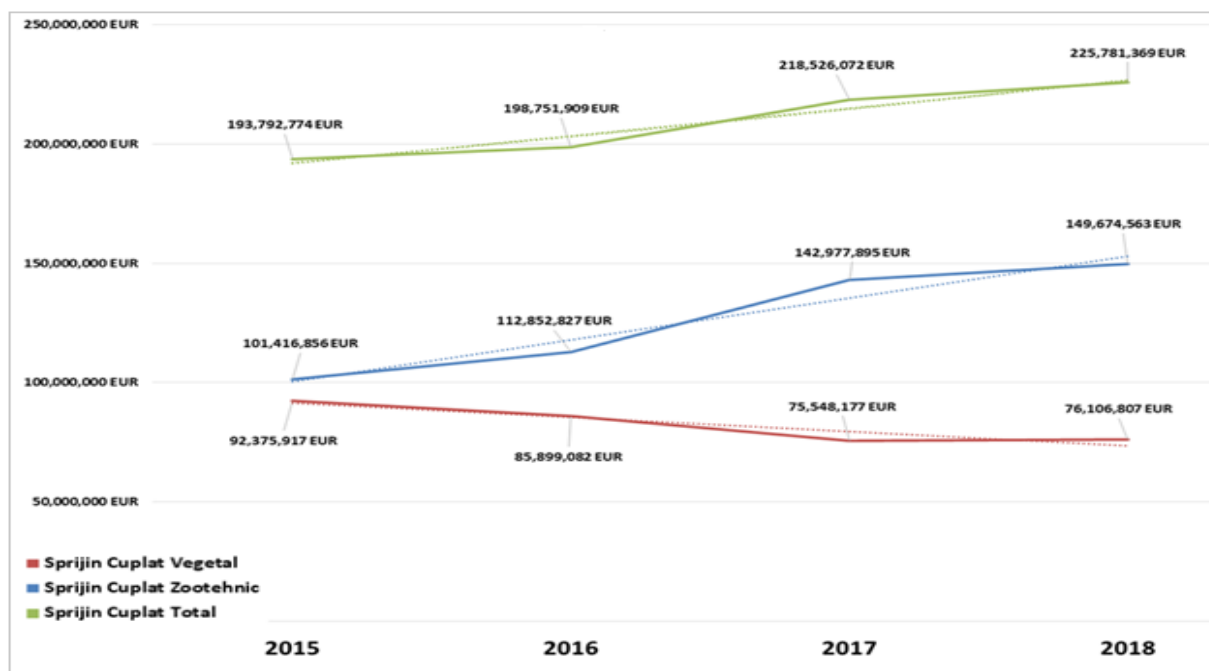

Fig. 42 – Evoluția plăților pe sprijin cuplat 2015-2018, pe sectoare: vegetal, zootehnic și total (Sursa: APIA)

Conform datelor APIA, în anul 2017 în **sectorul vegetal**, din totalul **plăților** ponderea cea mai mare a fost la cultura de soia (40,46%), urmată de cultura de sfeclă de zahăr (26,73%), lucernă (15,14%). În anul 2018, se mențin cele trei culturi principale cu o scădere a primelor două, soia (34,91%) și sfecla de zahăr (24,05%), în timp ce pentru cultura de lucernă se observă o ușoară creștere (17,2%). În această perioadă, cea mai mare creștere se înregistrează la sprijinul cuplat pentru sere și solarii, respectiv de la 5,39% în 2017 la 10,34% în 2018. {A50}

Referitor la **suprafețele cultivate**, în anul 2017 ponderea cea mai mare a fost la cultura de soia (48,04%), urmată de cultura de lucernă (37,68%) și de cea de sfeclă de zahăr (7,93%). În anul 2018, se modifică structura celor trei culturi principale astfel: lucernă (45,05%) urmată de soia (41,75%) și sfecla de zahăr (7,11%). Se constată o dublare a suprafețelor de sere și solarii, cânepă, precum și o diminuare la jumătate a suprafețelor cultivate cu leguminoase. {A50}

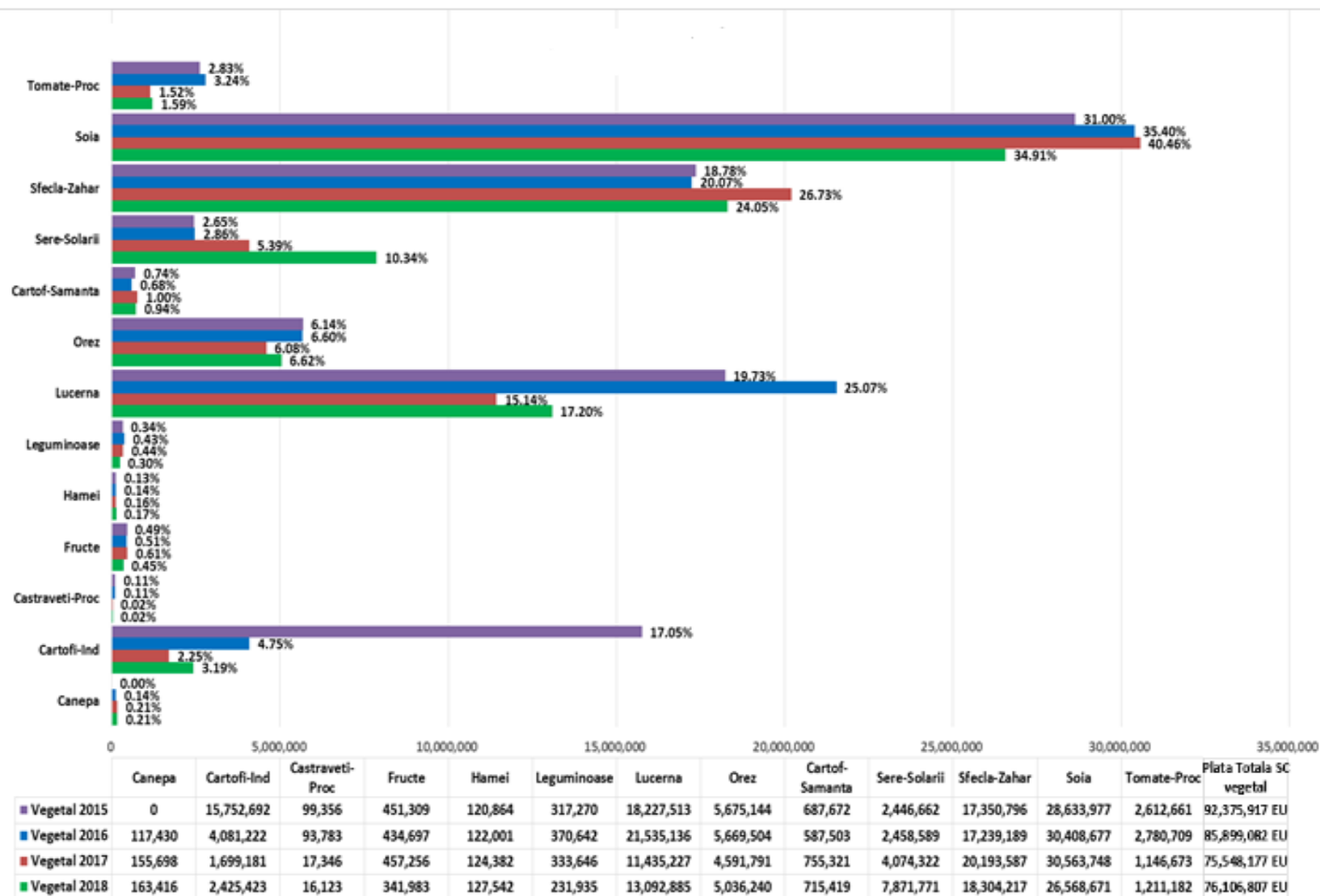

Fig. 43 - Plăți sprijin cuplat vegetal 2018 (Sursa: APIA)

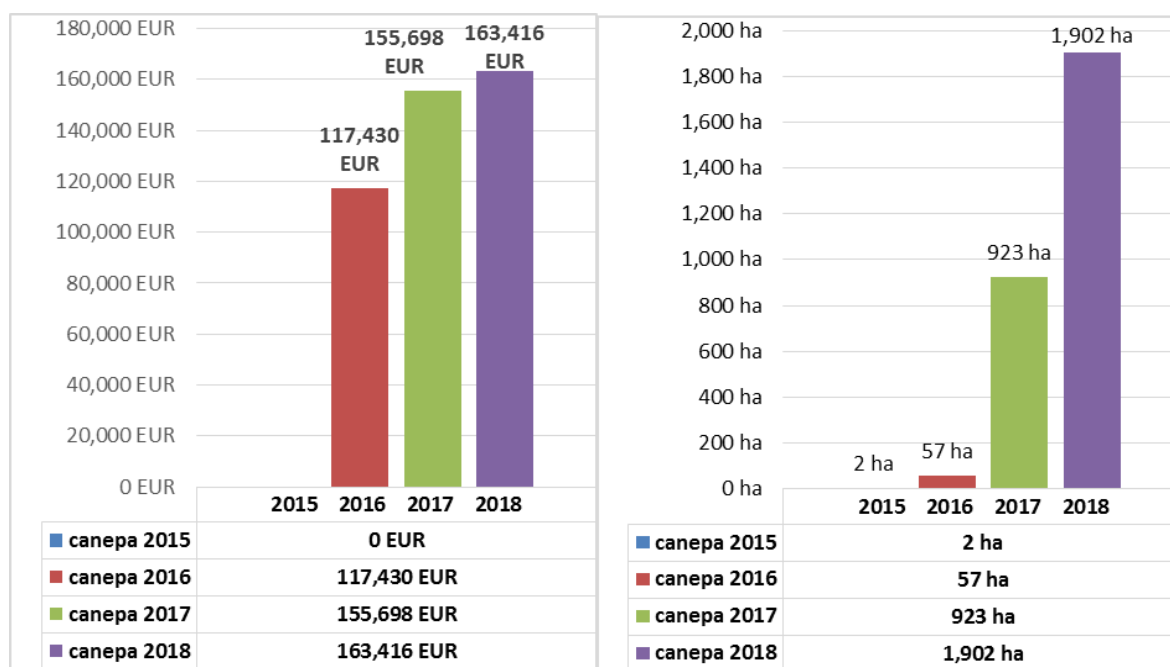

Fig. 44 - Câneapă - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Din analiza datelor se constată faptul că interesul fermierilor pentru cultura de cânepă a crescut abia începând cu anul 2017, când s-au înregistrat investiții în echipamente agricole specifice pentru recoltare. Condițiile specifice privind cultivarea acestei plante sunt prevăzute în legislația privind cultivarea plantelor ce conțin substanțe stupefiante și psihotrope, iar producătorii trebuie să dețină autorizații de cultivare eliberate de structurile teritoriale ale MADR, respectiv direcțiile pentru agricultură județene.

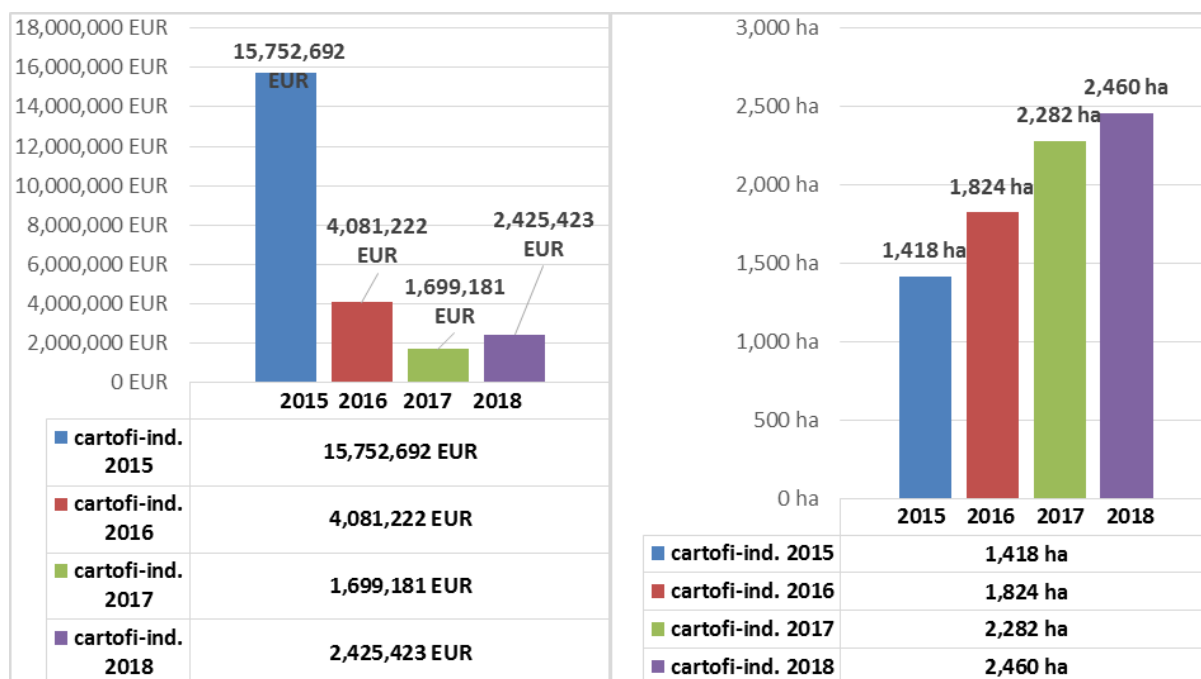

Fig. 45 - Cartofi industrializare - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

În perioada 2015–2018, suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru cartof destinat industrializării au crescut. Aceste creșteri se datorează nevoii de cantități tot mai mari de materie primă pentru fabricile procesatoare. De asemenea, cultivatorii de cartof pentru industrializare au aplicat tehnologii din ce în ce mai performante și au utilizat soiuri rezistente la factorii de stres și pretabile pentru industrializare. Sprijinul cuplat a influențat creșterea suprafețelor cultivate, în directă legătură cu fabricile procesatoare și contractarea întregii producții.

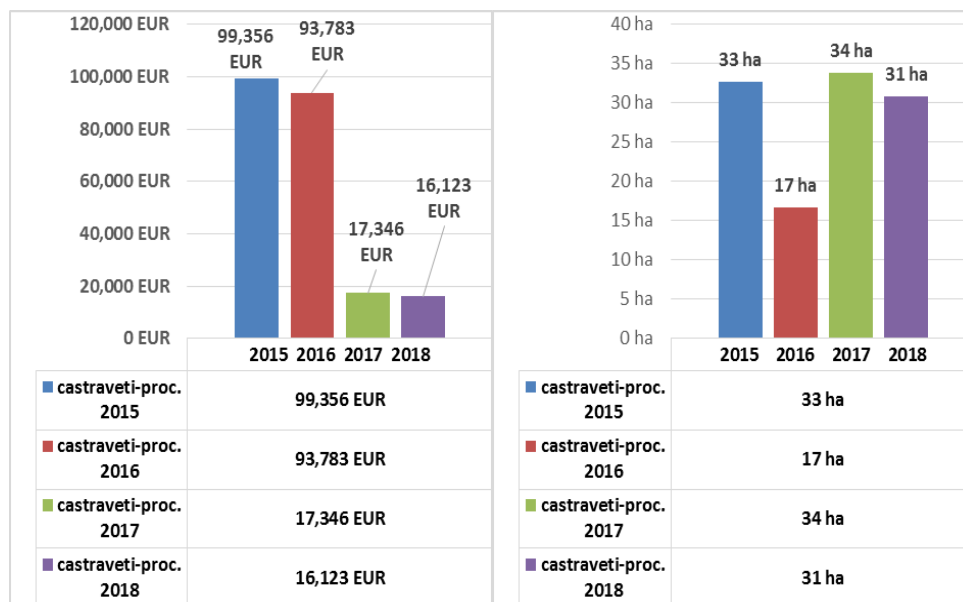

Fig. 46 - Castraveți procesare – evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Suprafețele aferente sprijinului cuplat la castraveți pentru procesare sunt mici, fluctuante, deși cerința fabricilor de procesare este în creștere. Suprafețele mici pot fi puse pe seama preferinței producătorilor de a comercializa producția direct pe piața pentru consum în stare proaspătă și lipsa forței de muncă necesară recoltării acestei culturi de pe suprafețe extinse.

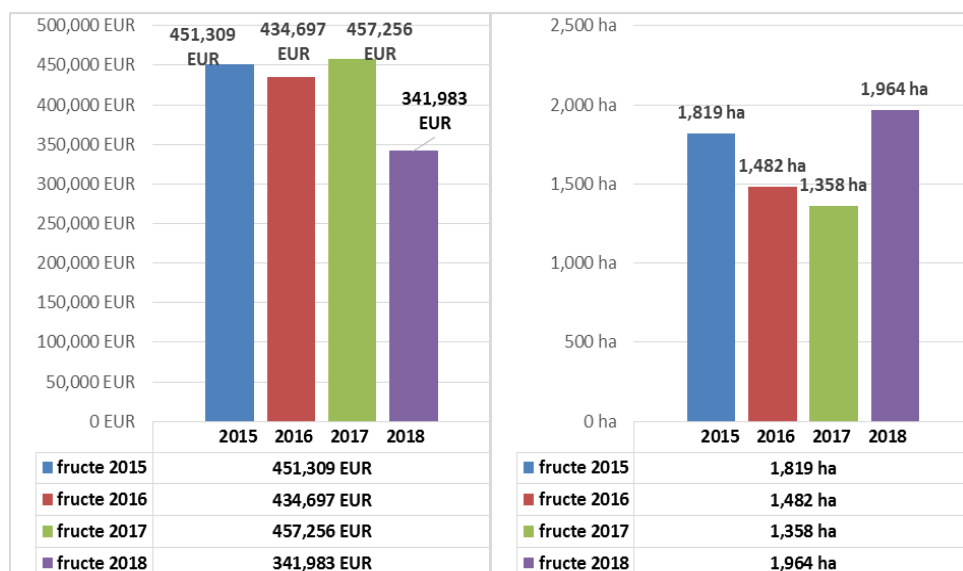

Fig. 47 - Fructe – evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

În ceea ce privește fructele destinate procesării, suprafețele aferente sprijinului cuplat au scăzut în anii 2016 și 2017 de la 1.819 ha în 2015 la 1.482 ha în 2016 respectiv 1.358 ha în 2017. În anul 2018 suprafața a crescut ajungând la 1.964 ha datorită faptului că fermierii au înființat plantații pomicole noi, accesând fonduri europene prin Submăsura 4.1 „Investiții în exploatații pomicole” din cadrul PNDR 2014- 2020.

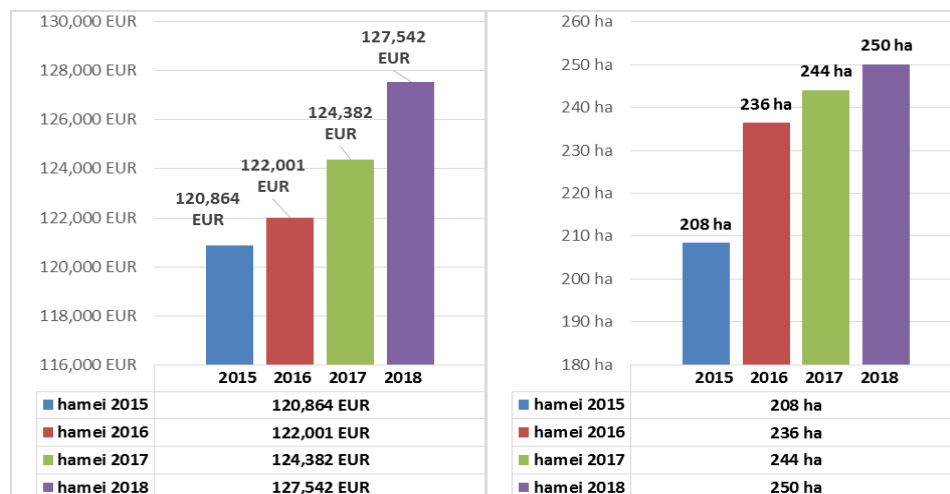

Fig. 48 - Hamei – evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Pentru cultura hameiului, sprijinul cuplat a stimulat producătorii agricoli să aplice o tehnologie corespunzătoare, să își organizeze activitatea astfel încât aceasta să devină rentabilă folosind infrastructura existentă cu sistem de susținere și dotările aferente (hale, culegătoare, uscătoare, climatizoare, prese, depozite frigorifice, echipamente și utilaje pentru câmp).

Condițiile de climă sunt extrem de importante, hameiul neputând fi cultivat decât în anumite zone, în care s-au făcut investiții în sistemele de susținere în câmp.

De asemenea, ajutorul financiar acordat fermierilor a diminuat riscul de abandonare a producției, întrucât pentru acest tip de cultură, costurile de înființare și întreținere a culturii sunt ridicate. În acest sens se impune continuarea sprijinului cuplat pentru cultura de hamei și posibilitatea finanțării unor programe specifice, precum înființarea unor noi suprafețe de hamei.

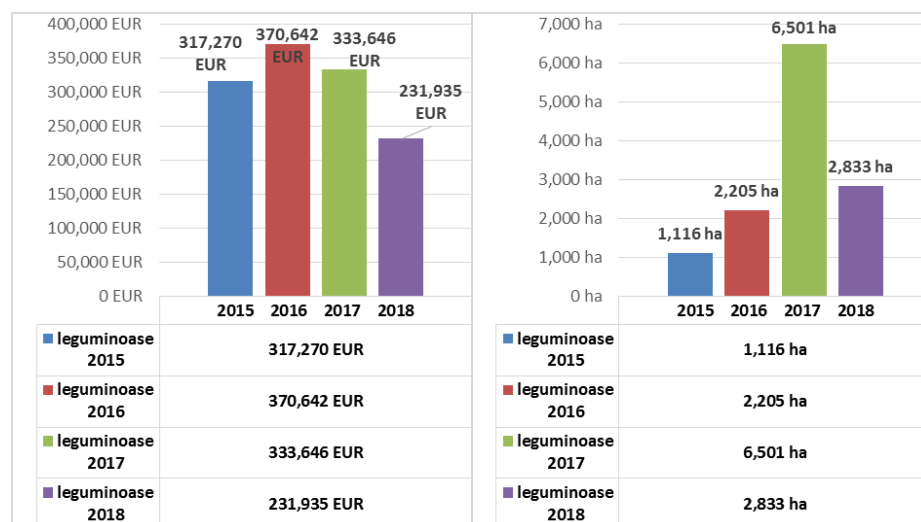

Fig. 49 - Leguminoase - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Creșterea semnificativă a suprafeței aferente sprijinului cuplat în anul 2017 la leguminoase a fost datorată cuantumului de plată/ha în anii 2015 și 2016 când nu s-a efectuat transfer de fonduri între măsuri. În anul 2018, s-a evitat supracompensarea, ceea ce a condus la creșterea ușoară a suprafețelor comparativ cu anii 2015 și 2016. În contextul acordării sprijinului cuplat la plantele leguminoase, suprafața cultivată a crescut ajungând la 6,501 ha în anul 2017, cu aproape 40% mai mult, față de anul 2016.

Creșterea suprafețelor a generat reducerea sprijinului/ha pentru sprijinul cuplat, ceea ce a condus la reducerea suprafețelor în anul 2018.

În anii 2015 și 2016 cele două măsuri, respectiv masura 3 – mazărea pentru boabe și masura 4 – fasolea pentru boabe au fost implementate separat.

În vederea simplificării procedurilor, începând cu anul 2017, ca urmare a propunerii comunicate de CE măsura 3 s-a unificat cu măsura 4 rezultând măsura 3 Leguminoase pentru boabe.

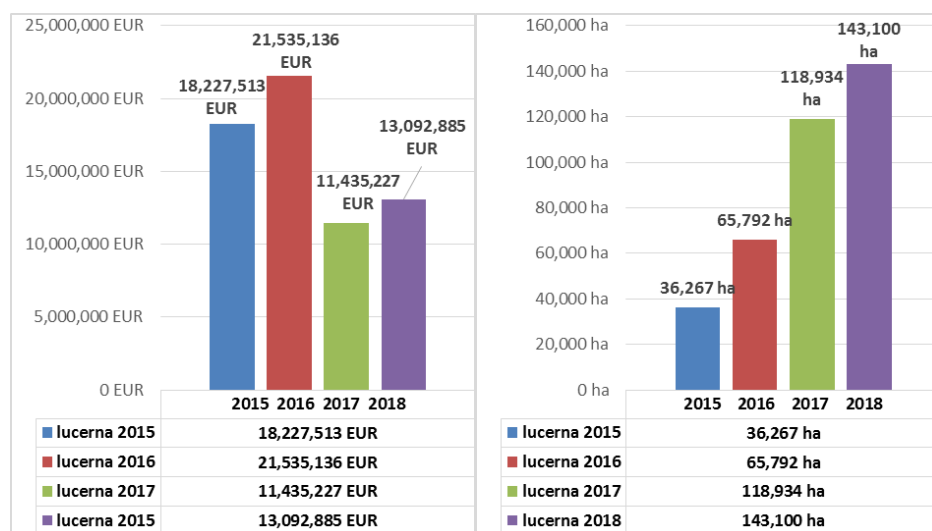

Fig. 50 - Lucernă - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Sprijinul cuplat la lucernă a prevenit riscul de abandon al acestei culturi, risc datorat faptului că înființarea și prelucrarea acestei culturi este costisitoare.

Creșterea suprafeței de lucernă a contracarat lipsa de alternative în asigurarea unor surse de proteină ieftine pentru hrana bovinelor, ovinelor/caprinelor.

Cultura de lucernă a asigurat aprovizionarea crescătorilor de animale cu produse din lucernă, bogate în proteine de calitate, pe toată perioada anului, ceea ce a stimulat înființarea unor noi suprafețe de lucernă, achiziția de echipamente, practicarea unor tehnologii adecvate care să asigure creșterea producției de lucernă și vânzarea produselor de lucernă la prețuri competitive față de alte produse proteice.

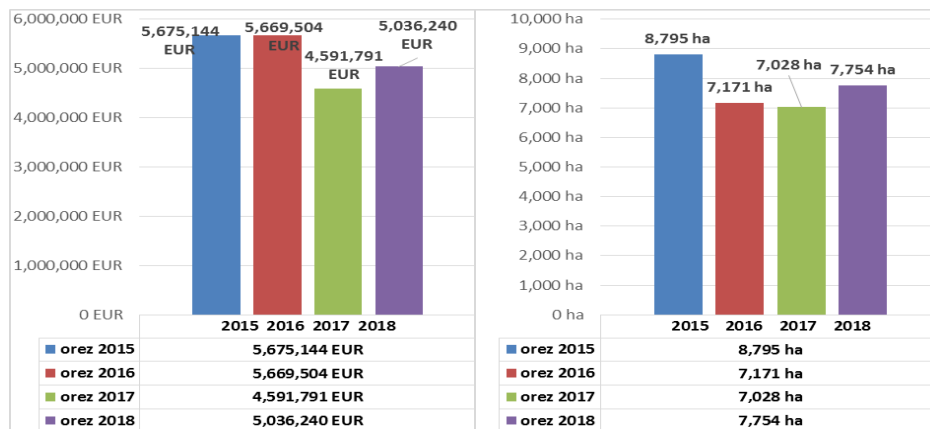

Fig. 51 - Orez - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Cultura orezului reprezintă o soluție de valorificare a terenurilor sărăturate și contribuie la creșterea biodiversității.

Costurile pentru întreținerea suprafețelor amenajate și aplicarea corespunzătoare a tehnologiilor de cultură sunt tot mai mari, cu toate acestea sprijinul financiar cuplat acordat a prevenit reducerea drastică a suprafețelor cultivate astfel încât să se asigure o producție care să acopere parte din necesarul de consum.

Suprafețele aferente sprijinului cuplat au avut un trend general descrescător, tendință care se regăsește în dinamica descrescătoare a suprafețelor cultivate. Cu toate acestea, randamentele au crescut constant, de la 4,43 t/ha în 2015 la 5,1 t/ha în 2018 {1}.

Efectele schimbărilor climatice, creșterea costurilor cu investițiile necesare, asigurarea apei de irigat pe tot parcursul perioadei de creștere și dezvoltare a plantelor și forța de muncă sezonieră fac ca această cultură să rămână destul de costisitoare și riscul abandonării acesteia să persiste în .

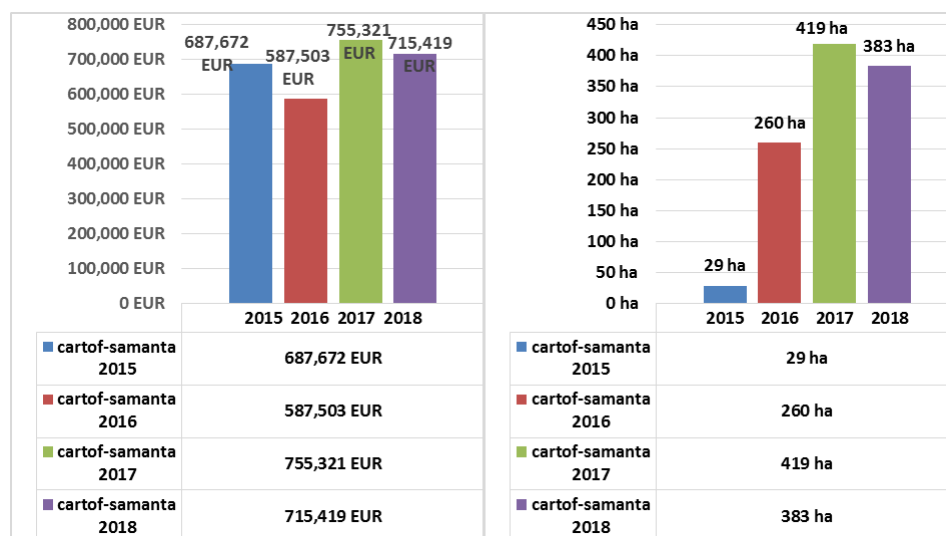

Fig. 52 - Cartof sămânță - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru cartof de sămânță au crescut în perioada 2015-2017. Aceste creșteri se datorează aplicării de către fermieri, a unor tehnologii din ce în ce mai performante, utilizării de soiuri rezistente la factorii de stres, rentabile din punct de vedere economic.

De asemenea, fermierii au fost stimulați să continue cu această cultură, chiar să crească suprafețele cultivate, datorită cererii tot mai mari de cartof pentru sămânță. Fluctuația suprafețelor destinate cartofului pentru sămânță se datorează și verigilor tehnologice pe care sămânța de cartof trebuie să le parcurgă până la certificarea finală.

Acest proces tehnologic influențează și suprafețele ce urmează a fi plantate în anul următor, fapt demonstrat prin nerealizarea suprafeței notificate în cadrul sprijinului cuplat la această cultură și necesitatea susținerii viitoare a acestui sector. Diminuarea suprafețelor aferente sprijinului cuplat la această cultură în anul 2018 este cauzată de diminuarea cu circa 20% a suprafeței totale cultivate.

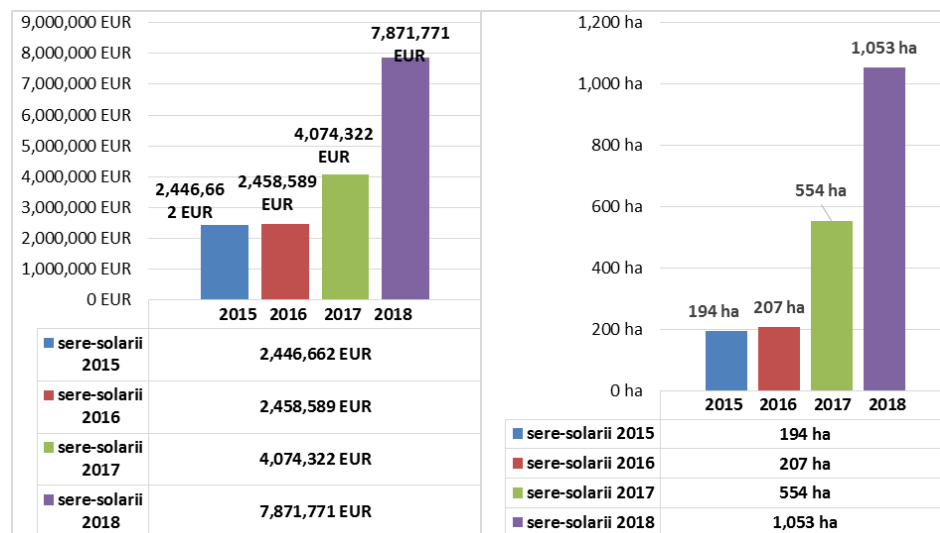

Fig. 53 - Sere și solarii - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Suprafețele aferente sprijinului cuplat pentru legume în spații protejate (castraveți pentru consum în stare proaspătă și/sau destinați industrializării, tomate, ardei, varză și vinete pentru consum în stare proaspătă) au înregistrat un trend crescător, tendință care se regăsește în dinamica crescătoare a suprafețelor cultivate. Întrucât tomatele ocupă un loc principal în ceea ce privește suprafața cultivată în sere și solarii, creșterea accentuată a suprafețelor până la cca. 1000 ha s-a datorat și programului *de minimis* „Tomate în spații protejate”.

Evoluția factorilor climatici din ultima perioadă în contextul încălzirii globale și în RO a permis extinderea suprafețelor cultivate în spații protejate și în zone în care în urmă cu 5-6 ani acest lucru nu era posibil din cauza frigului din acele vremuri.

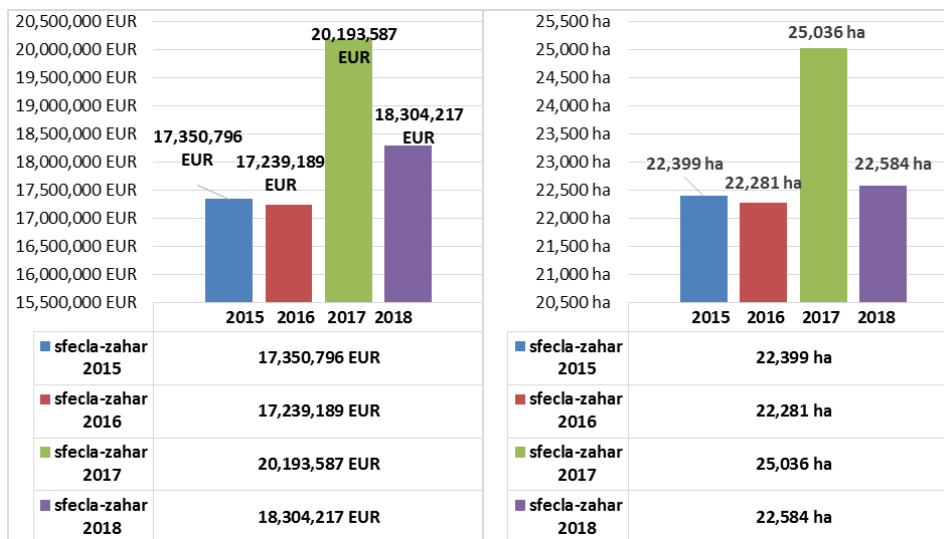

Fig. 54 - Sfecle zahar - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Referitor la evoluția neuniformă a sprijinului cuplat la sfecla de zahăr, menționăm că la sfârșitul anului 2017 o fabrică/un operator economic producător de zahăr s-a închis, în consecință, suprafața contractată cu sfeclă de zahăr s-a diminuat.

Astfel, suprafața eligibilă pentru acordarea sprijinului cuplat la sfeclă de zahăr a fost de 25.036 ha în anul 2017, iar în anul 2018 de 22.584 ha.

Suprafața solicitată pentru sprijinul cuplat la sfecla de zahăr în anul 2017 a fost mai mare cu circa 11% comparativ cu anii anteriori. Anul 2017 a fost ultimul an de alocare a cotelor de producție de zahăr.

Pentru a nu se abandona cultura de sfeclă de zahăr și pentru a se asigura un minimum necesar din consumul de zahăr^{§§} (500 mii tone), preocupările au fost orientate către sprijinirea fermierilor, prin utilizarea mecanismului de transfer între măsurile de sprijin, potrivit art. 53 lit.a din Regulamentul delegat (UE) nr. 639/2014.

După eliminarea cotelor de producție de zahăr (1 octombrie 2017), suprafața cultivată cu sfeclă de zahăr s-a redus din nou, urmare închiderii unei fabrici de zahăr. Închiderea fabricii de zahăr a generat abandonarea cultivării sfeclei de zahăr de către cultivatorii din zona de Vest.

Mai mult, prețul scăzut al zahărului după eliminarea cotelor de producție, comparativ cu prețul de referință (404 euro/to), precum și eliminarea prețului minim garantat pentru sfecla de calitate standard (26,29 euro/to), au afectat procesatorii și cultivatorii.

Menționăm că producătorii/cultivatorii de sfeclă s-au confruntat cu probleme ce au vizat condițiile climatice, în special seceta, precum și creșterea prețurilor la carburanți și inputuri.

^{§§} Necesarul de consum la nivel național este de circa 500 mii tone zahăr/an. Producția medie de zahăr în perioada 2014-2018 {1}[AI 49] a fost de 153,44 mii tone și reprezintă 30,6 % din consumul intern., trebuie să se importe, în medie, o cantitate de zahăr de circa 350 mii tone {24}

Tabel 27 - Evoluția suprafețelor cultivate cu soia și soia modificată genetic în perioada 1999-2015

An	Suprafața totală soia (mii ha),din care:	Soia modificată genetic (mii ha)	Producția totală soia (mii to), din care:	Soia modificata genetic (mii to
1999	99,8	15,5	183,4	---
2000	117	32,2	69,5	---
2001	44,8	17,3	72,7	---
2002	71,8	31,1	145,9	---
2003	128,8	39,6	224,9	77,3
2004	121,3	61,6	298,5	152,5
2005	143,1	86,1	312,8	177,5
2006	190,8	137,3	344,9	249,9
2007	133,2	0	136,1	0
2008	49,9	0	90,6	0
2009	48,8	0	84,3	0
2010	63,9	0	149,9	0
2011	72,1	0	142,6	0
2012	79,8	0	104,3	0
2013	69,0	0	151	0
2014	79,9	0	202,9	0
2015	128,2	0	262,1	0
2016	127,3	0	263,4	0
2017	165,2	0	393,5	0
2018	169,4	0	465,6	0
2019	158,2	0	416	0
2020	164,7	0	305,9	0

*2020 – date provizorii INS, MADR

În ceea ce privește cultura de soia, în anul 2006 suprafețele au atins 137,3 ha din totalul de 190,8 mii ha, fiind de altfel și ultimul an în care **soia modificată genetic** a fost permisă în România. Producția totală de soia, în acest an de referință a fost de 344,9 mii tone, din care au fost obținute 249,9 mii tone soia modificată genetic.

În anii următori, suprafețele cultivate cu soia au scăzut semnificativ. În anii 2008, 2009 soia a fost cultivată pe suprafețe mai mici de 50 mii ha și nu au depășit 80 mii ha până în anul 2015, când România a introdus sprijinul cuplat, suprafața totală cultivată ajungând la 128,2 mii ha, iar producția totală la 262,1 mii tone.

Scăderea suprafețelor cultivate cu soia convențională a fost cauzată de costurile de producție ridicate și de prețurile de comercializare fluctuante. În consecință, unele societăți comerciale și-au închis liniile tehnologice de procesare a boabelor de soia și din lipsă de materie primă nu le-au mai redeschis până în prezent. În condițiile nou create, necesarul de consum intern este acoperit din importuri, necesarul ajungând la circa 405,6 mii tone de șroturi de soia în perioada de analiză 2018/2019, în valoare de cca. 128,57 milioane euro.

Prin acordarea sprijinului cuplat la cultura soia s-a urmărit menținerea acestei culturi și stabilizarea sectorului la nivel intern. Începând cu anul 2015, ca urmare a introducerii sprijinului cuplat, suprafața și producția totală de soia au cunoscut un trend ascendent în perioada 2015-2018, atingând apogeul în anul 2018, cu o suprafață de 169,4 mii ha și o producție totală de 465,6 mii tone boabe soia (la care, dacă aplicăm un echivalent de transformare de 62,5% rezultă teoretic doar 291 mii tone turte șrot de soia, o cantitate insuficientă pentru consumul intern din zootehnie care este de cca. 406 mii tone turte șrot), totuși doar 50% din producția de boabe se procesează în România.

În ansamblu, datorită sprijinului cuplat, cultura de soia a devenit rentabilă și atractivă pentru fermieri. Cu toate acestea, irigațiile reprezintă un factor limitativ al extinderii suprafețelor, deoarece soia este o cultură care fără irigații și fără combaterea corespunzătoare a bolilor și dăunătorilor, nu se poate dezvolta optim.

Chiar și așa, în perioada 2018/2019, nivelul producției totale se situează sub necesarul de consum al României unde, doar necesarul de consum în zootehnie este de 659,1 mii tone boabe soia, respectiv, 405,6 mii tone echivalent în turte șrot soia (cf.analiza tabelelor 14.1 și 14.2). La această situație contribuie și lipsa capacității de procesare. În acest context, considerăm că sunt necesare măsuri suplimentare pentru consolidarea sectorului la nivel național din punct de vedere al producției vegetale, dar și al industrializării producției primare.

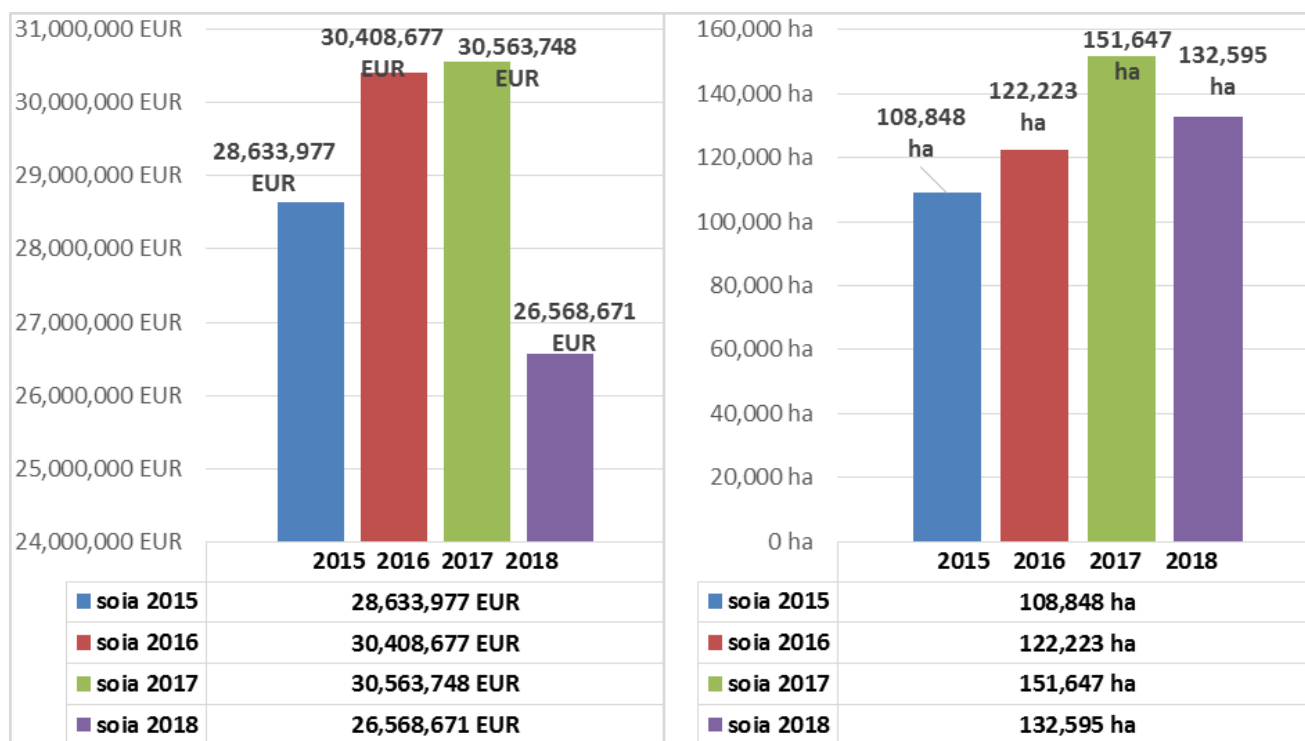

Fig. 55 - Soia - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

Suprafețele aferente **sprijinului cuplat la tomate** pentru procesare au înregistrat o creștere mai ales în anii 2017 și 2018, întrucât producătorii autohtoni de bulion au manifestat un interes sporit pentru achiziționarea de materie primă din România. Cu toate că suprafețele au crescut, nu se poate asigura o producție care să acopere parte din necesarul de consum; în continuare unitățile de procesare nu produc la capacitățile maxime.

În ultimii ani cultura de tomate cultivate în câmp cu destinație pentru industrializare a fost afectată de efectele schimbărilor climatice.

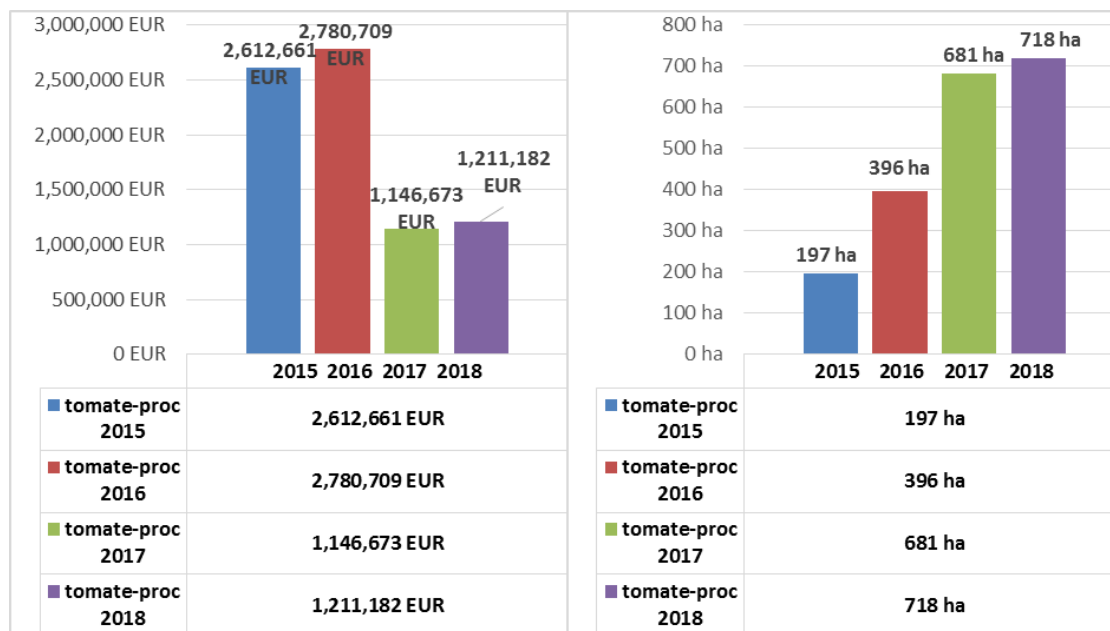

Fig. 56 - Tomate procesare - evoluția plăților și suprafețelor aferente sprijinului cuplat (Sursa: APIA)

În sectorul zootehnic constatăm un **trend ascendent al plăților pentru toate formele de sprijin cuplat**. De asemenea, din datele APIA, se observă o creștere cu peste 50% a numărului de capete solicitate la plată la taurinele de carne, o creștere semnificativă a cantității de lapte livrat, dar mai ales o dublare a numărului de caprine de la 104.000 la 213.000 de capete și o creștere cu peste 1.000.000 de capete la ovine. **{A50}**

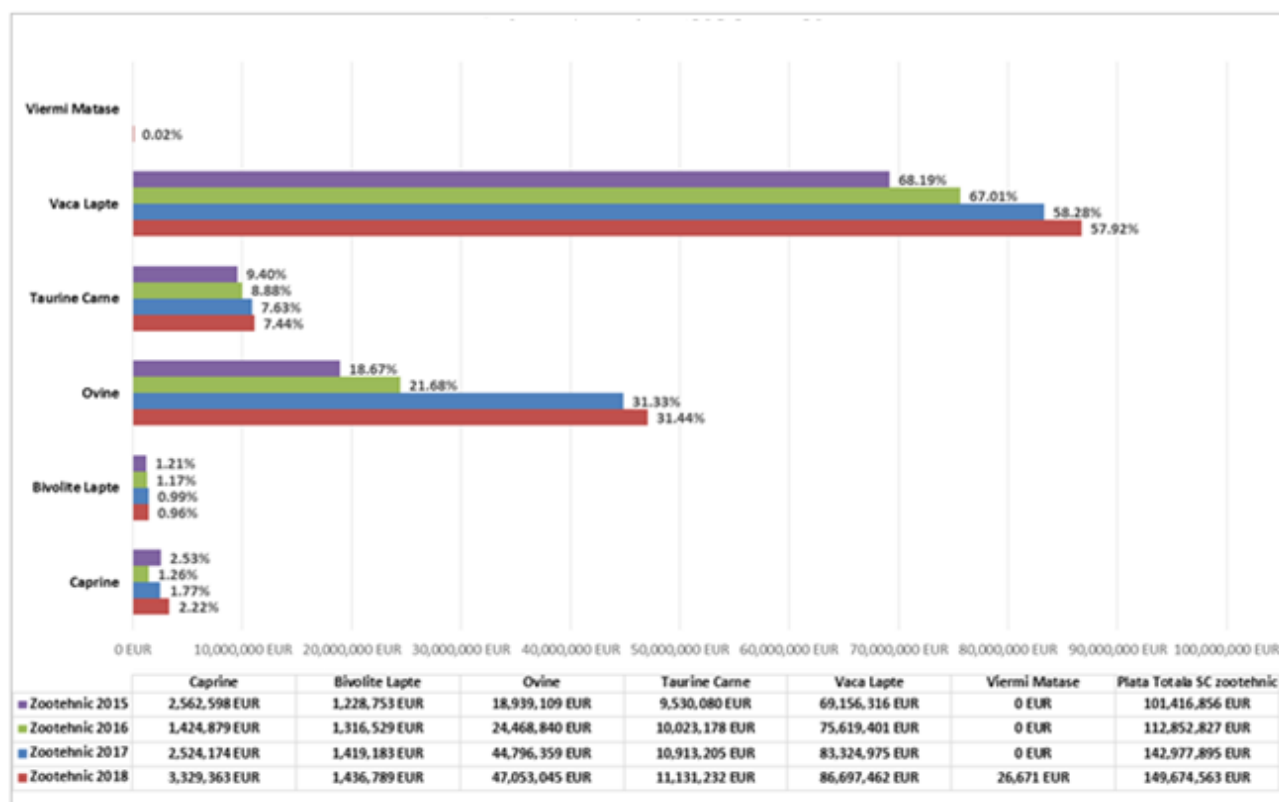

Fig. 57 - Plăți sprijin cuplat sector zootehnic 2015-2018, pe specii (% din total sprijin cuplat pe zootehnie) (Sursa: APIA)

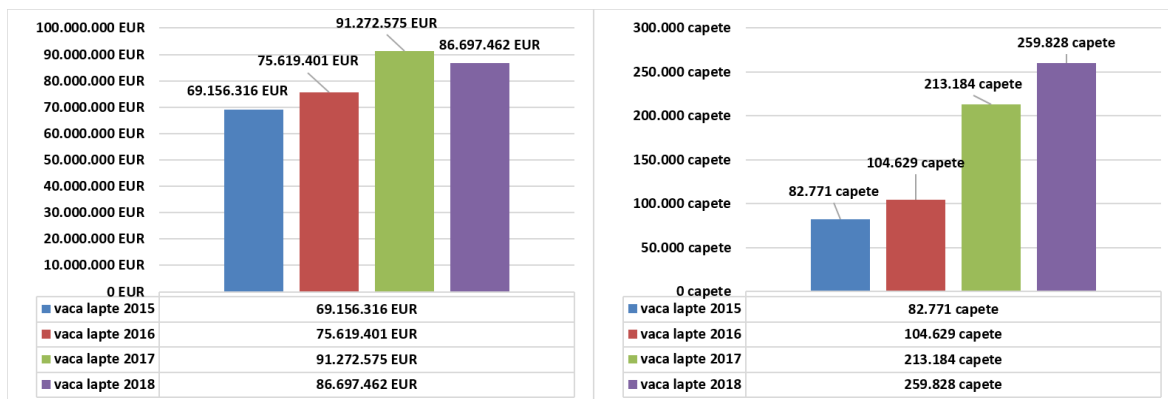

Fig. 58 - Vaca de lapte - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018 (Sursa: APIA)

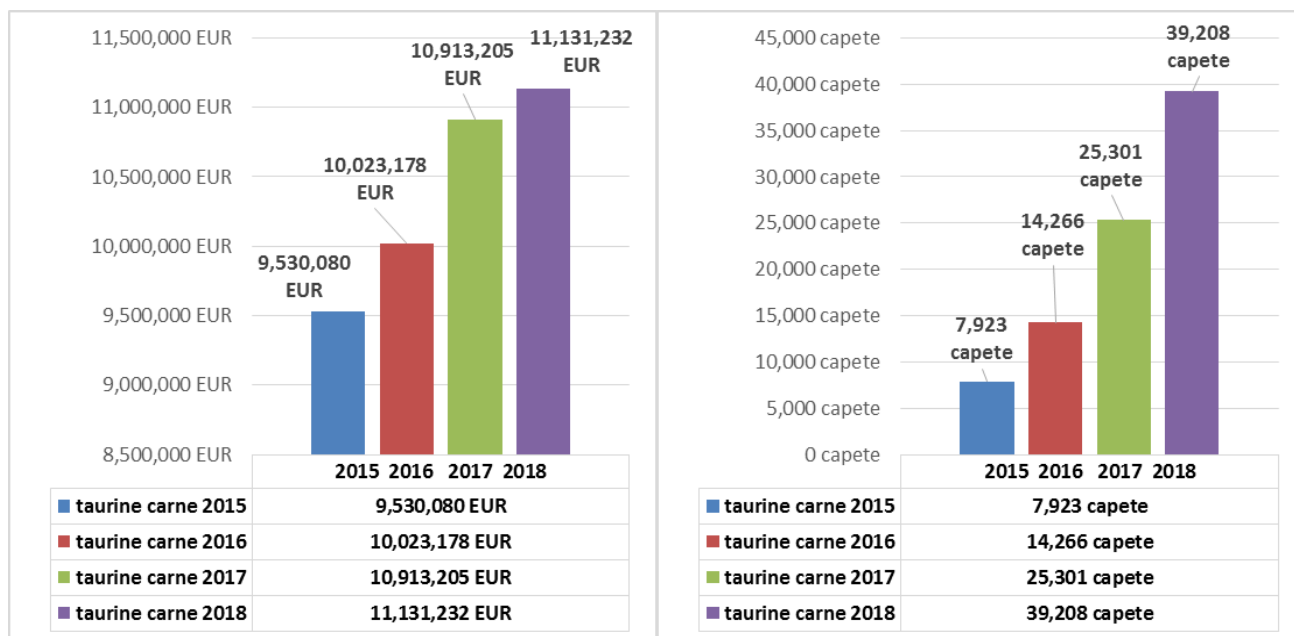

Fig. 59 - Taurine carne - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018 (sursa: APIA)

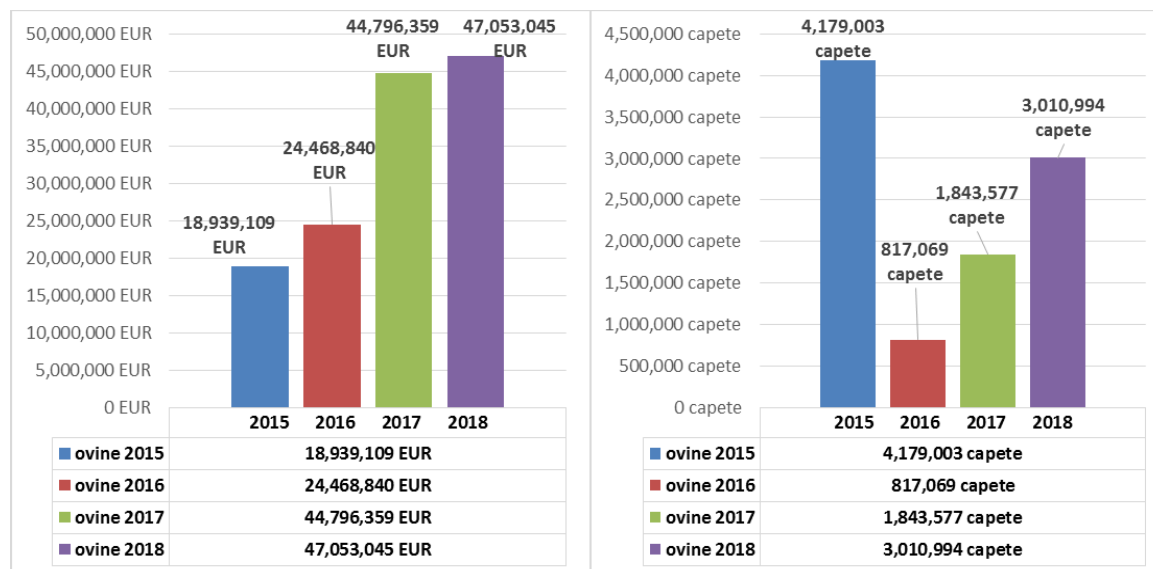

Fig. 60 - Ovine - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018 (Sursa APIA)

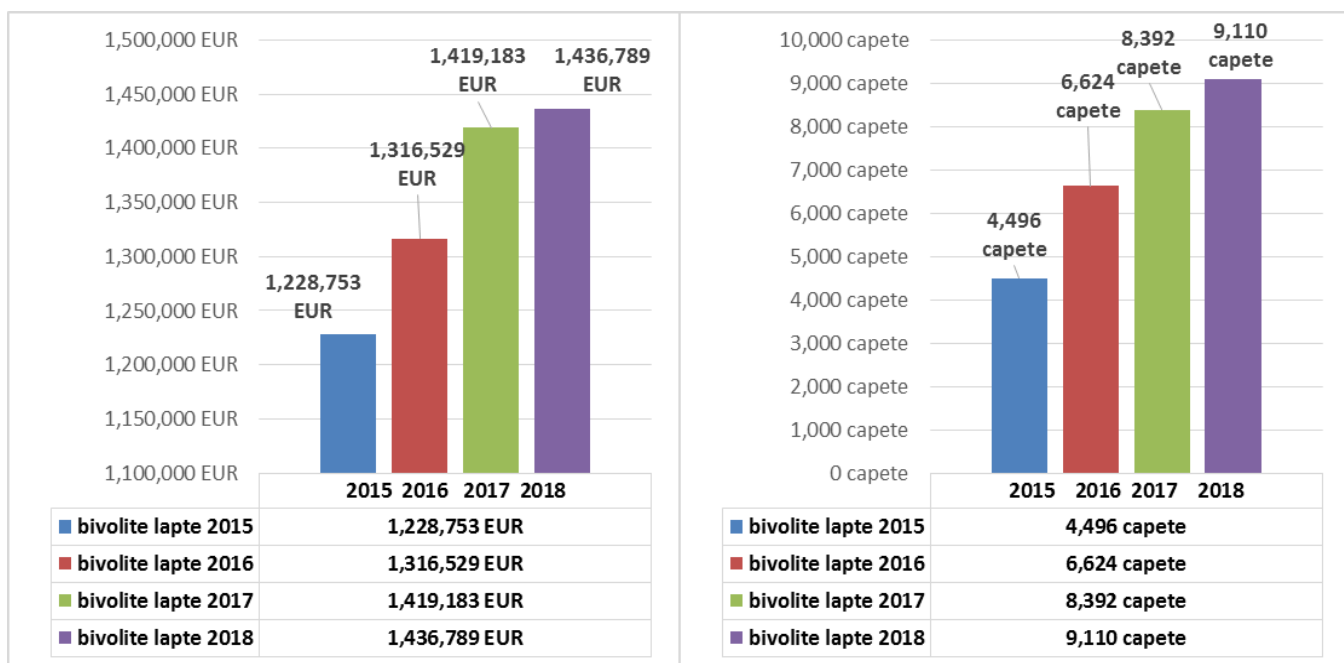

Fig. 61 - Bivolite lapte - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018 (Sursa: APIA)

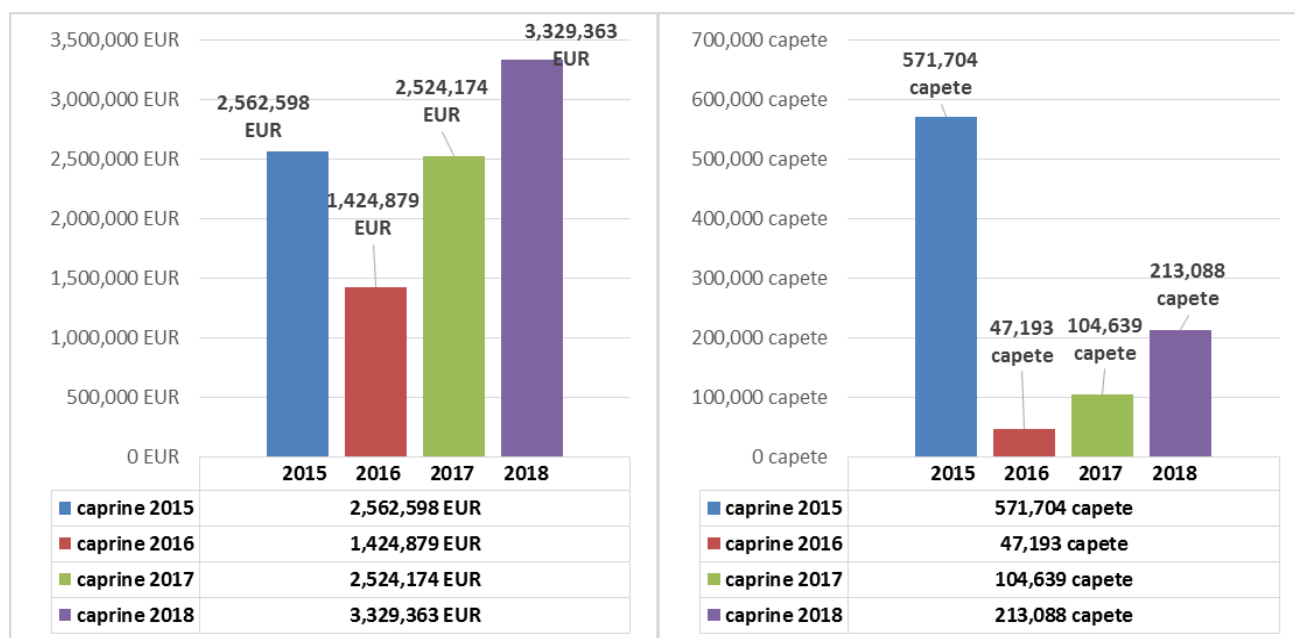

Fig. 62 - Caprine - Plăți sprijin cuplat și capete, 2015-2018 (Sursa: APIA)

Sprijinul național dedicat sectorului zootehnic

Valoarea sprijinului financiar acordat prin Programul de susținere a crescătorilor de porci din rasele Bazna și/sau Mangalița în vederea producerii cărnii de porc a fost aprobat prin H.G. nr. 9/2018, cu modificările și completările ulterioare.

În anul 2018, valoarea sprijinului acordat a fost de 513.500 lei, echivalentul a 2054 de capete porci eligibili din rasele Bazna și Mangalița pentru un număr de 264 crescători. În anul 2019, valoarea sprijinului acordat a fost

de 513.500 echivalentul a 1400 capete purcei eligibili din rasele Bazna și Mangalița pentru un număr de 156 de crescători.

Însă, începând cu anul 2019, **interesul crescătorilor de suine pentru acest program a scăzut** din cauza restricțiilor sanitare veterinare privind mișcarea animalelor ca urmare a evoluției virusului Pestei Porcine Africane pe teritoriul României, cât și a evoluției prețului purceilor, valoarea de livrare de 250 lei/cap fiind considerată de către furnizorii de purcei, o valoare mică, în raport cu piața liberă.

Valoarea sprijinului financiar acordat prin Programul de susținere a crescătorilor de ovine pentru comercializarea lânii, conform HG nr. 500/2017, a fost de 14.555 lei pentru un număr de 8.134 fermieri și o cantitate de lână eligibilă de 14,555 kg, iar în anul 2019 valoarea sprijinului a fost de 26.501 lei pentru un număr de 7552 fermieri și o cantitate eligibilă de 13,250 kg.

Analiza sectorului zootehnic (suine) în contextul evoluției „Pestei Porcine Africane” (PPA).

Apariția și extinderea focarelor de PPA au avut impact negativ asupra sectorului de creștere a suinelor din cauza impunerii restricțiilor de mișcare a animalelor, fapt care a generat blocaje și dificultăți în livrarea animalelor către abatoare.

Un alt aspect a fost apariția sentimentului de nesiguranță în rândul fermierilor, concretizat prin reducerea ritmului de populare și repopulare din cauza riscului de apariție a unor noi focare de PPA în proximitatea fermelor, fapt care ar duce la aplicarea imediată a restricțiilor de mișcare a animalelor.

Din cauza restricțiilor care decurg din Decizia nr.709/2014 privind regionalizarea aplicată României, au fost interzise livrările de animale vii în afara țării, fapt ce a determinat pierderea piețelor externe și scăderea prețului la care a fost valorificată producția.

Crescătorii de suine din România sunt mai afectați de fluctuațiile prețului cărnii de porc de pe piața europeană, întrucât în perioadele cu prețuri ridicate, din cauza interdicției de livrare în afara țării, nu au avut acces la piețele externe, fiind în schimb nevoiți să facă față concurenței acerbe a producătorilor din țări UE în perioadele cu prețuri scăzute, situație ce a dus la decapitalizarea producătorilor români.

Pentru prevenirea răspândirii PPA, din luna august 2017, până la data de 12 iulie 2021 au fost ucise 844.090 capete porcine, dintre care cca. 47.000 scroafe, acțiune care a avut efect puternic asupra segmentului de reproducție din sectorul creșterii suinelor și a condus la creșterea prețului purceilor pentru îngrășat, afectând major profitabilitatea fermelor. S-a constatat o descreștere constantă în ultimii 6 ani, în anul 2018 față de 2013 înregistrându-se o contracție de 20%.

Tabel 28 – Evoluția efectivelor de reproducție porcine 2013-2018

Anul	2013	2014	2015	2016	2017	2018
scroafe matcă (mii capete)	384	378	375	361	349.9	308.8

(Sursa: ANSVSA)

Aceasta arată o scădere cu cca. 20% a efectivului de scroafe din 2013 până în 2018, în timp ce consumul de carne de porc pe cap de locuitor a înregistrat o creștere de 34,5% în același interval, accentuând astfel deficitul de purcei necesari îngrășării.

Aplicarea recomandărilor CE de diminuare a ponderii creșterii suinelor în gospodăriile populației din cauza riscului de apariție și răspândire a PPA, va duce la o scădere a efectivelor, scădere care va trebui compensată de o creștere a numărului de animale din exploatațile comerciale.

Un alt aspect cu impact negativ este creșterea costurilor de producție ca urmare a cheltuielilor generate de implementarea măsurilor impuse prin Programul Național de supraveghere, prevenire și control al pestei porcine africane în vigoare din 9 noiembrie 2016, măsuri ce au vizat restricții privind utilizarea unor materii prime folosite pentru producerea furajelor, suplimentarea măsurilor privind biosecuritatea în ferme, noi cerințe administrative și de înregistrare a activității fermelor, restricții de acces.

De asemenea, crescătorii de porci din România au suferit pierderi financiare majore în urma aplicării restricțiilor de circulație a animalelor impuse prin Directiva 2002/60/CE a Consiliului din 27 iunie 2002 de stabilire a dispozițiilor specifice de combatere a pestei porcine africane și de modificare a Directivei 92/119/CEE în ceea ce privește boala Teschen și pesta porcină africană. Astfel, în urma aplicării acestor restricții, un număr mare de ferme nu a putut livra animalele la greutatea optimă, fiind obligate fie să eutanaseze animalele, fie să le crească până la greutăți foarte mari și să le comercializeze la prețuri mult sub pragul de rentabilitate, fapt ce a generat pierderi importante.

Trebuie menționat că pentru aceste pierderi legislația UE nu a permis compensarea nici din fonduri europene, nici de la bugetul național și această situație a determinat fie abandonarea activității de creștere a porcilor de către unii crescători, fie reducerea producției, fapt evidențiat și de evoluția efectivelor de porci din România.

Trebuie menționat și impactul social pe care îl presupune reducerea numărului de animale din gospodăriile populației, știut fiind că aceasta este o activitate tradițională și o sursă suplimentară de venit pentru populația din mediu rural, populație a căror venituri sunt sub media națională.

Pomicultură

În 2018, plantațiile pomicole acopereau 168,5 mii ha (de la 158,6 mii ha în 2013). Majoritatea sunt plantații îmbătrânite (63%), cu potențial redus, în declin (53% din total) sau abandonate.

Suprafața cu plantații pe rod este de 67 mii ha (40% din total) și doar 11,72 mii ha sunt plantații tinere (7% din total suprafață). Mai mult de jumătate (58%) sunt exploatate în sistem extensiv (clasic), 39% în sistem intensiv și doar 3% în sistem super-intensiv {24} [AI 4].

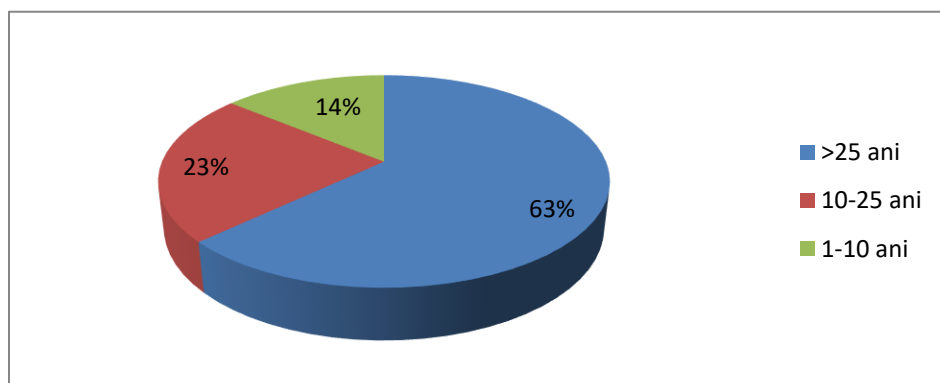

Fig. 63 - Distribuția plantațiilor pomicele în funcție de vârstă (Sursa: MADR)

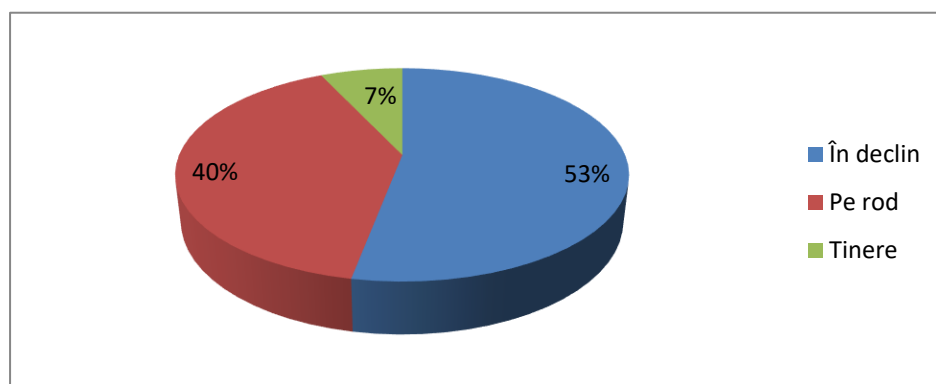

Fig. 64 - Distribuția plantațiilor pomicele în funcție și categorie de viabilitate / potențialul de producție (plantații în declin, pe rod, tinere)

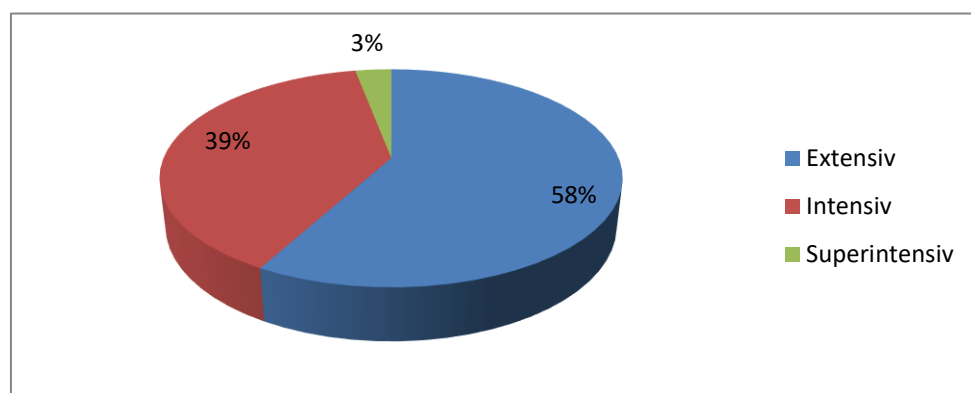

Fig. 65 - Distribuția plantațiilor pomicele în funcție de sistemul de cultură (Sursa: MADR)

Totodată, **producția de fructe a înregistrat scăderi semnificative în perioada 2014-2017**, astfel că producția totală de fructe în anul 2017 a fost de 1,058 mil. tone, cu 18% mai mică decât în anul 2014 când producția totală de fructe a fost de 1,3 milioane tone [49][AI 45]. În anul 2018 producția totală a fost de 1,81 mil. tone.

În prezent, din totalul suprafeței pomicele, **prunul** deține circa 47%, fiind urmat de **măr**, cu circa 40%. Alte specii pomicele cultivate sunt: cireșul și vișinul, caisul, piersicul, nucul, arbustii fructiferi. [49][AI 46]

Suprafața cultivată cu **măr** a scăzut de la 56,1 mii ha în anul 2014 la 53,9 mii ha în anul 2018 {49}[AI 46]. **Producția** totală de **mere** a avut un trend decrescător în perioada 2014-2017. În anii 2016, 2017 se remarcă o scădere a producției cu 11,5% față de anul 2014. În anul 2018 producția a crescut, ajungând la 643,9 mii tone. {49}[AI 45]. **Producția medie** în perioada 2014-2017 a variat între 4,1 t/ha (în anul 2017) și 7,9 tone la ha (în anul 2018) {49}[AI 45].

Suprafața cultivată cu **prun** a scăzut de la 66,5 mii ha în anul 2014 la 65,9 mii ha în anul 2018 {49}[AI 46]. **Producția totală** de prune a avut în general un trend crescător în perioada 2014-2016. În anul 2017 s-a înregistrat o scădere, producția fiind de 444,9 mii tone {49}[AI 45]. În anul 2018 se constată o creștere a producției, ajungând la 842,1 mii tone. {49}.

Suprafața cultivată cu **cireș și vișin** a scăzut de la 6,4 mii ha în anul 2014 la 6 mii ha în anul 2017 {49}[AI 46]. În anul 2018 suprafața a crescut ajungând la 7,1 mii ha. **Producția totală** de cireșe și vișine a scăzut în perioada 2015-2017. În anul 2018, producția a crescut și a fost de 90,8 mii tone {49}[AI 45]. **Producția medie** în perioada 2014-2018 a variat între 4,15 t/ha (în anul 2017) și 4,68 tone la ha (în anul 2014) {49}[AI 45].

Suprafața cultivată cu **cais și zărzăr** a scăzut de la 2,9 mii ha în anul 2014 la 1,9 mii ha în anul 2018. **Producția totală** de cais și zărzăr a scăzut în perioada 2015-2018. Un an de excepție a fost anul 2014 cu o producție totală de 43,6 mii tone. **Producția medie** în perioada 2014-2017 a fost de 13,56 tone/ha {49}[AI 45]. Producția de fructe în România a fost influențată și de factorii climatici, deoarece în perioada înfloriturii temperaturile scăzute respectiv înghețul târziu de primăvară, ploile, au afectat recolta de fructe.

Sub-programul tematic pomicol

În perioada 2014-2020, a fost implementat primul subprogram tematic în domeniul pomiculturii ce a contribuit la îmbunătățirea situației sectorului pomicol în mod deosebit prin înlocuirea livezilor îmbătrânite, a soiurilor neadaptate la condițiile de mediu și la cerințele pieței, precum și a echipamentelor și instalațiilor uzate atât din punct de vedere fizic cât și moral.

În cadrul **submăsurii 4.1a – Investiții în exploatații pomicole** au fost finanțate 450 proiecte, cu o valoare eligibilă de 283,21 mil. euro, din care 231,72 mil. euro valoare publică. În cadrul aceleiași submăsuri, în teritoriul ITI DD au fost contractate 6 proiecte, cu o valoare totală de 3,522 mil. euro. S-a observat un interes crescut al beneficiarilor pentru cultivarea plantațiilor de nuci și alun, clima continental excesivă, cu umiditate atmosferică ridicată în zona Deltei, cu veri călduroase și secetoase reprezentând un cadru favorabil pentru aceste plantații. După tipul producției au fost sprijinite plantații pomicole convenționale 42% (188 proiecte) și plantații pomicole ecologice 58% (262 proiecte). {49}[AI 4]

După categoria investiției, proiectele care propuneau achiziția de utilaje și echipamente reprezintă 22% din numărul total de proiecte (98 proiecte), iar cele cu construcții montaj 78% (352 proiecte).

De asemenea, înființarea plantațiilor pomicole și modernizarea parcului de mașini și utilaje agricole reprezintă 77% din totalul proiectelor finanțate (346 proiecte), reconversia plantațiilor pomicole și modernizarea parcului de mașini și utilaje agricole reprezintă 19% (84 de proiecte), iar investițiile în dezvoltarea plantațiilor pomicole existente reprezintă 4% (20 proiecte).

După dimensiunea economică a exploatațiilor sprijinite, 20% din numărul total de proiecte finanțate aparțin exploatațiilor cuprinse în intervalul 4.000 – 11.999 SO (90 proiecte), 76% aparțin exploatațiilor cuprinse în intervalul 12.000–250.000 SO (340 proiecte) și 4% exploatațiilor >250.000 SO (20 proiecte).

În ceea ce privește suprafața nou înființată cu plantații pomicole, aceasta este de 3.687,31 ha, iar suprafața în reconversie este de 1.299,27ha. {27}

De asemenea, în cadrul submăsurii 4.2a „Investiții în procesarea/marketingul produselor din sectorul pomicol au fost finanțate 14 proiecte, cu o valoare eligibilă de 14,84 mil. euro, din care 6,95 mil. euro valoare publică contractată, rata medie a sprijinului fiind de 48.7%.

Întreprinderile finanțate vizează în principal segmentul întreprinderilor micro/mici, fiind finanțate 11 întreprinderi micro/mici cu proiecte în valoare publică de 4,71 mil. euro și 3 întreprinderi mijlocii în valoare publică de 2,23 mil.

După tipul investiției, 78,6% sunt investiții noi, iar 21,4% sunt extinderi/modernizări.

Investițiile sprijinite vizează crearea a 147 locuri de muncă noi, precum și menținerea altor 348 locuri de muncă existente.{27}

Viticultură - Programul Național de Sprijin în sectorul vitivinicol (PNS)

La nivelul anului 2018 **suprafața** recoltată cu viță-de vie a fost de **172,8 mii ha** {1}[AI 51], iar **producția de struguri** a fost de **1140,57 mii tone**, din care struguri pentru vin 1069,17 mii tone {1}[AI 52]. Producția medie în perioada 2015-2018 a fost de 5,34 tone/ha, față de 8,1 tone/la nivelul UE 28. {1} }[AI 102]

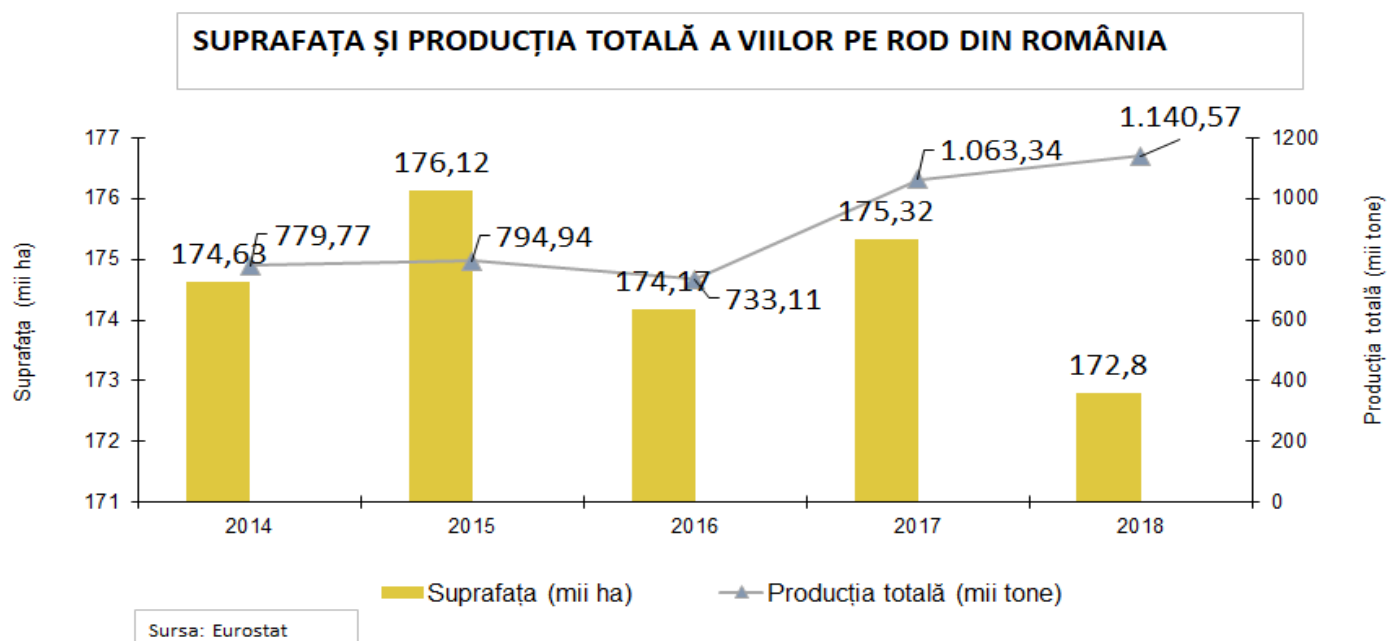
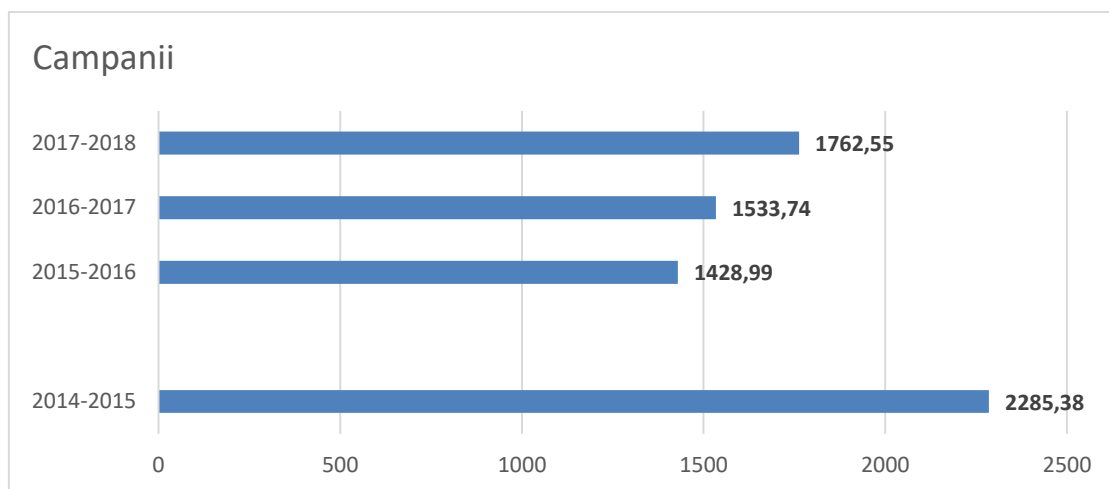

Fig. 66 – Suprafața și producția totală a viilor pe rod din România (Sursa: Eurostat)

Suprafața de viță de vie cultivată cu vii altoite înregistrează anual un trend ascendent, cu o creștere de 2,4% în 2018 față de 2014, în urma implementării măsurilor de sprijin notificate prin Programele Naționale de Sprijin în sectorul vitivinicol, în principal a măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole {49}[AI 51].

În campaniile viticole derulate în perioada 2014-2018 (4 campanii viticole) suprafețele de viță de vie pentru vin supuse măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole au depășit 7 mii de ha {51}[AI 90], reprezentând aproximativ 4% din totalul suprafețelor plantate cu struguri de vin din România.

Fig. 67 – Suprafețele de viță de vie pentru vin (ha) supuse măsurii de Reconversie și restructurare PNS (Sursa: APIA)

Ratele de absorbție a fondurilor alocate pentru fiecare măsură din Programul Național de Sprijin în sectorul vitivinicol (PNS) din perioada 2014-2019 înregistrează fluctuații, care analizate la nivelul fiecărei măsuri în parte, arată posibilitățile limitate ale producătorilor mici și mijlocii de a accesa aceste măsuri, dar și nevoia de stimulare continuă a interesului viticultorilor. Este esențială o sprijinire susținută a acestui sector, orientarea către piață a producătorilor mici și mijlocii, pentru a deveni competitivi și adaptați la cerințele pieței.

În ceea ce privește marii producători din sectorul vitivinicol, este necesară menținerea interesului acestora de a se dezvolta în raport cu cerințele pieței oferind produse îmbunătățite calitativ, dar și cu o vizibilitate sporită pe piața internă și externă. Eficientizarea procesului de producție și adaptarea continuă la cerințele pieței implică investiții în active fizice și o aliniere tehnologică la standardele competitorilor internaționali.

Rata absorbției din ultima campanie viticolă (2018/2019) este cea mai ridicată pentru măsura de asigurare a recoltelor de struguri (81%), urmată de măsura de investiții (67%).

În cazul primei măsuri se observă în general un trend crescător, în special ținând cont de majorarea substanțială a plafonului alocat pentru această campanie viticolă (500.000 euro față de 350.000 euro în campaniile anterioare). Aceste date reflectă interesul în creștere al viticultorilor pentru asigurarea culturilor, precum și importanța acestei măsuri având în vedere și efectele schimbărilor climatice asupra culturilor de viță de vie.

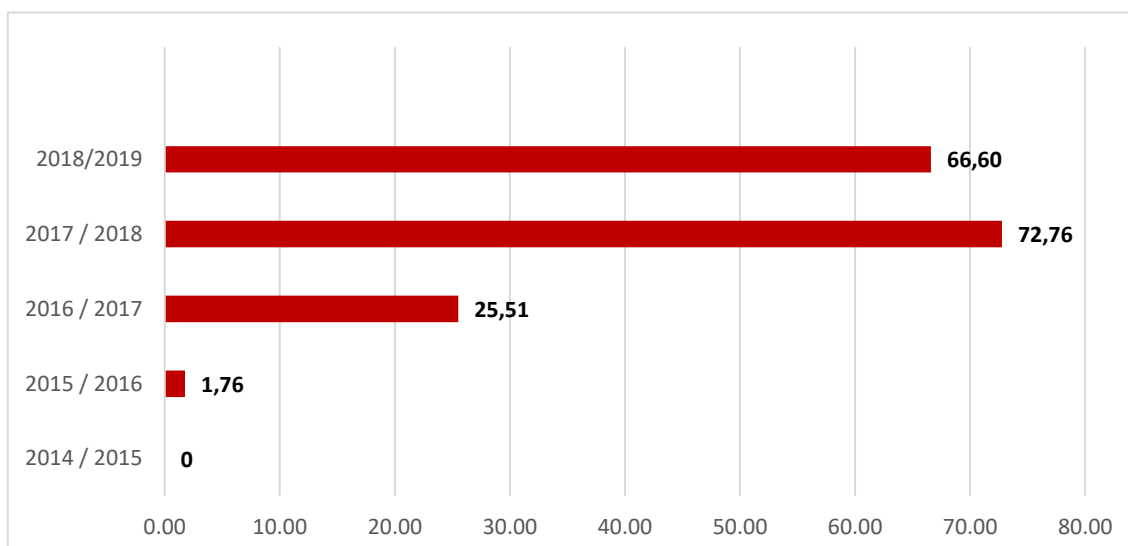

Fig. 68 – Rata absorbției (%) măsura de asigurare/campanie (Sursa: APIA)

În ceea ce privește rata de absorbție pentru măsura de investiții, în campania viticolă 2018/2019 a fost dublat plafonul alocat (10 mil. euro față de 4,5 mil. Euro) și încă se regăsește ca grad de interes între primele 2 măsuri din cadrul PNS, drept pentru care este foarte importantă asigurarea continuității sprijinului în sectorul investițional, o promovare activă a acestui tip de sprijin și menținerea interesului viticultorilor pentru a se dezvolta și a investi în exploatarea viticole. {51}[AI 91]

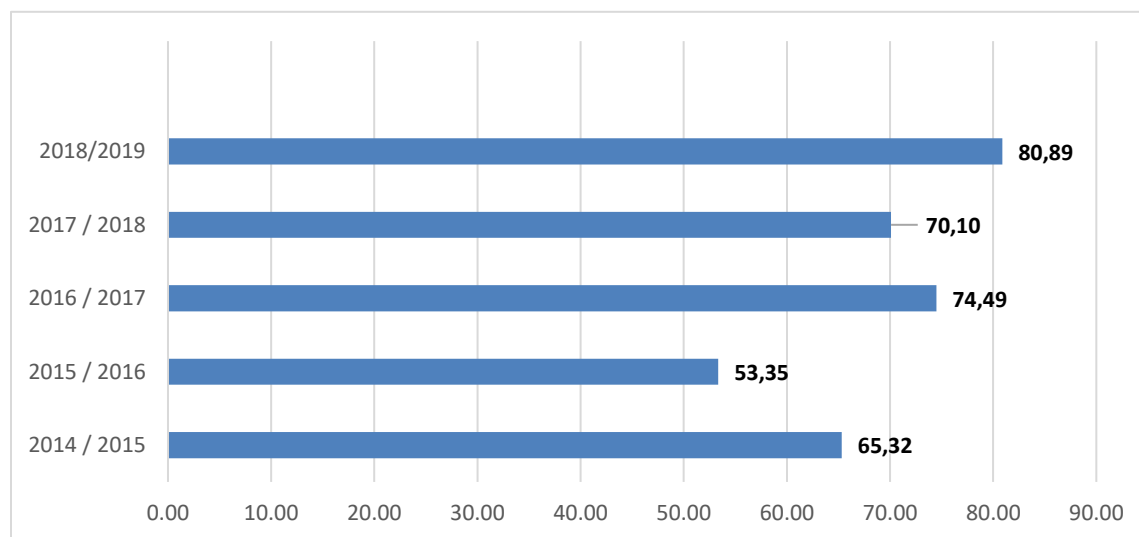

Fig. 69 – Rata absorbției (%) măsura de investiții/campanie (Sursa: APIA)

Interesul viticultorilor privind accesarea măsurii de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole este în creștere analizând rata absorbției din ultimele 4 campanii viticole, după o scădere de aproape 20 de p.p. între campaniile anilor 2014-2015 (50%) și 2015-2016 (31%), însă este necesară o concentrare sporită asupra acestui tip de măsură ținând cont de faptul că viticultorii mici și mijlocii nu au puterea financiară de a compensa în totalitate pierderile suferite în cazul suprafețelor care nu pot produce struguri timp de 3 ani (intrarea pe rod a viței de vie după plantare).

Promovarea vinurilor are cea mai mică rată de absorbție dintre măsurile accesate prin PNS în ultimele 5 campanii viticole, înregistrând o prăbușire considerabilă în campania 2016/2017 (1,52%) față de campania

2015/2016 (12%) ținând cont și de dublarea plafonului alocat (de la 4 mil. euro la 9,5 mil. euro), însă în ciuda revenirii la plafonul de 4 mil. euro în ultima campanie viticolă analizată, rata de absorbție rămâne foarte scăzută (6%), iar măsura de distilare a sub-produselor, în ciuda alocării de 1 mil. de euro în ultima campanie viticolă, nu a fost încă accesată. Deși **distilarea voluntară a subproduselor vinicole** este o măsură importantă de eliminare totală sau parțială a subproduselor vinicole, producătorii eliminând astfel o parte sau toată cantitatea de subproduse sau de subproduse ale altor operațiuni de prelucrare a strugurilor prin livrarea acestora în vederea distilării. {51}[AI 91]

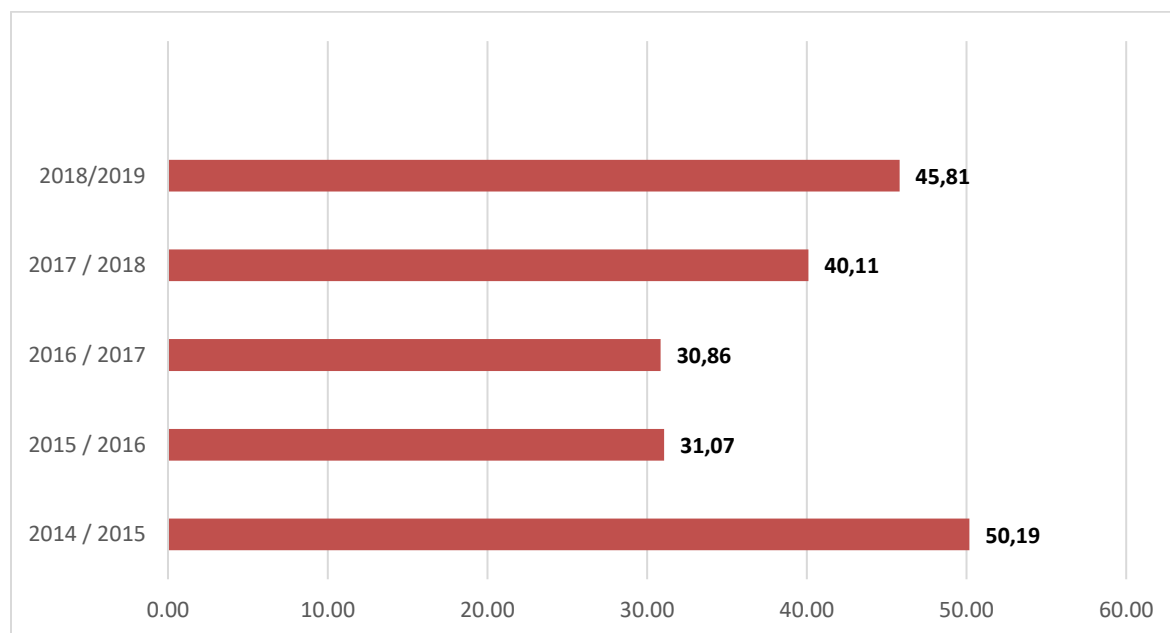

Fig. 70 – Rata absorbției (%) Măsura de reconversie și restructurare (Sursa: APIA)

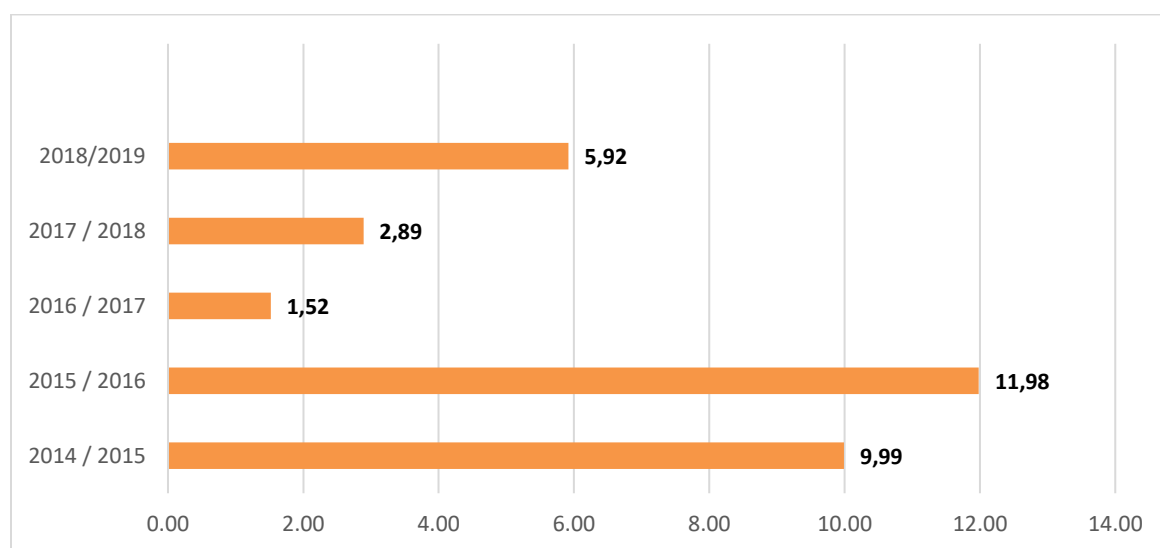

Fig. 71 – Rata absorbției (%) Măsura de promovare (Sursa: APIA)

Prin **măsura de promovare a vinurilor** se urmărește îmbunătățirea competitivității vinurilor cu Denumire de Origine Controlată (DOC), Indicație Geografică (IG) sau pentru care se indică soiul viței de vie, produse în România, respectiv crearea de noi oportunități privind exportul sau posibilitatea extinderii de noi piețe de desfacere în țările terțe vizate. Având în vedere interesul manifestat de producătorii români de vinuri, este necesară asigurarea continuității acestei măsuri benefice pentru piața vinului și stimularea continuă a absorbției prin această măsură.

În ceea ce privește **producția de vin**, aceasta fluctuează în funcție de condițiile climatice ale anilor respectivi sau de categoria de calitate a vinului. România se situează în ultimii ani în marja de producție de 4.000-4.500 mii hl, cu vârfuri de producție de peste 5.000 mii hl.

Astfel, producția de vin înregistrează un trend ușor crescător (de la 5113,2 mii hl în anul 2014 la 4308,4 mii hl în anul 2018) ca urmare a intrării pe rod a viilor care au beneficiat de măsura de restructurare/reconversie plantațiilor viticole {42}[AI 53].

Măsura de restructurare/reconversie a plantațiilor viticole a beneficiat de cea mai mare alocare în PNS, având în vedere evoluția sectorului vitivinicol în raport cu producția vinurilor cu DOC și IG.

În perioada 2014-2020 au beneficiat de sprijin un număr de cca. 6.580 viticultori, fiind supuse măsurii de restructurare/reconversie cca. 17.700 ha de viță de vie.

În cadrul măsurii de asigurare a plantațiilor viticole, în perioada 2014-2020 au beneficiat de sprijin cca. 900 de producători, măsura aplicându-se pe o suprafață de cca. 71.243 ha. Măsura are un impact pozitiv contribuind la protejarea veniturilor producătorilor din România și încurajarea acestora pentru a-și asigura recoltele de struguri pentru vin.

În ultimele campanii viticole, măsura de investiții a generat o reacție pozitivă în rândul producătorilor vitivinicoli, precum și perfecționarea tehnologiilor de vinificație prin care se obțin vinuri superioare calitativ.

În perioada 2015-2020 au fost finanțate 67 de programe de investiții în valoare de peste 15 milioane euro.

În perioada 2014-2021 s-au derulat 10 programe de promovare a vinurilor în țări terțe, iar în statele membre ale UE două programe de informare.

Valoarea exporturilor realizate este de 3.243.962 euro, urmare a derulării programelor de promovare în următoarele țări: Japonia, China, Rusia, Vietnam, Canada și SUA.

De asemenea, în perioada 2019-2023, în cadrul celor doi ani financiari 2019 și 2020, s-au derulat 5 programe de promovare a vinurilor în țări terțe, iar în statele membre UE două programe de informare.

Valoarea exporturilor realizate de beneficiarii programelor de promovare a vinurilor în țările terțe: Japonia, SUA, Canada și Republica Coreea, este de 461.370 euro, în cei doi ani financiari 2019 și 2020.

Sectorul Apicol – Programul Național Apicol

Apicultura este foarte importantă pentru România și are potențialul de a contribui semnificativ la dezvoltarea economică a zonelor rurale, atât din punctul de vedere al producției și comercializării de miere și a altor produse apicole (reprezentând o sursă suplimentară de venit pentru populația din mediul rural), cât și din punct de vedere al mediului, prin menținerea echilibrului ecologic și a biodiversității. **În domeniul creșterii albinelor și**

realizării de produse apicole, există o tradiție îndelungată la nivel național, apicultura impunându-se ca ocupație de sine stătătoare încă din cele mai vechi timpuri, conform mărturiilor istorice existente în acest sens.

În prezent, România se situează printre țările cu o apicultură dezvoltată, această situație fiind un rezultat al efectivelor însemnate de familii de albine de care dispunem, numărul de familii de albine crescând cu aproape 14% în perioada 2014-2018 {113} a cantității de miere obținute, a diversificării producției apicole și a rezultatelor activităților de cercetare științifică și de pregătire a specialiștilor. {52}[AI 58] Totodată, sprijinul acordat prin programele cu finanțare din FEADR și FEAGA din ultimii ani a jucat un rol foarte important în dezvoltarea acestui sector.

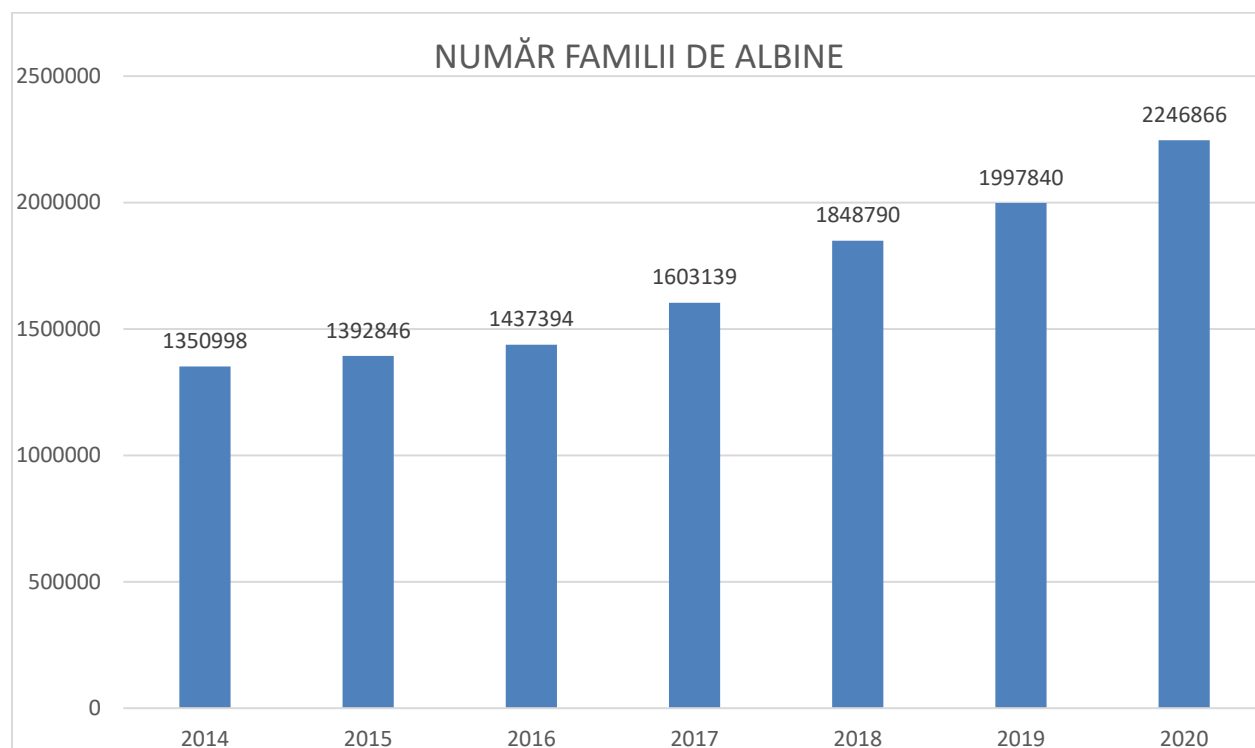

Fig. 72 - Evoluția numărului de familii de albine 2014-2020 (Sursa –ANZ)

Conform datelor Agenției Naționale pentru Zootehnie (ANZ), reprezentate grafic, în perioada 2014 - 2020 se poate observa o creștere progresivă a numărului familiilor (coloniilor) de albine care s-a datorat în mare parte implementării Programelor naționale apicole prin accesarea Măsurii de asistență pentru repopularea șeptelului apicol din Uniune - Achiziționarea de mătcă și/sau familii de albine pentru apicultură.

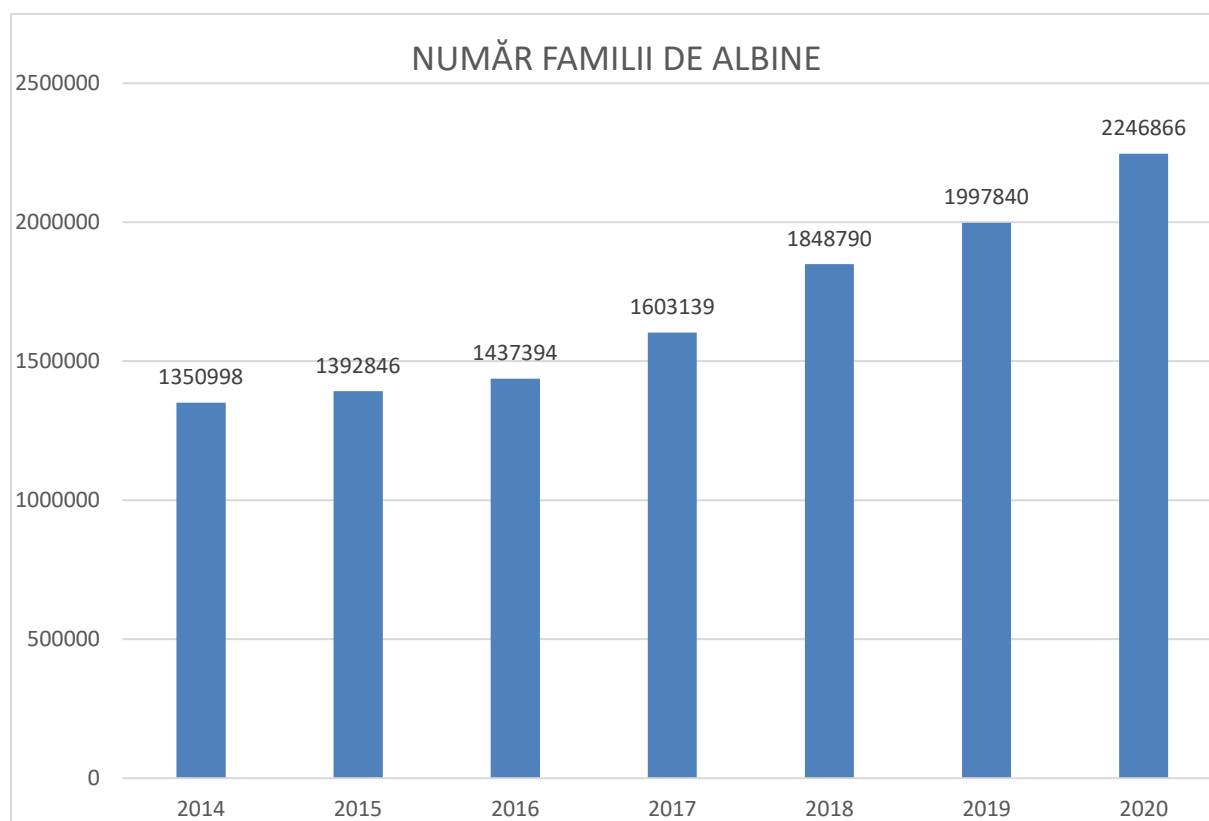

Fig. 73 - Evoluția producției de miere 2014-2020 (Sursa – INS)

Analizând evoluția producției de miere din ultimii 7 ani (2014 -2020) se poate observa din grafic că aceasta a oscilat foarte mult de la un an la altul, ceea ce a influențat negativ stabilitatea financiară a apicultorilor. Această situație s-a datorat fenomenelor hidrometeorologice nefavorabile (secetă, grindină, ploi torențiale, vânt puternic) care s-au manifestat pe întreg teritoriul României în special în anii 2014, 2016, 2019, 2020, aceste fenomene având un impact negativ asupra producției de miere. {2}[AI 59].

O altă cauză ar fi faptul că în procesul de ameliorare și creare a hibrizilor de floarea-soarelui s-a mers pe o tendință susținută de creștere a gradului de autofertilitate și de promovare a acestora în culturile agricole, fapt care a determinat diminuarea constantă a secreției de nectar la floarea-soarelui, iar acest lucru a condus la rândul său la scăderea producției.

Pentru a preveni pierderile pe care apicultorii le înregistrează în situația utilizării unor astfel de hibrizi este încurajată cercetarea în vederea obținerii de hibrizi performanți fără a fi excluși polenizatorii sau, dacă nu este posibil acest lucru, este avută în vedere asigurarea unor măsuri de susținere financiară pentru a contracara pierderile apicultorilor.

Prin interzicerea insectofungicidelor pe bază de neonicotinoide, precum și prin creșterea densității dăunătorilor, pentru care nu există alte soluții eficiente de combatere, fermierii din sectorul vegetal vor avea un interes tot mai scăzut pentru cultivarea florii-soarelui din cauza atacului masiv al dăunătorilor care vor compromite culturile, ceea ce va însemna scăderea considerabilă a suprafețelor cultivate cu floarea-soarelui, iar acest lucru va duce implicit la scăderea producției de miere din sortimentul de miere din floarea-soarelui.

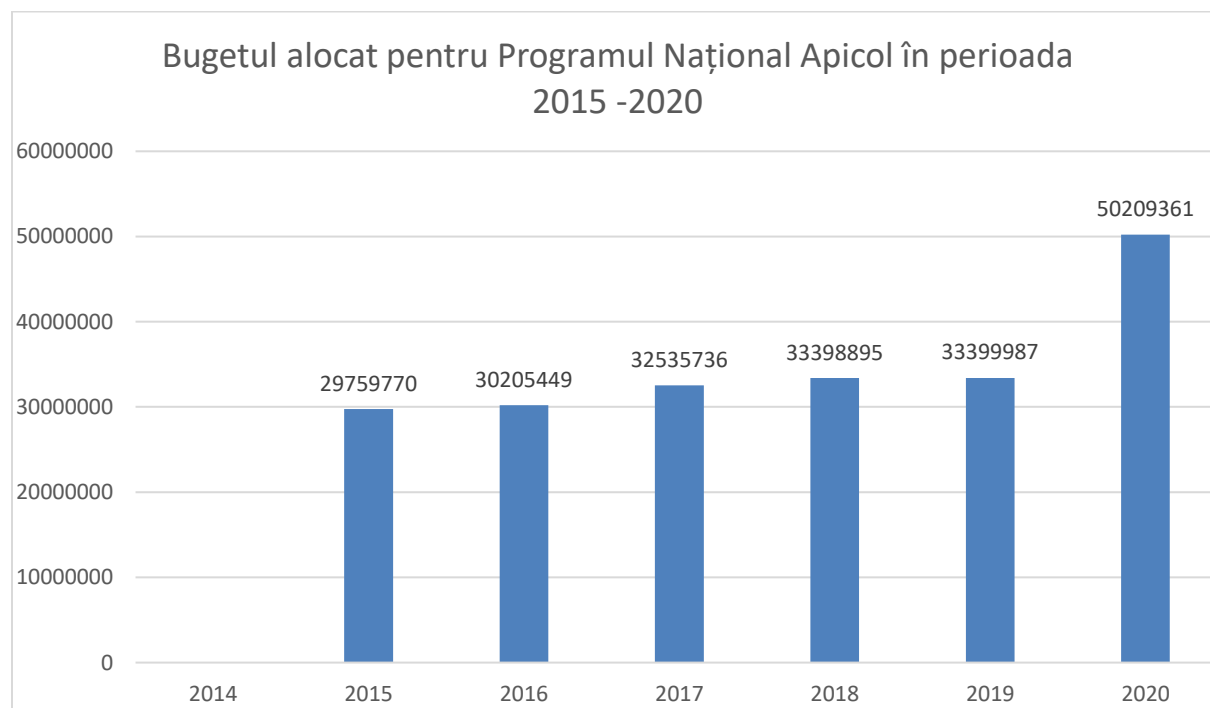
Pentru a fi asigurată sustenabilitatea sistemului apicol, trebuie avute în vedere atât măsuri de susținere, cât și de promovare și educare a consumatorilor de miere, inclusiv în rândul copiilor. Aceste măsuri au un impact pozitiv

atât asupra apicultorilor, cât și asupra populației, asigurând o valorificare mai bună a produselor apicole, trasabilitatea și evitarea falsurilor în piață.

Programul Național Apicol (PNA) – Cheltuielile suportate pentru fiecare tip de măsură

Alocarea contribuției UE pentru programele apicole se stabilește în special în funcție de *procentul de stupi* din fiecare stat membru care participă la program.

Bugetul alocat pentru PNA a fost din ce în ce mai mare între 2015 și 2020, având loc o creștere de 17% în anul 2020, față de anul 2015. În contextul dat, numărul beneficiarilor a rămas constant pe parcursul ultimilor 4 ani, cu o ușoară oscilație cauzată de perioada de încheiere a programării în anii 2016 și 2017, însă cu trend pozitiv în ultimii 3 ani, fapt ce demonstrează menținerea interesului apicultorilor pentru acest program și stabilirea echilibrată a bugetului în perioada de referință.

Fig. 74 – Bugetul alocat pentru Programul Național Apicol în perioada 2015-2020 (Sursa: APIA)

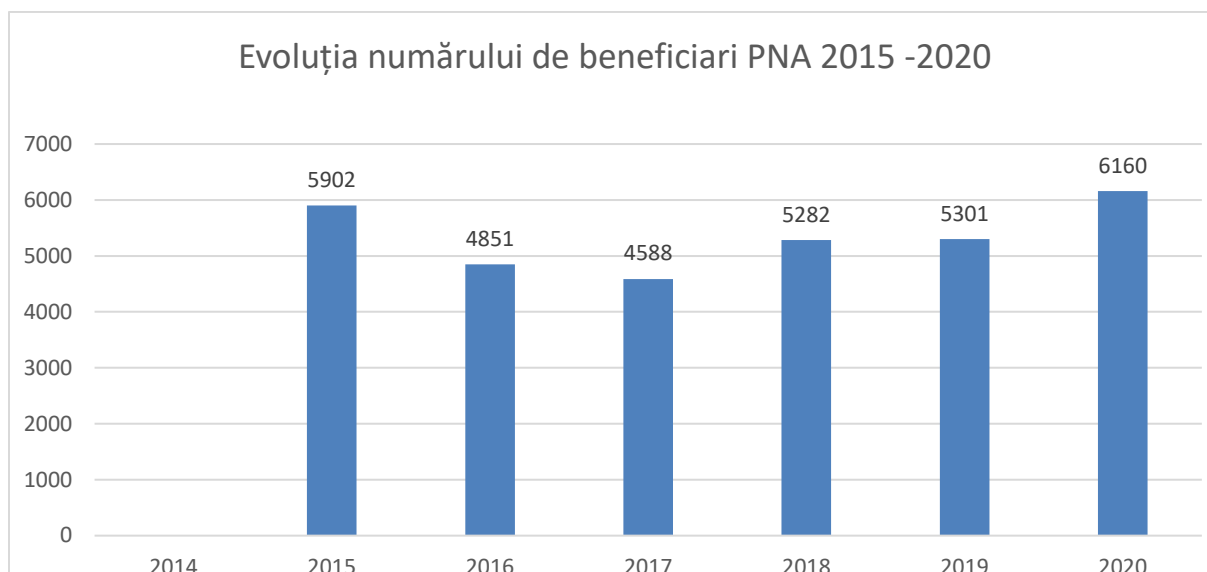

Fig. 75 – Evoluția numărului de beneficiari PNA 2015-2020 (Sursa: APIA)

În anii 2015 și 2016 cele două măsuri din cadrul PNA: *măsura de asistență pentru repopularea șeptelului apicol din Uniune și raționalizarea transhumanței* au fost cele mai accesate de apicultorii români, cumulând 83%, respectiv 82% din bugetul alocat.

Acest aspect reflectă nevoile permanente ale acestui sector de a investi în stupi pentru buna desfășurare a pastoralului, de a actualiza practicile apicole pentru a combate bolile și agresiile stupilor, precum și de a asigura repopularea familiilor de albine. În comparație cu anii anteriori, în 2019 beneficiarii se concentrează în continuare pe măsura repopulării familiilor de albine primind cea mai mare parte din fondurile disponibile, respectiv 78% din bugetul total alocat. Creșterea procentului pentru măsura de combatere este explicabilă prin introducerea obligativității achiziției medicamentelor necesare combaterii varoozei {23}[AI92].

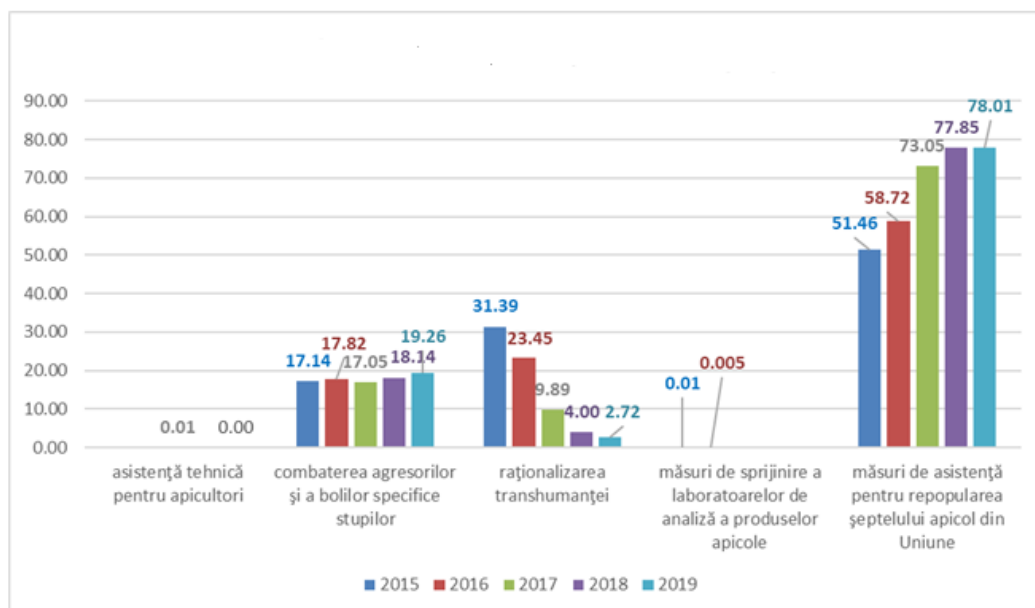

Fig. 76 - Cheltuieli pentru fiecare Măsură PNA (% din total buget) - 2015-2019 (Sursa: APIA)

În comparație cu anii anteriori, în 2019 beneficiarii se concentrează în pe măsura repopulării familiilor de albine primind cea mai mare parte din fondurile disponibile, respectiv 78% din bugetul total alocat. Creșterea procentului pentru măsura de combatere este explicabilă prin introducerea obligativității achiziției medicamentelor necesare combaterii varoozei {23}[AI92].

Ajutorul privind acciza la motorină

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1174/2014, începând cu anul 2015 se aplică schema de ajutor de stat pentru reducerea accizei la motorina utilizată în agricultură. Sprijinul constă în aplicarea unei rate reduse de impozitare pentru motorină, care se acordă sub formă de rambursare. Motorina se utilizează doar la efectuarea lucrărilor tehnologice mecanizate în agricultură în sectoarele vegetal, zootehnic și îmbunătățiri funciare – combustibil pentru pompe irigații.

Menționăm că valoarea rambursării se calculează ca diferența dintre *rata accizei standard, (calculată prin actualizarea nivelului prevăzut în coloana 4 din anexa nr. 1 la titlul VIII "Accize și alte taxe speciale" din Legea nr. 227/2015, cu completările ulterioare, potrivit art. 342 alin. (2)-(4) din același act normativ) și rata accizei reduse (prevederile Directivei 96/2003/CE - Tabelul B al Anexei I a - rata redusă a accizei exprimată ca echivalentul în lei/1000 litri a valorii de 21 euro/1000 litri)*

Situația implementării acestui ajutor de stat acordat în perioada 2015-2019 este reflectată în tabelul 29.

Tabel 29 – Indicatori de impact ai măsurii

SPECIFICARE	UM	2015	2016	2017	2018	2019
Sume totale alocate de Guvern	Mii lei	377.472,249	765.328,803	553.893,907	487.593,579	595.606,000
	Euro	85.487.997	172.045.860	120.750.345	104.642.797	125.359.067
Sume totale utilizate, Din care:	Mii lei	377.472,249	451.155,172	553.893,907	487.591,745	595.503,610
	Euro	85.487.997	101.419.650	120.750.345	104.642.404	125.337.517
Sume utilizate în sectorul vegetal	Mii lei	348.994,712	423.070,512	505.081,360	439.988,782	540.531,789
	Euro	79.038.549	95.106.221	110.109.080	94.426.299	113.767.425
Sume utilizate în sectorul zootehnic	Mii lei	27.405,080	26.422,049	46.446,894	44.675,950	52.072,734
	Euro	6.206.563	5.939.675	10.125.546	9.587.937	10.959.912
Sume utilizate în sectorul I.F. – pompe de aducțiune apă din canale de irigații în sole	Mii lei	1.072,457	1.662,611	2.365,653	2.927,013	2.899,087
	Euro	242.885	373.755	515.719	628.168	610.180
Motorină totală determinată la plată, din care:	Mii litri	209.998,469	250.990,097	361.155,487	294.724,881	331.470,148
Motorină în sector vegetal	Mii litri	194.155,612	235.365,858	332.489,137	266.513,294	300.999,818
Motorină în sector zootehnic	Mii litri	15.251,227	14.699,282	22.465,627	26.435,830	28.830,95
Motorină în Îmbunătățiri funciare – irigații (motopompe)	Mii litri	591	924	1.469,741	1.775,749	1.639,75

(Sursa: MADR)

Industrie alimentară

Piața românească a alimentelor și a băuturilor, a șaptea ca mărime din Uniunea Europeană și a doua din Europa de Est, după Polonia, este evaluată la 25,9 miliarde de euro, dintre care 20,6 miliarde de euro (79,5%) în comerțul cu amănuntul și 5,3 miliarde de euro (21,5%) în domeniul serviciilor alimentare.

Analizând evoluția numărului IMM-urilor din sectorul industriei alimentare din România în perioada 2008-2018 prezentată în graficul de mai jos, se constată o diminuare a numărului acestora cu 13% în perioada 2008-2011, pe fondul crizei economice, urmată de un trend ascendent în anii următori, ajungând ca în 2018 numărul de întreprinderi să fie cu aproximativ 19% mai mare decât în 2011, fondurile europene având un aport substanțial la această revigorare a industriei alimentare. Din totalul de IMM-uri, în 2018 ponderea cea mai mare revine fabricării produselor de brutărie și a produselor făinoase (58,3%), sector care a cunoscut și cea mai mare creștere a numărului de unități în perioada analizată (866). Alte sectoare pentru care s-au înregistrat creșteri în perioada 2008-2018 sunt: prelucrarea și conservarea fructelor și legumelor (o creștere cu 339 de unități), fabricarea altor produse alimentare (ex. fabricarea de mâncăruri preparate) (creștere cu 240 unități).

O scădere importantă a numărului de întreprinderi se constată în sectorul fabricării produselor de morărit (cu 695 unități), a fabricării uleiurilor și grăsimilor vegetale și animale (cu 115 unități), a producției, prelucrării și conservării cărnii și produselor din carne (cu 74 unități), fabricarea produselor lactate (cu 63 unități). Din datele prezentate, corelate cu cele privind importul-exportul produselor agroalimentare (export grâu, porumb, floarea soarelui; import-carne de porc) și consumul mediu/locuitor (creșterea consumului de carne), reiese că este important să diminuăm importurile de materie primă și să ne concentrăm pe dezvoltarea sectorului agroalimentar autohton. {2}[AI61]

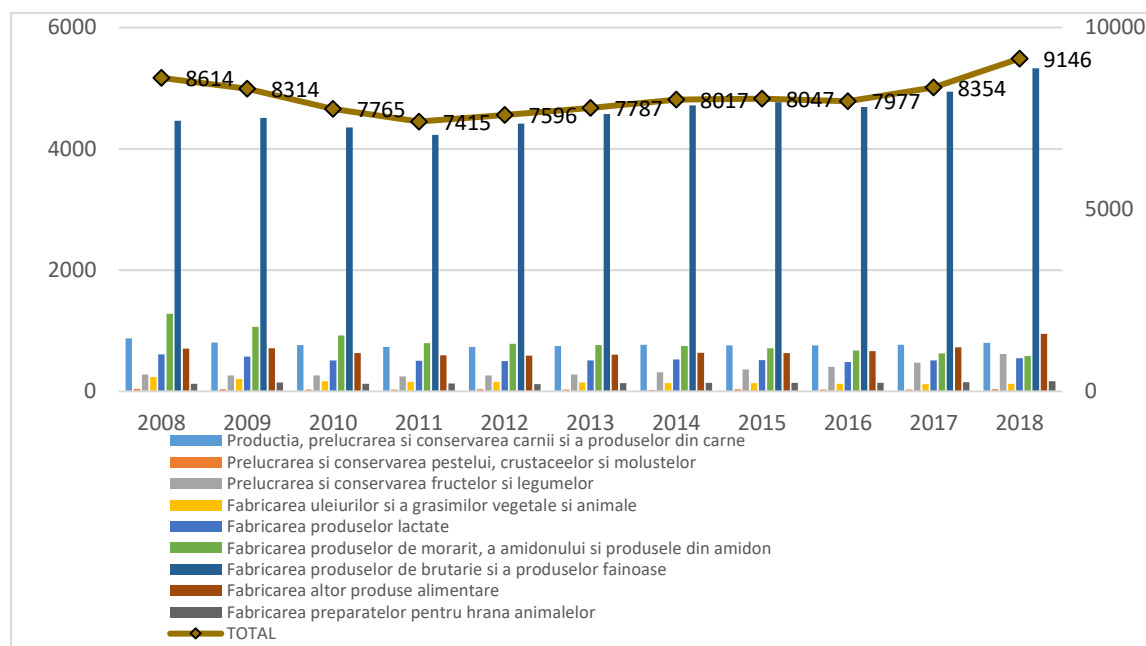

Fig. 77 - Evoluția IMM-urilor în industria alimentară, în funcție de activitățile economice (Sursa: INS)

La o analiză a IMM-urilor care activează în industria alimentară din punct de vedere al mărimii agenților economici se constată că, în anul 2018, microîntreprinderile au cea mai mare pondere (74%), urmate de întreprinderile mici (21%) și întreprinderile mijlocii (5%). {2}[AI61]

În perioada 2008-2018 evoluția IMM-urilor din zona montană a cunoscut un trend ușor ascendent (de la 263 unități în 2008, la 289 unități în 2019), cele mai multe dintre ele activând, conform graficului de mai jos, în sectorul fabricării produselor de brutărie și a produselor făinoase (170 unități), a producției, prelucrării și conservării cărnii (40 unități), a prelucrării și conservării fructelor și legumelor (29 unități) și a fabricării produselor lactate (18 unități). Din cauza specificului zonal care prezintă impedimente pentru aprovizionarea cu materie primă, ele reprezintă o pondere redusă în total IMM-uri (3,2%). {2}[AI61]

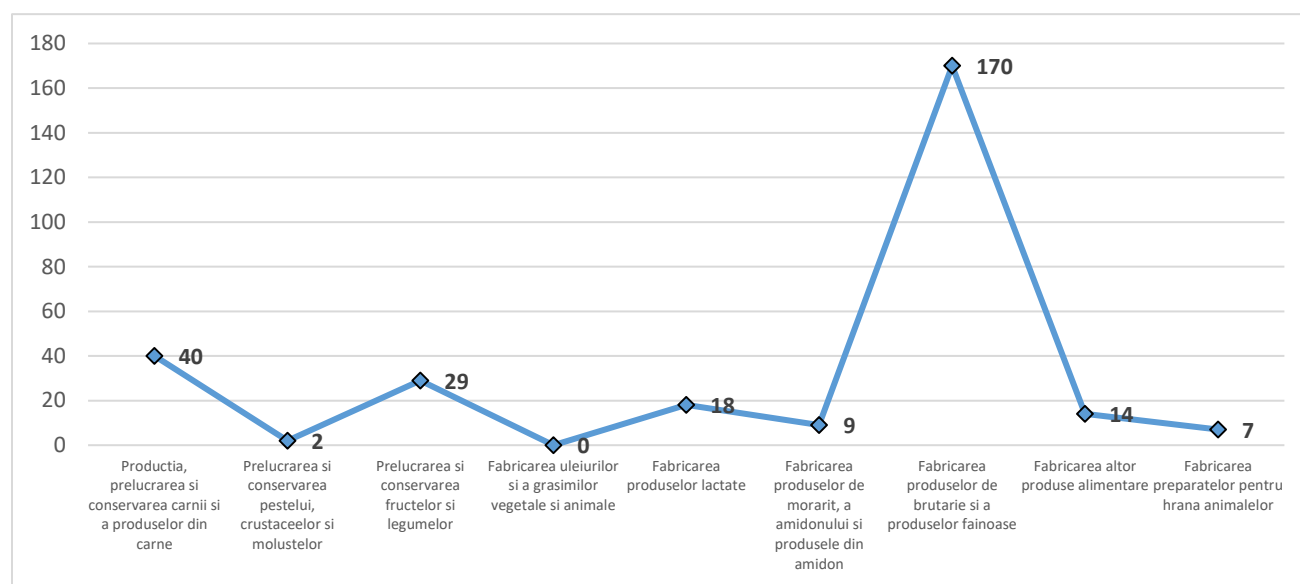

Fig. 78 - IMM-uri din zona de munte, pe sectoare în anul 2018 (sursa INS)

Forța de muncă în industria alimentară, în 2019 în RO, era de 221,8 mii de persoane, astfel 2,56% din totalul persoanelor ocupate activau în industria alimentară, iar această valoare este mai scăzută decât ponderea înregistrată de persoanele ocupate în industria alimentară la nivelul UE28 - 4,76%. {1}[CI 08]

În ceea ce privește **productivitatea muncii în industria alimentară**, în anul 2018, la nivelul României s-a înregistrat o valoare de 40.569,09 euro/persoană. {1}[CI 29]

În cadrul submăsurii 4.2 „Investiții pentru procesarea/marketingul produselor agricole” din PNDR 2014-2020 au fost finanțate **259 de proiecte**, cu o valoare eligibilă de **466,86 mil. euro**, din care 226,18 mil. euro valoare publică, rata medie a sprijinului la nivelul sM4.2 fiind de 48,45%. {27}

Întreprinderile finanțate vizează în principal **segmentul întreprinderilor micro/mici** (153) cu o valoare publică de 110,46 mil. euro, (100 investiții noi și 53 extinderi/modernizări), 64 de întreprinderi mijlocii în valoare publică de 66,95 mil. euro (21 investiții noi și 43 extinderi/modernizări) și 42 de întreprinderi mari în valoare publică de 48,77 mil. euro, (8 investiții noi și 34 extinderi/modernizări).

În ceea ce privește sectorul activităților sprijinite, sunt vizate în primul rând: sectorul de cereale, (56,8%) urmat de carne, produse din carne și ouă (15,1%), lapte și produse lactate (12,4%) legume, fructe, cartofi, semințe oleaginoase (10,8%), vin: 8 (3,1%) și 1,2% din proiectele sprijinite miere de albine și albine.

Din totalul investițiilor, distribuția este egală între investițiile noi și extinderi/modernizări. Investițiile sprijinite vizează crearea a 1.440 locuri de muncă noi, precum și menținerea altor 18.465 locuri de existente.

De asemenea, în cadrul submăsurii 4.2 GBER - Schema de ajutor de stat „Stimularea dezvoltării regionale prin realizarea de investiții pentru procesarea și marketingul produselor agricole în vederea obținerii de produse neagricole” au fost finanțate **101** proiecte, cu o valoare eligibilă de **157,41 mil. euro**, din care 74,02 mil. euro valoare publică. {27}

În funcție de sectorul activităților sprijinite, majoritatea proiectelor (**88 proiecte**) vizează **activitatea de fabricare a produselor de brutărie și a produselor făinoase**, atât investiții noi, cât și extinderi/modernizări în valoare de 66,75 mil. euro valoare publică, cu o capacitate totală de producție de 225,12 mii tone/an.

Celelalte 13 proiecte finanțate cu o valoare publică de 7,26 mil vizează activitatea de fabricare a berii, înghețatei și a altor produse alimentare.

Investițiile sprijinite vizează crearea a 1.076 de noi locuri de muncă precum și menținerea altor 11.850 de locuri de muncă existente. {27}

Sinteza factorilor tehnologici de producție

Situația parcului de tractoare și principale mașini agricole din RO*** în perioada 2010-2019 a cunoscut o evoluție generală de creștere moderată, astfel, numărul de tractoare agricole a crescut de la 180.433 unități în anul de referință 2010 la 221.677 unități în anul 2019 (18,6%); numărul de pluguri pentru tractor a crescut de la 142.671 unități în anul de referință la 163.547 unități în anul 2019 (+12,7%); combine autopropulsate pentru recoltat cereale de la 25.285 unități în 2010 la 27.632 în anul 2019 (8,49%), iar semănători mecanice de la 69337 unități în anul 2010 la 74221 unități în 2019 (6,58%). Suprafața arabilă ce revine teoretic pe un tractor fizic/ha a evoluat de la 52 ha la un tractor în anul 2010 la 42,4 ha arondate unui tractor în anul 2019 (+18,46%). Majoritatea utilajelor agricole sunt deținute de persoane juridice, respectiv ferme cu personalitate juridică, care de regulă exploatează suprafețe de peste 15 hectare. La polul opus se află exploatațiile de mici dimensiuni (de până în 15 ha), care de regulă apelează la firme de prestări servicii agricole, neavând în proprietate utilaje.

Consumul de îngrășăminte în perioada 2012-2019 (mii tone), a evoluat pozitiv de la 438 mii tone substanță activă în anul 2012 la 749,6 mii tone în anul 2019, înregistrând o creștere de cca. +41%. În anul 2019, la creșterea generală au contribuit îngrășămintele chimice azotoase, cu o pondere de 60% din consumul general de îngrășăminte chimice, urmate de fertilizanzii fosfatici cu o pondere de 26% din total și de fertilizanzii chimici fosfatici cu o pondere de 12,3%. Raportat la consumul pe hectar, în conformitate cu datele Eurostat, în anul 2018, în cazul îngrășămintelor azotoase, consumul României a fost de 40,3 kg N/ha, față de media UE 28 de 77,2 kg N/ha, ocupând primul loc în clasamentul celor mai mici cantități utilizate. În cazul îngrășămintelor fosfatice, consumul României a fost de 7,1 kg P/ha, față de media UE 28 de 8,6 kg P/ha, fiind situați pe locul 12 în clasamentul celor mai mici cantități utilizate. Este de semnalat faptul că utilizarea moderată a îngrășămintelor chimice înlesnește reconversia terenurilor către agricultură ecologică a celor care optează pentru acest tip de agricultură.

*** Sursa: Anuarul Statistic al României, 2013,2014,2015 tab 14.18 , ASR 2016-2018, tab.14.19 , ASR 2019 tab 14.17 , 2019: date operative MADR

Tabel nr. 29 bis – Cantitatea de îngrășăminte chimice - tone substanță activă-

An (în mii tone)	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Total îngrășăm. Chimice (subst.activă),d.c	438	419,8	452,2	532,7	514,1	581,5	722,3	749,6
Azotoase	290	344,5	303,6	357,4	344,3	381,3	468,6	456
Fosfatice	113	113,8	118,6	132,7	126,2	144,9	188,4	201,3
Potasice	35	33,5	30,1	42,7	43,6	55,3	65,6	92,3
Îngrășăminte naturale	13292,6	13580,3	16261,7	1512,3	14927,2	12625	14713,5	15323,3

Sursa: Anuarul statistic al României, 2013,2014,2015 tab 14.19, ASR 2016-2018, tab.14.20; anul 2018: ASR 2019, tab 14.18 (și TempoOnline AGR104A), [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agri-environmental indicator - mineral fertiliser consumption](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Agri-environmental_indicator_-_mineral_fertiliser_consumption)

Tabel nr. 29 2 bis - Cantitatea de pesticide - tone substanță activă-

SPECIFICARE	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Insecticide	832,6	850,1	635,1	716,3	803,3	1001,4	641,4	582,8
Fungicide	1907,5	2194,1	2293,3	2246,2	2085,0	2282,3	1760	1711,5
Erbicide	3678,6	3903,7	3795,4	3645,5	3574,9	3575,5	2739,8	3052,3

Sursa: Tempo Online AGR 106

Consumul de pesticide a înregistrat o evoluție descendentă în perioada 2012-2019 la toate componentele sale, respectiv, la insecticide o contracție de 30%, la fungicide o scădere de 10%, iar la erbicide o reducere de 17%. Această tendință descendentă este datorată în principal creșterii eficienței utilizării substanțelor de protecție a plantelor, prin efectul implementării cadrului legislativ UE, care urmărește să asigure o utilizare durabilă a produselor de protecție a plantelor, prin reducerea riscurilor și a efectelor asupra sănătății umane și a mediului și prin promovarea gestionării integrate a dăunătorilor.

SWOT Obiectiv Specific 2
Consolidarea orientării către piață și creșterea competitivității

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Producție agricolă vegetală și zootehnică, cu pondere ridicată în favoarea vegetalului (1/3 producție vegetală din total producție agricolă). 2. Suprafață agricolă semnificativă (12,502 mil ha) cu o pondere mare a terenului arabil (63,47%) fapt ce conduce la oferirea unei game vaste de produse agricole primare, care ulterior devin produse cu valoare adăugată. 3. Materii prime agricole, în special cereale de toamnă, porumb, floarea soarelui, rapiță, cartofi, ouă, carne de oaie, miere, în cantități suficiente pentru a acoperi cererea pieței interne. 4. Creșterea gradului de modernizare și dotare cu tractoare și mașini agricole (perioada 2010-2019- numărul de tractoare agricole a crescut cu 18,6%, numărul de pluguri pentru tractor cu 12,7%, combine autopropulsate cu 8,49%, semănători mecanice cu 6,58%). 5. Suprafața semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la efectele schimbărilor climatice (5% din SAU). 6. Sectorul vitivinicol cu competitivitate crescută în ultimii 15 ani datorită investițiilor (2015-2020 -67 de programe de investiții finanțate, cu o valoare de peste 15 mil euro). 7. Existența entităților de cercetare-dezvoltare din domeniul agroalimentar, a celor de inovare și transfer tehnologic (315 unități de cercetare-dezvoltare în sectorul privat și 256 unități cercetare-dezvoltare în sectorul public). 8. Creșterea capacității financiare a fermelor de a realiza investiții în 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Productivitatea muncii scăzută în agricultură (de 4 ori mai mică decât media UE 28). 2. Nivel scăzut de formare brută de capital fix în agricultură (50% din media UE 28). 3. Pondere ridicată a exploatațiilor mici și foarte mici, asociată unui procent semnificativ de gospodării în care se practică sisteme de exploatație de tip gospodăresc/ extensiv (2.480.770 de exploatații agricole dețin până la 2 ha, 660.0000 de exploatații dețin între 2-5 ha). 4. Sisteme de irigare, în mare parte, degradate, ineficiente și uzate conceptual. 5. Productivitatea muncii scăzută în industria alimentară (aproximativ 67,6% din valoarea productivității muncii în UE 28). 6. Balanță comercială negativă cu tendință de accentuare (deficitul global al balanței comerciale cu produse agroalimentare în anul 2019 a depășit 1,22 mld. euro, în creștere cu 6,3% față de anul anterior). 7. Export de materii prime și import de alimente procesate. 8. Scăderea semnificativă a efectivelor de porcine (de la 5.180.173 în 2013 la 3.750.400 în 2020) și o ușoară scădere a celor de bovine (de la 2.022.408 în 2013 la 1.910.900 în 2020) și de păsări (de la 79.440.251 în 2013 la 70.501.200 în 2020). 9. Forme de sprijin cuplat insuficient pentru culturile vegetale cu impact asupra altor sectoare conexe industriale (grâu dur, orz pentru malț, hamei-bere, semințe pentru plante furaje, etc.). 10. Număr redus de ferme de reproducție. 11. Randamente reduse la ha în raport cu cele înregistrate la nivelul UE (exemplu: în medie pe 5 ani, randamentul la porumb a fost de 5,2 tone/ha, reprezentând circa 68% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28; la grâu randamentul a fost de 4,2 tone/ha, reprezentând circa 73% din randamentul/ha obținut la nivel UE 28; la orz și orzoaică producția medie a

<p>perioada 2014-2020, datorită sprijinului PNDR.</p> <p>9. Promovarea legăturilor dintre sectoarele agricole, industria alimentară și silvicultura, pe de o parte, și centrele / instituțiile de cercetare și inovare, pe de altă parte, prin M16, parteneriate pentru inovare, crearea de bazine de cunoștințe și noi metode agricole (19 GO PEI în cadrul sM 16.1, 12 GO în cadrul sM 16.1a), dezvoltarea de lanțuri scurte (71 proiecte în cadrul sM 16.4 și sM 16.4a).</p>	<p>perioadei 2013-2018 a fost de 3,81 t/ha, reprezentând circa 78% din randamentul UE).</p> <p>12. Pondere foarte ridicată de suprafețe arabile cu fertilitate medie spre foarte mică (42,57% - conform ICPA).</p> <p>13. Sisteme de colectare și depozitare slab dezvoltate, în special pentru fructe, legume, cartofi și produse zootehnice (capacitatea de depozitare pentru legume-fructe în anul 2018 este de 190.770 tone, necesarul intern de consum fiind de cca 843.000 tone fructe).</p> <p>14. Slabe capacități de procesare a producției primare locale (lapte, carne, fructe, fructe de pădure, ciuperci, plante medicinale/ aromatice, cereale, oleaginoase, proteaginoase și plante tehnice) din unele zone, în special din zone montane (ex. la rapiță producția totală 1,6 milioane tone iar capacitățile de procesare doar 450 mii tone anual).</p> <p>15. Lipsa instrumentelor financiare care să asigure soluții bancare adecvate la costuri sustenabile, cât și instrumente de asigurare care să acopere profitabilitatea.</p> <p>16. Slaba integrare a producției.</p> <p>17. Accesul redus pe piață a producătorilor mici sau chiar inexistent în unele zone din cauza normelor de igienă neadaptate la specificul acestora.</p> <p>18. Productivitate în declin a plantațiilor pomicole (producția totală de fructe în anul 2017 a fost de 1,058 mil. tone, cu 18% mai mică decât în anul 2014 când producția totală de fructe a fost de 1,3 milioane tone).</p> <p>19. Sistemele de creditare și garantare neadaptate permanent în raport cu nevoile sectorului agricol și de procesare, existând în continuare dificultăți în obținerea creditelor necesare realizării investițiilor.</p> <p>20. Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului prin eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc. (ponderea din SAU a suprafeței cu risc de eroziune a solului în România în anul 2012 a fost de 9,7%; fenomenele de eroziune eoliană afectează cca. 161.952 ha; 9,1% din suprafața agricolă totală se estimează a fi afectată de eroziune hidrică moderată către severă, din care culturile arabile și culturile permanente sunt afectate într-o proporție de 10,1%, iar pajiștile permanente de 5,6%; în anul 2020 suprafața calamitată de</p>
---	---

	<p>seceta-1.180.172,43 ha).</p> <p>21. Nivel redus de asociere (la nivelul anului 2019 existând 68 grupuri de producători (GP) recunoscute, cu un număr mediu de 8,3 membri (65 GP au între 5-20 membri, 3 GP între 21-50 membri) și 23 organizații de producători, cu un număr mediu de 7,9 membri (între 5 și 27 membri).</p> <p>22. Nivel scăzut de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor precum și lipsa aptitudinilor practice pentru adaptarea la noile provocări mondiale prin practici agricole sustenabile, digitizare (în ceea ce privește pregătirea tinerilor manageri de exploatație (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, formele de învățământ agricol absolvite au fost 3,2% educație de bază 0,9% educație completă și 89,6% aveau doar experiență practică agricolă).</p> <p>23. Servicii de informare, consiliere și consultanță slab dezvoltate (în 2019, numărul total de angajați din rețeaua de consultanță publică era de cca 500 persoane organizați în 41 de structuri județene și cca 250 centre locale de consultanță agricole organizate pe sistem microzonal, revenind 11 localități rurale la un centru de consultanță local).</p> <p>24. Competitivitate mai scăzută a multor produse agricole românești față de cele din țările europene sau a producătorilor importanți de la nivel mondial.</p> <p>25. Pierdere constantă a cotei de piață a produselor de proveniență autohtonă.</p> <p>26. Vechimea mare a infrastructurii de desecare echipate cu agregate neperformante (vechimea mai mare de 30 de ani a stațiilor de pompare de desecare echipate cu agregate neperformante).</p> <p>27. Distrugerea/dispariția forajelor hidrogeologice care permiteau urmărirea variației nivelului freatic și a chimismului apei din sol.</p> <p>28. Interesul scăzut al proprietarilor pentru înființarea ODD, comparativ cu activitatea de irigații, din cauza fondurilor reduse alocate pentru activitatea de desecare drenaj (Suprafața agricolă amenajată pentru irigații aprox. 3,1 milioane ha, amenajările de desecare sunt amplasate pe o suprafață de 3,086 mil. ha).</p> <p>29. Distrugerea lucrărilor pentru combaterea eroziunii de suprafață ca urmare a aplicării</p>
--	--

	<p>defectuoase a Legii fondului funciar și reconstituirea dreptului de proprietate pe vechile amplasamente fără să se țină seama de lucrările existente.</p> <p>30. Gradul scăzut de inovare conform European Innovation Scoreboard.</p> <p>31. Procesul de îmbătrânire a forței de muncă mai accentuat decât în UE-28 (tinerii fermieri reprezintă doar 7,45% din totalul administratorilor de ferme).</p> <p>32. Slaba specializare din agricultură (doar 2,8% dintre administratorii fermelor au absolvit studii superioare în domeniul agricol).</p> <p>33. Nefiscalizarea agriculturii la scară mică și mijlocie, fiind un impediment în calea accesului și orientării către piață.</p>
<p>Oportunități</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Sprijin semnificativ din partea UE care să contribuie la modernizarea și restructurarea sectorului agricol, în vederea îmbunătățirii productivității, competitivității și sustenabilității, inclusiv pentru economie circulară și inovare în agricultură și industria alimentară, agricultura de precizie, digitalizare, instrumente financiare. 2. Asigurarea sprijinului echitabil prin acordarea de sprijin cuplat pentru sectoarele în dificultate pentru îmbunătățirea competitivității, sustenabilității și calității. 3. Implicarea formelor asociative în formarea profesională/consilierea fermierilor. 4. Utilizarea agriculturii de precizie și altor tehnologii noi. 5. Interes crescut al consumatorului pentru alimente sănătoase și cu un impact redus asupra mediului. 6. Parteneriate pentru inovare, creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură. 7. Dezvoltarea cooperativelor, a grupurilor de producători, a clusterelor și polilor de competitivitate, pentru creșterea competitivității, echilibrării puterii de 	<p>Amenințări</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea prețurilor la energie și inputuri. 2. Intensificarea problemelor de sănătate a animalelor și creșterea consumului de medicamente în tehnologiile de creștere animalelor și creșterea riscurilor unor boli transfrontaliere, care induc riscuri din perspectiva sănătății populației și siguranței alimentare. 3. Menținerea unui grad redus de dezvoltare a infrastructurii de bază, cu efecte negative asupra investițiilor în sectorul agroalimentar. 4. Lipsa unui sistem real pentru sectorul CDI care să fie mai aproape de sistemul de producție și valorificare. 5. Lipsa unui sistem de valorificare a produselor agro-alimentare cu bază calitativă – valorificarea producției pe criterii de calitate. 6. Interzicerea unor soiuri și hibrizi de plante create prin biotehnologii (soia, porumb, rapiță, cartof). 7. Insuficiența forței de muncă specializate. 8. Volatilitatea pieței unice și situația economică mondială. 9. Reticența față de asociere. 10. Nivelul redus al capitalizării în agricultură. 11. Distrugerea culturilor datorită secetei, lipsei

<p>negociere pe lanțul agroalimentar și combaterea practicilor comerciale neloiale.</p> <p>8. Disponibilitatea unei piețe aflată în plină dezvoltare, atât pe plan intern cât și extern, care ar putea fi exploatată.</p> <p>9. Existența unor rase/specii/soiuri adaptate la condițiile locale ce permit obținerea de rezultate profitabile în creșterea lor.</p> <p>10. Variabilitatea ridicată a capacității de producție neexploată, care să acopere lacunele pieței interne și europene.</p> <p>11. Potențial de dezvoltare pentru capacităților de procesare care să conducă la echilibrarea balanței comerciale prin utilizarea potențialului de export cu produse agricole procesate.</p> <p>12. Cerere constantă pe plan intern și extern pentru produse agroalimentare procesate și primare.</p> <p>13. Oportunități UE de finanțare a proiectelor privind depozitarea privată pentru anumite produse agroalimentare în perioada afectată de pandemia COVID-19.</p> <p>14. Comasarea terenurilor, eficiență ridicată în exploatare, creșterea randamentului și a producțiilor.</p> <p>15. Oportunitatea internaționalizării și a integrării în lanțuri de valoare globale.</p> <p>16. Îmbunătățirea indicatorilor de performanță de la nivelul fermelor.</p> <p>17. Prezența unui sector apicol tradițional dezvoltat și durabil, care permite diversificarea producției de miere și implică oportunități reale de creștere a vizibilității apicultorilor români în context internațional.</p> <p>18. Cererea mondială de alimente determinată de creșterea populației, creșterea economică și de urbanizare.</p> <p>19. Cerere crescută în RO, cât și în UE</p>	<p>perdelor forestiere de protecție a câmpurilor și sistemelor de irigații, desecări, drenaje.</p> <p>12. Implicații economice și riscurile legate de pandemia COVID-19, în ceea ce privește reducerea resurselor publice pentru investiții.</p> <p>13. Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor și ale formelor de asociere cu rol economic.</p>
--	--

<p>pentru soia (ulei, turte, alte produse alimentare).</p> <p>20. Cerere crescută în RO pentru culturi tehnice, precum hamei (industria berii).</p> <p>21. Extinderea spațiilor protejate în noi areale de cultură, zone supuse schimbărilor climatice.</p> <p>22. Extinderea zonelor favorabile pentru anumite culturi în contextul schimbărilor climatice.</p>	
--	--

Obiectiv Specific 3. Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric

Distribuția valorii adăugate în lanțul alimentară

Ponderea valorii adăugate pentru producătorii primari din lanțul alimentară a scăzut în ultimii ani în România în favoarea distribuției de produse alimentare și a băuturilor și serviciilor pentru consumatori. În 2017, 60,6% (10.189,33 mil euro) din valoarea adăugată totală în lanțul alimentară (16.824,33 mil euro) s-a îndreptat către producătorii primari din România față de 24,3% în UE28. Ponderea valorii adăugate pentru producătorii primari este mult mai mare în România decât media UE pentru că lanțul alimentară se oprește în cele mai multe cazuri la producția primară și nu se continuă cu celelalte verigi precum procesarea (VAB -2.135,9 mil euro), distribuția alimentelor și băuturilor (VAB -3.554,1 mil euro), serviciile alimentare (VAB -944,4 mil euro). Acest lucru se poate observa și din categoriile de produse importate și exportate de România, prezentate în secțiunea *Evoluția schimburilor comerciale cu produse agroalimentare* din cadrul Obiectivul Specific 2. {56} [CI 11]

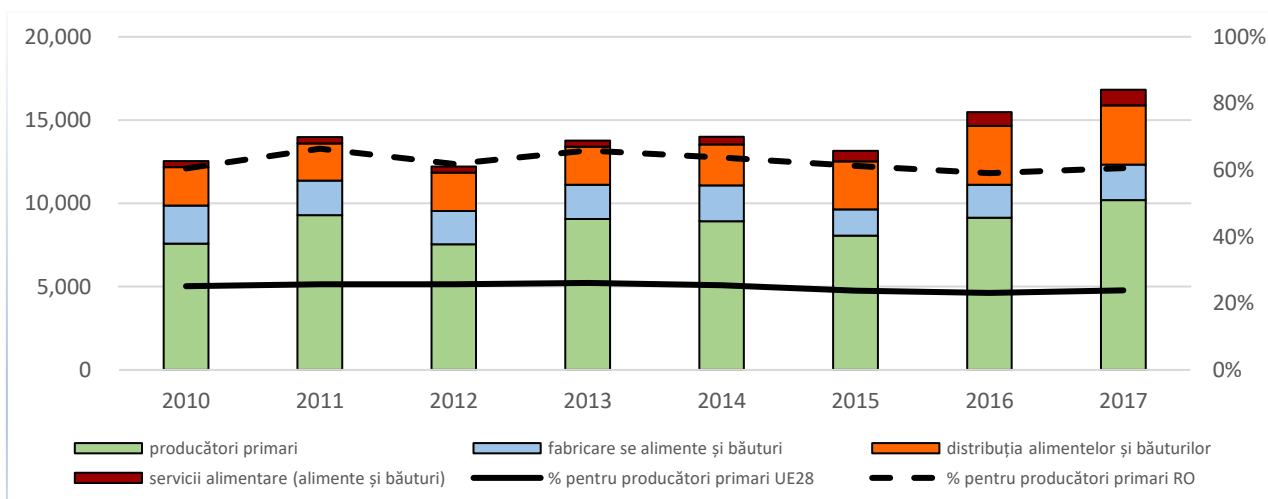

Fig. 80 - Distribuția valorii adăugate în lanțul alimentară (mil. Euro) (Sursa: DG AGRI Baza de date indicatori, 2020)

Graficul de mai jos prezintă importanța sectoarelor în agricultura României, în funcție de producția agricolă, la prețul de producție pentru anul 2019.

Cerealele, produsele horticoale, plantele industriale, plantele furajere și producerea laptelui reprezintă cele mai importante sectoare din punct de vedere al valorii producției. {1}[AI 55]

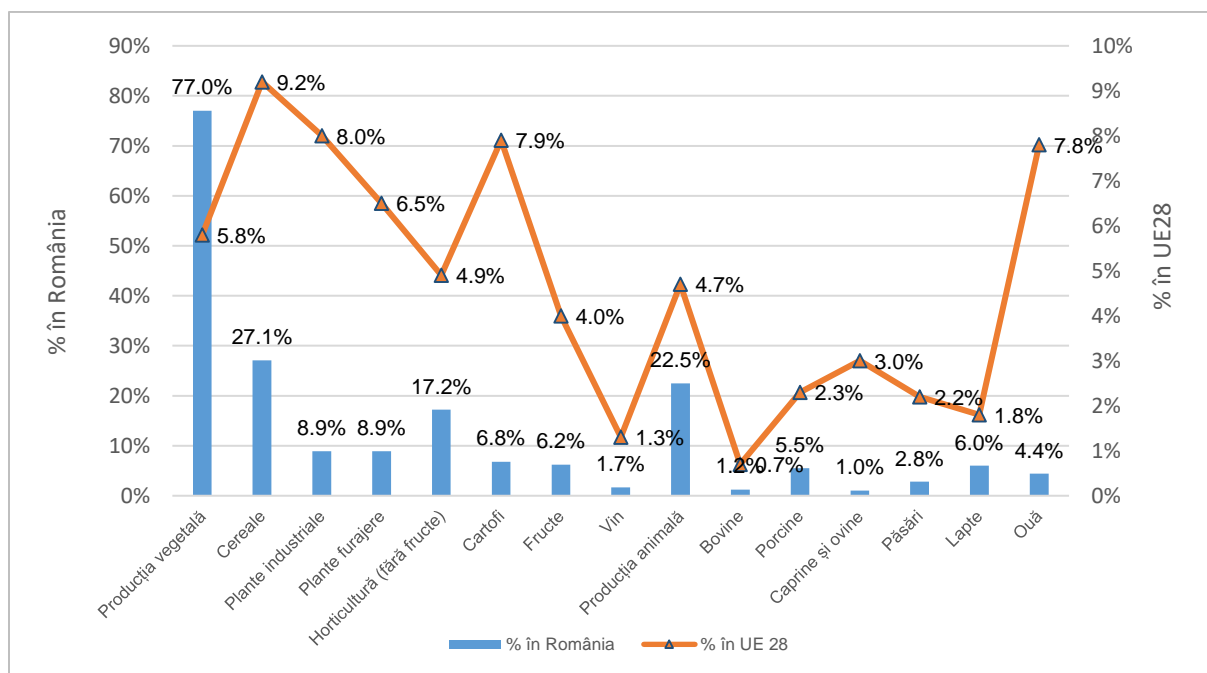

Fig. 81 - Valoarea producției agricole, pe sectoare, la prețul de producție (Sursa: Eurostat)

Îmbunătățirea structurii producției industriei agroalimentare este un factor determinant pentru creșterea valorii adăugate în lanțul valoric alimentar, sporirea câștigurilor fermierilor prin valorificarea mai bună a produselor primare și menținerea unei piețe agricole interne funcționale.

În structura valorii producției industriei alimentare și a băuturilor, România are cele mai mari proporții ale consumului intermediar din UE-28, de 82% în anul 2016, în creștere de la 76% în 2008 {1}; în același timp, valoarea adăugată indică tendințe opuse valorilor UE-28, în scădere de la 24% în 2008, la 18% în 2016, fiind afectate marjele de profit ale companiilor și capacitatea lor de a investi.

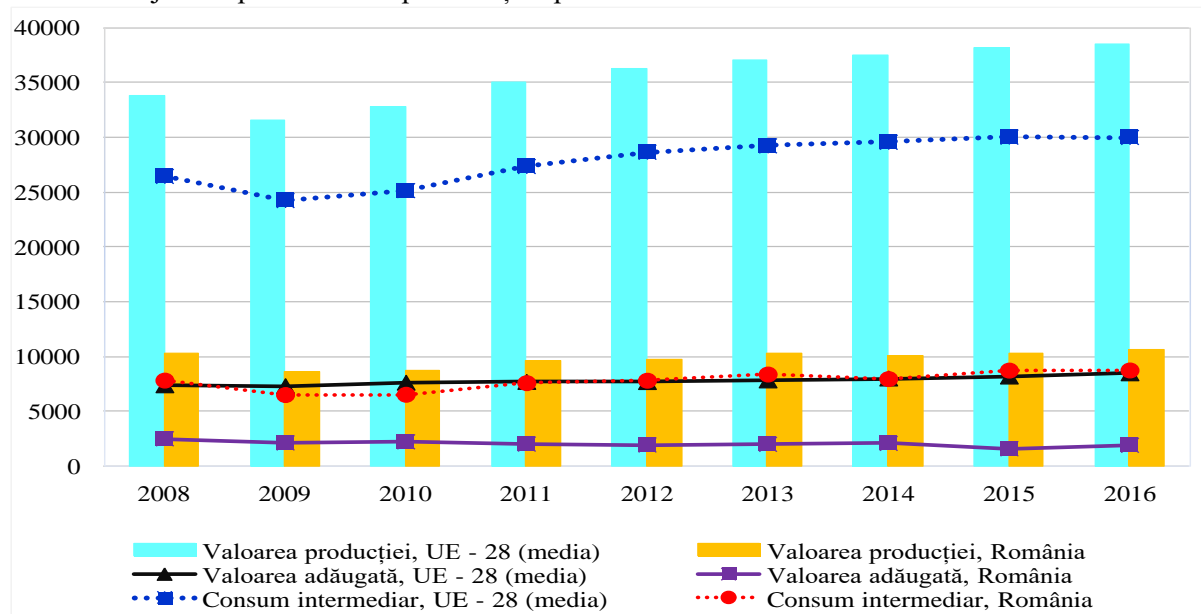

Fig. 82 - Ponderea valorii adăugate în producția industriei alimentare (mil. Euro) (Sursa: Eurostat)

Volatilitatea prețurilor

Stabilizarea prețurilor la producător este un factor contributor important la îndeplinirea obiectivului specific 3.

Indicii prețurilor [57][AI 103] arată o tendință de creștere continuă a prețurilor în perioada 2005-2017 în lanțul alimentar, cele mai mari rate de creștere din UE-28 fiind pentru importuri și produse agricole primare, iar în România, pentru produsele agricole și produsele alimentare.

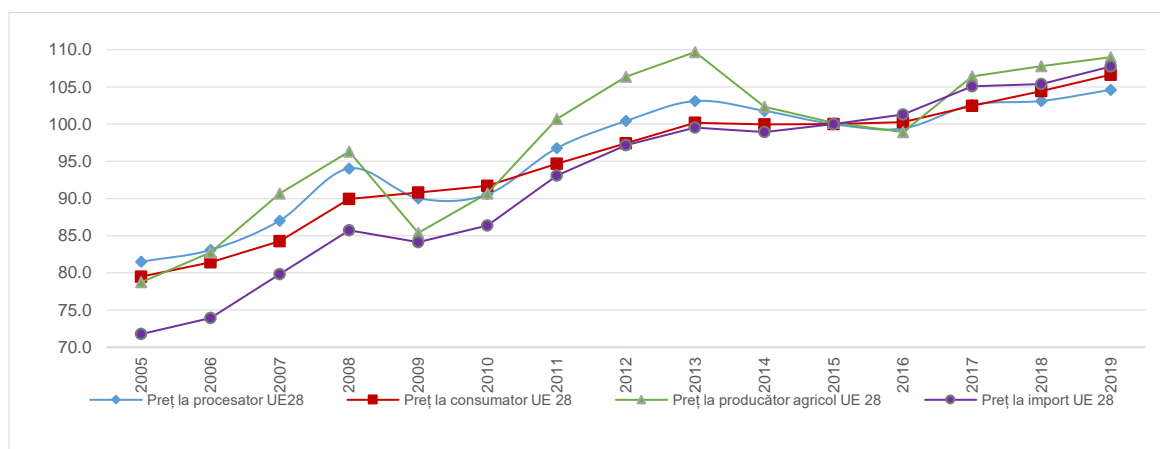

Fig. 83 - Evoluția prețurilor în lanțul alimentar UE 28 (Indici, 2015=100) (Sursa: Eurostat)

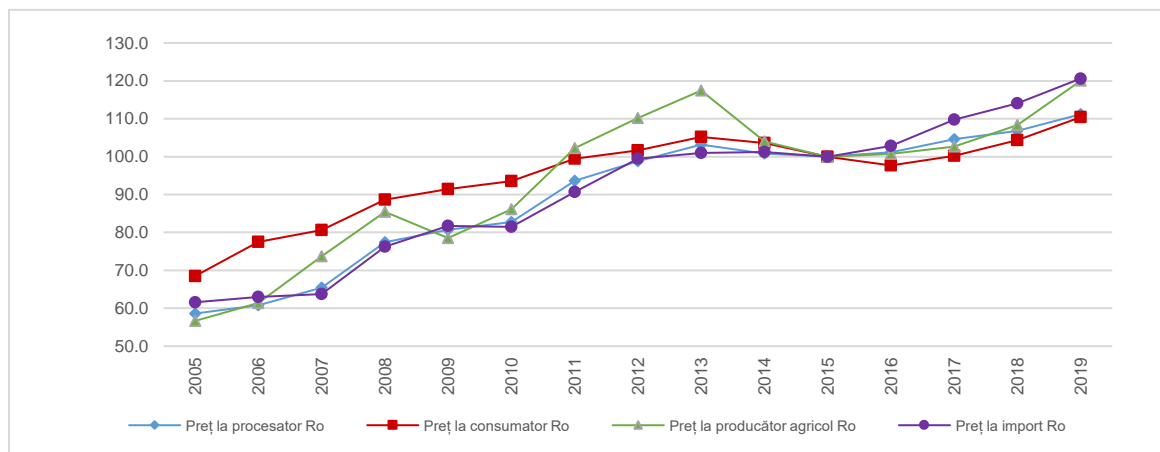

Fig. 84 - Evoluția prețurilor în lanțul alimentar UE 28 și România (Indici, 2015=100) (Sursa: Eurostat)

Comparativ cu seria indicilor de prețuri în lanțul alimentar UE-28 care descrie o volatilitate ridicată a prețurilor la producătorul agricol și a prețurilor importurilor de produse alimentare, dinamica din România prezintă un profil similar, deși au fost niveluri și volatilitate mai mari la toate cele 4 categorii de prețuri.

Fenomenul de transmisie asimetrică a prețurilor este prezent atât la nivelul UE 28 cât și în România. Astfel, în timp ce prețurile la producător fluctuează cel mai mult, prețurile la nivelul consumatorului au o evoluție constantă, cu o tendință ascendentă până la sfârșitul perioadei pentru UE 28, pentru România acestea înregistrând valori fluctuante în perioada 2013-2019.

În ceea ce privește prețul la procesator, deși în perioada analizată acesta fluctuează mai mult în UE28 decât în România, aici s-a observat o volatilitate mai crescută decât în UE.

Totodată, în România prețurile la import urmează aproximativ aceeași tendință ca prețurile la procesator, în timp ce în UE prețurile la import sunt mai scăzute decât cele la procesator în perioada 2005-2015, urmând ca, în perioada 2015-2019, acestea să depășească prețurile la procesator.

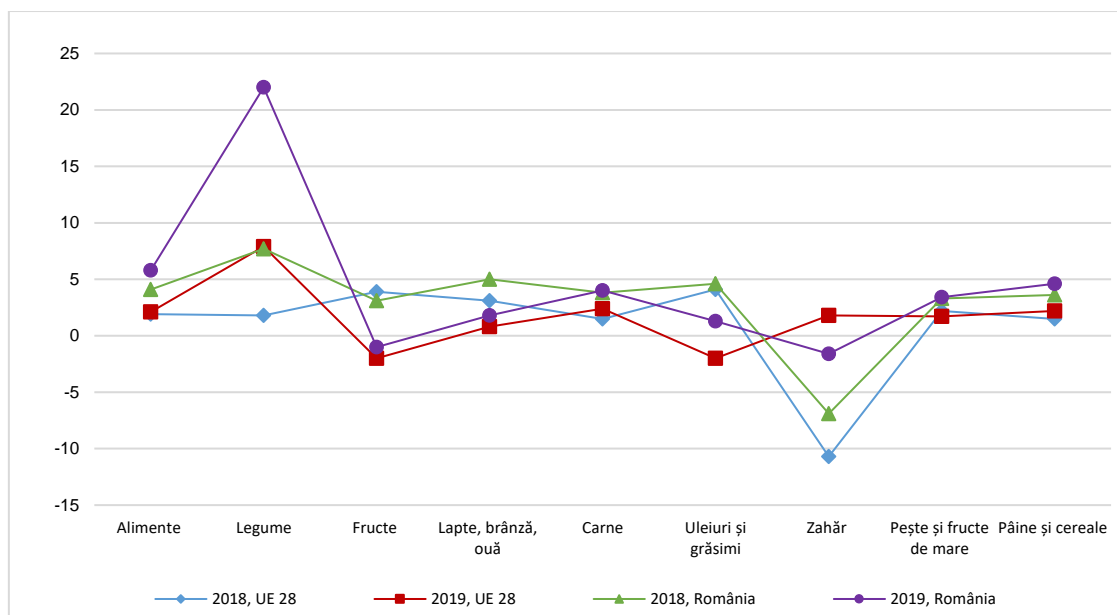

Fig. 85 - Prețurile de consum la produsele alimentare, în România și UE-28 (Sursa: Eurostat)

Volatilitatea prețurilor la produsele alimentare în România a fost mai mare decât media UE, pentru legume și zahăr observându-se cea mai mare fluctuație, atât în România cât și la nivelul UE28. La nivel național, pentru unele produse aceasta a scăzut în 2019 față de 2018 (fructe, lapte, brânză, ouă, uleiuri și grăsimi), pentru altele a crescut (legume și zahăr), în timp ce pentru carne, pâine și cereale, pește și fructe de mare a rămas relativ constantă.

Începând cu 2007, prețurile la produsele alimentare au crescut mai rapid decât prețurile pentru alte bunuri, determinând o inflație generală. Câțiva factori contribuie la această evoluție: cererea globală tot mai mare de produse alimentare, încetinirea creșterii productivității în agricultură (legată de resursele naturale și terenurile rare), precum și creșterea prețurilor de intrare, legătura crescândă între agricultură și tendințele prețurilor din alte mărfuri (de ex. energie) etc.

Probleme mai recente legate de transmisia prețurilor în lanțul alimentar sunt legate de: volatilitatea prețurilor și transmisia asimetrică a prețurilor. În ceea ce privește volatilitatea prețurilor din lanțul alimentar, a existat un efect de aplatizare în aval în lanțul alimentar, în UE, cauzat în esență de faptul că materia primă reprezintă doar o mică parte din costul produsului alimentar final, în timp ce tendința este complet opusă în România.

Un sector de nișă care aduce valoare adăugată producătorilor agricoli îl reprezintă produsele înregistrate prin scheme de calitate europene.

Cu toate că România are potențial ridicat pentru obținerea produselor de calitate, în 2019 doar 7 produse sunt înregistrate prin scheme de calitate europene, din care un produs înregistrat pe schema de calitate DOP (Denumire de Origine Protejată) și 6 produse înregistrate pe schema de calitate IGP (Indicație Geografică Protejată), iar la Comisia Europeană se află în analiză documentațiile pentru înregistrarea altor 4 produse. {59}[AI 68]

Conform datelor statistice disponibile, furnizate de producători, valoarea producției comercializate pentru cele 7 produse înregistrate și anul înregistrării lor, precum și valoarea vânzărilor intracomunitare pentru produsul Magiun de Topoloveni este prezentată în tabelul nr. 30 {60}[CI 34] .

Tabel 30 - Valoarea producției comercializate pentru produsele înregistrate în schemele de calitate (euro)/Valoare vânzări intracomunitare Magiun de Topoloveni (euro)

Denumire produs înregistrat în schema de calitate și anul înregistrării	2015	2016	2017	2018	2019
Magiun de Topoloveni –IGP (2011)	17.473	70.343	9.372	801	2.935
Novac afumat din Țara Bârsei –IGP (2016)		81.844	82.090	74.923	69.202
Salam de Sibiu –IGP (2016)		25.602.572	26.378.168	26.123.982	26.854.942
Telemea de Ibănești-DOP (2016)		282.106	452.970	447.169	756.644
Scrumbie de Dunăre afumată-IGP (2018)				28.946	75.333
Telemea de Sibiu –IGP (2019)					250.000
Cârnați de Pleșcoi –IGP (2019)					396.519

(Sursa: MADR)

Dacă avem în vedere poziționarea României în UE 28 din punct de vedere al valorii producției comercializate a produselor agricole și alimentare înregistrate în scheme de calitate, România se află în cel de al patrulea grup de SM (alături de Polonia, Ungaria, Suedia, Finlanda, Belgia, Slovenia, Slovacia, Bulgaria, Luxemburg, Irlanda, Lituania, Croatia, Cipru și Letonia), grup care înregistrează până la 1,5% în total valoare producție comercializată și 10,8% din totalul de produse cu Indicație Geografică înregistrate în 2017 {61}.

Numărul mic de produse românești înregistrate (7) față de totalul produselor înregistrate în baza de date eAmbrosia la nivel de 2019 (1460) {59}, are la bază, pe de o parte, o activitate redusă a grupurilor de producători agricoli în sensul înregistrării pe schemele de calitate europene, ceea ce se transpune într-o ofertă săracă a acestui gen de produse, pe de altă parte o insuficientă conștientizare în rândul consumatorilor privind produsele agricole și alimentare care fac obiectul schemelor de calitate, ceea ce conduce la o cerere scăzută pentru aceste produse.

România este un important producător de vinuri, cu o poziție importantă pe piața europeană, în perioada 2015-2017 având o producție medie de 3,7Mhl, situându-se după Franța, Italia, Spania, Germania și Portugalia {61}. Un aspect esențial în această situație îl constituie și numărul de produse înregistrate în scheme de calitate europene - 52 produse, dintre care 39 produse cu DOP (Denumire de Origine Protejată), 3 produse cu IG (Indicație Geografică) și 10 produse care sunt înregistrate în ambele scheme de calitate. {59}[AI 68]

Din punct de vedere al volumului de vânzări și valorii producției comercializate, în UE 28, Franța, Italia și Spania ocupă primele trei locuri, cu un volum de vânzări de peste 14 Mhl și o valoare a producției comercializate de peste 4,4 mld euro. România se află printre următoarele 5 state membre, după Germania, Portugalia, Austria și Ungaria, cu un volum de vânzări de peste 1 Mhl (1 060 547hl-România) și o valoare a producției comercializate de peste 200 mil euro (215 302 mil euro – România). În perioada 2010-2017, valoarea producției comercializate a cunoscut o scădere cu 19%, înregistrând, la nivelul anului 2017, 0,5% din totalul valorii producției comercializate a produselor înregistrate în scheme de calitate la nivel UE 28 {61}[CI 34].

De asemenea, din anul 2018, România are înregistrate ca Indicație geografică (IG) 9 denumiri de băuturi spirtoase, 4 din categoria rachiu de fructe și 5 din categoria rachiu de vin. {59}[AI 68]

În ceea ce privește produsele montane, în prezent sunt recunoscute oficial 1.124 de produse ce au obținut dreptul de utilizare a mențiunii de calitate facultativă *Produs Montan în conformitate cu legislația în vigoare* {58}{84}[AI 68]. Categoriile cu cele mai multe produse recunoscute sunt legume–fructe (627), lapte și produse din lapte (326), produse apicole (119).

Referitor la **schemele de calitate naționale**, în perioada 2014-2018 au fost atestate 731 de **produse tradiționale**. Cele mai multe produse au fost înregistrate la categoria produse din carne - 302 de produse, urmate de produsele din lapte - 149 produse. Totodată, în perioada menționată au fost înregistrate 154 **produse atestate conform rețetelor consacrate românești**, numărul cel mai mare înregistrându-se la categoria produselor din carne, 79 produse și la cele din categoria lapte, 41 produse. {25}[AI 104]

Calitatea și diversitatea producției agricole reprezintă unul din punctele forte ale producătorilor agroalimentari din România și contribuie în mod semnificativ la patrimoniul cultural și gastronomic național și european.

Cetățenii și consumatorii prezenți pe piața internă și UE solicită din ce în ce mai frecvent atât produse de calitate, cât și produse tradiționale, fiind preocupați, de asemenea, de menținerea diversității producției agricole. Această situație generează o cerere de produse agricole sau alimentare cu anumite caracteristici identificate prin Sisteme de calitate voluntară.

De asemenea, la nivelul anului 2017, suprafața pe care se aplicau angajamente de agro-mediu și climă în zone cu înaltă valoare naturală (HNV) era de 508.141 ha {50}. Produsele obținute pe aceste suprafețe ar putea genera valoare adăugată suplimentară datorită modului tradițional de utilizare a acestor suprafețe și utilizării reduse a inputurilor chimice, având efecte benefice asupra sănătății umane.

O altă categorie de produse de calitate, cu valoare adăugată mare, este reprezentată de **produsele ecologice**.

În general, dezvoltarea producției ecologice este favorizată de creșterea veniturilor și de o conștientizare la nivelul întregii populații a importanței unui stil de viață sănătos. Producția ecologică se bazează pe o serie de principii, care asigură producerea de alimente sigure și sănătoase, protejând mediul înconjurător și resursele naturale, susținând sănătatea solului, a ecosistemelor și a oamenilor.

Din graficele prezentate reiese că producția vegetală ecologică, pentru principalele categorii de produse variază, în perioada 2014-2018, urmând același trend ca și suprafața ecologică certificată aferentă acestor categorii, și anume: un trend descendent până în 2016, apoi o creștere cu 25% a suprafeței ecologice certificate și cu 20% a producției ecologice până la finalul perioadei analizate {1} [AI 105].

Categoria de produse cu cea mai bună reprezentare sunt cerealele, urmate de plantele tehnice și culturile verzi.

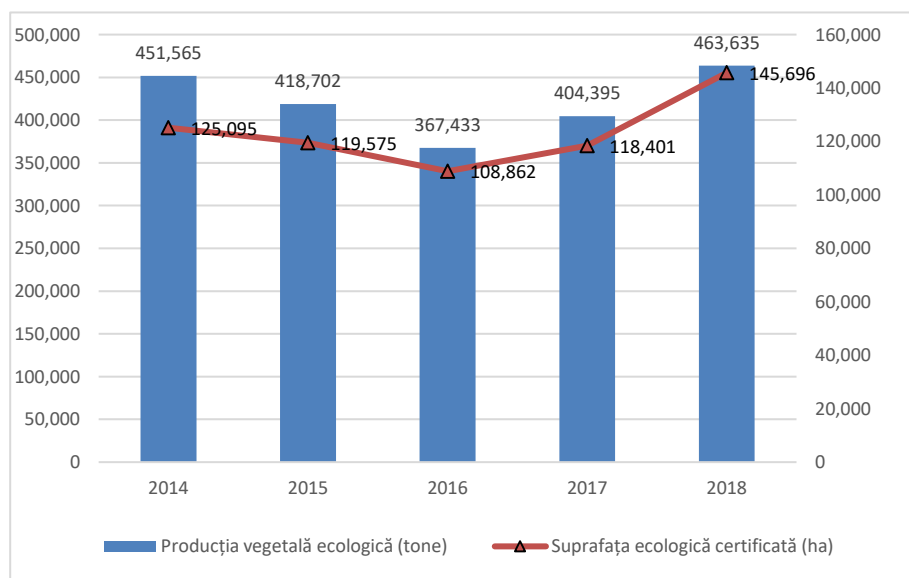

Fig. 86 - Producția vegetală ecologică și suprafața vegetală ecologică (Sursa: Eurostat)

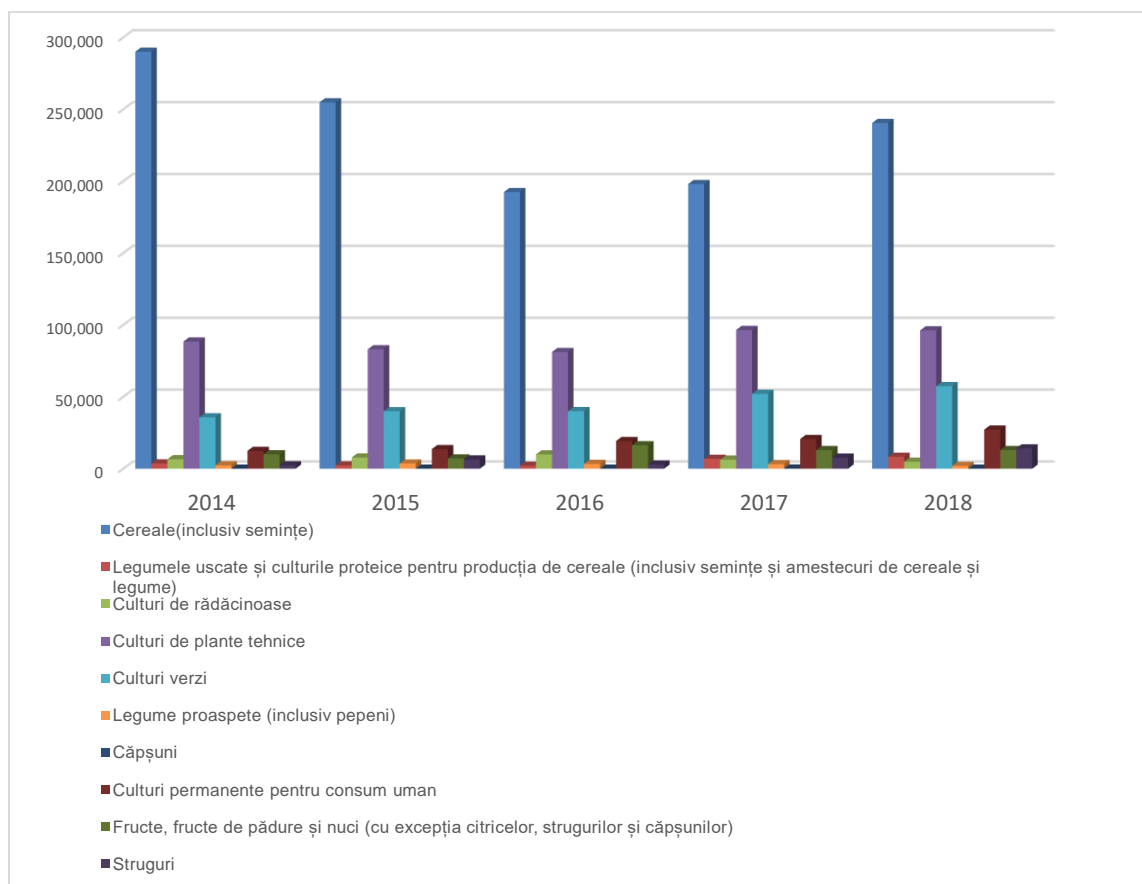

Fig. 87 - Producția vegetală ecologică în funcție de tipul culturii (Sursa: Eurostat)

Dacă ne raportăm la sectorul ecologic zootehnic, din datele prezentate la OS9 se observă că efectivele de bovine pentru sacrificare au avut o evoluție ascendentă în perioada 2015-2018, apoi, în anul 2019 s-au raportat 426 capete de bovine pentru sacrificare. Efectivul vacilor de lapte a scăzut cu 52% în perioada analizată, ceea ce denotă că necesarul de consum pentru lapte și produse lactate este acoperit, în mare parte, din import. Interesul consumatorilor pentru carne și produse ecologice din carne de proveniență autohtonă este în creștere, fapt demonstrat și de creșterea substanțială în 2019 a efectivului de ovine, caprine, curcani, găini ouătoare. Un produs tot mai căutat de consumatorii români îl reprezintă mierea și produsele apicole, așa cum arată și creșterea familiilor de albine cu 106% în 2019 față de 2016 în acest segment. {46}

Din anul 2015 până în anul 2019 numărul procesatorilor în sistemul de agricultură ecologică a crescut de la 106 la 191, iar gama sortimentală de produse ecologice a fost mult mai diversificată, cuprinzând: produse procesate din lapte de vacă și oaie (cașcaval, telemea, swaitzer, unt, smântâna etc.), carne și produse din carne de vită, ulei din floarea soarelui, sortimente variate de produse de panificație (pâine, paste făinoase, fursecuri) produse procesate din orez, ouă, fulgi de cereale, ceaiuri din plante, ulei din floarea soarelui, ulei de în, ulei din rapiță, sucuri din fructe de pădure, produse procesate din semințe de cânepă, produse apicole (ceară, propolis, polen) vin certificat ecologic etc.

Totuși din numărul total de operatori certificați în sistemul de agricultură ecologică de către organismele de control, la nivelul anului 2019 (9.821), ponderea procesatorilor este doar de 1,94%. {46}[AI 6]

Dacă ne raportăm la un alt actor al lanțului valoric pentru produse ecologice, în România, există 248 mari comercianți autorizați să vândă produse alimentare ecologice, dintre care 12 sunt și importatori. {46}

Totodată, interesul consumatorilor pentru produsele ecologice urmează trendul în creștere existent la nivel european, alegând să achiziționeze produse ecologice sau ceea ce ei considera a fi produse ecologice, pe care le asimilează cu menținerea unei stări de sănătate adecvate pentru întreaga familie.

Într-un studiu realizat în anul 2016, pe un număr de aproape 1800 de persoane, un procent de 94% (peste 1500 de persoane) dintre respondenții validați, au confirmat faptul că achiziționează produse ecologice uneori sau frecvent (Butu și colab, 2019).

În ceea ce privește **gradul de organizare a fermierilor**, acesta rămâne în continuare scăzut în special privind participarea pe piață, la nivelul anului 2019 existând 68 grupuri de producători (GP) recunoscute, cu un număr mediu de 8,3 membri (65 GP au între 5-20 membri, 3 GP între 21-50 membri) și 23 organizații de producători, cu un număr mediu de 7,9 membri (între 5 și 27 membri) {24} [AI 7].

În România, Organizarea Comună a Pieței fructelor și legumelor a fost implementată începând cu anul 2007, odată cu reforma europeană a sectorului, prin urmare în conformitate cu legislația comunitară Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale a acordat sprijin financiar pentru constituirea formelor asociative din sectorul fructe legume, respectiv grupuri de producători recunoscute preliminar (GPRP) și organizații de producători (OP).

GPRP au avut posibilitatea de a funcționa o perioadă maximă de 5 ani în care au primit sprijin financiar administrativ și sprijin financiar pentru investiții. Această perioadă de 5 ani a fost o perioadă tranzitorie introdusă de CE pentru noile state membre în vederea stimulării și consolidării asocierii producătorilor agricoli din sectorul fructelor și legumelor.

După parcurgerea perioadei de tranziție, GPRP care au reușit să îndeplinească criteriile de recunoaștere ca organizație de producători au obținut statutul de OP.

Prima organizație de producători recunoscută de MADR a fost S.C.Hortifruit SRL, în anul 2007. Această organizație nu a trecut prin perioada de tranziție, întrucât deținea mijloace tehnice de colectare, stocare, sortare, ambalare și comercializare a producției membrilor.

În perioada 2007-2017 MADR a recunoscut un număr de 25 OP și 41 GPRP. Din cele 41 GPRP 16 fie nu au respectat condițiile de recunoaștere, fie nu au finalizat investițiile prevăzute în planul de recunoaștere. {24}

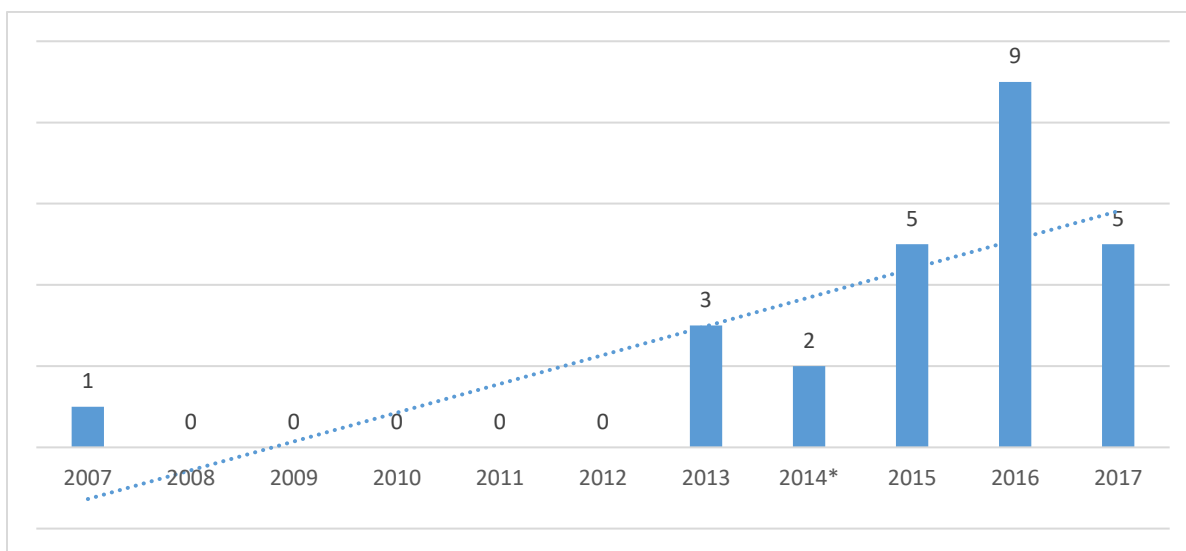

Fig. 88 - Evoluție recunoaștere organizații de producători (Sursa: MADR)

Din analiza datelor rezultă faptul că numărul de OP din sectorul fructelor și legumelor este extrem de scăzut în raport cu suprafața agricolă cultivată de sector și cu numărul exploatațiilor. La această dată sunt funcționale 23 de OP.

Activitatea principală a OP se referă la concentrarea ofertei și comercializarea produselor membrilor pentru care sunt recunoscute. OP comercializează cantități de legume și fructe din ce în ce mai mari și de calitate, conform standardelor în vigoare, care sunt livrate în prezent în piețele agroalimentare, cantine, piețele de gros și rețeaua de supermarketuri.

Sprijinul financiar se acordă OP, în baza programelor operaționale (PO), aprobate de APIA în cadrul cărora se prevăd diferite măsuri investiționale, pe o durată de 3 până la 5 ani.

Ținând cont de suprafața ocupată cu legume și pomi și arbuști fructiferi din totalul suprafeței agricole a țării, conform datelor prezentate la OS 2, și având în vedere gradul scăzut de organizare din acest sector, este necesară susținerea în continuare, prin programe de finanțare a constituirii GP și respectiv, OP în sectorul legume-fructe.

Evoluție -Valoarea Producției Comercializate (VPC) OP 2010-2018

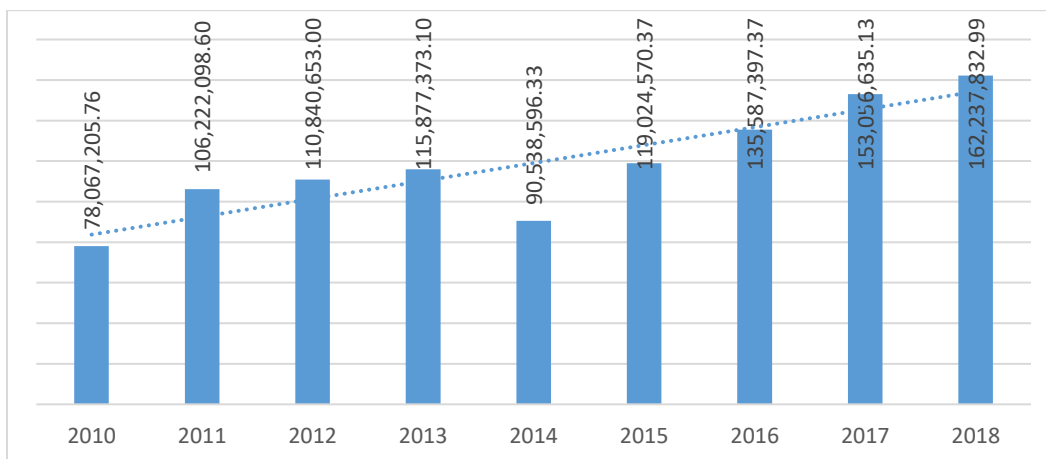

Fig. 89 - Evoluția VPC (OP), valoric (lei) (Sursa: APIA)

Din analiza datelor evoluției VPC valoric (lei) se remarcă o creștere semnificativă de la 78.067.205,76 lei în anul 2010 la 162.237.832,99 lei în anul 2018. Se constată o creștere continuă a VPC în perioada 2010-2018 excepție fiind anul 2014 când s-a realizat un VPC mai mic, respectiv 90.538.596,33 lei. {50} [AI117]

Cu toate că în perioada 2010-2018 se remarcă o creștere a VPC, valoric, acest indicator reprezintă un procent redus din valoarea producției totale de fructe și legume, la nivel de țară.

- exemplu 2017: VPC la nivelul anului 2017 a celor 23 OP a fost de 153.056.635,13 lei reprezentând circa 1,2 % din valoarea producției totale de fructe și legume. {50}[AI 117]

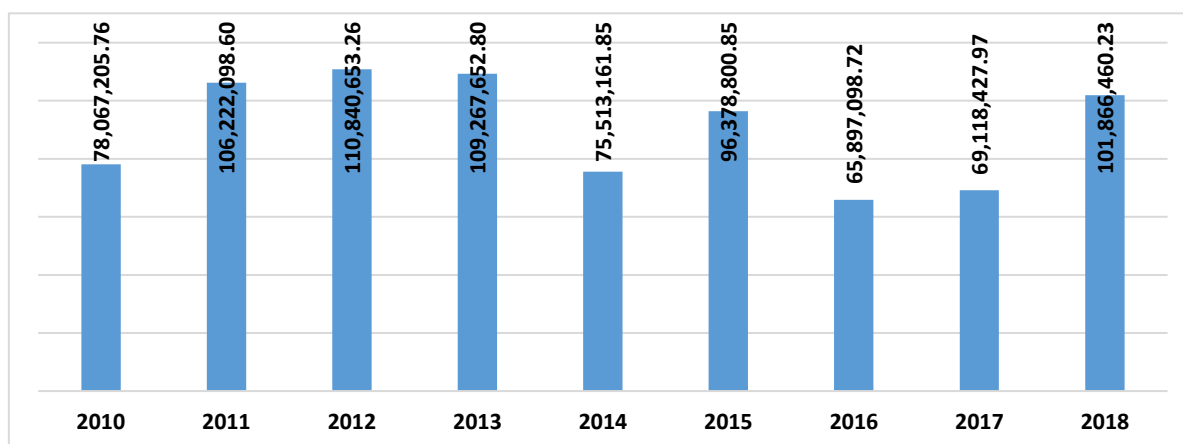

Fig. 90 - Evoluție VPC (OP), cantitativ (t) (Sursa: APIA)

În urma analizării datelor se constată o creștere a VPC cantitativ, de la 36.252,56 t în anul 2010 la 104.645,35 t la nivelul anului 2017, respectiv la 92.553,85 t la nivelul anului 2018. {50}[AI 117]

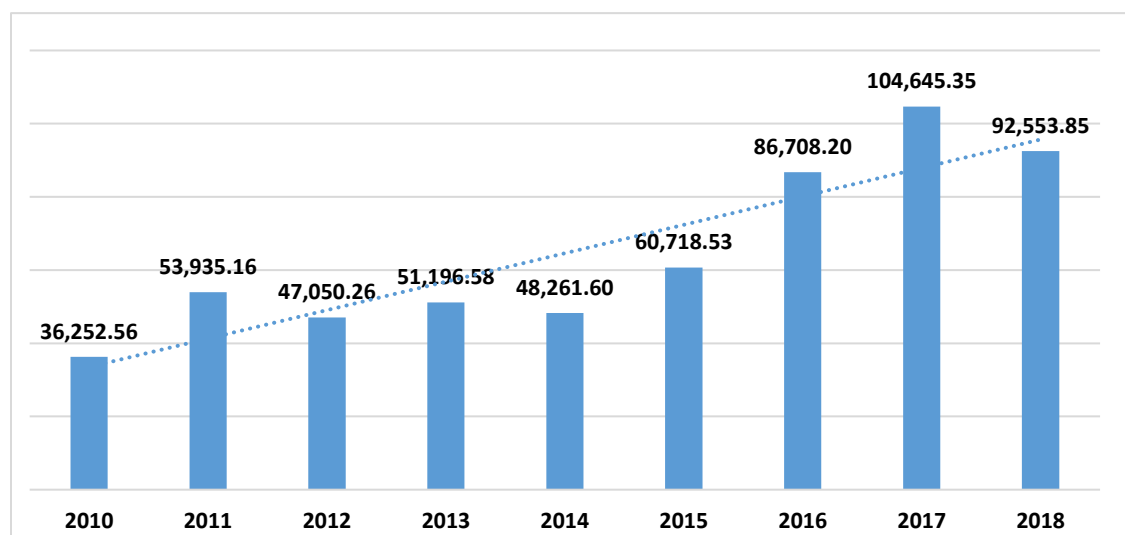

Fig. 91 - Evoluție VPC (OP cu PO), valoric (lei) (Sursa: APIA)

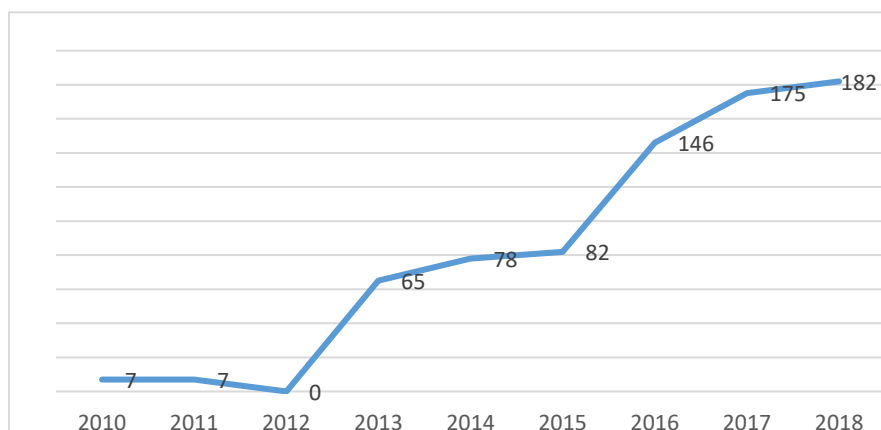

Fig. 92 - Evoluție VPC (OP cu PO), cantitativ (t) (Sursa: APIA)

Analizând datele evoluției VPC valoric al OP cu PO în perioada 2010-2018, se remarcă o creștere de la 78.067.205,76 lei în anul 2010, la 101.866.460,23 lei în anul 2018. Această creștere se justifică prin faptul că în anul 2010 exista o singură organizație de producători care derula PO, față de anul 2018, când 4 OP implementau PO. {50}[AI 117]

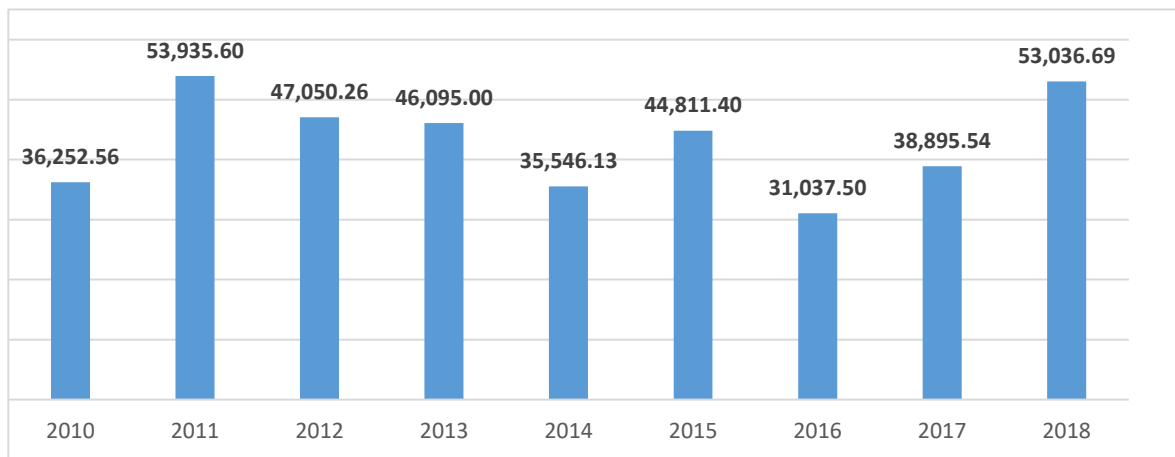

Fig. 93 - Evoluție număr membri OP (Sursa: APIA)

Din analiza datelor în perioada 2010-2018 se constată o creștere semnificativă a numărului de membrii OP de la 7 în anul 2010 la 182 în anul 2018, creștere care se constată și la OP cu PO respectiv de la 7 membrii în anul 2010 la 27 de membrii în anul 2018. {24}

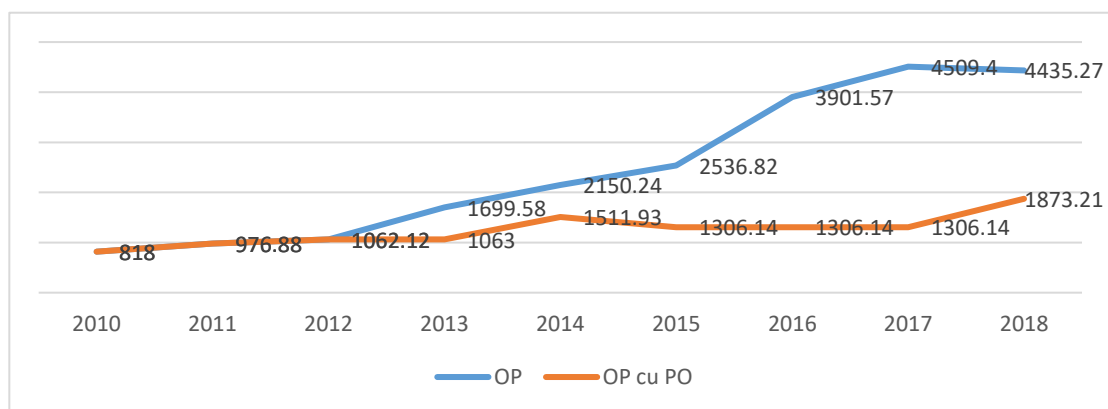

Fig. 94 - Evoluție suprafețe OP (Sursa: APIA)

*exemplu la nivelul anului 2018: suprafața plantațiilor pomicole și legumicole la nivelul anului 2018 a celor 23 OP a fost de 4435,27 ha reprezentând circa 1,22 % din suprafața totală de plantații pomicole și culturi legumicole. {50}

Din analiza datelor în perioada 2010-2018, privind evoluția suprafețelor se remarcă o creștere semnificativă, de la 818 ha în anul 2010 la 4.435,27 ha în anul 2018, creștere care se constată și la OP cu PO respectiv de la 818 ha în anul 2010 la 1.873,21 ha în anul 2018.

Cu toate că se remarcă o creștere continuă a suprafețelor în perioada 2010-2018, acest indicator reprezintă un procent mic din suprafața totală a României ocupată de livezi și culturi legumicole și numărul exploatațiilor active. O analiză detaliată asupra sectorului legume-fructe, în special în privința producției se regăsește în secțiunea dedicată O.S. 2, iar în ceea ce privește **capacitatea de depozitare pentru legume-fructe** în anul 2018 este de 190.770 tone, din care circa 47.710 tone reprezintă capacitatea de depozitare a organizațiilor de producători din sectorul fructe și legume {24}[AI 5]. **Capacitatea de depozitare** pentru legume-fructe este insuficientă raportat la necesarul intern de consum de cca 843.000 tone fructe. Pentru a se acoperi necesarul de depozitare și stocare se impune susținerea investițiilor în acest domeniu.

Situația programelor operaționale finanțate prin APIA și valoarea plăților (2010 - 2020) *până la data de 05.08.2020

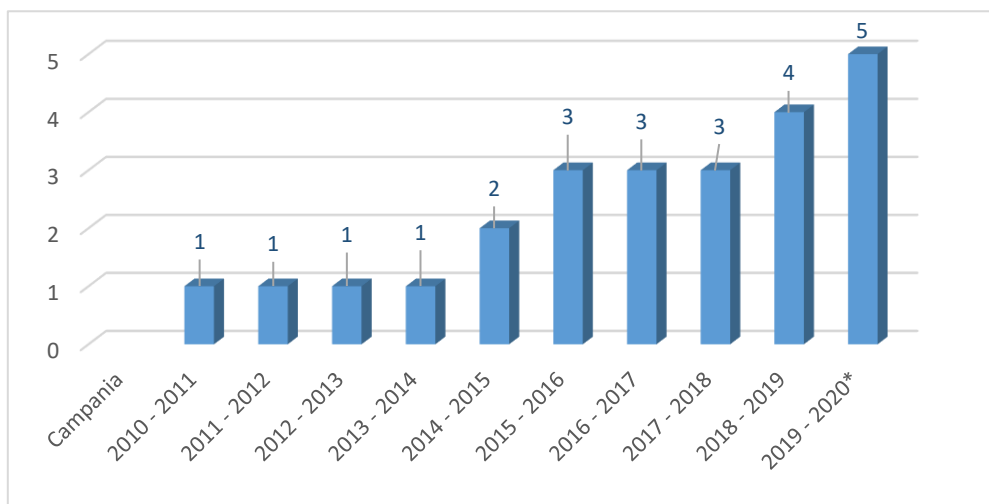

Fig. 95 - Organizații de producători care au depus PO (Sursa: APIA)

Doar 21% din organizațiile de producători aprobate au depus un program operațional în vederea obținerii de finanțare. Cu toate că numărul organizațiilor de producători care derulează programe operaționale a crescut în perioada de referință de la 1 la 5, valoarea totală a plăților pe campanii rămâne sensibil egală.

Asta înseamnă că valoarea cheltuielilor eligibile pentru finanțare ce fac obiectul noilor programe operaționale este redusă, iar principala referință în acest sens este VPC-ul (Valoarea Producției Comercializate).

Un motiv pentru care unele organizații de producători (OP) nu depun spre aprobare programe operaționale îl poate constitui limitarea sprijinului financiar la 4,1% (4,6%) din valoarea producției comercializate (VPC), iar în cazul multor OP acest nivel este mic în valoare absolută, ținând cont de specificul OP (cu nr. de membrii redus: numai una are peste 20 și numai două peste 10 membrii). Nivelul sprijinului este peceptat ca limitativ și din cauza nevoilor multiple ale membrilor OP, dar poate și din cauza comparației improprie cu măsurile PNDR (unde nu există o astfel de plafonare a sprijinului în funcție de VPC anterior).

La nivelul MADR în perioada 2014-2019 au fost recunoscute grupuri de producători după cum urmează: 9 GP **fructe**, 3 GP **legume**, 3 GP **legume fructe** 34 GP **vegetal** (cereale, plante oleaginoase, leguminoase, plante furajere), 2 **mixte** (legume, fructe, cereale), 1 **lemn**, 16 GP **zootehnie** (7 lapte și produse lactate, 2 carne de pasăre și ouă, 2 carne porcine, 2 carne bovine, 3 miere de albine și produse apicole). {24} [AI 7]

În sectorul cooperatist, în perioada 2015-2019 se observă un trend ascendent în ceea ce privește numărul de cooperative agricole înregistrate la Oficiul Național al Registrului Comerțului. Astfel, la nivelul lunii mai 2020, cooperativele din sectorul agricol (inclusiv servicii în agricultură și comerț cu produse agricole) înființate conform Legii 566/2004 cu modificările și completările ulterioare, a crescut cu 50% față de anul 2015 (1629 față de 811). Numărul cooperativelor agricole din zona montană este de 134 și reprezintă 8,23% din totalul cooperativelor existente raportat la mai 2020.

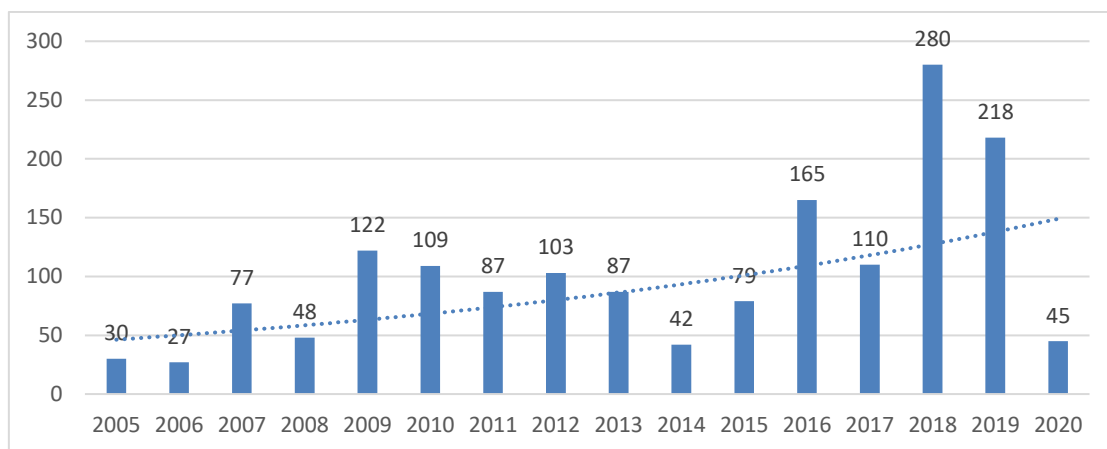

Fig. 96 - Structura cooperativelor la nivel național și în zona montană, în funcție de anul înmatriculării acestora (Sursa: prelucrare date ONRC)

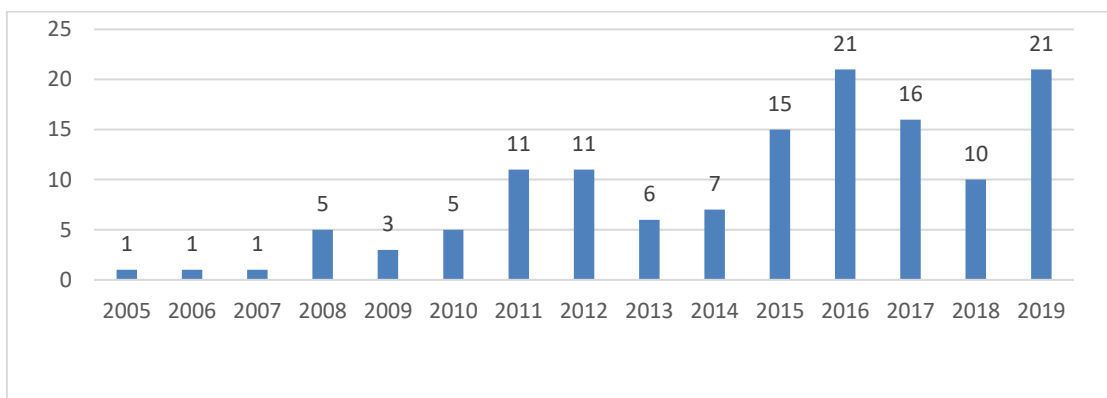

Fig. 97 - Organizații de producători care au depus PO (Sursa: APIA)

Numărul cooperativelor agricole înmatriculate anual a avut o evoluție variabilă în perioada 2005 – 2020. Se înregistrează fluctuații pozitive la nivelul anului 2018, deoarece este și anul în care submăsurile PNDR au început să încurajeze mult mai activ cooperativele, prin punctaj suplimentar. În 2019 au fost operaționalizate integral și facilitățile fiscale.

Cooperativele agricole au generat **în 2018** o cifră de afaceri de 1,315 miliarde lei (282.103.565 euro) și venituri totale de 1,378 miliarde lei (295.563.929 euro) cu **1.015 angajați** și **7.503 membri** cooperatori. Deși ca număr cooperativele agricole din zona montană reprezintă 8.23% din totalul cooperativelor, acestea au generat în 2018 o cifră de afaceri reprezentând doar 2,76% din cifra de afaceri generată de cooperativele agricole pe plan național, procentul fiind similar pentru active imobilizate (2,79%) și un pic îmbunătățit în cazul activelor totale (3,46%), datorită specificului zonei montane, cu accent pe zootehnie și plante medicinale.

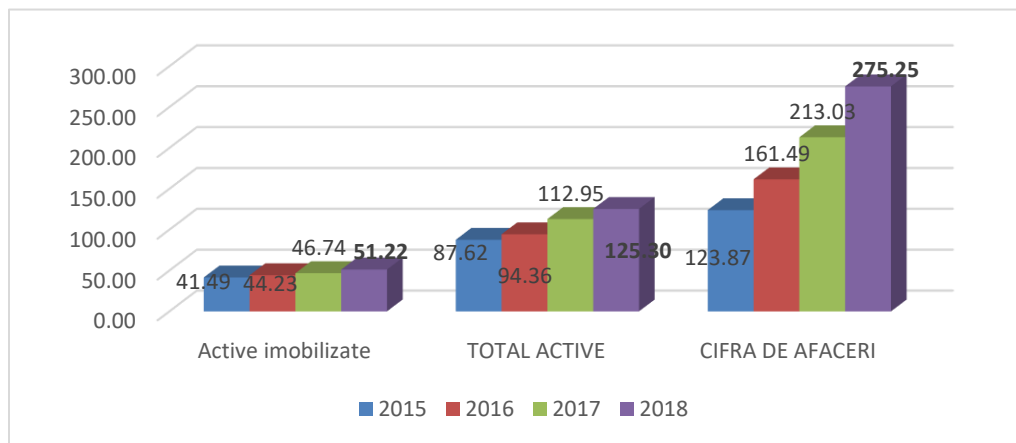

Fig. 97 - Evoluția principalilor indicatori de bilanț ai cooperativelor agricole (mil euro)
(Sursa: prelucrare date ONRC)

Un prim indicator al slabei capitalizări a cooperativelor îl reprezintă procentul redus al activelor imobilizate din total active și raportat la cifra de afaceri. Cooperativele agricole sunt singura posibilitate de contrabalansare a actorilor foarte mari din piață, care creează premisele pentru o economie de piață concurențială și echilibrată. Pentru a fi capabile să realizeze procesare primară, finită și deservire corectă a membrilor cooperatori, cooperativele trebuie să aibă acces la o capitalizare corectă, în linie cu potențialul pieței și al membrilor cooperatori. Cota de piață a cooperativelor agricole din România este de cca 3% și doar 1% au branduri proprii.

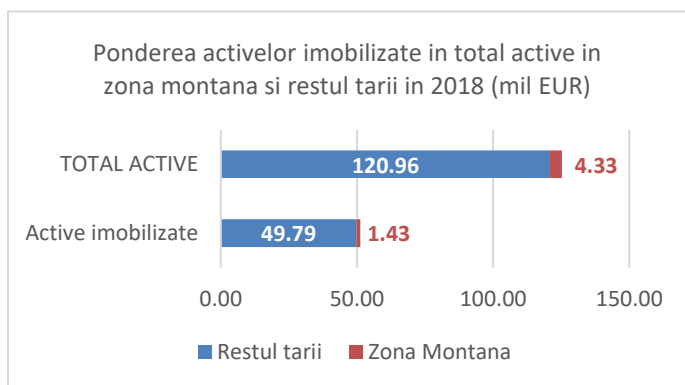

Fig. 98 – Total active și active imobilizate pentru cooperative, nivel național și zona montană
(Sursa: prelucrare date ONRC)

Sunt în continuare multe cooperative care încă nu au demarat activitatea. În medie este nevoie de 2-3 ani până ce o cooperativă funcționează optim. Pentru anul 2018, numai **654** cooperative (47,88%) au depus bilanț, din care 253 (18,52%) au înregistrat pierderi, iar 147 (9,2%) au o cifră de afaceri de peste 25.000 euro, demonstrând funcționalitatea completă a acestora. Raportat la zona montană, din 134 cooperative, un număr de 55 cooperative, respectiv 41,04% au depus bilanț în 2018, iar 9 (16,36%) dintre acestea au înregistrat o cifră de afaceri de peste 25.000 euro. În ultimii 4 ani se înregistrează o tendință anuală constantă de creștere a numărului de cooperative agricole active din punct de vedere comercial manifestând astfel interes pentru desfășurarea în bune condiții a activității, creșterea medie anuală fiind de **+13%**.

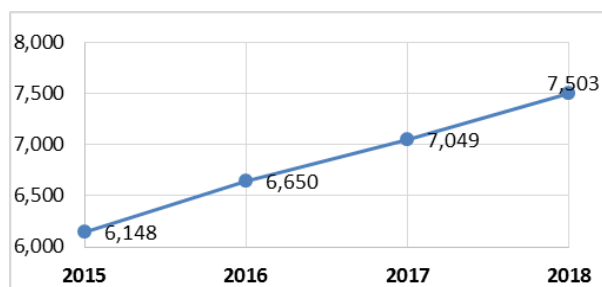

Fig. 99 - Evoluția nr. membri

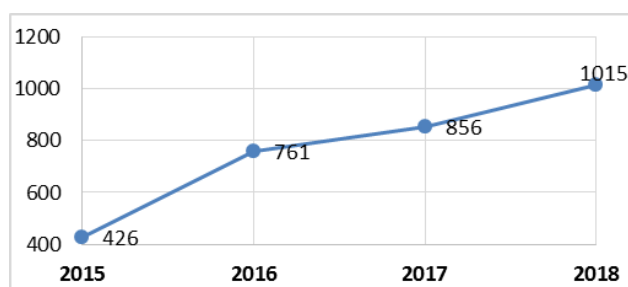

Fig. 100 - Evoluția nr. angajați (Sursa: ONRC)

Numărul de membri cooperatori per cooperativă a scăzut de la 7.58 la 5.49. Conform legislației în vigoare, numărul minim de membri într-o cooperativă este de 5. Pe lângă reticența în asociere, legislația cooperatistă este mai strictă decât constituirea într-o altă formă legală, determinând o interdependență a membrilor între ei pentru respectarea generalizată a principiilor cooperatiste. Astfel, din ce în ce mai multe cooperative aleg să înceapă cu numărul minim de membri, crescând apoi organizația, odată cu familiarizarea fiecăruia cu condițiile de respectat, dar și cu relațiile fiecărui membru cu celălalt. Se observă însă o creștere a numărului de membri la cooperativele vechi, cu experiență, care reușesc să grupeze în timp, din ce în ce mai mulți fermieri, datorită transparenței, regulilor respectate unitar, beneficiilor aduse, existând și cooperative care grupează peste 50 membri. De cealaltă parte, un exemplu pozitiv îl reprezintă cooperativele din zona montană care au 1.448 membri cooperatori, cele mai multe (60%) având între 5 și 10 membri.

Mult mai accelerată a fost creșterea numărului de angajați +36%, în 2018 față de 2015, ceea ce denotă o mai mare organizare a cooperativelor pentru activitatea de comercializare și de achiziționare la comun a inputurilor. În ceea ce privește cooperativele agricole din zona montană regăsim 9,86% din salariații cooperativelor agricole (100 de persoane). Mai mult de jumătate din cooperativele agricole din zona montană nu au salariați (60%).

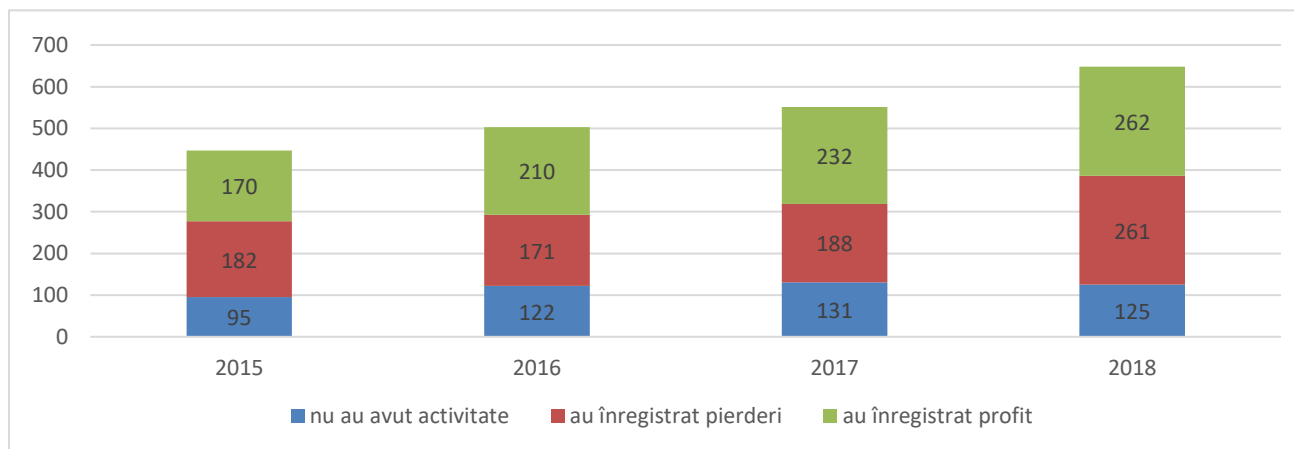

Fig. 101 - Structura cooperativelor după capacitatea de a genera profit (Sursa: ONRC)

În anul 2018, aproximativ 40% din cooperativele agricole care au depus bilanț, au înregistrat profit brut (262 cooperative agricole). Mai mult de jumătate din aceste cooperative (51,15%) au fost înființate în perioada 2016 – 2018.

O pondere semnificativă o au și cooperativele cu peste 5 ani vechime (30,92%), în timp ce cooperativele cu peste 10 ani vechime au o pondere de numai 5,73%. Cooperativele înregistrează astfel dificultăți să rămână constante în timp, din motive ce țin de seriozitatea membrilor cooperatori, însă tocmai aceste cooperative sunt

pregătite să realizeze proiecte de infrastructură majoră și o capitalizare care să reziste în timp și cu grad mare de penetrare.

Tabel 31 - Evoluția indicatorilor economico financiari

	2015	2016	2017	2018	Zona montană (2018)
Grad de capitalizare – Capitaluri proprii / Total Active	1,28%	4,55%	6,86%	7,89%	36,74%
Lichiditate curentă - Active Circulante / Datorii pe Termen Scurt	1,17	1,13	1,12	1,13	1,64
Structura activelor - Active imobilizate / Total Active	47,36%	46,88%	41,38%	40,88%	33,01%

Situația actuală necesită îmbunătățiri având în vedere faptul că marea parte a cooperativelor nu au realizat investiții, ponderea activelor imobilizate în total active fiind ne semnificativă.

Deși gradul de capitalizare crește anual, semnalând creșterea ponderii în care capitalurile proprii ale cooperativelor (aportul membrilor și profitul reinvestit) finanțează activele cooperativei, nu putem vorbi încă de un grad de capitalizare adecvat care să susțină eficient dezvoltarea cooperativelor. Pe de altă parte, un grad superior de capitalizare reflectă angajamentul pe termen lung al membrilor cooperatori pentru dezvoltarea sustenabilă a cooperativei. Capitalizarea cooperativelor din zona montană este net superioară și se apropie de o valoare țintită, dar se datorează doar specificului zonal, de fermieri foarte mici, implicați în zootehnie, care susțin funcționarea cooperativei, cifra care încă nu generează potențialul urmărit și de ceilalți indicatori, precum investiții în active imobilizate care aduc valoarea adăugată.

Având în vedere situația prezentată mai sus, **sectorul asociativ agricol** este în dezvoltare și este importantă capitalizarea cooperativelor și consolidarea patrimoniului acestora pentru a avea capacitatea să vină în sprijinul fermierilor afiliați și a răspunde provocărilor legate de structura fragmentară a terenurilor agricole din România, pentru a adăuga valoare producției primare a membrilor și pentru a crește competitivitatea exploatațiilor. {13}

Un alt impediment în legalizarea formelor asociative îl reprezintă situația funciară a proprietăților agricole din România. Astfel, până la data de 08.10.2020, numărul de proprietăți gestionate de sistemul informatic integrat de cadastru și carte funciară în perioada 2005-2020 este de 16.163.940, reprezentând 40,41% dintr-un total aproximativ de 40.000.000 proprietăți. De asemenea, conform stadiului implementării Programului Național de Cadastru și Carte Funciară, la 30.09.2020, din totalul de 9,54 milioane ha de terenuri agricole ce fac obiectul subvențiilor APIA, au fost înregistrate în sistemul integrat de cadastru și Carte Funciară 5,22 milioane ha (54,66%) și sunt contractate aproximativ 4,10 milioane ha (43%), cu termen de finalizare anul 2020, ceea ce reprezintă aproximativ 98% din totalul suprafeței subvenționate de APIA. {89}

Lipsa fondurilor și a slabei reprezentări a grupurilor de producători și cooperativelor, numărul mic al spațiilor de depozitare au devenit o problemă majoră.

Formele asociative pot reprezenta una din principalele unelte de realizare a valorii adăugate și de îmbunătățire a poziției fermierului în lanțul valoric. Actuala criză cauzată de COVID 19 a evidențiat slăbiciunile lipsei unui sistem integrat de producție, care să asigure integral necesarul de consum al populației UE. Eforturi susținute trebuie făcute în direcția creșterii condiționării și procesării producției agricole în

interiorul României, iar formele asociative cu rol economic pot avea o contribuție marcantă, prin asigurarea corelării între capacitatea de producție locală/regională cu capacitatea de procesare/consum.

De exemplu, România este un important producător și exportator de cereale, iar o parte din materia primă poate fi depozitată, condiționată și procesată de către formele asociative (cooperative agricole în special) pentru a asigura o balanță corectă între potențialul de producție de materie primă și produsul cu valoare adăugată.

Asocierea este în continuare privită cu reticență în România, de aici și numărul mic de membri din cooperative și numărul redus de cooperative în general. Anul 2018 a dovedit însă că o stimulare corespunzătoare a mediului asociativ, prin măsuri fiscale corecte și creșterea accesării fondurilor europene prin criterii de selecție specifice pot încuraja și determina o mișcare accelerată a asocierii. Modificările aduse legislației aplicabile cooperativelor în 2019 consolidează cadrul în care aceste entități pot desfășura o activitate coerentă și eficientă. Totodată, încurajarea integrării fermierilor mijlocii și mari în cooperative poate aduce un aport în experiență și poate asigura rentabilitatea economică a cooperativelor în vederea dezvoltării capacității de negociere a membrilor și acces la piață.

O contribuție importantă la dezvoltarea sectorului agroalimentar la nivel local și regional au avut-o și clusterelor și polii de competitivitate care și-au reunit capacitățile în cadrul unei rețele naționale de cluster în acest domeniu în vederea susținerii, colaborării cu alte organizații, cluster cros-sectoriale din țară și străinătate, autorități publice locale, regionale, naționale și instituții, dezvoltării de relații economice naționale și internaționale și dezvoltării pieței naționale. Clusterelor partener în Rețeaua Națională a Clusterelor din Sectorul Agroalimentar sunt: Asociația „Clusterul Agro-Food-Ind Napoca (AgroTransilvania Cluster), Agro Food Covasna, Polul de competitivitate IND-AGRO-POL, INDAGRO Vest, INOMAR Cluster, AGROPRO Oltenia Cluster, BioNest Cluster. {91}

Prin intermediul **PNDR 2014-2020, submăsurile 4.1, 4.1a, 4.2, 4.2a și schemele de ajutor de stat aferente, au fost sprijinite 152 de proiecte depuse de forme asociative (grupuri de producători și cooperative).**

De asemenea, prin **submăsura 9.1 - Înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol** (noiembrie 2019) au fost finanțate **10 grupuri de producători**, valoarea publică a proiectelor fiind de 3,37 mil. euro.

În funcție de sectorul activităților sprijinite, 60% din proiecte vizează culturile de câmp (6 proiecte în valoare publică de 2,36 mil. euro), 30% din proiecte vizează creșterea animalelor (3 proiecte în valoare publică de 0,9 mil. euro), iar 10% din proiecte vizează albinele (1 proiect în valoare publică de 0,11 mil. euro). Numărul de exploatații din cadrul grupurilor de producători sprijinite este de 87.

La nivelul anului 2019 existau doar **5 organizații interprofesionale** reprezentative pentru produsele agroalimentare, recunoscute conform legislației în vigoare, pentru 5 filiere de produs (1 – cereale oleaginoase și produse derivate din acestea, 2 - struguri, vin, produse pe baza de vin, 3 – carne de pasare, oua, 4 – legume, fructe proaspete și procesate, 5 – carne de porc) și 2 în curs de recunoaștere (filiera produse ecologice și filiera hamei și bere), aspect ce arată că legăturile între fermieri, procesatori și comercianți privind promovarea și comercializarea produselor agroalimentare sunt insuficient dezvoltate {47}[AI 7].

În ceea ce privește **promovarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale** prin intermediul cooperării între diferiți actori, aceasta este slab dezvoltată ca practică în RO, regăsindu-se mai mult în contextul fermelor mici/familiale, dar prin **PNDR 2014-2020, submăsurile 16.4 și 16.4a**, au fost sprijinite **71 de proiecte** cu o valoare publică de 6,83 milioane euro. În cadrul parteneriatelor sprijinite sunt 186 de fermieri, 69 de unități școlare, sanitare, de agrement și alimentație publică, 48 de ONG-uri și 16 consilii locale. Acest concept a

deschis premisa de cooperare la nivel micro, un efect fiind impulsul dat fermelor mici/familiale spre cooperare la nivel de comunitate.

În plus, formele asociative, grupurile de producători și cooperarea pe orizontală și verticală promovată de PNDR reprezintă o oportunitate cheie pentru dezvoltarea fermelor mici. De asemenea, este important de subliniat că formele asociative prezintă o concentrare teritorială și sectorială puternică, aspect care ar putea fi explicat prin faptul că acestea reprezintă acțiuni de pionierat, bazate pe capacitățile actuale și disponibilitatea de a coopera cu actorii locali.

Îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric este influențată și de nivelul de pregătire profesională de bază și de competențe profesionale în rândul fermierilor, servicii de consiliere și consultanță și apetența fermierilor de a se organiza în forme asociative cu rol economic, care prezintă un nivel scăzut în cazul României.

De asemenea, îmbunătățirea poziției fermierilor în lanțul valoric este esențială pentru consolidarea poziției în piață a sectorului agricol, ca și furnizor de hrană. Scopul final al acestui obiectiv constă în **creșterea puterii de negociere** a producătorilor agricoli și stabilizarea relațiilor cu furnizorii și clienții.

Problema poziției slabe a fermierilor în lanțul valoric derivă în mare parte din **dezechilibrul structural** care afectează sectorul agricol din România, caracterizat de o fragmentare excesivă a producției. Oferta din acest segment se adaptează greu cererii, deoarece producătorii agricoli tind mai puțin să se extindă în sensul **integrării verticale** (în sectoarele din aval: procesare sau vânzări directe), astfel fiind limitate oportunitățile de creștere a ponderii valorii adăugate a producției și întărire a poziției în piață.

În acest sens, verigă slabă în cadrul lanțului valoric o reprezintă componenta de comercializare directă a produselor, de la producători către consumatorul final și diminuarea valorificării producției proprii prin intermediari, în condiții improprii, pe canale comerciale necontrolabile, care ocolesc legislația fiscală și creează concurență neloială. În acest sens, este necesar să se țină cont de disfuncționalitățile privind organizarea și desfășurarea activităților comerciale în regim de vânzare cu amănuntul și cu ridicata, care tind să persiste sau să se acutizeze, în special în sectorul legumelor și fructelor.

Astfel, infrastructura în care se desfășoară vânzarea acestor produse la nivel național (peste 500 de piețe agroalimentare, din care aproximativ 400 se regăsesc în interiorul orașelor, aflate în mare parte în proprietate și administrare privată, sau în proprietate publică și administrare privată, precum și existența a peste 700 de structuri de vânzare temporară organizate în mediu rural {25}), necesită adaptarea la nevoile producătorilor agricoli pentru a răspunde adecvat cerințelor consumatorilor cu privire la trasabilitatea produselor comercializate.

Dezavantajele fermierilor mici și mijlocii provin și din existența unor asimetrii contractuale (putere de negociere scăzută) și informaționale (informații relevante cu privire la prețuri, producție, acces la tehnologii emergente, date despre consum și stocuri) care determină o putere limitată a acestora. Această situație poate fi conectată cu reticența fermierilor din țara noastră de a crea rețele de colaborare pentru întreprinderea unor activități economice comune.

Sistemele moderne de producție agroalimentară implică o presiune competitivă puternică de-a lungul lanțului valoric. Producătorii mici, care reprezintă cea mai mare parte a sectorului agricol din țara noastră, se confruntă cu provocări serioase pentru respectarea unor cerințe stricte în ceea ce privește calitatea, frecvența livrării, ambalarea și condiționarea, cerințe impuse de participanții din lanțul de valorificare: transportatori, procesatori, comercianți, consumatori.

Problema includerii producătorilor în sistemele agroalimentare, inclusiv prin integrarea producției și diversificarea veniturilor din activități secundare, este și una dintre problemele cheie pentru creșterea valorii adăugate din agricultură, a veniturilor și bunăstării în zonele rurale.

Incepând cu data de 13 martie 2020 în România a fost declarată stare de urgență ca urmare a pandemiei COVID 19, aceasta perturbând în mod real activitatea agenților economici și propagându-se în întregul lanț de aprovizionare. Disponibilitatea mărfurilor este imprevizibilă luând în calcul interdependența dintre materii prime și produse.

Un aspect important prevăzut de Ordonanța Militară nr. 1 și menținut în perioada stării de alertă (Conf. Hotărârii nr. 24 din 14 mai 2020), îl reprezintă permisiunea livrării directe la client a produselor agroalimentare. Această permisiune legală oferă cadrul prielnic dezvoltării lanțurilor scurte de aprovizionare pentru micii producători din România. Odată cu intrarea în vigoare a ordonanțelor militare nr. 2 (21 martie) și 3 (24 martie), au apărut restricții privind circulația persoanelor, aspect care a provocat o serie de dezechilibre la nivelul comportamentului de achiziție a produselor agroalimentare, în special pentru legumele proaspete. Restricțiile privind circulația persoanelor au fost menținute până în data de 15 mai 2020.

În perioada 10 aprilie - 15 mai 2020 a fost desfășurată o anchetă sociologică pe bază de chestionar aplicat online, pentru a identifica schimbările comportamentale în ceea ce privește decizia de achiziționare a legumelor proaspete direct de la producători locali, cu livrare directă în perioada situației de urgență.

O analiză efectuată în urma unei anchete evidențiază faptul că o criză sanitară și economică cum este cea provocată de SARS-CoV-2 generează numeroase modificări comportamentale în rândul consumatorilor de legume proaspete în ceea ce privește achiziționarea directă de la producători locali. Dacă înainte de declanșarea stării de urgență doar 25,36% dintre respondenți au comandat legume proaspete direct de la producători, cu livrare directă, după data de 16 martie 2020, aproximativ 38,98% au ales această modalitate de achiziție. {88}

Luând în considerare aspectele generate de modificările comportamentale ale consumatorilor, întreprinderile care își desfășoară activitatea în agricultură și industria alimentară ar trebui să se adapteze noilor cerințe, printre care și cele de igienă impuse de cerințele consumatorilor, cum ar fi cele legate de vânzarea produselor ambalate. Preferințele consumatorilor sunt susceptibile de a schimba modelele de comerț într-un efort de a se proteja pe ei și familiile lor.

În această ordine de idei, criza actuală, pe lângă faptul că a provocat o situație de insecuritate alimentară, a dovedit și faptul că viabilitatea lanțurilor alimentare scurte (LAS) contribuie în mod cert la atenuarea efectelor crizei economice și alimentare și chiar la depășirea acesteia. {88}

SWOT Obiectiv Specific 3 Îmbunătățirea poziției fermierului în lanțul valoric	
Puncte tari <ol style="list-style-type: none"> 1. Suprafețe agricole semnificative (508.141 ha) cu înaltă valoare naturală (HNV) cu angajamente de agro-mediu și climă, gestionate în mod tradițional, cu potențial pentru producerea unor produse sănătoase solicitate de consumatori. 2. Număr mare de produse montane (1.124 produse atestate). 3. Existența unui număr considerabil de produse din sectorul vinicol (vinuri) înregistrate în scheme de calitate europene (DOP) (39 produse). 4. Experiențe pilot pentru dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale 5. Existența clusterelor și polilor de competitivitate care se adresează sectorului agroalimentar. 6. Capacitatea cooperativelor și a fermierilor asociați în acestea să facă față riscurilor volatilității piețelor în comparație cu desfășurarea activităților de valorificare în mod individual de către fiecare producător. 	Puncte slabe <ol style="list-style-type: none"> 1. Sectorul agroalimentar românesc este mai vulnerabil la fluctuațiile prețurilor pe piață. 2. Valoarea producției zootehnice, cu valoare adăugată mare, reprezintă doar 25.8% din valoarea totală a producției agricole. 3. Ponderea valorii adăugate pentru producătorii de produse alimentare este mică (18%) în comparație cu UE pe fondul limitării lanțului alimentar la produsele primare. 4. Comercializare redusă a produselor, prin intermediul lanțurilor scurte de aprovizionare și a organizațiilor de producători, în special a legumelor și fructelor. 5. Formarea alianțelor pentru achiziții între diverși comercianți cu o cotă de piață mare din industria alimentară autohtonă sau la nivelul UE, în defavoarea fermelor mici și a întreprinderile agricole din RO. 6. Număr insuficient de magazine (700 structuri de vânzare temporară) și piețe de proximitate, în special în mediul rural (aproximativ 100). 7. Număr scăzut de produse care participă la scheme de calitate europene (7 produse, din care 6 produse IGP), în special pentru fermele și unitățile de procesare mici și mijlocii. 8. Ponderea procesatorilor de produse ecologice din totalul operatorilor economici certificați este foarte scăzută (1,94%). 9. Existența unui cadru legislativ specific pentru zona montană, diferit de cel aplicabil pentru finanțare din FEADR. 10. Acces redus al produselor autohtone în supermarket-uri generat de existența unor taxe mari pentru producători. 11. Accesul dificil al producătorilor viti-vinicoli pe piața vinului, în special în ceea ce privește

	<p>piața intra și extra comunitară.</p> <p>12. Slaba cooperare între fermieri și alți actori, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în viabilitatea exploatațiilor.</p> <p>13. Număr scăzut de organizații interprofesionale (5) ce reflectă legături insuficient dezvoltate între actorii lanțului alimentar, cu impact negativ asupra promovării și comercializării produselor agroalimentare.</p> <p>14. Număr scăzut de forme asociative viabile și competitive pe piață (68 grupuri de producători, 23 organizații de producători, 654 cooperative agricole cu bilanț depus etc.).</p> <p>15. Bază materială insuficientă pentru 70% dintre cooperative care nu dețin decât capital social.</p> <p>16. Nivel scăzut de capitalizare a formelor asociative cu rol economic (7,9% grad de capitalizare pentru cooperative agricole).</p> <p>17. Lipsa instrumentelor financiare care să asigure soluții bancare adecvate la costuri sustenabile, cât și instrumente de asigurare care să acopere profitabilitatea.</p>
<p>Oportunități</p> <p>1. Existența unui context legislativ european favorabil tranziției către o economie verde, neutră din punct de vedere al emisiilor de carbon și unde agricultura trebuie să asigure producția de alimente „sigure, nutritive, de calitate înaltă” și „cu impact minim asupra naturii”.</p> <p>2. Dezvoltarea și implementarea AKIS.</p> <p>3. Cerere pentru soiuri și hibrizi în sectorul vegetal și horticola adaptate la schimbările climatice.</p> <p>4. Dezvoltarea parteneriatelor administrative dintre centrele urbane și cele rurale de proximitate în vederea desfacerii producțiilor/ produselor agricole/ a produselor alimentare de primă transformare.</p> <p>5. Trend crescător în ceea ce privește cererea de produse bazată pe lanțurile scurte de aprovizionare și a</p>	<p>Amenințări</p> <p>1. Impactul economic asupra producătorilor și a industriei alimentare generate de pandemia COVID 19, epizootii (pesta porcină, gripa aviară) și calamități naturale care pot duce la blocarea sistemului de valorificare a produselor agroalimentare.</p> <p>2. Ritm lent în derularea unor programe de modernizare a unităților economice din cauza noilor provocări sanitare, economice, sociale.</p> <p>3. Ritmul crescut de depopulare și abandon a activităților agricole de către fermierii din zona montană.</p> <p>4. Menținerea ritmului redus de recunoaștere a produselor sub scheme de calitate europene (DOP, IGP, STG) generat de procedurile laborioase de recunoaștere care necesită timp îndelungat.</p> <p>5. Menținerea dificultăților în accesul producătorilor din sectorul vegetal, horticola și zootehnic pe piața unică și piețe din state</p>

<p>comercializării pe piața locală.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Valoarea neexploatăată a cunoștințelor tradiționale în zonele rurale pentru dezvoltarea unor produse cu valoare adăugată mare, considerând cererea europeană în creștere pentru producția reală și tradițională (producție non-industrială) a alimentelor (băutură și mâncare). 7. Disponibilitatea unei piețe intracomunitare și mondiale aflată în plină dezvoltare a cererii. 8. Inițiative ale UE privind creșterea transparenței în lanțul alimentar. 9. Interesul în creștere al consumatorilor pentru marketingul direct pe plan local, inclusiv prin utilizarea platformelor on – line de comercializare a produselor agro-alimentare. 10. Trend crescător a numărului de produse înregistrate în scheme de calitate și europene, în special montane. 11. Creșterea cererii pentru produsele locale, organice și de calitate și de materii prime pentru dezvoltarea producțiilor de energie regenerabilă. 12. Tendință în creșterea și dezvoltarea formelor asociative cu rol economic, cooperative, grupuri, organizații de producători având în vedere și sprijinul financiar din partea UE, precum și implicarea în negocierile privind achiziția de inputuri, valorificarea producției și accesibilitatea pe piață în cadrul supermarketurilor. 13. Existența, dezvoltarea și menținerea unor branduri puternice și cote de piață autohtone prin intermediul cooperativelor agricole. 14. Posibilitatea implicării clusterelor și polilor de competitivitate din domeniu în procesul de identificare și dezvoltare a lanțurilor valorice din domeniul agroalimentar și în susținerea operatorilor economici români în procesul de integrare în lanțurile valorice globale. 	<p>terțe.</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. Menținerea reticenței producătorilor agricoli cu privire la asociere și cooperare, în special în cazul fermelor ce nu au acces direct către piață și eșecul în formarea de parteneriate locale puternice, generate de un comportament individualist. 7. Blocaje în finalizarea lucrărilor de cadastrare a proprietăților, în special a terenurilor agricole, cu impact negativ asupra legalizării formelor asociative. 8. Reducerea efectivelor de animale din cauza stării de degradare a pășunilor, în special în zonele de câmpie.
---	--

Obiectiv General 2. Consolidarea acțiunilor de protejare a mediului și a celor împotriva schimbărilor climatice și contribuția la obiectivele Uniunii Europene în materie de mediu și climă

Obiectiv Specific 4. Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă

Schimbări climatice

În perioada 1901-2019, la nivelul României, temperatura medie anuală a aerului a crescut cu mai mult de 1°C. În timpul verii, în regiuni din sudul țării mediile temperaturii aerului au crescut cu 2-3 grade Celsius, începând din 1961 și până în prezent.

Analiza efectuată utilizând datele colectate la stațiile meteorologice cu șir lung (1961-2019) din rețeaua Administrației Naționale de Meteorologie (ANM), evidențiază tendințe crescătoare semnificative statistic (la un nivel de încredere de cel puțin 90%) ale temperaturii aerului pentru vară, primăvară și iarnă.

Observațiile din România arată că deja înregistrăm o tendință de creștere a numărului de zile cu valuri de căldură, în special în zonele de câmpie din sudul și vestul țării. Intensitatea precipitațiilor tinde și ea să crească, mai ales pe intervale de timp scurte.

Experimentele numerice cu modele climatice globale și regionale arată că aceste tendințe vor continua și se vor amplifica și în viitor, odată cu intensificarea încălzirii globale.

În perioada 1900-2019, anul 2019 a fost cel mai călduros an cu 1,9201°C mai mult față de intervalul 1900-2019, iar 19 cei mai călduroși ani s-au înregistrat în intervalul 2000–2019, exceptând anul 1994.

Începând din 1991, fiecare deceniu a fost mai cald, față de deceniile anterioare.

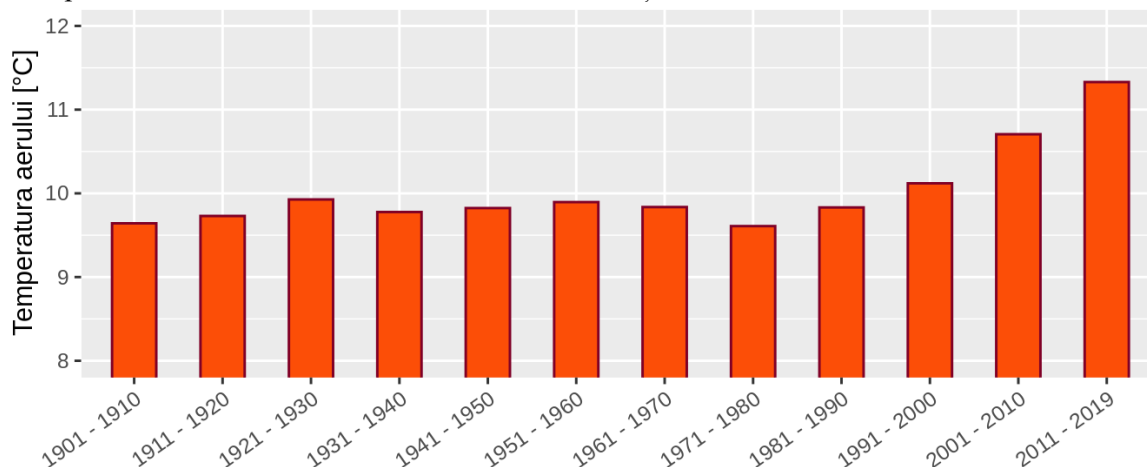

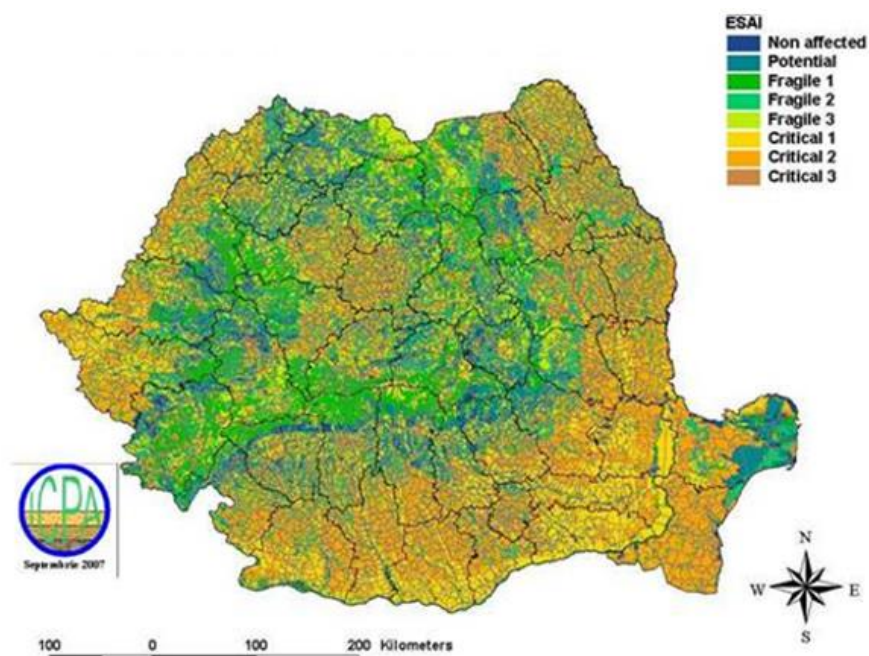
Fig. 102 - Temperatura medie a aerului (°C)/deceniu (Sursa: ANM)

Cele mai mari valori ale temperaturii maxime și medii ale aerului s-au înregistrat în zonele de câmpie.

Pentru viitorul apropiat (2021-2050), la nivelul României, rezultatele experimentelor numerice cu modele climatice indică, față de intervalul de referință (1961-1990), o creștere medie a temperaturii lunare în cea mai caldă lună a anului cu peste 4°C și o reducere medie a cantității lunare de precipitații de până la 15%, în timpul verii, în cel mai pesimist scenariu. De asemenea, se așteaptă schimbări în statisticile fenomenelor extreme, respectiv creșterea frecvenței și intensității valurilor de căldură și creșterea ratei intensității precipitațiilor.

Proiecțiile viitoare sugerează că cele mai mari creșteri ale intensității precipitațiilor vor fi în zone muntoase din Apuseni, Carpații Meridionali și Nordul Carpaților Orientali și în regiuni din Oltenia și Moldova. Proiecțiile viitoare ale indicelui Palmer de severitate a secetei, calculat pentru teritoriul României, sugerează că perioadele de secetă vor fi din ce în ce mai intense, în condițiile semnalului încălzirii globale, mai ales pentru bazine hidrologice din sudul și estul României {69}.

Majoritatea terenurilor agricole din zona de Sud, Est și Vest a țării se încadrează în categoria “fragil” și “critic” (a se vedea fig. 102¹) fiind sensibile la schimbările climatice și la modificările managementului agricol. Suprafața susceptibilă la procese de degradare care conduc la aridizare/deșertificare, stabilită pe baza indicelui ESAI, se suprapune în mare măsură cu suprafața afectată de constrângeri naturale semnificative stabilită în baza prevederilor Regulamentului (UE) 1305/2013. {16¹}

Fig. 102¹ - Indicatorul pentru sensibilitatea mediului la aridizare/deșertificare (ESAI)

(Sursa: Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului – ICPA București)

Potențial - suprafețe cu degradare agrofizică și chimică minimă amenințate de deșertificare în cazul unor schimbări climatice semnificative și/sau în cazul unor structuri specifice a folosinței terenului.

Fragile - suprafețe degradate agrofizic și chimic în care orice modificări în echilibrul delicat dintre procesele naturale și cele induse de activitatea umană pot conduce la procese de deșertificare. În aceste zone secetele pot conduce la procese de deșertificare în cazul unui management necorespunzător al terenului.

Critical - suprafețe care sunt deja degradate agrofizic și chimic

Annual, suprafețe semnificative de teren agricol sunt afectate de diferite fenomene meteorologice care au impact negativ asupra producției agricole.

Tabel 32 - Suprafețe calamitate de factorii de risc în perioada 2015 – 2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020*
Factori de risc	suprafața calamităților ha	suprafața calamităților ha	suprafața calamităților ha	suprafața calamităților ha	suprafața calamităților ha	suprafața calamităților ha
Secetă	1.584.088	1.040.002,50	298.364,67	192.558,02	74.504,21	1.180.172,43
Inundații, furtună	101.746	21.323,17	19.823,05	115.174,05	28.536,80	6.102,64
Grindină	-	119.293,31	53.596,38	57.245,12	67.462,17	10.563,28
Ingheț	66.672	5.203,35	39.598,41	6.418,34	1.217,96	338,00
Total	1.752.506	1.185.822,33	411.382,51	371.395,53	171.721,14	1.197.176,35

* Date până la data de 20.07.2020

(sursa: MADR)

Emisiile GES din agricultură și activitățile rurale

În România, în anul 2018, emisiile de gaze cu efect de seră din agricultură (inclusiv terenurile cultivate și pajiștile) se situau la cca. 17,5 milioane de tone de echivalent CO₂, reprezentând 3,9% din totalul emisiilor din agricultură de la nivelul UE – 27. În România, emisiile totale de gaze cu efect de seră din agricultură au scăzut între 1990 și 2018 cu 44,3% (-29,3 % în UE-27). Ponderea emisiilor din agricultură în totalul emisiilor nete a crescut de la 17% în anul 2009, la 19% în anul 2017 (10% la nivelul UE). {16²}

Emisia de CH₄ și N₂O la hectar de UAA în România este printre cele mai scăzute din UE (1,29 kilotone echivalent CO₂/1000 ha raportat la media UE care atinge 2,83 kilotone/1000 ha). Circa 59% din emisiile de CH₄ și N₂O provin din fermentarea enterică, 28% din gestionarea terenurilor agricole și 12% din gestionarea gunoierului de grajd {16}[CI 43].

Față de anul 2009, în anul 2018, emisiile provenite din fermentarea enterică au scăzut cu cca. 7,5%. Scăderi semnificative s-au înregistrat în sectoarele suine și bovine, respectiv de cca. 34,5% (de la 223,24 la 146,14 mii tone echivalent CO₂) și cca. 20% (de la 6.073,42 la 4.857,74 mii tone echivalent CO₂). În sectorul ovine s-a înregistrat o creștere de cca. 11,2% (de la 4.218,33 la 4.694,98 mii tone echivalent CO₂). De asemenea, în aceeași perioadă s-a înregistrat o scădere semnificativă de cca. 30,2% (de la 2.835 la 1.978 mii tone echivalent CO₂) și în ceea ce privește emisiile provenite din gunoiul de grajd. {1}

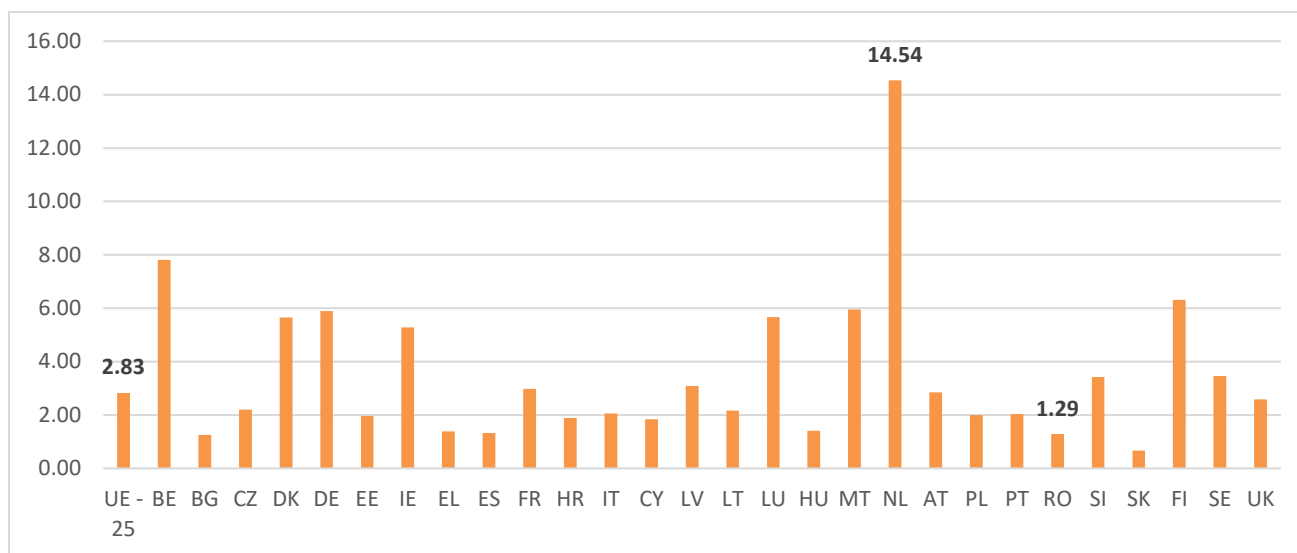

Fig. 103 - Emisii din agricultură - kilotone echivalent CO₂ la 1.000 ha (2016) (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Emisiile de gaze cu efect de seră rezultate ca urmare a gestionării terenurilor agricole, care reprezintă cca. 28% din totalul emisiilor din sectorul agricultură, provin în principal din emisiile de N₂O rezultate din aplicarea îngrășămintelor pe bază de azot.

Cantitatea de îngrășămintă chimice utilizate în agricultură în perioada 2015-2019 rămâne în continuare scăzută față de nivelul de utilizare de la nivelul anului 1990. Astfel, în anul 2019 în România cantitatea de îngrășămintă chimice utilizate a fost de 68% din cantitatea utilizată în anul 1990 [AI 105].

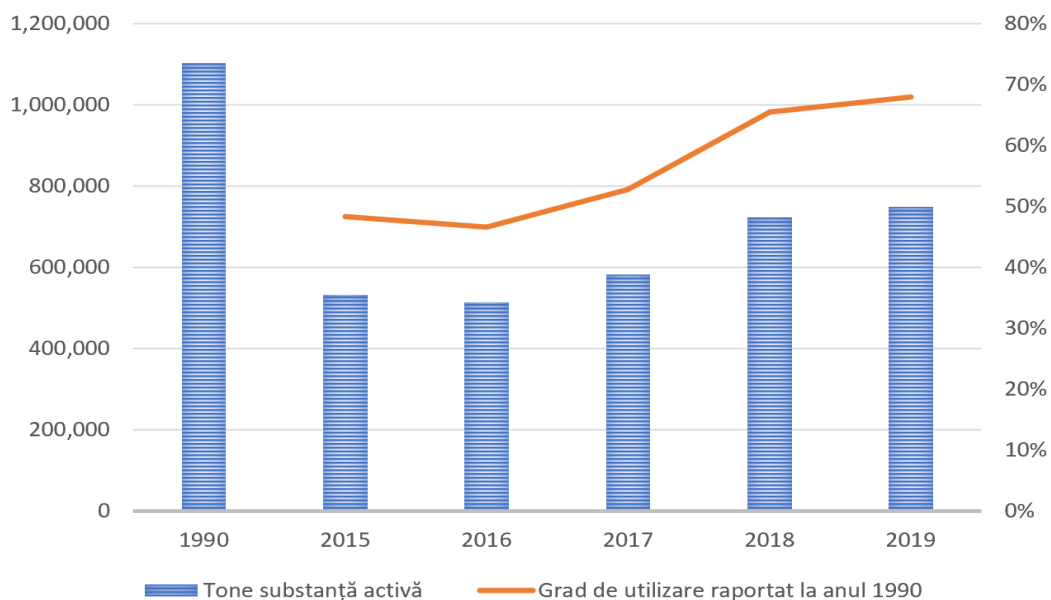

Fig. 104 - Cantitatea de îngrășămintă chimice folosite în agricultură (tone substanță activă) și gradul de utilizare a îngrășămintelor chimice raportat la anul 1990 (Sursa:INS)

Între anii 1990 și 2018, ca urmare a stocării de carbon, reducerea netă de gaze cu efect de seră prin LULUCF a fost de cca. 29,3%. {16²} În anul 2018, reducerea netă de gaze cu efect de seră prin stocarea de carbon pe

terenurile forestiere și în produsele de lemn recoltate a reprezentat cca. 83,3% din reducerea totală aferentă LULUCF de cca. 24.458,63 mii tone echivalent CO₂. În același an, reducerea netă de gaze cu efect de seră prin stocarea de carbon pe terenurile arabile a fost de 1.993,8 mii tone echivalent CO₂, în timp ce pe pajiști s-au înregistrat emisii nete de gaze cu efect de seră de 184,35 mii tone echivalent CO₂. {1}

Consumul de energie în agricultură și silvicultură

Utilizarea directă a energiei în agricultură, silvicultură și industria alimentară, s-a menținut la un nivel relativ constant în ultimii ani, respectiv cca. 1000 kToe. În 2018, energia totală utilizată direct în agricultură, silvicultură și industria alimentară a fost de cca. 1098 kToe, reprezentând cca. 4,7% din totalul consumului final de energie din România. România are o pondere foarte mică în consumul total de energie din UE-27 (cca. 2% în 2018). Utilizarea directă a energiei pe ha în agricultură și silvicultură a fost de 27,9 kg echivalent petrol, una dintre cele mai scăzute din UE-27. {16²}

Energia regenerabilă

Producția de ER din agricultură în România a înregistrat o creștere de cca. 93% în anul 2018, comparativ cu anul 2012, respectiv de la 98 kToe la 189,1 kToe (mii tone, echivalent petrol).

În ceea ce privește producția de ER din silvicultură, aceasta a înregistrat o scădere de cca. 9%, respectiv de la 3795 kToe în 2012, la 3443 kToe în anul 2018, în timp ce la nivelul UE, aceasta a avut o creștere de cca. 13%. Aproximativ 62% din producția ER totală din România provenea din agricultură și silvicultură în 2018, în timp ce la nivelul UE aceasta reprezenta cca. 54%. {3}[CI 41]. Totuși, doar 2% din consumul de energie în sectoarele agricol și forestier provine din surse regenerabile {16}. Principala formă a biomasei cu destinație energetică produsă în România este lemnul de foc, ars în sobe cu eficiență redusă. Numărul de gospodării în care se utilizează lemnul de foc ca mijloc de încălzire este de 4,037 milioane și constituie 47,43% din cele 8,511 milioane de gospodării înregistrate la nivel național. {8}[AI 65]

Creșterea carbonului organic din sol (teren arabil)

Carbonul organic din sol, componentă majoră a materiei organice din sol, este extrem de important în toate procesele din sol. Rata anuală de pierdere a materiei organice poate varia foarte mult, în funcție de caracteristicile plantei cultivate, de tehnologia de cultură a plantelor, de starea de vegetație a culturilor, de starea de drenaj a solului și de condițiile meteorologice. Concentrația medie a carbonului organic pe sol pentru fiecare stat membru este exclusiv pentru scopuri de orientare, deoarece are un scop științific foarte limitat, dată fiind variabilitatea ridicată a concentrației de carbon organic în sol în diferite zone. Volumul total de carbon organic din solurile agricole a înregistrat o scădere de cca. 1,7% în anul 2015, față de anul 2012, respectiv de la 879,7 megatone la 865 megatone[CI 39].

Suprafețe agricole și forestiere pe care se aplică practici benefice pentru mediu și climă

În anul 2016 SAU de teren arabil reprezenta 64%, cea de **pajiști permanente 34%** și cea de **culturi permanente de 2%** {3}[CI 17]. În 2013, 39,1% din SAU de pajiști erau utilizate în **regim extensiv**. Față de 2010, suprafața de pajiști utilizată extensiv a crescut cu cca. 0,2% {3} [CI 33].

În anul 2017, pe o suprafață de 676.055 ha, reprezentând cca. **5% din SAU se aplicau diferite metode agricole extensive**, bazate pe **utilizarea extensivă a resurselor și emisii reduse de GES**, în cadrul unor angajamente de agro-mediu și climă (AECM).

Pe această suprafață se aplicau mai multe tipuri de angajamente AECM care vizau conservarea biodiversității, protecția apei sau protecția solului și care contribuiau, de asemenea, la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și de amoniac și sechestrarea carbonului.

De asemenea, suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă. În 2019, în RO, doar 395.228 ha, reprezentând 2,86% din SAU total (exclus grădinile familiale), a fost cultivată în sistem ecologic, comparativ cu 13.793.665 ha, reprezentând 8,5%, în UE 27. Astfel, 211.487 ha (1,53% din SAU) erau suprafețe certificate ecologic, iar 183.741 ha (1,33% din SAU) erau suprafețe în conversie.

Față de 2012, suprafețele cultivate ecologic au înregistrat în 2019 o creștere de 37,10%, de la 288.261 ha (2,10% din SAU) la 395.228 ha (2,86% din SAU). {1} [CI 32].

Suprafața acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră s-a menținut la un nivel relativ constant în timp, în anul 2015 aceasta era de 6.951.000 ha, reprezentând cca. **30%** din suprafața totală a fondului funciar național (fără apele de suprafață), **sub media UE de 43%** și sub procentul optim de împădurire de 35-40%. {1}{63}[AI 62]. O parte semnificativă a pădurilor din fondul forestier național se încadrează în grupa I funcțională care cuprinde păduri cu funcții speciale de protecție, care contribuie la creșterea stocului de carbon în habitatele forestiere. Astfel, în anul 2015 România se situa pe locul 6 în UE în ceea ce privește volumul mediu pe hectar al arborilor din fondul forestier național, respectiv 281,4 mc/ha. {64}.

Suprafața agricolă și efectivele de animale domestice sunt afectate de daunele provocate de animalele sălbatice. Mărimea populației de urs brun din România este estimată la nivelul anului 2016 ca fiind cuprinsă în intervalul 6050-6640 de exemplare, în timp ce mărimea optimă a populației, din punct de vedere ecologic, social și economic, este de aprox. 4000 de exemplare. Habitatele specifice ocupă o suprafață de aproximativ 71.840 km² la nivel național (LIFE FOR BEAR 2016). Conservarea populației de urs brun trebuie să se facă astfel încât mărimea acestora să fie menținută la un nivel care să asigure o bună conviețuire cu populația umană și să fie prevenite și controlate pagubele. {62}

Conform datelor furnizate de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, în anul 2019 au fost acordate despăgubiri pentru un număr de 1056 de cazuri în care au fost înregistrate pagube provocate de animalele sălbatice (urs și lup).

Alte elemente care influențează atenuarea și adaptarea la schimbările climatice și obținerea și utilizarea energiei din surse regenerabile sunt reprezentate de numărul mare de ferme mici care gestionează inadecvat deșeurile rezultate din activitățile agricole și care au dificultăți în adaptarea la tehnologii noi, utilizarea redusă a sistemelor de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse, utilizarea redusă a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale, suprafețe agricole întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice, nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă și sisteme și serviciile inadecvate de gestionare a riscurilor.

SWOT Obiectiv Specific 4

Contribuția la atenuarea și adaptarea la schimbările climatice, precum și la energia durabilă

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Emisiile de CH₄ și N₂O în România/ Ha SAU sunt printre cele mai mici la nivelul UE (1,29 kilotone echivalent CO₂/1000 ha raportat la media UE care atinge 2,83 kilotone/1000 ha). 2. Emisiile totale de GES din agricultură sunt scăzute comparativ cu nivelul UE (2018 - emisiile de gaze cu efect de seră din agricultură (inclusiv terenurile cultivate și pajiștile) se situau la cca. 17,5 milioane de tone de echivalent CO₂, reprezentând 3,9% din totalul emisiilor din agricultură de la nivelul UE – 27). 3. În România o pondere mare din producția totală de ER (62%) provine din sectoarele agricol și forestier. 4. Suprafață semnificativă din SAU de pajiști permanente (64%), cu o contribuție importantă la stocarea carbonului în sol. 5. Existența unui cadru adecvat de reglementare și a unui sistem de planificare în sectorul forestier cu largă acoperire. 6. Existența unor rase și soiuri adaptate la condițiile de mediu și climă locale. 7. Utilizarea redusă a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și produse de protecție a plantelor) la nivel național (cantitatea medie de pesticide utilizată de 0,6 kg/ha, comparativ cu media europeană de 2,3 kg/ha). 8. Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu (5% din SAU în 2017) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Producția de energie regenerabilă din sectoarele agricol și forestier/ha este sub media UE 28. 2. Sectoarele agricol și forestier utilizează doar 2% din producția totală de energie regenerabilă (nu include industria alimentară). 3. Suprafață cultivată în sistem ecologic redusă (2019 - 2,86% din SAU total a fost cultivată în sistem ecologic în RO, comparativ cu 8,5%, în UE 27). 4. Numărul de animale din rase locale în pericol de abandon, adaptate la condițiile locale și care contribuie la diversitatea genetică este în scădere datorită, în general, productivității scăzute a acestora. 5. Ponderea suprafeței împădurite este inferioară mediei UE și sub pragul minim recomandat de comunitatea științifică și academică din România (cca. 30% din suprafața totală a fondului funciar național (fără apele de suprafață), sub media UE de 43% și sub procentul optim de împădurire de 35-40%, 2015). 6. Număr mare de ferme de mici dimensiuni care gestionează inadecvat deșeurile rezultate din activitățile agricole. 7. Scăderea cantității de carbon organic în solurile aferente terenurilor agricole (cca. 1,7% în anul 2015, față de anul 2012). 8. Suprafețe agricole întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice (50,02% din

<p>prin care se promovează practici agricole extensive, care contribuie la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și adaptarea la efectele schimbărilor climatice.</p> <p>9. Gestionare durabilă a pădurilor din fondul forestier național, atât a celor cu funcții prioritare de protecție, cât și a celor cu funcții de producție și protecție, în concordanță cu conceptele recunoscute la nivel european, care contribuie la creșterea stocului de carbon în habitatele forestiere.</p> <p>10. Gamă variată de surse de energie regenerabilă.</p> <p>11. Disponibilități semnificative de biomasă din agricultură pentru obținerea de energie electrică, termică, biocombustibili (biomasa forestieră și deșeurile lemnoase reprezintă peste 23% din potențialul de biomasă energetică al României).</p>	<p>suprafața agricolă).</p> <p>9. Cunoștințe insuficiente ale fermierilor în ceea ce privește obținerea și utilizarea energiei regenerabile și utilizarea de metode și tehnologii care să contribuie la adaptarea la schimbările climatice și reducerea emisiilor de GES.</p> <p>10. Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agro-mediu și climă.</p> <p>11. Slaba utilizare a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile pedoclimatice locale.</p> <p>12. Eficiența energetică redusă a instalațiilor de încălzire în mediul rural (47,43% dintre gospodăriile rurale utilizează lemnul de foc drept mijloc de încălzire).</p> <p>13. Utilizare redusă a sistemelor de avertizare timpurie/protecție împotriva efectelor climatice adverse.</p> <p>14. Dificultăți în adaptarea la tehnologii noi pentru micii fermieri.</p> <p>15. Distribuția neuniformă, în plan teritorial a resurselor de apă dulce.</p>
<p>Oportunități</p> <p>1. Existența unui număr de intervenții în cadrul PAC care pot avea un impact pozitiv asupra atenuării și adaptării schimbărilor climatice (energii durabile, inclusiv investiții ce vizează economie circulară).</p> <p>2. Acordarea de fonduri europene pentru aplicarea de practici prietenoase cu mediul care să conducă la reducerea emisiilor de GES și adaptarea la efectele schimbărilor climatice.</p> <p>3. Dezvoltare sistemului de consiliere și consultanță și asigurarea serviciilor adecvate de</p>	<p>Amenințări</p> <p>1. Creșterea numărului de fenomene climatice extreme și a intensității acestora.</p> <p>2. Creșterea temperaturii și reducerea cantității de precipitații din cauza schimbărilor climatice.</p> <p>3. Practicarea agriculturii intensive pe terenurile agricole cele mai productive.</p> <p>4. Menținerea unui grad ridicat de disociere a activităților de cercetare de latură aplicativă și cererea din piață.</p> <p>5. Neadaptarea capacității serviciilor de formare și consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor.</p>

<p>formare.</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Creșterea suprafețelor cultivate în regim de conservare a resurselor naturale ale agroecosistemelor și de reducere a impactului tehnologiilor agricole asupra mediului care contribuie în același timp la reducerea concentrației de gaze cu efect de seră din atmosferă și adaptarea la efectele schimbărilor climatice. 5. Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul. 6. Potențial crescut de obținere a energiei regenerabile datorită gamei variate de surse de energie regenerabilă. 7. Accesul la scară largă la tehnologii de producere și stocare a energiei din surse regenerabile. 8. Dezvoltarea parteneriatelor pentru inovare, creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură. 9. Utilizarea instrumentelor de gestionare a riscurilor pentru atenuarea riscurilor în agricultură. 10. Utilizarea agriculturii de precizie și a altor tehnologii noi care să conducă la conservarea potențialului productiv în contextul nevoilor de atenuare și adaptare la schimbările climatice. 11. Extinderea suprafețelor cu culturi din specii forestiere cu ciclu scurt de producție pentru utilizare în scopuri energetice. 	
--	--

Obiectiv Specific 5. Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul

Fenomene de degradare a solului

Eroziunea solului

RO dispune de soluri de bună calitate amenințate de fenomene negative.

La nivel național, ponderea din SAU a suprafeței cu risc de eroziune a solului în România în anul 2012 a fost de 9,7%, peste media înregistrată la nivelul UE (6,7%). La nivel regional, rata pierderii solului este moderat scăzută (între 2% și 5%) în majoritatea regiunilor. Cel mai mare risc din România (moderat: între 5% și 10%) este în zona Clujului, Botoșani și Iași {16}[C 40].

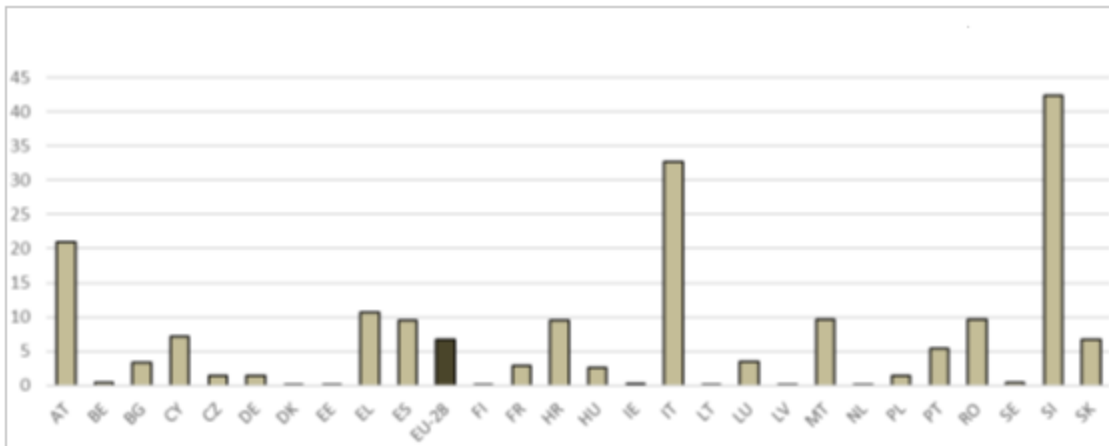

Fig. 108 – Ponderea din suprafața agricolă utilizată a suprafeței cu risc de eroziune a solului prin acțiunea apei (2012) (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Fenomenele de eroziune eoliană afectează cca. 161.952 ha de terenuri în zona costieră a Dobrogei, zona din lunca Dunării aferentă județelor Olt și Dolj, precum și de la frontiera de vest a României din județele Satu Mare și Bihor. {16¹}

În 2016, 1% din terenurile agricole din România se aflau sub contracte de îmbunătățire a gestionării solului. În 2016, eroziunea solului prin acțiunea apei avea o valoare de 2,8 tone/ha/an, cu puțin peste media europeană 2,5 tone/ha/an. De asemenea, 9,1% din suprafața agricolă totală se estimează a fi afectată de eroziune hidrică moderată către severă (pierderi de sol de peste 11 t/ha/an) în anul 2016, din care culturile arabile și culturile permanente sunt afectate într-o proporție de 10,1%, iar pajiștile permanente de 5,6% [C 40].

De asemenea, în anul 2018 SAU de **culturi permanente**, foarte importante pentru stabilizarea solurilor și prevenirea eroziunii, a fost de doar **2,5%** din total SAU, în ușoară creștere față de anul 2010 când SAU de culturi permanente era de 2,3% {3}[C 17].

Resursele de apă

Resursele de apă ale României sunt constituite din apele de suprafață, râuri interioare, lacuri naturale și artificiale, fluviul Dunărea și apele subterane. Resursele de apă ale RO, apreciate pe baza analizei scurgerii medii pe râurile interioare și pe Dunăre, funcție de condițiile fizico-chimice ale diverselor bazine hidrografice, precum și de stadiul de amenajare și de dotare, se prezintă astfel:

Tabel 33 - Resursele de apă

Categoria de resurse	Teoretice mld.m³	Resursa tehnic utilizabilă mld.m³
Râuri interioare	40	25**
Dunăre	85*	6
Ape subterane	9	61
Total	134	61

*) reprezintă ½ din stocul mediu multianual scurs pe Dunăre în secțiunea Baziaș

**) cuprinde circa 5 miliarde mc. resursă asigurată în regim natural.

(Sursa: Administrația Națională Apele Române)

Resursele de apă dulce sunt reduse și distribuite neuniform, România fiind în categoria statelor cu resurse sărace de apă. Rețeaua hidrografică este de 78.905 km și volumul râurilor interioare de 40 miliarde m³, cantitatea medie de apă/locuitor fiind de 2.660 m³ apă/loc/an, luând în considerare și aportul Dunării, față de media UE (4.230 m³ apă/loc/an). **{18} [AI 32]**

De asemenea, există o variabilitate foarte mare în spațiu: ponderea mare a zonei montane la formarea scurgerii (50% din total resurse se formează pe 17% din suprafața țării; debitul mediu specific sub 1 l/km² în zonele de câmpie și 40 l/km² în zonele înalte ale munților. A fost identificată și o variabilitate foarte mare în timpul anului, cu viituri importante primăvara – începutul verii, urmate de secete prelungite, regim pronunțat torențial Q_{min}/Q_{max} 1/1.000÷1/2.000 pentru bazinele mici. **{18} [AI 32]**

Strategia și politica națională în domeniul gospodăririi apelor vizează o politică de gospodărire durabilă a apelor conform directivelor UE cu următoarele obiective specifice:

- Îmbunătățirea stării apelor de suprafață și a celor subterane prin implementarea planurilor de management ale bazinelor hidrografice în vigoare, conform Directivei Cadru Apă a UE;
- Implementarea Strategiei Naționale de Management al Riscului la Inundații și realizarea măsurilor specifice, conform Directivei Inundații;
- Elaborarea Schemelor Directoare de Amenajare a Bazinelor Hidrografice pentru folosințele de apă, pentru diminuarea efectelor negative ale fenomenelor naturale;
- Implementarea Planului de protecție și reabilitare a țărmului românesc al Mării Negre, inclusiv implementarea prevederilor Master Planului — Protecția și reabilitarea zonei costiere;
- Întărirea parteneriatului transfrontalier și internațional, pentru monitorizarea stadiului de implementare al înțelegerilor internaționale și promovării de proiecte comune.

În baza prevederilor Directivei Cadru Apă 2000/60/CE, România a elaborat în 2009 primul Plan Național de Management aferent porțiunii din bazinul hidrografic internațional al Dunării pe teritoriul propriu (Sinteza Planurilor de Management la nivel de bazine/spații hidrografice), împreună cu 11 Planuri de management al

bazinelor/spațiilor hidrografice, aprobat prin HG 80/2011, iar, în anul 2016, aceste Planuri de Management au fost actualizate și aprobate prin HG 859/2016.

Din totalul suprafeței țării, în interiorul bazinului Dunării se află 232.193 km² (reprezentând 97,4% din totalul țării). Astfel, după valorile menționate mai sus, România deține 29% din suprafața și 21,7% din populația bazinului Dunării. De asemenea, datorită influenței Dunării asupra morfologiei țărmului și stării apelor în bazinul hidrografic al Dunării au fost incluse apele costiere ale României precum și bazinele afluenților care se varsă în Marea Neagră (cu o suprafață de circa 5.198 km²), formând astfel Districtul Hidrografic al Fluviului Dunărea, în conformitate cu prevederile Directivei Cadru Apă. În acest sens, se precizează faptul că întreg teritoriul României este inclus în Districtul Hidrografic al Fluviului Dunărea.

O mare parte din **suprafața agricolă a României resimte repercusiunile secetei** și ale disponibilității resurselor de apă. Schimbările rapide din mediul înconjurător sunt cauzate de creșterea populației globului, de creșterea ratei de consum a resurselor de către societatea umană și de schimbări ale tehnologiilor și ale organizării politico-sociale. Cea mai importantă componentă a schimbărilor globale o reprezintă modificarea climatei datorită efectului de seră, care va avea un impact important asupra mediului și activităților economico-sociale. Fenomenul de încălzire globală a condus la creșterea frecvenței evenimentelor extreme, alternanța rapidă între caniculă severă/secetă accentuată și precipitații abundente/inundații fiind din ce în ce mai evidentă.

În ceea ce privește caracterizarea și evaluarea stării ecologice a corpurilor de apă, potrivit Planului Național de Management aprobat prin HG nr. 859/2016, se constată că 66,14% dintre acestea sunt în stare ecologică bună și foarte bună/cu un potențial ecologic foarte bun și bun, ceea ce indică îmbunătățirea stării ecologice a corpurilor de apă la nivel național față de primul Plan Național de Management aprobat prin HG nr. 80/2011. De asemenea, referitor la evaluarea stării chimice a corpurilor de apă de suprafață, s-a constatat că 97,72% sunt în stare chimică bună, iar restul 2,28% nu ating starea chimică bună. În ceea ce privește corpurile de apă subterană, cca. 89,5% sunt în stare chimică bună, restul fiind în stare chimică slabă. De asemenea, toate corpurile de apă subterană din România sunt clasificate ca având o stare cantitativă bună.

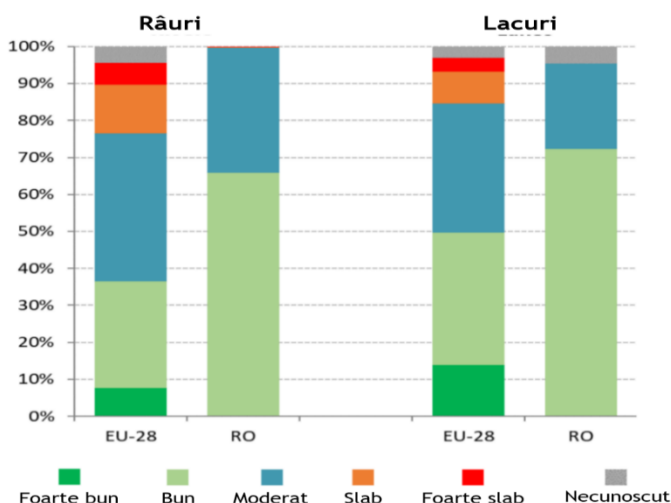

Fig. 106 - Statutul sau potențialul ecologic al corpurilor de apă de suprafață
(Sursa: The EU Environmental Implementation Review 2019 Country Report – ROMÂNIA)

Îmbunătățirea calității apei

Balanța brută a nutrienților pe terenurile agricole

Balanța brută de azot și fosfor din România indică un nivel redus de utilizare a acestor nutrienți. Astfel, în perioada 2012-2015 nivelul anual mediu al poluării cu azot a terenurilor agricole în UE 28 a fost de 51,1 kg N/ha de SAU, în timp ce valoarea balanței brute a azotului a fost de numai 7 kg N/ha de SAU, fiind cel mai redus nivel de poluare cu azot între statele UE {16}[CI 38].

În ceea ce privește **poluarea cu fosfor** a terenurilor agricole, în perioada 2012-2015 media UE era de 2 kg P/ha de SAU, în timp ce media balanței brute a fosforului în România în această perioadă a fost de **-1 kg P/ha de SAU**. {1} [C38]. În anul 2012, 83% din corpurile de apă subterană din România sunt încadrate în categoria de calitate înaltă; 7% fiind de calitate slabă. {16} [CI 38].

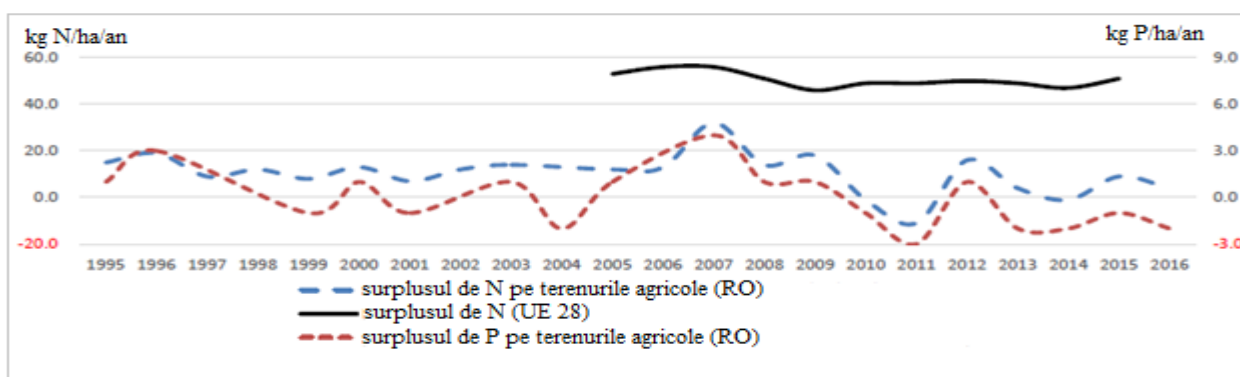

Fig. 107 - Balanța brută a nutrienților (N și P) pe terenurile agricole (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Având în vedere principiul prevenției, din anul 2013 România aplică prevederile și măsurile din Programele de Acțiune pentru respectarea cerințelor Directivei Nitrați pe întreg teritoriul țării. Creșterea animalelor (bovine, ovine, porcine, păsări) în gospodării individuale care nu este condiționată de obținerea acordului de mediu, constituie un factor de risc pentru poluarea difuză și punctiformă, precum și pentru creșterea nivelului de emisii GES.

În RO, presiunea exercitată de fertilizanți asupra solului și apei este scăzută. Deși în perioada 2015 – 2019 se înregistrează o creștere a cantității de îngrășăminte chimice utilizate în agricultură, totuși aceasta rămâne în continuare scăzută la un nivel de 68% din cantitatea utilizată în anul 1990 {2}[AI 105]. De asemenea, un rol important în reducerea utilizării fertilizanților chimici îl au și plantele fixatoare de N (soia, mazăre, fasole, lucernă, trifoi, năut, lupin) care în 2017 erau cultivate pe o suprafață de 800 mii ha, în creștere cu aproximativ 37% față de anul 2013 {1}[2][AI 100].

Tabel 34 - Balanța nutrienților - valori anuale 2012-2019

Specificare	2012			2013			2014			2015		
	N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K
Consumul total anual de elemente nutritive cu recolta (tone)	415612,1	200121,4	318122,2	696156,6	338045,4	525244,5	750574,8	367566	567042	655519,3	322356	491005,7
Deficitul total anual de elemente nutritive la culturile agricole (tone)	-125612,1	-87121,37	-283122,2	-352156,6	-224045,4	-491244,5	-447574,8	-248566	-537042	-288519,3	-189356	-448005,7
Deficitul total anual de elemente nutritive pe ha (kg/ha)	-13,37	-9,27	-30,13	-37,48	-23,85	-52,29	-47,64	-26,46	-57,16	-30,71	-20,15	-47,68
Cantitatea de îngrășămintă cu azot, fosfor și potasiu aplicate anual în agricultură (mii tone)	290	113	35	344	114	34	303	119	30	367	133	43
Îngrășămintă organice - total (mii tone)	13.293			13.580			16.262			15.212		
Îngrășămintă organice - kg/ha arabil	1.410			1.450			1.730			1.620		
Suprafața fertilizată organic (mii ha)	443			453			542			507		
Suprafața irigată (mii ha)	165,4			180,9			145,4			173,2		
Suprafața arabilă (mii ha)	9.395,3											

Specificare	2016			2017			2018			2019		
	N	P	K	N	P	K	N	P	K	N	P	K
Consumul total anual de elemente	750472,6	371220,9	562405	958143,6	472728,4	720016,1	1084667	529144,4	797151,4	1025169	492980,3	763330,2

nutritive cu recolta (tone)												
Deficitul total anual de elemente nutritive la culturile agricole (tone)	- 406472,6	- 245220,9	- 518405	- 577143,6	- 327728,4	- 665016,1	- 615667,5	- 341144,4	- 732151,4	- 569168,5	- 291980,3	- 671330,2
Deficitul total anual de elemente nutritive pe ha (kg/ha)	-43,26	-26,10	-55,18	-61,43	-34,88	-70,78	-65,53	-36,31	-77,93	-60,58	-31,08	-71,45
Cantitatea de îngrășăminte cu azot, fosfor și potasiu aplicate anual în agricultură (mii tone)	344	126	44	381	145	55	469	188	65	456	201	92
Îngrășăminte organice totale (mii tone)	14.927			12.625			14.714			15.323		
Îngrășăminte organice kg/ha arabil	1.590			1.340			1.570			1.630		
Suprafața fertilizată organic (mii ha)	498			421			490			511		
Suprafața irigată (mii ha)	152,6			211,6			266,1			351,7		
Suprafața arabilă (mii ha)	9.395,3											

(Sursa: INS - Anuarul Statistic al României 2013-2020, prelucrare ICPA București)

Din analiza datelor privind cantitățile de elemente nutritive (N-P-K) extrase din sol cu producția obținută pe terenurile arabile în cursul unui an, luând în calcul principalele culturi agricole (grâu, secară, orz, orzoaică, ovăz, porumb, floarea soarelui, rapiță, soia, cartof, sfeclă de zahăr) se constată că în România se practică o agricultură extensivă, pe fondul unui *deficit de nutrienți* în sol (balanța negativă), prin care consumul de nutrienți cu producția este mai mare decât cantitatea returnată în sol {16¹}.

Astfel, conform interpretării datelor INS de către ICPA, în perioada 2012-2019, deficitul de elemente nutritive la culturile agricole a fost în medie de 422.789,4 tone azot (N), 244.395,3 tone fosfor (P) și 543.289,6 tone potasiu (K), ceea ce arată o sărăcire continuă a solului în medie cu 45 kg N, 26,01 kg P și 57,83 kg K pe unitatea de suprafață (ha). Se constată, de asemenea, un nivel scăzut de aprovizionare a solului cu nutrienți, de numai 46,59% N, 43,69% P și 8,43% K, față de necesarul de nutrienți pentru realizarea producției.

Tabel 35 - Balanța nutrienților – valori medii 2012-2019

Specificare	2012-2019		
	N	P	K
Consumul total anual de elemente nutritive cu recolta (tone)	792.039,4	325.147,8	593.039,6
Deficitul total anual de elemente nutritive la culturile agricole (tone)	-422.789,4	-244.395,3	-543.289,6
Deficitul total anual de elemente nutritive pe ha (kg/ha)	-45,00	-26,01	-57,83
Cantitatea de îngrășămintă cu azot, fosfor și potasiu aplicate anual în agricultură (mii tone)	369	142	50
Îngrășămintă organice totale (mii tone)	14.492		
Îngrășămintă organice kg/ha arabil	1.543		
Suprafața fertilizată organic (mii ha)	483		
Suprafața irigată (mii ha)	205,8		
Suprafața arabilă (mii ha)	9.395,3		

(Sursa: INS - Anuarul Statistic al României 2013-2020, prelucrare ICPA București)

Producția agricolă s-a realizat pe baza conținutului de materie organică existentă în sol. Scăderea conținutului de materie organică, ca urmare a deficitului de nutrienți în sol, a condus la un proces de degradare/destructurare a solului, reducerea vitezei de infiltrație a apei, formarea mai frecventă a crustei, creșterea rezistenței la arat etc.

Pentru creșterea conținutului de materie organică în sol se impune aplicarea de îngrășămintă organice, însă datele statistice arată că, dacă utilizăm întreaga cantitate de îngrășămintă organice disponibilă, am putea fertiliza cu o doză de 30 tone/ha, ceea ce înseamnă un aport insuficient de elemente nutritive, doar o suprafață de cca. 500 mii ha, deci numai grădinile familiale, terenurile cultivate cu legume, cartofi și unele plantații pomicole.

Producția agricolă variază mult de la un an la altul în funcție de regimul precipitațiilor, ceea ce a condus la creșterea interesului pentru amenajările de irigații, dar datele prezentate în tabel arată un ritm de dezvoltare foarte redus. În plus, pe terenurile irigate ar trebui aplicate îngrășămintă organice și minerale pentru a evita reducerea accelerată a conținutului de materie organică din sol. Reducerea conținutului de materie organică din sol a fost cauzat și de schimbările climatice, lucrările profunde ale solului, lipsa asolamentelor, neaplicarea de materie organică etc.

Bilanțul brut al azotului în România este de numai 7 kg/ha suprafață agricolă utilizată, comparativ cu media europeană de 46 kg/ha, valoarea înregistrată fiind cea mai mică dintre valorile statelor membre UE. {1}

În condițiile în care balanța nutrienților pe terenurile agricole din România este negativă, consumul de elemente nutritive cu producția fiind mai mare decât cantitatea returnată în sol, pierderile de nutrienți rezultate din utilizarea îngrășămintelor sunt nesemnificative.

Utilizarea apei în agricultură

Acest indicator se referă la volumul de apă care se aplică solurilor prin irigații. Datele se referă la captarea apei din apele de suprafață și subterane totale și sunt furnizate în mod voluntar de către MS. Datele privind utilizarea apei în agricultură sunt greu de cuantificat deoarece mulți fermieri utilizează apă necontorizată din râuri, puțuri și iazuri. Captarea apei în România arată o tendință fluctuantă, stabilizându-se în ultimii ani în jurul valorilor mai mici decât în trecut. 1,9% din totalul UAA este irigat în 2016 {16}[CI 37].

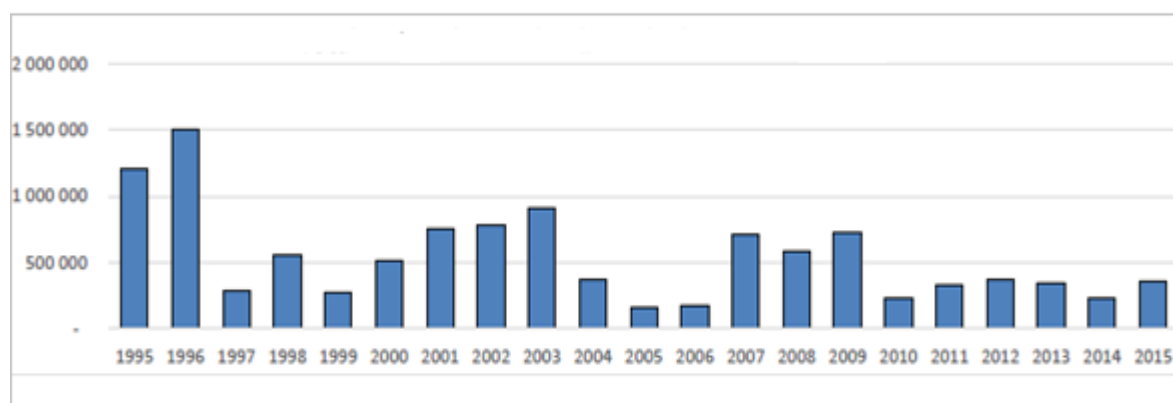

Fig. 108 - Utilizarea apei în agricultură (m³) (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Deși au fost realizate o serie de investiții importante din fonduri europene și naționale, totuși, o mare parte din sistemele de irigații existente sunt degradate sau nefuncționale, ori neadaptate la tipologia fermelor și cerințele utilizatorilor. Din cauza ineficienței acestor sisteme (din punct de vedere al consumului de energie și apă), utilizarea și întreținerea lor este costisitoare pentru fermieri și are un impact negativ asupra resurselor naturale.

Din datele de monitorizare se poate observa că în cadrul sub-măsurii 4.3 „Investiții pentru dezvoltarea, modernizarea sau adaptarea infrastructurii agricole și silvice” – componenta infrastructura de irigații, un număr de 418 proiecte în valoare de 410,5 mil. euro au fost finanțate prin PNDR în perioada 2014-2020, prin intermediul cărora o suprafață de aproximativ 590 mii ha este vizată de investiții care contribuie la o mai bună gestionare a apei în agricultură.

De asemenea, în ceea ce privește gestionarea resurselor de apă, prin PNDR s-au finanțat și proiecte care vizează infrastructura de apă potabilă/apă uzată, aspect tratat în cadrul Obiectivului Specific 8 - *Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile*

Suprafața irigabilă, la nivelul anului 2016 a fost de doar 2,7% din SAU, mult sub necesarul României {2}[CI18], respectiv o suprafață de aproximativ 337.569 ha, prezentând un trend ascendent față de anul 2013 (1,8% SAU), dar descendent față de anii anteriori (3,1 % din SAU în 2010 sau 4,5% din SAU în 2007). {3} [AI 35]

Suprafața efectiv irigată înregistrează un trend ascendent față de anul 2010 (1% din SAU), dar rămâne mică în raport cu nevoia reală, doar **1,9% din SAU, respectiv o suprafață de 240.010 ha fiind irigată în anul 2016.** {3} [AI 35]

Sistemele de irigații din RO sunt deficitare pe mare parte a terenurilor. Absența sau gradul mare de degradare a infrastructurii de irigații a făcut ca aproximativ 48% din suprafața agricolă (7,1 mil ha, în 2006) să fie afectată de secetă (în special Câmpia Română, sudul Moldovei și Dobrogea) {21}. Volumul total de apă captat în anul 2018 a fost de 6.357.853 mii m³ {21}[AI36]. Volumul de apă utilizat în agricultură a crescut cu 18,33%, de la 1.134.660 mii m³ în 2013, la 1.343.875 mii m³ în 2018 {21} [CI 37], dar agricultura RO rămâne dependentă de factorii climatici.

În ceea ce privește domeniul irigațiilor, la nivelul RO s-a decis sprijinirea acestui sector important în practicarea agriculturii, prin asigurarea apei gratuite pe canalele principale de irigații deținute de ANIF, în baza Legii 138/2004.

În perioada următoare, având în vedere reabilitarea sistemelor de irigații existente, bazate pe cele mai bune tehnologii disponibile, se preconizează o creștere a cerinței de apă pentru irigații. Astfel, va continua procesul de reabilitare și modernizare a sistemului de irigații în zonele care prezintă deficit de apă și acolo unde culturile agricole sunt afectate de secetă și desertificare, respectând principiul nedeteriorării stării/potențialului bun al corpurilor de apă de suprafață și subterane.

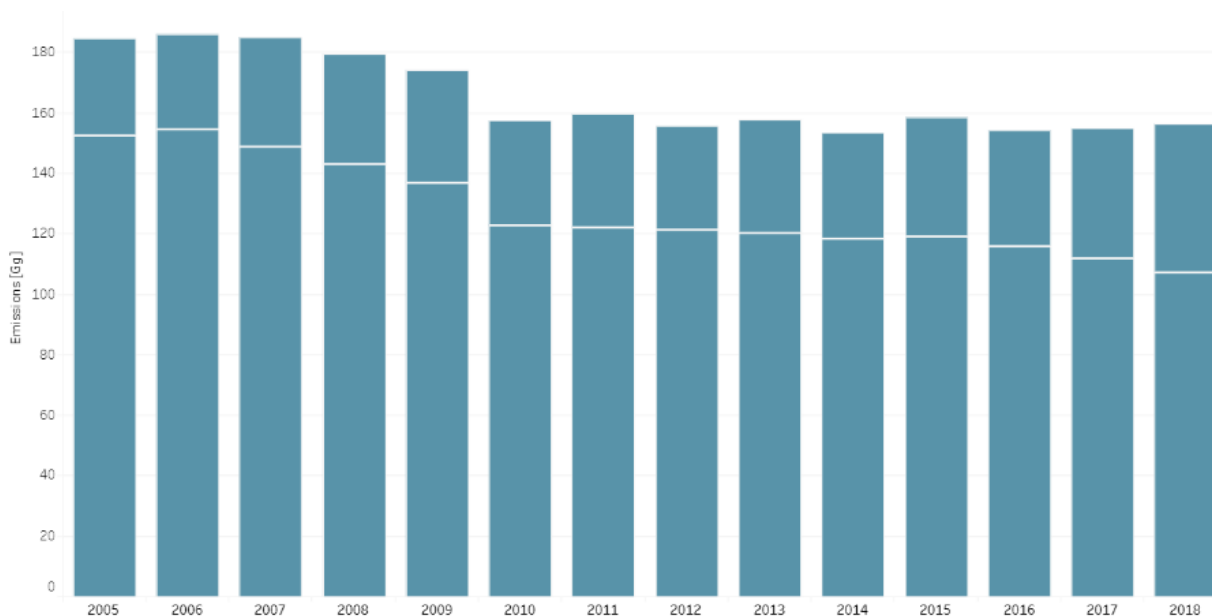
Calitatea aerului

Emisiile de amoniac din agricultură

Sursele de poluare ale aerului din agricultură sunt managementul necorespunzător al gunoiului de grajd, răspândirea gunoiului de grajd și pășunatul, respectiv emisiile de gaze rezultate în urma aplicării îngrășămintelor anorganice. {20}

Există o tendință descrescătoare a emisiilor totale de amoniac din agricultură în UE, dar este ușor în creștere începând cu 2013. În general, emisiile din România sunt destul de stabile începând cu anul 2010, emisiile din agricultură în anul 2018 atingând valoarea de 156,38 Gg, respectiv o pondere de 89,05% din totalul emisiilor de NH₃, față de 92,88% în UE 28. Din ponderea de 89,05%, 68,8% o reprezintă emisiile provenite din activitatea de creștere a animalelor și 31,20% din culturile agricole. Între 2015 – 2018, deși s-a înregistrat o ușoară creștere (cu 0,6%), se poate considera că tendința emisiilor de NH₃ din sectorul agricol față de totalul emisiilor de NH₃ în România este de stabilitate. . {95} [C 46].

România este avansată în atingerea obiectivelor privind emisiile de NH₃ pentru anul 2020 (-13% comparativ cu anul 2005), astfel cum a fost stabilită de Directiva NEC și nu este departe de a îndeplini obiectivul pentru anul 2030 (-25%){16}{20}.

Fig. 109 – Emisiile anuale totale de amoniac din agricultură (Gg) provenite din culturile agricole (partea superioară a graficului) și din activitatea de creștere a animalelor (partea inferioară a graficului) (Sursa: Agenția Europeană de Mediu)

Alte aspecte care influențează managementul resurselor naturale sunt reprezentate de utilizarea practicilor agricole convenționale, intensive, intervențiile frecvente cu lucrări silvotehnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității și solului, suprafețe agricole întinse afectate de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice, nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agromediu și climă și insuficienta corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă. Totodată, practicile extensive promovate de agricultura ecologică și schemele de agro-mediu, contribuie la conservarea resurselor de apă și sol, precum și la reducerea poluării acestor resurse naturale.

SWOT Obiectiv Specific 5

Promovarea dezvoltării durabile și a gestionării eficiente a resurselor naturale, cum ar fi apa, solul și aerul

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Emisii de amoniac în agricultură stabile (2018 - 89,05% din totalul emisiilor de NH₃, față de 92,88% în UE 28). 2. Nivel bun al calității resurselor de apă din punct de vedere chimic și ecologic, 83% din sursele de apă monitorizate fiind de calitate bună și doar 7% fiind de calitate slabă. 3. Aplicarea prevederilor și măsurilor din Programele de Acțiune pentru respectarea cerințelor Directivei Nitrați pe întreg teritoriul țării (componentă a ecocondiționalității). 4. Bună asimilare a tehnologiilor inovative la nivelul fermelor comerciale mari. 5. Menținerea unui nivel redus de utilizare a inputurilor agro-chimice (fertilizanți și produse de protecție a plantelor) la nivel național (0,7 kg/ha substanță activă PPP (produs pentru protecția plantelor) față de media UE-28, unde se utilizează 2,1-2,2 kg/ha substanță activă PPP). 6. Gestionare durabilă a pădurilor din fondul forestier național, atât a celor cu funcții prioritare de protecție, cât și a celor cu funcții de producție și protecție, în concordanță cu conceptele recunoscute la nivel european, care asigură o bună regularizare a circulației apei, purificarea aerului și stabilizarea solurilor. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. 6% din suprafața agricolă se afla sub contracte de îmbunătățire a gestionării apei, față de media UE de 10%. 2. 2% din suprafața agricolă se afla în 2017 sub contracte de îmbunătățire a gestionării solului față de media UE de 10%. 3. Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, desertificare, etc.), precum și de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice (ponderea din SAU a suprafeței cu risc de eroziune a solului în 2012 a fost de 9,7%, față de media UE de 6,7%). 4. Suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă (211.487 ha reprezentând 1,53% din SAU în anul 2019). 5. Poluarea punctiformă și difuză a apei și eutrofizarea habitatelor umede ca urmare a activității de creștere a animalelor în gospodăriile individuale și a numărului redus de facilități și echipamente de gestionare a gunoierului de grajd. 6. Suprafață scăzută de culturi permanente (2,54% din total SAU în 2018). 7. Intervențiile frecvente cu lucrări silvotehnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra solului. 8. Infrastructura și sisteme de irigații în mare parte învechite și inefficiente. 9. Disponibilitatea resurselor de apă este limitată în spațiile/bazinele hidrografice în contextul secetei hidrologice. 10. Lipsa unui program național de îmbunătățiri funciare pentru regiunile cu risc crescut de degradare a stratului arabil prin eroziune pluvială și/sau eoliană. 11. Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și de instruire sunt inadecvate pentru a putea sprijini

	<p>numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agro-mediu și climă.</p> <p>12. Insuficiența corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă.</p>
<p>Oportunități</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Utilizarea de tehnologii inovative care să asigure un management eficient al resurselor naturale. 2. Utilizarea agriculturii de precizie și altor tehnologii noi care să conducă la gestionarea eficientă a resurselor naturale. 3. Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul. 4. Punerea în aplicare în continuare a măsurilor care contribuie la îndeplinirea obiectivelor europene și naționale de mediu în ceea ce privește calitatea aerului, solului, apei și biodiversitatea. 5. Sprijin UE pentru gestionarea durabilă și eficientă a resurselor naturale, pentru servicii de formare și consultanță, pentru parteneriate pentru inovare, pentru creare de baze de cunoștințe și de noi metode în agricultură. 	<p>Amenințări</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în calitatea solului, starea peisajelor, în special în zonele afectate de constrângeri naturale. 2. Accentuarea efectelor negative, în special asupra resurselor de apă, rezultate în urma utilizării unor tehnologii neperformante sau neadaptate condițiilor locale. 3. Manifestarea accentuată a fenomenelor de degradare a solului. 4. Manifestarea accentuată a fenomenelor asociate schimbărilor climatice. 5. Creșterea temperaturii și reducerea cantității de precipitații din cauza schimbărilor climatice. 6. Menținerea unui grad ridicat de disociere a activităților de cercetare de latură aplicativă și cererea din piață. 7. Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor. 8. Presiuni antropice crescute asupra resurselor de apă și sol pe suprafețele agricole și forestiere.

Obiectiv Specific 6. Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor

Mediul natural din RO este caracterizat de o stare în general bună de conservare a resurselor naturale, de sol și apă, prin varietatea peisajelor tradiționale și printr-o remarcabilă diversitate biologică. O parte din resurse sunt supuse unor factori de presiune cu efecte asupra valorii de mediu și a potențialului lor productiv, cantitativ și calitativ.

Procentul terenurilor agricole din fondul funciar național a înregistrat o ușoară diminuare cu 1,6%, respectiv de la 60,9% în anul 2012 la 59,3% în anul 2015 {1}[C 5]. **Suprafața agricolă utilizată (SAU) a consemnat o scădere în anul 2016 raportat la anul 2010.** Față de 2010, când SAU a fost 13,306 mil. ha, în 2018 a crescut cu cca. 0,8% la 13,414 mil. ha. În structura pe categorii de folosință, **cea mai mare pondere o dețin terenurile arabile (64,8%),** urmate de **pășuni și fânețe (32 %)** și **culturi permanente (2,5%)** {3} [C 17]. În 2016, 37,92% din SAU de pășiți erau utilizate în regim extensiv. {96} [C 33].

În ceea ce privește terenurile arabile, 60,9% din suprafață este cultivată cu cereale și 21,1% din suprafață este cultivată cu plante oleaginoase. Producția totală de cereale s-a majorat în anul 2018 cu circa 43% față de anul 2014, creșterea randamentului fiind datorată folosirii de material biologic (soiuri și hibrizi) din ce în ce mai performant, precum și utilizării tehnologiilor moderne de producție. [CI17] [AI37] [AI38] [AI39]

Biodiversitate

România este una dintre cele mai importante țări din UE în ceea ce privește diversitatea biologică. În România se regăsesc cele mai multe regiuni bio-geografice la nivelul UE, respectiv 5 din cele 9 existente, cu următoarea dispunere: continentală (53% din suprafața țării), alpină (23%), stepică (17%), panonică (6%) și pontică (1%) {9}.

România deține un patrimoniu valoros, cu numeroase specii de plante și animale, unele endemice, care sunt dispărute sau rare în alte părți ale Europei. Astfel, ecosistemele naturale și semi-naturale și cele în care s-a practicat sau se practică agricultura extensivă sau semi-intensivă au în componența lor: 3.630 specii de plante și 688 specii de alge; 105 specii de mamifere, inclusiv carnivore mari; 25 specii de reptile; 19 specii de amfibieni; 216 specii de pești; 30.000 specii de insecte; 860 specii de crustacee; 688 specii de moluște. {102}

În perioada 2010-2017, suprafața agricolă utilizată gestionată de ferme cu o intensitate ridicată a factorilor de producție per hectar a crescut constant, ajungând la 52,3% din SAU (mai mare decât media UE — 36,3%). În același timp, suprafața agricolă utilizată gestionată de fermele cu intensitate scăzută a factorilor de producție per hectar a scăzut de la 33,3% la 16,1%. În ceea ce privește starea de conservare a pajiștilor în România, procentul pajiștilor aflate în stadiu de conservare favorabil a crescut de la 85,7% în perioada 2007-2012, la 94,6% în perioada 2013-2018. {96} [C 36]

În anul 2017, se aplicau angajamente de agro-mediu și climă (AECM) pe o suprafață de 676.055 ha, reprezentând cca. 5% din SAU care vizează îmbunătățirea condițiilor de mediu, inclusiv conservarea biodiversității.

În 2018, siturile Natura 2000 ocupau 23% din fondul funciar (peste media UE de 18,1 %), din care 16% în cadrul ariilor de protecție specială SPA Natura 2000 (Directiva Păsări) (peste media UE de 12,4%) și 17% în cadrul siturilor de importanță comunitară SCI Natura 2000 (Directiva Habitate) (peste media UE de 13,9%)

(există o zonă mixtă în care SPA se suprapune cu SCI). 12,7% din SAU și 38,5 % din suprafața fondul forestier național (FFN) se regăsește în siturile Natura 2000 {3} [C 19].

Siturile Natura 2000 se administrează în baza principiilor dezvoltării durabile, pentru găsirea unor soluții care să permită desfășurarea activităților economice simultan cu conservarea biodiversității.

Conform datelor furnizate de Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, în prima jumătate a anului 2020 erau aprobate Planuri de management pentru 211 situri de importanță comunitară (48,5% din totalul SCI-urilor) și 85 arii de protecție specială avifaunistică (47% din totalul SPA-urilor). {28} [AI 70] Dintre acestea, MADR a avizat favorabil 153, din care 133 au fost avizate sub rezerva revizuirii acestora. Din cadrul analizei realizate de MADR a reieșit faptul că o parte semnificativă din planurile de management cuprind cerințe de management generale, aplicabile la nivelul întregii suprafețe a siturilor, fără a urmări în mod specific cerințele habitatelor și/sau speciilor aferente sitului. De asemenea, hărțile în format GIS care însoțesc planurile de management nu cuprind și informații detaliate privind restricțiile și limitările aplicabile siturilor, care sunt necesare pentru planificarea desfășurării activităților agricole și realizarea investițiilor agricole și neagricole.

Reorganizarea recentă a modului de administrare a siturilor Natura 2000 a condus la blocaje în gestionarea acestora. Pentru depășirea blocajelor administrative și de gestionare adecvată a siturilor Natura 2000 se are în vedere întărirea capacității administrative, precum și demararea unor procese de stabilire pentru toate siturile a unor seturi de parametri aferenți obiectivelor de conservare și a măsurilor specifice de conservare pentru fiecare tip de habitat și specie vizate. Pentru asigurarea măsurilor speciale de protecție și conservare „in situ” a bunurilor patrimoniului natural, pe lângă sistemul de gestionare instituit prin desemnarea siturilor Natura 2000, România are un sistem de arii naturale protejate funcțional, cu o suprafață semnificativă (în anul 2018: rezervații ale biosferei – 661.939 ha; parcuri naționale – 317.419 ha; parcuri naturale - 770.027 ha; rezervații științifice, monumente ale naturii, rezervații naturale – 307.973 ha; zone umede de importanță internațională – 1.096.640 ha). {2}[AI 71] De asemenea, România deține și două obiective incluse în lista patrimoniului mondial UNESCO, respectiv Delta Dunării (situată în Teritoriul ITI DD) și Pădurile seculare și virgine de fag din Carpați. Totodată, la data de 18 noiembrie 2020, fuseseră identificate 43.823,36 ha de păduri virgine și cvasivirgine.

În RO au fost identificate 783 tipuri de habitate, din care: 196 habitate pajiști, 206 forestiere, 135 specifice celorlalte tipuri de terenuri agricole, 13 habitate de coastă, 143 specifice zonelor umede și 90 specifice dunelor și zonelor stâncoase. {10}[AI 72]

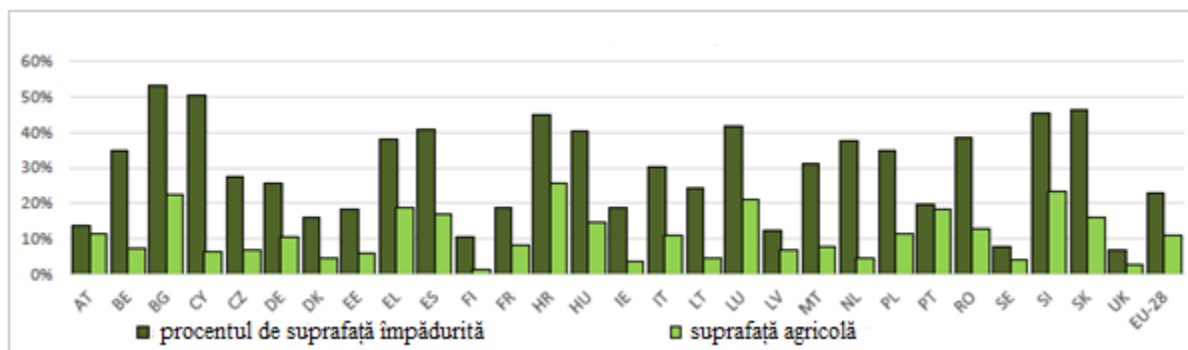

Fig. 110 – Ponderea suprafețelor forestiere din suprafața FFN și a celor agricole din SAU care se regăsesc în situri Natura 2000 – anul 2016 (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Terenuri agricole cu înaltă valoare naturală (habitate și specii)

RO deține una din resursele cele mai bogate de terenuri agricole ce pot fi clasificate cu înaltă valoare naturală cu o suprafață de 5.221.251 ha {3}. Astfel, la nivelul anului 2012, suprafața agricolă cu înaltă valoare naturală reprezenta 36,3% din SAU {96}.

O contribuție ridicată la menținerea biodiversității în România o au suprafețele de pajiști cu înaltă valoare naturală (HNV) care în anul 2014 acopereau o suprafață de aproximativ 2 mil. ha {11}. În această categorie erau încadrate pajiștile permanente, precum și livezile tradiționale extensive (incluse în zonele eligibile HNV în RO din 2014), ce prezintă o înaltă valoare naturală, peisajele mozaicate incluzând pajiști, arbori, arbuști și parcele agricole de dimensiuni mici cultivate extensiv în care biodiversitatea, inclusiv fauna sălbatică, este ridicată, sau pajiștile aflate în vecinătatea pădurilor. Conform rezultatelor studiilor {9}{12} referitoare la valoarea conservativă a habitatelor de pajiști naturale și seminaturale din zona montană s-a constatat că 19 tipuri de habitate din cele 47 specifice zonei montane au valoare conservativă mare și foarte mare, necesitând măsuri de conservare.

Ecosistemele și peisajele HNV sunt amenințate de abandonul activităților agricole, de transformarea lor în terenuri arabile și de acțiuni cu efecte negative (aplicarea în exces a îngrășămintelor, supra-pășunatul etc.).

Diversitatea ecosistemelor/habitatelor naturale este completată de diversitatea speciilor. În România, în zonele reprezentative pentru speciile prioritare de păsări sălbatice desemnate ca SPA sunt prezente păsări cu pondere importantă din populația totală la nivel UE, cum ar fi *Lanius minor* (cca. 77%), *Falco vespertinus* (cca. 55%), *Crex crex* (cca. 7%), *Aquila pomarina* (cca. 20%) etc., iar în unele dintre SPA sunt prezente și păsări periclitare, vulnerabile sau rare, fiind amenințate de scăderea numărului de exemplare.

Suprafața de teren arabil situată la nivelul Ariilor de Importanță Avifaunistică (SPA-uri) din zonele reprezentative pentru gâsca cu gât roșu (*Branta ruficollis*) este de cca. 926 mii ha, iar pentru acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*) este de cca. 458 mii ha.

De asemenea, una din speciile amenințate pe plan european, încadrată de Uniunea Internațională pentru Conservarea Naturii (IUCN) ca vulnerabilă atât pe continentul european, cât și pe plan mondial, ca urmare a reducerii dramatice a populațiilor în ultimele trei generații (din anii '60) (Alonso&Placin, 2010) este dropia (*Otis tarda*).

Pentru a contribui la atingerea obiectivelor generale de conservare a biodiversității, precum și la încurajarea practicilor agricole tradiționale, începând din 2018, România a introdus în cadrul măsurii de agro-mediu noi

pachete menite să protejeze terenurile agricole care reprezintă terenuri de hrănire importante pentru acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), refugiile ecologice pe terenuri arabile pentru specii de păsări comune și terenurile agricole importante pentru dropie (*Otis tarda*). Astfel, suprafața eligibilă pentru perioada 2018-2020 pentru pachetul adresat conservării acvilei țipătoare mici (*Aquila pomarina*) este de cca. 458 mii ha teren arabil și cca. 45 mii ha pajiști permanente, iar pentru pachetul adresat conservării dropiei (*Otis tarda*) este de cca. 109 mii ha teren arabil și cca. 1000 ha pajiști permanente. Pachetul adresat protecției păsărilor comune a fost conceput ca un pachet pilot, suprafața eligibilă fiind situată în zona Bărăganului, în care se practică preponderent agricultura intensivă și acoperind cca. 779 mii ha de teren arabil. (LPIS 2017 – APIA).

Din cele 54 de specii de păsări specifice terenurilor agricole la nivel UE, în România au fost evaluate cantitativ și calitativ 20 de specii, dar și 4 din speciile vizate de măsura de agro-mediu {14}{15}.

Valoarea de referință pentru calcularea indexului populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole a fost calculată pentru prima dată în anul 2010 (considerat anul de bază), fiind de 100. Acest indicator a fost recalculat în anul 2015 la valoarea de 97 {14}[CI35]. Din cele 20 de specii, 8 specii au înregistrat declin (moderat – 6 specii și accentuat – 2 specii), 9 specii au înregistrat o tendință nesigură (este necesară colectarea mai multor date pentru a obține o tendință sigură), 2 specii nu au putut fi evaluate conform indicațiilor de utilizare ale programului TRIM, software de analiză statistică, iar o specie a înregistrat o creștere accentuată.

La nivel european, în anul 2013 valoarea indexului speciilor de păsări asociate terenurilor agricole era 43, analiza fiind făcută pentru un număr de 39 specii, conform publicațiilor EBCC (<http://www.ebcc.info/index.php?ID=588>). Țările care au contribuit cu date la calcularea indexului aferent anului 2013 sunt: Austria, Belgia, Bulgaria, Cipru, Cehia, Danemarca, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Ungaria, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Irlanda, România, Slovacia, Slovenia, Spania, Suedia, Elveția, Regatul Unit al Marii Britanii.

Pajiștile permanente din zona Clujului și din județul Suceava sunt importante pentru conservarea speciilor prioritare de fluturi Maculinea sp., suprafața eligibilă a acestora fiind de cca. 23.000 ha.

Zone cu constrângeri naturale sau cu alte constrângeri specifice (ANC)

În zonele ANC se urmărește în mod deosebit evitarea abandonului activităților agricole prin aplicarea ecocondiționalității. Evitarea abandonului activităților agricole contribuie, de asemenea, la conservarea factorilor de mediu (biodiversitate, sol, apă, aer), inclusiv la menținerea peisajelor tradiționale.

Suprafața agricolă totală ANC este de 6.516.638 ha (50,02% din suprafața agricolă), din care suprafața încadrată în zona montană este de 1.965.358 ha (15,09% din suprafața agricolă), cea încadrată în zona semnificativ defavorizată este de 4.372.108 ha (33,56% din suprafața agricolă), iar suprafața încadrată în zona defavorizată de condiții specifice de 179.173 ha (1,38% din suprafața agricolă). [CI20]

Pe teritoriul ITI DD, în cadrul căruia se identifică zone cu constrângeri naturale, se regăsesc:

- **situl SPA Delta Dunării și Complexul Razim - Sinoe** (ROSPA0031), care găzduiește peste 250 de specii de păsări protejate, dintre care 97 cuprinse în Anexa 1 a Directivei 79/409/CEE, 151 cuprinse în Anexa Convenției asupra speciilor migratoare de la Bonn și 17 specii periclitare la nivel global;

- **situl SPA Marea Neagră (ROSPA0076)** – este de asemenea un habitat atractiv pentru multe specii de păsări migratoare, sedentare și de pasaj, fiind un culoar de migrație important pentru efectivele din nordul Europei;

- **situl SCI Delta Dunării (ROSCI0065)** – dispune de un ecosistem deltaic unic în context european și chiar mondial, prin diversitatea de biotipuri și resurse, influențate de apele Dunării și aluviunile depuse de aceasta.

Fluviul Dunărea și afluenții săi formează diverse habitate în deltă, creând o varietate de teritorii ecologice diverse și dinamice cu multe plante și animale unice. Doar 9% din suprafața Deltei se află în permanență deasupra apei și reprezintă o zonă-tampon deosebit de importantă între bazinul hidrografic al Dunării și Marea Neagră, filtrând o parte din nutrienții, sedimentele și factorii poluanți purtați de Dunăre și ajutând la limitarea eutrofizării mării.

Rezervația Biosferei Delta Dunării (RBDD) este protejată în baza legilor naționale și a convențiilor internaționale. **Este o Rezervație a Biosferei transnațională, singura din lume care cuprinde o întreagă deltă a unui fluviu, având o suprafață totală de 6.250 km pătrați, din care 5.800 pe teritoriul României.**

Rase în pericol de abandon

Populațiile de animale de fermă din rase autohtone (indigene) adaptate la condițiile locale sunt în scădere, conducând la pericolul consangvinizării și la deriva genetică. Pe baza dinamicii efectivelor de femele adulte de reproducție din rase autohtone, înregistrate în registre genealogice ale raselor, ANZ a identificat în anul 2014 un număr de 21 rase locale, din cele 29 rase autohtone, din 5 specii în pericol de abandon utilizate în agricultură, aflate în diferite grade de risc. Deși potențialul genetic autohton este ridicat, programele elaborate și implementate până acum au fost insuficiente pentru abordarea acestei provocări.

Evoluția raselor locale în pericol de abandon {29}[AI 73] în perioada 2015-2019 este prezentată în tabelul următor:

Tabel 36 - Evoluția raselor locale aflate în pericol de abandon 2015-2019

Specia	Rasa	Număr de femele adulte de reproducție în anul:				
		2015	2016	2017	2018	2019
Ovine	Țigaie cu cap negru de Teleorman	3382	3954	3968	2256	2161
	Rațca (Valahă cu coarne în tirbușon)	3811	4085	4600	4059	4365
	Karakul de Botoșani	2761	3093	3476	4156	7633
	Merinos de Suseni	300	300	303	300	300
	Merinos Transilvănean	1489	1144	1470	1701	1464
	Merinos de Cluj	203	277	297	283	286
	Merinos de Palas	4552	5813	4124	3335	3433
	Țigaie - varietatea ruginie	802	947	1045	1223	1691
Caprine	Carpatina	3171	529	529	351	561
	Alba de Banat	960	345	345	612	345
Bovine-Taurine	Sura de Stepă	59	37	38	36	28
Bovine - Bubaline	Bivolul românesc	94	93	93	93	93
Ecvidee	Furioso North Star	42	42	47	52	52
	Huțul	91	91	98	97	97
	Gidran	38	43	40	40	40

	Semigreul românesc	113	112	110	97	105
	Shagya arabă	50	50	54	52	58
	Nonius	39	43	44	44	44
	Lipițan	209	184	161	174	163
Porcine	Bazna	22	22	38	49	78
	Mangalița	36	283	453	784	890
Păsări	Găina Gât golaș de Transilvania	-	470	620	780	960

(Sursa: ANZ)

Soiuri cu risc de eroziune genetică

Lista soiurilor cu risc de eroziune genetică din România și a menținătorilor acestora

Tabel 37 - Lista soiurilor cu risc de eroziune genetică din și a menținătorilor acestora

Nr. crt.	Denumirea soiului <i>Variety Denomination</i>	Menținătorul <i>Maintainer</i>	Anul înregistrării <i>Date of listing</i>
SPECII LEGUMICOLE			
	ARDEI - <i>Capsicum annuum</i> L.		
1	Export	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1974
2	Portocaliu	S.C. UNISEM SA București	1965
3	Carmin	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1985
4	Opal	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
5	Rubin	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
6	Siret	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1997
7	Splendid	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1981
	PĂTLĂGELE VINETE - <i>Solanum melongena</i> L.		
1	Lucia	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
2	Contesa	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1994
3	Pana corbului 36	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1965
	PĂTRUNJEL DE RĂDĂCINĂ - <i>Petroselinum crispum</i> (Mill.) Nyman ex A.W. Hill convar. <i>radicosum</i> (Alef.)		
1	Zaharat	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1962
	RIDICHI DE LUNĂ - <i>Raphanus sativus</i> L., var. <i>sativus</i> Pers.		
1	Redo	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984

	SALATĂ - <i>Lactuca sativa</i> L.		
1	Dena	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
2	Silvia	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1988
3	Salma	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1995
	SPANAC - <i>Spinacia oleracea</i> L.		
1	Smarald	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
	FASOLE PITICĂ DE GRĂDINĂ - <i>Phaseolus vulgaris</i> L. var. <i>nanus</i> (L.) Aschers		
1	Aura	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1988
	FASOLE URCĂTOARE DE GRĂDINĂ - <i>Phaseolus vulgaris</i> L. var. <i>vulgaris</i> (L.)		
1	Verba	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1988
	USTUROI - <i>Allium sativum</i> L.		
1	Siriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1998
2	Favorit	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
3	Record	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1993
	TOMATE - <i>Solanum lycopersicum</i> L pentru industrializare		
1	Cluj 80	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1980
2	Unirea	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1985
3	Vidra 533	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1984
4	Diana	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1985
	pentru consum în stare proaspătă		
1	Laura	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1986
2	Mara	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1988
3	Timpurie de Argeș	Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Biotehnologii în Horticultură Ștefănești	1984
	VARZĂ ALBĂ - <i>Brassica oleracea</i> L. convar. <i>capitata</i> (L.) Alef. var. <i>capitata</i> f. <i>alba</i> D.C.		
1	Timpurie de Vidra	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
2	Măgura	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1993
3	Licurișca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Buzău	1994

	CONOPIDĂ - <i>Brassica oleracea</i> L.convar. <i>botrytis</i> (L.) Alef.var. <i>botrytis</i> L.		
1	Timpurie de Bacău	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură Bacău	1991
	ȚELINĂ DE RĂDĂCINĂ - <i>Apium graveolens</i> L.var. <i>rapaceum</i> (Mill.) Gaud.		
1	Maria	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
2	Victoria	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Legumicultură și Floricultură Vidra	1980
POMI ȘI ARBUȘTI FRUCTIFERI			
	CAIS - <i>Prunus armeniaca</i> L.		
1	Callatis	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Constanța	1983
2	Litoral	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1983
3	Selena	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1979
4	Silvana	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Constanța	1982
5	Sulina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1980
	CIREȘ - <i>Prunus avium</i> (L.) L.		
1	Boambe de Cotnari	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Iași	1971
2	Izverna	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
3	Jubileu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1978
4	Silva (amar)	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1983
	GUTUI - <i>Cydonia oblonga</i> Mill.		
1	Aurii	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1982
2	Campion	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1971
3	De Huși	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1974
4	Moldovenești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1982
	MĂR - <i>Malus domestica</i> Borkh.		
1	Ardelean	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1980
2	Aromat de vară	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1966
3	Delicios de Voinești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1973
4	Frumos de Voinești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1966

5	Pionier	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1985
6	Rădășeni	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Fălticeni	1979
7	Romus 3	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
8	Voinea	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1985
NUC - <i>Juglans regia</i> L.			
1	Geoagiu 65	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
2	Germisara	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
3	Jupânești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
4	Novaci	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare Horticolă Târgu-Jiu	1979
5	Sibișel 44	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1979
PĂR - <i>Pyrus communis</i> L.			
1	Aniversare	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1975
2	Argessis	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1985
3	Aromat de Bistrița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1974
4	Carpica	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
5	Napoca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1970
6	Republica	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1974
7	Timpuriu de Dâmbovița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Voinești	1967
8	Untoasă de Geoagiu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Geoagiu	1974
PIERSIC - <i>Prunus persica</i> (L.) pentru consum în stare proaspătă			
1	Flacăra	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1970
2	Splendid	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1982
3	Superbă de toamnă	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1982
4	Victoria	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Băneasa	1985
PRUN - <i>Prunus domestica</i> L.			

1	Alina	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1991
2	Carpatin	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1983
3	Centenar	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1978
4	Gras ameliorat	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
5	Gras românesc	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
6	Ialomița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982
7	Pescăruș	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1979
8	Piteștean	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982
9	Tuleu gras	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1971
10	Vâlcean	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1991
VIȘIN - <i>Prunus cerasus</i> L.			
1	Bucovina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Fălticeni	1984
2	Crișana 2	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1975
3	Ilva	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Bistrița	1982
4	Mocănești 16	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1975
5	Pitic	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Iași	1978
6	Timpurii de Cluj	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1970
7	Timpurii de Pitești	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1982
8	Țarina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
9	Vrâncean	Stațiunea de Dezvoltare Pomicolă Vrancea	1985
CĂTINĂ - <i>Hippophaë rhamnoides</i> L.			
1	Șerpeni	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1984
CĂPȘUN - <i>Fragaria x anannassa</i> Duch.			
1	Premial	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1989
COACĂZ ALB - <i>Ribes rubrum</i> L.			
1	Mărgăritar	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972

	COACĂZ NEGRU - <i>Ribes nigrum</i> L.		
1	Record	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972
	COACĂZ ROȘU - <i>Ribes rubrum</i> L.		
1	Roșu timpuriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Cluj	1972
	MĂCEȘ - <i>Rosa canina</i> L.		
1	Can	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1996
	SOC - <i>Sambucus nigra</i> L.		
1	Ina	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1984
2	Nora	Universitatea din Craiova, Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Vâlcea	1984
	TRANDAFIR PENTRU PETALE - <i>Rosa sp.</i>		
1	Argeș 1	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Pomicultură Pitești-Mărăcineni	1957
	VIȚA DE VIE - <i>Vitis sp.</i> L.		
	pentru masă		
1	Azur	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Drăgășani	1984
2	Chasselas de Băneasa	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1978
3	Chasselas roz	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1971
4	Greaca	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1979
5	Istrița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1996
6	Milcov	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1988
7	Napoca	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
8	Someșan	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1987
9	Splendid	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
10	Timpuriu de Cluj	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1979
11	Timpuriu de Pietroasa	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1989
12	Transilvania	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1984
	apirene		
1	Centenar Pietroasa	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1991

2	Otilia	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Pietroasa	1987
pentru vin			
1	Amurg	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1989
2	Arcaș	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1985
3	Aromat de Iași	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1980
4	Băbească gri	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1975
5	Brumăriu	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Blaj	1983
6	Codană	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1975
7	Creață	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Miniș	1971
8	Crâmpoșie selecționată	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Drăgășani	1973
9	Cristina	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Murfatlar	1993
10	Donaris	Institutul de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Valea Călugărească	1985
11	Majarcă	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Miniș	1971
12	Miorița	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1980
13	Plăvaie	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Odobești	1971
14	Zghiș	Stațiunea de Cercetare-Dezvoltare pentru Viticultură și Vinificație Iași	1971
HAMEI - <i>Humulus lupulus</i> L (Hop9)			
1	Aroma	Universitatea de Științe Agricole și Medicină Veterinară Cluj-Napoca	1984

(Sursa: ISTIS)

Biodiversitatea ecosistemelor forestiere

Conform sistemului românesc de clasificare, 57,3% din suprafața FFN se încadrează în grupa I funcțională, care cuprinde păduri cu funcții speciale de protecție (prioritară) a apelor, a solului, a climei și a obiectivelor de interes național, păduri pentru recreere, păduri de ocrotire a genofondului și ecofondului, precum și pădurile din ariile naturale protejate de interes național, în care recoltarea de masă lemnoasă nu reprezintă obiectivul principal, iar 42,7% din suprafața FFN se încadrează în grupa a II-a funcțională care cuprinde păduri destinate îndeplinirii concomitente a funcției de producție (prioritară) și a uneia sau mai multor funcții de protecție. De asemenea, cca.3% din suprafața FFN se încadrează în tipul funcțional I, în care sunt interzise intervențiile silviculturale, iar 21% în tipul funcțional II, în care sunt permise numai lucrări de conservare. În perioada 2013-2017 se înregistrează o majorare semnificativă a suprafețelor parcurse cu tăieri de conservare, acestea însumând o suprafață ce reprezintă 58,1% din suprafața parcursă cu tăieri la nivelul anului 2017. Circa 61,4% din suprafața

acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră se situează pe terenuri cu înclinare mai mare de 15°, circa 34% fiind situată pe terenuri cu înclinare mai mare 25°{6}{94}[AI 74].

Tabel 38 - Suprafața parcursă cu tăieri, pe tipuri de tratamente în perioada 2013-2017
(% din suprafața totală parcursă cu tăieri)

Tipuri de tăieri	2013	2014	2015	2016	2017
Tăieri de regenerare - codru*	71.6%	71.2%	70.9%	47.5%	39.7%
Tăieri de regenerare – crâng**	3.7%	3.6%	3.7%	2.4%	1.8%
Tăieri de substituiri-refacere***	1.0%	1.0%	0.8%	0.6%	0.4%
Tăieri de conservare****	23.6%	24.2%	24.6%	49.6%	58.1%

(Sursa: Raport privind starea pădurilor României în anul 2017 – Ministerul Apelor și Pădurilor)

* Regimul codru reprezintă modul general de gospodărire al unei păduri, bazat pe regenerarea din sămânță și pe conducerea acesteia până la vârsta la care arborii ating dimensiuni semnificative

** Regimul crâng este caracterizat de modul de regenerare vegetativă, din lăstari, drajoni sau butași

*** Lucrări efectuate în arboretele subproductive, al celor degradate și al celor total derivate în scopul redresării capacității lor funcționale

**** Lucrările speciale de conservare reprezintă ansamblul de intervenții necesare a se aplica în arborete de vârste înaintate, exceptate definitiv sau temporar de la tăieri de produse principale, în scopul menținerii sau îmbunătățirii stării lor fitosanitare, asigurării permanenței pădurii și îmbunătățirii continue a exercitării de către arboretele respective a funcțiilor de protecție ce li se atribuie.

Deși în scădere, lucrările de igienizare a pădurilor, care presupun intervenții în arborete în perioadele dintre aplicarea tratamentelor, se mențin la un nivel ridicat în anul 2017, respectiv 9,9% din totalul intervențiilor. {6}

Tabel 39 – Volumul de masă lemnoasă recoltată, pe categorii de produse lemnoase în perioada 2013-2017 (% din volumul total recoltat)

Categorii de produse lemnoase	2013	2014	2015	2016	2017
– produse principale*	66.4%	66.7%	66.4%	64.6%	66.2%
– produse secundare**	21.6%	21.2%	21.4%	24.1%	23.9%
– produse de igienă***	12.0%	12.2%	12.1%	11.4%	9.9%

(Sursa: Raport privind starea pădurilor României în anul 2017 – Ministerul Apelor și Pădurilor)

* produse lemnoase rezultate în urma efectuării tăierilor de regenerare, aplicate în arboretele în rând de tăiere

** produse lemnoase rezultate în urma aplicării lucrărilor de îngrijire și conducere a arboretelor (curățiri și rărituri)

*** produse lemnoase rezultate din procesul normal de eliminare naturală (arbori doborâți, rupeți de vânt, uscați, etc.)

Prin Măsura 15 - Plăți de silvo-mediu, în perioada de programare 2014-2020, au fost acordate compensații proprietarilor de păduri pentru asumarea voluntară de angajamente care contribuie la conservarea biodiversității pe terenuri forestiere. Suprafața cu angajamente de silvo-mediu la nivelul anului 2020 era de 621.551 ha. {97}

Biodiversitatea, serviciile ecosistemice și conservarea habitatelor și peisajelor sunt influențate de utilizarea practicilor agricole convenționale intensive pe suprafețe extinse, precum și de abandonarea activităților agricole ca urmare a obținerii de venituri mici de către fermieri/lucrători în agricultură comparativ cu celelalte sectoare. În același timp, protecția biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor sunt influențate și de insuficiența corelare a nivelului de disponibilitate și a capacităților aferente serviciilor de consultanță și de instruire cu numărul potențial de solicitanți ai intervențiilor care vizează aceste obiective specifice, dar și de insuficiența corelare a sectorului de cercetare agricolă cu practica agricolă.

SWOT Obiectiv Specific 6

Contribuția la protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Pondere ridicată a terenurilor agricole și forestiere generatoare de servicii ecosistemice caracterizate printr-o mare diversitate biologică, inclusiv suprafețe agricole semnificative (36,3% din SAU în 2012) cu înaltă valoare naturală (HNV), care contribuie la conservarea biodiversității. 2. Pondere ridicată de acoperire a zonelor importante din punct de vedere al protecției mediului (arii naturale protejate, situri Natura 2000) din perspectiva managementului durabil al terenurilor agricole și forestiere (în anul 2018: rezervații ale biosferei – 661.939 ha; parcuri naționale – 317.419 ha; parcuri naturale - 770.027 ha; rezervații științifice, monumente ale naturii, rezervații naturale – 307.973 ha; zone umede de importanță internațională – 1.096.640 ha, iar în anul 2020: 43.823,36 ha de păduri virgine și cvasivirgine). 3. Suprafață semnificativă a terenurilor agricole aflate sub angajamente de agro-mediu prin care se promovează practici agricole extensive, cu impact redus asupra mediului (5% din SAU în 2017). 4. Gestionare durabilă a pădurilor din fondul forestier național, atât a celor cu funcții prioritare de protecție, cât și a celor cu funcții de producție și protecție, în concordanță cu conceptele recunoscute la nivel european, care contribuie la conservarea biodiversității. 5. Existența unor rase adaptate la condițiile locale. 6. Unicitatea arealului Delta Dunării (patrimoniul UNESCO). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Slaba utilizare a soiurilor și raselor autohtone, adaptate la condițiile locale, cu impact asupra efectivelor. 2. Nivel redus al biodiversității pe terenuri arabile. 3. Intervențiile frecvente cu lucrări silvotehnice pe suprafețele forestiere, cu impact asupra biodiversității. 4. Nivelul de disponibilitate și capacitățile aferente serviciilor de consultanță și formare sunt inadecvate pentru a putea sprijini numărul potențial de solicitanți pentru măsurile de agro-mediu și climă. 5. Venituri mici ale fermierilor/lucrătorilor în agricultură comparativ cu celelalte sectoare, în special în zonele ANC, ceea ce favorizează abandonarea activităților agricole. 6. Suprafețe agricole extinse afectate de fenomene de degradare a solului (eroziune, alunecări de teren, deșertificare, etc.), precum și de constrângeri naturale sau alte constrângeri specifice (50,02% din SAU prezintă caracteristici nefavorabile de mediu). 7. Abandonul activităților agricole datorat reducerii numărului de animale pe suprafețele de pajiști naturale și seminaturale situate în zone afectate de constrângeri naturale. 8. Număr redus de planuri de management ale siturilor Natura 2000 care au fost avizate de toate instituțiile implicate în procesul de aprobare (153 avizate favorabil, din care 133 au fost avizate sub rezerva revizuirii). 9. Lipsa hărților în format GIS care să detalieze informațiile privind restricțiile și limitările aplicabile siturilor Natura 2000.

Oportunități	Amenințări
<ol style="list-style-type: none"> 1. Numărul mare de gospodării individuale care cresc animale, având posibilitatea reorientării spre creșterea raselor și cultivarea soiurilor autohtone. 2. Punerea în aplicare în continuare a măsurilor care contribuie la îndeplinirea obiectivelor europene și naționale de mediu în ceea ce privește calitatea aerului, solului, apei și biodiversității. 3. Atractivitatea zonelor rurale din perspectiva disponibilității și calității bune a resurselor naturale (biodiversitate, apă, sol, peisaj). 4. Sprijin UE pentru servicii de formare și consultanță. 5. Sprijin UE pentru protejarea biodiversității, îmbunătățirea serviciilor ecosistemice și conservarea habitatelor și a peisajelor. 6. Dezvoltarea investițiilor privind utilizarea resurselor regenerabile în vederea diminuării utilizării resurselor convenționale 7. Posibilitatea dezvoltării economiei circulare prin utilizarea resurselor silvice, inclusiv utilizarea unor materiale reciclabile/biodegradabile. 8. Disponibilitatea sprijinului pentru protecția biodiversității și conservarea habitatelor și a peisajelor naturale din Delta Dunării. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Risc de creștere a nivelului de utilizare a inputurilor. 2. Abandonul activităților agricole, cu influențe negative în conservarea biodiversității, calitatea solului, starea peisajelor, în special în zonele afectate de constrângeri naturale. 3. Pierderea resurselor genetice asociate soiurilor și raselor locale. 4. Neadaptarea capacității serviciilor de consultanță, din punct de vedere cantitativ și calitativ, la nevoile fermierilor. 5. Afectarea sănătății ecosistemelor forestiere, ca urmare a manifestării fenomenelor climatice extreme cu frecvență și intensitate crescută (secetă, vânt puternic, viituri etc.), cauzate de schimbările climatice. 6. Slaba exploatare a potențialului zonelor desemnate Natura 2000 din cauza imposibilității de a planifica desfășurarea activităților agricole și realizarea investițiilor agricole și neagricole în lipsa hărților în format GIS care să indice zonarea restricțiilor și limitărilor impuse de planurile de management. 7. Slaba eficiență economică a practicilor agricole extensive/mixte tradiționale prietenoase.

Obiectiv General 3. Consolidarea structurii socio-economice a zonelor rurale

Obiectiv Specific 7. Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale

Structura populației în zonele rurale

Imaginea asupra situației tinerilor din România, în special a celor din mediul rural, respectiv tendințele de depopulare se reflectă în **structura populației pe categorii de vârstă**. Astfel, la nivelul României, pentru perioada de referință 2014-2018, se observă diferențe semnificative în ceea ce privește dinamica analizată între grupele de populație, respectiv: din totalul populației înregistrate în 2018 (**19.476.713 – total populație în 2018**), categoria de vârstă între **0 și 17 ani** a crescut între 2014-2018 cu 0,4 p.p., ajungând, în 2018, la **18.84% (3.669.563 nr. persoane)** din totalul populației, însă categoria de vârstă **18-41 ani** a înregistrat o **scădere semnificativă** la nivel național, cu peste 2 p.p., ajungând de la **32.81% în 2014 la 30.66% în 2018 (5.971.731)**, din totalul populației înregistrate la nivel național. Această grupă de populație este singura care înregistrează o scădere, grupa de 42-65 de ani consemnând o majorare de 0.56 p.p. în perioada de referință, iar **cea de peste 65 de ani a crescut vertiginos**, cu peste 1,5 p.p. până în anul 2018, fapt ce demonstrează **fenomenul de diminuare și îmbătrânire a populației României, precum și tendințele de scădere a populației tinere din România** {2}[CI 3].

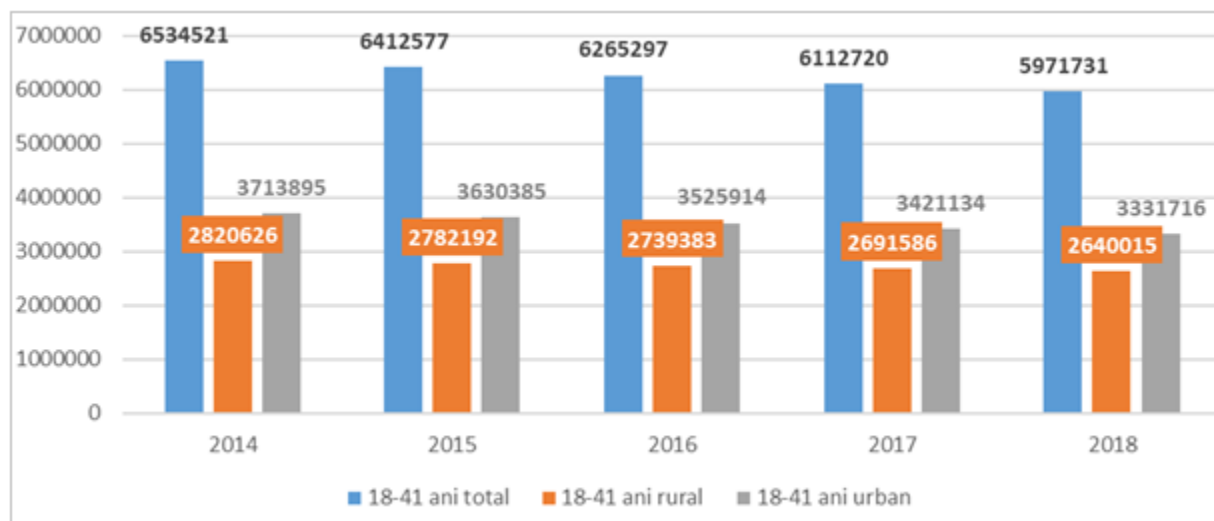

Fig. 113 – Evoluția grupei de vârstă 18-41 ani pe medii de rezidență 2014 – 2018 (Sursa: INS)

Totodată, analiza tendințelor naționale este mai puțin relevantă fără o imagine asupra spațiului rural. Astfel, analizând evoluția populației rurale în perioada 2014-2018, se constată o scădere considerabilă a **populației tinere (0-17 ani)**, cu **5,55 %** în 2018 față de 2014. În privința **populației aflată la vârstă activă (18 - 41 de ani)**, scăderea este accentuată, fiind cu **6,40% mai puțini tineri în mediul rural în 2018 față de 2014, ajungând în 2018 la 2.640.015 persoane**. Populația din zonele rurale cu vârsta cuprinsă între **42 și 65 de ani** a înregistrat **creșteri** (cu aproape 2% în perioada de referință). În cazul populației cu vârsta de peste 65 de ani s-a consemnat o **creștere accentuată, cu 2,28%** până în 2018, aspecte care confirmă diminuarea populației tinere din România, **în special în spațiul rural românesc**. Astfel, atât **trendul descendent** pentru populația tânără

din mediul rural (**0-41 de ani**), cât și **trendul crescător pentru populația de peste 42 de ani din mediul rural** demonstrează fenomenul de îmbătrânire a populației rurale, dar și dezinteresul tinerilor de a se stabili în mediul rural. {2} [CI3]

O analiză asupra **migrației internaționale** poate justifica datele privind reducerea numărului de tineri din România, având în vedere faptul că emigrarea **temporară** a tinerilor cu vârsta cuprinsă între 20 și 39 de ani a înregistrat un trend ascendent între anii 2014 și 2018, numărul emigranților crescând cu 21,38% în perioada de referință. Emigrarea **definitivă** a tinerilor din aceeași categorie de vârstă a înregistrat o creștere care depășește procentul de 54% din 2014 până în anul 2018, fapt ce reflectă dezinteresul tinerilor față de revenirea în România.

Pe lângă faptul că trendurile de emigrare sunt ascendente în ambele cazuri, este important de subliniat că tendința emigrării definitive a tinerilor este dublă, ceea ce constituie un aspect îngrijorător în privința șanselor de revenire a acestora în România.

Dincolo de contextul național, respectiv cel din spațiul rural, în zona montană declinul demografic devine și mai accentuat prin renunțarea la activități economice, precum și tendințele de abandon a activităților agricole, ceea ce a dus la migrația forței de muncă, confirmată de datele mai-sus prezentate, precum și la acutizarea fenomenului de sărăcie. Și tinerii din zona montană părăsesc treptat și definitiv muntele în căutarea unor condiții de viață mai ușoare și venituri mai mari obținute cu eforturi mai reduse, în mediul urban sau în alte țări. Acest fenomen, cu implicații grave pe termen mediu și lung, au fost sesizate și în țările dezvoltate din vestul Europei care fac eforturi considerabile pentru diminuarea procesului de migrare a populației montane, de menținere a fermelor agricole și a gospodăriilor. {22}

Ținând cont de aspectele analizate, pentru atenuarea fenomenului de îmbătrânire a populației, un stimulent puternic ar putea fi susținerea antreprenoriatului în special în cazul tinerilor, facilitarea accesului la informații, precum și stabilirea unor măsuri care să țină cont de specificitatea acestei categorii de populație. Antreprenoriatul în rândul tinerilor ar putea fi o bună sursă de generare de noi locuri de muncă, respectiv de noi oportunități în mediul rural și zonele montane pentru tinerii care nu identifică alte soluții, față de abandonarea mediilor din care provin. {2}[AI 77]

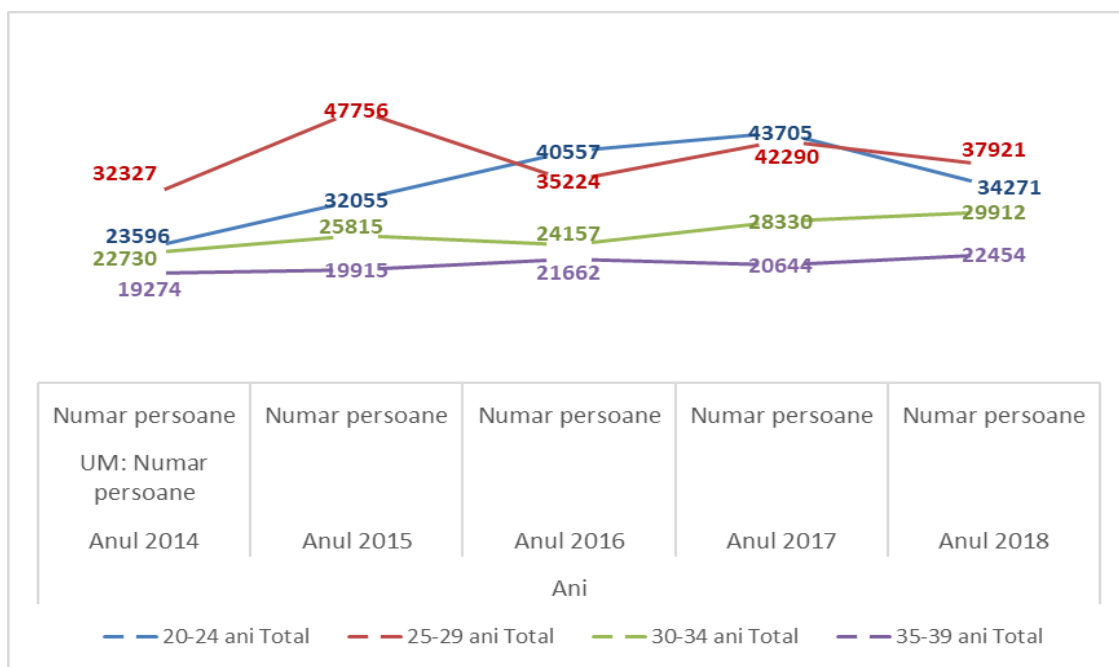

Fig. 111 - Distribuția emigranților temporari în funcție de grupe de vârstă (Sursa: INS)

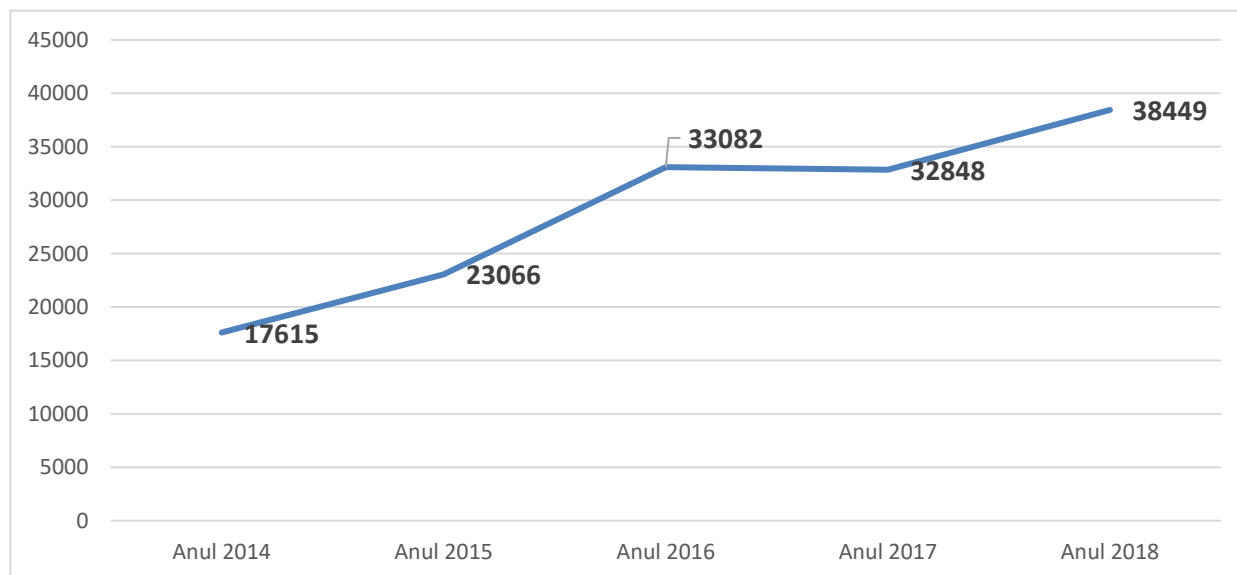

Fig. 112 - Distribuția emigranților definitivi din grupa de vârstă 20-39 ani (Sursa: INS)

Calitatea vieții în zonele rurale

Cu toate că sunt evidente cauzele reducerii populației tinere din mediul rural, atât din prisma oportunităților de ocupare, cât și din perspectiva serviciilor limitate, respectiv a discrepanțelor dintre mediile de rezidență din România, **rata șomajului** este unul dintre indicatorii cei mai relevanți în interconectare cu analiza **nivelului de sărăcie**, având în vedere influența economico-socială asupra dinamicii populației rurale.

În lumina discrepanțelor dintre mediul urban și mediul rural, datele din anul 2017 arată că **rata șomajului în mediul rural (5,4%)** depășea rata înregistrată în mediul urban (4,5%) {26}[CI 7], în timp ce rata șomajului din România rămâne sub media UE (4,9 comparativ cu 7,6%), consemnându-se astfel o scădere de 1,9% în perioada 2015 – 2017.

Problematika șomajului este mult mai acută la nivelul tinerilor, datele analizate arătând pentru În același an de referință, **în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani, cel mai ridicat nivel al ratei șomajului** față de toate celelalte categorii de vârstă specifice populației active, respectiv **18,3% {1}[CI 7]**, cu diferențe accentuate pe medii de rezidență: **20,8%** în urban față de **17%** în rural, aspect ce explicitează tendințele depopulării zonelor rurale în special pentru grupele tinere de populație.**{26}** Astfel, **nivelul de sărăcie** din spațiul rural românesc este un factor esențial în determinarea unui tânăr în a lua decizia de a investi într-o afacere nouă în mediul respectiv. Aceasta se reflectă în special în calitatea vieții familiei tânărului fermier, lipsită atât de un minimum de servicii care să asigure viața socială atractivă – cum ar fi oportunitățile de educație, control al sănătății, accesul la cultură, facilități de agrement, dar și de o infrastructură TIC, un sistem de alimentare cu apă și canalizare și o rețea de drumuri locale de transport pentru a-i asigura accesul facil către zonele urbane pentru o viață echilibrată în mediul rural.

Rata sărăciei, deși în trend ușor descendent (de la 41,50% din totalul populației în 2010, la 35,70% în anul 2017), **rămâne în continuare o rată foarte ridicată cu implicații majore în limitarea dezvoltării satelor din perspectiva infrastructurii și serviciilor de bază, precum și a atractivității pentru ocuparea forței de muncă.** **{1} [CI10]** Întrucât ponderea populației cu risc de sărăcie și excludere socială în zonele rurale este în semnificativă, decalajul urban-rural se adâncește în consecință, iar productivitatea agricolă în aceste zone este și ea scăzută.

Așa cum s-a subliniat și în Raportul de țară pentru România - 2020, nivelurile de ocupare și de productivitate din sectoarele economice importante (agricultura fiind unul dintre cele mai importante), sunt în strânsă legătură cu competitivitatea regională. În plus, în pofida unei ușoare îmbunătățiri, rata de inactivitate rămâne ridicată, existând diferențe semnificative între grupele de vârstă și între regiuni. Rata de inactivitate este de 31,6 % (T3-2019) din totalul populației. În T3-2019 se înregistrează niveluri persistent ridicate de inactivitate în rândul femeilor, al tinerilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 24 de ani (71,17 %), al persoanelor cu vârsta cuprinsă între 55 și 64 de ani (50,8 %) și al femeilor cu vârsta cuprinsă între 15 și 64 de ani (41,7 %). Rămâne ridicat decalajul de inactivitate dintre tinerii cu un nivel scăzut de calificare și cei cu înaltă calificare (43,3 puncte procentuale). În grupa de vârstă 20-64 de ani, responsabilitățile familiale și de îngrijire sunt adesea principalele motive din cauza cărora nu se caută un loc de muncă (23,6 % din populația inactivă). De asemenea, există disparități regionale în ceea ce privește ratele de inactivitate (2018) între Centru (38,4 %), Sud-Est (36,9 %) și Vest (38 %), în comparație cu Nord-Est (26,3 %) și regiunea capitalei (26%). **{65}**

Diferențele urban-rural creează discrepanțe foarte mari în ceea ce privește veniturile și inegalități de oportunități în rândul populației. Se remarcă faptul că riscul sărăciei are un trend descrescător la nivelul orașelor, dar a rămas relativ constant în zonele rurale, de aproape cinci ori mai mare în comparație cu zonele rurale.

Astfel, datele statistice disponibile arată că venitul mediu disponibil pentru un membru al gospodăriei în zonele urbane este de 1,9 ori mai mare decât în cele rurale. Acest lucru este determinat în principal de productivitatea scăzută a agriculturii, în special în cazul exploatațiilor agricole de mici dimensiuni, încă neorientate către piață, care sunt majoritare în zonele rurale (astfel cum sunt descrise în cadrul OS1). În anul 2018, ponderea populației neangajate și fără educație și formare profesională (NEET) în rândul populației tinere rezidente din mediul rural (15-24 ani) este de aproape trei ori mai mare decât a celor care locuiesc în orașe (18,1% față de 7%), atât din cauza lipsei de locuri de muncă, a productivității scăzute, cât și a perspectivelor limitate pe care le oferă mediul rural pentru generația tânără care caută șansa unui viitor decent. **{65}**

Așadar, participarea redusă, accesul limitat la piața muncii, precum și gradul scăzut de informare a populației din mediul rural conduc la obținerea de **venituri mici, fapt care** sporește riscul de sărăcie și excludere socială,

generând, pe de-o parte, migrația populației spre regiuni facile traiului, iar, pe de altă parte, atractivitatea scăzută pentru antreprenariat. Orientând analiza către activitățile agricole practicate de către tineri, se constată că în anul 2016, comparativ cu anul 2010, raportul dintre **numărul managerilor de ferme <40 de ani ce revin la un manager de >55 de ani** s-a diminuat comparativ cu cel al UE, care a crescut (11,2:100 în România, față de 18,3:100 în UE 28), ceea ce reflectă gradul de îmbătrânire al forței de muncă din sector, care este mai accentuat în România decât cel de la nivelul UE28. {1}[CI 14]

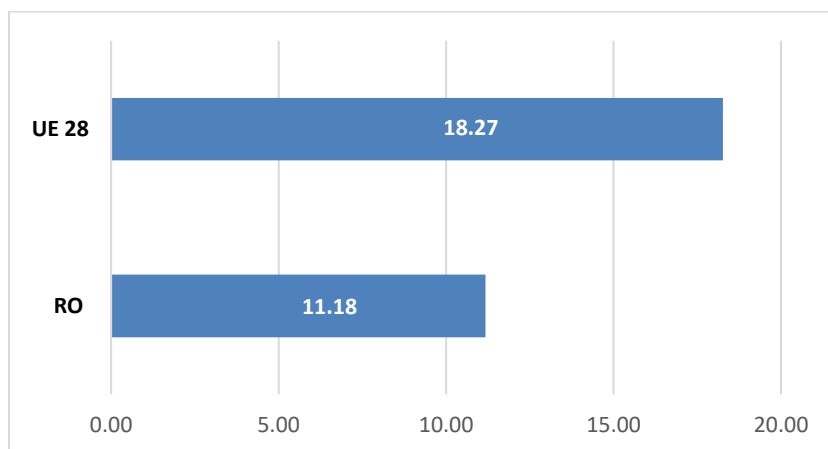

Fig. 113 - Structura managerilor de fermă în 2016 - raportul dintre manageri de fermă <40 de ani la >55 de ani (Sursa: Eurostat)

De asemenea, în anul 2010 ponderea tinerilor fermieri în totalul managerilor de fermă era de 7,27% și a înregistrat o ușoară creștere până la 7,45 % în totalul managerilor de fermă până în 2016 {1}[CI 14], creșterea fiind totuși infimă ținând cont și de analiza comparativă cu media UE. Astfel, în anul 2016, România înregistra încă cea mai scăzută rată a tinerilor fermieri (de până în 35 de ani) din UE 28 (3.1% în RO față de 5.1% media UE). {16} [CI 14] Totodată, dimensiunea medie economică, exprimată în SO, este cea mai ridicată în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 25 și 34 de ani la nivelul anului 2016, fapt ce ar putea fi justificat și prin încurajarea comasării exploatațiilor agricole prin PNDR 2014-2020. {1} [CI12]

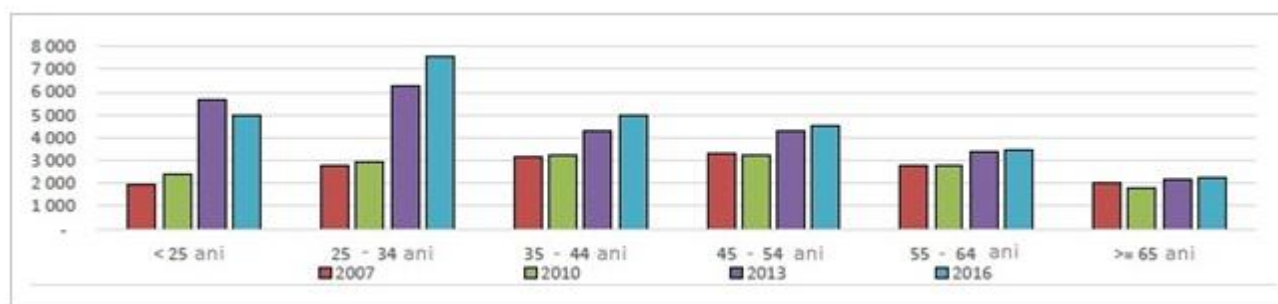

Fig. 114 - Dimensiunea economică, pe categorii de vârstă (Sursa: Eurostat)

Fermieri noi în sectorul agricol

În anul 2007, odată cu aderarea României la UE și demararea plăților directe, în cadrul primei campanii de depunere a cererilor de plată s-a înregistrat un număr de 1.166.123 de ferme noi cu o suprafață de 8.753.308 ha. {50}

În următoarele campanii de depunere a cererii de plată, respectiv în perioada 2008-2015, numărul de noi ferme care au solicitat plăți directe a cunoscut oscilații mici, situându-se în jurul valorii de aproximativ 80.000 de noi ferme/an, în timp ce, în ultimele campaniile din intervalul 2016-2019, numărul de noi ferme a cunoscut o scădere semnificativă, la aproximativ 45.000 de noi ferme/an. {50} [CI 16]

În ceea ce privește suprafața nou solicitată la plată, după ce în prima campanie de depunere a cererilor de plată (2007), a existat un total de 8.753.308 ha, în campaniile ce au urmat, suprafața nou solicitată la plată a cunoscut un trend descendent, ajungând în anul 2019 la un total de 281.199 ha, față de 757.211 ha (2008).

Din datele existente, se observă că la nivelul României (pe perioada 2007-2019), categoria de vârstă cea mai reprezentativă a fermierilor nou intrați în domeniul agricol este cea a celor cu vârsta cuprinsă între 50-70 ani (reprezentând aproximativ 45% din total).

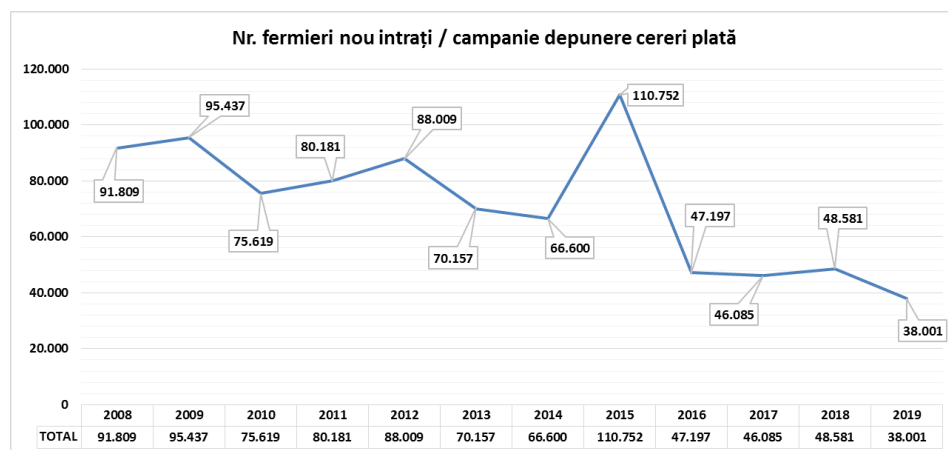

Fig. 115 – Număr fermieri nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

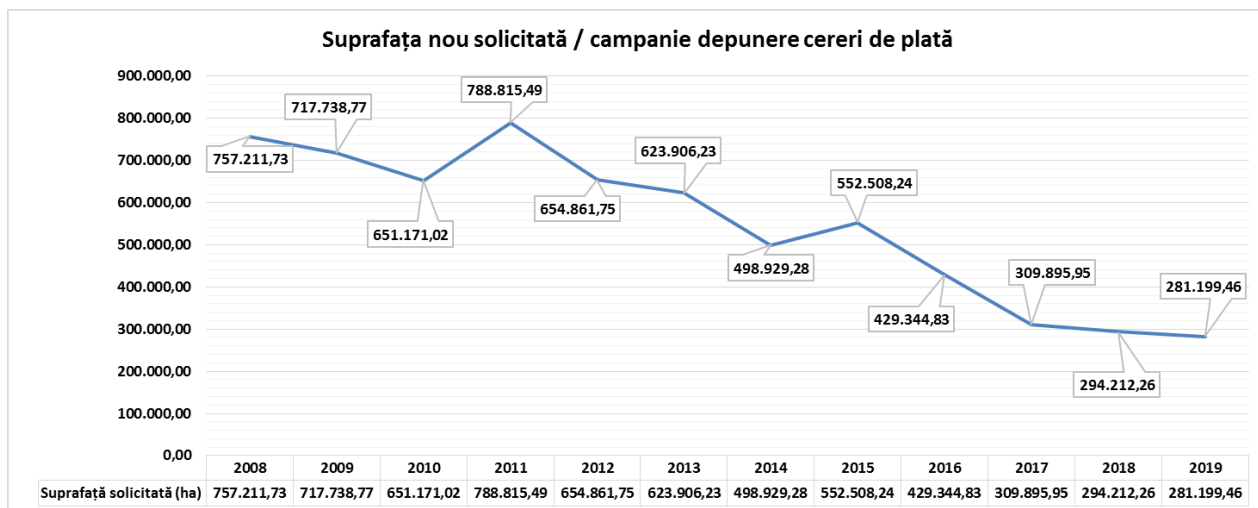

Fig. 116 – Suprafața nou solicitată la plată (pentru care s-a depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

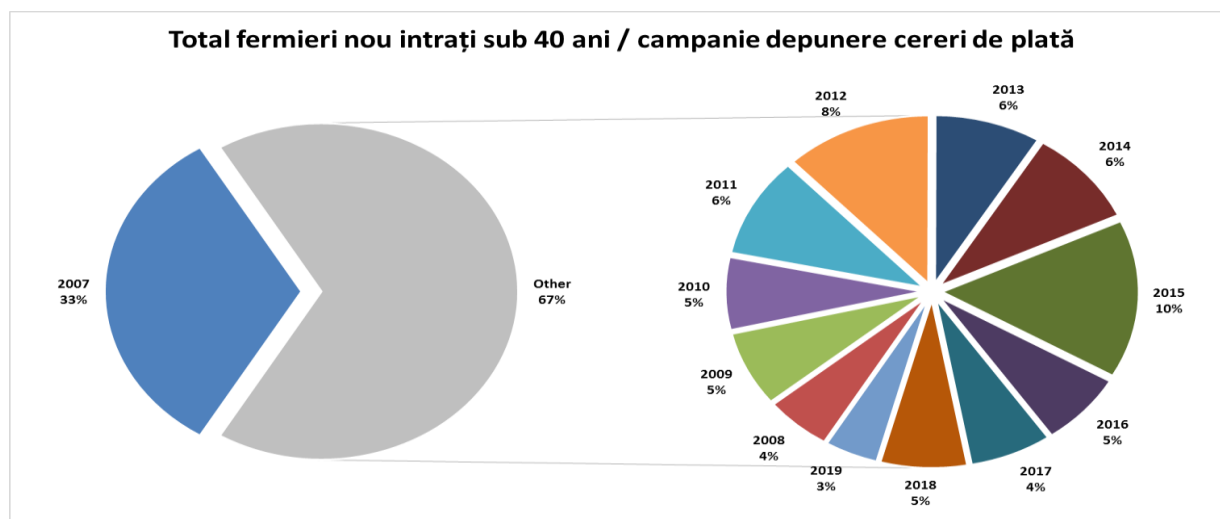

Fig. 117 – Număr fermieri sub 40 ani nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

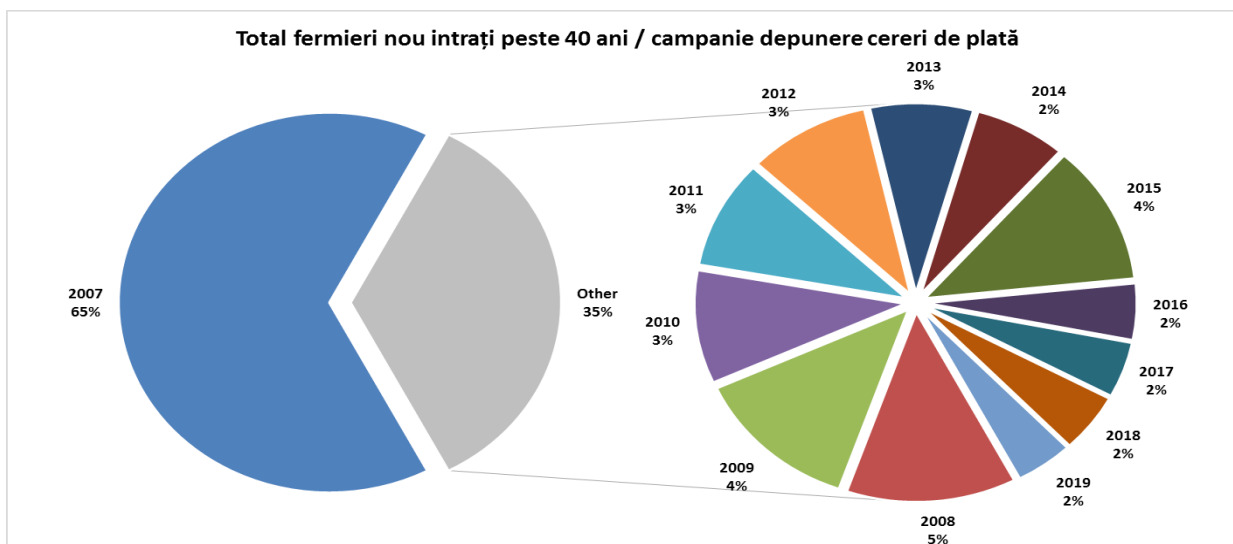

Fig. 118 – Număr fermieri peste 40 ani nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

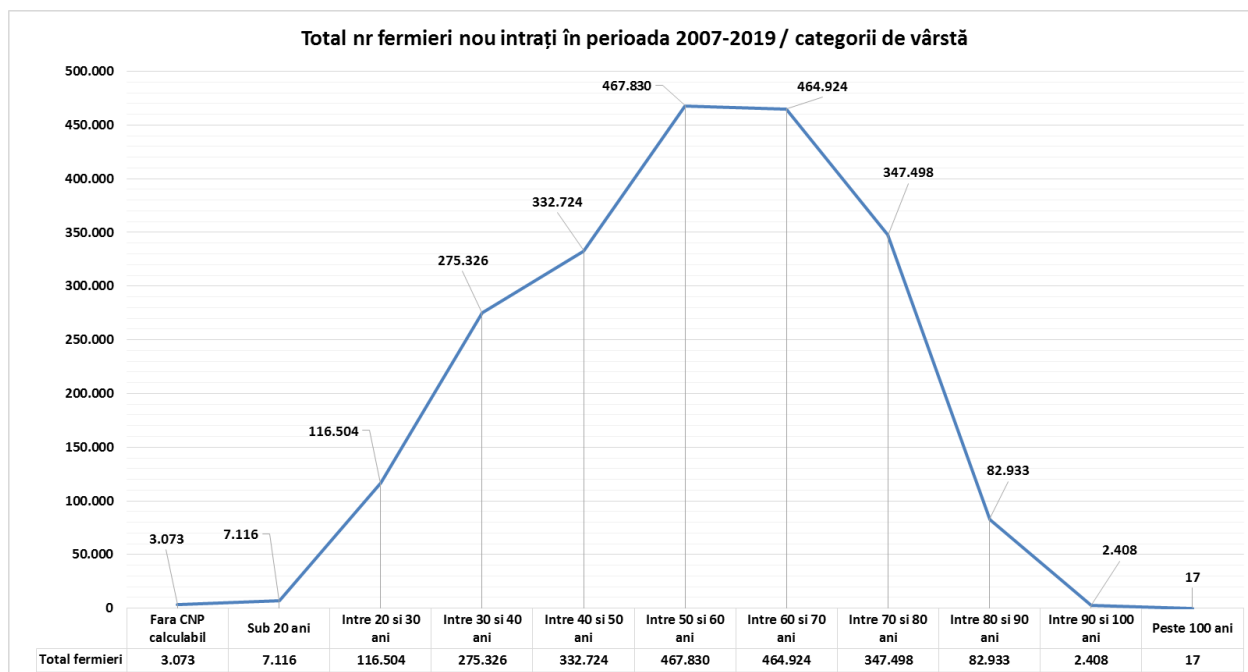

Fig. 119 – Număr fermieri pe categorii de vârstă nou intrați (care au depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

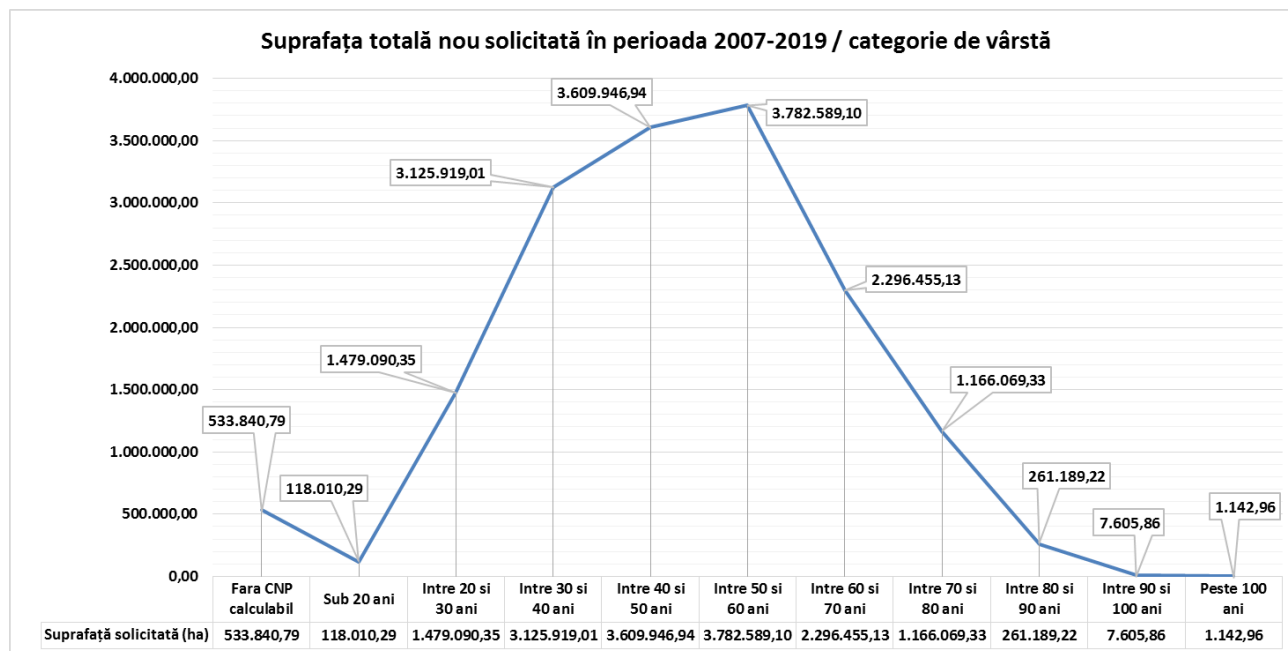

Fig. 120 – Suprafața nou solicitată la plată pe categorii de vârstă (pentru care s-a depus cerere de plată pentru prima dată) 2008-2019 (Sursă: APIA)

Accesul la finanțare și credite

Accesul IMM-urilor la finanțare reprezintă un element esențial pentru creșterea competitivității în sectorul agricol și pentru stimularea inițiativei antreprenoriale în spațiul rural.

Dinamica anuală a soldului creditelor acordate sectorului privat a fost una pozitivă (7,9% în decembrie 2018; 5,7% în decembrie 2017), fiind susținută atât de creditarea în lei, cât și de cea în valută. Ritmul anual de creștere a creditului în lei s-a menținut la o valoare de două cifre (13,4% decembrie 2018), iar scăderea anuală a creditului în valută s-a temperat substanțial (până la -1,3% în decembrie 2018, de la -8% în decembrie 2017), pe fondul intensificării acordării de credite noi companiilor nefinanciare. Componenta în lei cumula două treimi din stoc la finele anului 2018, cea mai mare proporție înregistrată ulterior anului 1996. {41}

Pentru a facilita accesul la finanțare al fermierilor și al antreprenorilor din spațiul rural, prin PNDR 2014-2020 a fost implementat un instrument financiar de împrumut cu partajarea riscului, adaptat caracteristicilor beneficiarilor vizați prin Program. Până la sfârșitul anului 2019, prin acest instrument financiar au fost acordate 276 de credite în valoare de 36,7 mil. euro, generând investiții totale în valoare de 47,5 mil. euro.

Conform unei analize realizate la nivelul statelor UE, România, având de departe cel mai mare număr de ferme dintre toate statele membre, prezintă un deficit de finanțare major, estimat între 3,2–9,2 mld. euro.

Creditele acordate de instituțiile de finanțare ocupă o pondere mult mai mică în structura de finanțare a fermelor românești decât în alte state, în special cele vest-europene, în România finanțarea provenind în principal din surse private. Totodată, rata de respingere a cererilor de credit de către creditor este mai mare.

Pentru perioada de programare 2021-2027, luând în considerare instrumentele financiare aflate în derulare, MADR va continua să identifice nevoile de finanțare din agricultură și din spațiul rural și va coopera inclusiv cu părțile implicate la nivel național în gestionarea fondurilor europene structurale și de investiții din perspectiva noilor prevederi legislative cu privire la posibilitatea statelor membre de a contribui la Programul InvestEU.

Accesul la terenurile agricole

Ținând cont de faptul că una dintre specificitățile spațiului rural este ocuparea în agricultură, accesul la terenurile agricole ar trebui să reprezinte o oportunitate și totodată o provocare pentru a fi sprijinită în continuare instalarea de noi manageri de exploatații agricole.

Problematica accesului la teren este recunoscută la nivel european, dar și național, ca fiind cea mai răspândită barieră în calea instalării tinerilor fermieri, provocată atât de costurile ridicate ale terenurilor, dar și legată de calitatea terenurilor agricole, cele mai bune terenuri (bine poziționate, fertilitate ridicată, acces la surse de apă etc.) rămân în continuare în familiile de fermieri. Când un teren de acest tip intră pe piață, prețurile sunt extrem de ridicate, ceea ce este parțial determinat de cererea concurentă a marilor investitori sau a investitorilor străini care caută productivitate și terenuri cu acces la cât mai multe resurse naturale, în special acces la apă pentru irigații. Cererea populației urbane este în principal canalizată asupra terenurilor de mici dimensiuni din zonele rurale (de cele mai multe ori cu destinație de locuințe pentru week-end) și contribuie în continuare la creșterea a prețurilor. Aceste dinamici arată că cel mai accesibil mod de obținere a terenurilor agricole de către tineri fermieri ar putea rămâne succesiunea în cadrul familiei. Investiția necesară pentru înființarea unei noi afaceri agricole, împreună cu perioada lungă necesară pentru ca o fermă să devină rentabilă, limitează, de asemenea, oportunitățile pentru tineri fermieri. Totodată, multe tipuri de culturi nou-înființate necesită investiții inițiale mai mari, iar, în contextul unui business start-up, cash flow-ul este rareori disponibil. Toate aceste aspecte, coroborate cu dificultăți în accesarea împrumuturilor, creditele acordate de către instituțiile financiare pentru agricultori, în condiții similare cu alte sectoare economice, sunt considerate mai puțin atractive, date fiind

specificitățile agriculturii, cum ar fi perioadele lungi de investiții pentru o mai mare rentabilitate, volatilitatea agriculturii, indicatori economici și dependența de mai mulți factori externi și incontrollabili, precum vremea și venituri neregulate. În cele din urmă, infrastructura deficitară și serviciile limitate din zonele rurale, împreună cu distanța față de centrele urbane, respectiv izolarea, sunt, de asemenea, identificate ca limitări care descurajează instalarea tinerilor fermieri. Acest lucru este în concordanță cu noțiunea generalizată în rândul tinerilor europeni că lipsa serviciilor și a infrastructurii este elementul critic care face zonele rurale mai puțin atractive decât centrele urbane.

Așadar, tendințele de creștere a prețurilor de cumpărare și arendare a terenurilor agricole ar putea reprezenta principalul impediment privind demararea de noi afaceri de către tinerii fermieri, mulți dintre aceștia având resurse financiare limitate, un acces redus la sisteme de finanțare și totodată dificultăți în identificarea și accesarea unor terenuri comasate, astfel încât să poată exploata eficient terenurile aferente exploatațiilor agricole.

Aceste aspecte sunt confirmate prin analizarea tranzacțiilor la nivel național din perioada 2011-2018, în care se constată că prețul mediu al unui hectar de teren arabil în România era de 1.366 euro/ha în anul 2011 și a crescut până la 4.904 euro/ha în 2018. O analiză asupra celor 8 regiuni de dezvoltare din România, la nivelul anului 2018, arată diferențe majore între regiunea București-Ilfov, unde prețul unui hectar de teren arabil atingea în anul 2018 valoarea de 7.363 /ha, și regiunea Nord-Est, unde prețul unui hectar de teren arabil abia depășea jumătate din valoarea înregistrată în București-Ilfov, respectiv 3.841euro/ha.

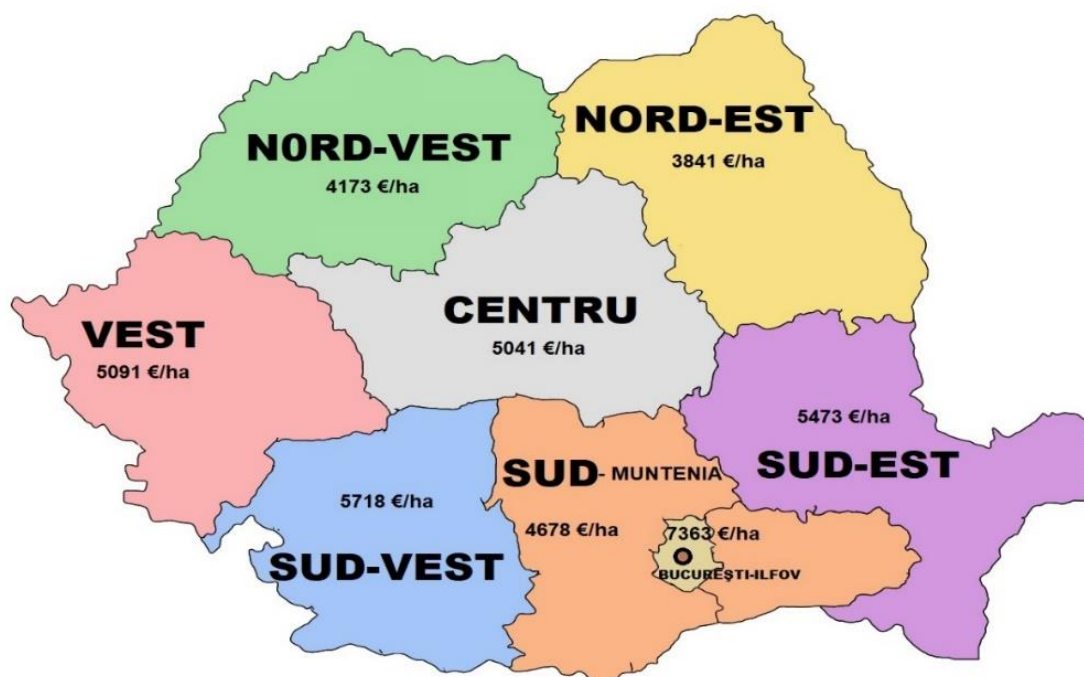

Fig. 121 – Prețurile pe hectar a terenurilor arabile în cele 8 regiuni din România, 2018 (Sursă: Eurostat)

Evoluția prețului mediu/ha al terenurilor arabile din România, între anii 2011 și 2018, arată tendință de creștere vertiginoasă începând cu anul 2018, când s-a consemnat un avans de 359% comparativ de anul 2011, respectiv de la 1.366 euro/ha până la 4.904 euro/ha. Un semnal de alarmă este creșterea bruscă a prețului mediu cu 235% din 2017 până în 2018, fapt care nu se corelează cu puterea de cumpărare din România la momentul respectiv, ceea ce a determinat dificultăți majore fermierilor români care au dorit să achiziționeze terenuri agricole. {1}[AI 81].

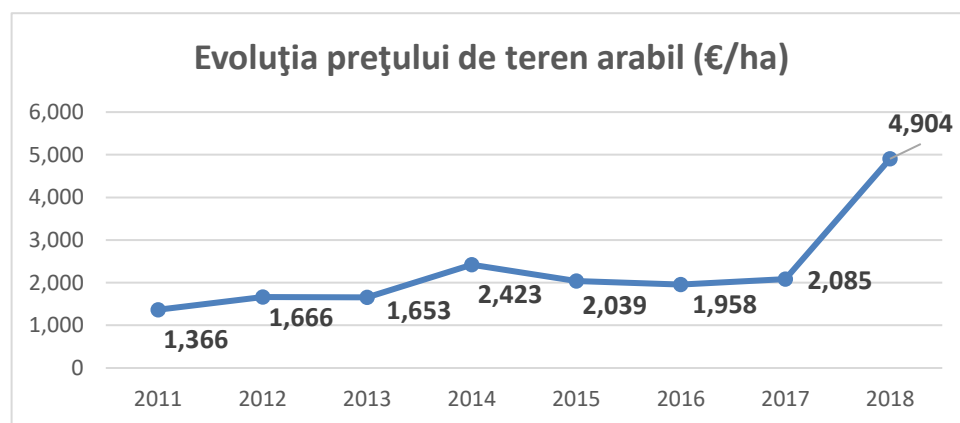
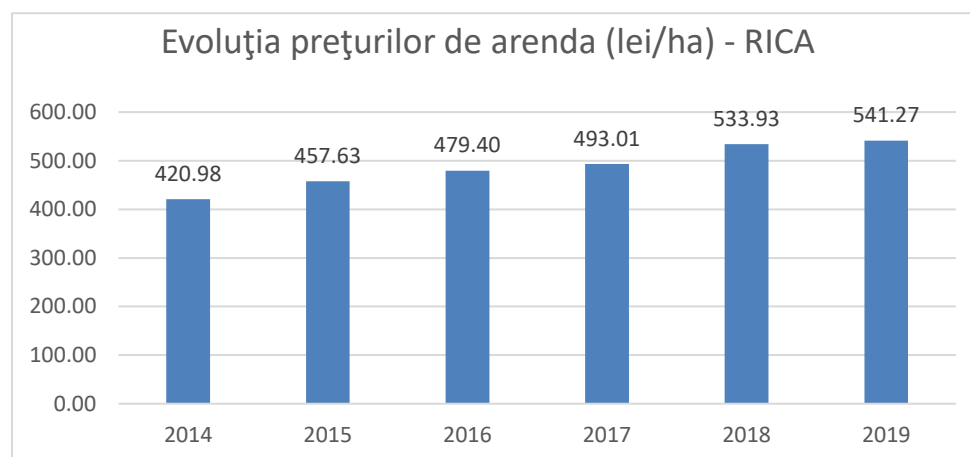

Fig. 122 – Evoluția prețului mediu la hectar a terenurilor arabile în perioada 2011- 2018
(Sursă: Eurostat)

În ceea ce privește alte forme de deținere a terenurilor aferente exploatațiilor agricole, respectiv contractele de arendare, analiza datelor operative MADR funizate prin RICA, pentru perioada 2014-2019, confirmă tendințele de creștere a valorii terenurilor agricole și pentru deținerea acestora sub formă de arendă, media anuală a prețului de arendare exprimat în lei/ha fiind mai mare cu aproape 30 p.p. în anul 2019, față de anul 2014, atingând o valoare de 541,27 lei/ha. {109}

(Fig. 123 – Evoluția prețului mediu de arendare la hectar în perioada 2014-2019.
Sursă: Date Operative MADR – RICA)

Prin intermediul câtorva programe naționale este reglementat accesul tinerilor la terenuri atât pentru construirea de locuințe, cât și pentru dezvoltarea afacerilor agricole.

Conform unui studiu realizat pentru Parlamentul European, până la 10% din suprafețele agricole din România au ajuns în posesia unor investitori din afara UE, iar alte 20-30% sunt controlate de investitori din UE. Fenomenul de acaparare a terenurilor în România este cel mai pronunțat din cadrul țărilor UE, acest aspect îngreunând și mai mult accesul tinerilor la terenuri agricole. {80}[AI 115]

Prin Legea nr. 15/2003 *privind sprijinul acordat tinerilor pentru construirea unei locuințe proprietate personală*, se acordă gratuit teren de către Primării, din domeniul privat al unităților administrativ-teritoriale, tinerilor cu vârsta cuprinsă între 18 și 35 de ani, pentru construirea unei locuințe proprietate personală, în folosință gratuită pe durata existenței locuinței, proprietate personală în limita suprafețelor disponibile.

Astfel, prin hotărârea consiliului local se atribuie suprafețe cuprinse între 250-1.000 mp în mediul rural, 150–300 mp în București și între 250-400 mp în alte orașe ale țării, cu respectarea anumitor condiții, cele mai importante fiind ca părinții solicitantului să nu fi deținut în proprietate, în ultimii zece ani, un teren cu o suprafață de peste 500 mp în mediul urban și de peste 5.000 mp în mediul rural, indiferent de localitate, iar tânărul să nu dețină altă proprietate și să înceapă construirea casei în cel mult 1 an, sub sancțiunea pierderii terenului atribuit.

O altă inițiativă legislativă pentru sprijinirea tinerilor din sectorul agricol este reprezentată de Legea nr. 336/2018 privind stimularea angajării tinerilor în agricultură, care vizează acordarea unui sprijin financiar angajatorilor fermieri din sectorul agricol, cu condiția angajării tinerilor pentru o perioadă de cel puțin 12 luni, cu normă întreagă. Acest program a fost adoptat în contextul în care România se confruntă cu un nivel ridicat de îmbătrânire a forței de muncă și un nivel redus de pregătire profesională în agricultură și se adresează sectoarelor agricultură, acvacultură și industria alimentară. Sprijinul se acordă doar fermierilor care angajează cel puțin 2 tineri. Pentru fiecare angajat, fermierul beneficiază de un ajutor lunar de 1.000 de lei pentru angajații cu studii superioare, 750 de lei pentru angajații cu studii medii și 500 de lei pentru angajații fără studii. Tânărul beneficiar al programului beneficiază de scutiri de la plata impozitului pe venit aferent salariului brut stabilit prin contractul de muncă.

Perioada de implementare a programului s-a stabilit pentru 2018-2020, iar rezultatele preconizate sunt concretizate în crearea de locuri de muncă, ocuparea de locuri de muncă de către tineri, reducerea șomajului și creșterea gradului de profesionalizare.

De asemenea, monitorizările lunare realizate la nivelul Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale arată că, de la începutul implementării acestui program, respectiv august 2018 și până în prezent, au fost angajați 137 de tineri în sectoarele cultura plantelor cerealiere și oleaginoase, zootehnie, legumicultură, horticultură, industrie alimentară, cu o valoare totală a sprijinului de 620.254 lei, din care 272.254 lei în anul 2019 și 348.000 de lei pe anul 2020. Media plăților pe primele 4 luni în anul 2020, este de 87.000 de lei/lună. Din numărul total de tineri angajați, 33 sunt cu studii superioare, 20 sunt cu studii medii și 84 sunt fără studii (ponderea tinerilor fără studii fiind de 61,3%). Cei mai mulți tineri fermieri sunt angajați în județele: Giurgiu - 21, Alba - 16, Bacău - 14, Covasna - 14. În cele 19 județe, 34 de societăți comerciale au apelat la intrarea în program, iar domeniile de activitate sunt: cultura plantelor cereale și oleaginoase, zootehnie, legumicultură, horticultură, industrie alimentară.

În anul 2020 a fost propus *proiectul de Hotărâre pentru modificarea și completarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului (ADS)*, aprobate prin *Hotărârea Guvernului nr. 626/2001, în scopul punerii în aplicare a prevederilor Legii nr. 226/2016 pentru modificarea și completarea Legii nr. 268/2001*, prin care a fost introdusă o nouă atribuție în

sarcina ADS și anume aceea de a **concesiona sau arenda terenuri cu destinație agricolă, libere de contract, în suprafața maximă de 50 de ha, aparținând domeniului public sau privat al statului, prin atribuire directă, tinerilor de până la 40 de ani, absolvenți ai învățământului de profil, în vederea înființării de ferme.**

Acest proiect a stabilit ca scop operaționalizarea în scurt timp a prevederilor Legii nr. 226/2016 sub incidența căreia intră în prezent, terenurile cu destinație agricolă aparținând domeniului public sau privat al statului și aflate în administrarea ADS, în suprafața totală de 319.761, 169 de ha din care în prezent sunt libere de contract 50.655 de ha.

Toate aceste măsuri luate de statul român demonstrează încă o dată nevoia de a stimula revenirea tinerilor în zonele rurale, precum și în sectorul agricol, măsuri care, în coroborare cu eforturile PAC, vor contribui progresiv la atingerea obiectivului de reîntinerire a generațiilor de fermieri și de dezvoltare a zonelor rurale din România.

O oportunitate de a atrage un segment important al populației în sectorul agricol reiese din analiza populației ocupate din România în sectoarele agricultură, silvicultură și pescuit, conform căreia datele statistice înregistrează aproape 3,7 milioane de persoane la nivelul anului 2019, din care mai mult de jumătate (57,2%) reprezintă populație de sex masculin. Astfel, analizând populația ocupată pe activități în funcție de statutul profesional și sexe, se constată discrepanțe majore între femei și bărbați în funcție de profilul activității, aspect ce subliniază importanța încurajării populației de sex feminin să se orienteze către activități în sectorul agro-alimentar și către antreprenoriat în general. Rezultatele datelor statistice mai arată că femeile sunt majoritare în activități neremunerate (67,3% femei - lucrători familiari neremunerați), în timp ce patronii sunt majoritar bărbați (88,7%), așadar antreprenoriatul în rândul femeilor, în sectoarele agricultură, silvicultură și pescuit este extrem de limitat. Principala cauză a acestui dezechilibru este generată de societatea românească care este dominată în continuare de tendințe patriarhale, dar și de evoluția timidă a politicilor care să stimuleze eficient asigurarea egalității de șanse între bărbați și femei. Implicarea populației de sex feminin în activități specifice sectorului primar reprezintă o oportunitate de a diminua o parte din deficitul de forță de muncă în acest sector **{87}** [AI 118] și, așa cum subliniază și COM în recomandările pentru Planul Național Strategic al României, trebuie să se acorde o atenție deosebită nevoilor specifice ale femeilor din agricultură și din zonele rurale pentru a obține rezultate în ceea ce privește egalitatea de gen și pentru a elimina disparitățile de gen în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, remunerarea, pensiile, responsabilitățile de îngrijire și luarea deciziilor **{126}**.

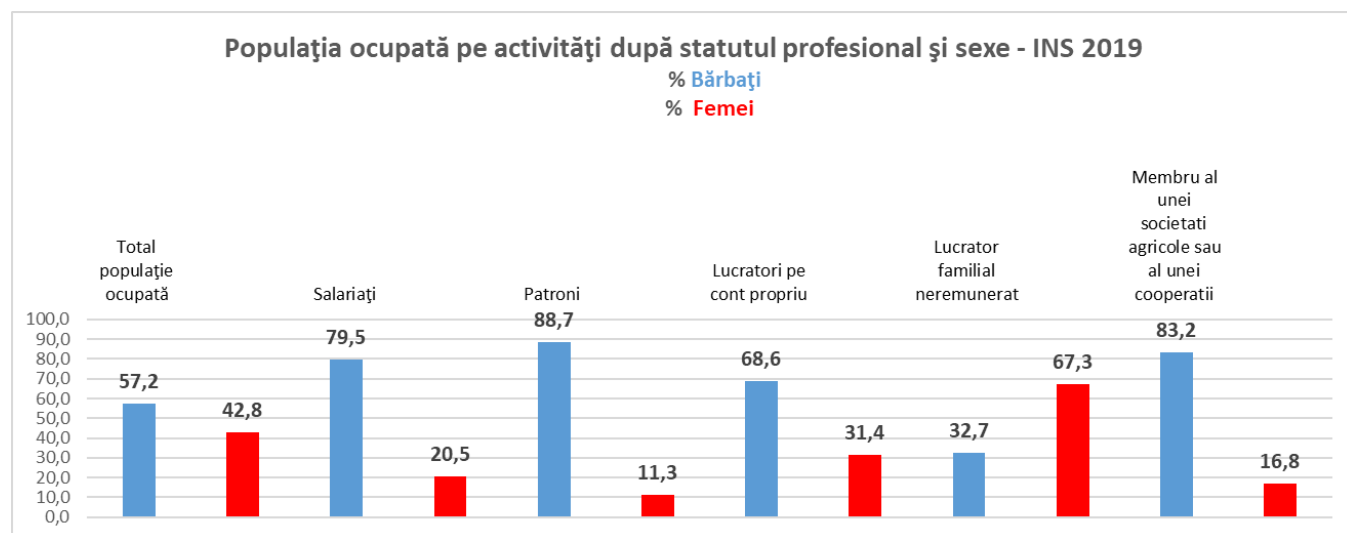

Fig. 124 – Populația ocupată pe activități după statutul profesional și sexe - 2019 (Sursă: INS)

Diversificarea activităților agricole către activități neagricole în mediul rural

Diversificarea activităților economice locale, care în mediul rural sunt preponderent agricole și slab orientate către piață, este un factor esențial în atragerea tinerilor în zonele rurale, precum și în valorificarea resurselor naturale, crearea de locuri de muncă orientate spre absorbția potențialului de forță de muncă existent și, în general, în atragerea unui nou segment de populație pentru a se stabili în mediul rural și pentru a desfășura atât activități agricole, cât și neagricole. Oportunitățile de finanțare în zonele rurale pe mai multe paliere, nu doar agro-alimentar, stimulează interesul tinerilor de a se stabili în mediul rural, în special în contextul în care aceștia ar desfășura activități specifice sectorului primar, completate cu activități neagricole, pentru asigurarea unui venit susținut și suficient pe tot parcursul unui an.

Nevoia de susținere în continuare a afacerilor neagricole din zonele rurale este confirmată și prin implementarea PNDR 2014-2020, respectiv sub-măsura 6.2 „Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale”, prin care au fost finanțate 1.917 start-up-uri (microîntreprinderi și întreprinderi mici nou înființate), care derulează activități de producție și servicii neagricole, cu preponderență în domeniul agroturismului, în sesiunile derulate între 2015 și 2018. Astfel, având în vedere numărul mare al proiectelor depuse în cadrul acestei sub-măsuri (6.331 cereri de finanțare) se poate identifica interesul ridicat pentru înființarea de noi afaceri cu caracter neagricol în mediul rural. Acest trend contribuie la îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din zonele rurale, prin facilitarea accesului acestora la servicii de calitate și deschidere pentru piața muncii.

Cu toate acestea, decalajul dintre mediul rural și cel urban persistă, ceea ce susține nevoia continuării susținerii activităților neagricole, dar trebuie luat în considerare și faptul că diferențele sunt cu atât mai evidente cu cât dinamica dezvoltării economice în rural intră în competiție și **dinamica urbanizării**. Aici calitatea vieții este superioară celei din rural. Oferta serviciilor de bază, accesul la informații și existența tuturor tipurilor de infrastructură generează migrarea populației către aceste zone dezvoltate, drept pentru care există un interes important atât în mediul de afaceri, cât și la nivelul autorităților locale de dezvoltare a infrastructurii rurale de bază, pentru reducerea disparităților dintre mediul urban și mediul rural.

În concluzie, disparitățile rural-urban se deduc și din **profilul economic, demografic** sau din **asigurarea infrastructurii și a serviciilor de bază** necesare, dar și de **nivelul scăzut de venituri** și de **rata de angajare** mult sub nevoile populației rurale, elemente care necesită o monitorizare atentă la nivelul autorităților locale din perspectiva dezvoltării tuturor aspectelor care influențează atractivitatea zonelor rurale.

Formare profesională

În ceea ce privește **pregătirea tinerilor** manageri de exploatație (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, formele de învățământ agricol absolvite au fost 3,2% educație de bază, 0,9% educație completă și 89,6% aveau doar experiență practică agricolă. De asemenea, studiile în sectorul agricol vizează inclusiv noi tehnologii, drept pentru care tinerii fermieri sunt mult mai adaptabili implementării acestora la nivelul exploatației agricole. {3}[CI 15]

Una dintre cauzele slabei pregătiri profesionale în rândul tinerilor fermieri este și scăderea numărului de unități de învățământ care derulează programe de formare inițială în calificări din domeniul Agricultură de nivel 3 și 4 conform CNC și în special diminuarea activității practice a elevilor din cadrul liceelor, motivat de numărul insuficient de parteneriate cu ferme performante sau cu asociații de fermieri în care elevii pot dobândi abilități practice. {2}

În anul școlar 2015-2016, din 62 de unități de învățământ calificare în agricultură, doar 24 și-au desfășurat activitatea în parteneriat practic cu agenți economici, iar în anul următor, 2016-2017, jumătate dintre acestea aveau contracte de practică cu cel puțin doi agenți economici.{2}

O evoluție pozitivă a reprezentat-o numărul total de studenți înscriși în învățământul superior de licență cu profil agricol, fiind în anul universitar 2013-2014 la un număr de 12.023, o oportunitate pentru întinerirea generațiilor de fermieri cu pregătire adecvată. {2}[AI 79]

Atractivitatea scăzută a sectorului agricol și scăderea numărului de absolvenți ai școlilor cu profil agricol sunt factori ce au contribuit la scăderea nivelului de instruire a managerilor exploatațiilor agricole. În acest sens, la nivelul MADR, a fost acordată atenție către instituțiile de învățământ secundar superior cu profil agricol și în perioada de programare 2014-2020, unde în cadrul PNDR a fost acordată finanțare pentru proiectele ce au vizat extinderea și modernizarea instituțiilor de învățământ secundar superior, filiera tehnologică cu profil resurse naturale și protecția mediului și a școlilor profesionale în domeniul agricol.

Astfel, prin sub-măsura 7.2 „Investiții în crearea și modernizarea infrastructurii de bază la scară mică” au fost finanțate un număr de 22 de proiecte, prin intermediul cărora, după finalizare, va fi asigurată o bază materială îmbunătățită pentru una din componentele de pregătire a viitoarelor generații de fermieri. În ciuda acestor eforturi realizate la nivelul MADR, pentru asigurarea unei viitoare generații de fermieri care să dețină competențele necesare practicării agriculturii, este necesar să fie sprijinite în continuare investițiile în infrastructura necesară formării viitoarelor generații de fermieri.

Luând în considerare studiile realizate de Uniunea de Ramură Națională a Cooperativelor din Sectorul Vegetal, prin aplicarea unor chestionare pentru a identifica vârsta medie a membrilor din cooperativele din România, transmise atât către membri uniunii, cât și către alte cooperative, a rezultat că **majoritatea membrilor din cooperative sunt fermieri până în 45 de ani**, ceea ce susține faptul că succesul și perenitatea acestor forme asociative se datorează persoanelor tinere care sunt interesate nu doar de afacerile agricole în mediul rural, dar și de asociere în cooperative pentru dezvoltarea unei agriculturi eficiente și rentabile, care să facă față competiției pe piața unică și pentru dezvoltarea durabilă a mediului rural.

Totodată, conform studiului realizat asupra a 211 cooperative agricole, la nivel național, nivelul de educație al fermierilor cooperatori peste media agricultorilor, respectiv:

- liceu: 38%
- studii universitare de specialitate 33%
- studii postuniversitare de specialitate 9%;

Oportunitățile oferite prin PNS 2021-2027 de a atrage și menține tineri agricultori în mediul rural pentru a dezvolta și consolida afacerile proprii și care, prin asociere în cooperative, vor putea avea un impact pozitiv major asupra mediului rural, vor trebui fructificate în coroborare cu facilitățile naționale acordate tinerilor, astfel încât prin consolidarea cooperativelor să poată fi îndeplinit un obiectiv bugetar important, acela de fiscalizare a unei părți din producția agricolă aflată în zona „gri”, care ar aduce, după perioada actuală de criză generată de pandemia de COVID-19, venituri considerabile statului român.

Susținere financiară a tinerilor fermieri prin PAC

Susținerea antreprenorialului în mediul rural, în special în rândul tinerilor agricultori, rămâne una dintre cele mai importante priorități de la nivelul UE, dar și la nivelul României.

Numărul tinerilor fermieri sprijiniți prin Pilonul I, care au încasat plăți directe în perioada 2015-2017 prezintă un trend ascendent, crescând cu 21.95 p.p. în UE 28 și cu 43,37 p.p. în România, fapt ce reflectă mai ales țara noastră impactul pozitiv al măsurilor destinate tinerilor fermieri. În privința numărului de hectare deținute de tinerii fermieri (pentru care s-au acordat plăți directe), tendința este ascendentă, însă nu este o diferență semnificativă de creștere a numărului de hectare între UE 28 și România (17.37 p.p., respectiv 18.40 p.p.) din 2015 până în 2017. Din totalul suprafețelor tinerilor fermieri sprijinite prin FEAGA în UE 28, suprafețele din România reprezintă 6.61%. Sprijinul financiar încasat de tinerii fermieri în România în anul 2017 (Euro) reprezenta 5.47% din totalul sumelor încasate în același an de către tinerii fermieri din UE 28. {16}[AI 80]

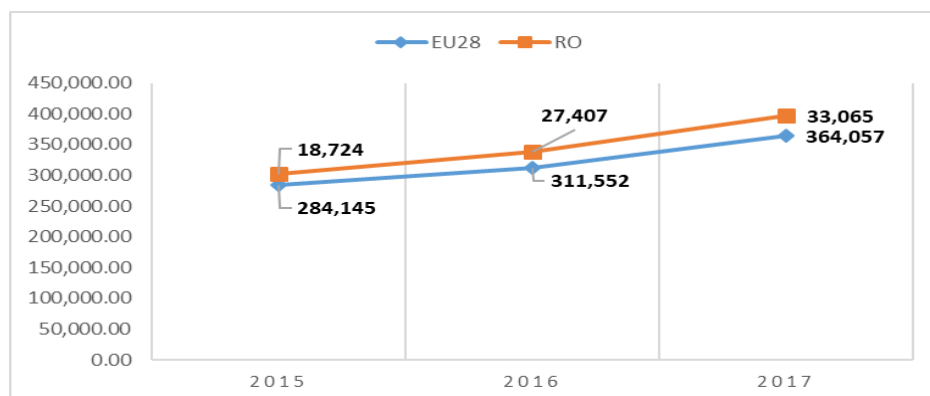

Fig. 125 - Tineri fermieri sprijiniți prin Pilonul I (Sursa: APIA)

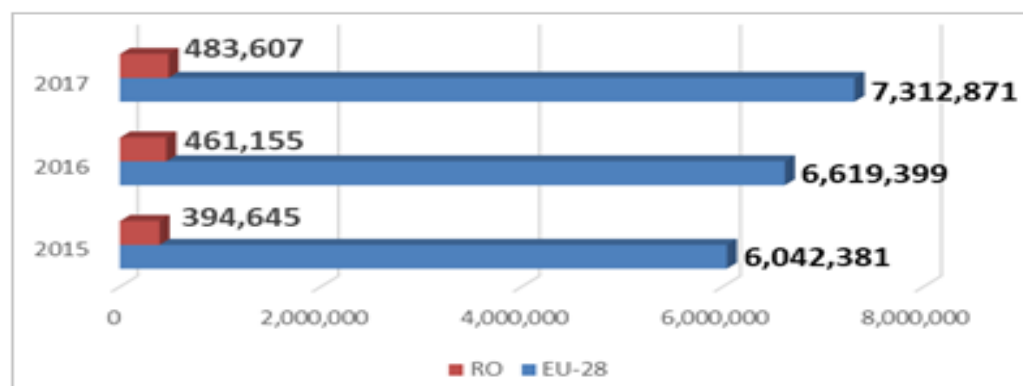

Fig. 126 - Evoluție număr ha pentru care s-a acordat Plata pentru tinerii fermieri 2015-2017 (Sursa: APIA)

Sprijinirea antreprenoriatului în România (în special în cele două exerciții programatice 2007-2013 și 2014-2020) a condus la o creștere a numărului de antreprenori, precum și la o întinerire a generațiilor de fermieri, fapt ce reflectă importanța măsurilor destinate tinerilor fermieri, dar și nevoia de a sprijini în continuare întinerirea generațiilor de fermieri, drept dovadă fiind și succesul acestei măsuri derulate prin PNDR 2014-2020, respectiv sub-măsura 6.1 „Sprijin pentru instalarea tinerilor fermieri”, în sesiunile derulate între 2015 și 2018, s-a încurajat intrarea tinerilor în sectorul agricol, prin instalarea a **10.229 de tineri fermieri, dintre care 1.998 de tineri fermieri în zona montană.** {27}.

În ceea ce privește ramurile din sectorul agricol asupra cărora se orientează tinerii, analizând datele de monitorizare disponibile la nivelul MADR, se observă că aproape 70% dintre proiectele contractate prin

intermediul sM 6.1 se încadrează pe ramura vegetală și doar 16% dintre acestea se încadrează în sectorul zootehnic, în timp ce aproape 14% sunt exploatații mixte, care implică ramura vegetală și ramura zootehnică în cadrul aceluiași proiect, așadar interesul tinerilor pentru obținerea și cultivarea terenurilor agricole se confirmă și din această perspectivă.

De asemenea, prin intermediul evaluării on-going a PNDR 2014-2020 au fost analizate proiectele tinerilor fermieri depuse în zonele montane, fiind realizată o comparație cu cele depuse la nivel național. Concluziile studiului arată că nu există diferențe substanțiale între proiectele din zonele montane și cele din alte zone ale țării, însă o analiză asupra îndeplinirii criteriilor de selecție privind potențialul agricol și nivelul de calificare al proiectelor din zonele montane reflectă o valoare medie mai mică a proiectelor montane decât a proiectelor din zonele non-montane. Așadar există atât un nivel mai scăzut de calificare a tinerilor din zonele montane, precum și dezavantaje naturale specifice zonelor montane (altitudine, climă, pantă, fertilitate scăzută a solului, perioade mai scurte de vegetație) și dezavantaje structurale, precum declinul populației și reducerea numărului de tineri, distanțele mari față de centrele decizionale și administrative, izolare față de căile de comunicație și piețele de desfacere, aspecte ce descurajează inițiativele tinerilor de a se stabili în zonele montane {90}.

Pe lângă aspectele analizate pentru specificul acestui obiectiv, este important de precizat faptul că situația de criză provocată de pandemia de COVID-19 generează o schimbare majoră a dinamicii de piață, precum și a dinamicii forței de muncă (revenirea celor care și-au pierdut locurile de muncă atât din străinătate, cât și din zonele urbane), inclusiv la nivelul tipologiilor de locuri de muncă prin orientarea activităților comerciale către digitalizare și adaptarea locurilor de muncă către posibilitatea desfășurării de activități „remote”.

În concluzie, stimularea antreprenoriatului atât din perspectivă agricolă, cât și din perspectivă neagricolă, în coroborare cu susținerea și încurajarea pregătirii profesionale a tinerilor pot fi oportunități majore de atenuare a efectelor generate de pandemie, de reîntinerire a generațiilor de fermieri, dar și de revitalizare a satului românesc. Intervențiile dedicate tinerilor, susținute pe termen lung reprezintă un stimulent puternic pentru a atrage populația tânără în zonele rurale și de a crește performanțele exploatațiilor agricole preluate de tineri, inclusiv datorită unei mai bune orientări a tinerilor către inovare și digitalizare și a unei asimilări mai facile a noilor tehnologii de către aceștia.

SWOT Obiectiv Specific 7

Atragerea și susținerea tinerilor agricultori și facilitarea dezvoltării afacerilor în zonele rurale

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Interes în creștere a tinerilor fermieri pentru accesarea sprijinului din Pilonul I și Pilonul II (numărul tinerilor fermieri sprijiniți prin Pilonul I, care au încasat plăți directe în perioada 2015-2017 a crescut cu 43,37 p.p., iar prin sM 6.1 din PNDR 2014-2020, în perioada 2015-2018 s-au instalat 10.229 de tineri fermieri). 2. Înregistrarea unor valori ale dimensiunii economice a exploatațiilor tinerilor fermieri, semnificativ crescute comparativ cu valoarea medie a acestora (tineri între 25 și 34 de ani, dețineau exploatații de aproape 8.000 S.O. la nivelul anului 2016). 3. Bună asimilare a tehnologiilor inovative în cadrul exploatațiilor deținute de tinerii fermieri. 4. Implicarea tinerilor în funcționarea formelor de asociere cu rol economic, majoritatea membrilor din cooperative fiind fermieri de până în 45 de ani. 5. Procentul de manageri tineri fermieri, cu educație de bază în agricultură și cu pregătire agricolă completă este mai mare decât cel la nivelul tuturor managerilor de ferme (managerii de exploatație sub 35 ani, în anul 2016, au avut absolvite formele de învățământ agricol: 3,2% educație de bază 0,9% educație completă și 89,6% aveau experiență practică agricolă). 6. Evoluție pozitivă a numărului total de studenți înscriși în învățământul superior de licență cu profil agricol (creștere de 4,5% a absolvenților în învățământul 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Forță de muncă îmbătrânită în sectorul agricol, procentul de fermieri tineri în total fermieri fiind cel mai scăzut din UE 28 (3.1% în RO față de 5.1% media UE 28). 2. Grad scăzut de interes pentru înființarea și dezvoltarea unor afaceri agricole de către tinerii din zona montană (între 2015 și 2018 prin sM 6.1 s-au instalat 1998 de tineri fermieri în zona montană). 3. Procentul de tineri fermieri cu pregătire de bază și completă în domeniul agricol este mai mic decât media UE (31,6% din managerii exploatațiilor UE 28 dețin educație agricolă de bază și completă în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3%). 4. Cultură antreprenorială slab dezvoltată, caracterizată de lipsa cunoștințelor manageriale de bază, precum și acces dificil la servicii de consiliere, doar 26,8% din totalul întreprinderilor nou create s-au înregistrat în mediul rural în anul 2018, în timp ce în mediul urban procentul este de 73,2% din întreprinderile nou înființate la nivel național. 5. Disparitățile dintre zonele rurale și urbane, din perspectiva calității vieții, resurselor financiare, oportunităților de muncă, educație și acces la sănătate. 6. Cel mai ridicat nivel al șomajului înregistrat în rândul tinerilor cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani (în anul 2017 18,3%). 7. Trend descendent în înființarea de ferme noi și suprafețe nou-solicitate la plată (suprafața nou solicitată la plată în prima campanie de depunere cereri de plată 2007 - 8.753.308 ha, ajungând la doar 281.199 ha în anul 2019).

<p>superior cu profil agricol, în perioada 2015 – 2019).</p> <ol style="list-style-type: none"> 7. Generațiile tinere, cu studii medii/superioare, dețin bune cunoștințe de management și marketing, cu potențial în desfășurarea de activități profitabile în zona montană și care să conducă la plus valoare, inclusiv la dezvoltarea habitatelor montane. 8. Interes crescut al tinerilor pentru afaceri inovative, digitalizare și diversificarea activităților agricole către activități neagricole, în cadrul PNDR 2014 – 2020 fiind depuse peste 14.000 de proiecte care propun astfel de activități. 9. Instrumente financiare care pot facilita accesul tinerilor antreprenori la surse de finanțare. 10. Disponibilitatea fondurilor (atât naționale, cât și europene) pentru creșterea atractivității spațiului rural pentru tinerele generații. 	<ol style="list-style-type: none"> 8. Scăderea numărului de absolvenți ai școlilor cu profil agricol (educație de bază și completă) în contextul slabei dotări a liceelor agricole și a deficitului de parteneriate cu ferme private pentru stagii de practică a elevilor (la nivelul anului 2016 doar 0,89% din absolvenți finalizau un liceu agricol). 9. Acces relativ limitat la resurse financiare pentru micii antreprenori. 10. Costuri mari ale produselor de creditare, fără a ține seama de particularitățile agriculturii și a economiei rurale și număr limitat de instrumente de creditare care să permită scăderea costurilor generate de creditare.
<p>Oportunități</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Întinerirea generațiilor de fermieri prin creșterea interesului numărului de tineri antreprenori care practică activități agricole orientate către piață (creșterea ponderii tinerilor fermieri în totalul managerilor de ferme de la 7,27% în 2010 la 7,45 % în 2016). 2. Premise legislative de încurajare a educației în agricultură, inclusiv învățământ dual. 3. Revenirea persoanelor care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice, situație generată și de declanșarea pandemiei COVID-19. 4. Inițiative legislative pentru fermierii care angajează tineri în exploatațile agricole (ex. facilități fiscale, stimulente financiare etc.). 5. Premise legislative pentru sprijinirea accesului tinerilor la terenuri (agricole, dar și intravilane în zonele rurale) și la locuințe în mediul rural. 	<p>Amenințări</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Fenomen accentuat de acaparare a terenurilor ce generează dificultăți majore în accesul tinerilor la terenuri agricole (până la 10% din suprafețele agricole din România au ajuns în posesia unor investitori din afara UE, iar alte 20-30% sunt controlate de investitori din UE). 2. Tendințe puternice de creștere accelerată a prețurilor de cumpărare și arendare a terenurilor agricole în special începând cu anul 2018 (prețul mediu al unui hectar de teren arabil în România era de 1.366 euro/ha în anul 2011 și a crescut până la 4.904 Euro/ha în 2018; media anuală a prețului de arendare exprimat în RON/ha fiind mai mare cu aproape 30 p.p. în anul 2019, față de anul 2014, atingând o valoare de 541,27 RON/ha). 3. Tendințe ascendente de emigrare definitivă a tinerilor vârsta cuprinsă între 20 și 39 de ani (emigrarea definitivă înregistrează o creștere de peste 54% din 2014 până în anul 2018). 4. Fenomenul de îmbătrânire a populației rurale (în special în zonele montane) și

<ol style="list-style-type: none"> 6. Tendințe de creștere a ponderii tinerilor fermieri în totalul managerilor de fermă. 7. Un potențial mare de forță de muncă pentru zona rurală îl constituie un segment important de populație tânără în căutare de loc de muncă sau dornică să dezvolte afaceri, ca urmare a ratei ridicate a șomajului în rândul tinerilor (în anul 2019 rata șomajului (BIM) în mediul rural 4,5% față de rata șomajului la nivel național 3,9% și 15,2% rata șomajului în mediul rural pentru tinerii 15-24 ani). 8. Tendința tinerelor generații de antreprenori de a fi mai bine orientați către piață. 9. Tendințe crescute de digitalizare și dezvoltarea locurilor de muncă „remote” în contextul evoluției pandemiei COVID-19. 	<p>depopularea zonelor rurale (în special a celor montane) până la limita de risc de habitat (în perioada 2009-2019, populația rurală a scăzut cu 4,98% puncte procentuale); (în anul 2019 - 20,40% din populația rurală avea peste 65 de ani și 50,71% din totalul populației din această grupă de vârstă locuiesc în mediul rural); (2010- populația rurală a zonei montane înregistra 1.697.474 locuitori, în anul 2019 aceasta înregistra cu 60.546 persoane mai puțin).</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. Neatractivitatea zonelor montane, din perspectiva practicării agriculturii, generate de dezavantaje naturale. 6. Acces dificil la sursele de finanțare (ex. credite, asigurări) pentru tinerii din sectorul agricol, micii antreprenori din zonele rurale. 7. Procesul lent și de lungă durată al comasării terenurilor. 8. Fenomenele climatice defavorabile care nu sunt acoperite adecvat de sisteme și servicii de gestionare a riscurilor pentru aplanarea potențialelor riscuri agricole, în special pentru noii fermieri care sunt în general lipsiți de experiență. 9. Migrarea absolvenților de studii superioare de profil agricol spre alte domenii de activitate. 10. Infrastructura de bază și de servicii limitate în zonele rurale.
---	---

Obiectiv Specific 8. Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile

Structura și evoluția demografică, în zonele rurale

România dispune de un potențial de dezvoltare important, dar insuficient utilizat, cu un nivel de dezvoltare scăzut față de media UE28.

Zonele rurale au resurse substanțiale de dezvoltare, suprafața rurală a RO ocupând 207.633 km² (87,09%). În ciuda acestui potențial, există disparități considerabile între mediul urban și mediul rural, care își pun amprenta asupra dezvoltării socio-economice și asupra calității vieții populației rurale.

Analizând dinamica evoluției populației rezidente la 1 ianuarie, pe medii de rezidență și sexe în perioada 2009-2019 (fig. 127), se observă că la 1 ianuarie 2019, populația rezidentă a României a fost de 19.414,458 mii persoane, din care populația feminină reprezenta 51,06% din totalul populației naționale (9.914,008 mii persoane), iar populația rezidentă din mediul rural reprezenta 46,14% din totalul populației naționale (8.959,096 mii persoane), aproape jumătate fiind populație de sex feminin (49,59% din totalul populației rezidente în mediul rural) {2}[CI 1]. În perioada 2009-2019, populația României a scăzut cu 5,01 puncte procentuale, iar populația rurală a scăzut cu 4,98 puncte procentuale {2}[CI 1] și conform proiecțiilor demografice, scăderea ar putea continua, iar populația ar putea înregistra un declin accentuat în deceniile următoare.

Fig. 127 – Dinamica evoluției populației rezidente la 1 ianuarie, pe medii de rezidență în perioada 2009-2019 (Sursa: INS - TEMPO Online)

Astfel, în contextul discrepanțelor față de mediul urban, analizând structura pe vârste a populației din mediul rural se observă o pondere ridicată a populației de peste 65 de ani, în anul 2019, 20,40% din populația rurală

avea peste 65 de ani. De asemenea, constatăm că **50,71%** din totalul populației din această grupă de vârstă locuiesc în mediul rural.

Populația activă cu vârsta cuprinsă între 25-64 ani, în mediul rural reprezintă 51,1% din populație în timp ce la nivel național această categorie reprezintă 55,2%. Între anii 2014-2019, în mediul rural, grupa de vârstă cuprinsă între 25-64 ani a pierdut 160.969 persoane, aspect care confirmă tendințele de îmbătrânire a populației rurale. {2}[CI 3].

Tabel 40 - Structura populației pe grupe de vârstă în anii 2008-2014-2019 (în procente)

Ani	2008		2014		2019	
Grupe de vârstă	Total RO	Rural	Total RO	Rural	Total RO	Rural
0-14 ani	16,3	18,3	15,5	17,1	15,7	16,2
15-24 ani	13,5	12,7	11,4	12,0	10,6	12,3
25-49 ani	35,8	32,1	36,8	33,8	35,6	33,2
50-64 ani	18,9	17,9	19,8	17,7	19,7	17,9
65-79 ani	12,4	15,2	12,6	14,5	13,9	14,6
80 ani și peste	3,0	3,8	4,0	4,9	4,7	5,7

(Sursa: INS - TEMPO Online)

Tabel 41 - Ponderea populației pe sexe și grupe mari de vârstă, național și mediul rural - 2019 (în procente din populația națională)

	Național			Rural		
	Total	M	F	Total	M	F
0-14 ani	15,67	8,04	7,63	16,24	8,33	7,90
15-64 ani	65,81	33,41	32,40	63,40	33,80	29,60
65 ani și peste	18,52	7,48	11,04	20,36	8,28	12,08
Total	100,00	48,93	51,07	100,00	50,41	49,59

(Sursa: INS - TEMPO Online)

Pe lângă fenomenul de îmbătrânire a populației rurale, depopularea zonelor rurale este evidențiată și de situația UAT-urilor după numărul de locuitori. Astfel, numărul UAT-urilor cu o populație sub 500 locuitori a crescut de la 12 în anul 2011 la 14 în anul 2019, numărul UAT-urilor cu o populație sub 1.000 locuitori a crescut de la 80 în anul 2011 la 108 în anul 2019, iar numărul UAT-urilor cu o populație sub 1.500 locuitori a crescut de la 297 în anul 2011 la 375 în anul 2019. La ultimul recensământ au fost înregistrate 154 localități componente cu o populație sub 10 locuitori, 428 localități cu o populație sub 25 locuitori și 859 localități cu o populație sub 50 locuitori.

O cauză a scăderii populației rurale este reprezentată de sporul natural negativ înregistrat în mod constant în mediul rural, începând cu anul 1991. În anul 2019, pierderea de populație rurală cauzată de numărul deceselor care depășește numărul nașcuților vii, a ajuns la 49.580 persoane {2}.

Tabel 42 - Sporul natural al populației pe medii de rezidență în perioada 2010-2019 (număr persoane)

	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total	-47.524	-55.197	-54.435	-35.534	-53.103	-56.791	-49.255	-55.910	-57.742	-71.586
Urban	219	-7.981	-9.236	1.705	-8.963	-10.135	-7.922	-11.257	-12.305	-22.006
Rural	-47.743	-47.216	-45.199	-37.239	-44.140	-46.656	-41.333	-44.653	-45.437	-49.580

(Sursa: INS)

O altă cauză a scăderii populației rurale este generată de mișcarea migratorie a populației din zona rurală. Analizând soldul schimbărilor de reședință, observăm că pentru mediul rural se înregistrează valori negative pentru toată perioada anilor 2010-2019 (calculat ca diferență algebrică între numărul persoanelor sosite și plecate (cetățeni români) într-o unitate administrativ-teritorială pentru care viza de stabilire a reședinței este valabilă la data de 1 ianuarie) {2}.

Tabel 43 - Soldul schimbărilor de reședință pentru mediul rural în perioada 2010-2019 (număr persoane)

Mediul de rezidență	Ani									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rural	-37089	-34042	-34690	-27896	-38375	-35048	-8303	-41706	-43883	-40081

(Sursa: INS)

Analizând fluxurile migrației externe, observăm că în mediul rural, soldul migrației temporare în perioada 2012-2018 este negativ, numărul emigranților temporar crescând între anii 2013-2018 de la 71.860 persoane la 116.230 persoane {2}.

Tabel 44 - Emigranți temporar și imigranți temporar, pe medii de rezidență în perioada 2012-2018 (număr persoane)

	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
Emigranți Total	170.186	161.755	172.871	194.718	207.578	242.193	231.661
Imigranți Total	167.266	153.646	136.035	132.795	137.455	177.435	172.578
Emigranți Rural	80.200	71.860	80.977	91.211	97.394	112.832	116.230
Imigranți Rural	77.900	71.577	63.371	61.864	64.034	82.660	80397

(Sursa: INS)

În mediul rural, ponderea cea mai mare de emigranți temporari este reprezentată de grupele de vârstă 20-24 ani (17,84%), 25-29 ani (13,19%), 30-34 ani (11,06%), și 39-39 ani (11,41%). Practic, mai mult de jumătate din emigranții temporari din mediul rural sunt persoane în vârstă activă între 20-39 ani (53,50%). Prin plecarea acestor tineri, mediul rural pierde un capital uman valoros care ar putea asigura dezvoltarea comunităților din care fac parte sau, în unele cazuri, continuitatea acestora.

Atât analiza prezentată la nivelul OS7, cât și cele expuse mai sus, confirmă tendințele de depopulare a zonelor rurale, trendul descendent pentru populația tânără din mediul rural și trendul crescător pentru populația de peste 65 de ani din mediul rural demonstrând fenomenul de îmbătrânire a populației rurale, dar și dezinteresul tinerilor de a se stabili în mediul rural, elemente care contribuie substanțial la declinul populației rurale, aspecte care se manifestă și mai puternic în cazul zonelor montane.

Astfel, în zona montană, declinul demografic devine și mai accentuat din motive ce țin de renunțarea la activități economice ceea ce a dus la migrația forței de muncă sau la acutizarea fenomenului de sărăcie. Populația zonei montane este în scădere alarmantă pentru fiecare județ montan. Spre deosebire de anul 2010, când populația zonei montane înregistra 3.442.587 locuitori, în anul 2019 aceasta înregistra cu 131.933 persoane mai puțin {2}.

Zonele rurale din arealul montan sunt marcate de scăderea numărului populației. Diferența față de anul de referință 2010 este cu 60.546 locuitori mai puțini, în 2019 înregistrându-se, conform datelor INS și prelucrate de ANZM, 1.697.474 de locuitori. Evoluția populației din mediul rural al zonei montane românești se regăsește în graficele de mai jos:

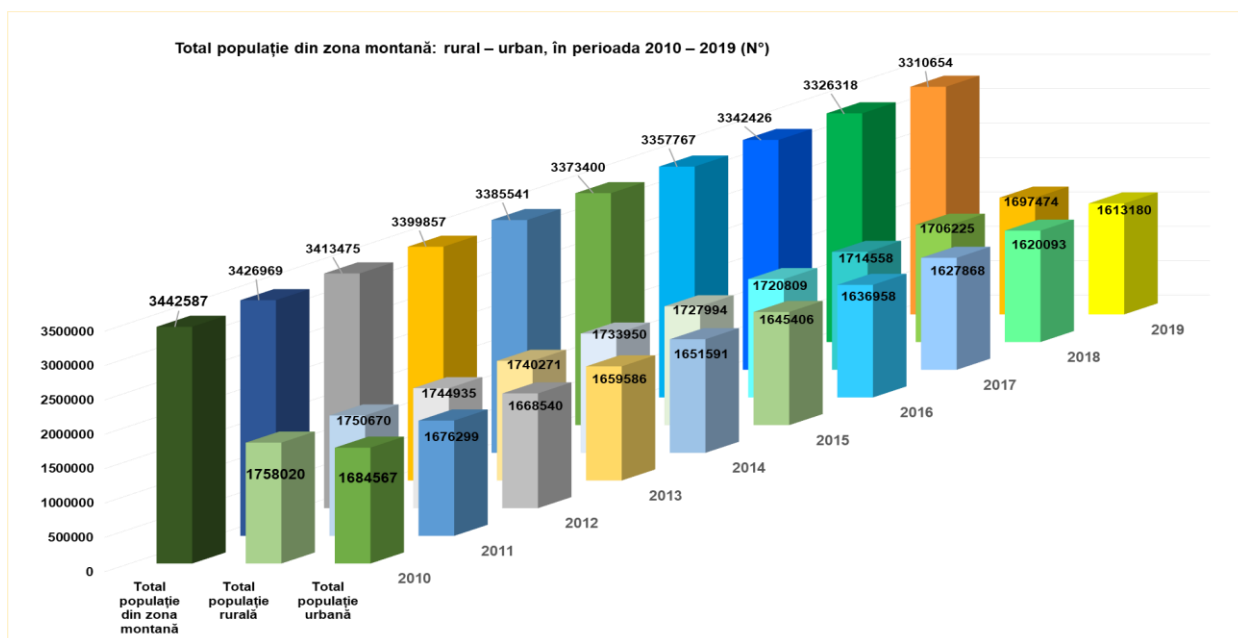

Fig. 128 – Evoluția populației din zona montană în perioada 2010-2019 pe medii de rezidență (Sursa: INS)

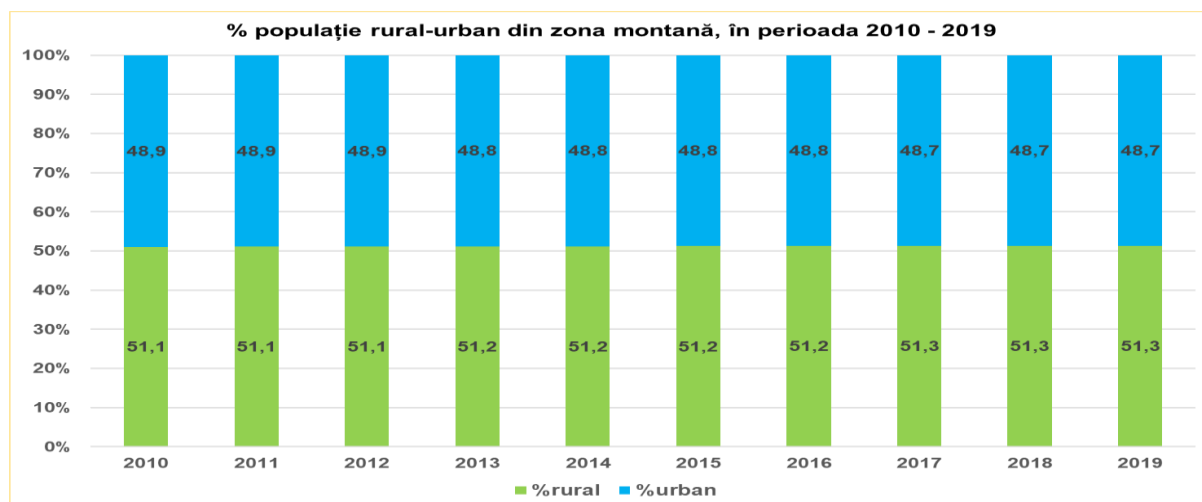

Fig. 129 – Procentaj populație rural-urban în zona montană (Sursa: INS)

Conform graficului dedicat procentului ocupat de locuitorii zonei montane, după mediul de rezidență, rural-urban, se observă o ușoară creștere a raportului rural-urban, în favoarea ruralului, de 0,2 puncte procentuale în intervalul de referință 2010 – 2019 {2}.

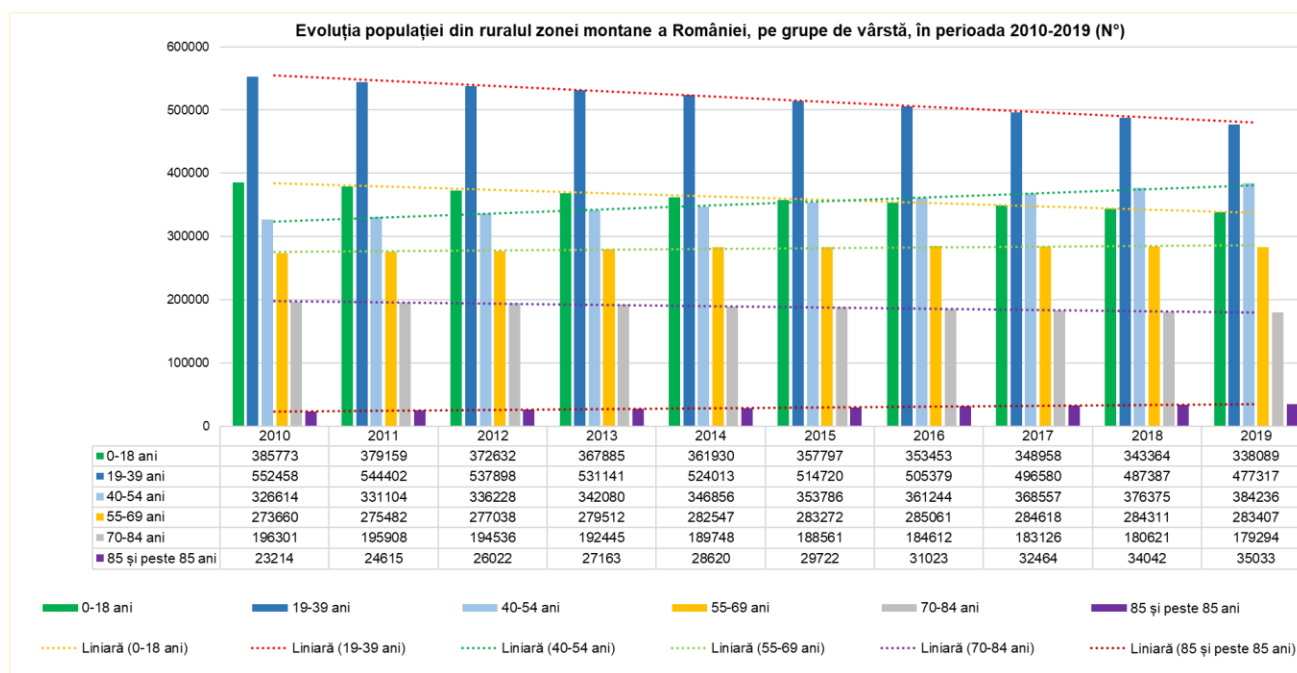

Fig. 130 – Evoluție populație din ruralul montan (Sursa: INS)

Din analiza evoluției populației rurale din zona montană pe grupe de vârstă, reiese că grupele de vârstă 0-18 și 19-39 ani sunt în scădere în perioada dată (2010 - 2019), o creștere semnificativă înregistrându-se pentru intervalul de vârstă 40-54 ani, cu o diferență în creștere în 2019 de 57.622 locuitori față de anul 2010. Observăm de asemenea o scădere a numărului celor cuprinși în intervalul de vârstă 70-84 ani și o creștere a numărului celor de 85 ani și peste 85 ani {2}.

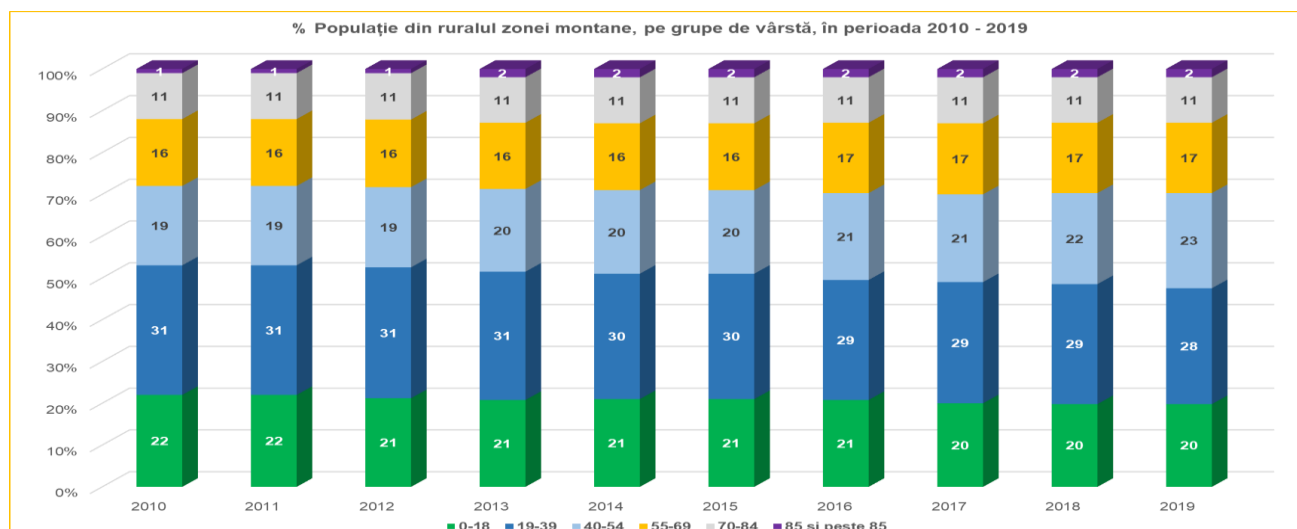

Fig. 131 – Populație din ruralul montan pe grupe de vârstă (Sursa: INS)

Situația generală a economiei RO

Într-un context favorabil, până la sfârșitul anului 2017, România a înregistrat o creștere economică (6,9%). În anul 2018, marcat la nivel global de temperarea ușoară a expansiunii economice, România a înregistrat o creștere economică de 4,1%. Chiar dacă dinamica s-a temperat față de 2017, acest model de creștere, bazat într-o măsură modestă pe acumulări de capital, rămâne preocupant din perspectiva sustenabilității. {41}

În ceea ce privește Produsul Intern Brut (PIB), RO deține o poziție modestă în UE28, **ponderea în PIB-ul UE în 2017 fiind de 1,22%**, înregistrând o ușoară creștere în ultimii 5 ani (0,2pp). După 2014 PIB-ul pe locuitor (în euro) a înregistrat un trend pozitiv, astfel raportat la media UE28 în termeni de PPS/locuitor în 2017 este de 62,7%, în anul 2018 este de 64%, iar în anul 2019, 69%, față de media UE27 {1}[CI 9].

În perioada 2011-2019, în România, indicii PIB/locuitor (calculat în comparație cu anul precedent), au înregistrat valori peste 100 {2}[CI 9].

Tabel 45 - Indicii PIB/locuitor în perioada 2010-2019

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018*	2019**
Indici PIB/loc	96,7	102,5	102,5	103,9	103,8	104,4	105,4	107,7	105,1	104,4

(Sursa: INS)

anul precedent=100

*2018 – date semidefinite

**2019 - date provizorii

Tot în contextul analizării situației economice a României, datele statistice arată că **rata inflației a evoluat la 3,8% la sfârșitul anului 2019**, după ce în anii anteriori a înregistrat valori scăzute, chiar negative în anii 2015-2016 (-0,6% în 2015 și -1,5% în 2016).

Pe plan național, agricultura reprezintă una dintre ramurile importante ale economiei românești. Contribuția agriculturii, silviculturii, pisciculturii în formarea PIB se situează în jurul valorii medii pe 10 ani (2007-2016) de 5,2% din PIB, iar în statele membre ale UE se situează la aproximativ 1,6%.

Tabel 46 - Ponderea agriculturii, silviculturii și pisciculturii în PIB - mil. lei prețuri curente

Produsul intern brut	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Agricultură, silvicultură și pescuit	2639 0,2	34978,4	27754,8	34173,2	31567,6	29827,1	31077,8	37003,6	41494,2	43455,4
PIB TOTAL	5282 47,7	551244,8	593742,9	635459,4	668590,1	712587,8	765135,4	857895,7	952396,8	1053884,8
% din PIB	5	6,3	4,7	5,4	4,7	4,2	4,1	4,3	4,3	4,1

(Sursa: 2010-2017 INS, Tempo online, Conturi naționale, CON103G 2018 ASR 2019 tab 11.1 2019 INS Comunicat de presă nr. 61/10 martie 2020 - date provizorii (1) tabel 8

Sectorul agricol și economia rurală, în general, au potențial de creștere substanțial. După o reducere constantă în perioada 2008-2010, investițiile nete în agricultură, silvicultură și pescuit au crescut începând cu 2010, înregistrând cea mai mare valoare în anul 2017, de 5.878,2 mil. lei (1.268 mil. euro), ceea ce reprezintă 6,5% din totalul investițiilor nete la nivel național [2][AI 3].

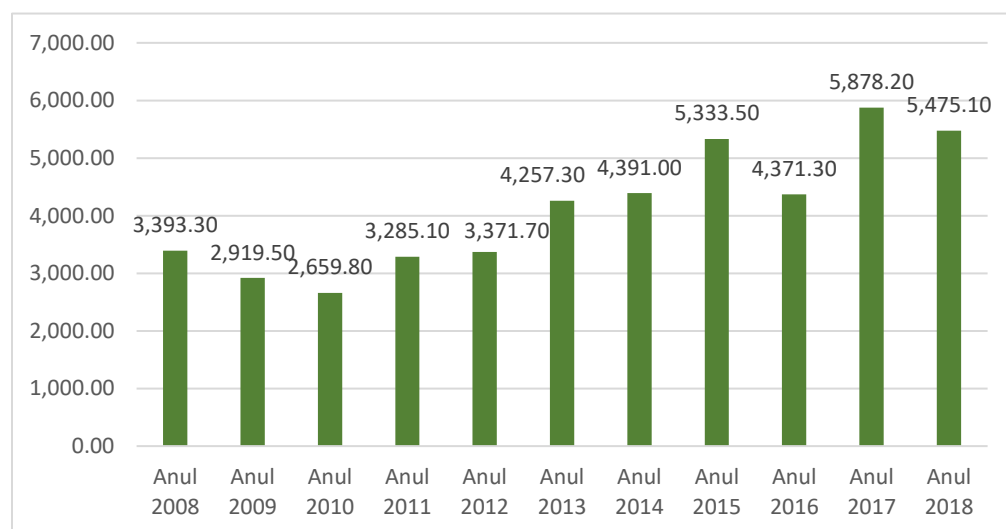

Fig. 132 - Investiții nete la nivel de secțiune A. Agricultură, silvicultură și pescuit, în milioane lei RON (Sursa INS)

În 2018, în România, sectorul primar (agricultură, silvicultură, pescuit) a generat 8,793.4 mil euro valoare adăugată brută (VAB), reprezentând 4,8% din totalul VAB la nivelul țării. {1}[CI 11]

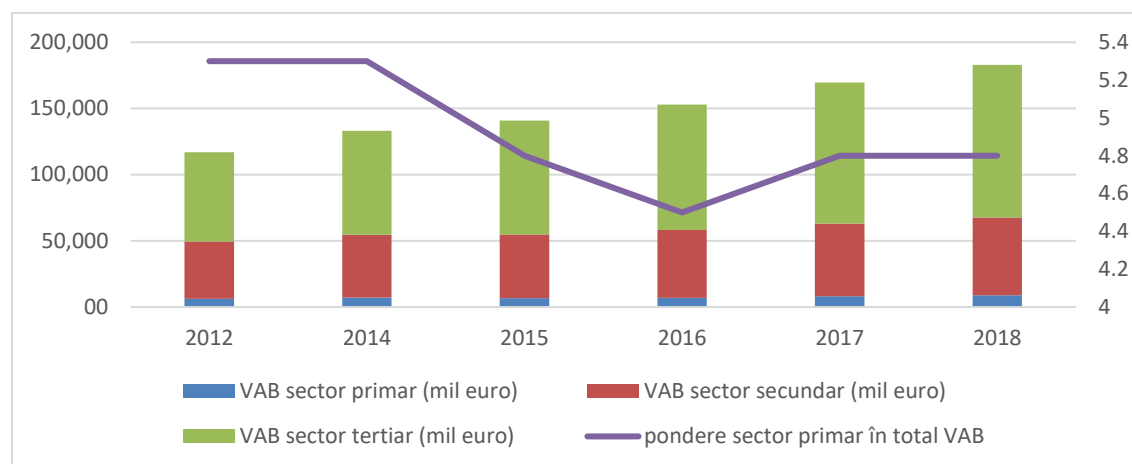

Fig. 133 - Distribuția VAB pe sectoare de activitate (Sursa: Eurostat)

Evoluția distribuției VAB pe sectoare de activitate relevă scăderea continuă a ponderii agriculturii (5,3 % din VAB total în 2012; 4,8% în 2018) și a sectorului secundar (37% în 2012; 58,782.7 mil euro -32,1% în 2018), în favoarea sectorului terțiar (57,7 % în 2012; 115,268.9 mil euro - 63% în 2018).{1}[CI 11]

Deși acest fenomen reflectă un proces de apropiere a structurii economiei RO de cea din restul Statelor Membre, ponderea sectorului primar rămâne de peste 3 ori mai mare decât ponderea acestuia în UE28 (1,60% în 2018) {1}[CI 11].

Dezvoltarea IMM-urilor la nivel național/rural

Dezvoltarea afacerilor la scară mică este o sursă importantă de locuri de muncă/obținere de venituri atât la nivel național, cât și în mediul rural.

Numărul total al agenților economici activi din economia națională cu până la 249 salariați a înregistrat o tendință de scădere în perioada 2008-2011, urmată de o tendință de creștere între anii 2012-2018. Astfel, în anul 2018 au fost active cu 27,51% mai multe întreprinderi decât în 2011. În ceea ce privește mediul rural, numărul IMM-urilor active cu până la 249 salariați a fost cu 62,18% mai mare în anul 2018 față de 2011 și aceste IMM-uri reprezentau 24,73% din numărul total de IMM cu până la 249 salariați din România. În anul 2018, în mediul rural se înregistrează 39,78% din IMM-urile active în sectorul primar, 30,80% din IMM-urile active în sectorul secundar și 21,35% din IMM-urile active în sectorul terțiar. Cu toate acestea, numai 19,03% din cifra de afaceri netă (exclusiv subvenții) a fost realizată de IMM-urile din mediul rural, aspect care validează nevoia de sprijinire continuă a afacerilor neagricole gestionate de IMM-urile rurale {2}.

Tabel 47 - Agenți economici activi pe clase de mărime după numărul mediu de salariați (IMM-uri cu 0-249 salariați), în mediul rural, în perioada 2008-2018

An	România Total	RURAL			
		Total	0 - 9 salariați	10 - 49 salariați	50 - 249 salariați
2008	546.256	96.298	87.841	7.300	1.157
2009	532.945	97.124	88.863	7.181	1.080
2010	483.774	91.113	82.980	7.072	1.061
2011	444.159	86.365	76.742	8.447	1.176
2012	463.932	93.148	83.001	8.924	1.223
2013	476.644	98.754	88.256	9.278	1.220
2014	498.871	106.255	95.451	9.547	1.257
2015	504.901	112.583	101.032	10.195	1.356
2016	517.846	119.898	107.891	10.593	1.414
2017	543.847	130.598	118.281	10.902	1.415
2018	566.335	140.068	127.470	11.165	1.433

(sursa INS)

Numărul IMM-urile agricole crește în fiecare an, cu excepția anului 2011, iar în anul 2018 constatăm că numărul acestora este cu 35,49% mai mare decât în 2011.

De la 2,79% în anul 2009, IMM-urile agricole au ajuns să reprezinte în anul 2018 3,56% din totalul întreprinderilor active din România.

În ceea ce privește clasele de mărime ale întreprinderilor agricole după numărul de salariați, în anul 2018, se observă că cea mai mare pondere o au întreprinderile care au până la 9 salariați (86,9%), urmate de întreprinderile cu 10-49 salariați (11,92%). Întreprinderile care au între 50-249 salariați reprezintă 1,07% din întreprinderile agricole, iar întreprinderile agricole mari, cu peste 250 salariați, doar 0,11% **{49}[AI 13]**.

Potrivit datelor furnizate de Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România, numărul persoanelor juridice cu sediul social declarat în mediul rural, cu activitate neagricolă, care au depus situații financiare pe anul 2018, este de 162.700, ceea ce reprezintă 29,34% din totalul IMM-urilor neagricole.

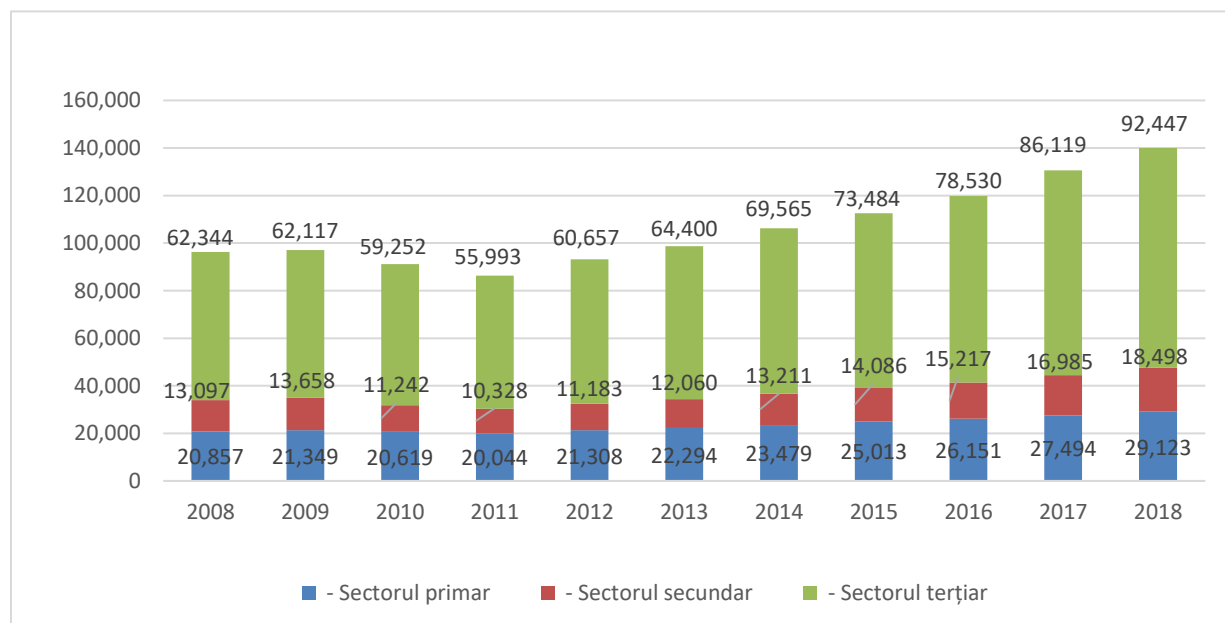
În mediul rural densitatea IMM-urilor este de 20,2 IMM la 1.000 de locuitori, în timp ce la nivel național este de 29,4 IMM-uri la 1.000 de locuitori. Astfel, constatăm că dezvoltarea antreprenoriatului este insuficient reprezentată în zonele rurale (din cauza migrației în mediul urban sau în străinătate, a resurselor materiale, financiare insuficiente, educației și utilităților limitate). **{79}{49} [AI 13]**.

Cu toate că în perioada de programare 2014-2020 a fost susținută înființarea întreprinderilor în mediul rural, doar 26,8% din totalul întreprinderilor nou create s-au înregistrat în mediul rural în anul 2018, în timp ce în mediul urban procentul este de 73,20% din întreprinderile nou înființate la nivel național. Analizând distribuția întreprinderilor active nou create în mediul rural, pe regiuni de dezvoltare, se observă că cea mai mare pondere în totalul întreprinderilor nou create se înregistrează în Regiunea Sud-Vest Oltenia (39,3%), Regiunea Nord-Est (36,00%) și Regiunea Sud-Muntenia (35,5%) **{2}**.

Tabel 48 - Distribuția întreprinderilor active nou create, pe medii de rezidență

Medii de rezidență	Ani								
	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Urban	76,00	74,70	77,50	75,00	78,20	71,50	73,90	70,90	73,20
Rural	24,00	25,30	22,50	25,00	21,80	28,50	26,10	29,10	26,80

(Sursa INS: Tempo)

Fig. 135 - Evoluția agenților economici activi din mediul rural cu 0-249 salariați, pe sectoare de activitate
(Sursa: INS)

Dintre IMM-urile active cu profil neagricol, numai 22,50% figurau în rural în 2018, ceea ce denotă o pondere redusă a celor implicate în desfășurarea activităților de industrie, servicii și turism rural. Analiza IMM-urilor din rural arată capacitatea redusă de a genera locuri de muncă pentru populație.

Tabel 44 - Statistica numărului de persoane juridice cu sediul social declarat în mediul rural, la nivel de secțiune CAEN din domeniul non-agricol, pe clase de mărime a întreprinderilor – 2018

	SECȚIUNEA CAEN	Întreprinderi mici		Întreprinderi mijlocii		Microîntreprinderi		Total	
		Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați	Nr persoane juridice	Nr mediu salariați
Total :		9,516	177,510	1,375	125,218	151,809	201,923	162,700	504,651
1	B-Industria extractivă	108	2,334	13	1,210	379	703	500	4,247
2	C-Industria prelucrătoare	2,419	50,818	619	64,277	17,205	25,862	20,243	140,957
3	D-Produția și furnizarea de energie electrică și termică,	22	321	2	85	413	205	437	611

	gaze, apă caldă și aer condiționat								
4	E-Distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare	178	3,527	20	1,764	1,272	2,468	1,470	7,759
5	F-Construcții	1,607	29,253	159	12,970	20,841	32,361	22,607	74,584
6	G-Comerț cu ridicata și cu amănuntul; repararea autovehiculelor și motocicletelor	2,645	44,252	267	17,986	52,362	68,085	55,274	130,323
7	H-Transport și depozitare	1,002	18,650	140	12,336	16,907	27,357	18,049	58,343
8	I-Hoteluri și restaurante	597	11,196	37	2,907	9,485	11,973	10,119	26,076
9	J-Informații și comunicații	81	1,425	9	669	3,728	3,055	3,818	5,149
10	K-Intermedieri financiare și asigurări	22	429	3	235	1,363	1,037	1,388	1,701
11	L-Tranzacții imobiliare	52	815	8	651	2,602	1,992	2,662	3,458
12	M-Activități profesionale, științifice și tehnice	219	3,836	9	915	11,459	11,380	11,687	16,131
13	N-Activități de servicii administrative și activități de servicii suport	331	6,419	68	7,028	4,758	5,457	5,157	18,904
14	O-Administrație publică și apărare; asigurări sociale din sistemul public	6	167	0	0	21	40	27	207
15	P-Învățământ	39	621	0	0	985	1,220	1,024	1,841
16	Q-Sănătate și asistență socială	74	1,401	3	480	2,539	3,489	2,616	5,370
17	R-Activități de spectacole, culturale și recreative	58	1,167	10	849	2,462	2,056	2,530	4,072
18	S-Alte activități de servicii	56	879	8	856	3,062	3,245	3,126	4,980
19	T-Activități ale gospodăriilor private în calitate de angajator de personal casnic; activități ale gospodăriilor private de producere de bunuri și servicii destinate consumului propriu	0	0	0	0	4	0	4	0

(Sursa: CNIPMMR)

Pe segmentul dedicat persoanelor juridice, în anul 2019 au fost înregistrate în registrul comerțului un număr de 26.226 persoane juridice, cu sediul social declarat în mediul rural, și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

De asemenea, în perioada 01.01.2020-30.04.2020 au fost înregistrate un număr de 6.583 persoane juridice, cu sediul social declarat în mediul rural și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

Pe segmentul dedicat persoanelor fizice, la nivelul anului 2019 s-au înregistrat în registrul comerțului un număr de 11.020 persoane fizice, cu sediul social declarat în mediul rural și secțiune CAEN din domeniul non-agricol.

În perioada 01.01.2020-30.04.2020 s-au înregistrat în registrul comerțului un număr de 2584 persoane fizice, cu sediul social declarat în mediul rural și secțiune CAEN din domeniul non-agricol **{79}**.

În ceea ce privește IMM-urile cu activități meșteșugărești, s-a înregistrat o reducere a numărului de ateliere de prestări servicii și de unități ale cooperației meșteșugărești generând comprimarea severă a economiei sociale din rural.

Investițiile neagricole sprijinite prin PNDR în perioada 2014-2020 au avut un aport important la dezvoltarea IMM-urilor în mediul rural, fiind finanțate 2.839 de proiecte, cu o valoare de 266,4 mil euro, prin care s-au creat 3.699 de locuri de muncă **{27}**.

Din totalul numărului de 2.839 de proiecte finanțate prin intermediul submăsurilor 6.2 Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale și 6.4 Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole, un număr considerabil au vizat, conform analizei codurilor CAEN aferente (app. 100 coduri), următoarele tipuri de activități: Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată (CAEN 5520) – 880 proiecte și Întreținerea și repararea autovehiculelor (CAEN 4520) – 330 proiecte.

Prin programul LEADER, investițiile în sectorul nonagricol din mediul rural au vizat finanțarea de start-up-uri neagricole (peste 900 de proiecte cu o valoare de aproximativ 39.000.000 euro, care au creat aproximativ 1200 de locuri de muncă) și dezvoltarea întreprinderilor non agricole existente (peste 600 de proiecte cu o valoare de aproximativ 45.000.000 de euro, care au creat peste 900 de locuri de muncă).

Privind infrastructura de turism, capacitatea de cazare a înregistrat o creștere de 68,9% în 2018 față de 2012, hotelurile deținând 55,6% din capacitatea totală. Structurile de cazare de tip pensiuni agroturistice au înregistrat o creștere de 55,62%, în același interval, datorată în mare parte sprijinului acordat prin FEADR **{2}[CI 31]**. Cu toate acestea, turismul rural nu are un nivel de dezvoltare satisfăcător în calitatea infrastructurii de suport și servicii, cum ar fi serviciile de agrement sau punctele gastronomice.

Dintr-un total de 6770 de structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, clasificate, situate în mediul rural 42,06% îl reprezintă pensiunile turistice, în timp ce pensiunile agroturistice dețin o pondere mult mai mică, un procent de 14,07% din totalul structurilor de primire turistică situate în mediul rural.

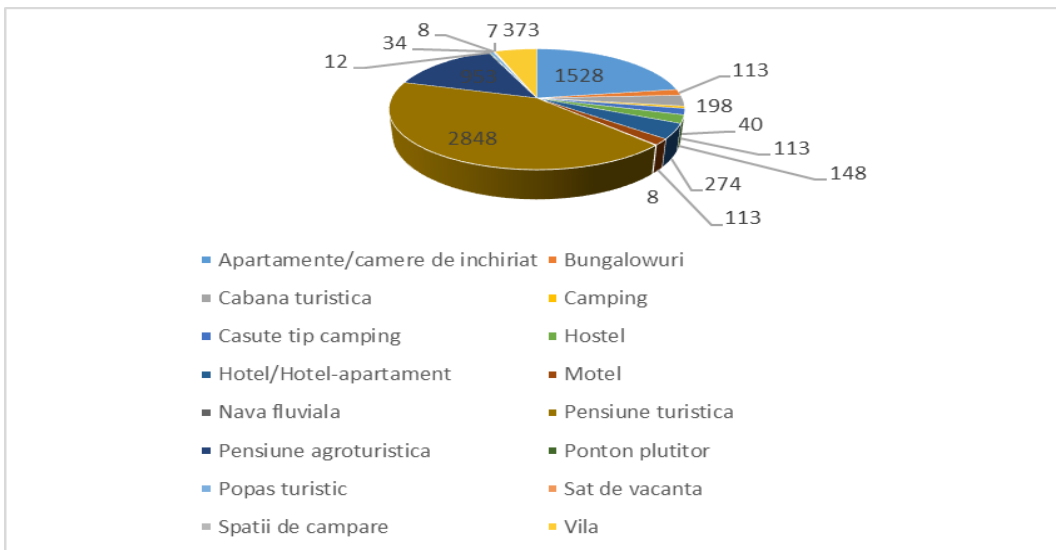

Fig. 136 - Structuri de primire turistică cu funcțiuni de cazare, clasificate, situate în mediul rural (Sursa: INS)

Pentru Teritoriul ITI Delta Dunării, deși agricultura va rămâne ocupația și activitatea principală generatoare de profit pentru populația rurală, spațiul rural are nevoie de o dezvoltare sustenabilă a economiei non-agricole. O astfel de dezvoltare neagricolă ar putea absorbi o parte a forței de muncă disponibile. Diversificarea surselor de venit și veniturile în creștere sunt corelate cu noile oportunități de angajare pe termen lung, în domenii neagricole și sociale, legate de dezvoltarea sustenabilă a afacerilor la nivel rural. Stimularea antreprenoriatului rural pentru crearea de locuri de muncă prin crearea și dezvoltarea afacerilor rurale, de la prestarea de servicii în agricultură la transformarea și procesarea bunurilor agricole, cu accent pe produsele specifice, tradiționale și regionale, ar îmbunătăți cu mult oportunitățile de angajare/câștig și ar reduce diferența de venit la nivel rural/urban.

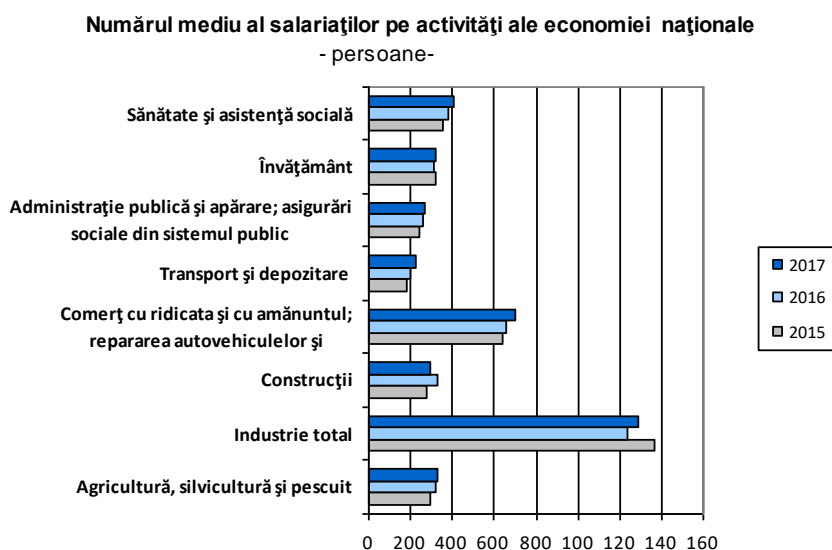

Fig. 137 Evoluția numărului mediu de salariați pe activități ale economiei naționale, în Teritoriul ITI DD, în perioada 2015 - 2017.

În ceea ce privește zona montană, care reprezintă peste 30% din teritoriul național, analiza datelor ONRC privind IMM-urile din ruralul montan arată un trend ascendent al acestora în perioada 2009-2019, valoarea maximă înregistrându-se în anul 2018, cu un număr de 28.018 IMM-uri ce activează în domeniul agricol. {85}.

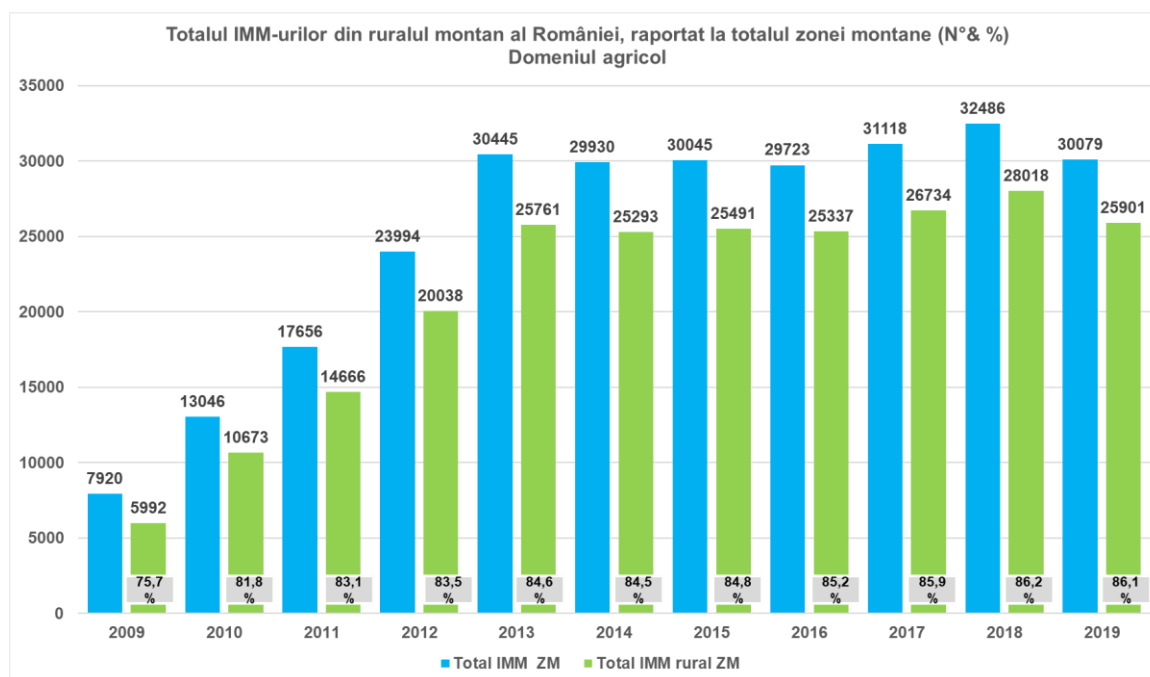

Fig. 138 – Total IMM-uri în zona montană (Sursa: ONRC)

Turismul în zona montană este foarte important pentru economia acestui areal. În intervalul de referință 2009-2019 constatăm o creștere a numărului unităților și structurilor turistice din ruralul montan, chiar dacă procentual diferența nu este semnificativă, raportat la numărul unităților ce desfășoară activități în scop turistic pe întreg teritoriul montan {85}.

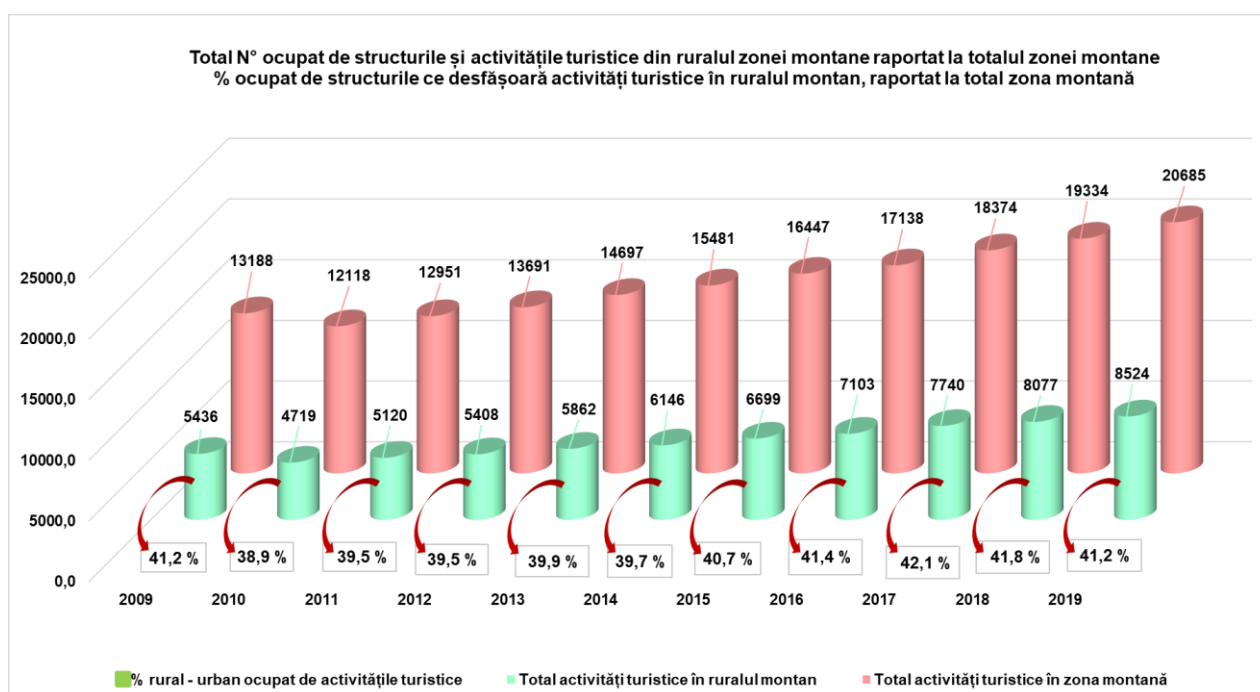

Fig. 139 – Activități turistice în zona montană pe medii de rezidență (Sursa: ONRC)

Educație și formare profesională în mediul rural

România a avut în ultimii ani rate foarte mari ale abandonului școlar (rata de părăsire timpurie a școlii), ajungând la un vârf de 19,3% în 2010 după care a urmat o ușoară scădere la 17,3% în 2013 și a urcat apoi la 19,1% în 2015. În 2018, în schimb, abandonul școlar (16,4%) a coborât cu aproape două procente față de 2017 (18,1%). Este cel mai mic procent al abandonului școlar din ultimul deceniu {1}[AI 14].

Referitor la unitățile de învățământ care derulează programe de formare inițială în calificări din domeniul agricultură de nivel 3 și 4 conform CNC, numărul acestora a scăzut concomitent cu reducerea numărului de absolvenți (de la 2302 în 2014 la 1809 în 2016 și 1650 în 2017). Privind situația din rural, la nivelul anului 2016 doar 0,89% din absolvenți finalizau un liceu agricol {2}[AI 21]. Numărul absolvenților este în relație directă cu oferta de școlarizare, operatorii economici fiind consultați cu privire la nevoile pieței muncii, prin intermediul Consorțiilor Regionale (organizate la nivel regional) și Comitetelor Locale de Dezvoltare a Parteneriatului Social (CLDPS, organizate la nivel local), structuri care au atribuții reglementate prin *Ordinul nr. 4456 din 8 iulie 2015 privind aprobarea Cadrului general de organizare și funcționare a structurilor partenariale consultative pentru învățământul profesional și tehnic*. {83} De asemenea, formarea profesională pe parcursul întregii vieți se află în stadiu incipient de manifestare, fapt ce reiese din gradul redus de participare la procesul de instruire. **Gradul de participare la educație sau instruire al populației cu vârsta între 25-64 ani a fost de 1,3%, (2015) în cazul populației rurale acesta fiind și mai scăzut, respectiv de 0,5% {2}[AI 18].**

Structura forței de muncă și ocuparea

În anul 2018 populația activă a României a fost de 9.069 mii persoane din care în mediul rural au fost 4.114 mii persoane, ceea ce reprezintă un procent de 45,36%. {2}[AI 23]. Deși în mediul rural populația activă a scăzut cu 51.362 persoane în perioada 2014-2018, ca efect al îmbătrânirii și migrației, rata de activitate în mediul rural nu a înregistrat diferențe semnificative în perioada 2014-2018 (în anul 2014 a fost de 65,5% iar în anul 2018 de 66,9%) și nici față de valorile înregistrate la nivel național (65,7% în anul 2014 și 67,8% în anul 2018). De remarcat faptul că rata de activitate a femeilor (56,9% în anul 2014, 58,3% în anul 2018) este semnificativ mai mică decât rata de activitate a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) la nivel național, diferența fiind de 8,8 puncte procentuale în anul 2014 și 9,5 puncte procentuale în anul 2018 {2}.

Populația ocupată crește la nivel național, în anul 2018 cu 0,87% față de anul 2014, de la 8.613,7 mii persoane în anul 2014 la 8.688,5 mii persoane în 2018. În anul 2017, în UE populația ocupată a înregistrat o creștere de 5,03% {1}[CI 08]. Chiar dacă se înregistrează o tendință de creștere a populației ocupate în România, aceasta se situează sub nivelul datelor înregistrate în UE.

În aceeași perioadă de referință, la nivelul populației rurale, populația ocupată înregistrează o scădere cu 25.180 persoane (-0,63%), de la 3.945 mii persoane ocupate în 2014, la 3.919,82 mii persoane ocupate, în 2018. Menționăm faptul că în aceeași perioadă, în cazul populației urbane s-a înregistrat o creștere a populației ocupate cu 99.979 persoane (2,14%). În trimestrul IV 2019, în mediul rural, populația ocupată este de 3.850.425 persoane, reprezentând 44,49% din totalul populației ocupate la nivel național.

În perioada de referință 2014-2018, analiza populației ocupate la nivel național, pe sectoare de activități ale economiei naționale, indică scăderea populației ocupate în sectorul primar (-20,35%) și o creștere a populației ocupate în sectoarele secundar și terțiar cu 4,78%, respectiv 12,89% {2}[CI 08].

În 2018, în spațiul rural, structura populației ocupate indică o pondere mai ridicată în agricultură, de 44,97%, comparativ cu ponderea populației ocupate în alte sectoare de activități, în scădere cu 13,63 puncte procentuale față de anul 2014, când populația ocupată în agricultură reprezenta un procent de 58,6%. {2}[CI 08]

Analizând structura populației ocupate în funcție de statutul profesional, la nivel național, în 2018, lucrătorii pe cont propriu și familiali neremunerați reprezentau 24,17% din totalul populației ocupate, în scădere cu 6,77puncte procentuale comparativ cu anul 2014, când lucrătorii pe cont propriu și familiali neremunerați reprezentau un procent de 30,94%. {2}[CI 08]. Aceeași tendință de scădere a ponderii în populația ocupată a lucrătorilor pe cont propriu și lucrătorilor familiali neremunerați se înregistrează și în mediul rural, de la 60,06% în anul 2014 la 46,62% în anul 2018.

De asemenea, se observă că în anul 2018, în mediul rural se înregistrează 94,31% din totalul lucrătorilor familiali neremunerați și 85,50% din totalul lucrătorilor pe cont propriu. În concluzie, aceste categorii desfășoară activități specifice ruralului, în special activități agricole.

Tabel 49 - Evoluția populației ocupate după statutul profesional și mediul de rezidență

Statutul profesional		Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018
Salariat	Total	5.850.256	6.062.244	6.200.639	6.389.733	6.497.186
Salariat	Rural	1.554.374	1.782.205	1.886.525	2.003.919	2.063.985
Patron	Total	98.618	96.002	87.431	90.810	91.424
Patron	Rural	21.145	26.958	26.826	27.556	28.028
Lucrator pe cont propriu	Total	1.669.732	1.560.559	1.444.134	1.482.029	1.412.127
Lucrator pe cont propriu	Rural	1.405.427	1.291.366	1.174.716	1.208.356	1.179.213
Lucrator familial neremunerat	Total	995.133	816.580	716.573	707.985	687.702
Lucrator familial neremunerat	Rural	964.052	772.364	676.470	661.988	648.592

(Sursa: INS Tempo Online)

În anul 2019, rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) în România era 66,8%, apropiată de media UE 28 (69,2%) {1}[CI 6]. În funcție de sex, rata ocupării este semnificativ mai mică la femei (56,6%) față de bărbați (75,2%). Dacă ne raportăm la mediile de rezidență, rata de ocupare în mediul urban este de 67,8% iar în mediul rural de **63,9%** {2}[CI 6].

Rata de ocupare în mediul rural este mai mare decât la nivel național pentru grupa de vârstă 15-24 ani și 55-64 ani, pentru celelalte grupe de vârstă această rată înregistrează valori mai mici decât rata de ocupare la nivel național.

Tabel 50 - Rata de ocupare pe grupe de vârstă, la nivel național și în mediul rural (2019)

Grupa de vârstă	Național	Rural
15 - 24 ani	24,7	31,9
25 - 34 ani	78,7	72,9
35 - 54 ani	82,6	79,0
25 - 54 ani	81,4	77,3
55 - 64 ani	47,8	53,6

(Sursa: INS Tempo Online)

Dezvoltarea economică specifică mediului urban atrage populația activă în orașe, astfel încât migrarea în exterior a populației rurale tinere, alături de îmbătrânirea populației rurale, conduce la un declin al forței de muncă disponibile din spațiul rural. Totodată, o mare parte a populației active, deși are domiciliul în localități rurale, desfășoară activități în zonele urbane sau în alte state ale UE.

Somajul

În anul 2019, rata șomajului din RO rămâne sub media UE (6,3%), respectiv de 3,9%, în perioada 2014-2019 numărul șomerilor înregistrând o scădere cu 276 mii persoane (43,8%). În anul 2019, trimestrul IV, **rata șomajului în mediul rural (5,1%)** a depășit rata înregistrată în mediul urban 3,0%). În cifre absolute, din totalul de 354 mii șomeri BIM, 122 mii persoane sunt de sex feminin iar în mediul rural s-au înregistrat 205 mii persoane (57,9%), {1}; {2} [CI 7].

Dacă în perioada 2010-2015, rata șomajului în mediul rural înregistra valori mai mici decât la nivel național, începând cu anul 2016, rata șomajului în mediul rural înregistrează valori mai mari decât rata șomajului la nivel național. În mediul rural, în perioada 2016-2019, grupele de vârstă 25-34 ani, 35-44 ani și 45-54 ani, înregistrează valori care depășesc rata șomajului la nivel național pentru aceeași grupă de vârstă. Categoria cea mai vulnerabilă din punctul de vedere al șomajului o reprezintă tineretul între 15-24 ani {2} [CI 7].

Tabel 51 – Rata șomajului (BIM) în perioada 2010-2019 (%)

	Anul 2010	Anul 2011	Anul 2012	Anul 2013	Anul 2014	Anul 2015	Anul 2016	Anul 2017	Anul 2018	Anul 2019
Total	7,0	7,2	6,8	7,1	6,8	6,8	5,9	4,9	4,2	3,9
Rural	4,8	5,5	5,0	5,2	5,3	6,6	6,3	5,4	4,7	4,5
Total Masculin	7,6	7,7	7,4	7,7	7,3	7,5	6,6	5,6	4,7	4,3
Total Feminin	6,2	6,5	6,1	6,3	6,1	5,8	5,0	4,0	3,5	3,4
Total 15-24 ani	22,1	23,9	22,6	23,7	24,0	21,7	20,6	18,3	16,2	16,8
Rural 15-24 ani	15,8	17,5	16,3	17,6	18,3	18,5	18,3	17,0	14,7	15,2
Total Masculin 15-24 ani	22,1	24,0	22,2	23,2	23,6	20,6	19,9	18,1	16,3	16,3
Total Feminin 15-24 ani	22,1	23,7	23,0	24,6	24,7	23,4	21,8	18,6	16,2	17,5

(Sursa: INS Tempo Online)

Rata șomajului de lungă durată (ponderea șomerilor aflați în șomaj de 12 luni sau mai mult de 12 luni) a fost de 2,0%. Pe sexe, acest indicator a înregistrat următoarele valori: 2,4% pentru bărbați și 1,5% pentru femei, iar pe medii de rezidență, 2,2% în rural față de 1,9% în urban. {26} [AI 24]

Incidența șomajului de lungă durată (ponderea persoanelor aflate în șomaj de un an și mai mult de un an) în total șomeri a fost de 41,4%. Șomajul pe termen lung a înregistrat valori diferențiate pe sexe (43,6% în cazul bărbaților și 37,5% în cazul femeilor), dar foarte apropiate pe medii (41,5% în mediul urban și 41,4% în mediul rural) {26}[AI 78].

Calitatea vieții în zonele rurale

În zona rurală, veniturile sunt mai scăzute cu 32 p.p. față de cele din mediul urban la nivelul anului 2018, iar discrepanțele dintre mediul rural și mediul urban sunt și mai mari ținând cont de faptul că în componența unei gospodării din mediul rural există mai mulți membri {2}[AI 25]. Ponderea veniturilor (numerar și în natură) din

agricultură reprezintă 5,04% din venitul mediu lunar/gospodărie în rural {2}[AI 25], iar ponderea salariilor din veniturile totale medii lunare pe o gospodărie este în jurul procentului de 53%. {2}[AI 26]. În anul 2018, în mediul rural, ponderea gospodăriilor care nu au putut efectua la timp unele cheltuieli, este de 32,9% față de 27,4% în mediul urban, iar 42,2% din gospodăriile din mediul rural fac față cheltuielilor curente cu dificultate și cu mare dificultate {2}.

În ceea ce privește dotarea gospodăriilor cu bunuri de folosință îndelungată, în mediul rural 54,7% nu dețin computer, 20,7% nu dețin mașină de spălat rufe iar 65,6% nu dețin autoturism {2}. Dacă în mediul urban aproape 95% din gospodării sunt dotate cu baie/duș și grup sanitar în interiorul locuinței, în mediul rural doar 49,9% din gospodării sunt dotate cu baie/duș în interiorul locuinței și numai 46,9% sunt dotate cu grup sanitar în interiorul locuinței {2}.

Analizând tendințele ratei sărăciei relative între anii 2010 și 2018, în România, se observă o creștere de la 21,6% în anul 2010 la 25,4% în 2015, urmată de o tendință de reducere, în anul 2018 rata sărăciei relative fiind de 23,5%, {2}[CI 10]. Menționăm faptul că în anul 2019, în RO, această rată a înregistrat o creștere la 23,8% în timp ce la nivel UE28 este de 17,1% {1}[CI 10]. De remarcat și faptul că rata sărăciei relative înregistrează valori mai mari în cazul populației feminine (24,5% în anul 2018) față de populația masculină (22,5% în 2018). În ceea ce privește valorile ratei sărăciei relative, pe regiunile de dezvoltare, se constată diferențe semnificative. Astfel, cele mai mari valori se constată în Regiunile NORD-EST (35,6%), Regiunea SUD-VEST OLTEA (34,3%) și Regiunea SUD-EST (31,2%) {2}[CI 10].

În ceea ce privește rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE), în RO 41,50% din totalul populației în 2010 și 35,70% în anul 2017 era expusă riscului sărăciei sau excluziunii sociale. O descreștere a acestei rate se reflectă și în media UE 28 și anume: 23.80% în 2010 și 22.40% în 2017, însă diferența dintre RO și media UE28 pentru anul 2017 este foarte ridicată: de 13,30 puncte procentuale. {1}[CI10]

Ponderea persoanelor din mediul rural aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială (AROPE) este de 45,2% în România anulului 2018, în timp ce în mediul urban această pondere este mai scăzută cu 25,5 puncte procentuale {2}[CI10]. De asemenea, în cazul populației feminine, rata sărăciei relative și rata riscului de sărăcie sau excluziune socială (AROPE) este mai mare decât în cazul populației masculine {2}[CI10].

Tabel 52 - Rata sărăciei relative și rata riscului de sărăcie sau excluziune socială, la nivel național, pe sexe

Anul		2016	2017	2018
Rata sărăciei relative	Total	25,3	23,6	23,5
	Masculin	24,8	22,9	22,5
	Feminin	25,7	24,2	24,5
Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială	Total	38,8	35,7	32,5
	Masculin	37,8	34,9	31,0
	Feminin	39,8	36,5	33,9

(Sursa: INS Tempo Online)

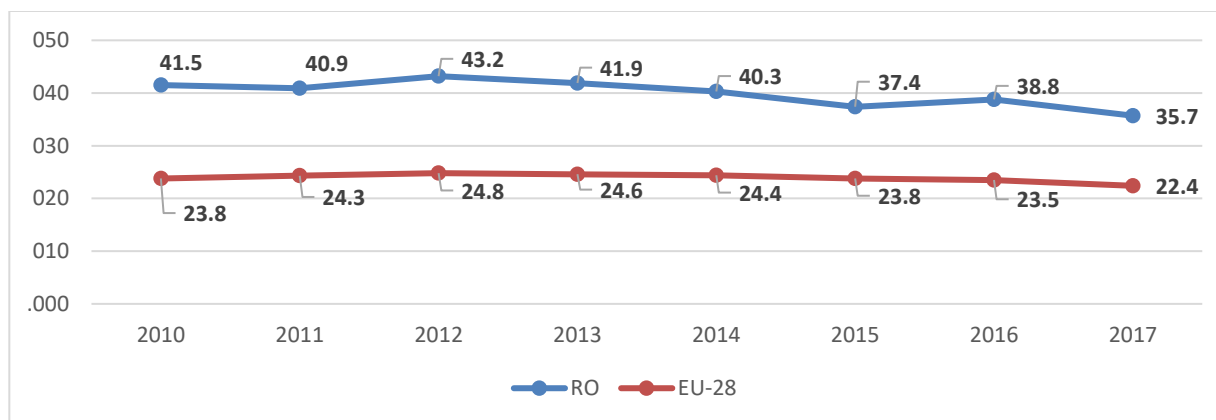

Fig. 140 - Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială, în RO și UE în perioada 2010-2017
(Sursa: INS Tempo Online)

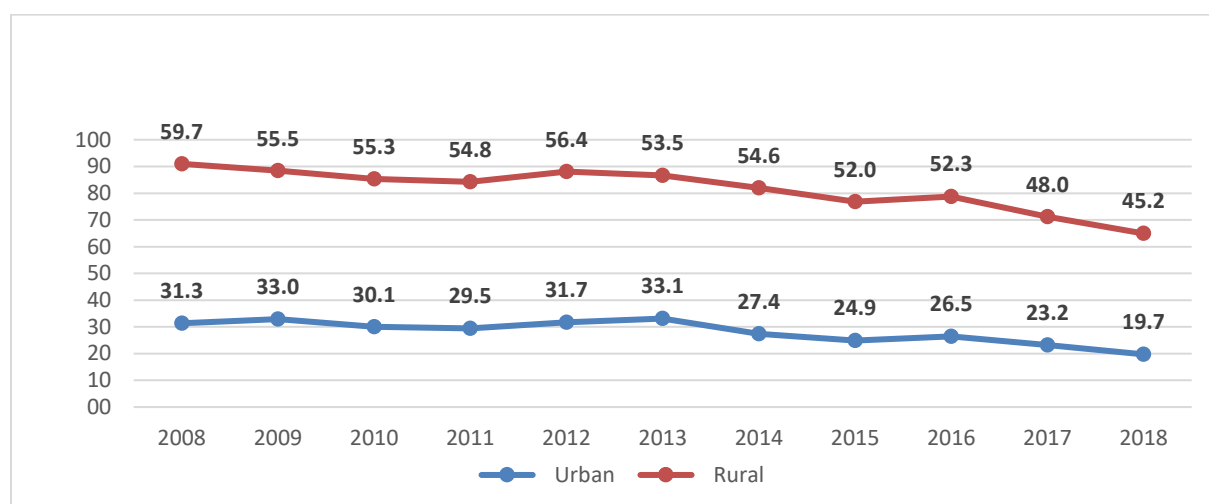

Fig. 141 - Rata riscului de sărăcie sau excluziune socială, în perioada 2010-2018 pe medii de rezidență
(Sursa: INS Tempo Online)

Zonele rurale din RO sunt afectate de lipsa sau deficiența infrastructurii, cu impact negativ asupra dezvoltării economice și a calității vieții.

Infrastructura rutieră de transport, care reprezintă totalitatea drumurilor deschise circulației publice de pe întreg teritoriul țării se grupează din punct de vedere administrativ în rețea drumuri naționale, județene și comunale, în anul 2018 se prezintă astfel: total drumuri 86.234 km, din care 17.740 km drumuri naționale, 35.085 km drumuri județene și 33.409 km drumuri comunale {2}[AI 27].

Din punct de vedere a tipului de acoperământ, la nivel național, situația se prezintă astfel: din cei 86.234 km drumuri, 36.689 km (42,55%) sunt drumuri modernizate, 21.298 km (24,70%) sunt acoperite cu îmbrăcămînți ușoare, 18.714 km (21,70%) sunt drumuri pietruite, iar 9.533 km (11,05%) sunt drumuri de pământ {2}[AI 27].

Rețeaua de drumuri comunale are o lungime de 33.409 km din care: 5.682 km (17,01%) sunt drumuri modernizate, 7.294 km (21,83%) sunt acoperite cu îmbrăcămînți ușoare, 12.750 km (38,16%) sunt drumuri pietruite, iar 7.768 km (23,00%) sunt drumuri de pământ {2}[AI 27].

Cantitatea și calitatea infrastructurii de transport (drumuri), bazate pe investițiile în domeniu, precum și gradul de acces la aceasta reflectă nivelul de civilizație, deopotrivă cu disponibilitatea de evoluție și creștere economică a unei zone.

Deși în ultimii ani au fost alocate fonduri europene pentru modernizarea rețelei de drumuri de interes local, prin PNDR 2014-2020 fiind finanțate 507 proiecte, prin intermediul cărora un total de aproximativ 3.454 km de drumuri sunt în curs de modernizare/construcție (105,67 km de drum nou și 3.348,55 km de drum modernizat), aceasta rămâne slab dezvoltată și de o calitate necorespunzătoare. Astfel, în perioada 2010-2018 a fost înregistrată tendința de creștere a procentului de drumuri comunale modernizate, de la 5,54% în 2010 la 17,01% în 2018. Cu toate acestea, la nivelul anului 2018, un total de 20.433 km (61,16%) drumuri comunale încă sunt pietruite sau de pământ, fiind necesară continuarea investițiilor în acest sector, astfel încât să se asigure condiții mai bune privind accesul locuitorilor din spațiul rural, precum și crearea premiselor creșterii atractivității zonelor rurale, implicit atragerea de investiții în diverse sectoare economice în aceste zone. {2}[AI 27]

În ceea ce privește infrastructura de apă/apă uzată, la nivelul anului 2018, lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei este de 84.504,4 km, din care în mediul urban lungimea acesteia este de 30.415,9 km (35,99%), iar diferența de 54.088,5 km (64,01%), în spațiul rural. Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare la nivel național este de 38.449,1 km. {2}[AI 27]

Rețeaua de distribuție a apei potabile, în 2018 acoperea 2.565 localități, dintre care 317 sunt în mediul urban (12,36%) și 2.248 (87,64%) sunt situate în rural. {2}[AI 27]

Din perspectiva localităților care au infrastructură de canalizare publică, numărul total este de 1.305, din care 315 (24,14%) localități sunt în mediul urban, diferența de 990 (75,86%) localități fiind în mediul rural. {2}[AI 27]

Raportat la anul 2010 doar 85,92% din localități erau acoperite cu rețea de apă potabilă și 61,28% cu rețea de canalizare publică. În perioada de programare 2014-2020 au fost alocate fonduri comunitare și naționale nerambursabile prin diferite programe de finanțare, Programul Operațional Infrastructură Mare sau Programul Național de Dezvoltare Locală pentru creșterea gradului de acoperire a spațiului rural cu infrastructură de bază. Doar prin PNDR 2014-2020 au fost finanțate 315 proiecte care vizează construcția sau extinderea/modernizarea a aproximativ 1.750 km de conducte de alimentare cu apă și aproximativ 2.990 km de conducte de canalizare.

În ceea ce privește infrastructura de alimentare cu apă, în prezent există un deficit mare de acces la apă curentă, aproximativ 4,5 milioane de români fără acces la apă curentă (conform unui raport al Băncii Mondiale, bazat pe date statistice la nivelul anului 2015). Dintre cei 4,5 milioane locuitori fără acces la apă curentă în gospodăriile lor 2,5 milioane persoane se alimentează cu apă în regim propriu, din surse nesigure, care în multe cazuri nu respectă parametri de calitate ai apei potabile.

În ceea ce privește gradul de conectare la infrastructura de apă potabilă/apă uzată, RO a cunoscut un trend ascendent, 69,4% din populație fiind conectată în anul 2018 la un sistem public de alimentare cu apă, existând o creștere de 13,7% comparativ cu anul 2010, în timp ce în cazul gradului de conectivitate la sistemele de colectare a apei uzate a cunoscut o creștere de 19,3% în 2018 față de 2010, ajungând astfel la 53,4% grad de conectare {1}[AI 27].

În Raportul de Țară din 2020, se arată că politica României în domeniul apei prezintă în continuare deficiențe, în special în ceea ce privește accesul la apă și la canalizare în zonele rurale, precum și cantitatea și calitatea apei potabile. Totodată, Raportul evidențiază că acțiunile legate de colectarea apelor uzate și conectarea la

infrastructura publică de canalizare nu sunt încă finalizate, iar diferența până la atingerea obiectivului fixat privind colectarea apelor uzate generate de aglomerările cu peste 2 000 de locuitori echivalenți este de 26%.

Accesibilitatea din punct de vedere financiar este cea mai scăzută din UE, cheltuielile cu aprovizionarea cu apă și cu canalizare reprezentând peste 6% din cheltuielile gospodăriilor din cadrul celui mai sărac grup al populației.

Măsurile identificate în Raportul de Țară vizează extinderea și modernizarea infrastructurii de apă potabilă și de apă uzată, monitorizarea calității apei potabile și modernizarea laboratoarelor pentru o mai bună monitorizare a substanțelor deversate în ape.

Deși la finalizarea proiectelor, vor fi realizate noi rețele publice de alimentare cu apă pe o distanță de 15,19 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 61,53 km, noi rețele publice de apă uzată pe o distanță de 703,58 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 426,05 km sau proiecte integrate de apă și apă uzată pentru prin care vor fi realizate noi rețele publice de apă pe o distanță de 973,69 km și extinderi/modernizări pe o distanță de 702,17 km, concomitent cu noi rețele publice de apă uzată pe o distanță de 1074,72 km și extinse/modernizate pe o distanță de 784,72 km, infrastructura de bază din rural continuă să fie deficitară și insuficient dezvoltată, ceea ce presupune alocarea de resurse suplimentare pentru dezvoltarea acestor servicii de bază, în spațiul rural.

Obligațiile ce rezultă din Tratatul de Aderare răspund Directivei nr. 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman și Directivei nr. 91/271/CEE privind colectarea și epurarea apelor uzate, pentru care România a primit perioade de tranziție în vederea conformării. Astfel, până în decembrie 2015 a fost necesară conformarea cu anumiți parametri ai apei potabile și a aglomerărilor cu peste 10.000 l.e., iar până în 2018 au trebuit să fie îndeplinite obligațiile privind colectarea și tratarea apei uzate în aglomerările cu peste 2000 l.e.

Având în vedere datele indicate anterior, precum și faptul că există decalaje în atingerea Țintelor intermediare asumate, continuarea investițiilor în infrastructura de apă/apă uzată este absolut necesară.

Infrastructura culturală

La nivelul anului 2018 existau 30.175 monumente istorice clasate, în creștere față de anul 2015 (potrivit datelor de la Institutului Național al Patrimoniului) **{66}**.

Din punct de vedere structural, monumentele sunt grupate în patru categorii și anume: monumente de arhologie, monumente de arhitectură, monumente de for public și monumente memoriale și funerale.

Din punct de vedere valoric, lista monumentelor istorice cuprinde următoarele categorii:

- Grupa A – monumente istorice de valoare națională și universală, în total 6.883 monumente, din care 4.184 monumente în zona rurală;
- Grupa B - monumente istorice reprezentative pentru patrimoniul cultural local, în total 23.292 monumente, din care 12.626 monumente în zona rurală.

Așadar, din cele 30.175 monumente istorice existente la nivel național, 16.810 monumente sunt în zona rurală.

Din baza de date existentă, respectiv Lista monumentelor istorice deținută de Institutul Național al Patrimoniului, rezultă că pentru aproximativ 38% starea fizică a clădirilor este foarte proastă, iar pentru 40% nu sunt informații cu privire la starea fizică a acestora.

În exercițiul financiar 2014-2020, alocările din fonduri structurale și din FEADR au fost în funcție de grupa în care se află, respectiv prin FEADR au fost finanțate doar monumentele situate în mediul rural și care făceau parte din grupa B.

Din datele de monitorizare se poate observa că un număr de 670 proiecte în valoare de 214,08 mil. euro au fost finanțate prin PNDR în perioada 2014-2020.

După tipul de sprijin, distribuția proiectele finanțate este următoarea:

- 91,19% dintre proiecte au vizat modernizarea, renovarea și/sau dotarea căminelor culturale (611 proiecte în valoare publică de 192,12 mil. euro). Prin proiectele finanțate au fost deserviți un număr de 1.951.870 locuitori.
- 7,61% dintre proiecte au vizat restaurarea, conservarea și dotarea clădirilor/monumentelor din patrimoniul cultural imobil de interes local de clasă B (51 proiecte în valoare publică de 18,64 mil. euro). Prin proiectele finanțate au fost deserviți un număr de 245.855 locuitori.
- 1,20% dintre proiecte au vizat restaurarea, conservarea și/sau dotarea așezămintelor monahale de clasă B (8 proiecte în valoare publică de 3,32 mil. euro). Prin proiectele finanțate au fost deserviți un număr de 24.982 locuitori.

Din informațiile existente, rezultă clar necesitatea de intervenții pentru lucrări de consolidare-restaurare pentru protejarea patrimoniului cultural imobil situat în mediul rural.

Având în vedere că acțiunile dedicate protejării și punerii în valoare a moștenirii culturale reprezentate de monumentele istorice din mediul rural au o mai mare eficacitate și durabilitate atunci când sunt însoțite de măsuri care pun laolaltă patrimoniul construit, includerea acestor acțiuni în finanțarea investițiilor în monumentele istorice din mediul rural însoțite și de alte măsuri, constituie unul dintre factorii cheie în succesul pe termen lung al dezvoltării mediului rural.

O importanță deosebită pentru dezvoltarea mediului rural și menținerea valorilor culturale tradiționale o reprezintă și elementele care aparțin patrimoniului neclădit (mobil, imobil și imaterial). Acestea pot fi puse în valoare prin intervenții care se bazează pe principiul păstrării autenticității și integrității elementelor culturale. În perioada de programare 2014-2020, la nivelul GAL –urilor au fost realizate astfel de proiecte, prin care obiectivele de patrimoniu local (material și imaterial) au fost reabilitate și puse în valoare, de exemplu: reabilitarea unei gospodării și transformarea în Centru de promovare a meșteșugurilor tradiționale; reabilitarea unei mori pentru cereale hidraulică din lemn; reabilitare casa de locuit, tradițională, cu moară de apă; păstrarea obiceiului tradițional Nunta de la Sălciua etc.

Infrastructura de sănătate publică

În România, discrepanțele dintre mediul rural și mediul urban sunt foarte mari în ceea ce privește infrastructura de sănătate publică deoarece ponderea majoritară a unităților sanitare se află în mediul urban, iar în mediul rural acolo unde sunt cele vulnerabile grupuri sociale, infrastructura de sănătate publică este foarte slab dezvoltată sau nu există deloc.

O mare parte din serviciile de sănătate se acordă direct în spital, pe când serviciile furnizate în comunitate sunt oferite într-un volum foarte redus (ex. servicii de asigurarea sănătății mamei și copilului, servicii de îngrijiri la domiciliu pentru pacienții dependenți, servicii de monitorizare a pacienților cu diabet etc). Ambulatorul trebuie să dețină o pondere mult mai importantă în oferirea de servicii medicale de specialitate și să constituie un filtru eficace în reducerea spitalizărilor evitabile. În ceea ce privește acoperirea cu furnizori de servicii medicale, diferența urban – rural este net în favoarea urbanului pentru toate categoriile de furnizori.

Serviciile de bază la nivelul comunităților nu sunt dezvoltate, cu toate că procesul de descentralizare este în egală măsură o oportunitate, dar și un risc datorită infrastructurii deficitare și a finanțării limitate care au redus

motivația absolvenților universităților de medicină de a opta pentru a practica medicina mai ales în mediul rural. Asistența medicală ambulatorie de specialitate este insuficient dezvoltată și presupune costuri suplimentare, pentru pacienți, mai ales pentru populația din mediul rural.

Tabel 53 - Numărul unităților sanitare, medii de rezidență și tipuri de unități în anul 2014 și în anul 2018

	TOTAL L 2014	din care:		TOTAL L 2018	din care:	
		Urban	Rural		Urban	Rural
Spitale publice	366	333	33	368	335	33
Centre de sănătate cu paturi de spital publice	9	3	6	9	3	6
Unități medico-sociale publice	64	26	38	67	27	40
Dispensare medicale publice	186	178	8	185	181	4
Cabinete medicale școlare	1722	1706	8	1902	1884	18
Cabinete independente de medicină generală publice	20	15	5	20	15	5
Cabinete independente de medicină de familie publice	5475	2889	2586	21	16	5
Ambulatorii de specialitate publice	49	48	1	39	38	1
Ambulatorii integrate spitalelor publice	322	301	21	338	314	24
Cabinete stomatologice școlare publice	431	429	2	454	452	2
Cabinete stomatologice independente publice	1550	1066	484	30	28	2
Centre de transfuzie sanguină publice	41	41	0	43	43	0
Laboratoare medicale publice	1960	1856	104	2141	2022	119

(Sursa: Institutul de sănătate publică)

Dezvoltarea serviciilor de sănătate la nivel comunitar constituie alternativa eficace de asigurare a accesului populației din mediul rural și a populațiilor vulnerabile, la servicii de asistență medicală de bază.

În legătură directă cu calitatea serviciilor medicale și cu nivelul cheltuielilor pentru sănătate, speranța de viață în România, în anul 2018 este de 75,3 ani, una dintre cele mai reduse din UE28, unde este de 81,0 ani {1}[AI 107]. Mortalitatea infantilă poate fi considerată ca un indicator al calității vieții deoarece oglindește atât starea socioeconomică a unei populații, nivelul de educație cât și activitatea generală a sectorului sanitar în totalitatea sa. În România, în anul 2018, rata mortalității infantile era de 6,0 decese la o vârstă sub 1 an la 1000 născuți-vii, în mediul rural înregistrându-se o rată de 7,9 decese la o vârstă sub 1 an la 1000 născuți-vii. Cu această valoare, România a avut și în 2018 cea mai mare rată a mortalității infantile din Uniunea Europeană, unde valoarea acestei rate era de 3,5 {1}{2} [AI 108].

Teritoriul ITI DD este caracterizat prin existența multor comunități izolate, cu o populație redusă (mult sub 2000 l.e). Nevoia de infrastructură de bază se menține și pentru următoarea perioadă, dar caracteristicile teritoriului impun alegerea unor tehnologii, metode de construcție, tipuri de intervenție diferite față de cele ce se pretează spațiului național, având în vedere limitările legislative aferente conservării rezervației Biosfera Deltei Dunării care vizează teritoriul ITI DD.

Accesul la internet în mediul rural, deși a cunoscut o creștere semnificativă în perioada 2014-2018 rămâne totuși limitat. În mediu rural din România, la nivelul anului 2018, 61,5% dintre gospodăriile au conexiune la internet {2}[AI 29] și 72,1% din gospodăriile cu acces la internet acasă prin conexiune broadband fixă {2}[AI 28]. Astfel, rata de penetrare a internetului în bandă largă la puncte fixe în mediul rural, aceasta a scăzut cu 14 pp în perioada 2014-2018 (72,1% în 2018 față de 86,1% în 2014) comparativ cu cea din urban care, în perioada menționată, a rămas relativ constantă (88% în 2018 față de 89% în 2014). Scăderea ratei de penetrare a internetului în bandă

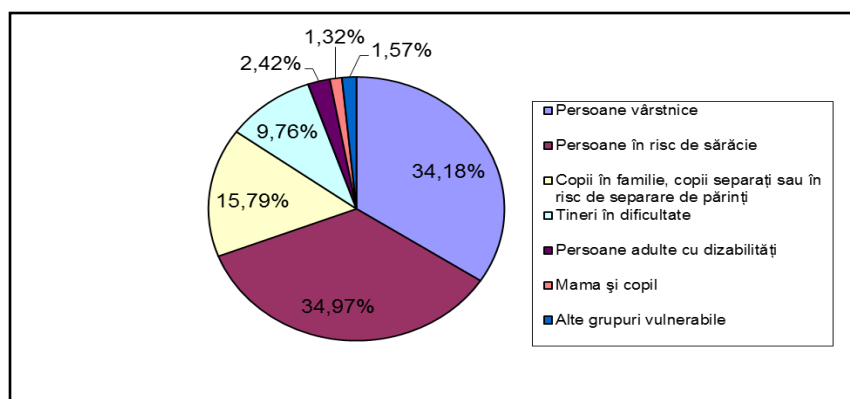
largă la puncte fixe în mediul rural a fost însoțită de o creștere consistentă (32,2pp) a conexiunilor broadband mobile în perioada 2014-2018 (53,7% în 2018 față de 21,5% în 2014), în timp ce în mediul urban același indicator a înregistrat o creștere similară (33,8pp) {2}[AI 28].

La sfârșitul lui 2017, 60,6% din persoanele din grupa de vârstă de 16-74 ani din mediul rural utilizaseră măcar o dată un calculator și 62,2% din populația rurală din grupa de vârstă de referință au accesat vreodată internetul {2}[AI 28], ceea ce demonstrează faptul că infrastructura existentă în rural a început să fie utilizată aproape la capacitate maximă.

Analizând datele anterioare, constatăm că este necesară o creștere a ratei de penetrare la internet în bandă largă prin sprijinirea investițiilor într-o infrastructură TIC modernă și a unor servicii eficiente, aspect ce va facilita o participare mai intensă a populației din spațiul rural la procesul de creștere economică.

Grupuri vulnerabile

Potrivit studiului realizat de Ministerul Muncii și Justiției Sociale „Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale” (elaborată în cadrul proiectului ”Implementarea unui sistem de elaborare de politici publice în domeniul incluziunii sociale la nivelul MMJS POCA 2014-2020 (SIPOCA 4), în baza datelor centralizate la nivelul anului 2016, în România cele mai vulnerabile grupuri sunt constituite din persoanele în risc de sărăcie și persoanele vârstnice care însumate reprezintă 69,15 %, peste 1 din 4 persoane se află în sărăcie relativă și aproape 4 din 10 persoane în risc de excluziune socială și sărăcie. O altă categorie de grup vulnerabil este cea reprezentată de copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți, a căror pondere este de aproape 16% [AI] {72}.

(Sursa: Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale -POCA 2104-2020)

În ceea ce privește mediul rural, cele mai vulnerabile categorii sunt: persoanele vârstnice (35,1%), persoanele în risc de sărăcie (34,6%), copii în familie, copii separați sau în risc de separare de părinți (15,4%) și tinerii în dificultate (10,1%).

Serviciile sociale la nivelul localităților din mediul urban au o capacitate de acoperire relativă a nevoilor grupurilor vulnerabile cu ponderi de 17% pentru orașele cu 10.000-30.000 locuitori, 7% pentru cele cu mai puțin de 10.000 de locuitori, iar pentru localitățile din mediul rural ponderi de 12 % pentru localitățile cu peste 6.000 de locuitori, 18 % pentru cele între 3.000 – 6.000 locuitori și 10 % pentru cele sub 3.000 de locuitori [AI] {72}.

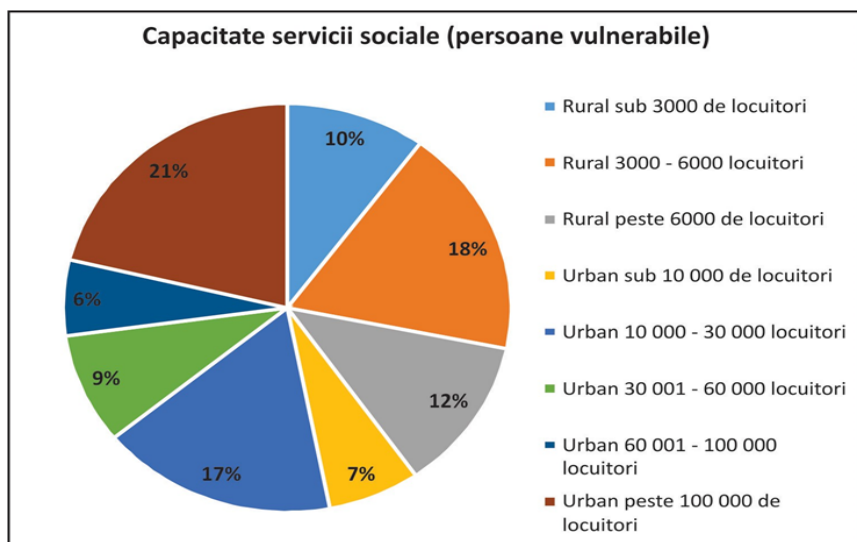

Fig. 143 - Capacitate servicii sociale (persoane vulnerabile)

(Sursa: Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale -POCA 2104-2020)

Mediul rural este deficitar în privința furnizorilor de servicii sociale, în timp ce în mediul urban revin, în medie, aproximativ 10 furnizori de servicii sociale la o UAT, în mediul rural un furnizor de servicii sociale deservește 7 UAT (revine un furnizor de servicii sociale la 23.975 locuitori).

În mediul rural, ponderea majoritară o dețin serviciile sociale destinate persoanelor vârstnice (care dețin 45,8% din total), urmate de serviciile sociale pentru copii în familie, copii separați sau în risc de separare; mama și copil (40,1% din total) și cele specifice persoanelor adulte cu dizabilități (6,2%). Categoriile de grupuri vulnerabile cu gradul cel mai mic de acoperire cu servicii sociale sunt: persoanele fără adăpost, tinerii în dificultate și persoanele în situație de dependență {72}. Menționăm faptul că persoanele în risc de sărăcie, desi reprezintă un procent important în mediul rural, serviciile sociale care se adresează acestui grup vulnerabil sunt foarte reduse (3,0%).

Din 3.559 servicii sociale existente la nivel național, doar 406 se regăsesc în mediul rural și doar 12 servicii sociale în mediul rural se adresează persoanelor în risc de sărăcie {72}.

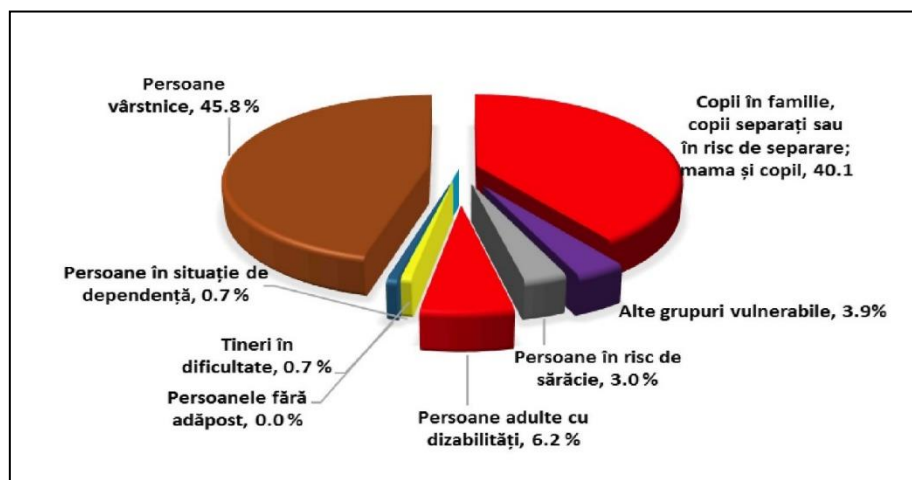

Fig. 144 - Structura serviciilor sociale existente pe grupuri vulnerabile – Mediul rural (%) (Sursa: Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale POCA 2104-2020)

Tabel 54 - Ponderea grupurilor vulnerabile identificate și ponderea categoriilor de servicii sociale existente aferente acestora – pe medii de rezidență (%) 2016

<i>Grupuri vulnerabile / Indicatori</i>	<i>Rural</i>		<i>Urban</i>	
	<i>Ponderea cu care a fost identificat ca cel mai vulnerabil grup din punct de vedere socio- economic</i>	<i>Ponderea pe care o dețin serviciile specifice acestor grupuri vulnerabile în total servicii sociale existente</i>	<i>Ponderea cu care a fost identificat ca cel mai vulnerabil grup din punct de vedere socio- economic</i>	<i>Ponderea pe care o dețin serviciile specifice acestor grupuri vulnerabile în total servicii sociale existente</i>
Persoane vârstnice	35,1	45,8	25,9	19,6
Persoane adulte cu dizabilități	2,1	6,2	5,0	15,8
Tineri în dificultate	10,1	0,7	6,6	1,1
Copii în familie, copii separați sau în risc de separare; mama și copil	16,7	40,1	21,3	52,8
Persoanele fără adăpost	0,2	0,0	1,9	2,0
Persoane în situație de dependență	0,1	0,7	0,3	1,4
Persoane în risc de sărăcie	34,6	3,0	38,1	3,2
Alte grupuri vulnerabile	1,1	3,4	0,9	4,2
Total	100,0	100,0	100,0	100,0

(Sursa: Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale - POCA 2104-2020)

Dezvoltare și guvernare locală

Abordarea CLLD este importantă din perspectiva dezvoltării echilibrate a teritoriilor rurale, care să răspundă nevoilor identificate la nivel local.

În perioada de programare 2014-2020, prin măsura LEADER au fost selectate **239 de strategii de dezvoltare locală (SDL)**, care sunt implementate de grupurile de acțiune locală (GAL), cu o valoare publică totală de **563,5 mil. euro**^{27}. Din cele 239 de GAL-uri, în 215 GAL-uri societatea civilă și mediul privat reprezintă peste 65% din totalul partenerilor.

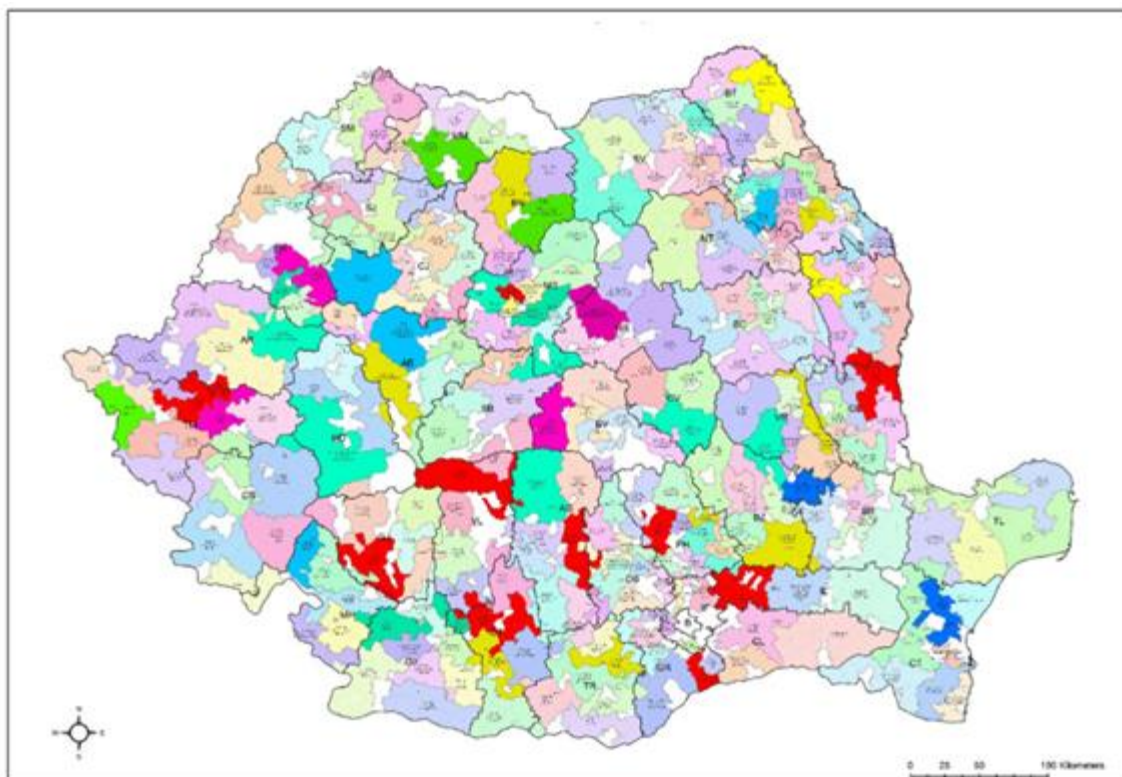

Fig. 145 - Grupurile de acțiune locală selectate în perioada de programare 2014-2020 (Sursa: MADR)

Teritoriul acoperit de GAL-uri este de 209.391,54 km² (2.735 comune și 142 de orașe sub 20.000 locuitori) ^{27}[AI 30] reprezentând 92% din suprafața eligibilă LEADER și 86% din populația eligibilă LEADER, respectiv 9.793.458 locuitori. ^{27}[AI 31].

Se constată o creștere semnificativă la nivelul acoperirii teritoriale în implementarea instrumentului LEADER, față de perioada anterioară (PNDR 2007-2013) în care cele 163 de GAL-uri acopereau 63% din suprafața eligibilă, respectiv 58% din populație.

În **Teritoriul ITI DD**, există 5 GAL-uri, care vizează o populație de cca. 130.000 locuitori, respectiv 70,65% din populația totală a teritoriului.

Prin PNDR 2014-2020, au fost contractate în cadrul apelurilor de selecție aferente măsurilor din Strategiile de Dezvoltare Locală (SDL) **6.938** proiecte în valoare de **391,7** mil. euro, cu plăți efectuate în valoare de **244,2** mil. euro {27}.

Din totalul proiectelor finanțate prin intermediul măsurii LEADER, ponderea cea mai mare (30,9%) o reprezintă investițiile în crearea, îmbunătățirea sau extinderea serviciilor locale de bază destinate populației rurale, și a infrastructurii aferente, asigurând premisele necesare accesului populației rurale la servicii de bază, respectiv la servicii sociale pentru persoanele aflate în situații de vulnerabilitate/de risc social, contribuind astfel la promovarea incluziunii sociale, a reducerii sărăciei și a dezvoltării economice în zonele rurale.

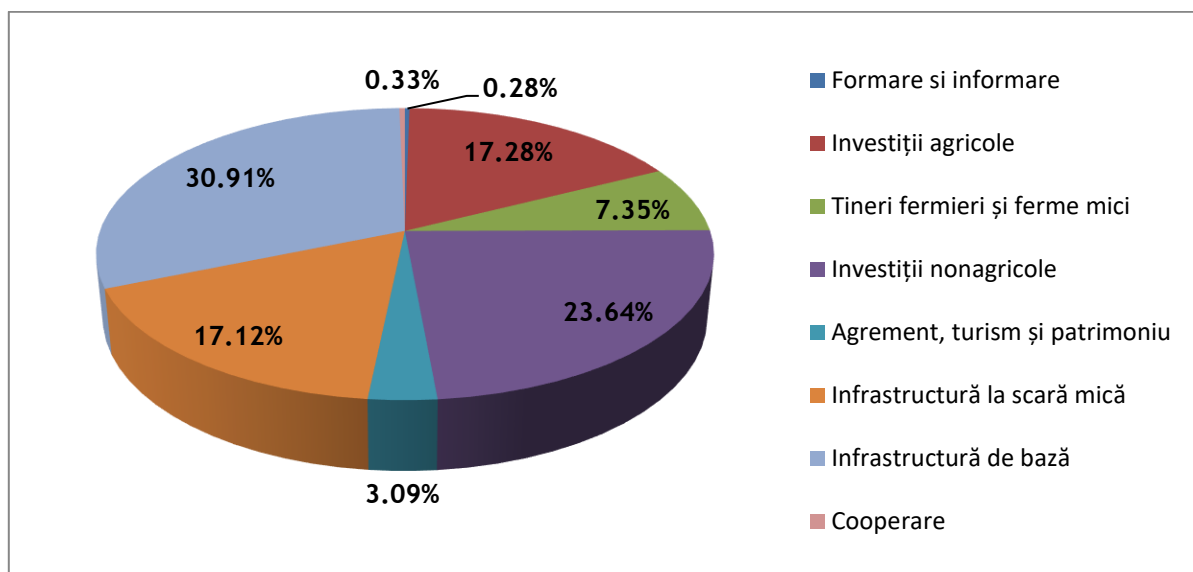
De asemenea, măsurile de investiții în activități nonagricole, prin intermediul LEADER, cu o pondere semnificativă (23,6%) au vizat finanțarea de start-up-uri nonagricole - peste 900 de proiecte având o valoare de aproximativ 39.000.000 euro, care au creat cca. 1200 de locuri de muncă și dezvoltarea întreprinderilor non agricole existente - peste 600 de proiecte cu o valoare de aproximativ 45.000.000 de euro, care au creat peste 900 de locuri de muncă. Investițiile agricole ce reprezintă 17,3% din sprijinul LEADER contribuie la dezvoltarea și modernizarea exploatațiilor agricole, sporind astfel nivelul de competitivitate al acestora, atât prin dotarea cu echipamente și utilaje la nivelul fermelor cât și prin îmbunătățirea sistemelor de procesare și marketingul produselor agricole.

Investițiile în crearea, îmbunătățirea și extinderea tipurilor de infrastructură la scară mică, în pondere de 17,1%, contribuie la dezvoltarea economică echilibrată, reducerea sărăciei și creșterea calității vieții în spațiul rural, prin facilitarea accesului populației la serviciile de bază.

Sprijinul acordat tinerilor fermieri și dezvoltării fermelor mici (7,4%) a contribuit la diminuarea fenomenului de depopulare a spațiului rural prin dezvoltarea unor alternative economice viabile, conducând atât la creșterea semnificativă a numărului de fermieri tineri care încep pentru prima dată o activitate agricolă ca manageri de exploatație, cât și la creșterea potențialului fermelor mici de a deveni întreprinderi agricole viabile, orientate spre piață.

În ceea ce privește investițiile în activități turistice, de agrement și protejarea patrimoniului cultural (3,1%) acestea vizează valorificarea potențialului turistic al zonelor rurale, sprijinirea conservării patrimoniului cultural, contribuind astfel la sporirea atractivității teritoriilor rurale acoperite de GAL-uri.

Pentru a răspunde nevoilor identificate la nivelul comunităților rurale, au fost prioritizate la selecție SDL care au inclus măsuri ce vizează investiții în infrastructura socială, sprijin pentru integrarea minorităților, măsuri dedicate sprijinirii aderării la schemele de calitate recunoscute la nivel european și măsuri dedicate promovării formelor asociative cu rol economic. De asemenea, GAL-urile au inclus în SDL măsuri cu caracter inovativ, adaptate particularităților identificate la nivelul comunităților locale.

Fig. 146 – Distribuția sprijinului LEADER 2014 - 2020, pe tipuri de operațiuni (Sursa: MADR)

În perioada de programare 2014-2020 s-a asigurat complementaritatea abordării LEADER cu Programul Operațional Capital Uman (POCU) în ceea ce privește infrastructura socială. Astfel, prin LEADER se finanțează proiecte de tip investițional prin care se finanțează componenta de infrastructură destinată serviciilor sociale, iar prin POCU se finanțează servicii care vizează operaționalizarea proiectelor de infrastructură socială.

De asemenea, prin intermediul LEADER, s-a facilitat accesul comunităților locale la acțiuni de alfabetizare digitală și e-guvernare în vederea creării premiselor unei dezvoltări locale eficiente, prin interconectarea nevoilor cu oportunitățile care impactează comunitatea locală. Astfel, GAL-urile intervin ca un facilitator cheie de întărire a guvernantei locale prin finanțarea de operațiuni conexe infrastructurii de bandă largă (platforme colaborative, alfabetizare digitală etc.)

Referitor la acțiunile ce vizează patrimoniul cultural din cele 239 de GAL-uri, un nr. de 64 de GAL-uri au inclus în SDL măsuri care vizează restaurarea monumentelor clasate (monumente istorice din patrimoniul cultural de interes local – clasă (grupă) B) sau obiectivelor aparținând patrimoniului neclasat (mobil, imobil și imaterial).

În contextul restricțiilor impuse de pandemia COVID 19, GAL-urile au utilizat instrumentele informatice pentru a-și desfășura activitatea, astfel, întrunirile organelor de conducere ale GAL, precum și a Comitetelor de selecție s-au desfășurat în mediul on-line.

Valoarea adăugată a abordării LEADER derivă din acele inițiative locale care combină soluții ce răspund problematicei existente la nivelul comunităților locale, reflectate în acțiuni specifice pentru soluționarea acestor nevoi. Colaborarea între partenerii publici și privați oferă posibilitatea actorilor locali să conlucreze în folosul comunităților rurale, iar acest tip de abordare strategică trebuie susținută și dezvoltată, GAL-urile reprezentând soluția concretă de creștere a calității vieții și dezvoltare economică, socială și culturală a spațiului rural prin implicarea pe termen lung a cetățenilor în deciziile strategice ale teritoriilor acoperite de parteneriat.

Sectorul forestier

Suprafața acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră s-a menținut la un nivel relativ constant în timp, în anul 2015 aceasta era de 6.951.000 ha, reprezentând cca. 30% din suprafața totală a fondului funciar național (fără apele de suprafață), sub media UE de 43% {1}[AI 62]. Suprafața fondului forestier național (FFN) era în anul 2018 de 6.583.100 ha, aceasta înregistrând o ușoară creștere față de anul 2010, respectiv 1% {2}[AI 63]. 59.7% din suprafața de păduri din FFN se află localizată în zona de munte, 33,8% în zona de deal și numai 6,5% în zona de câmpie {6}[AI 63]. Ponderea cea mai mare în suprafața FFN o au pădurile proprietate publică a statului (48,6%), urmată de cea proprietate privată a persoanelor fizice și juridice (34,1%) iar cea proprietate a UAT fiind cca.17,3% {3}[AI 63].

Pădurile proprietate privată sunt caracterizate de exploatații mici și fragmentate. Din 716 mii proprietari de păduri, 708 mii au proprietăți mai mici de 30 ha teren forestier, însă majoritatea se grupează în jurul unei proprietăți medii forestiere de 1,1 ha {4}. Conform legislației silvice, administrarea FFN, indiferent de natura proprietății, trebuie să se realizeze prin ocoale silvice. Până în 2017 au fost autorizate și reautorizate 467 structuri de administrare silvică din care 316 ocoale din structura RNP Romsilva (administratorul legal al pădurilor statului) și 144 ocoale silvice de regim.{6}[AI 64] Aproximativ 66% din FFN este în administrarea ocoalelor silvice din structura RNP Romsilva {6}[AI 64]. Suprafața forestieră disponibilă pentru exploatare și ponderea deținută în total suprafață forestieră era de 67% în anul 2015, comparativ cu 95% în Germania, 91% în Franța sau 86% în Polonia.

În ceea ce privește datele referitoare la comercializarea materiei lemnoase (lemn tăiat), datele Eurostat arată o creștere a valorii comercializate (mii euro) cu aproape 360 p.p. în anul 2016, față de anul 2010, trendul fiind vizibil ascendent, similar cu tendințele UE28, însă analiza datelor UE 28 nu arată creșteri atât de semnificative, precum cazul României, care înregistrează aproape o dublare valorică a lemnului comercializat din 2015 până în 2016, de la 39512 mii euro lemn comercializat, la peste 75547 mii euro lemn comercializat, respectiv 0.85% din valoarea totală a lemnului comercializat în UE28. {1}

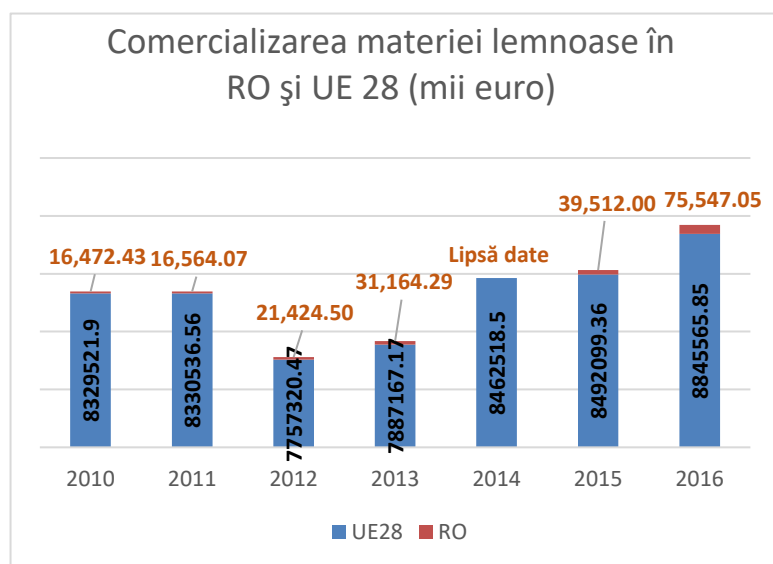

Fig. 147 - Comercializarea materiei lemnoase în RO și UE 28 (mii euro) (Sursa: Eurostat)

În România, o mare parte din producția de lemn rotund este utilizată pentru încălzire, respectiv 5.000 mii mc, cu mult peste media Uniunii Europene de 3.390 mii mc. Numărul de gospodării în care se utilizează lemnul de foc ca mijloc de încălzire este de 4,037 milioane și constituie 47,43% din cele 8,511 milioane de gospodării înregistrate la nivel național. {8}[AI 65] Administrarea eficientă a sectorului forestier întâmpină o serie de impedimente. Rețeaua de drumuri forestiere este slab dezvoltată, densitatea medie a acestora de cca. 6,4 m/ha fiind cu mult sub nivelul altor SM, ce au topografie similară (Austria 36 m/ha, Franța 26 m/ha) {5}[AI 66].

Numărul depozitelor permanente de material lemnos este insuficient pentru gestionarea eficientă a volumelor de lemn recoltate anual la nivelul FFN. Astfel, la nivelul RNP Romsilva, se estimează că sunt necesare cca. 122 de noi depozite permanente (reprezentând cca. 40% din nevoia totală de depozite permanente la nivelul RNP Romsilva). De asemenea, depozitele permanente existente atât la nivelul ocoalelor silvice cât și la nivelul agenților economici care activează în domeniul exploatarei forestiere sunt insuficient dotate din punct de vedere al echipamentelor/tehnologiilor de gestionare specifice.

Numărul de angajați în sectoarele silvicultură și exploatare forestieră în anul 2018 a fost de cca. 52.200, scăzând cu cca. 8% față de anul 2012, media numărului de angajați în perioada 2012-2018 fiind de 50.929 {1}[CI 8].

Cifra de afaceri totală la nivelul anului 2015 a sectorului silvic împreună cu industria de prelucrare a lemnului și industria mobilei a fost de cca. 6.2 miliarde euro, înregistrând o creștere de cca. 10.2% față de anul 2013. Numărul de întreprinderi care activau în silvicultură și exploatare forestieră în anul 2015 era de 4.264. Ponderea cifrei de afaceri a sectorului silvic împreună cu industria de prelucrare a lemnului și industria mobilei, raportat la cifra de afaceri la nivel național a fost în anul 2015 de 2,4%, iar numărul de salariați de cca. 4%. {8} [AI 67] Astfel, productivitatea sectorului silvic, respectiv a industriei de prelucrare a lemnului și a industriei mobilei, a fost mai scăzută decât media înregistrată la nivel național.

De asemenea, România are cea mai mică productivitate a forței de muncă în sectorul forestier la nivelul Uniunii Europene. Astfel, în anul 2017 productivitatea muncii pentru acest sector rămâne la un nivel foarte scăzut, ea reprezentând cca. 35% din productivitatea medie la nivelul UE 28, respectiv 14.180 euro EURO/AWU, față de 40.311 EURO/AWU {1}[CI 29].

În concluzie, conform raportului realizat de PricewaterhouseCoopers (PwC) Romania privind industria silvică și de prelucrare a lemnului din România, printre principalele motive ale productivității scăzute se numără lipsa drumurilor forestiere și tehnologia de recoltare depășită, iar un alt motiv poate fi corelat cu resursele umane și sistemul administrației publice. În țările membre UE, în medie, un singur angajat din administrația publică gestionează circa 632 ha, de 2,4 ori mai mult față de suprafața gestionată de un angajat din România (263 ha), principala cauză fiind sistemele IT deficitare folosite de autoritățile silvice din România, aspecte care se confirmă și în analiza transpusă în cadrul acestei sub-secțiuni. {127}

Bioeconomie

Sectoarele care se regăsesc în strategia națională de specializare inteligentă¹⁰ sunt sectoare tradiționale de bioeconomie care se concentrează pe producția primară de biomasă (agricultură, acvacultură, pescuit și silvicultură) și sectoarele tradiționale care utilizează biomasa (industria alimentară, produsele din lemn și industria de celuloză și hârtie).

Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014-2020 a României stabilește bioeconomia ca fiind unul dintre domeniile de "specializare inteligentă" în sectoare precum agricultura, acvacultura și piscicultura, silvicultură

Bioeconomia, fiind la intersecția mai multor sectoare economice și industriale care utilizează biomasa și reziduurile organice, în scopul de a limita recurgerea la resurse naturale neregenerabile, cere o abordare integrată a strategiilor sectoriale existente care vizează schimbările climatice, dezvoltarea durabilă, cercetarea -inovarea, silvicultura, etc.

Prin utilizarea resurselor biologice, bioeconomia este tot mai mult legată de conceptul de economie circulară, de reducerea deșeurilor și de creșterea valorii produselor din resurse biologice, în special prin utilizarea reziduurilor, subproduselor și a deșeurilor ca materie primă pentru produse inovatoare.

Este un domeniu esențial pentru stimularea creșterii în zonele rurale creând valoare adăugată pentru societate prin producerea, transformarea și utilizarea resurselor naturale biologice.

Creșterea ocupării forței de muncă în zona rurală se poate realiza prin dezvoltarea lanțurilor locale de aprovizionare puternic legate de contextul bioeconomic teritorial, și anume resursele agricole și forestiere disponibile local.

Includerea bioeconomiei în modelele de dezvoltare rurală sustenabilă este oportună din considerente ce țin de progresul înregistrat în domenii precum cercetarea și inovarea în științele biologice, cât și cele privind tehnologiile informaționale și de comunicare cu aplicații practice în agricultură, creșterea integrării orizontale și verticale în lanțurile de aprovizionare agricolă și nu în ultimul rând, de tendința de dezvoltare a fenomenului de globalizare.

Potrivit estimărilor aferente perioadei 2008-2015 realizate de Centrul de cunoștințe pentru Bioeconomie al CE pentru România, pentru anul 2015 se apreciază un număr de 2,63 mil. angajați provenind din sectoare vizând agricultura, silvicultura, bio-textile, producția de lemn mobilă și hârtie, produse chimice și farmaceutice precum și producerea de biocombustibil lichid, la nivelul tuturor sectoarelor, ceea ce reprezintă 15 % din media UE28, dintre care 2,13 mil. angajați doar în sectorul agricol, reprezentând 81,1% la nivelul RO și 23% față de media UE28.

Din analizarea datelor statistice se observă o tendință de scădere față de anul 2008, când în RO erau cca 2,6 mil. de angajați în domeniul bioeconomiei **{32}** **[AI 93]**.

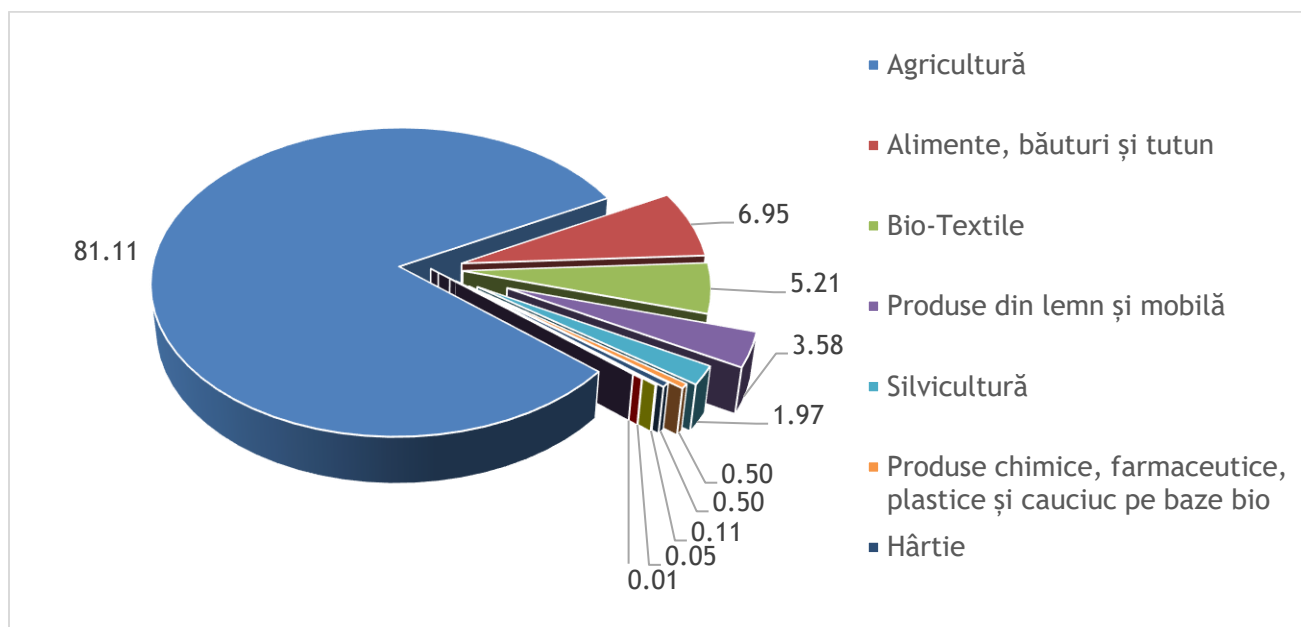

Fig. 148 - Ponderea persoanelor angajate pe sectoare de activitate (Sursa: Centrul de Cunoștințe pentru Bioeconomie al Comisiei Europene)

Pentru sectoarele cu implicații în Bioeconomie, la nivelul anului 2015 a fost estimată o **Cifră de afaceri** de cca 36.972 mil euro (2% din media UE28), agricultura înregistrând 13.822 mil euro ceea ce reprezintă o pondere importantă din totalul sectoarelor (37,4%) dar doar 4% la nivelul UE28 **{32}** **[AI 94]**. În perioada 2008-2015 cifra de afaceri nu a înregistrat variații semnificative în RO, aceasta situându-se în jurul valorii apreciate pentru anul 2015.

România are un sector semnificativ de procesare bioresurse. A fost definită o bază de date cu aproape 9.300 de agenți economici din România, care activează în domeniul trans-sectorial al bioeconomiei și care include actori din domeniul prelucrării bioresurselor (industrie alimentară, biomasă – precum și un potențial semnificativ pentru înființarea de plantații energetice - măsură sinergică cu obținerea energiei din biomasa, biogaz-bioenergie, nutraceutice/cosmetice, biofarmaceutice pe bază de plante medicinale și arome, celuloză și hârtie, textile și pielărie, reciclare deșeuri).

Totodată la nivel european și internațional se constată o creștere a cererii industriei pentru fibre scurte și lungi de in și cânepă. Diversificarea structurii culturilor agricole pentru dezvoltarea bioeconomiei prin stimularea cultivării plantelor de in și cânepă pot acoperi un sector de nișă de piață întrucât uleiul de in și cânepă are de asemenea utilizări multiple în diferite sectoare de procesare a bioresurselor, de la produse biochimice la suplimente alimentare.

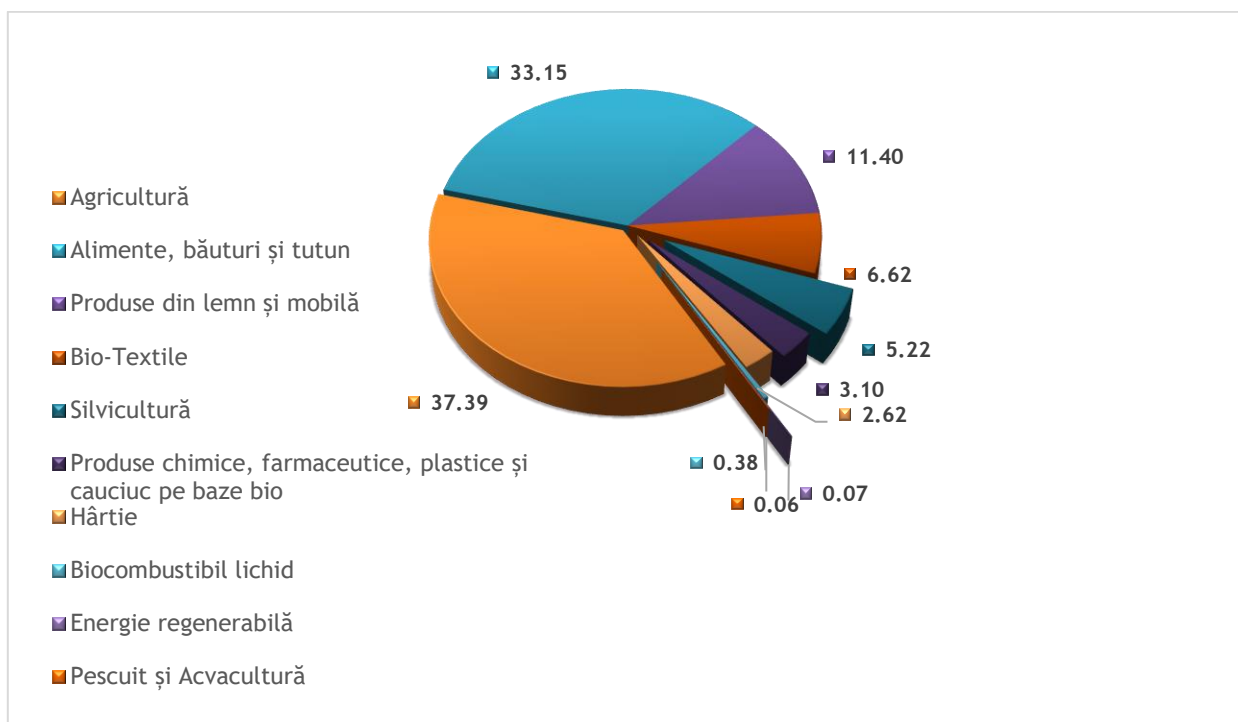

Fig. 149 - Pondere Cifrei de afaceri pe diferite sectoare de activitate cu incidență în domeniul bioeconomiei, estimate la nivelul anului 2015
(Sursa: Centrul de Cunoștințe pentru Bioeconomie al Comisiei Europene)

De asemenea, **valoarea adăugată** din domeniul bioeconomiei prin sectoarele menționate mai sus au fost estimate pentru RO la cca 10.725 mil euro în anul 2015, dintre care 5.910 mil. euro (55.1%) provenind din agricultură, ceea ce ar reprezenta cca. 2% din valoarea adăugată generată din acest domeniu la nivelul mediei UE28 [32] [AI 95]. Pentru acest indicator, în perioada 2008-2015 a fost estimată o scădere sensibilă, valoarea adăugată în 2008 fiind apreciată la cca 14.000 mil euro.

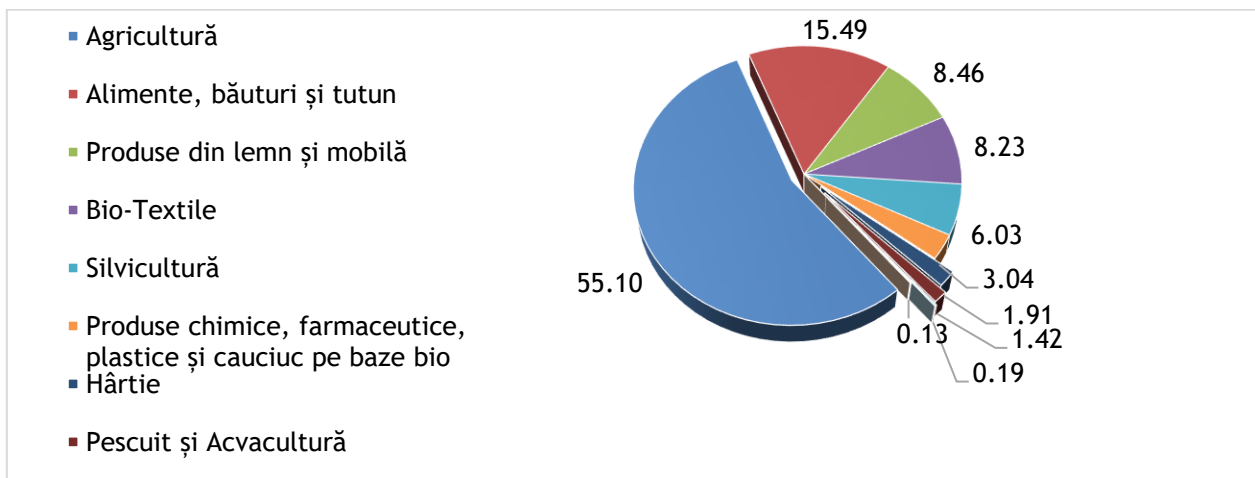

Fig. 150 - Pondere valorii adăugate pe diferite sectoare de activitate cu incidență în domeniul bioeconomiei, estimate la nivelul anului 2015 (Sursa: Centrul de Cunoștințe pentru Bioeconomie al Comisiei Europene)

În perioada de programare 2014-2020, prin PNDR 2014-2020 au fost finanțate, proiecte care răspund politicilor privind bio-economia - domeniul de intervenție 5C *Facilitarea furnizării și a utilizării surselor regenerabile de energie, a subproduselor, a deșeurilor și reziduurilor și a altori materii prime nealimentare, în scopul bioeconomiei*, astfel:

- Prin sub-măsura 4.1 *Sprijin pentru investiții în exploatații agricole* –au fost contractate 52 de proiecte cu valoarea totală de 89.254.924 euro având contribuție secundară la DI 5C. Valoarea investițiilor în bioeconomie este de 3.314.481 euro. Investițiile au vizat îmbunătățirea performanței generale și durabilității exploatațiilor agricole prin achiziții de centrale pentru producere energiei electrice și termice pe bază de biogaz prin utilizarea deșeurilor de grajd din cadrul fermei, producerea în interiorul fermei a energiei pentru consumul propriu care utilizează reziduuri de culturi, achiziție de centrale energetice fotovoltaice, instalații pentru brichetat paie și fân, presă peleți, construire platforme și depozite pentru biomasă;
- Prin sub-măsura 6.2 *Sprijin pentru înființarea de activități neagricole în zone rurale, au fost contractate 8 proiecte* cu o valoare a sprijinului forfetar de 500.000 euro, având de asemenea o contribuție secundară la DI 5C. Proiectele au vizat achiziții de centrale termice și instalații de încălzire care utilizează combustibil solid de tip peleți, achiziții de panouri fotovoltaice pentru încălzirea apei menajere sau achiziție de pubele pentru colectarea separată a deșeurilor și încheiere contracte cu societăți care activează în domeniu;
- Prin sub-măsura 6.4 *Investiții în crearea și dezvoltarea de activități neagricole* au fost contractate 8 proiecte în valoare de 1.691.264 euro care au răspuns în principal DI 5C și care au propus investiții în linii de producție peleți și brichete. Au mai fost finanțate alte 51 de proiecte care s-au încadrat în DI 5C secundar, pentru investiții în sisteme de utilizarea energiei regenerabile; achiziții de centrale termice și instalații de încălzire pe bază de peleți și brichete;
- Prin sub-măsura 19.2 *Sprijin pentru implementarea acțiunilor în cadrul strategiei Strategiei de Dezvoltare Locală* – au fost finanțate numeroase proiecte prin intermediul măsurilor similare sub-măsurilor 4.1, 6.2 sau 6.4 (art. 17 și 19 din Regulamentul 1305/2013) privind aceeași tipologie ca la nivel național, cât și măsurii 7 *Servicii de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale* (art. 20 din același act normativ) care au propus investiții în rețele publice de iluminat cu eficiență tehnologică ridicată prin utilizarea diodelor emițătoare de lumină (LED), centrale fotovoltaice publice, iluminat stradal cu panouri solare; colectarea separată a deșeurilor.

În contextul PAC 2021-2027, cooperarea în cadrul grupurilor operaționale a diverselor forme asociative sau a parteneriatelor GAL, este elementul cheie pentru orientarea acțiunilor privind proiectele de bioeconomie, eforturile urmând să fie concentrate pe aplicarea principiilor bioeconomiei în dezvoltarea spațiului rural, în valorificarea biomasei ca resursă biologică regenerabilă, în implementarea pe scară largă a economiei circulare, în consolidarea parteneriatelor pe orizontală și verticală pentru dezvoltarea lanțurilor scurte de aprovizionare și a piețelor locale.

Astfel, se va putea răspunde noilor priorități politice UE privind crearea de locuri de muncă în industriile bazate pe bioresurse, **reducerea efectelor asupra climei** prin utilizarea de servicii bio-energetice/de biomateriale/de ecosistem (de ex. folosirea unei tone de lemn în loc de beton în construcții poate duce la reducerea cu 2,1 tone CO²), **reînnoirea și consolidarea bazei industriale europene** prin cercetare și inovare pentru utilizarea de substanțe bio-chimice și înlocuitori de materii prime fosile (materiale plastice, ambalaje, produse cosmetice, bunuri de consum), **creșterea eficienței resurselor prin economia circulară** prin reducerea risipei alimentare, reciclarea deșeurilor organice de mare valoare, **conservarea, refacerea ecosistemelor și a biodiversității** cum ar fi refacerea solurilor degradate, reducerea utilizării pesticidelor pentru a oferi protecție anumitor specii, precum albinele.

În prezent, România nu dispune de o strategie națională pentru bioeconomie, aceasta făcând subiectul a numeroase studii de cercetare pentru stabilirea potențialului de bio-masă și a modalităților de prelucrare a acesteia.

În România cercetarea în domeniu {114} este orientată prioritar atât în direcția sectoarelor **producătoare** de bioresurse, pentru care se va pune accent pe *accelerarea tranziției structurale spre o agricultură viabilă economic cu producții cel puțin egale cu media europeană* cu respectarea totodată a cerințelor de mediu cât și spre cele **procesatoare** de astfel de resurse, unde este vizată *dezvoltarea sustenabilă a sectoarelor procesatoare prin specializarea inteligentă în domeniile de competență, prin dezvoltarea economiei circulare dar și procesarea în cascadă cu optimizarea valorificării biomasei, dar și valorificarea subproduselor industriei alimentare.* {115}

SWOT Obiectiv Specific 8

Promovarea ocupării forței de muncă, a creșterii, a incluziunii sociale și a dezvoltării locale în zonele rurale, inclusiv a bioeconomiei și a silviculturii durabile

Puncte tari

1. Resursele rurale și potențialul economic crescut al zonei rurale.
2. Pondere ridicată a zonelor rurale în cadrul teritoriului național, suprafața rurală a RO ocupând 207.633 km² (87,09%).
3. Existența unei populații active semnificative în mediul rural, care reprezintă 51,1% din populație.
4. Trend ascendent al numărului de IMM-uri în mediul rural, mai ales a IMM-urilor agricole (în anul 2018 au fost active cu 27,51% mai multe întreprinderi decât în 2011).
5. Potențialul agroturistic al zonelor rurale, în special al zonelor montane.
6. Dezvoltarea structurilor de cazare turistică, mai ales a celor de tip pensiuni agroturistice (structurile de cazare de tip pensiuni agroturistice au înregistrat o creștere de 55,62% în 2018 față de 2012).
7. Experiența unor autorități publice, fermieri și întreprinderi în accesarea fondurilor nerambursabile și în implementarea proiectelor.
8. Planurile strategice de dezvoltare regională și locală, pondere ridicată a suprafeței acoperite de strategiile de dezvoltare locală, reprezentând 92% din suprafața eligibilă LEADER.
9. Experiența și capacitatea administrativă dobândită la nivelul Grupurilor de Acțiune Locală de a gestiona strategii de dezvoltare locală, servicii și infrastructuri îmbunătățite.
10. Creștere semnificativă la nivelul acoperirii teritoriale în implementarea instrumentului LEADER, în care cele 163 de GAL-uri acopereau 63% din suprafața

Puncte slabe

1. Trend demografic negativ și sold migratoriu negativ, respectiv populație rurală în scădere (în special populația tânără) și în curs de îmbătrânire (scădere cu aproximativ 2,4 % în perioada 2017 – 2021, a populației din mediul rural, respectiv 4,12% a populației tinere cu vârsta cuprinsă între 0-25 de ani și 3,56% a populației în curs de îmbătrânire).
2. PIB-ul/locuitor în mediul rural se situează la un nivel mult mai redus față de PIB/locuitor înregistrat la nivel național sau în ruralul UE 28 (în anul 2020 PIB-ul/locuitor înregistrat la nivel național se situează la 69% față de media UE 27).
3. Dezvoltarea insuficientă a antreprenoriatului în rural și zonele montane, față de mediul urban, în special IMM-uri neagricole, precum și nivel redus al cifrei de afaceri nete a IMM-urilor rurale, în 2018 în mediul rural densitatea IMM-urilor fiind de 20,2 IMM la 1.000 de locuitori, în timp ce la nivel național este de 29,4 IMM-uri la 1.000 de locuitori.
4. Numărul redus de locuri de muncă în rural provocat de capacitatea redusă a întreprinderilor rurale de a genera locuri de muncă atractive, având în vedere faptul că dintre IMM-urile active cu profil neagricol, numai 22,5% figurau în mediul rural în 2018.
5. Numărul redus al unităților de procesare a materiei prime din spațiul rural.
6. Creșterea continuă a ratei de abandon școlar în învățământul liceal și profesional din mediul rural față de rata din mediul urban și media națională.
7. Grad redus de calificare și de participare la programe de formare profesională la nivelul populației rurale, precum și adaptabilitatea slabă a forței de muncă din mediul rural.

<p>eligibilă în perioada 2007-2013.</p> <p>11. Interesul crescut al UAT-urilor în dezvoltarea infrastructurii de bază.</p> <p>12. Patrimoniu cultural și natural bogat și divers.</p>	<p>8. Rata de activitate a femeilor semnificativ mai mică decât rata de activitate a populației în vârstă de muncă la nivel național și rata de ocupare redusă a populației feminine din rural.</p> <p>9. Scăderea populației ocupate la nivelul populației rurale în coroborare cu menținerea unei ponderi ridicate a populației ocupate în agricultură, a lucrătorilor pe cont propriu și lucrătorilor familiali neremunerați.</p> <p>10. Rata mare a șomajului (BIM) în mediu rural față de mediul urban, cele mai vulnerabile categorii fiind tinerii și femeile din mediul rural.</p> <p>11. Nivelul redus al veniturilor în zonele rurale față de mediul urban, în coroborare cu accentuarea sărăciei și polarizarea economică și socială în zonele rurale.</p> <p>12. Suprafața acoperită cu păduri și altă vegetație forestieră relativ scăzută și neuniformă la nivel teritorial, față de media UE.</p> <p>13. Infrastructură și servicii inexistente sau deficitare pentru comunitățile din zonele rurale (sănătatea, serviciile sociale, inclusiv la nivelul infrastructurii turistice, de agrement și servicii turistice).</p> <p>14. Lipsă acces sau acces limitat la internet și la digitalizare în anumite zone rurale.</p> <p>15. Acces limitat la rețelele de alimentare în sistem centralizat cu apă potabilă, canalizare în zonele rurale</p> <p>16. Resurse regenerabile insuficient puse în valoare.</p> <p>16. Dotări tehnice deficitare și insuficiente în silvicultură.</p> <p>17. Densitate scăzută a rețelei de drumuri forestiere.</p> <p>18. Dotări tehnice deficitare și insuficiente în silvicultură precum și deficit de depozite permanente de material lemnos și dotare tehnică specifică precară a depozitelor existente.</p> <p>19. Tendințe de alterare și pierdere a moștenirii culturale, a tradițiilor rurale și a gastronomiei locale precum și stare avansată de degradare a unor monumente istorice.</p>
---	--

	20. Slaba utilizare a subproduselor din cadrul lanțurilor valorice din bioeconomie și transformarea acestora în deșeuri nevalorificate ulterior pe principiul economiei circulare.
Oportunități <ol style="list-style-type: none"> 1. Sinergii și complementarități în a accesa și alte instrumente financiare disponibile la nivel național și UE. 2. Surse alternative/complementare de finanțare a activității/măsurilor implementate de GAL-uri, inclusiv utilizarea mecanismului multifond. 3. Posibilitatea dezvoltării infrastructurii sociale din mediul rural prin LEADER. 4. Dezvoltarea TIC, accelerată în contextul COVID 19, creșterea accesului populației rurale la această tehnologie cu potențial de a sprijini dezvoltarea rurală și de a depăși provocările impuse de distanță. 5. Dezvoltarea accelerată a e-comerțului. 6. Creșterea cererii de produse locale și de produse de calitate. 7. Influența pandemiei de COVID-19 asupra trendului privind migrația către spațiul rural. 8. Noua tendință de flexibilizare a relațiilor de muncă, munca la domiciliu/munca remote (de la distanță). 9. Interesul sporit al turiștilor locali și străini față de gastronomia, tradițiile și patrimoniul local. 10. Existența clusterelor și polilor de competitivitate care se adresează sectorului bioeconomie. 11. Posibilitatea integrării strategiilor sectoriale existente într-o potențială direcție de dezvoltare a bioeconomiei, care să ofere măsuri de dezvoltare pentru a evita o abordare limitativă a bioeconomiei. 12. Potențial pentru utilizarea unor sisteme tehnologice de producere a legumelor în extra-sezon în spații prin utilizarea resurselor energetice neconvenționale (energie fotovoltaică, eoliană, geo-termală) și/sau a bioresurselor energetice 	Amenințări <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea vulnerabilităților zonei rurale și reducerea rezilienței în fața evenimentelor nedorite, a pericolelor sau dezastrelor greu de prevăzut. Pierderi materiale cauzate de vulnerabilitatea comunităților rurale în fața manifestării, din ce în ce mai frecvente, a efectelor schimbărilor climatice și a fenomenelor meteorologice extreme. 2. Migrarea populației tinere, de vârstă activă către zonele urbane sau în afara țării (emigrarea temporară a tinerilor din România a crescut cu 21,38%, iar emigrarea definitivă a tinerilor depășește procentul de 54% din 2014 până în anul 2018). 3. Impactul negativ al pandemiei provocate de COVID-19 în dezvoltarea economică și socială. 4. Adâncirea disparităților între diferitele unități administrative. 5. Competiția accentuată de fenomenul globalizării accelerate. 6. Dispariția/reducerea locurilor de muncă din cauza dezvoltării noilor tehnologii. 7. Inegalitatea de șanse în educație și formare profesională pentru populația rurală- Unele modificări nefavorabile ale cadrului legislativ național și/sau european- Posibilele crize economice, sociale, sanitare, umanitare sau de mediu care pot afecta dezvoltarea rurală. 8. Atragerea populației active către urban sau străinătate. 9. Izolarea comunităților rurale sărace din cauza infrastructurii de comunicație deficitară și accesul limitat la servicii și piețe de desfacere. 10. Degradarea terenurilor agricole și forestiere în majoritatea zonelor rurale și în special în zonele montane. 11. Adâncirea disparităților dintre zonele rurale și urbane, din perspectiva calității vieții. Mediul rural este deficitar în privința furnizorilor de servicii sociale, în timp ce în mediul urban revin, în medie, aproximativ 10 furnizori de

<p>non-alimentare.</p> <p>13.Posibilitatea utilizării eficiente a biomasei forestiere și a deșeurilor lemnoase, care reprezintă peste 23% din potențialul de biomasă energetică al României.</p> <p>14.Potențial de producere a energiei regenerabile prin panouri foto-voltaice precum și de bioenergie/biogaz prin optimizarea biomasei a reziduurilor sau a deșeurilor indisponibile, în multe zone izolate din România, pentru asigurarea resurselor de energie în localitățile izolate.</p> <p>15.Interes în creștere al inițiativelor antreprenoriale pentru dezvoltarea afacerilor neagricole în mediul rural, având în vedere că din totalul de 6.331 de proiecte depuse, au fost selectate și finanțate un număr de 1.917 start-up-uri.</p> <p>16.Număr mare de persoane care au activat pe piețe de muncă externe și au dobândit cunoștințe și capital necesare dezvoltării de activități economice.</p> <p>17.Performanță relativ bună în implementarea și absorbția fondurilor aferente măsurilor specifice investițiilor „neproductive”.</p> <p>18.Performanță relativ bună în implementarea și absorbția măsurii privind investiții pentru "servicii de bază pentru populația din mediul rural" conform rezultatelor integrate în evaluarea intermediară.</p> <p>19.Înființarea de microîntreprinderi pentru obținerea unei surse de venituri alternative, mai ales de către femei, aspect demonstrat de capacitatea lor de a valorifica oportunitățile oferite prin PNDR pentru inițierea de noi afaceri (în special în domeniul turismului).</p>	<p>servicii sociale la o UAT, în mediul rural un furnizor de servicii sociale deservește 7 UAT-uri (un furnizor de servicii sociale deservește 23.975 locuitori).</p> <p>12. Degradarea continuă până la pierdere a așezărilor tradiționale cu valoare patrimonială, culturală și a monumentelor istorice. Pentru aproximativ 38 % din totalul monumentelor istorice starea fizică a clădirilor este foarte proastă. Din cele 30.175 monumente istorice existente la nivel național, 16.810 monumente sunt în zona rurală.</p> <p>13. Dezvoltarea limitată a oportunităților alternative de ocupare, ceea ce contribuie la menținerea unui nivel crescut de ocupare în sectorul agricol.</p>
--	--

Obiectiv Specific 9. Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor

Limitarea utilizării antibioticelor în agricultură

Vânzările de agenți antimicrobieni veterinari sunt sub media UE (care este ponderată pentru statele membre care furnizează date anual). România nu are încă o serie lungă de date, fiind disponibile date statistice doar pentru intervalul 2014-2016 {16}[CI 47].

Fig.152 - Evoluția vânzărilor de agenți antimicrobieni veterinari (mg/PCU substanță activă) (Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Utilizarea sustenabilă a produselor pentru protecția plantelor

Acest indicator oferă informații care sunt ponderate pe baza riscului real al ingredientului activ în scopul evaluării riscurilor pentru om și mediu. Graficul următor oferă numai informații despre vânzările de produse de protecție a plantelor (PPP). Pentru unele SM și pentru anumiți ani nu există date pentru unele PPP-uri. Prin urmare, graficul nu poate oferi tendința vânzărilor la nivelul UE.

România a furnizat EUROSTAT date pentru toate categoriile diferite de pesticide în fiecare an. Vânzările de produse pentru protecția plantelor s-au menținut la un nivel relativ constant în perioada 2011 – 2017 {16}[CI 48]. În prezent tendințele de utilizare a produselor de protecție a plantelor sunt identificate pe baza indicatorului de context referitor la vânzarea acestora.

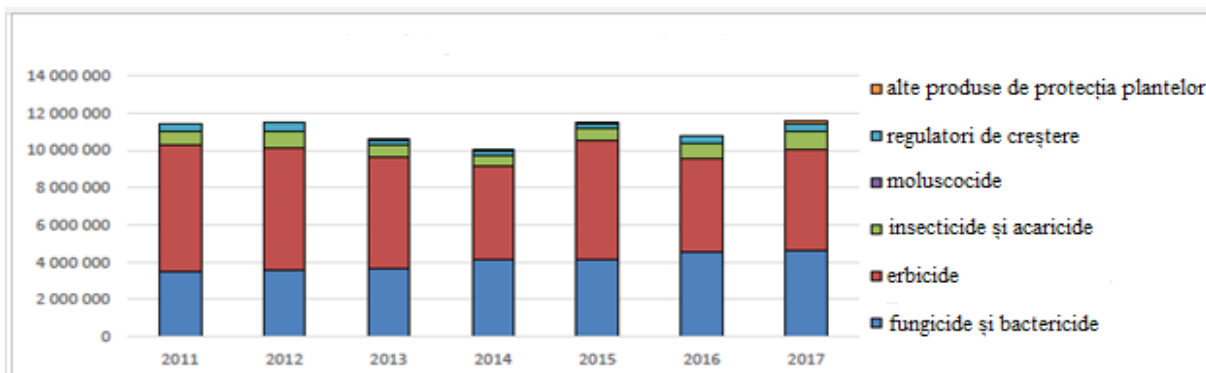

Fig. 153 – Evoluția vânzărilor produselor pentru protecția plantelor (kg)
(Sursa: Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy)

Răspunsul agriculturii la cererea consumatorului pentru alimente de calitate, nutritive

Satisfacerea nevoilor alimentare ale populației depinde nu numai de existența disponibilităților alimentare, ci și de cererea solvabilă a populației.

Datele prezentate în tabel ne indică evoluții specifice unei țări care se află într-un proces de creștere economică, care are o cerere nesaturată și foarte elastică la produsele considerate superioare din punct de vedere nutrițional (Cecilia Alexandri, Bianca Păuna, Lucian Luca - An estimation of food demand system in Romania: implications for population's food security, Procedia Economics and Finance 22 (2015). Astfel, în perioada de creștere a veniturilor populației, cererea pentru produsele superioare cum ar fi carnea (proteină animală), legumele și fructele a crescut substanțial în 2018 față de 2014 (cu 30,6 kg/locuitor pentru fructe și produse din fructe, cu 16 kg/locuitor pentru carne și produse din carne, cu 15,5 kg/locuitor pentru legume și produse din legume). Creșterea consumului de fructe și legume se datorează orientării oamenilor către o alimentație sănătoasă bazată pe fructe și legume proaspete, dar și existenței unei varietăți mai mari de produse, incluzând și cele din import, îndeosebi în perioadele de extrasezon. Totodată, a scăzut consumul alimentelor pe bază de carbohidrați (amidon), cum ar fi cerealele (4,6 kg/locuitor pentru cerealele și produse din cereale cum ar fi din cereale în echivalent făină – în ultimii 4 ani) și cartofii (5,3 kg/locuitor în perioada analizată). {2}[AI 60]

Tabel 55 - Consumul mediu anual pe locuitor, la principalele produse alimentare și băuturi

Principalele produse alimentare și băuturi	UM	2014	2015	2016	2017	2018
Cereale și produse din cereale în echivalent boabe	Kg	207	211,2	208,4	208,2	205,4
Cereale și produse din cereale în echivalent făină	Kg	156,4	159,8	157,6	157,3	155,2
Cartofi	Kg	100,8	98,3	95,5	96,6	95,5
Leguminoase boabe	Kg	3,1	3,2	2,1	2,4	4,1
Legume și produse din legume în echivalent legume proaspete	Kg	158	158,5	155,8	162,1	173,5
Fructe și produse din fructe în echivalent fructe proaspete	Kg	80,2	87,8	96	96,1	110,8
Zahăr și produse din zahăr în echivalent zahăr (inclusiv miere)	Kg	21,1	25,6	25,3	25,7	25,4
Carne și produse din carne în echivalent carne proaspătă	Kg	57,8	63,4	65,5	68,4	73,8
Grasimi vegetale și animale (greutate brută)	Kg	20,3	21,5	21,7	22,1	21,5
Lapte și produse din lapte în echivalent lapte 3,5% grăsime (exclusiv unt)	Kg	251,5	250,7	253,6	251,4	258,3
Ouă	Buc	246	262	267	255	236
Pește și produse din pește în echivalent pește proaspăt	Kg	4,9	5,5	5,9	6,3	6,7
Vin și produse din vin	L	22,6	19	18	21,8	23,8

(Sursă: INS)

Din analiza datelor din bilanțul alimentar pentru diferite grupe de produse alimentare, se pot observa următoarele situații:

Carne și produse din carne – Pentru a acoperi consumul prezentat în perioada 2014-2018, oferta de carne a avut o evoluție fluctuantă, în funcție de tipul de carne. Astfel, oferta pentru carne de bovine a scăzut cu 19,5%, în 2018 importul reprezentând 24,8% din ofertă. Pentru carnea de ovine și caprine oferta a scăzut cu 63,4%, chiar în contextul în care ponderea importului în ofertă a crescut de la 4,1% (2014) la 33,4% (2018). Oferta pentru carnea de porc și pasăre, în acord cu cerințele consumatorilor, au cunoscut un trend ascendent, însă și pentru aceste tipuri de produs importul reprezintă o pondere importantă în ofertă (în 2018-45,8%-carne porc și 27,1% pentru carne de pasăre). {2}{25}{128}

Lapte și produse lactate- în perioada 2014-2018 constatăm că cererea pentru aceste produse, manifestată sub forma consumului, a variat și a avut o tendință de ușoară creștere în 2018 față de 2014, ajungându-se la 258,3 kg produs/locuitor. Oferta de lapte pe piață a crescut cu aproximativ 7,7% în 2018 față de anul 2014, datorită dublării importurilor, și nu datorită producției interne de lapte, care a scăzut cu 7,7 în perioada de referință% și reprezenta numai 79,5% din oferta de lapte în 2018. {2}{25}{128}

Făcând parte din categoria produselor strategice, laptele ocupă în economia națională locul al doilea, după carne. Conform datelor furnizate de FAOSTAT și EUROSTAT, la nivel european, România înregistrează una dintre cele mai mici producții medii de lapte de vacă, principalele țări producătoare fiind Danemarca, Olanda, Germania. {25}{128}

Legume și produse din legume (fără leguminoase și pepeni)- în perioada analizată, consumul mediu anual/locuitor a crescut cu 9%. În condițiile unei oferte alimentare pentru consum uman în creștere cu 7% în această perioadă, în 2018 importul are o pondere 22,8% în acoperirea necesarului de legume și produse din legume {2}, această pondere fiind explicată de prețul mai scăzut al produselor de import, în cazul principalelor legume consumate.

Fructe și produse din fructe –în perioada 2014-2018 consumul mediu anual/locuitor a crescut cu 27,6%, pe baza unei oferte care crește și ea proporțional (cu 26% în perioada analizată) ajungând în anul 2019 la 2157,84 mii tone. Importul reprezintă 58,7% din această ofertă, datorită, pe de o parte cerinței consumatorilor pentru fructele exotice, iar pe de altă parte prețului mai scăzut al unor produse de import. {2}

Un aspect important pentru menținerea unei stări bune de sănătate îl reprezintă consumul zilnic de fructe și legume pe locuitor care cunoaște un trend crescător în perioada 2014-2018. Astfel, consumul zilnic mediu de fructe și produse din fructe a crescut de la 181,6 gr/loc (2014) la 245,8 gr/loc (2018), în timp ce consumul mediu zilnic de legume și produse din legume a crescut de la 359,2gr/loc (2014) la 394,1 gr/loc (2018). {2} Datele prezentate arată că un consum mediu zilnic de legume și fructe ar depăși consumul zilnic recomandat de Organizația Mondială a Sănătății (400 gr/zi fructe și legume), însă, dacă analizăm situația din perspectiva frecvenței consumului, în 2017 în România, numai 41,7% consumau fructe o dată sau de ori/zi și 41,2% consumau legume cu aceeași frecvență, în timp ce la nivelul UE28 consumul de fructe o dată sau de două ori/zi era de 64% și de legume de 63,6%. {1}

Un alt studiu, pe un eșantion relativ redus (885 persoane la nivel național), tratează preferințele populației în funcție de **tipul produsului alimentar**. Astfel, în materie de carne aceste preferințe se îndreaptă spre carnea de pui (98%) - consumată de aprox. 3 ori/săptămână, porc (94%)-consumată de o ori/săptămână, vită (70%) – o dată la 2 săptămâni, pește (70%) –o dată pe săptămână, mezeluri (60%)-consumate de 2 ori/săptămână. Pentru lapte și produse lactate, situația se prezintă astfel: laptele este consumat de 70% din consumatori, de 3 ori/săptămână, brânzeturile grase-80%, de 3 ori/săptămână, iaurt-50%, de 2 ori/săptămână. În ceea ce privește legumele, peste 90% din respondenți consumă legume zilnic, preferate fiind roșiile. {1}

Situația este similară și în cazul consumului de fructe, peste 90% din respondenți consumând fructe zilnic, în special mere și pere. *Institutul național de cercetare-dezvoltare pentru bioresurse alimentare-Cercetări privind*

alimentația personalizată ca factor preventiv împotriva îmbolnăvirilor pe grupe de populație, inclusiv grupe de risc (bătrâni, copii etc.), 2019.

Preferințele ridicate ale eșantionului studiat pentru legume și fructe ar justifica valorile consumului mediu zilnic/locuitor, relevând că acele categorii sociale care au o pregătire educațională mai ridicată, cu venituri corespunzătoare, sunt mai preocupate de menținerea unei stări adecvate de sănătate printr-o dietă echilibrată decât acea categorie a populației care nu are venituri stabile sau are venituri mici și a cărei principală preocupare este mai degrabă asigurarea necesarului zilnic de hrană și mai puțin calitatea acesteia.

Ponderea cheltuielilor de consum alimentar a scăzut în ultimii ani, de la 43,4% în anul 2014 la 37,0% în anul 2018, dar tot rămâne la un nivel foarte ridicat. Remarcăm faptul că acest nivel este dintre cele mai ridicate din țările Uniunii Europene, pentru țările dezvoltate acest indicator situându-se în general între 10-15%. Dacă ne raportăm la mediul de rezidență, vom observa un decalaj între mediul urban și cel rural.

Astfel, în 2018, cheltuielile cu consumul alimentar din total cheltuieli de consum pe o gospodărie, aveau o pondere de 34,2% în urban și 41,6% în rural. Acest decalaj se datorează sărăciei mai accentuate din mediul rural și aduce în atenție faptul că în rural există frecvent categorii vulnerabile din punct de vedere alimentar (cum ar fi copiii), pentru care ajutoarele alimentare sunt necesare. (INS, *Coordonate ale nivelului de trai în România. Veniturile și consumul populației, 2018*).

Analizând consumul alimentar exprimat în calorii și factori nutritivi, în anul 2018 s-a înregistrat un consum mediu zilnic/persoană de 2465 calorii și 84,7 g protide, cel mai scăzut fiind în gospodăriile de șomeri (2161 calorii și 72,5 g protide), în special în gospodăriile cu 4 sau mai mulți copii sub 18 ani (1884 calorii și 65,3g).

Din punct de vedere al analizei aportului caloric al diferitelor grupe de alimente, se constată o scădere lentă, dar constantă a ponderii cerealelor și produselor din cereale, de la 40,5% în 2016 la 39,7% în 2018. De asemenea, aportul caloric al grupei carne și produse din carne crește de la 12,3% în 2016 la 13,1% în 2018. Contribuțiile altor grupe în 2018 erau: lapte și produse lactate 11,7%, grăsimi 14,9%, legume 7,7%, fructe 3,6%, zahăr 6,3%. {2}

Raportat la mediul de rezidență, consumul alimentar mediu zilnic din mediul rural a fost cu 136 calorii și 2,8 g protide decât în mediul urban. Acest aspect se explică prin faptul că în mediul rural unde predomină ocupațiile agricole, ponderea persoanelor cu nivel de pregătire scăzut este mai mare, acestea bazându-se pe resursele proprii în satisfacerea nevoilor alimentare, ceea ce conduce la un consum relativ mai mare de alimente cu un conținut energetic ridicat. {2}

Referitor la preferințele populației pentru anumite diete, în ceea ce privește consumul de proteină vegetală, Asociația Vegetarienilor din România estimează că, în prezent, sunt între 450.000 și 600.000 de oameni ce adoptă o dietă asociată curentului vegetarianismului în România.

Raportul Market Insight estimează piața vegană din România în anul 2020 la 200.000 de consumatori, concentrați în proporție de 92% în mediul urban. Ca sursă de proteină vegetală, 82% din vegetarieni (conform studiului) consumă mazăre și fasole verde, 78% fasole uscată, 60% linte, 55% preparate din soia. {116}

Modificări comportamentale ale consumatorilor de legume proaspete în perioada crizei Covid-19 Analiză intermediară, România

O analiză intermediară a datelor colectate ca urmare a unui chestionar online, evidențiază faptul că o criză sanitară și economică cum este cea provocată de SARS-CoV-2 generează numeroase modificări comportamentale în rândul consumatorilor de legume proaspete în ceea ce privește achiziționarea directă de la producători locali. Schimbarea radicală în modul de achiziție a legumelor proaspete, ca reacție a consumatorilor la restricțiile impuse de autorități, demonstrează orientarea comportamentului consumatorului către variante

alternative privind aprovizionarea cu produse agroalimentare. Dintre respondenți, 80,62% preferă să comande cu regularitate legume proaspete direct de la producători și 71,34% dintre respondenți consideră că vor apela la această modalitate de aprovizionare și după încetarea stării de urgență. Se observă, astfel, o creștere a nivelului de interes al consumatorului pentru produsul local, proaspăt și cu valori nutritive sporite, comportament care ar putea avea un impact important în creșterea calității vieții consumatorului. În același timp, datele obținute indică un fenomen de creștere a încrederii în relația dintre consumator și producătorul local, iar acest aspect constituie un factor important în trasarea și eficientizarea lanțurilor scurte de aprovizionare.

Suprafața cultivată în ferme ecologice este încă redusă. În 2019, în RO, doar 395.228 ha, reprezentând 2,86% din SAU total (exclus grădinile familiale), a fost cultivată în sistem ecologic, comparativ cu 13.793.665 ha, reprezentând 8,5%, în UE 27. Astfel, 211.487 ha (1,53% din SAU) erau suprafețe certificate ecologic, iar 183.741 ha (1,33% din SAU) erau suprafețe în conversie. {1}[CI 32].

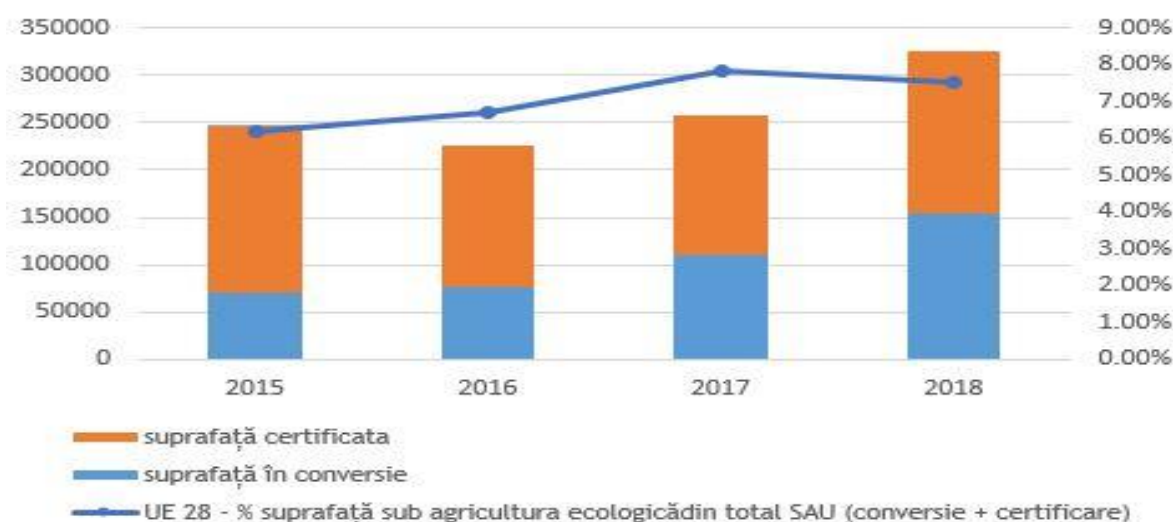

Fig. 153 – Evoluția suprafeței cultivate în ferme ecologice (Sursa: Eurostat)

Tabel 56 - Dinamica operatorilor și a suprafețelor în agricultura ecologică

Indicator	2015	2016	2017	2018	2019
Număr total de operatori înregistrați în sistemul de agricultură ecologică	12.231	10.562	8.434	9.008	9.821
Suprafața totală în agricultura ecologică - ha	245.923,90	226.309,00	258.470,93	326.259,55	395.227,97
Cereale total - ha	81.439,50	75.198,31	84.925,51	114.427,49	126.842,95
Leguminoase uscate și proteaginoase - ha	1.834,35	2.203,78	4.994,66	8.751,13	7.411,05
Plante tuberculifere și rădăcinoase, total - ha	667,55	707,03	665,54	505,66	515,63
Culturi industriale - ha	52.583,11	53.396,86	72.388,33	80.193,08	78.350,29
Plante recoltate verzi - ha.	13.636,48	14.280,55	20.350,75	28.253,75	37.660,85
Alte culturi pe teren arabil - ha	356,22	258,47	88,25	112,79	1774,15
Legume proaspete inclusiv pepeni și căpșuni - ha	1.210,08	1.175,33	1.458,78	983,10	804,29

Culturi permanente livezi vită- de-vie, arbuști fructiferi, nuci - ha	11.117,26	12.019,81	13.165,41	18.569,27	22.143,43
Culturi permanente pășuni și fânețe - ha	75.853,57	57.611,65	50.685,74	66.890,44	96.262,82
Teren necultivat - ha	7.225,85	9.457,20	9.747,94	7.572,80	3.766,04

(Sursă: Comunicări organisme de control aprobate de MADR, 2020)

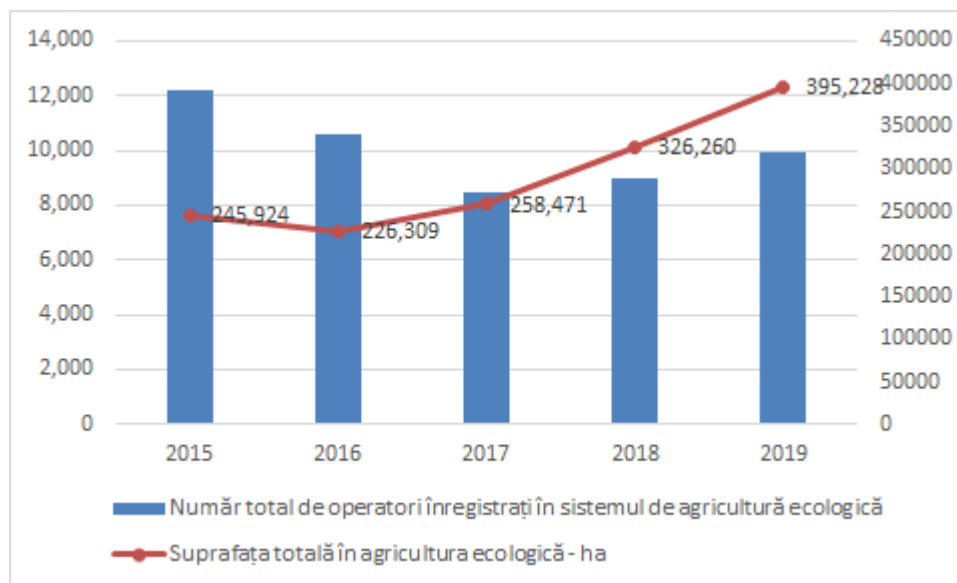

Fig. 154 - Evoluția operatorilor și a suprafețelor în agricultura ecologică (Sursă: Comunicări organisme de control aprobate de MADR, 2020)

Din suprafața totală de **395.227,97 ha** cultivată în sistemul de agricultură ecologică în anul **2019**, ponderea cea mai mare o dețin cerealele **32,09%** (126.842,95 ha), urmate de culturile permanente pășuni și fânețe **29,20%** (115.420,14 ha), culturile industriale **19,82%** (78.350,29 ha), plante recoltate verzi (furaje) **9,52%** (37.660,85 ha), culturi permanente (livezi, viță-de-vie, arbuști fructiferi) **5,60%** (22.143,43 ha), leguminoase uscate și proteaginoase pentru producția de boabe (inclusiv semințe și amestecuri de cereale și leguminoase) **1,87%** (7.411,05 ha), legume proaspete **0,20%** (804,29 ha), plante tuberculifere și rădăcinoase **0,13%** (515,63 ha).{46}

Tabel 57 – Evoluția efectivelor de animale certificate ecologic

Indicator	U.M.	2015	2016	2017	2018	2019
Bovine animale (total)	capete	29.313	20.093	19.939	16.890	19.358
Bovine animale pentru sacrificare	capete	491	478	481	701	426
Vaci de lapte	capete	21.667	15.171	12.472	10.694	13.882
Alte bovine animale	capete	7.155	4.444	6.386	5.495	5.050
Porcine (total)	capete	86	20	20	9	9
Porci pentru îngrășare	capete	43	13	17	0	9
Scroafe de reproducție	capete	14	7	3	0	0

Alți porci	capete	29	0	0	9	0
Ovine total	capete	85.419	66.401	55.483	32.579	19.367
Ovine, femele de reproducție	capete	-	-	-	-	14.832
Alte ovine	capete	-	-	-	-	4.535
Caprine (total)	capete	5.816	2.618	1.653	1.360	8.161
Păsări total	capete	107.639	63.254	78.681	83.859	128.596
Pui de carne	capete	-	-	285	-	0
Găini ouătoare	capete	-	60.220	77.096	-	127.136
Curcani	capete	-	-	-	-	1.460
Altele	capete	-	-	1.300	-	0
Ecvine	capete	485	-	202	-	297
Albine	familii de albine	-	86.195	108.632	138.557	175.959

(Sursă: comunicări organisme de control aprobate de MADR)

Din datele prezentate se observă că efectivele de bovine pentru sacrificare au avut o evoluție ascendentă în perioada 2015-2018, apoi, în anul 2019 s-au raportat doar 426 capete de bovine pentru sacrificare. Efectivul vacilor de lapte a scăzut cu 52% în perioada analizată, ceea ce denotă că necesarul de consum pentru lapte și produse lactate este acoperit, în mare parte, din import. Interesul consumatorilor pentru carne și produse ecologice din carne de proveniență autohtonă este în creștere, fapt demonstrat și de creșterea substanțială în 2019 a efectivului de ovine, caprine, curcani, găini ouătoare. Un produs tot mai căutat de consumatorii români îl reprezintă mierea și produsele apicole, așa cum arată și creșterea familiilor de albine cu 104,14% în 2019 față de 2016 în acest segment.

În perioada 2015 - 2019 numărul unităților procesatoare de produse ecologice a crescut de la 106 la 191, iar gama sortimentală de produse ecologice a devenit mult mai diversificată (detalii prezentate la OS3). Totuși din numărul total de operatori certificați în sistemul de agricultură ecologică la nivelul anului 2019 (9.821), ponderea procesatorilor este doar de 1,94%. **{46}[AI 6]**

Creșterea numărului de unități procesatoare de produse ecologice este justificată și de tendința în creștere a consumatorilor de a achiziționa produse ecologice.

Astfel, într-un studiu realizat în anul 2016, pe un număr de aproape 1800 de persoane, un procent de 94% (peste 1500 de persoane) dintre respondenții validați, au confirmat faptul ca achiziționează produse ecologice uneori sau frecvent (Butu și colab, 2019), 63% din aceștia (peste 900 de persoane), justificându-și alegerea ca fiind condusă de dorința de a-și proteja sănătatea.

Cei mai mulți respondenți declară că achiziționează produse agroalimentare ecologice de la piață (30%), din supermarket (peste 33%) și direct de la producători (peste 20%). Remarcăm astfel, percepția consumatorilor că produsele comercializate în piețele agroalimentare sau direct de la producător, sunt produse obținute din agricultura ecologică, cu toate că acestea nu sunt produse certificate ecologic.

Corelând aceste date cu veniturile respondenților, s-a observat faptul că în rândul celor care cumpără frecvent (33% dintre respondenți), pentru veniturile mici și medii, piața agroalimentară reprezintă locul preferat de achiziție, depășind cu mult ponderea celor care achiziționează din supermarket.

Este de remarcat și faptul că, desi există cerere, piața românească a produselor ecologice este slab dezvoltată comparativ cu media europeană, înregistrând totuși o creștere substanțială de la 10 milioane de euro în 2009 la 40,65 milioane de euro în 2016 (Willer, și colab. 2019).

De asemenea, prin accesarea PNDR au fost create unități noi de procesare, viabile, ce răspund cerințelor pieței comunitare. De remarcat este și faptul că, din ce în ce mai mult, preferințele consumatorilor se îndreaptă către produse din carne de calitate provenind de la animalele de fermă crescute în **condiții superioare de bunăstare**, ceea ce relevă și importanța asigurării standardelor de bunăstare a animalelor la alte specii care sunt deficitare în asigurarea acestor standarde.

Orientarea preferințelor consumatorilor către produse obținute în urma aplicării unor condiții superioare de bunăstare a animalelor este **{33}**:

- ✓ 82% din cetățenii UE consideră că trebuie asigurate condiții de bunăstare animalelor;
- ✓ 94% din europeni sunt de părere că trebuie asigurată bunăstarea animalelor în ferme mai mult decât până la nivelul anului 2015;
- ✓ 3 din 5 respondenți din România consideră că trebuie asigurate condiții de bunăstare animalelor în ferme prin modul cum sunt tratate animalele, oferindu-le o viață mai bună pe durata creșterii acestora;
- ✓ 28% din respondenții din România consideră că bunăstarea animalelor contribuie la obținerea de produse de o calitate mai bună.

Asigurarea condițiilor superioare de bunăstare la animale conduce la o scădere a încărcăturii microbiene, corelată cu scăderea incidenței folosirii medicamentelor și a altor tipuri de medicații care, printre altele, conduce la evitarea dezvoltării rezistenței organismului la antibiotice. Astfel, producțiile de la aceste animale sunt net superioare calitativ față de producțiile obținute în condițiile standard de exploatare, având o influență pozitivă în sănătatea oamenilor.

Urmare a sprijinului financiar acordat din fonduri FEADR a crescut ponderea exploatațiilor comerciale care aplică în prezent standarde superioare de bunăstare a animalelor la 90,4% în sectorul de creștere a porcilor și la 84% în sectorul avicol **{27}**.

În România, sprijinul privind bunăstarea animalelor a fost introdus în PNDR 2007-2013 prin M.215 – plăți privind bunăstarea animalelor.

Pentru susținerea în continuare a standardelor superioare de bunăstare față de standardele minime obligatorii a fost identificată nevoia continuării și pe perioada de aplicare a PNDR 2014-2020 a susținerii în exploatațiile de creștere a porcilor și păsărilor a măsurilor superioare de bunăstare care vizează acoperirea costurilor suplimentare și a pierderilor de venituri.

În anul 2018 a fost introdusă în PNDR 2014-2020 Măsura 14 – Bunăstarea animalelor.

Asigurarea condițiilor superioare de bunăstare în România s-a realizat la specia suine, respectiv la categoria porc gras de la greutatea de 30 kg și la categoria femele de reproducție (scrofițe și scoafe) și la păsări categoria pui de carne, pui de curcă, găini de reproducție rase grele și găini ouătoare.

Date statistice actualizate privind ponderea exploatațiilor zootehnice mari care beneficiază de bunăstare superioară din totalul exploatațiilor pe țară, cât și % de porci grași care au beneficiat de condiții superioare de bunăstare și care au fost sacrificați în abatoare sunt prezentate în următorul tabelul:

Tabel 58 - Ponderea exploatațiilor mari de porcine care beneficiază de bunăstare superioară

<i>Specificare</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Exploatații porcine (beneficiari M 215)</i>	45	41	-
<i>Exploatații porcine (beneficiari M 14)</i>	210	223	275
<i>Total exploatații porcine (beneficiari M 215 și M 14)</i>	255	264	275
<i>Porci grași livrați din exploatațiile M 215 (capete)</i>	452.517	381.273	-
<i>Porci grași livrați din exploatațiile M 14 (capete)</i>	2.572.487	3.321.338	4.530.756
<i>Total Porci grași livrați din exploatațiile M 215 și M 14 (capete)</i>	3.025.004	3.702.611	4.530.756
<i>Total țară porci grași livrați (capete)</i>	4.274.000	4.002.691	*840.577
<i>Ponderea capacității de producție din totalul capetelor de porci grași livrate pe țară (%)</i>	70	92	-

(Sursa: MADR, APIA)

*Număr carcase clasificate porci grași, pe trimestrul I 2020 (date Comisia de Clasificare a Carcaselor)

În tabelul de mai jos a fost realizată o analiză a ponderii exploatațiilor mari de păsări care beneficiază de bunăstare superioară (producătoare de pui de carne) din totalul exploatațiilor pe țară și % de pui de carne care au beneficiat de condiții superioare de bunăstare sacrificați în abatoare autorizate.

Tabel 59 - Ponderea exploatațiilor mari de păsări care beneficiază de bunăstare superioară

<i>Specificare</i>	<i>2018</i>	<i>2019</i>	<i>2020</i>
<i>Exploatații păsări (beneficiari M 215)</i>	24	23	-
<i>Exploatații păsări (beneficiari M 14)</i>	249	253	280
<i>Total exploatații păsări (beneficiari M 215 și M 14)</i>	273	276	280
<i>Păsări livrate din exploatațiile M 215 (capete)</i>	19.452.729	20.344.868	-
<i>Păsări livrate din exploatațiile M 14 (capete)</i>	251.785.520	264.476.041	**302.249.816
<i>Total păsări livrate din exploatațiile M 215 și M 14 (capete)</i>	271.238.249	284.820.909	**302.249.816
<i>Total țară păsări livrate (capete)</i>	281.494.618	*288.000.000	***58.537.593
<i>Ponderea capacității de producție din totalul capetelor de păsări livrate pe țară (%)</i>	96	98	-

(Sursa – MADR, APIA)

*- date operative MADR

**-date APIA - estimat păsări livrate

***-număr pui carne livrați pe trimestrul I 2020 (date operative MADR)

Impactul asupra sănătății și bunăstării animalelor ca urmare a aplicării unor standarde superioare de bunăstare se referă la aspecte care vizează reducerea incidenței bolilor și a mortalității în ferme, scăderea incidenței luptei pentru hrană corelată cu reducerea cazurilor de comportament anormal și a leziunilor traumatiche, scăderea incidenței folosirii medicamentelor, vaccinărilor și a altor tipuri de medicații, fapt care conduce implicit în final la îmbunătățirea performanțelor de producție și reproducție, la îmbunătățirea siguranței alimentare și sănătății publice, dar și la îmbunătățirea factorilor de mediu (rezultată în urma reducerii poluării apelor și a emisiilor de gaze).

O analiză recentă realizată de Autoritatea Națională Sanitară și Veterinară și pentru Siguranța Animalelor obținute din informațiile recepționate de la 20 de exploatații comerciale din județe diferite din România care au asigurat condiții superioare de bunăstare și care au primit sprijin prin măsura 215 și măsura 14 este prezentată în tabelul următor:

Tabel 60 - Analiza de impact asupra sănătății și bunăstării animalelor ca urmare a aplicării standarde superioare de bunăstare

PORCINE	2017	Perioada 2018-2020
Subpachetele a) și 2a) creșterea cu cel puțin 10% /15% a spațiului alocat disponibil fiecărui animal		A scăzut incidența codofagiei S-a diminuat competiția dintre animale pentru fura spațiu
	Procentul de mortalitate la porcii grași=1,5% Numărul produșilor de gestație obținuți la o fătare 12,9/scroafă/fătare Numărul de purcei fâtați/scroafă/an=30 capete Numărul de purcei îngrășați/scroafă/an=26,1/cap	Procentul de mortalitate la porcii grași =1,4% Numărul produșilor de gestație obținuți la o fătare 14,7/scroafă/fătare Numărul de purcei fâtați/scroafă/ an=34 capete Numărul de purcei îngrășați/scroafă/an=31,3/cap
Subpachetul 3a)- reducerea pulberilor cu 30% față de nivelul minim obligatoriu prin menținerea în limite optime a parametrilor de microclimat	Incidența afecțiunilor respiratorii la scroafe = 6,6% Incidența afecțiunilor respiratorii la porcii grași = 1%	Incidența afecțiunilor respiratorii la scroafe =4% Incidența afecțiunilor respiratorii la porcii grași = 0,4%
Subpachetul 4a) - îmbunătățirea condițiilor zonei de odihnă	Apariția plăgilor decubitale sau a escarelor la porcii grași = 0,1%	Dispariția totală a plăgilor decubitale sau a leziunilor podale

Păsări	2017	Perioada 2018-2020
PUI DE CARNE	<p>Consumul specific de furaje 1,73</p> <p>Greutatea la livrare 2,3 Kg</p> <p>Procentul de mortalitate = 3,63%</p> <p>Nivelul pododermatitei scor 150</p>	<p>Consumul specific de furaje 1,67 (+0,06)</p> <p>Greutatea la livrare 2,42 Kg (+ 0,12 kg/cap)</p> <p>Procentul de mortalitate = 3,19% (+ 0,44%)</p> <p>Nivelul pododermatitei scor 125</p> <p>Reducerea până la eliminarea administrării de produse antibiotice</p> <p>Îmbunătățirea gradului de satisfacție al clienților/consumatorilor finali</p> <p>Reducerea cantității de confiscate la abator</p> <p>Îmbunătățirea halelor de creștere a păsărilor prin achiziția de noi echipamente</p>
GĂINI RASE GRELE (REPRODUCȚIE)	<p>Numărul de ouă/găină/57 săptămâni = 152 bucăți/găină</p> <p>Procentul de fertilitate = 90%</p> <p>Procentul de mortalitate la 57 săpt. = 6%</p> <p>Procentul de ecloziune a ouălor fertile = 93%</p>	<p>Numărul de ouă/găină/57 săptămâni = 154 bucăți/găină ((+ 2 ouă/găină)</p> <p>Procentul de fertilitate = 92% (+ 2%)</p> <p>Procentul de mortalitate la 57 săpt. = 4,4% (+ 1,6%)</p> <p>Procentul de ecloziune a ouălor fertile = 94% (+ 1%)</p>
GĂINI OUĂTOARE		<p>Prin reducerea densității a scăzut considerabil stresul de coabitare, frontul de furajare a crescut, accesul la adăpătorile tip picurător este mai facil iar stresul pe perioada de odihnă s-a diminuat</p> <p>Competiția între indivizi pentru apă/furaj și locul de ouat este aproape inexistentă astfel dispare agresivitatea și lupta pentru ierarhie, iar canibalismul este exclus</p> <p>Libertatea de mișcare mai mare are efecte benefice asupra aparatului locomotor și a metabolismului cu efect secundar o calitate mai bună a cojii ouălelor</p> <p>S-a redus gradul de deteriorare a penajului, un penaj mai bun reduce riscurile pe care le implică variațiile de microclimat și scade consumul de furaj/cap de pasăre</p> <p>Prin reducerea densității, emisiile de gaze rezultate în urma respirației păsărilor și a celor rezultate prin dejecții au scăzut proporțional</p> <p>Prin reducerea nivelului noxelor și menținerea microclimatului în parametri optimi au scăzut afecțiunile specifice aparatului respirator</p>

	Procentul de mortalitate = 0,5% / lună Administrarea de antibiotice ocazional Consumul de furaje = 115 g/cap Numărul de ouă de categorie B = 8 %	eliminându-se consumul de antibiotice și unele vaccinări contra bolilor cu tropism respirator De asemenea s-au constatat scăderi la: Procentul de mortalitate = 0,22% /lună Administrarea de antibiotice absentă Consumul de furaje = 113 g/cap Numărul de ouă de categorie B = 5 %
CURCANI	Pentru perioada anterioară anului 2017 nu au fost solicitate din partea agenților economici care activează în sectorul producției/creșterii curcanilor date sau studii de acest gen.	Rata mortalității s-a redus cu 15% A scăzut incidența leziunilor podale și a celor de la nivelul pieptului. A scăzut consumul de medicamente cu până la 30%. A scăzut considerabil rata afecțiunilor respiratorii și implicit s-a diminuat cantitatea de substanțe antimicrobiene utilizate.

(Sursa: Analiza ANSVSA)

Începând cu anul 2012, de când s-au implementat angajamente de asigurare a condițiilor superioare de bunăstare la păsări și la suine, s-a constatat că standardele superioare de bunăstare constituie factorul determinant al impactului asupra sănătății și bunăstării animalelor în condițiile în care sunt asigurate aceeași calitate a furajelor și aceleași tehnologii de creștere și exploatare ca și în cazul asigurării condițiilor minime de bunăstare. Aceste constatări sunt susținute de analizele realizate de reprezentanții Autorității Naționale Sanitară și Veterinară și pentru Siguranța Animalelor care au ținut cont și de rasă, hibrid, scheme de vaccinare și tratamente ale animalelor crescute și exploatate în condiții superioare de bunăstare.

Aplicarea măsurii de bunăstare a animalelor a avut un impact **direct** asupra consumatorilor și s-a reflectat în creșterea consumului produselor de carne de porc, pasăre și ouă de către populație (în condițiile în care, așa cum am arătat mai sus, 90 % din carnea de porc și 95 % din carnea de pasăre livrată pe piață provine de la animale crescute în condiții superioare de bunăstare).

O analiză a impactului aplicării Măsurii de Bunăstare asupra consumatorilor pe perioada 2013 – 2017 este prezentată în tabelul de mai jos.

Tabel 61 - Preferințele consumatorilor pentru produse rezultate de la animale crescute în condiții de bunăstare

<i>Anul</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>	<i>2015</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>
PORCI GRAȘI - capete	3166836	3576373	1641924	4132146	4336005
Producție carne - kg	244638081	276274814	126838629	319208279	334956386
Consum carne de porc/cap locuitor (kg)	29.1	29	31.3	32.9	33.6

<i>Nr. consumatori de carne produsă în condiții superioare de bunăstare</i>	8406807	9526718	4052352	9702379	9968940
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664
% consumatori din total populație RO	42	48	20	49	51
% consumatori din total populație urbană	78	89	38	92	94
PUI DE CARNE - capete	200479714	224766095	50608710	219275762	236024814
Producția de carne - kg	328385772	368166863.6	82897067	359173698	386608645
Consum carne de pasăre/cap locuitor (kg)	17.5	20.1	23	24.1	22.5
<i>Nr. consumatori de carne produsă în condiții superioare de bunăstare</i>	18764901	18316759	3604220	14903473	17182606
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664
% consumatori din total populație RO	94	92	18	76	87
% consumatori din total populație urbană	174	171	34	141	162
GĂINI OUĂTOARE - capete	4640921	6006192	4818829	6454481	6946644
Producție ouă consum - bucăți	1276253275	1651702800	1325177975	1774982275	1910327100
Consum ouă/cap locuitor (buc)	247	246	262	267	229.4
<i>Nr. consumatori de ouă produse în condiții superioare de bunăstare</i>	5167017	6714239	5057931	6647874	8327494
TOTAL Populație (locuitori)	19988694	19916451	19819697	19706529	19706529
din care Populație în mediul URBAN (locuitori)	10772678	10728929	10669579	10585664	10585664
% consumatori din total populație RO	26	34	26	34	42
% consumatori din total populație urbană	54	54	54	54	54

(Sursă: EUROSTAT)

Suprafața mare de pășuni, precum și o cantitate mare de produse secundare de la producția vegetală, care pot fi valorificate de către **speciile de ovine și bovine**, ținând cont că o mare parte dintre acestea sunt situate în zona de deal și munte, zone care sunt accesibile doar acestor specii, oferă condiții de bunăstare sporită. Suprafața totală de pășuni a României este de 3.332.189,43 ha.

La nivelul anului 2018, numărul de bovine pentru 100 ha de teren este de 15,6 animale, iar pentru ovine/caprine, la 100 ha revin 91,8 animale, luându-se în calcul suprafața arabilă, pășuni plus fânețe (Sursă: INS).

Efectivele de animale și densitatea acestora la 100 ha teren, în România și în unele State Membre ale Uniunii Europene, la sfârșitul anului 2018.

Tabel 62 - Efectivele de bovine și densitatea acestora la 100 ha teren

Țara	Efective de bovine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren**) (capete)	Țara	Efective de bovine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren**) (capete)
România	1984,1	15,6	Lituania	653,5	22,6
Belgia	2398,1	183,1	Ungaria	885,0	17,3
Bulgaria	542,1	11,1	Olanda	3690,0	210,6
Republica Cehă	1365,2	39,2	Austria	1912,8	73,9
Danemarca	1530,0	58,8	Polonia	6183,3	43,9
Germania	11949,1	72,5	Portugalia	1632,4	57,9
Irlanda	6593,5	147,6	Slovenia	476,8	105,1
Grecia	555,0	14,2	Slovacia	440,2	23,7
Spania	6510,6	34,5	Finlanda	859,4	37,9
Franța	18563,2	66,5	Suedia	1435,5	47,7
Italia	6311,2	60,9	Regatul Unit	9676,0	55,5

(Sursa: EUROSTAT)

La efectivele de bovine, România s-a situat pe locul zece în Uniunea Europeană, după Franța, Germania, Regatul Unit, Irlanda, Spania, Italia, Polonia, Olanda și Belgia. În ceea ce privește densitatea la 100 ha teren, țara noastră s-a aflat pe locul 3 din cele douăzeci și două de țări prezentate, după Bulgaria și Grecia.

Tabel 63 - Efectivele de ovine și caprine și densitatea acestora la 100 ha teren

Țara	Efective de ovine și caprine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren (capete)	Țara	Efective de ovine și caprine (mii capete)	Densitatea la 100 ha teren (capete)
România	11693,7	91,8	Lituania	178,6	6,2
Bulgaria	1621,8	33,3	Ungaria	1174,0	22,9
Germania	1715,9	10,4	Olanda	1261,0	72,0
Grecia	12214,0	311,8	Austria	497,9	19,2
Spania	18617,3	98,7	Portugalia	2433,7	86,4
Franța	8418,0	30,2	Slovacia	390,8	21,0
Italia	8165,4	78,8	Regatul Unit	23074,0	132,3

(Sursa: EUROSTAT)

La efectivele de ovine și caprine, România s-a situat pe locul patru în rândul Statelor Membre, după Regatul Unit, Spania și Grecia. În ceea ce privește densitatea la 100 ha teren, țara noastră s-a aflat pe locul 12 din cele paisprezece țări prezentate.

În plus, față de cele prezentate, s-a propus reglementarea mai strictă a condițiilor de bunăstare pe durata transportului. În acest sens, s-a inițiat Proiectul de Lege *pentru asigurarea condițiilor superioare de bunăstare a animalelor vii în timpul transportului de lungă durată în afara spațiului comunitar*, care a fost adoptat de către Comisia de Agricultură și urmează să fie dezbătut în plenul Camerei Deputaților. Acest proiect reglementează condițiile de protecție a animalelor în cazul exportului de animale vii în țări terțe precum și

situația călătoriilor navale care depășesc 10 zile, efectuate în perioadele în care temperatura exterioară la îmbarcare este de 35 de grade Celsius, caz în care la bordul vasului trebuie asigurate servicii de asistență sanitar-veterinară.

Un rol important în păstrarea culturii tradiționale a producției de alimente specifice unor zone, în contextul fenomenelor de risc generate de globalizare, îl poate avea în mod cert, implementarea unor standarde voluntare de calitate, care să garanteze consumatorilor autenticitatea și siguranța alimentelor.

În actuala criză sanitară, provocată de pandemia COVID 19 și care a destabilizat grav rețelele globale de aprovizionare cu alimente, arătând vulnerabilitățile inerente acestui sistem, rolul fermelor mici și al producătorilor locali a fost mai vizibil ca oricând.

Existența lor și accesul la hrana oferită de către acestea inclusiv prin platforme mai noi de vânzare on-line și livrări la domiciliu a asigurat aprovizionarea cu hrană locală și proaspătă a populației, inclusiv a celor care nu se puteau deplasa în afara domiciliului.

În ultimii ani, comportamentul consumatorilor s-a orientat tot mai mult asupra calității și originii produselor pe care le consumă. Produsele obținute și certificate în conformitate cu schemele de calitate europene {59}[AI 68] (7 produse înregistrate până în 2019) și naționale {25}[AI 104] (731 de produse tradiționale și 154 produse atestate conform rețetelor consacrate românești înregistrate până în 2018) oferă garanții consumatorilor, protejează specialitățile culinare regionale și susțin utilizarea tehnicilor tradiționale de preparare.

Dacă luăm în considerare valoarea producției comercializate a produselor înregistrate în scheme de calitate europene {60}[CI 34] prezentată în graficul de mai jos, precum și datele menționate la OS3, constatăm faptul că, la nivelul anului 2019, preferințele consumatorilor se îndreaptă cu predilecție către produse din carne (Salam de Sibiu) și produse lactate (Telemea de Ibănești).

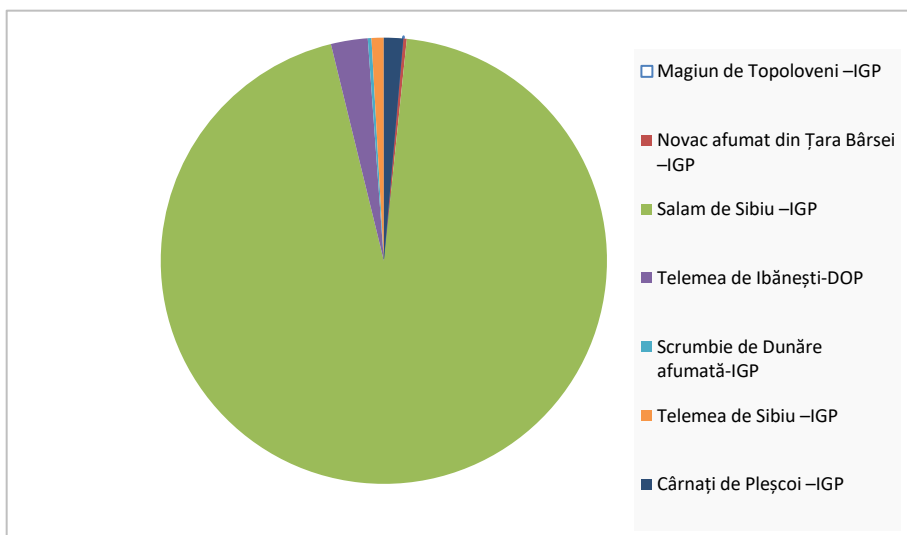

Fig. 155 - Valoarea producției comercializate pentru produsele înregistrate în scheme de calitate europene (euro) (Sursă: MADR)

Referitor la produsele montane, în prezent sunt recunoscute 1124 de produse cu dreptul de utilizare a mențiunii de calitate facultativă *Produs Montan* {58}[AI 68]. În plus, având în vedere suprafața mare a terenurilor agricole clasificate cu înaltă valoare naturală (5.2 mil. ha) {3}, are un potențial ridicat în ceea ce privește obținerea de produse de calitate, sănătoase și nutritive.

Deșeurile alimentare și risipa alimentară

Deșeurile sunt produse în întreg lanțul de aprovizionare, de la producție (fermieri), procesare, vânzare (retaileri, turism etc.) până la consumatorul final. Pierderile (materiale) sunt împărțite între consumatori (50%) și producători/procesatori (44%). Doar 6% din pierdere este suportată de sectorul de retail. {117}

Risipa de alimente din România reprezintă o problemă socială majoră. Statistica indică 5 mil. tone de deșeuri alimentare anual, reprezentând între o treime și jumătate din cantitatea totală de hrană destinată consumului uman produsă într-un an, adică cca 250 kg/locuitor Sursa foodwaste.ro), față de 179 kg/locuitor, media europeană („Utilizarea alimentelor pentru inovarea socială prin optimizarea strategiilor de prevenire a deșeurilor” (Food Use for Social Innovation by Optimising Waste Prevention Strategies – FUSIONS, 2016), în timp ce aproximativ 25% din populația țării (4,74 mil. de persoane) trăiesc la limita sărăciei și întâmpină dificultăți în procurarea hranei zilnice. {118}

Cea mai mare risipă de hrană se înregistrează în mediul urban: în timp ce comunitățile rurale folosesc metode tradiționale de valorificare a resturilor de alimente în gospodărie, în mediul urban peste 95% din resturile municipale ajung la groapa de gunoi, făcând astfel imposibilă valorificarea deșeurilor de orice fel, atât alimentare, cât și nealimentare. {118}

Situațiile care generează risipă de alimente pot fi foarte diferite, dar ele se produc în fiecare etapă a lanțului alimentar. Astfel, în cazul procesatorilor pierderile se produc în etapele de curățare, spălare, feliere, fierbere, în urma procedurilor de închidere/spălare a instalațiilor, din scurgeri, alterare a materiilor prime, deteriorarea produselor în cursul depozitării, returnarea către furnizori a produselor care nu au fost vândute.

Pierderile în producție au drept cauze: mortalitatea animalelor (în exploatare sau în cursul transportului), pierderi în producția de lapte din cauza mastitei, culturi nerecoltate în întregime sau recoltate înainte de coacere. Deteriorarea produselor în cursul recoltării, depozitării sau transportului, îndepărtarea anumitor produse deoarece nu îndeplinesc cerințele de ordin estetic, schimbarea imprevizibilă a condițiilor contractuale.

În etapa de comercializare expirarea datei de valabilitate a produselor aflate în depozitare/în stoc, produse nevândute în pofida reducerilor de preț, stocuri excedentare, deteriorarea produselor sau reducerea calității/greutății acestora în timpul depozitării, îndepărtarea anumitor produse deoarece nu îndeplinesc cerințele de ordin estetic constituie principalele surse generatoare de deșeuri alimentare.

La nivelul consumatorilor, cauzele frecvent întâlnite sunt pierderi în cursul conservării, gătitul în surplus, alimente care s-au „stricat”, resturi rezultate în urma pregătirii mâncării, resturi rămase în farfurie. {119}

Conform unui studiu adresat consumatorilor, se arată că deșeurile alimentare sunt reprezentate de mâncare gătită (27%), fructe (22%), legume (21%), pâine/produse de panificație și lapte și produse lactate (14% pentru ambele categorii). Produsele din carne par a fi cel mai puțin obținute în deșeuri (1%) {120}

Cea mai importantă cauză pentru care alimentele sunt aruncate este o estimare slabă a cantității de alimente care poate fi consumată. Ca o posibilă modalitate de a preveni risipa alimentară, 19% dintre români au indicat o evaluare adecvată a nevoilor alimentare; 14% - efectuarea de achiziții conform unei liste de alimente; 11% - reutilizarea resturilor de la prepararea mesei. De asemenea, 92% dintre consumatori sunt interesați să reducă risipa alimentară din gospodărie {121}

Potrivit românilor, principalii actori care au un rol în prevenirea risipei de alimente sunt consumatorii (67%); magazine și comercianți cu amănuntul (45%), sectorul serviciilor alimentare (37%), producătorii de produse alimentare (37%), autoritățile publice (29%) și fermierii (26%) {122}

Dincolo de aspectele sociale și morale, risipa se traduce și în efecte negative considerabile asupra mediului: pierderi și risipa de resurse de apă, sol și energie, habitate și biodiversitate, emisii de gaze cu efect de seră și aport la schimbările climatice, poluare (apa, aer, sol) cu fertilizatori, pesticide și metan rezultat din descompunerea alimentelor care sfârșesc la groapa de gunoi. {118}

În contextul în care România s-a angajat, alături de alte state membre UE și ONU, la reducerea risipei alimentare cu 50% până în 2030, atât la nivelul instituțiilor publice cât și la nivelul partenerilor socio-economici au avut loc inițiative legislative și non-legislative în acest sens.

Prin Directiva (UE) 2018/851 a Parlamentului European și a Consiliului din 30 mai 2018 de modificare a Directivei 2008/98/CE privind deșeurile, s-a instituit obligativitatea statelor membre de a implementa colectarea separată a biodeșeurilor până în 2023, reciclarea a minim 65% din deșeurile municipale până în 2035 și reducerea depozitării până la maxim 10% din deșeurile municipale până în 2035.

Astfel, ca inițiative legislative menționăm Legea nr. 217/2016 privind diminuarea risipei alimentare, ulterior modificată și completată de Legea nr. 200/2018 și H.G. nr. 51/2019 pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a Legii nr. 217/2016 privind diminuarea risipei alimentare.

MADR a întreprins și alte măsuri non-legislative: aprobare și finanțare proiect ADER 18.1.2 ”*Metode de reducere a risipei alimentare pe lanțul agroalimentar, la nivel național, în vederea prevenirii și reducerii impactului socio-economic, până în anul 2030*”. Împreună cu alte instituții publice/autorități de specialitate naționale și europene desfășoară acțiuni de informare și educare a consumatorilor finali cu privire la prevenirea și diminuarea risipei alimentare, de exemplu *Campania de informare și educare a consumatorilor din unitățile de învățământ preuniversitar privind prevenirea și diminuarea risipei de alimente* ”*Și tu poți proteja planeta! Împreună dăm startul la reducerea risipei de alimente*”, pachet educațional publicat în 2019, numit: *Do Good: Save Food! Educating future generations for a zero food waste world!*

Alte inițiative care vin în sprijinul combaterii risipei alimentare: Banca pentru alimente care funcționează în 5 orașe (București, Cluj, Roman, Brașov și Oradea) care colectează de la producători și companii private produse alimentare și non-alimentare pe care, prin intermediul ONG-urilor partenere, le distribuie persoanelor aflate în dificultate (vârstnici cu nivel scăzut de trai, persoane cu dizabilități, etc). În anul 2019 au fost colectate 824 tone de produse, cu o valoare de piață de 10.665.000 ron, preluate de la 30 companii și donate la peste 100 ONG-uri au ajutat peste 22.000 beneficiari. {123}

Printre alte modele de acțiuni care se pot constitui în exemple de bune practici pentru diminuarea risipei alimentare menționăm: proiectul „*România împotriva risipei de hrană*”, desfășurat de Asociația MaiMultVerde în parteneriat cu foodwaste.ch din Elveția și Ce-Re. {124}

Malnutriția

Malnutriția rămâne cel puțin pentru viitorul pe termen scurt mediu o problemă majoră în țările europene și implicit în România și afectează toate grupele de vârstă, cu un grad ridicat de risc la copii mici și foarte mici, sau la persoanele vârstnice.

Din analiza datelor furnizate de CNISP, în anul 2014 au fost înregistrate la medicul de familie 4467 de **cazuri noi de malnutriție** {73}[AI 109]. Ulterior, numărul cazurilor noi a fost din ce în ce mai mic în fiecare an, în 2018 fiind raportate cu 30% mai puține cazuri decât în 2014.

Distribuția cazurilor noi de malnutriție raportate de medicul de familie pentru perioada analizată are un trend descrescător, dar **incidența** cazurilor noi din rural (21,5 ‰ loc) este cu cca 14% mai mare decât cea din de urban (18,5 ‰ loc) {73}[AI 110].

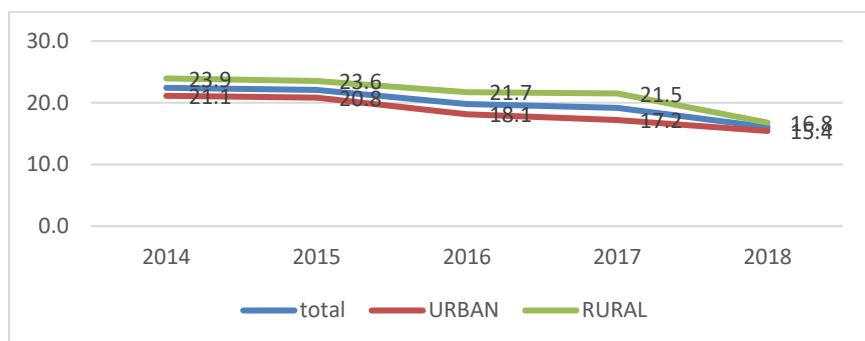

Fig. 156 - Distribuția incidenței cazurilor noi de malnutriție pe medii de reședință, 2014-2018(Sursa: Ministerul Sănătății, CNISP, iunie 2020)

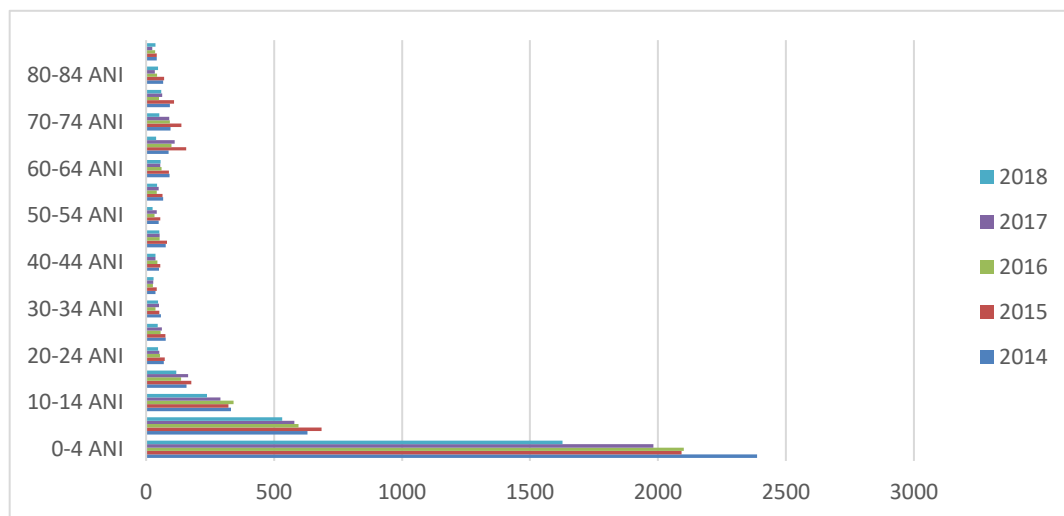

Fig. 157 - Distribuția numărului de cazuri noi, pe categorii de vârstă (Sursa: MS-INISP, iunie 2020)

Incidența cazurilor noi de îmbolnăvire, scade în general de la grupele mici de vârstă la cele mari. Cu toate acestea, se observă o incidență ceva mai mare la categoria de vârstă 65-79 de ani.

În toți anii intervalului de referință, **categoria de vârstă cea mai afectată de malnutriție este 0-4 ani**, reprezentând în medie:

- cca. 52% din totalul cazurilor raportate pe toate categoriile de vârstă de la 0 la 85+ ani,
- cca. 66% din totalul cazurilor declarate la copii sub 19 ani,
- cca. 10 ‰ loc rata a incidenței raportată la total populație rezidentă a României,
- cca. 49 ‰ loc rata incidenței raportată la total populație rezidentă 0-19 ani.

Tabel 64 - Cazurile noi de malnutriție și incidența cazurilor din categoria de vârstă 0-4 ani raportat la numărul total de îmbolnăviri și la total cazuri copii sub 19 ani

An	TOTAL cazuri noi în RO	Total cazuri noi 0-4 ani	Pondere cazuri noi 0-4 ani, din total cazuri noi	Incidență 0-4 ani la 1000000 locuitori populație RO	Total cazuri copii sub 19 ani	Pondere cazuri noi la categoria 0-4 ani din total cazuri copii sub 19 ani	Incidență 0-4 ani la copii sub 19 ani (la 100.000 populație rezidentă sub 19 ani)
2014	4467	2387	53.44%	12.0	3508	68.04%	57.1
2015	4378	2092	47.78%	10.6	3275	63.88%	50.3
2016	3901	2101	53.86%	10.7	3175	66.17%	50.7
2017	3762	1982	52.68%	10.1	3016	65.72%	48.1
2018	3127	1627	52.03%	8.4	2515	64.69%	39.8
În medie			51.96%	10.3		65.70%	49.2

(Sursa: MS-CNISP, iunie 2020)

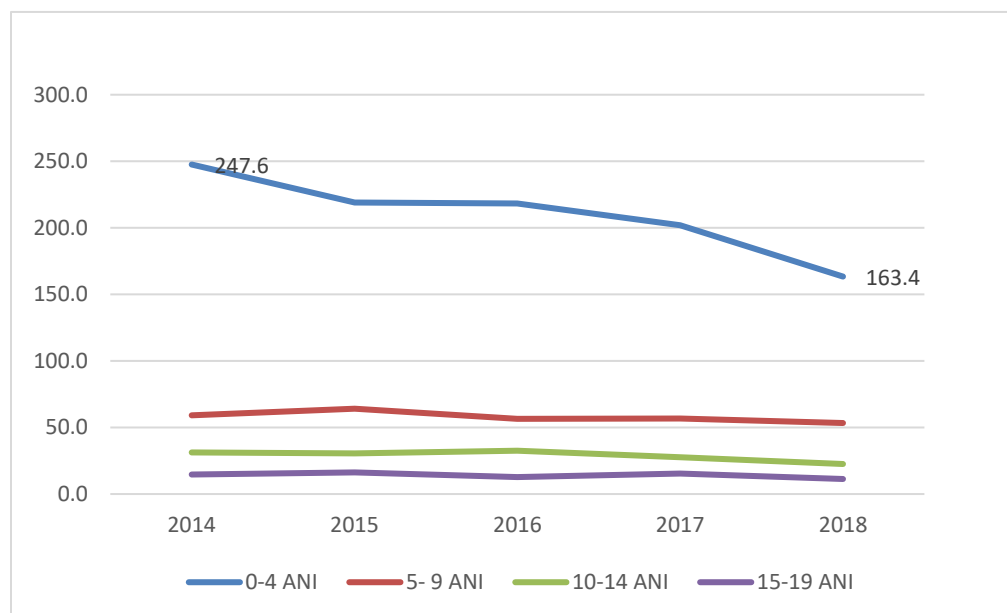

Fig. 158 - Dinamica incidenței privind malnutriția la copiii 0-19 ani pe grupe vârstă (Sursa: Ministerul Sănătății, CNISP iunie 2020)

Cu toate că în această perioadă numărul îmbolnăvirilor de malnutriție la copiii de 0-4 ani este mare, acesta are un trend general descendent, de la 2387 cazuri în 2014, cu o pondere de 68,04% raportat la totalul cazurilor de copii sub 19 ani (incidența pe țară fiind de 10‰ loc), la 1627 cazuri în 2018, cu o pondere de 64,69% din totalul cazurilor la copii sub 19 ani (incidența pe țară fiind de 8,4 ‰ loc).

În ceea ce privește distribuția pe medii de rezidență a cazurilor de îmbolnăvire din rândul copiilor sub 19 ani arată faptul că ponderea malnutriției în mediul rural este mai mare decât în cel urban (cca 52,2% față de cca 48%).

În perioada 2014-2017, în RO nu au fost înregistrate cazuri de decese prin malnutriție, dar în anul 2018 au fost raportate 2 cazuri la grupa de vârstă 0-19 ani, unul în județul Alba și unul în județul Bistrița-Năsăud {73}{74}.

Obezitatea

Organizația Mondială a Sănătății recunoaște faptul că în acest secol obezitatea – care afectează bărbați și femei de toate rasele și vârstele, are o prevalență egală sau mai mare comparativ cu malnutriția și bolile infecțioase, perspectiva fiind că în 2025 peste 50% din populația lumii va fi obeză {75}.

Pentru anul 2014, din datele Eurostat reiese faptul că există o tendință de creștere a ponderii **persoanelor supraponderale** de la categoria 18-24 ani (unde este cea mai mică) către categoria 65 și 74 de ani unde este, de regulă, cea mai mare (cele câteva excepții de la această tendință generală înregistrând procentul maxim la alte categorii de vârstă). În ceea ce privește România, situația se încadrează în trendul general al UE 28, astfel cum e ilustrat în graficul de mai jos.

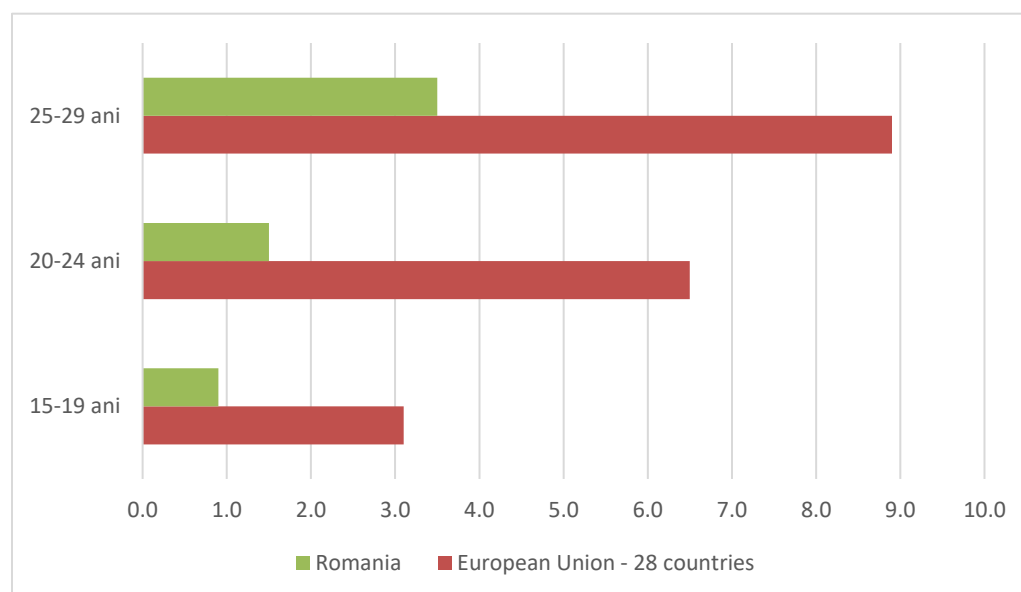

Fig. 160 - Distribuția (%) populației supraponderale pe categorii de vârstă în anul 2014 în fața de media UE-28 (Sursa: Eurostat)

Cu toate acestea, în ceea ce privește **populația obeză**, România înregistrează la nivelul anului 2014 cele mai mici procente din UE 28 în ceea ce privește populația obeză cu vârste cuprinse între 15 și 29 de ani, acestea încadrându-se în valori de 0,9% pentru 15-19 ani (media UE 28 fiind re 3,1%) și 3,5% pentru 25-29 ani (media UE 28 fiind de 8,9%), pe ultimul loc situându-se Malta, cu 6,8 respectiv 20,2% {1}.

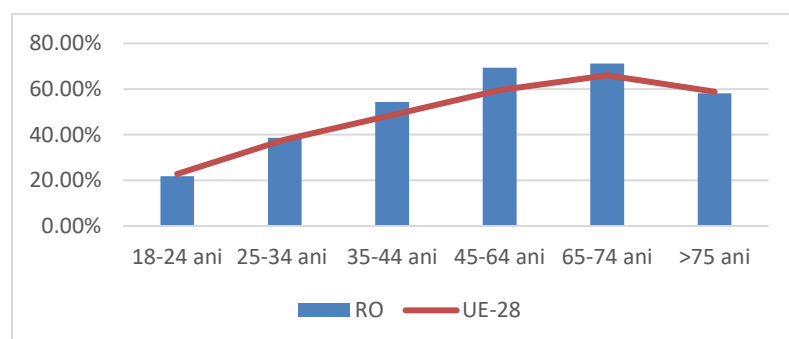

Fig. 161 - Distribuția în anul 2014 a obezității la persoanele de vârstă 15-29 ani: media în UE-28 și RO (Sursa: Eurostat)

Tot la nivelul anului 2014, în rândul populației cu vârsta de peste 18 ani inclusiv, la nivelul statelor membre ale UE-28 pentru care sunt disponibile date, **cele mai mici ponderi ale obezității** s-au înregistrat de asemenea în **România (9,1% pentru bărbați și 9,7% pentru femei)**. La polul opus al scalei, obezitatea a afectat mai mult de 1 din 4 dintre adulții din Malta (23,9% pentru bărbați și 28,1% pentru femei), care înregistrează cele mai mari ponderi din UE, unde în medie, aproape 1 din 6 persoane cu vârsta de 18 ani și peste erau obeze în 2014 {76}.

Din studiile Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică, din cadrul Ministerul Sănătății – Institutul Național de Sănătate Publică (INSP-CNSISP) rezultă că în anul 2017 distribuția în funcție de statusul nutrițional diferă semnificativ în funcție de grupa de vârstă, ponderea mai mare a persoanelor supraponderale și obeze fiind întâlnită la grupe de vârstă mai mare. O cincime din eșantionul analizat, conform raportării la calculul indicelui de masă corporală, suferă de obezitate, iar o treime dintre români sunt supraponderali. Cu toate acestea, 40% dintre români sunt normoponderali {77}.

Analizarea datelor furnizate de INSP-CNSISP în iunie 2020, precum și a celor extrase de pe portalul *Tempo-online* al Institutului Național de Statistică (INS), arată faptul că **numărul de cazuri noi de obezitate diagnosticată**, în cadrul fiecărei categorii de vârstă are o dinamică cu un trend descrescător din 2014 în 2018 {73}[AI 112].

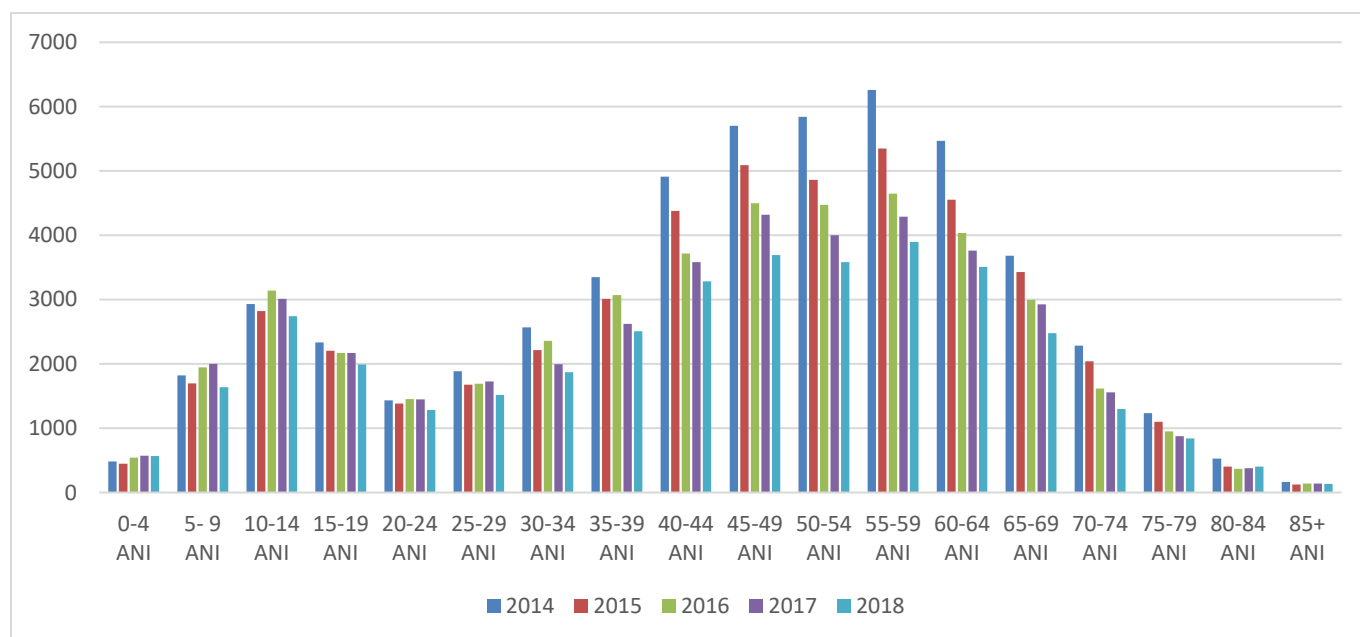

Fig. 162 - Dinamica numărului de cazuri noi de obezitate în perioada 2014-2018, pe categorii de vârstă (stânga) și pe medii de rezidență (dreapta) (Sursă date: CNISP)

Persoanele adulte de peste 20 ani reprezintă segmentul de populație cu numărul cel mai mare de cazuri de obezitate, ponderea acestora fiind de cca 83% din totalul cazurilor noi, **adulții activi cu vârste cuprinse între 40-69 de ani** fiind categoria cea mai afectată de obezitate. Numărul acestora reprezintă în medie cca 57% din totalul cazurilor noi în RO, mai mult de jumătate dintre acestea (59%) fiind reprezentate de adulții activi din mediul urban.

În cadrul segmentului de populație cuprinzând copiii cu vârste între 0-19 ani, **categoria cea mai afectată de obezitate este 10-14 ani** (7 % din total cazuri pe țară și cca 39% din total cazuri copii de 0-19 ani), mai mult de jumătate dintre acestea (60%) fiind raportate în mediul urban.

Prin urmare, dinamica și distribuția pe medii de rezidență a cazurilor noi raportate pentru categoriile de vârstă cel mai afectate de obezitate (40-69 de ani pentru adulți și 10-14 ani pentru copii), reflectă atât dinamica cât și distribuția cazurilor noi pe țară.

Analizând **incidența** cazurilor de obezitate la nivelul tuturor categoriilor de vârstă, situația se prezintă ca în figura de mai jos {73} [113].

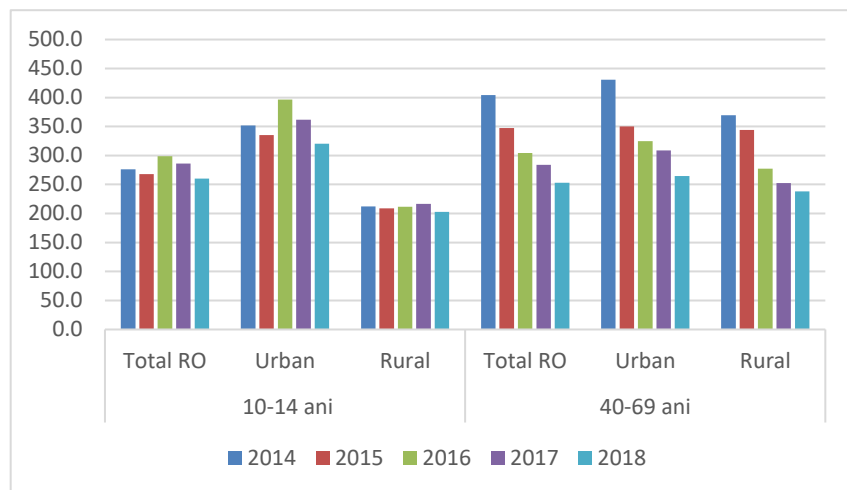

Fig. 163 - Distribuția incidenței prin obezitate pe categorii de vârstă și medii de rezidență (Sursa: INSP-CNISP)

Cu privire la categoriile cele mai afectate din România în perioada de referință 2014-2018, la copiii de 0-14 ani din mediul urban, dinamica incidenței este neuniformă, cu o rată crescută în 2017 și un trend ulterior descrescător, în timp ce în mediul rural rata incidenței este în general constantă.

Pentru adulții activi din categoria de vârstă 40-69 de ani distribuția incidenței este în descreștere uniformă, aproximativ în jurul acelorași valori, după cum este ilustrat în graficul din figura de mai jos.

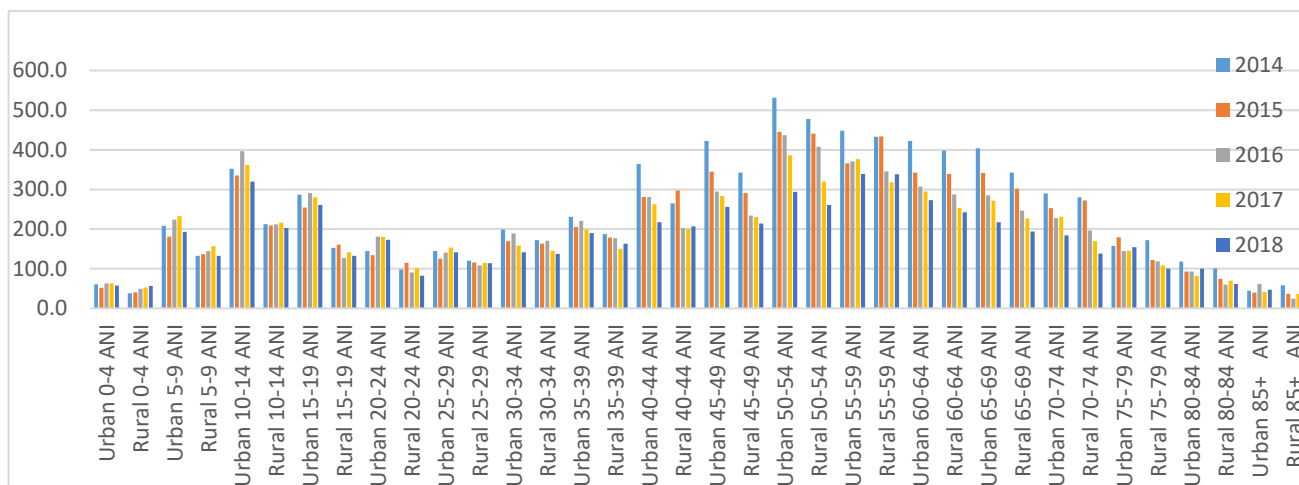

Fig. 164 - Incidența prin obezitate la categoriile de vârstă cele mai afectate în România: 10-14 ani și 40-69 ani (Sursa: Ministerul Sănătății, CNISP)

Numărul total al cazurilor de obezitate rămase în evidența medicului de familie (cazuri noi înregistrate la nivelul unui an și cazurile din anii anteriori) în perioada de referință este în creștere ceea ce face ca **prevalența** să crească de la 1350 în 2014, la 1694 cazuri în 2018 la 100.000 de locuitori populație rezidentă ceea ce reflectă faptul că numărul de cazuri noi pe an este mai mare decât numărul cazurilor ieșite din evidență. Cea mai mare

prevalență a obezității în 2018 se înregistrează în județul Mehedinți (6683.2 la %₀₀₀ loc populație rezidentă) {73}[AI 14].

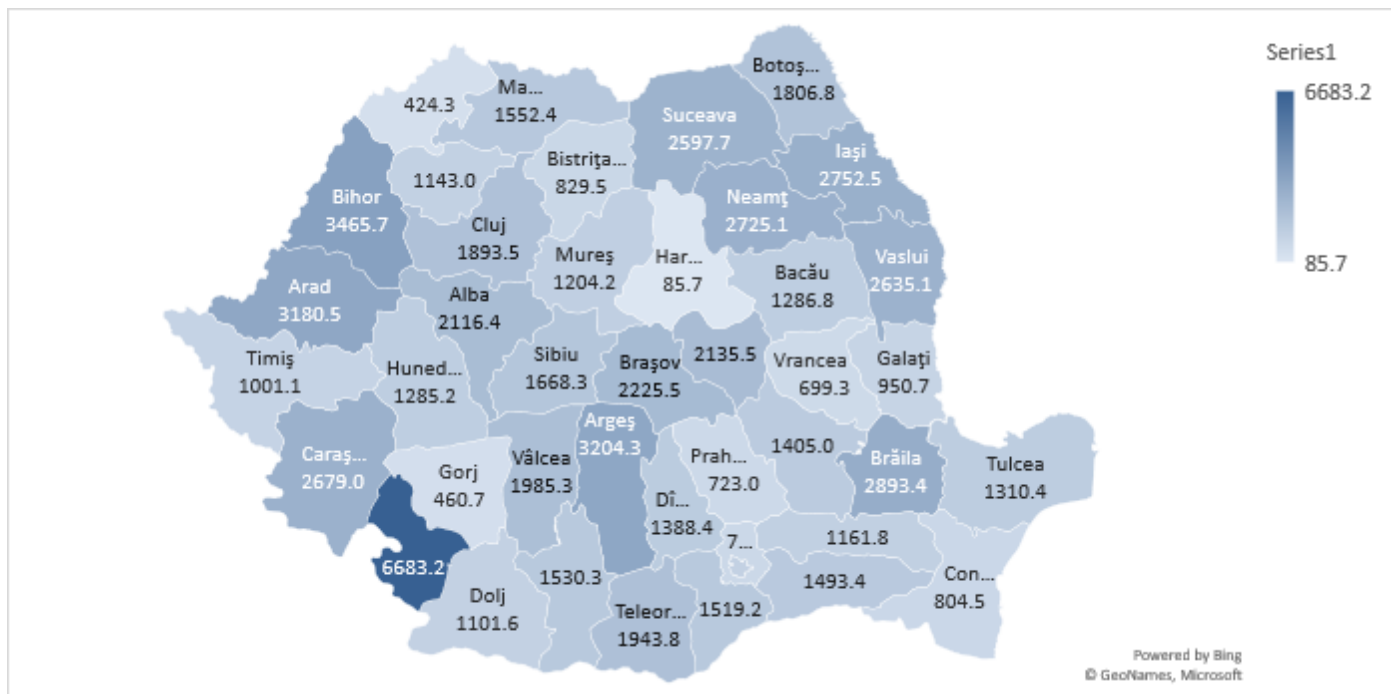

Fig. 165 - Prevalența obezității în %*1000 locuitori, populație rezidentă în anul 2018 în România (Sursa: CNISP)

Obezitatea din alte cauze decât cele medicale, **poate fi ameliorată prin responsabilizarea oamenilor**, alături de influența **mediilor de comunicare sau a comunităților locale**, dar și de **îmbunătățirea condițiilor de viață**, astfel ca populația să se poată orienta către alimente mai sănătoase și activități fizice obișnuite.

În mod evident, **industria alimentară** are un rol semnificativ în **promovarea dietelor sănătoase** cu alimente cu conținut adecvat de grăsimi, zahăr și sare, **restricționarea comercializării** alimentelor cu conținut ridicat de zaharuri, sare și grăsimi, în special acele alimente destinate copiilor și adolescenților, în asigurarea că **produsele sănătoase și hrănitoare** sunt **disponibile și accesibile tuturor**, acestea fiind orientări conforme cu „Strategia globală OMS pentru dietă, activitate fizică și sănătate” {78}.

În ceea ce privește **accesibilitatea alimentelor**, în România, Ministerul Sănătății organizează și finanțează programe naționale de sănătate, unele vizând prevenirea și combaterea obezității la adulți și copii.

De asemenea, în ceea ce privește implicarea fermierilor în vederea obținerii unor produse calitative, cu valoare adăugată, odată cu înființarea Agenției pentru Calitatea și Marketingul Produselor Agroalimentare producătorii agricoli au posibilitatea, prin structurile patronale și profesionale cu atribuții și activitate în domeniul produselor de calitate, inclusiv din sectorul agriculturii ecologice, să facă parte din Consiliul Coordonator care, împreună cu Agenția, să elaboreze strategii sectoriale în domeniul calității produselor precum și al stabilirii obiectivelor și priorităților în domeniul certificării calității și marketingului produselor de calitate certificate.

Alimentația sănătoasă

O alimentație sănătoasă și o educație pentru alimentație sănătoasă au fost avute în vedere de către guvernul român prin implementarea programelor ce încurajau consumul produselor lactate, a produsele de panificație și a fructelor de către preșcolari și școlari.

Astfel, obiectivul programului național ”Laptele și cornul” inițiat în 2002, care din 2009 are componenta de produse lactate decontată din fonduri europene pe baza schemei europene ”Laptele în școli”, a fost unul social cu impact educațional - încurajarea participării la școală prin măsuri suport astfel încât să se reducă rapid abandonul școlar în ciclul primar și gimnazial {70}.

La nivel european, subvenția acordată statelor membre prin acest program a fost de 50-75 de milioane de euro, România fiind unul dintre beneficiarii care a atras un nivel ridicat de fonduri: peste 8,2 milioane de euro în 2012 (comparativ cu Suedia - 8,9 milioane de euro, Polonia – 9,5 milioane de euro), reprezentând subvenția pentru aproximativ 50 de milioane de tone lapte utilizate în cadrul acestui program. {70}

Bugetul total al programului „Lapte și corn” se ridică anual la aproximativ 100 milioane euro, din care 60 milioane euro reprezentau bugetul componentei de lapte și produse lactate, iar restul bugetul componentei de panificație. Pentru componenta lapte și produse lactate, Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură a decontat, în perioada 2014-2017, aproximativ 31 mil euro, (contribuția UE este 18,16 euro/100 kg echivalent lapte). {71}

Un alt program este Programul de încurajare a consumului de fructe și legume în școli, implementat începând cu anul școlar 2009-2010 și care a avut ca obiective conștientizarea elevilor asupra unei alimentații sănătoase bazate pe consumul de fructe și legume proaspete și deprinderea și fixarea unor obiceiuri alimentare sănătoase în rândul elevilor.

Bugetul total al programului de încurajare a consumului de fructe proaspete în școli în anii școlari 2014-2015 și 2015-2016, a fost de aproximativ 14 mil euro, iar în anul școlar 2016-2017 de aproximativ 17 mil euro, din care APIA a decontat, în perioada 2014-2017, aproximativ 12 mil din FEAGA. {71}

Prin cele două programe menționate anterior, se distribuiau următoarele produse:

- Un măr de cel puțin 100 grame, în limita unei valori zilnice de 0,37 lei/elev.
- Lapte (lapte UHT și produse lactate fermentate – iaurt, sana) în ambalaje de 0,2 litri sau 0,125 kg și produse de panificație (corn) în ambalaje de 80 grame, în limita unei valori zilnice de 1,17 lei/elev.

Programele se adresau preșcolarilor din grădinițele cu program normal de 4 ore și elevilor din învățământul primar și gimnazial de stat și particular acreditat. {71}

Începând cu anul școlar 2017-2018, cele două programe s-au unificat în ”Programul pentru școli” care a avut ca obiective abordarea într-un mod mai eficace a alimentației deficitare, consolidarea elementelor educative ale programelor anterioare, creșterea contribuției la lupta împotriva obezității, încurajarea distribuirii de produse locale și regionale (lanț scurt de aprovizionare).

Programul pentru școli este construit în jurul a două componente: distribuția de fructe și legume proaspete și lapte de consum și produse lactate fără adaos de lapte praf și punerea în aplicare de măsuri educative aferente.

Programul pentru școli al României are o componentă europeană finanțată atât din fonduri europene, cât și din fonduri de la bugetul de stat, pentru distribuția fructelor, legumelor, laptelui de consum și a produselor lactate și pentru derularea de măsuri educative care însoțesc distribuția acestor produse, precum și o componentă națională, finanțată exclusiv din fonduri de la bugetul de stat, constând în distribuția produselor de panificație. {71}

La nivel național, în perioada 2017-2020, acest program a beneficiat de un buget total anual variabil (aproximativ 82,3 mil euro pentru 2017/2018, aproximativ 126,4 mil euro pentru 2018/2019 și aproximativ 113,1 mil euro pentru 2019/2020) din care APIA a decontat din FEAGA, până în prezent, aproximativ 54,3 mil euro. {71}

Pe parcursul săptămânii, unui preșcolar/elev i se acordă gratuit 2 porții de fructe și/sau legume, 2 porții de lapte, o porție de produse lactate și 5 porții de produse de panificație, cu încadrarea în sumele alocate cu aceste destinații.

Valoarea zilnică a produselor distribuite:

- fructe și legume, în limita unei valori zilnice de 0,6 lei per porție;
  - lapte (lapte UHT și produse lactate fermentate – iaurt, sana) în ambalaje de 0,2 litri sau 0,125 kg, în limita unei valori zilnice de 0,88 lei per porție;
  - produse de panificație (corn) în ambalaje de 80 grame, în limita unei valori zilnice de 0,57 lei per porție.
- {71}
-

Măsurile educative care se pot realiza în cursul unui an școlar și care însoțesc distribuția fructelor, legumelor, laptelor și produselor lactate sunt următoarele:

- organizarea de vizite la ferme pomicole/legumicole sau la ferme de producere a laptelui și/sau la unități de condiționare, ambalare, depozitare și procesare a fructelor și legumelor și/sau la unități de procesare a laptelui, la sediul grupurilor și/sau organizațiilor de producători de fructe și legume și/sau la sediul cooperativelor de producători de fructe, legume și lapte, la stațiuni de cercetare pomicolă, legumicolă sau de creștere a bovinelor, la laboratoare de profil, la zilele recoltei, expoziții, târguri sau alte evenimente și/sau activități similare;
- organizarea de concursuri tematice legate de consumul de fructe și legume și lapte și produse lactate, inclusiv degustarea de fructe și/sau legume proaspete și/sau alte produse lactate care nu se distribuie conform prevederilor art. 3 alin. (3) și/sau miere, cu acordarea de premii, precum și organizarea de activități de grădinărit la nivelul școlii.
- organizarea de zile tematice dedicate consumului de fructe și legume și de lapte și produse lactate sau de activități educative practice, organizarea de alte activități extracurriculare și extrașcolare sau abordarea de teme specifice în cadrul curriculumului național, inclusiv curriculumului unității de învățământ, respectiv în cadrul disciplinei opționale Educație pentru sănătate. {71}

Impactul acestor programe asupra copiilor este cu atât mai important cu cât le asigură o parte din necesarul nutrițional, contribuind la alimentația lor zilnică prin creșterea aportului nutritiv și energetic, iar măsurile educative îi sensibilizează mai mult pe copii în legătură cu obiceiurile alimentare sănătoase, cu gama de produse agricole disponibile, precum și cu aspectele privind durabilitatea, mediul și deșeurile alimentare.

SWOT Obiectiv Specific 9

Îmbunătățirea răspunsului agriculturii UE la cerințele societății privind alimentația și sănătatea, inclusiv alimente sigure și nutritive, produse într-un mod sustenabil, precum și deșeuri alimentare și bunăstarea animalelor

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Cantitate comercializată de substanțe antimicrobiene, destinate sectorului zootehnic, sub media UE. 2. Număr mare de produse montane atestate (1.124 produse montane atestate). 3. Ponderea mare a exploatațiilor de creștere a animalelor care aplică condiții superioare de bunăstare a animalelor (în 2019 ponderea capacității de producție din totalul capetelor de porci grași livrate pe țară: 92% din total porci grași sacrificați, iar în privința păsărilor, procentul este de 98%). 4. Existența de inițiative legislative și non-legislative pentru diminuarea și combaterea risipei alimentare. 5. Îmbunătățirea calității produselor din carne, lapte și ouă obținute de la animale care beneficiază de condiții îmbunătățite de bunăstare, cu beneficii asupra sănătății consumatorilor și siguranței alimentare. 6. Creșterea consumului de produse sănătoase, în special legume și fructe proaspete și procesate, prin programe naționale care încurajează educația alimentară. 7. Nivel scăzut de obezitate în categoria de vârstă 15 și 29 de ani (RO: 0,9% 15-19 ani, 1,5% 20-24 ani, 3,5% 25-29 ani, media UE 28: 3,1% 15-19 ani, 6,5% 20-24 ani, 8,9% 25-29 ani). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Suprafața redusă cultivată în ferme ecologice (1,53% din SAU în anul 2019). 2. Procentul scăzut al exploatațiilor zootehnice înregistrate în agricultura ecologică. 3. Valoare scăzută a vânzărilor de produse sub scheme de calitate europene (IGP și DOP), comparativ cu întreaga producție a sectorului agroalimentar (valoarea producției comercializate a produselor agricole și alimentare înregistrate în scheme de calitate înregistrează până la 1,5% în total valoare producție comercializată și 10,8% din totalul de produse cu Indicație Geografică înregistrate în 2017). 4. Lipsa promovării produselor obținute prin metode extensive (ex. HNV, condiții superioare de bunăstare a animalelor). 5. Producția de carne, de lapte și de ouă de consum din România nu acoperă necesarul pentru consumul populației la nivel național, ceea ce conduce la un consum ridicat de produse din import în detrimentul celor locale, ceea ce poate afecta calitatea acestora. 6. Cantitatea mare de deșeuri alimentare (5 mil. tone/an) de-a lungul lanțului alimentar din cauza recuperării/valorizării necorespunzătoare și a lipsei campaniilor de informare. 7. Slaba cooperare între fermieri și alți actori, reflectată într-un grad scăzut de asociere cu implicații în comercializarea produselor prin intermediul lanțurilor scurte de aprovizionare și piețe locale. 8. Obezitate ridicată în grupa de vârstă 35-74 de ani (35-44 ani - 54%, 45-64 ani - 69%, 65-74 ani - 71%) și o incidență ridicată a malnutriției în grupa de vârstă 0-4 de ani (1627 cazuri noi în 2018) din cauza dezechilibrului cantitativ și calitativ al nutrienților, în special în familiile sărace.

	9. Nivel ridicat de deșeuri alimentare, în special în mediul urban (peste 95% din resturile municipale ajung la groapa de gunoi).
Oportunități <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea interesului consumatorilor față de produsele obținute în zonele HNV și de nișă precum fructele de pădure, produsele obținute în agricultura ecologică și prin intermediul altor practici agricole prietenoase cu mediul care dezvoltă agricultura verde etc. 2. Potențial ridicat de obținere a unor produse de calitate, sănătoase și nutritive de pe terenurile agricole clasificate cu înaltă valoare naturală. 3. Sprijin UE pentru obținerea și promovarea produselor de calitate, agricultura ecologică, investiții în exploatații sustenabile, inovare și pentru bunăstarea animalelor. 4. Majoritatea consumatorilor au o preferință exprimată asupra produselor provenite de la animale care au beneficiat de condiții îmbunătățite de bunăstare. 5. Schimbările comportamentale pe care le-a produs pandemia COVID 19 și care au condus la o atenție sporită privind calitatea alimentelor și la o creștere a încrederii în relația dintre consumator și producătorii locali, aducând beneficii pentru lanțurile de aprovizionare scurte. 6. Sprijin UE pentru conștientizarea consumatorilor cu privire la beneficiile consumului de produse sub scheme de calitate, a celor obținute în exploatații care aplică standardele de bunăstare a animalelor și a produselor locale, cu accent pe calitate. 7. Tendința de îmbunătățire a calității vieții. 	Amenințări <ol style="list-style-type: none"> 1. Trend crescător al utilizării de fungicide și bactericide ca urmare a creșterii incidenței bolilor plantelor și a dăunătorilor. 2. Creșterea riscurilor din perspectiva siguranței alimentare pentru consumatori ca urmare a creșterii incidenței bolilor animalelor (Ex. PPA, gripa aviară, etc.). 3. Limitarea accesului familiilor cu venituri mici la produse de calitate și creșterea incidenței afecțiunilor produse de o alimentație necorespunzătoare. 4. Menținerea unui nivel scăzut de conștientizare în ceea ce privește impactul unei alimentații necorespunzătoare asupra sănătății, dar și referitor la efectele risipei alimentare și ale deșeurilor generate pe lanțul agro alimentar.

<p style="text-align: center;">OBIECTIV TRANSVERSAL</p> <p style="text-align: center;">Promovarea cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură</p>

Educație și formare profesională

În ultimul deceniu, numărul unităților de învățământ cu profil agricol active care dețin în administrare terenuri cu destinație agricolă au ajuns de 138 de unități. Pentru a se adapta la scăderea numărului de absolvenți, o parte dintre unitățile de învățământ cu profil agricol s-au reorganizat în licee cu profil tehnologic, păstrându-și o secțiune dedicată profilului agricol. {34}[AI 14].

Deși situația parteneriatelor încheiate între unitățile de învățământ care oferă calificări profesionale și agenții economici are o tendință de creștere, absolvenții nu vin din aceste unități de învățământ cu o experiență practică solidă, ci o dobândesc direct în ferme cu sprijinul antreprenorilor locali implicați în agro-afaceri. Astfel, nevoia dezvoltării acestor parteneriate este reală și trebuie susținută.

În acest sens, completarea curriculei din planul de învățământ cu stagii de practică în ferme private poate crește șansele ca tinerii absolvenți de licee agricole să fie mai adaptabili pentru desfășurarea activităților în zonele rurale.

În anul școlar 2015-2016, din 62 de unități de învățământ care oferă calificare în agricultură, doar 24 și-au desfășurat activitatea în parteneriat practic cu agenți economici, iar în anul următor, 2016-2017, jumătate dintre acestea aveau contracte de practică cu cel puțin doi agenți economici. {2}

În anul școlar 2017 – 2018, numărul instituțiilor de învățământ secundar superior care școlarizează pe filiera tehnologică, profilul resurse naturale și protecția mediului, a fost de 323 de instituții, din care 99 în mediul rural (27,8%), iar un număr de 24 - din care 20 în mediul rural- reprezentau școli profesionale care școlarizează în profilul agricol (83,3%). {35}[AI 14].

Scăderea numărului de unități de învățământ agricol s-a produs concomitent cu reducerea numărului de absolvenți (de la 2.302 în 2014 la 1.809 în 2016). Privind situația din mediul rural, la nivelul anului 2016 doar 0,89% dintre absolvenți finalizau aceste forme de învățământ. {2}[AI 21]

Atractivitatea scăzută a sectorului agricol și scăderea numărului absolvenților școlilor cu profil agricol sunt factori ce au contribuit la scăderea nivelului de instruire a managerilor exploatațiilor agricole. {2}[AI 79]

Trebuie precizat că o facilitate fiscală acordată de curând la nivel național pentru liceele tehnologice cu profil preponderent agricol este aceea prin care MADR susține alături de autoritățile locale și de MEN, finanțarea de investiții specifice în agricultură pentru infrastructură, terenuri și mijloace de învățământ, precum și cheltuieli materiale necesare funcționării acestora. Metodologia de aplicare urmează să fie aprobată prin hotărâre a Guvernului, actul normativ fiind în prezent în curs de avizare.

Ordinul comun al MEN și al MADR nr. 4215/296/2019 *aprobă lista liceelor tehnologice cu profil preponderent agricol care vor beneficia de aceste facilități* În Ordin sunt cuprinse 58 astfel de instituții de profil. Totodată, liceele amintite mai sus, care nu au în proprietate sau în administrare ori în folosință terenuri agricole în extravilan primesc în folosință, prin grija Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, o suprafață de minimum 10 ha, în echivalent arabil, pentru constituirea lotului didactic experimental, iar practica de specialitate se asigură cu sprijinul unităților subordonate Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale, în colaborare cu inspectoratele școlare județene, respectiv al municipiului București. {83}

Acțiunile privind transferul de cunoștințe și formare profesională trebuie să preceadă lansarea altor intervenții din cadrul PNS. În acest sens, corelarea rezultatelor cercetării în agricultură cu nevoile specifice ale fermelor, în special cele mici și medii, impune o regândire a sistemului în vederea intensificării/eficientizării transferului în economie a rezultatelor cercetării și o îmbunătățire a relațiilor dintre cercetare - inovare – educație – ferme.

În funcție de domeniile de pregătire profesională, în anul 2015-2016 un procent de **7.9%** de elevi au fost înscriși în învățământul profesional în cadrul domeniului agricol. {2}[AI 17]

În învățământul superior de licență, în anul 2015-2016, la toate grupele de specializări, ponderea studentelor a fost majoritară, cu excepția grupelor de specializări din domeniul agricol (agricultură, silvicultură, piscicultură și științe veterinare - 39,1%). {36}[AI 79]

În ceea ce privește structura anumitor tipuri de curricule implementate în învățământul liceal și profesional agricol, pentru domeniile de pregătire profesională *agricultură, silvicultură și industrie alimentară*, în anul 2016 s-au elaborat 200 de standarde de pregătire profesională pentru calificări de nivel 3 (învățământ profesional) și de nivel 4 (învățământ liceal) aferente Cadrului Național al Calificărilor (CNC), calificări incluse în Registrul Național al Calificărilor Profesionale. Standardele au fost aprobate prin OMEN nr. 4121/2016, fiind elaborate și aprobate programe școlare prin ordinele OMEN nr. 4457/2016, nr. 3915/2017 și nr. 3501/2018, respectiv: 400 de planuri de învățământ, 35 curricula clasa a IX-a, 55 curricula clasa a X-a, 131 curricula învățământ profesional clasa a XI-a, 69 curricula clasa a XI-a învățământ liceal, 69 curricula clasa a XII-a învățământ liceal, 131 curricula pentru stagii de 720 de ore.

Principalele calificări de nivel 3 specifice învățământului profesional pentru sectoarele economice *agricultură și silvicultură* sunt: agricultor culturi de câmp, apicultor – sericicultor, fermier montan, horticultor, lucrător în agricultură ecologică, lucrător în agroturism, mecanic agricol, mecanic forestier, pădurar, zootehnist.

Principalele calificări de nivel 4 specifice învățământului liceal tehnologic pentru sectoarele economice *agricultură și silvicultură* sunt: tehnician agronom, tehnician agromontan, tehnician horticultor, tehnician în agricultură, tehnician în agricultura ecologică, tehnician în agroturism, tehnician în silvicultură și exploatarea forestiere, tehnician veterinar, tehnician zootehnist. {68}

În 2016, doar 2,8% dintre manageri erau absolvenți ai unei forme de învățământ agricol (educație de bază) și 0,4 % educație completă, înregistrând o ușoară creștere față de 2010 când 2,5% dintre manageri aveau educație agricolă de bază și completă, dar cu mult sub nivelul UE 28 (31,6 % educație de bază și completă), în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3%. În ceea ce privește **pregătirea tinerilor** manageri de exploatare (sub 35 ani) la nivelul anului 2016, formele de învățământ agricol absolvite au fost 3,2% educație de bază, 0,9% educație completă și 89,6% aveau doar experiență practică agricolă. De asemenea, studiile în sectorul agricol vizează inclusiv noi tehnologii, drept pentru care tinerii fermieri sunt mult mai adaptabili implementării acestora la nivelul exploatarei agricole {3}[CI 15].

Una dintre cauzele slabei pregătiri profesionale în rândul tinerilor fermieri este și scăderea numărului de unități de învățământ care derulează programe de formare inițială în calificări din domeniul Agricultură de nivel 3 și 4 conform CNC și, în special, diminuarea activității practice a elevilor din cadrul unităților de învățământ, ca urmare a numărului insuficient de parteneriate cu ferme performante sau cu asociații de fermieri în care elevii pot dobândi abilități practice. {2}

Consiliere și Consultanță

Concomitent cu deficiențele din cadrul sistemului de educație agricolă, se remarcă lipsa capacității de consiliere și de adaptare a sistemului la nevoile pieței. Ca urmare a numeroaselor procese de reorganizare instituțională, fermierii și populația rurală au avut acces redus la servicii de sprijin pentru dezvoltarea și modernizarea

exploatațiilor, adaptarea la noile provocări (schimbări climatice, mediu etc.), dobândirea de noi cunoștințe (procesare, marketing, planificare etc).

Cât privește sistemul de consultanță în 2019, numărul total de angajați din rețeaua de consultanță publică era de circa 500 de persoane organizate în 41 de structuri județene integrate în cadrul Direcțiilor pentru Agricultură Județene și aproximativ 250 de centre locale de consultanță agricole organizate pe sistem microzonal (asemănător structurilor microzonale ale APIA), revenind 11 localități rurale la un centru de consultanță local. **{38}[AI 84]**. Nevoile specifice, generate în principal de fragmentarea excesivă a exploatațiilor agricole și de lipsa formelor asociative, au perpetuat fenomenul de dualitate a fermelor mici și a fermelor comerciale, cu nevoi diferite de servicii de consiliere. Dacă acestea din urmă dețin capacitatea economică necesară pentru asigurarea unor servicii personalizate, încă nu a fost pus în aplicare un sistem funcțional și eficient de consiliere, dimensionat pentru acoperirea nevoilor fermelor mici și mijlocii.

În perioada de programare 2014-2020, prin intermediul măsurii M 2 - „Servicii de consiliere, servicii de gestionare a fermei și servicii de înlocuire în cadrul fermei”, a fost vizat un nr. de 72.826 de fermieri beneficiari de servicii de consiliere **{27}**. Astfel, au fost achiziționate servicii de consiliere pentru un număr de 11.000 de fermieri (15,1%) având ca obiective constituirea de forme asociative cu scopul îmbunătățirii competitivității producătorilor primari printr-o mai bună integrare a acestora în lanțul agroalimentar, precum și consilierea micilor fermieri pentru restructurarea și modernizarea fermelor. Pentru alte obiective cuprinse în M2 nu au fost achiziționate servicii de consiliere, principalele cauze fiind gradul ridicat de complexitate al procedurilor de atribuire a contractelor, dar și o corelare insuficientă cu măsurile ai căror beneficiari au fost principalii vizati pentru servicii de consiliere **{27}**.

Digitalizare

Perspectivile pe care le oferă digitalizarea și infrastructura online pentru dezvoltarea schimbului informații și de expertiză pot ajuta fermierii europeni să ofere alimente sigure și de calitate, produse prin metode prietenoase cu mediul. Importanța acestor tehnologii rezidă în faptul că îi sprijină pe fermieri să „producă mai mult cu mai puține resurse”, însă pot contribui, de asemenea, și la combaterea schimbărilor climatice.

Tehnologiile digitale vor fi din ce în ce mai importante pentru fermieri și alte întreprinderi rurale, pentru că pot să ofere soluții durabile la provocările actuale și viitoare și, în aceeași măsură, pot contribui la crearea de noi produse și servicii.

România înregistrează cele mai bune rezultate la dimensiunea „Conectivitate”, datorită disponibilității pe scară largă a rețelelor fixe de bandă largă de mare și foarte mare viteză (în special în zonele urbane). Cu toate acestea, digitalizarea economiei a rămas în urmă, în condițiile în care mai mult de o cincime dintre români nu au utilizat niciodată internetul și mai puțin de o treime au competențe digitale elementare. **{100}**

Decalajul digital urban-rural este cel mai bine ilustrat de cifrele privind acoperirea accesului la bandă largă, unde sunt acoperite mai puțin de 40% din zonele rurale. În ceea ce privește competențele digitale, doar 2% dintre angajați sunt specialiști TIC. (*Indicele economiei și societății digitale (DESI) - Raportul de țară din 2019*). Perspectivile digitalizării vor permite dezvoltarea infrastructurii online prin:

- organizarea de hub-uri digitale (DIH) la nivelul fiecărei regiuni cu rolul de a coordona, organiza și gestiona colectarea de infrastructuri digitale (platforme, instrumente);
- organizarea unor sesiuni la care să participe reprezentanții MADR și furnizorii de servicii de formare profesională, de consultanță, de inovare și transfer tehnologic pentru a realiza conceptul acestor hub-uri digitale și pentru a stabili modalitatea de organizare a acestora;
- utilizarea rezultatelor studiilor grupului SCAR AKIS pentru a realiza un schimb de informații eficient

privind cele mai bune practici, factorii de succes, blocajele identificate etc;

- dezvoltarea unor centre de transfer tehnologic la nivel regional și la nivel național, care să reprezinte și să susțină politicile de transfer tehnologic la nivel național;
- dezvoltarea unor spații comune între centrele de transfer tehnologic și clustere (specifice pe domeniul agro-alimentar);
- introducerea de subgrupuri la care să participe reprezentanți ai regiunilor care au obiective similare și care își desfășoară activitatea în condiții similare, pentru un schimb mai eficient de informații și pentru identificarea de soluții comune;
- dezvoltarea de competențe digitale pentru operatorii din agro-industrie;
- introducerea perfecționării soluțiilor pentru managementul riscurilor;
- introducerea Internet of Things -IoT (tehnologii, ecosistem digital și infrastructură) în domeniile agriculturii pentru producția de alimente și siguranța alimentelor, de la fermă la consumator, generând informații necesare monitorizării obligatorii a fermierilor cu costuri administrative substanțial scăzute și cu vizite mai puține la ferme.

Pe de altă parte, este important să existe o abordare strategică continuă bazată pe strategii diferite (din perspectiva abordării de tip multi-actor), iar punctul de plecare ar trebui să fie acțiunea în cadrul ecosistemului digital, care presupune existența mai multor actori. Digitalizarea trebuie privită drept un mijloc de a realiza scopul propus, având rolul de a conecta actorii implicați.

Pentru a utiliza pe deplin potențialul tehnologiilor digitale, este esențial accesul la internetul în bandă largă.

Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală (RNDR), a cărei funcție de bază constă în facilitarea schimbului de informații, practici, experiențe, idei și resurse în rândul tuturor actorilor relevanți din domeniul rural, cu accent pe diseminarea rezultatelor activităților de monitorizare și evaluare, consolidarea serviciilor de consultanță și inovare și sprijinirea parteneriatelor în cadrul GAL-urilor, acordând inclusiv sprijin pentru cooperare, poate contribui la dezvoltarea sistemului de consultanță și impulsivitatea dezvoltării AKIS. Având printre obiective informarea publicului larg și a potențialilor beneficiari cu privire la politica de dezvoltare rurală și la oportunitățile de finanțare, precum și stimularea inovării în agricultură, sectorul agroalimentar, silvicultură și zonele rurale, RNDR poate fi un instrument dinamic și flexibil în promovarea beneficiilor serviciilor de consultanță, a AKIS, a inovării și beneficiilor dezvoltării digitalizării în spațiul rural.

Rolul RNDR în sprijinirea inovării, PEI și AKIS

Conform art. 54, alin. (2), lit. d, RNDR a sprijinit și promovat acțiunile PEI, prin traducerea de materiale și a newsletterelor PEI AGRI în limba română, cât și prin crearea unei secțiuni specifice pe site-ul www.rndr.ro. {125}

Totodată, în urma semnării contractelor privind grupurile operaționale (GO), pe site-ul www.rndr.ro urmează să fie creată o nouă sub-secțiune privind GO, pentru promovarea proiectelor acestora, prin intermediul site-ului, a newsletterelor și a conturilor social media.

În 2019, RNDR a coorganizat împreună cu Rețeaua PEI Agri primul eveniment în România privind schimbul de experiențe în domeniul inovării între rețelele rurale din alte state membre, cu scopul încurajării micilor fermieri și a tinerilor fermieri privind utilizarea tehnologiilor și a proceselor inovatoare în sectorul agro-alimentar și forestier, inclusiv cooperarea și transferul de cunoștințe.

Un rol în sprijinirea implementării AKIS revine RNDR prin activitățile de informare, stimulare a inovării și asigurarea schimbului de experiență (interconectare) între persoanele din mediul rural. În acest sens, tot în 2019, un alt eveniment organizat de RNDR a fost reuniunea de experți pe tematica AKIS, prin care au fost vizate aspecte precum formarea profesională a fermierilor și eficientizarea accesului la informații.

Cercetare și inovare

În România nivelul de inovare este scăzut. Conform *European Innovation Scoreboard*, România prezintă cea mai mare diferență negativă în ceea ce privește cheltuielile în cercetare și inovare și achiziții de produse tehnologice avansate. {98}

Activitățile de dezvoltare-inovare vor permite fermierilor să capitalizeze în comun produsele obținute, să-și adapteze producția la cerințele pieței, să aibă un acces mai bun la inputuri, echipamente, credite și piață, să-și optimizeze costurile de producție, să creeze lanțuri scurte de aprovizionare și să facă față diferitelor provocări de pe piață.

În scopul facilitării inovării și transferului tehnologic, este oportună integrarea de actori precum: GAL-uri, Cooperative, ONG-uri, entități de inovare și transfer tehnologic din cadrul ReNITT (Rețeaua Națională pentru Inovare și Transfer Tehnologic), clustere și poli de competitivitate, Digital Innovation Hubs – DIH. În plus, prin realizarea și promovarea platformelor de tipul Open innovation 2.0 pentru identificarea necesarului de cercetare din mediul de afaceri și a ofertei de cercetare-dezvoltare a mediului de cercetare, inclusiv cea aferentă infrastructurilor de cercetare-dezvoltare (www.erris.gov.ro), se permite dezvoltarea soluțiilor care să răspundă cerințelor mediului de afaceri.

PEI, servicii de sprijinire a inovării

Promovarea inovării în agricultură de către PEI-AGRI, care se concentrează pe formarea parteneriatelor și conectarea persoanelor din diverse domenii în Rețeaua acestora, prin diferite tipuri de activități, va putea, astfel reuni diverse persoane implicate în inovare și agricultură – fermieri, consultanți, cercetători, agribusiness, ONG-uri și alte categorii interesate – pentru a colabora, a-și împărtăși ideile și a transforma cunoștințele existente în soluții de inovare și pentru a pune mai ușor în practică rezultatele cercetării.

Astfel, se va putea oferi sprijin pentru proiecte în ceea ce privește transferul de cunoștințe, serviciile de consultanță, investiții, marketing, stabilirea de legături și finanțare pentru servicii de susținere a inovării, ceea ce va contribui la dezvoltarea productivă și durabilă a sectorului agricol.

În România, PEI a fost implementat prin măsura 16 – Cooperare din cadrul PNDR 2014-2020, respectiv submăsurile 16.1 și submăsura 16.1a - Sprijin pentru înființarea și funcționarea grupurilor operaționale (GO), dezvoltarea de proiecte pilot, produse și procese în sectorul agricol și pomicol, participând astfel la atingerea obiectivelor Parteneriatului European pentru Inovare, respectiv la creșterea gradului de inovare și digitalizare în sectorul agricol.

Acțiunile desfășurate prin aceste submăsuri au avut un rol extrem de important în cadrul PNDR 2014-2020 deoarece acestea sprijină inovarea și facilitează dezvoltarea, folosirea și transferul de idei, produse sau tehnologii noi pentru a îmbunătăți un anumit sistem de producție, produs, serviciu.

Ca urmare a derulării procesului de depunere și evaluare a proiectelor ce vizează înființarea GO și dezvoltarea de proiecte pilot inovative, au fost invitate pentru depunerea proiectelor complete un număr de 19 GO în cadrul submăsurii 16.1 și 12 GO în cadrul submăsurii 16.1a, urmând ca, după parcurgerea procesului de evaluare și selectare, acestea să fie invitate la contractare, dacă îndeplinesc condițiile specificate în documentele de implementare aferente celor 2 submăsuri. {27}

Prin temele propuse de aceste GO, care acoperă, printre altele, agricultura de precizie, promovarea de tehnici inovative la nivelul fermelor, obținerea de noi produse și procese, sunt create noi oportunități de creștere a gradului de inovație a sectorului agricol.

În ceea ce privește tipul de parteneri implicați în GO, aceștia au inclus fermieri, unități de cercetare (universități), grupuri de acțiune locală, IMM-uri, institute de cercetare active în sectorul agricol, alți actori cu experiență relevantă pentru tema proiectului. De altfel, structura partenerială propusă de către GO este construită pornind de la nevoile fermierilor, în funcție de acestea fiind cooptați acei parteneri care pot furniza expertiză relevantă.

Temele acoperite de proiectele GO sunt variate și acoperă subiecte ca dezvoltarea de furaje inovative pentru hrana animalelor, tehnologii prietenoase cu mediul pentru lucrări de bază a solului, soluții inovative pentru protecția plantelor, dezvoltarea de noi hibrizi, de noi produse apicole, adaptarea și optimizarea sistemelor de cultură ecologică, bioproduse inovative pentru protecția fructeloretc.

PEI poate contribui atât la cooperarea între universități, IMM-uri și fermieri pentru transfer de cunoștințe și inovare, cât și la crearea unui sistem de popularizare eficientă a rezultatelor către fermieri, pornind de la nevoile reale ale acestora și cu aplicabilitate imediată la nivelul fermelor. Spre comparație, proiectele clasice de cercetare în domeniul agricol sunt susținute prin programe de finanțare naționale, ca de exemplu programele sectoriale de cercetare-dezvoltare derulate de Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Astfel, se creează premisele unei abordări complementare, care să răspundă nevoii de inovare în sector.

Pe baza experienței dobândite prin acțiunile desfășurate pentru sprijinirea inovării, pentru facilitarea, pe viitor, a conectării între actorii implicați, instrumentele RNDR vor viza:

- colectarea de studii, rezultate ale cercetărilor, studii de caz, bune practici în vederea diseminării pe scara largă, livrate într-un limbaj ușor de înțeles pentru practicieni (fermieri, silvicultori, întreprinderi etc.);
- dezvoltarea bazei de membri, structurată pe diverse tematici;
- implicarea cercetătorilor în cadrul întâlnirilor cu fermierii, astfel încât cercetătorii să poată afla despre nevoile acestora;
- seminarii specifice pentru cercetători pe tema abordării interactive a inovației;
- organizarea de demonstrații la fermă în care cercetătorii să prezinte rezultatele cercetării lor și să facă schimburi informale pentru a afla despre nevoile fermierilor;
- Dezvoltarea unei platforme web interactive care să reunească informații și date de contact cu privire la proiectele de cercetare și inovare, pentru a fi la dispoziția persoanelor interesate într-un mod accesibil.

RNDR poate, de asemenea, să fie un instrument eficient de diseminare a cunoștințelor conexe inovării, de promovare și a exemplelor de bună practică, a proiectelor pilot cu caracter aplicativ imediat pentru ferme. Întrucât o agricultură de succes este reprezentată de o agricultură bazată pe inovație, cercetare, cooperare, digitalizare și, nu în ultimul rând, pe tinerii fermieri deschiși să aplice tehnologii și procese noi, RNDR va putea facilita procesele de conectare între actorii implicați și va disemina rezultatele cercetării și inovării către micii fermieri, apelând la instrumente precum: instrumente de schimb de experiență și cooperare, cum sunt organizarea unor evenimente de cooperare/târguri, ghiduri de cooperare, baze de date cu informații de contact; instrumente de dezvoltare a cunoștințelor, precum: organizarea unor grupuri de lucru tematice, grupuri de lucru pe aspecte specifice studii analitice, colectarea de exemple de proiecte tip, de bune practici și de studii de caz; instrumente de diseminare a informațiilor prin media, audiovizual (radio, televiziune, video etc.) realizarea și distribuirea unor materiale informative și publicitare (publicații, comunicate de presă, fișe informative și alte rapoarte), baze de date, forumuri de discuții, cursuri de instruire, utilizarea multiplicatorilor de informații, pagină web, helpdesk etc.

Acțiunile de informare și schimburile de experiență au un rol important în dobândirea de cunoștințe și concepte noi în rândul fermierilor și a persoanelor active în domeniul agro-alimentar, permițându-le acestora să aibă contact cu echipamente și utilaje moderne, tehnologii inovatoare, să beneficieze de transfer de practici noi etc. Astfel, RNDR va organiza reuniuni, întâlniri, evenimente pentru a pune în legătură actorii relevanți din domeniu, va disemina exemple de bune practici prin toate instrumentele aflate la dispoziție.

AKIS

Revitalizarea agriculturii, a serviciilor aval și amonte domeniului agricol, precum și a infrastructurii specifice prin investițiile realizate în cele două perioade de programare 2007-2020 nu a fost însoțită de un efort conjugat și susținut de dezvoltarea sistemelor de cunoștințe și inovare în agricultură (AKIS) capabile să realizeze o conexiune între fermieri și instituțiile care promovează învățarea reciprocă, care generează, împărtășesc și utilizează tehnologii aplicate în agricultură, sau care gestionează cunoștințe și diseminează informații. Deși au existat acțiuni comune, au fost suficiente situații când componentele acestui sistem au acționat în mod independent.

În România, AKIS se află într-o fază incipientă de dezvoltare. Serviciile de formare profesională, de consiliere și de informare vor fi incluse în AKIS. Principalele caracteristici și obiective ale AKIS se referă la:

- îmbunătățirea implementării proiectelor de formare profesională, consiliere, informare și inovare;
- creșterea capacității administrative a Unității de Coordonare AKIS, care va fi funcțională la nivelul DGDR AM-PNDR;
- crearea unei legături între fermieri și instituțiile responsabile cu formarea profesională, cercetarea și inovarea, astfel încât informațiile, ideile și soluțiile transmise de acestea să fie puse în practică la nivelul fermelor;
- implicarea actorilor publici și privați, respectiv: Ministere, RNDR, Universități Agricole, Institute de cercetare, Asociații reprezentative ale fermierilor, Grupuri de acțiune locală, ONG-uri, mass-media.

Obiectivele descrise mai sus vor pune în centrul acțiunilor fermierul și vor avea în vedere asigurarea unui flux optim de informații între actorii implicați. Eficiența și eficacitatea serviciilor de consiliere pot fi îmbunătățite prin consolidarea conexiunilor în cadrul AKIS și prin partajarea/diseminarea pe scară largă a cunoștințelor și a aplicațiilor inovatoare. Acest aspect va permite crearea unui „rezervor de cunoștințe” interactiv și accesibil la nivel național și european, în scopul dezvoltării unei agriculturi sigure și sustenabile.

Pentru a avea un AKIS funcțional, formarea profesională tehnică și economică a consilierilor, precum și creșterea accesului la informații, inclusiv sub forma diseminării acestora, joacă un rol important în evoluția și specializarea agriculturii. Astfel, transferul de cunoștințe și acțiunile de informare vor fi adaptate la nevoile „actorilor” țintă, fermieri și persoane care activează în sectorul agroalimentar.

Având în vedere nevoia de a produce mai mult cu mai puțin, agricultura de precizie poate deveni un instrument esențial pentru sustenabilitatea sectorului agricol și pentru creșterea competitivității.

Tehnologiile utilizate în agricultura de precizie pot fi:

- utilizarea imaginilor din satelit/dronelor pentru a determina necesarul de apă și fertilizanți, pentru a monitoriza sănătatea culturilor și gradul de dezvoltare etc.
- utilizarea imaginilor din satelit/dronelor pentru a determina starea de vegetație/ calamitate a culturilor pentru a putea constata și evalua daunele cauzate de seceta pedologică severă.
- utilizarea rețelelor de senzori pentru a determina umiditatea din sol, în scopul irigației eficiente.
- utilizarea Sistemului Global de Poziționare pentru limitarea tasării solului și limitarea consumului de combustibil.
- utilizarea roboților atât în sectorul vegetal, cât și în cel zootehnic.
- utilizarea senzorilor și automatizării pentru optimizarea culturilor în spații protejate.
- utilizarea aplicațiilor mobile în scopul interpretării datelor colectate la nivelul fermelor.

Fermierii care practică agricultura de precizie sunt capabili să utilizeze în cea mai bună măsură resursele chimice (pesticide sau îngrășăminte), contribuind astfel la protecția solului și a apelor subterane, și sporind în același timp eficiența producției. Calitatea produselor este îmbunătățită, iar consumul de energie este redus semnificativ.

Prin utilizarea de senzori, agricultorii sunt în măsură să identifice ariile specifice ale câmpului care au nevoie de un tratament special și să concentreze aplicarea produselor chimice numai în aceste zone, reducând cantitatea de substanțe chimice utilizate și conservând mediului înconjurător.

O analiză asupra totalului unităților cu activitate de cercetare-dezvoltare, arată înjumătățirea numărului acestora în anul 2018 față de anul 2011 (scădere de 51%). Dacă cele din sectorul public au rămas la un nivel relativ constant (reducere de doar 4 %), scăderea dramatică se reflectă în trendul unităților de cercetare-dezvoltare din sectorul privat, care în perioada de referință arată o reducere a numărului acestora de 65% {2}[AI 89].

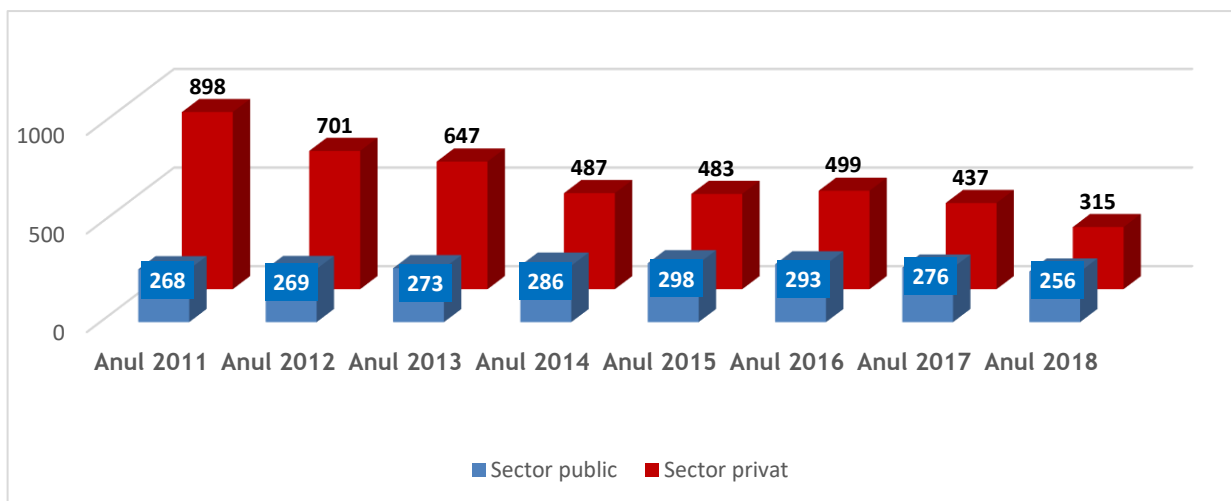

Fig. 166 - Unități cu activitate de cercetare-dezvoltare distribuție pe sectoare public/privat – RO (Sursa: INS)

Totodată se remarcă o pondere scăzută a IMM-urilor din sectorul agricol ce desfășoară activități de cercetare - dezvoltare¹¹, respectiv 1,2% din totalul IMM-urilor ce desfășoară astfel de activități.

Academia de Științe Agricole și Silvicultură „Gheorghe Ionescu-Șisestii”, cu peste 150 de ani de activitate în domeniu, are în subordine 75 unități de cercetare-dezvoltare și inovare de interes public, din care 54 unități sunt reorganizate prin HG, în baza Legii nr. 45/2009, cu modificările și completările ulterioare, și administrează un patrimoniu funciar de circa 30.000 ha, din care activitatea de cercetare agricolă reprezintă aproximativ 90%, iar 10% sunt activități de producție. {2}[AI 85]

În rețeaua ASAS activează aproximativ 1.100 de cercetători, care acoperă toată plaja de profesii specifice și conexe domeniului de cercetare agricolă, horticolă, zootehnică, inclusiv medicină veterinară, apicolă, piscicolă, industrie alimentară, resurse pedologice și îmbunătățiri funciare, protecția plantelor și a mediului, pajiști și montanologie, economie agrară, mecanizare. {37}[AI 85]

Unitățile cu activitate de cercetare-dezvoltare au un rol important în ceea ce privește furnizarea de informații și tehnologii noi în agricultură, ce pot fi puse în practică de către fermieri.

¹¹ Aspectul va fi revizuit la momentul disponibilității unor date mai recente

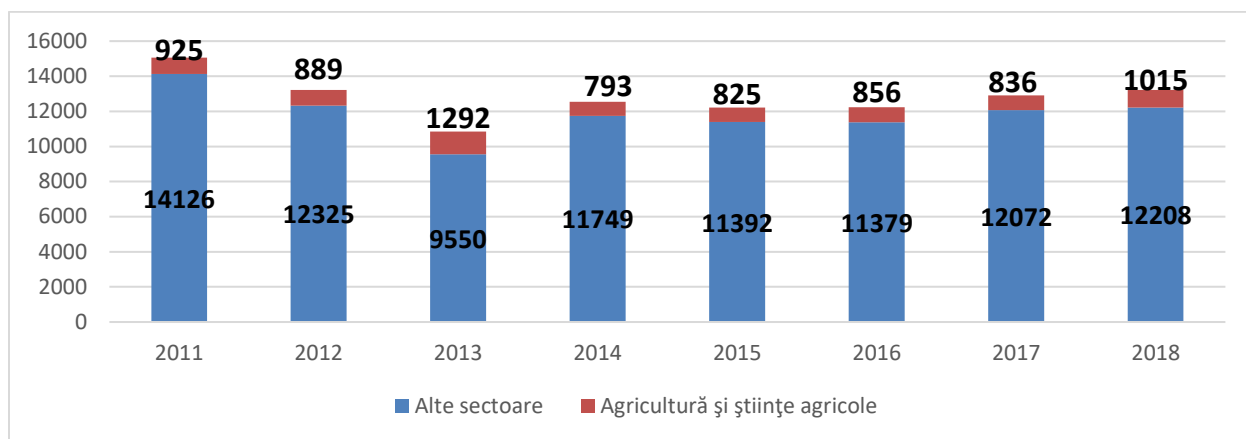

Fig. 167 - Proiecte derulate pentru activitatea de cercetare-dezvoltare (Sursa: MADR)

SWOT Obiectiv Specific 10

Obiectiv transversal al modernizării sectorului prin stimularea și împărtășirea cunoștințelor, prin promovarea inovării și a digitalizării în agricultură și în zonele rurale și prin încurajarea adoptării acestor măsuri

Puncte tari	Puncte slabe
<ol style="list-style-type: none"> 1. Conexiune în bandă largă existentă într-un procent semnificativ la nivelul spațiului rural putând fi asigurat accesul la tehnologie/informație/e-learning etc (aproape 40% din zonele rurale). 2. Potențialul de resursă umană și materială (terenuri, investiții specifice) existent la nivelul institutelor, stațiunilor de cercetare, universităților din domeniul agricol precum și cel din zona grupurilor școlare cu profil agricol. 3. Unitățile de cercetare acoperă întreg domeniul agroalimentar, inclusiv pe zona montană. 4. Portofoliu de rezultate ale cercetării agricole, care sunt /pot fi puse la dispoziția fermierilor în vederea introducerii acestora în piață, în vederea creșterii competitivității acestora. 5. Existența unei bănci de date de cercetare de mare valoare care poate pune la dispoziția sistemului soluții la diverse probleme. 6. Existența unei Rețele de Dezvoltare Rurală activă, funcțională, care poate fi un vector de impulsioneare a promovării cunoașterii, inovării și digitalizării în agricultură. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Curricula neadaptată cerințelor diferitelor vârste și interese ale fermierilor din punct de vedere al abordării modului de diseminare a informațiilor: accent pe latura teoretică și mai puțin pe rezultate, pe reproducerea proiectelor de succes. 2. Sistemul de învățământ avansează diferențiat urban/rural în ceea ce privește adaptarea lui la cerințele pieței, iar măsurile de îmbunătățire a ratelor de participare și a calității învățământului nu au fost corelate în mod corespunzător. 3. Dotare neadecvată a centrelor de formare profesională și a rețelei de activitate practică/fermelor din învățământul agricol, a unităților CDI în care s-ar putea face pregătire practică de înalt nivel. 4. Finanțare insuficientă a sectorului serviciilor publice de consiliere coroborat cu lipsa serviciilor integrate de consiliere și extensie în rândul fermierilor mici și medii, precum și nivel scăzut de competențe în rândul consilierilor. 5. Parteneriatul public - privat este slab dezvoltat în ceea ce privește identificarea/dezvoltarea de dotări, pregătirea de cadre didactice auxiliare, care să faciliteze învățarea prin practică. 6. Nivel de digitalizare încă scăzut în sectorul agricol, la nivelul fermelor și fermierilor. 7. Nivel scăzut de inovare conform European Innovation Scoreboard. 8. Nivel scăzut de educație a tinerilor fermieri (31,6% din managerii exploatațiilor UE 28 dețin educație agricolă de bază și completă în timp ce 96,7% din managerii români aveau doar experiență practică agricolă, comparativ cu media UE 28 de 68,3%).

	9. Fragmentarea majoră a AKIS.
Oportunități <ol style="list-style-type: none"> 1. Creșterea gradului de participare a fermierilor la procesul de educație și instruire. 2. Integrarea de actori precum: GAL-uri, Cooperative, ONG-uri, , entități de inovare și transfer tehnologic din cadrul ReNITT (Rețeaua Națională pentru Inovare și Transfer Tehnologic), clustere și poli de competitivitate, Digital Innovation Hubs - DIH, în procesul de intermediere a inovării. 3. Încheierea unor parteneriate în domeniul digitalizării sectorului agricol/hub-uri de inovare digitală, la nivel regional, care să reunească furnizori IT, reprezentanți ai sectorului agricol, experți în tehnologie, investitori și alți factori interesați, pentru crearea/dezvoltarea de produse, servicii, tehnologii capabile să aducă plus valoarea outputurilor agricole. 4. Asigurarea accesului la tehnologie/informație/e-learning etc. datorită conexiunilor în bandă largă existente într-un procent semnificativ la nivelul spațiului rural. 5. Receptivitate în creștere la nivelul exploatațiilor agricole față de tehnologiile inovative și potențialul oferit de cercetarea agricolă pentru identificarea de noi produse, servicii, tehnologii și integrarea acestora la nivelul spațiului rural. 6. Oportunitatea de a elabora biblioteci de bune practici cu instrumente specifice de analiză a datelor din domeniul investițiilor cu finanțare europeană, cu un accent deosebit pe costuri-beneficii cu scopul îmbunătățirii productivității. 7. Implementarea rezultatelor cercetării aplicative și a studiilor realizate la nivel 	Amenințări <ol style="list-style-type: none"> 1. Cererea diversificată de competențe necesare forței de muncă și reacții de adaptare întârziate ale sistemului de învățământ. 2. Creșterea discrepanțelor între dotările tehnologice și digitalizare dintre fermele mari și fermele mici și mijlocii, cu repercusiuni în domeniul concurenței pe piață a acestora. 3. Emigrarea forței de muncă calificate din spațiul rural în spațiul urban și / sau în spațiul comunitar din cauza veniturilor salariale scăzute din agricultură. 4. Lipsa sau cunoștințe profesionale insuficiente de marketing, comunicare, business care să contribuie la valorificarea patrimoniului local-meșteșuguri, obiceiuri etc. 5. Deschidere limitată a celor vizați de activitățile RNDR, (cum ar fi situații de forță majoră, pandemii) față de participarea la reuniuni, evenimente, întâlniri organizate sau față de punerea în aplicare a cunoștințelor accesibile prin instrumentele folosite de RNDR. 6. Acțiunea unor evenimente independente de RNDR care să influențeze desfășurarea activităților RNDR la potențialul planificat, cu impact asupra atingerii obiectivelor RNDR și a numărului maxim posibil de fermieri și alți actori interesați de inovare, cercetare și consultanță. 7. Finanțarea deficitară a sistemului de cercetare inovare precum și de consultanță care duce la limitarea capacității de a derula proiecte și de a obține performanțe în agricultura României. 8. Competitivitate redusă a entităților de cercetare inovare naționale în raport cu omologii din spațiul european în planul competițiilor de proiecte lansate la nivel european, cu repercusiuni asupra creșterii competitivității fermelor.

<p>național și european privind prevenirea și adaptarea sistemului agricol la schimbările climatice și refacerea habitatelor și a ecosistemelor degradate.</p> <p>8. Creșterea gradului de accesare a programelor de finanțare naționale/europene dedicate sectorului de cercetare inovare.</p> <p>9. Dezvoltarea AKIS (Sistemele de cunoștințe și inovare în agricultură) care să vină în sprijinul informării/formării și consilierii eficiente a fermierilor, dezvoltarea unor sisteme de extensie performante și implicarea RNDR în acest proces.</p> <p>10. Dezvoltarea unor programe competiționale Cercetare Dezvoltare finanțate de la bugetele se sectoriale ale Planului Strategic de Dezvoltare Rurală.</p> <p>11. Oportunitatea dezvoltării de parteneriate private de susținere a fermelor mici și mijlocii, cât și a tinerilor fermieri de a adopta tehnologii care să susțină activități la nivel de fermă (în special în domeniul zootehnic), precum și în vederea prevenirii și combaterii efectelor schimbărilor climatice.</p> <p>12. Perspectiva diversificării economice prin inițiative locale care să mențină viabile comunitățile rurale.</p> <p>13. Valorificarea rezultatelor de cercetare obținute în cadrul proiectelor europene Horizon 2020.</p> <p>14. Realizarea și promovarea platformelor de tipul Open innovation 2.0 pentru identificarea necesarului de cercetare din mediul de afaceri și a ofertei de cercetare-dezvoltare a mediului de cercetare, inclusiv cea aferentă infrastructurilor de cercetare-dezvoltare (www.erris.gov.ro), care să răspundă cerințelor mediului de afaceri.</p> <p>15. Accesul fermierilor/formelor asociative din agricultură la Parteneriatul European pentru</p>	<p>9. Polarizarea agriculturii și a industriei alimentare.</p> <p>10. Creșterea dependenței de importuri și scăderea rentabilității sectorului.</p> <p>11. Reducerea încrederii populației rurale și consumatorului român în conceptul de producție autohtonă.</p> <p>12. Neadaptarea serviciilor de formare profesională și consiliere din punct de vedere cantitativ și calitativ la nevoile fermierilor și la noile provocări ce decurg din schimbările climatice și degradarea ecosistemelor și a biodiversității și neimplicarea în acest proces a formelor asociative și instituțiilor de cercetare.</p> <p>13. Număr scăzut și ofertă limitată de programe de pregătire profesională (cursuri ad-hoc și pregătire pe tot parcursul vieții) pentru noii fermieri.</p>
---	---

<p>Inovare (PEI) și valorificarea rezultatelor de cercetare obținute în cadrul proiectelor europene Horizon 2020.</p> <p>16. Includerea nevoilor de cercetare și inovare prin viitorul AKIS privind facilitarea schimbului de material genetic rezistent la condițiile climatice specifice țării noastre care pot sta la baza îmbunătățirii procesului de ameliorare, în vederea depășirii momentelor de criză generate de evoluția factorilor climatici.</p> <p>17. Dezvoltare de platforme de colectare, stocare și diseminare date statistice.</p> <p>18. Dezvoltarea de competențe digitale pentru operatorii din agro-industrie și angajații acestora.</p> <p>19. Posibilitatea de abordare prin unitățile CDI a unor probleme actuale și viitoare ale agro-eco-sistemelor din Romania cărora să li se găsească soluții aplicabile.</p>	
--	--

Anexa II.1

Lista indicatorilor utilizați în elaborarea analizei SWOT pentru PNS 2021-2027

Indicatorii comuni de context

CI 1 Populație

CI 2 Densitatea populației

CI 3 Structura pe vârste

CI 4 Teritoriu

CI 5 Acoperirea terenurilor

CI 6 Rata ocupării forței de muncă

CI 7 Rata șomajului

CI 8 Ocuparea forței de muncă pe sectoare și pe tipuri de regiuni + Ocuparea forței de muncă pe activitate economică

CI 9 PIB pe cap de locuitor

CI 10 Rata de sărăcie

CI 11 Structura economiei (VAB) pe sectoare și tip de regiune + Structura economiei (VAB) în agricultură + R 03_PI Structura economiei (VAB) pentru producători primari (I8)

CI 12 Exploatații agricole (ferme) (structurată pe ha și SO)

CI 13 Forța de muncă agricolă

CI 14 Structura pe vârste a administratorilor de ferme

CI 15 Pregătirea agricolă a administratorilor de ferme

CI 16 Fermieri noi (I21)

CI 17 Suprafața agricolă

CI 18 Suprafața irigabilă

CI 19 Zone incluse în Natura 2000

CI 20 Zonele care se confruntă cu constrângeri naturale

CI 21 Terenuri agricole acoperit de elemente de peisaj (I20)

CI 22 Unități vită mare

CI 23 Densitate unități vită mare

CI 24 Venitul factorilor agricoli (I3)

CI 25 Venit antreprenorial agricol

CI 26 Valoarea adăugată netă a exploatației

CI 27 Formare brută de capital fix în agricultură

CI 28 Productivitatea totală a factorilor de producție în agricultură (I6)

CI 29 Productivitatea muncii în agricultură + Productivitatea muncii în sectorul forestier + Productivitatea muncii în industria alimentară

CI 30 Importuri și exporturi agricole (I7)

CI 31 Infrastructura turistică

CI 32 Suprafața agricolă inclusă în agricultura ecologică

CI 33 Intensitate agricolă

CI 34 Valoarea producției aferentă schemelor de calitate europene (I28)

CI35 Indicele privind păsările domestice (IPD) (I18)

CI36 Specii și habitate de interes comunitar legate de agricultură cu un trend stabil sau crescător (I.19)

CI37 Utilizarea apei în agricultură (I17)

CI38 Calitatea apei

CI 39 Materia organică din sol din terenurile arabile (I 11)

CI 40 Eroziunea solului cauzată de apă (I 13)

CI 41 Producția de energie regenerabilă care provine din agricultură și din sectorul forestier (I 12)

CI 42 Consumul de energie în agricultură, silvicultură și industria alimentară

CI 43 Emisii de gaze cu efect de seră provenind din agricultură (I 10 și I 11)

CI 44 Indicele privind reziliența fermei, Adaptarea potențialului la schimbările climatice (I.9)

CI 45 Pierdere agricolă directă atribuite dezastrelor

CI 46 Emisiile de amoniac (I 14)

CI 47 Antimicrobials sales in food producing animals (* I.26)Vânzările de substanțe antimicrobiene care afectează animalele producătoare de alimente

CI 48 Riscul și impactul pesticidelor (I.27)

I 24 Distribuirea sprijinului PAC (I.24)

Indicatori adiționali

AI 1 Gradul de fragmentare al exploatațiilor agricole

AI 2 Prime brute subscrise în sectorul agricol

AI 3 Investițiile nete în sectorul primar

AI 4 Plantații pomicole

AI 5 Capacitate depozitare legume-fructe

AI 6 Unități procesatoare

AI 7 Forme asociative

AI 8 Exploatații agricole după forma de organizare juridica

AI 9 Exploatații agricole după forma de proprietate

AI 10 Gradul de înzestrare tehnică a exploatațiilor

AI 11 Capacități depozitare semințe consum (cereale și oleaginoase)

AI 12 Media anuală a ratei de creștere a productivității muncii în agricultură

AI 13 IMM-uri cu profil non-agricol

AI 14 Rata abandonului școlar

AI 15 Rata bruta de cuprindere școlară în toate nivelurile de învățământ

AI 16 Rata brută de cuprindere în învățământul secundar superior (liceu și învățământ profesional)

AI 17 Populația școlară

AI 18 Grad de participare la procesul de instruire pe grupe de vârstă(învățământ de lungă durată)

AI 19 Nivel instruire pe grupe de vârstă

AI 20 Licee cu profil agricol active care dețin în administrare terenuri cu destinație agricolă

AI 21 Absolvenți pe niveluri de educație și medii de rezidență

AI 22 Instituții învățământ secundar și superior (filieră tehnologică, resurse naturale și protecția mediului)

AI 23 Populația activă

AI 24 Rata șomajului de lungă durată

AI 25 Venitul total mediu lunar/gospodărie

AI 26 Câștig salarial mediu net lunar

AI 27 Infrastructura rurală

AI 28 Rata de penetrare a internetului în bandă largă la puncte fixe

AI 29 Acces la internet

AI 30 Teritoriu acoperit GAL prin PNDR 2014-2020

AI 31 Populație GAL prin PNDR 2014-2020

AI 32 Resursele de apă

AI 33 Suprafața viabilă economic pentru irigații

AI 34 Suprafața agricolă amenajată pentru irigații

AI 35 Suprafața irigată

AI 36 Volumul de apă captat

AI 37 Suprafete cultivate cu cereale

AI 38 Producția cereale

AI 39 Suprafața cultivată cu oleaginoase

AI 40 Producția oleaginoase

AI 41 Importuri-exporturi oleaginoase

AI 42 Depozite autorizate pentru semințe de consum

AI 43 Suprafața cultivată cu legume

AI 44 Producția de legume

AI 45 Producția de fructe

AI 46 Suprafața pomicolă pe tipuri de cultură

AI 47 Producția de legume- fructe

AI 48 Suprafața cultivată cu plante tehnice

AI 49 Producția plante tehnice

AI 50 Capacitatea de depozitare cartofi

AI 51 Suprafața cultivată cu vii pe rod

AI 52 Producția de struguri

AI 53 Producția de vin

AI 54 Valoarea animalelor

AI 55 Valoarea producției agricole

AI 56 Efectivele de animale

AI 57 Producția agricolă

AI 58 Familii de albine

AI 59 Producția de miere

AI 60 Consum mediu/locuitor la principalele produse alimentare

AI 61 IMM-uri industria alimentară pe sectoare

AI 62 Suprafața fondului funciar

AI 63 Suprafața fondului forestier național după zone și forme de proprietate

AI 64 Administrarea fondului forestier național

AI 65 Utilizarea lemnului pentru încălzire

AI 66 Rețeaua de drumuri forestiere

AI 67 Cifra afaceri sector forestier

AI 68 Scheme de calitate europene

AI 69 Utilizarea fertilizantilor și a pesticidelor în agricultură

AI 70 Planuri de management

AI 71 Arii naturale protejate

AI 72 Tipuri de habitate

AI 73 Rase în pericol de abandon

AI 74 Clasificarea Fondului Forestier național în funcție de grupele funcționale

AI 75 Tipuri de tăieri

AI 76 Volumul de masă lemnoasă recoltată pe categorii de produse

AI 77 Migrația internațională 20-39 de ani

AI 78 Incidența șomajului de lungă durată

AI 79 Studenți și cursanți înscriși în învățământul superior

AI 80 Tineri fermieri sprijiniți prin Pilonul I

AI 81 Prețurile terenurilor arabile

AI 84 Sistemul de consultanță

AI 85 Sistemul de cercetare agricolă

AI 86 Suprafață amenajată cu lucrări de desecare-drenaj

AI 87 Suprafață amenajată cu lucrări de combatere a eroziunii solului

AI 88 Sprijin mediu PAC

AI 89 Unități de cercetare-dezvoltare

AI 90 Suprafețe de viță de vie – Reconvertire/Restructurare – PNS

AI 91 Rata absorbției PNS

AI 92 Cheltuieli aprobate PNA

AI 93 Ocuparea în bioeconomie pe sectoare

AI 94 Cifra de afaceri în bioeconomie

AI 95 Valoarea adăugată în bioeconomie

AI 96 Infrastructura de îmbunătățiri funciare

AI 97 Situația carcaselor clasificate bovine, porcine

AI98 Importuri și exporturi de produse agroalimentare pe produse și categorii de produse

AI99 Costul mediu cu forța de muncă pe ramuri agricole și media sectorului agricol

AI100 Producție și suprafețe plante proteice

AI101 Producție și suprafețe tutun

AI102 Producția medie de struguri la ha România – UE 28

AI 103 Volatilitatea prețurilor

AI 104 Scheme de calitate naționale

AI105 Cantitatea de îngrășăminte chimice folosite în agricultură - INS

AI 106 Cantitatea de îngrășăminte chimice

AI 107 Speranța de viață

AI 108 Mortalitatea infantilă

AI 109 Cazuri noi de îmbolnăvire prin malnutriție (cod ICD 10 - E40-E46), declarate de medicul de familie la 31 decembrie. Pentru această secțiune au fost prelucrate date de la CNISP, iunie 2020

AI 110 Incidența malnutriției reprezintă cazurile noi de malnutriție declarate de medicul de familie la 31 decembrie (cod ICD 10 - E40-E46) raportat la 100.000 locuitori, populație rezidentă (simbol: ‰₀₀₀ loc)

AI 111 Prevalența cazurilor de malnutriție (cod ICD 10 - E40-E46), este reprezentată de totalul cazurilor aflate în evidența medicului de familie, atât cele noi de îmbolnăvire înregistrate la 31 decembrie ale anului analizat la care se adaugă bolnavii ramași în evidență din anul anterior. Pentru prevalență nu sunt date statistice pe categorii de vârstă și medii de rezidență

AI 112 - Cazurile noi de îmbolnăvire prin Obezitate (cod ICD 10 - E66), declarate de medicul de familie la 31 decembrie. Au fost prelucrate date de la CNISP, iunie 2020

AI 113 - Incidența cazurilor de obezitate reprezintă cazurile noi de îmbolnăvire declarate de medicul de familie la 31 decembrie pentru *Obezitate (cod ICD 10 - E66)* și se calculează la 100.000 locuitori, populație rezidentă (simbol: ‰₀₀₀ loc)

AI 114 - Prevalența cazurilor de obezitate (cod ICD 10 – E66), este reprezentată de totalul cazurilor aflate în evidența medicului de familie, atât cele noi de îmbolnăvire înregistrate la 31 decembrie ale anului analizat la care se adaugă bolnavii ramași în evidență din anul anterior. Pentru prevalență nu sunt date statistice pe categorii de vârstă și medii de rezidență

AI 115 – Suprafața agricolă deținută de cetățeni nerezidenți (decizie numerotare)

AI 115 - Suprafața solicitată la plată și nr. solicitanților pentru culturile de cartofi din România

AI 116 - Suprafețele agricole afectate de fenomenele cauzate de schimbările climatice

AI 117 –Valoarea producției comercializate de către organizațiile de producători din sectorul legume-fructe

AI 118 - Populația ocupată pe activități după statutul profesional și sexe

AI 119 – Număr de rase de viermi de mătase și soiuri de dud

AI 120 – Evoluție suprafețelor și a producției de plante medicinale și aromatice

Anexa II.2

Referințe bibliografice

- {1} Eurostat;
- {2} Tempo Online – serii de date, INS;
- {3} Rapoartele Rural Development in the European Union - Statistical and economic information pe perioada 2012 – 2019 https://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2018_en;
- {4} Sinteza Raportului de audit al performanței modului de administrare a fondului forestier național în perioada 2010 – 2013;
- {5} Analiza Funcțională a Sectorului Mediu și Păduri în România – Vol. 2 – Banca Mondială 2011-2012
- {6} Raport privind starea pădurilor României în anul 2017 – Ministerul Apelor și Pădurilor;
- {7} Rapoarte ale societăților de asigurări către Autoritatea de Supraveghere Financiară;
- {8} Raport privind investigația sectorială declanșată pe piața primară a lemnului din România, Consiliul Concurenței, 2016;
- {9} Doniță, Popescu, Paucă-Comănescu, Mihăilescu, Biriș – Habitatele din România, Editura Tehnică Silvică, București, 2005;
- {10} Strategia națională și Planul de acțiune pentru conservarea biodiversității 2014 – 2020;
- {11} Date LPIS 2014 (Suprafața de pajiști permanente din blocurile fizice aferente UAT incluse în zona eligibilă a P1 al Măsurii 10 -Agro-mediu și climă din PNDR 2014-2020 - 958 UAT);
- {12} Marușcă, Blaj, Rusu – Tehnologii de creștere a valorii pastorale pentru pajiștile montane, Lucrare finanțată în cadrul Programului Sectorial ADER 2020 Proiect 1.3.3./2011, UMPP – ASAS București, 2012;
- {13} Material Uniunea de Ramură Națională a Cooperativelor din Sectorul Vegetal;
- {14} Studiu, Stabilirea nivelului de bază pentru indexul populațiilor de păsări specifice terenurilor agricole din România, Societatea Ornitologică Română, 2015;
- {15} The State of Europe's Common Birds, EBCC, 2008;
- {16} Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy;
- {16¹} Informații prelucrate de Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare pentru Pedologie, Agrochimie și Protecția Mediului – ICPA București
- {16²} Commission recommendations for Romania's cap strategic plan, accompanying the document communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, recommendations to the member states as regards their strategic plan for the common agricultural policy - SWD(2020) 391 final
- {17} Statistical factsheet – Romania, European Commission, Eurostat, and Directorate General for Economic and Financial Affairs, Iunie 2019. https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/agri-statistical-factsheet-ro_en.pdf;
- {18} Administrația Națională Apele Române;

{19} H.G. 793/2016 pentru aprobarea Programului național de reabilitare a infrastructurii principale de irigații din România - ANEXA 2;

{20} Agriculture and environment – DG Agri – Unit Farm Economics (link din Analytical factsheet for Romania: Nine objectives for a future Common Agricultural Policy (2018) – calitatea aerului{21}- Raport Național Privind Starea Mediului – 2018 Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor;

{22} Orientări strategice naționale pentru dezvoltarea durabilă a zonei montane defavorizate (2014 – 2020) Anexa-Memorandum-zona-montana-defavorizata-2014-2020;

{24} Date administrative MADR, Direcția Generală Politici Agricole;

{25} Date administrative MADR, Direcția Generală Industrie Alimentară;

{26} Forța de muncă în România: Ocupare și șomaj , INS,2017;

{27} Rapoarte monitorizare – Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale- 2019,2020;

{28} Ministerul mediului, apelor și pădurilor – adresa nr. DB/1006/10.06.2020 ;

{29} Registre genealogice ale raselor, Agenția Națională pentru Zootehnie „Prof. Dr. G. K. Constantinescu”, 2019;

{30} [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/644195/EPRS_IDA\(2019\)644195_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2019/644195/EPRS_IDA(2019)644195_EN.pdf);

{31} https://www.clal.it/en/?section=tabs_consumi_procapite;

{32} Evaluarea on-going a PNDR 2014-2020 în perioada 2017-2020 - Studiul de evaluare V- Ferma mică și dezvoltarea formelor asociative- ACZ Consulting SRL & t33 SRL, 2020

{33} Aptitudinile europenilor față de bunăstarea animalelor, Studiul COM, noiembrie 2015;

{34} Legea 268/2001 cu modificările și completările ulterioare, Anexa nr. 2;

{35} Sistemul Informatic Integrat al Învățământului din România (SIIIR), Ministerul Educației Naționale;

{36} Sistemul educational în Romania 2015-2016;

{37} Date administrative MADR, Direcția Generală Politici Agricole- compartiment Cercetare și Inovare;

{38} Date administrative MADR- Direcția Generală Politici Agricole -Compartiment Extensie și Formare Profesională;

{39} Date administrative MADR, Direcția Îmbunătățiri Funciare și Fond Funciar;

{40} Date administrative, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare;

{41} Raport anual BNR 2017, 2018;

{42} Consumul de băuturi -INS, 2018;

{43} Inspectoratul Teritorial pentru Calitatea Semințelor și Materialului Săditor;

{44} DG-AGRI, https://ec.europa.eu/agriculture/sites/agriculture/files/market-observatory/sugar/doc/price-reporting_en.pdf;

- {45} Regulamentul (UE) nr. 1308/2013 din 17 decembrie 2013 de instituire a unei organizări comune a piețelor produselor agricole și de abrogare a Regulamentelor (CEE) nr.922/72, (CEE) nr. 234/79 (CE) nr.1037/2001 și (CE) nr.1234/2007 ale Consiliului;
- {46} Comunicări anuale transmise de organismele de control către MADR, Direcția Generală Politici Agricole, conform o 895/2016 pentru aprobarea regulilor privind organizarea sistemului de inspecție și certificare, de aprobare a organismelor de inspecție și certificare/organismelor de control și de supraveghere a activității organismelor de control, în agricultura ecologică;
- {47} Regstru OIPA –site MADR, 2018;
- {48} Registrul Național al Cooperativelor înființate pe Legea 566/2004 cu modificările și completările ulterioare,2015-2017- MADR, Direcția Generală Politici Agricole, Serviciul Extensie și Formare Profesională;
- {49} INS-Anuarul Statistic al României, 2018; 2019;
- {50} APIA – Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură;
- {51} Date operative MADR – PNS;
- {52} Date Agenția Națională pentru Zootehnie;
- {53} Institutul Național de Statistică și Autoritatea Națională a Vănilor;
- {54} Date operative MADR – DGPA;
- {55} Reteaua de Informatii Contabile Agricole (RICA) – MADR.
- {56} Baza de date indicatori DG AGRI, octombrie 2020
- {57} Eurostat, Food Price Monitoring Tools, 2020
- {58} Registrul Național al Produselor Montane, www.anzm.gov.ro, 2020
- {59} Baza de date eAmbrosia, 2020
- {60} Date administrative MADR-Direcția Generală Industria Alimentară –date furnizate de producători, 2020
- {61} Study on economic value of EU quality schemes, geographical indications (GIs) and traditional specialities guaranteed (TSGs), 2020 –AND-I study for DG AGRI
- {62} Plan de acțiune pentru conservarea populației de urs brun din România, Institutul de Cercetare-Dezvoltare în Silvicultură „Marin Drăcea”, Brașov – mai 2018, <https://www.forbear.icaswildlife.ro/wp-content/uploads/2018/05/plan.pdf>
- {63} Academia Română, Starea actuală și viitorul pădurilor României în viziunea Academiei Române, <https://acad.ro/acadDeclaratii/d0509-AR-StareaPadurilor.pdf>
- {64} <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/forest-growing-stock-increment-and-fellings-3/assessment>
- {65} Raportul de țară privind România - 2020
- {66} Date administrative Ministerul Culturii
- {67} Date administrative Institutul de Sănătate Publică

- {68} Proiect Curriculum Revizuit în Învățământul Profesional și Tehnic - Centrul Național de Dezvoltare a învățământului Profesional și Tehnic (CNDIPT)
- {69} Administrația Națională de Meteorologie, adresa nr. 2403/21.05.2020
- {70} Raport Centrul Român de Politici Europene – Programul național ”Cornul și laptele” în contextul schemei europene ”Laptele în școli”
- {71} Date administrative MADR-DGPIAC, programele de încurajare a consumului de produse lactate și fructe în școli
- {72} Analiza și evaluarea grupurilor vulnerabile în vederea stabilirii nevoii de servicii sociale (Proiect „Implementarea unui sistem de elaborare de politici publice în domeniul incluziunii sociale la nivelul MMJS”, POCA 2104-2020)
- {73} Centrul Național de Statistică și Informatică în Sănătate Publică, din cadrul Ministerul Sănătății – Institutul Național de Sănătate Publică (INSP-CNSISP)
- {74} Raportul național de sănătate a copiilor și tinerilor din România, CNEPSS, 2018
- {75} <https://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2018/11/Analiza-de-situatie-ZEIO-2018.pdf>
- {76} <https://insp.gov.ro/sites/cnepss/wp-content/uploads/2016/05/02-Analiza-de-situatie-ZEIO-2019-FINAL-APR.pdf>
- {77} Institutul Național de Sănătate Publică - Centrul Național de Evaluare și Promovare a Stării de Sănătate, Studiu privind determinanții comportamentali ai stării de sănătate pentru populația adultă din România CompSanRO, 2017; Subponderal – IMC < 18,5 kg/m²; Normoponderal – IMC - 18,5- 24,9 kg/m²; Supraponderal – IMC – 25 – 29,9 kg/m²; Obez – IMC > 30 kg/m², unde IMC (indicele de masă corporală)=Masă /Înălțimea² (kg/m²)
- {78} <https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>
- {79} Consiliul Național al Întreprinderilor Private Mici și Mijlocii din România – CNIPMMR
- {80} Studiu - Amploarea fenomenului de acaparare a terenurilor Agricole în UE - Direcția Generală Politici Interne Departamentul Tematic B: Politici Structurale Și De Coeziune – Parlamentul European
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540369/IPOL_STU\(2015\)540369_RO.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/540369/IPOL_STU(2015)540369_RO.pdf)
- {81} MADR – Centrul Operativ pentru Situații de Urgență (adresa COPSU nr. 321.424/ 20.07.2020)
- {82} European Innovation Scoreboard
- {83} Ordinul nr. 4.456 din 8 iulie 2015 privind aprobarea Cadrului general de organizare și funcționare a structurilor parteneriale consultative pentru învățământul profesional și tehnic.
- {84} Date administrative Agenția Națională a Zonei Montane – ANZM
- {85} Prelucrare date Agenția Națională a Zonei Montane, după datele furnizate de Oficiul Național al Registrului Comerțului
- {86} Prelucrare date Agenția Națională a Zonei Montane, după datele furnizate de Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor (ANSVSA)
- {87} Date furnizate de către INS prin corespondență oficială cu MADR

- {88} Modificări comportamentale ale consumatorilor de legume proaspete în perioada crizei Covid-19 – Analiză intermediară, Rural Development Research Platform, 2020
- {89} www.ancpi.ro, Stadiul implementării Programului național de cadastru și carte funciară, octombrie 2020
- {92} Institutul Național de Cercetare-Dezvoltare Cartof și Sfecla de Zahăr
- {93} FAOSTAT - <http://www.fao.org/faostat/en/#data/EP>
- {94} Rezultate IFN – Ciclu II - <http://roifn.ro/site/rezultate-ifn-2/> - A.1.14. Suprafața pădurii în raport cu înclinarea terenului.
- {95} Agenția Europeană de Mediu <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/necd-directive-data-viewer-3>
- {96} https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardIndicators/DataExplorer.html?select=EU27_FLAG,1
- {97} Rapoartele de selecție la nivelul anului 2020 pentru Măsura 15 – Plăți de silvomediu din PNDR 2014-2020
- {98} Ordinul MEN și MADR nr. 4215/296/2019 pentru aprobarea listei liceelor tehnologice cu profil preponderent agricol
- {99} Indicele economiei și societății digitale (DESI) - Raportul de țară din 2019
- {100} Adresa ANCOM nr. 26.05.2021 privind serviciile de acces la internet la puncte fixe
- {101} Cadrul Național Strategic pentru Dezvoltarea Durabilă a Sectorului Agroalimentar și a Spațiului Rural în perioada 2014 – 2020 – 2030 – Comisia Prezidențială pentru politici publice de dezvoltare a agriculturii.
- {102} National Forest Inventory (<http://roifn.ro/site/rezultate-ifn-2/>)
- {103} APIA - Registrul Unic al Exploatațiilor (RUI)
- {104} Studiul WB: Evaluare a politicii actuale de gestionare a riscului în domeniul agriculturii din România – în cadrul Serviciului de consultanță pentru Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale în vederea consolidării formulării de strategii pentru sectorul agroalimentar 27 XI 2013.
- {105} EERIS (Engage in the European Research...) - <https://eeris.eu/>
- {106} Comisia Europeană. Indicatorul de context PAC C.26 privind venitul antreprenorial în agricultură. Venit bazat pe datele EUROSTAT [aact_eaa04], [aact_ali01] și [aact_eaa06], adăugând remunerarea angajaților la venitul antreprenorial și împărțit la numărul total de unități de muncă pe an. Notă: date estimate pentru 2019. Salariul mediu pe economie pe baza datelor EUROSTAT - la mia de ore lucrate utilizând conceptul național al lucrătorilor [nama_10_a10_e], salarii și alte drepturi de natură salarială [nama_10_a10]. DG AGRI, pe baza datelor ESTAT
- {107} Date operative: Direcția Generală Agricultură și Dezvoltare Rurală, pe baza datelor RICA (până în 2018) - din doc. COM Recomandările Comisiei pentru planul strategic PAC al României SDW (2020) 391 final
- {108} Rețeaua de informații contabile agricole. Rapoarte standard RICA. YEAR.COUNTRY.TF14 și calcule proprii (până în 2018)- din doc. COM Recomandările Comisiei pentru planul strategic PAC al României SDW (2020) 391 final

{109} Analiza de fond realizată per stat membru cu privire la venituri și direcționarea plăților directe: calcule proprii ale Direcției Generale Agricultură și Dezvoltare Rurală bazate pe datele RICA (Rețeaua de informații contabile agricole) (2015) și pe datele CATS (Clearance of Accounts Audit Trail System - Sistemul pistelor de audit pentru verificarea conturilor) (până în 2017) din doc. COM Recomandările Comisiei pentru planul strategic PAC al României SDW (2020) 391 final.

{110} Fabricile principale de procesare: EXPUR, ARGUS, PRUTUL, BUNGE BUZAU, BUNGE LEHLIU, TRANSOIL TANDAREI, LONGIN ROSIORI, ARDEALUL CAREI, MANDRA BARLAD, care împreună presează 1.941.750 t/an și restul de 5750 t alte fabrici mult mai mici.

{111} Pentru bovine-clasa de conformație: S-superioară, E-excelentă, U-foarte bună, R-bună, O-destul de bună, R-redușă, Pentru porcine- procentul de carne slabă din greutatea carcasei: S-60% sau peste, E-55% sau peste, U-50% sau peste dar să nu depășească 55%, R-50% sau peste dar să nu depășească 55%, O-40% sau peste dar să nu depășească 45%, P-sub 40%

{112} Pentru bovine-clasa de conformație: S-superioară, E-excelentă, U-foarte bună, R-bună, O-destul de bună, R-redușă, Pentru porcine - procentul de carne slabă din greutatea carcasei: S-60% sau peste, E-55% sau peste, U-50% sau peste dar să nu depășească 55%, R-50% sau peste dar să nu depășească 55%, O-40% sau peste dar să nu depășească 45%, P-sub 40%

{113} Date provizorii 2019

{114} Potrivit Raportului privind stabilirea acțiunilor cheie propuse pentru realizarea priorităților de dezvoltare a bioeconomiei în România din cadrul Raportului privind dezvoltarea bioeconomiei în România pentru perioada 2016-2030

{115} Utilizarea în cascadă” sau „utilizarea secvențială a resurselor în scopuri diferite” a biomasei reprezintă prelucrarea biomasei într-un produs final bazat pe bioresurse, care este utilizat cel puțin încă o dată, în scopul de a intra în componența altor materiale sau în scopuri energetice

{116} Institutul național de cercetare-dezvoltare pentru bioresurse alimentare - Cercetări privind alimentația personalizată ca factor preventiv împotriva îmbolnăvirilor pe grupe de populație, inclusiv grupe de risc (bătrâni, copii etc.), 2019

{117} Studiu România împotriva risipei de hrană, Asociația Mai mult verde, 2017

{118} www.foodwaste.ro

{119} (Combaterea risipei de alimente: o oportunitate pentru UE de a îmbunătăți eficiența utilizării resurselor în lanțul alimentar, Raport special ECA nr 34/2016)

{120} (Ciobanu și colab. (2016).

{121} (InfoCons, 2013)

{122} (Flash Eurobarometru, 2015).

{123} (<https://bancapentrualimente.ro/despre/>)

{124} (Centrul de Resurse pentru Participare Publică), Food Waste Combat Cluj și proiectele sale, conferințele Green Report etc. ANCOM

{125} [<https://www.rndr.ro/pei-agri.html> si <https://www.rndr.ro/pei-agri/brosuri-pei-agri.html>]

{126} Document de lucru al Serviciilor Comisiei - Recomandările Comisiei pentru Planul Național Strategic PAC al României SDW (2020) 391 final, care însoțește documentul de comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor - recomandări adresate statelor membre cu privire la planurile lor strategice pentru Politica Agricolă Comună COM (2020).

{127} Studiul PwC privind industria silvică și de prelucrare a lemnului din România

{128} ICEADR